27 ก.ย. 2537

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่
สำหรับประชาชนในชนบท

ปริญญานิพนธ์

ของ

ทองสุข วันแสน

เสนอต่อ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มีนาคม 2537
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ท 2537

190173

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(รศ.ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์)

.....กรรมการ

(รศ.ดร.ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา)

.....กรรมการ

(ดร.ขจีจรัส ภิรมย์ธรรมศิริ)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(รศ.ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์)

.....กรรมการ

(รศ.ดร.ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา)

.....กรรมการ

(ดร.ขจีจรัส ภิรมย์ธรรมศิริ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รศ.ดร.อินทร์ ศรีคุณ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 4 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2547

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนศาสตราจารย์ ดร.สุดใจ เหล่าสุนทร รวมทั้งทุนสนับสนุนจากโครงการอีสานเขียว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และวิทยาลัยครูสุรินทร์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา และดร.ชจีจรัส ภิรมย์ธรรมศิริ ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รวมทั้งให้คำปรึกษา และให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องต่าง ๆ อย่างดียิ่ง จนทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวคิดและมีกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. อินทร์ ศรีคุณ ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบเพิ่มเติมในการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ นายเถกิง เจริญศรี ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ทองงอก อธิการวิทยาลัยครูสุรินทร์ รองศาสตราจารย์ ดร.สัญชัยพงษ์ เจริญพิทย์ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และพระครูประสูติ ธรรมชาดา แห่งวัดศาลาเย็น บ้านตากแดด หมู่ที่ 6 ตำบลตากูก อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ที่ให้การสนับสนุนการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้เป็นอย่างดียิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัยในด้านการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ การให้ข้อมูลที่จำเป็น การ

พิจารณาตรวจสอบโครงร่างหลักสูตร และเครื่องมือวิจัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรร วงษ์อยู่น้อย รองศาสตราจารย์ ดร.เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ เพชรชื่น คุณรังษี สีหบัณฑ์ คุณสงคราม เสนาธรรม คุณเพยาว์ อุ่นศิริ และคุณหญิงจรุงจิต ทีขะระ

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ การทอผ้าไหมมัดหมี่ ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมดาคัม เพื่อหาสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอย่างดี อันได้แก่ คุณวินัย บุญโสดากร คุณปลี วงศ์งาน คุณเบิน เหลือถนอม คุณสุนีย์ ดุจจานุทัศน์ คุณเพยา ทวีสุข คุณสำเนียง อุดมครบ คุณสาลี คงชูดี คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง คุณนารี สวยรูป คุณบวน เพชรมาก คุณมนตรี เป็นสุข คุณโชค สนศรี คุณพันทิพา คงดี และคุณกิมเฮง มณีดำ รวมทั้งขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญท่านอื่น ๆ ที่มิได้กล่าวนามในที่นี้ ที่ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ วิทยาลัยครูสุรินทร์ ที่ร่วมเป็นคณะทำงานในการดำเนินการจัดฝึกอบรมสำหรับการทำปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้อาทิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริพร หงส์พันธุ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กัญญา โพธิวัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมคิด สร้อยน้ำ ผู้ช่วยศาสตราจารย์คนึง สายแก้ว ดร.อัจฉรา ภาณุรัตน์ อาจารย์ปิ่นเพชร ชูทรงเดช อาจารย์จารุณี สิทธิศร รองศาสตราจารย์เทื้อน ทองแก้ว และคณาจารย์อีกหลายท่านที่มิได้กล่าวนาม ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณคณะวิทยากรที่ให้ความอนุเคราะห์ในการฝึกอบรมสำหรับการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง อาทิ คุณรังษี สีหบัณฑ์ คุณวินัย บุญโสดากร คุณบุปผา รักสัตย์ อาจารย์วารุณี สุวรรณานนท์ คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง คุณนารี สวยรูป คุณสาลี คงชูดี คุณสำเนียง อุดมครบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชื่น ศรีสวัสดิ์ อาจารย์ปรีดา ปัทมาวิลัย อาจารย์ฉลอง สุขทอง อาจารย์เปรมวดี สิทธิโกสีย์และคุณขนิษฐา สุขใจมิตร

ขอขอบคุณ อาจารย์บุญรักษ์ อำไชสง ดร.รัตนะ บัวสนธ์ ดร.วินิจ เทือกทอง คุณวิชัย สมบัติไหมไทย คุณนิดา ทัศนเศรษฐ คุณทองศรี ทิวทอง คุณสงวนเกียรติ วันแสน คุณจิราภรณ์ ทิวทอง คุณพิริยา ทิวทอง คุณกรรณิการ์ ทิวทอง คุณบังอร ดีพาชู และคุณพงศยา วันแสน ที่ให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ ประชาชนในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง ประชาชนในบ้านตากแดด ผู้เข้ารับการฝึกอบรม คณะสงฆ์บ้านตากแดดและกำนันผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี รวมทั้งขอขอบคุณ คุณอมรา ภักดี คุณระเบียบ อุสาคู คุณสมเพียร สิมาชัย คุณปรเมศวร์ จันทร์สุวรรณ คุณสายันต์ ดีดพิมาย คุณสุมงคล ดีมาก คุณประวิตร ตระกูลวิทยานันท์ ที่มีส่วนจัดพิมพ์เอกสารที่เกี่ยวข้อง และจัดพิมพ์ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จด้วยดี

ทองสุข วันแสน

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	จุดมุ่งหมายของการวิจัย	14
	ความสำคัญของการวิจัย	15
	นิยามศัพท์เฉพาะ	16
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
	ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่	21
	ประวัติความเป็นมา	21
	วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทอ	24
	กระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่	32
	การออกแบบลวดลาย	51
	การย้อมสี	76
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	84
	สรุปประเด็นสำคัญ	111
	ความรู้ในเรื่องการให้การศึกษาผู้ใหญ่และการฝึกอบรม	113
	ความรู้พื้นฐานในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่	113
	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการฝึกอบรม	119

บทที่ หน้า

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร..... 128
ความหมายของหลักสูตร..... 128
องค์ประกอบของหลักสูตร..... 130
กระบวนการพัฒนาหลักสูตร..... 134
การประเมินหลักสูตร..... 186
กรอบแผนงานในการวิจัย..... 211

3 วิธีดำเนินการวิจัย..... 213
ขั้นตอนการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร..... 213
รายละเอียดของการดำเนินการสร้างและพัฒนาหลักสูตร
ในแต่ละขั้นตอน..... 223
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน..... 223
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร..... 233
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้..... 238
ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้..... 241
ขั้นตอนที่ 5 การทดลองใช้หลักสูตรและการประเมิน
หลักสูตรจากข้อมูลในสถานการณ์จริง..... 241
ขั้นตอนที่ 6 การปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตร..... 248

บทที่		หน้า
4	ผลการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร	249
	ผลการศึกษาและข้อมูลพื้นฐาน	249
	ผลการศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพปัญหาของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่	249
	ผลการศึกษาระดับ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท	266
	ผลการศึกษาความต้องการได้รับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท	276
	ผลการศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็นในการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่	282
	ผลการสร้างและพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร	299
	ผลของการกำหนดโครงร่างหลักสูตร	299
	ผลการสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร	299
	ผลการประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้	368
	ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร	368
	ผลการประเมินความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบของหลักสูตร	370
	ผลการศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อปรับปรุงแก้ไขโครงร่างหลักสูตร	373
	ผลการปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้	376
	ผลการปรับปรุงในภาพรวมขององค์ประกอบหลักสูตร	377

บทที่ หน้า

ผลการปรับปรุงในรายละเอียดของหน่วยการฝึกอบรม..... 376
ผลการทดลองใช้หลักสูตรและการประเมินหลักสูตรจากข้อมูลในสถานการณ์จริง..... 380
ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม..... 380
ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรที่มีต่อหลักสูตร..... 432
ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร..... 441
ผลการประเมินหลักสูตรจากการทดลองใช้หลักสูตร..... 445
ผลการปรับปรุงหลักสูตรภายหลังการทดลองใช้..... 447

5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 449
จุดมุ่งหมายของการวิจัย..... 449
วิธีการดำเนินการวิจัย..... 449
สรุปผลการวิจัย..... 455
อภิปรายผลการวิจัย..... 482
ข้อเสนอแนะ..... 524

บรรณานุกรม..... 534
ภาคผนวก..... 545
ภาคผนวก ก. หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ฉบับสมบูรณ์..... 546

บทที่ **หน้า**

ภาคผนวก ข. คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม..... 628
ภาคผนวก ค. กำหนดการฝึกอบรม..... 699
ภาคผนวก ง. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล..... 729
ภาคผนวก จ. ภาพกิจกรรมการวิจัย..... 873
ภาคผนวก ฉ. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง..... 927
ภาคผนวก ช. ภาพเครื่องมือทอผ้า..... 933
ภาคผนวก ซ. รายชื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม..... 940

ประวัติย่อของผู้วิจัย..... 943

บัญชีตาราง

ตาราง หน้า

1 แสดงอัตราส่วนระหว่างไหมกับวัสดุที่ใช้ในการเตรียมน้ำย้อมสี..... 83

2 แสดงข้อสรุปของการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ตามแนวของสตัฟเฟิลบีม..... 205

3 แสดงการเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างในแต่ละขั้นตอนของการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรโดยทั่วไปกับการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่..... 216

4 แสดงรายชื่อหมู่บ้านที่มีการทอผ้าไหมมัดหมี่หนาแน่นและชนิดผ้าไหมมัดหมี่ที่ทอในจังหวัดสุรินทร์..... 253

5 แสดงรายชื่อผู้ที่มีความเชี่ยชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่..... 257

6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของระดับความรู้ ทักษะและทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่..... 267

7 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ระหว่างกลุ่มช่างฝีมือ กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือและกลุ่มที่ทอไม่เป็น..... 270

ตาราง หน้า

8 แสดงการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ ในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของกลุ่มที่เป็นช่างฝีมือ ($\bar{X}_1$) ไม่เป็นช่างฝีมือ ($\bar{X}_2$) และกลุ่มที่ทอไม่เป็น ($\bar{X}_3$)..... 273

9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของความต้องการได้รับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบทกลุ่มที่เป็นช่างฝีมือ กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือ และกลุ่มที่ทอไม่เป็น..... 277

10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของความสำคัญของสมรรถภาพในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ในแต่ละสมรรถภาพย่อย..... 285

11 แสดงค่าร้อยละในการตอบของผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ว่าสมรรถภาพใดบ้างเป็นสมรรถภาพพื้นฐาน..... 291

12 แสดงค่าร้อยและในการตอบของผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามสมรรถภาพในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่..... 295

13 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของความเหมาะสมโครงร่างหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่..... 369

14 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่..... 371

15 แสดงระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม..... 379

ตาราง หน้า

16 แสดงการเปรียบเทียบระดับความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม..... 382

17 แสดงการเปรียบเทียบระดับทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ก่อนและหลังการฝึกอบรม..... 384

18 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อน และหลังการฝึกอบรม..... 386

19 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของ ความชัดเจนของลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นผลงานของ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมรายบุคคล จากการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน..... 390

20 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของ ความสวยงามของสีสันของผ้าไหมมัดหมี่ ที่เป็นผลงานของ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมรายบุคคล จากการประเมินโดย ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน 393

21 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของ ความสม่ำเสมอของเนื้อผ้าไหมมัดหมี่ ที่เป็นผลงานของผู้เข้ารับ การฝึกอบรมรายบุคคล จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน..... 396

22 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของ ความสม่ำเสมอของริมขอบผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นผลงานของ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมรายบุคคล จากการประเมินโดย ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน..... 399

ตาราง หน้า

23 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของการมีขนาดได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด ของผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งเป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมรายบุคคลจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน..... 402

24 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของคุณภาพผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ในภาพรวมทุกคุณลักษณะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมรายบุคคลจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน..... 405

25 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านความรู้ ในหน่วยการฝึกอบรมหน่วยที่ 1 เรื่องมโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่..... 410

26 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านความรู้ในหน่วยการฝึกอบรมที่ 2 เรื่องการเตรียมเส้นไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่..... 412

27 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านทักษะ ในหน่วยการฝึกอบรมที่ 2 เรื่อง การเตรียมเส้นไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่..... 414

28 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านความรู้ ในหน่วยการฝึกอบรมที่ 3 เรื่อง การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่..... 416

29 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านทักษะในหน่วยการฝึกอบรมที่ 3 เรื่องการเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่..... 418

ตาราง หน้า

30 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านความรู้ในหน่วย การฝึกอบรมที่ 4 เรื่อง การเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่..... 420

31 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านทักษะ ในหน่วย การฝึกอบรมที่ 4 เรื่อง การเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่..... 422

32 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านความรู้ ในหน่วย การฝึกอบรมที่ 5 เรื่องการทอเป็นผืนผ้า (ทอผ้าไหมมัดหมี่).... 424

33 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านทักษะ ในหน่วย การฝึกอบรมที่ 5 เรื่องการทอเป็นผืนผ้า (ทอผ้าไหมมัดหมี่).... 426

34 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านความรู้ ในหน่วย การฝึกอบรมที่ 6 เรื่องการจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่..... 428

35 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านทักษะ ในหน่วย การฝึกอบรมที่ 6 เรื่องการจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่..... 430

36 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท ตามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากร..... 433

ตาราง หน้า

37 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของความเหมาะสมของการดำเนินงานเกี่ยวกับการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบทตามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากร..... 438

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	วงจรชีวิตของไหม	34
2	กราฟแสดงลายมัดหมี่สีเดียว	52
3	หมี่ข้อตรงและหมี่ข้อหว่าน	53
4	หมี่โคมห้า และหมี่โคมเจ็ด	54
5	หมี่บักจับ	54
6	หมี่กงน้อยห้าและหมี่กงน้อยเจ็ด	55
7	หมี่ดอกแก้ว	55
8	หมี่ขอ	56
9	หมี่ใบไผ่	56
10	หมี่โคมเจ็ด	58
11	รูปขยายหมี่โคมเจ็ด	58
12	หมี่บักจับ	58
13	หมี่โคมห้า	58
14	หมี่ผสมโคมห้า	59
15	หมี่ขอ	59
16	หมี่ขอสอดใส้ปลาหมึกสี่ก้านดอก	59
17	หมี่ขอผสมใบไผ่	59
18	หมี่แมงมุม	60
19	หมี่นาคกระโจม	60

ภาพประกอบ หน้า

20 หมี่กาฬสินธุ์..... 60

21 หมี่สกล..... 60

22 หมี่ฟองน้ำ..... 61

23 หมี่สายผสม..... 61

24 หมี่เชิง..... 61

25 หมี่ร่ายชัยภูมิ..... 61

26 หมี่โคมเก้ายอดหรือหมี่ปราสาท..... 62

27 หมี่ใบไผ่หรือหมี่โฮล..... 62

28 หมี่โคมผสมข้อหว่าน..... 62

29 หมี่ขาเปียโคมข้อดอกแก้ว..... 62

30 หมี่ลายต้นไม้..... 63

31 หมี่ลายต้นไม้..... 63

32 หมี่ลายต้นไม้..... 63

33 หมี่ลายพญานาคและผีเสื้อของจังหวัดสุรินทร์..... 64

34 หมี่ลายสิงโตของจังหวัดสุรินทร์..... 64

35 หมี่ลายไก่ของจังหวัดสุรินทร์..... 64

36 หมี่ลายช้างของจังหวัดสุรินทร์..... 64

37 หมี่ลายนกของจังหวัดสุรินทร์..... 65

38 หมี่ลายช้างและนกยูงของจังหวัดสุรินทร์..... 65

39 หมี่ลายอัมพรมของจังหวัดสุรินทร์..... 65

40 หมี่ลายพนมเปญของจังหวัดสุรินทร์..... 65

41 มัดหมี่ผ้าปูมของจังหวัดสุรินทร์..... 66

ภาพประกอบ หน้า

42 มัดหมี่ผ้าประโบนของจังหวัดสุรินทร์..... 66
43 หมี่โฮลของจังหวัดสุรินทร์..... 66
44 หมี่ขอใหญ่ของจังหวัดสุพรรณบุรี..... 67
45 หมี่สำเภาของจังหวัดสุพรรณบุรี..... 67
46 หมี่ลาวของจังหวัดสุพรรณบุรี..... 67
47 หมี่รวงของจังหวัดสุพรรณบุรี..... 67
48 หมี่วัดสิงห์จังหวัดชัยนาท..... 68
49 หมี่บ้านเนินขาม อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท..... 68
50 หมี่กุดจอก จังหวัดชัยนาท..... 68
51 หมี่บ้านทับคล้าย จังหวัดอุทัยธานี..... 69
52 หมี่บ้านทับคล้าย จังหวัดอุทัยธานี..... 69
53 หมี่บ้านทองหลาง จังหวัดอุทัยธานี..... 69
54 หมี่บ้านทับคล้าย จังหวัดอุทัยธานี..... 69
55 ลายผ้ามัดหมี่ลาว..... 70
56 ลายผ้ามัดหมี่ลาว..... 70
57 ลายผ้ามัดหมี่ลาว..... 70
58 ผ้าปูมเขมรมัดหมี่ก้านแย่งประจำยาม..... 71
59 ผ้าปูมเขมรมัดหมี่ลายนาคเกี้ยว..... 71
60 ผ้าปูมเขมรสมัยรัตนโกสินทร์..... 71
61 ผ้าปูมเขมรลายสมปักริ้ว สำหรับชุนนาง..... 71
62 ผ้าปูมเขมรมัดหมี่ลายบุษบก..... 72
63 ผ้าปูมเขมรมัดหมี่ลายข้าวบิณฑ์ก้านแย่ง รูปนาคเกี้ยว..... 72

ภาพประกอบ หน้า

64 หมี่นาค..... 73
65 หมี่งูเหลือม..... 73
66 หมี่ดอกหญ้า..... 74
67 หมี่ดอกแก้ว..... 74
68 หมี่นาคชูสน..... 75
69 หมี่ฟองน้ำ..... 75
70 ขั้นตอนของตลาดไหม..... 93
71 การพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์..... 137
72 การพัฒนาหลักสูตรของทาบา..... 140
73 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา..... 141
74 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรของ
วิชัย วงษ์ใหญ่..... 143
75 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับ
โรคเอดส์ สำหรับครูประถมศึกษา ของ
วิชิต สุรัตน์เรืองชัย..... 145
76 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร/โปรแกรมโดยใช้
กระบวนการดาคัม ของอาดัมส์..... 159
77 รูปแบบการเรียนรู้ การประเมินที่ใช้กระบวนการดาคัม
ซึ่งพัฒนาโดยอาดัมส์..... 161
78 แสดงห้องประชุมดาคัม..... 167
79 แสดงการเรียงลำดับสมรรถภาพหลักหรือหน้าที่
หลักที่ต้องปฏิบัติของอาชีพผู้ให้การฝึกอบรม ซึ่ง
เป็นส่วนหนึ่งของแผนภูมิทักษะ..... 171

ภาพประกอบ หน้า

80 แสดงการเขียนสมรรถภาพย่อยหรือทักษะเฉพาะของ
แต่ละหน้าที่หลักในแผนภูมิทักษะ..... 173
81 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษา
ตามแนวคิดของไทเลอร์..... 190
82 รูปแบบการประเมินของคริฟเวน..... 197
83 รูปแบบการประเมินของสเตก..... 199
84 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ
ของรูปแบบซิปป์..... 204
85 กระบวนการประเมินตามรูปแบบของสตัฟเฟิลบีม..... 206
86 กรอบแผนงานในการวิจัย..... 212
87 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหม
มัดหมี่..... 215
88 โครงร่างหลักสูตร ฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่
สำหรับประชาชนในชนบท..... 237
89 แบบแผนการวิจัยเพื่อทดลองใช้หลักสูตร..... 242
90 แสดงทักษะ/สมรรถภาพที่จำเป็นของผู้ประกอบอาชีพ
การทอผ้าไหมมัดหมี่ ที่ได้จากการประชุมผู้เชี่ยวชาญ..... 283
91 แสดงทักษะ/สมรรถภาพที่จำเป็นของผู้ประกอบอาชีพ
การทอผ้าไหมมัดหมี่ ที่ได้จากการประชุมผู้เชี่ยวชาญ..... 468

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา ส่งผลให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อยู่ในระดับที่น่าพอใจ รวมทั้งเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้สั่งสมปัญหาและมีปัญหาต่าง ๆเกิดขึ้นหลายประการด้วยกัน อันได้แก่ ปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบท ปัญหาการกระจายรายได้หรือความแตกต่างระหว่างรายได้ของประชาชนในเมืองและชนบท ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความเสื่อมทางศีลธรรมจรรยาของบุคคลบางกลุ่ม และปัญหาความล้าหลังและความอ่อนแอของภาคเกษตรกรรม เป็นต้น (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2533 :11 - 18) สำหรับปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้ของประชาชนในชนบทนั้น นับว่าเป็นปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญมาก และมีผลต่อความมั่นคงของชาติ ทั้งนี้ก็เพราะว่าประชาชนในชนบทเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ แม้ว่ารัฐบาลจะให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง ตั้งแต่แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 จนกระทั่งในช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ปัญหาดังกล่าวก็มิได้หมดสิ้นไป และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้นจนเป็นที่กล่าวถึงกันมากทั้งในวงนักวิชาการและนักพัฒนาทั้งหลาย (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2525 : 12 - 18 ;2532 : 63 ; ชิดาลักษณ์ จันทร์ดี. 2533 : 18 - 19) ทั้งนี้ข้อมูลที่ยืนยันในเรื่องดังกล่าวก็คือ รายงานของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และรายงานการวิจัยของสถาบัน

วิจัยแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กล่าวคือ ในด้านความยากจนนั้นเมื่อพิจารณาดัชนีความยากจนในปี พ.ศ.2519 พ.ศ.2524 และ พ.ศ.2529 เส้นความยากจนของประชาชนในเมืองอยู่ที่รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี เป็น 2,961 , 5,162 และ 5,849 บาท ตามลำดับ พบว่า มีประชาชนในเมืองทั่วประเทศยากจนในปีดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 14.40, 8.75 และ 7.08 ตามลำดับ ส่วนประชาชนในชนบทนั้นในปีดังกล่าว เส้นความยากจนอยู่ที่รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีเป็น 1,989 , 3,318 และ 3,666บาท ตามลำดับ พบว่า มีประชาชนในชนบททั่วประเทศยากจน คิดเป็นร้อยละ 32.61 , 23.32 และ 29.95 ตามลำดับ (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.2532 : 66) นอกจากนี้จากตัวเลขประมาณการในปี พ.ศ.2531 พบว่า ความยากจนของประชาชนในเขตเมือง จะมีร้อยละ 4.8 ส่วนประชาชนในชนบทจะมีประมาณร้อยละ30.6 (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2533 : ปกหลัง) สำหรับในส่วนของการกระจายรายได้นั้น จากรายงานของสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2532:14-15) พบว่าในปี พ.ศ.2518/19 และ พ.ศ.2528/29 ประชาชนในเมืองมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีเพิ่มขึ้นจาก 7,972 บาท เป็น 20,892 บาท ส่วนประชาชนในชนบทในปีดังกล่าว มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีเป็น 2,938 บาท และ 5,629บาท ตามลำดับ จะเห็นว่าประชาชนในเมืองมีรายได้สูงกว่าประชาชนในชนบทมาก โดยหากเปรียบเทียบสัดส่วนแล้วประชาชนในเมืองมีรายได้มากเป็น 2.7เท่าของประชาชนในชนบท ในปี พ.ศ. 2518/19 และเพิ่มเป็น 3.7 เท่า ในปี พ.ศ. 2528/29 และในทำนองเดียวกัน จากรายงานของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ(2532 : 64 - 66) พบว่า การกระจายรายได้ของประชาชนในภาคต่าง ๆ ยังเหลื่อมล้ำกันอยู่มาก ดังเช่นในปี พ.ศ.2524 ประชาชนภาคต่าง ๆ คือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคอีสาน ภาคกลาง และกรุงเทพฯและปริมณฑล มีรายได้

เฉลี่ยต่อคนต่อปีเป็น 10,090,13,377, 6,590, 18,546 และ 46,891 บาท ตามลำดับ สำหรับในปี พ.ศ.2529 ประชาชนในภาคดังกล่าว มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีเป็น 13,112 , 15,542 , 8,321 , 23,015 และ 59,885 บาทตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีสูงสุดและมากกว่าทุก ๆ ภาค โดยเฉพาะเมื่อเทียบสัดส่วนแล้ว คิด เป็น 7 เท่าของประชาชนในภาคอีสาน

จากข้อมูลดังกล่าวนี้ทำให้รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้ของประชาชนในชนบทโดยถือเป็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งรัฐจะต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน ดังนั้นในปัจจุบันรัฐจึงปรับทิศทางการพัฒนาชนบทใหม่ กล่าวคือ นอกจากการแก้ปัญหาขั้นพื้นฐานและการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทแล้วรัฐยังได้เน้นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประชาชนในชนบทให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศและของโลก ซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ได้แก่ การมุ่งเน้นการพัฒนาให้เกิดการกระจายรายได้ ลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพของเกษตรกรทั้งในด้านการตลาดและด้านราคา โดยพยายามให้มีการกระจายการผลิตในระดับไร่นา สร้างงานที่ถาวรให้เกิดขึ้นในชนบทโดยการให้มีการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ชนบทให้มากขึ้น พัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมดุลกับการใช้ประโยชน์เพื่อการทำมาหากินของประชาชนในชนบท อีกทั้งดำเนินการประสานงานในการพัฒนาร่วมกับภาคเอกชนอีกทางหนึ่งด้วย การดำเนินการดังกล่าวได้สิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2534 และได้จัดทำแนวทางการพัฒนาชนบทในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายและยุทธศาสตร์ที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ ในส่วนของจุดมุ่งหมายนั้นมุ่งขจัดปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทให้มีการกินดีอยู่ดีโดยยกระดับความสามารถของประชาชนในชนบทในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การมีอำนาจต่อรองใน

ทางเศรษฐกิจ สังคมการเมือง ตลอดจนความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งจะทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทใกล้เคียงกับประชาชนในเมือง สำหรับยุทธศาสตร์ของการพัฒนาที่สำคัญมี 5 ประการคือ ประการแรก ให้มีการกำหนดกลุ่มบุคคลเป้าหมายในการพัฒนา ประการที่สอง ส่งเสริมการเพิ่มและการกระจายรายได้โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการผลิต การตลาด การมีงานทำ เพื่อสร้างความมั่นคงในรายได้ของประชาชนในชนบทในระยะยาว รวมทั้งเป็นแหล่งการจ้างงาน ประการที่สาม ให้ประชาชนในชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชนบท โดยมุ่งให้เกิดความสมดุลและการใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สี่ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทให้สูงขึ้นโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของประชาชนและชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ และให้ประชาชนในชนบทได้รับบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพกันอย่างทั่วถึง และประการที่ห้า ปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาชนบทให้สอดคล้องกับแนวทางและกลยุทธในการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ที่ตอบสนองต่อการพัฒนาชนบทในเชิงเศรษฐกิจมากขึ้น (พรพิมล วรดิลก. 2533 : 53 - 55)

จากประเด็นปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้ของประชาชนในชนบทตลอดจนแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวของภาครัฐ จะเห็นได้ว่าประเด็นการพัฒนาในเรื่องของการเพิ่มศักยภาพของประชาชนในชนบท ในด้านการผลิตและการตลาด เป็นแนวทางที่สำคัญแนวทางหนึ่งที่จะช่วยยกระดับรายได้ของประชาชนให้สูงขึ้น โดยในขณะเดียวกันประชาชนในชนบทเองก็จะต้องปรับทิศทางการประกอบอาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร ให้สอดคล้องกับแนวทางใหม่ คือ การผลิตเพื่อการค้าในรูปของอุตสาหกรรมและการบริการที่อาศัยการเกษตรเป็นพื้นฐานสำคัญ รวมทั้งพัฒนาอาชีพเสริมอื่น ๆ โดยเฉพาะการขยาย

การผลิตอุตสาหกรรมในครอบครัวหรืออุตสาหกรรมในครัวเรือนให้เป็นการผลิตเพื่อการค้า ในรูปแบบของอุตสาหกรรมเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ก็เพราะว่าโอกาสที่จะขยายการผลิตด้านเกษตรนั้น มีแนวโน้มในการลงทุนสูงขึ้น แต่ผลตอบแทนโดยเฉพาะในเรื่องราคา มีแนวโน้มลดลงมาก จะเป็นผลให้เกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชนบทยิ่งจะยากจนลง การส่งเสริมอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว ซึ่งประชาชนในชนบทเคยทำเป็นอาชีพเสริม จึงมีโอกาสที่จะขยายตัวได้มากขึ้น รวมทั้งจะสามารถทำได้ไม่ยากนักเพราะประชาชนมีพื้นฐานอยู่บ้างแล้ว ซึ่งการพัฒนาบนพื้นฐานดังกล่าวนี้ก็จะสอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาชนบทแนวใหม่ที่ว่า "การพัฒนาชนบทนั้นจะต้องคำนึงถึงศักยภาพเดิมของชาวชนบททั้งด้านวัฒนธรรมและสิ่งอื่น ๆ แล้วเริ่มต้นงานพัฒนาต่อจากที่ประชาชนมีอยู่แล้ว" (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2532 : 48 - 52 ; อ้างอิงมาจาก กาญจนา แก้วเทพ.2531) สำหรับอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัวที่ประชาชนในชนบททำอยู่มีหลายประการด้วยกัน ดังเช่น การทอผ้า การทำเครื่องปั้นดินเผา การทำเครื่องจักสาน การตีเหล็ก การทำเครื่องเงิน เครื่องถม เครื่องทอง ลงหิน การเจียระไนพลอย ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งการทำอุตสาหกรรมในครอบครัวดังกล่าวนี้จะแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิประเทศ การประกอบอาชีพ สภาพความเป็นอยู่ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและวัตถุดิบในท้องถิ่น ทั้งนี้โดยใช้กรรมวิธีการผลิตที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ จนกลายเป็นอุตสาหกรรมพื้นบ้านที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งมีทั้งความสวยงาม มีประโยชน์ในการใช้สอย และมีประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ หากผลิตในปริมาณมากขึ้น ก็จะทำให้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการสามารถนำไปจำหน่าย ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย (ศรีอุทัย เมาระพงษ์. 2531 : 59)

อนึ่ง ในบรรดาอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัวที่กล่าวถึงนี้ การทอผ้าโดยเฉพาะผ้าพื้นเมือง นับว่าเป็นอาชีพที่มีความสำคัญมาก กล่าวคือ เป็นทั้งอาชีพ และ

เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันดีงามที่ควรหวงแหนและอนุรักษ์ การทอผ้าพื้นเมืองที่สำคัญ ได้แก่ ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าลายขิด ผ้ายก ผ้าเชิงจก ผ้าทอลายน้ำไหล และผ้ายกมุก เป็นต้น ซึ่งการทอผ้าพื้นเมืองเหล่านี้มีอยู่ในแทบทุกภาคของประเทศ แต่ส่วนใหญ่แล้วอยู่ในภาคอีสานและภาคเหนือ โดยในปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะขยายตัวเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อม ส่วนในภาคกลาง และภาคใต้นั้นยังอยู่ในขั้นที่เป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2531 : 45) สำหรับผ้าพื้นเมืองโดยเฉพาะผ้าไหมมัดหมี่นั้น ในปัจจุบันกำลังได้รับความนิยมสูงสุด ทั้งในเมืองไทยและต่างประเทศ จนทำให้การผลิตหรือการทอไม่เพียงพอกับความต้องการ โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศมีความต้องการสูงมาก อันได้แก่ ตลาดในประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เนเธอร์แลนด์ และแคนาดา (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. 2533 : 1) การที่ผ้าไหมมัดหมี่ได้รับความนิยมมากดังกล่าวแล้วนั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งก็คือ การที่ทรงเล็งเห็นการณ์ไกลขององค์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลปัจจุบัน พระองค์ทรงวิริยะ อุตสาหะในการที่จะช่วยเหลือประชาชนในชนบทยากจนให้มีรายได้มากขึ้น โดยทรงส่งเสริมให้มีการทอผ้าไหมมัดหมี่มากขึ้น รวมทั้งทรงให้มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษในพระบรมราชินูปถัมภ์ ซึ่งปัจจุบันเรียกชื่อว่า"มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ" เป็นหน่วยประสานการดำเนินการส่งเสริมทั้งในด้านการให้ทุนการผลิต การหาตลาด การฝึกอบรม ตลอดจนการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดงานแสดงสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ทั้งในเมืองไทย และต่างประเทศ เป็นต้น (มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในพระบรมราชินูปถัมภ์. ม.ป.ป. : 17 - 19) จนทำให้ผ้าไหมมัดหมี่เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมมากขึ้นดังกล่าวแล้วด้วยเหตุนี้เอง การทอผ้าไหมมัดหมี่จึงมีลู่ทางที่สดใสในการที่จะส่งเสริมให้ประชาชน

ในชนบทผลิตมากขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมรายได้ รวมทั้งจะเป็นการส่งเสริมพัฒนาและเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมอันดีงามของไทยไปสู่นานาชาติด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผ้าไหมมัดหมี่จะได้รับความนิยมมากจนไม่เพียงพอกับความต้องการก็ตาม การทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบทก็ยังประสบปัญหาอยู่หลายประการซึ่งปัญหาหลักที่สำคัญมีดังนี้ (เริงฤทธิ์ วัฒนศึกษา. 2533. 62-81 ; ปราณี โอภาสานนท์และคนอื่น ๆ. 2533 : 7-9 ; ศรีอุทัย เมาระพงษ์.2531 : 62 ; กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2531 : 45-48 ; บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. 2530 :212 ; อุบลศรี อรรถพันธุ์. 2529 : 80 - 82)

1. ขาดแคลนผู้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่มีคุณภาพ และสำหรับที่มีอยู่แล้วส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุมากและนับวันจะหายากมากขึ้นซึ่งในสภาวะเช่นนี้ทำให้การทอผ้าไหมมัดหมี่ที่มีคุณภาพมีอยู่ในวงจำกัด

2. การทอผ้าไหมมัดหมี่ยังขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้คุณภาพไม่ได้มาตรฐานที่ตรงกับความต้องการของตลาดทั้งในด้านขนาด สีสัน รูปแบบและลวดลายต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านสีสันนั้นยังมีการทอที่สีฉูดฉาดเกินไป การย้อมสียังไม่ได้มาตรฐาน คือ สีตก ทำให้ขายได้ในราคาที่ถูกลง เป็นต้น

3. วิชาการทอผ้าไหมมัดหมี่ยังอยู่ในลักษณะกระจัดกระจาย ไม่ได้รับการรวบรวมไว้สำหรับถ่ายทอดแก่ชนรุ่นหลัง กล่าวคือ วิชาการทอผ้าไหมมัดหมี่จะมีอยู่กับตัวช่างทอผ้าไหมเท่านั้น ไม่ได้มีการรวบรวมเป็นเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆจึงเป็นเหตุให้มีผู้รู้ในเรื่องดังกล่าวน้อย และผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดส่วนใหญ่ก็เป็นผู้ที่สนใจหรือเป็นผู้ที่อยู่ในวงเครือญาติเท่านั้น

4. การทอผ้าไหมมัดหมี่ยังขาดแคลนวัตถุดิบในการทออยู่มาก โดยเฉพาะเส้นไหมที่ผลิตในประเทศไม่เพียงพอกับความต้องการที่จะใช้ต้องสั่งเข้าจากประเทศจีนเป็นส่วนใหญ่เป็นเหตุให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

5. ผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่ยังขาดแคลนเงินทุนที่จะใช้ดำเนินการอยู่มาก ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ยากจน ส่วนผู้ที่ทำอยู่ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และสาวไหมเอง แล้วเอาเส้นไหมมาทอ ซึ่งต้องใช้เวลานาน หากมีเงินทุนสนับสนุนก็จะทำให้การผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้รวดเร็วและมีปริมาณมากขึ้น

6. ผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องการจัดการ และการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ จึงทำให้เสียเปรียบพ่อค้าคนกลางเป็นอย่างมาก

7. ประชาชนผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่และประชาชนรุ่นใหม่ในชนบทรู้สึกเบื่อหน่ายและไม่ค่อยให้ความสนใจในการทอผ้าไหมมัดหมี่เท่าที่ควร เนื่องจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ จะต้องใช้ความประณีตบรรจง และใช้เวลามาก รวมทั้งเห็นว่าการสวมใส่ผ้าไหมมัดหมี่เป็นเรื่องที่ไม่ทันสมัยหรือเป็นเรื่องธรรมดา เพราะความเคยชิน จึงหันไปประกอบอาชีพอื่น ดังเช่นในช่วงว่างจากการทำนาก็จะอพยพเข้ามาทำงานในเมือง โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นต้น

จากประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการที่จะส่งเสริมและพัฒนาให้ประชาชนในชนบทหันมาประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มากขึ้นจากการเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว เป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อมหรือขนาดใหญ่ขึ้น จึงควรที่จะได้มีการฝึกอบรมให้ความรู้เพื่อพัฒนาประชาชนดังกล่าวให้มีความรู้ มีทักษะ มีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ อันจะนำไปสู่การเห็นคุณค่าของการสืบทอดมรดกทางด้านวัฒนธรรมอันดีงาม และช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ คือปัญหาความยากจน และปัญหาการกระจายรายได้อีกทางหนึ่งด้วย ทั้งนี้ โดยการฝึกอบรมดังกล่าวจะต้องจัดทำเป็นหลักสูตรเพื่อใช้เป็นแนวทางหลักในการฝึกอบรม เพราะหลักสูตรเป็นเสมือนเครื่องชี้ทิศทางที่จะทำให้การฝึกอบรมบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่นั้น เป็นเรื่องสำคัญมาก เนื่องจากในภาวะ

ปัจจุบันและอนาคต ทิศทางการพัฒนาประเทศมีแนวโน้มที่จะเป็นประเทศอุตสาหกรรมและการบริการมากขึ้น การผลิตหรือการประกอบอาชีพเสริมภาคเกษตรกรรมที่มุ่งให้เป็นอุตสาหกรรมอย่าง เช่น อาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าวนั้น ประชาชนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการผลิตหรือการทอด้วย เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากลเพื่อที่จะส่งออกไปแข่งขันในตลาดต่างประเทศ ส่วนในเรื่องหลักสูตรการฝึกอบรมก็เช่นเดียวกัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรวบรวมองค์ความรู้ในเรื่องการทอผ้าไหมมัดหมี่ เพื่อใช้เป็นหลักในการฝึกอบรมและการถ่ายทอดแก่ชนรุ่นหลัง ประกอบกับในอดีตและปัจจุบันยังไม่มีหลักสูตรที่จะใช้เป็นหลักและแนวทางการฝึกอบรมในเรื่องดังกล่าว ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้วิชาการด้านการทอผ้าไหมมัดหมี่ ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า และจะนำไปสู่การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้ยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้โดยหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าวนี้จะต้องเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และทันสมัย กล่าวคือเป็นกรอบทิศทางในการฝึกอบรมที่จะช่วยให้ผลผลิต อันได้แก่ ประชาชนในชนบทมีสมรรถภาพ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สามารถทอผ้าไหมมัดหมี่ที่มีคุณภาพ รวมทั้งหลักสูตรดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาฝีมือแรงงานในเรื่องการฝึกอาชีพต่าง ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าวจึงต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตกล่าวคือ หลักสูตรจะต้องพัฒนากำลังคนไปสู่เป้าหมายที่สอดคล้องกับกลุ่มบุคคล 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายประกอบการซึ่งต้องการคนที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถพร้อมที่จะทำงานได้ทันที ฝ่ายผู้เรียนต้องเรียนรู้ในเรื่องที่จะใช้งานได้ทันที และฝ่ายที่ให้การศึกษา คือฝ่ายฝึกอบรมก็ต้องดำเนินการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพที่สุด เป็นต้น

อนึ่ง เนื่องจากการได้มาซึ่งหลักสูตรของสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานต่าง ๆที่จะใช้ฝึกอบรมนั้นมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ตั้งแต่วิธีการที่ง่ายที่สุดคือ หลักสูตรที่กำหนดโดยผู้สอนหรือผู้ฝึกอบรม และยากขึ้นไปจนถึงการใช้วิธีการศึกษาวิจัยโดยใช้ข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ มาพัฒนาเป็นหลักสูตร ตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร และปรับปรุงให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้อย่างกว้างขวางแล้ว ก็ปรากฏว่ายังมีหลักสูตรที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มบุคคลทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าว ได้ตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และแม้ว่าบางหลักสูตรจะตอบสนองความต้องการได้แต่ก็ยังพบว่ามีสิ่งบกพร่อง หรือส่วนที่เกินเลยอยู่ในหลักสูตรนั้น เป็นต้นว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ไม่จำเป็นต่อการนำไปใช้งาน หรือได้เรียนรู้ในสิ่งที่จำเป็นน้อยเกินไปจนไม่สามารถทำงานในสถานประกอบการได้ บางครั้งมีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีใหม่ซึ่งไม่ได้บรรจุไว้ในหลักสูตร เวลาไปทำงานในสถานประกอบการจึงต้องเสียเวลาในการเรียนรู้งานในสถานประกอบการอีกเป็นเวลานาน(สุภัท กุชุน. 2533 : 23 - 24) จากประเด็นปัญหาดังกล่าวจึงมีทางเลือกใหม่สำหรับการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรที่สามารถตอบสนองตลาดแรงงานได้อย่างแท้จริงคือ หลักสูตรจะต้องถูกกำหนดโดยคนที่ทำงานอยู่จริง และต้องเป็นคนที่เชี่ยวชาญอยู่ในขณะนั้นด้วย ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ จะเริ่มต้นจากการวิเคราะห์อาชีพโดยผู้ปฏิบัติงานที่เชี่ยวชาญผลการวิเคราะห์อาชีพนี้จะถูกนำมาสร้างเป็นผังงานที่จะต้องปฏิบัติ หลังจากนั้นจึงนำผลการวิเคราะห์นี้ไปสร้างหลักสูตรเพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนต่อไป วิธีการวิเคราะห์อาชีพเพื่อพัฒนาหลักสูตรเช่นนี้ มีชื่อเฉพาะว่า ดาคัม (DACUM) ซึ่งย่อมาจากคำภาษาอังกฤษว่า "Developing A Curriculum" วิธีการดังกล่าวนี้เกิดขึ้นจากนักการศึกษาด้านอาชีวศึกษาในประเทศแคนาดา ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการใหม่ที่ใช้ในการวิเคราะห์อาชีพ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และใช้งบประมาณน้อยรวมทั้งสามารถนำไป

ใช้ในการวิเคราะห์อาชีพได้ทุกสาขาอาชีพ ตั้งแต่ระดับผู้บริหารลงมาจนถึงช่างเทคนิค ช่างฝีมือและกึ่งฝีมือโดยมีหลักการและวิธีการที่สำคัญดังนี้(สุภัท กุขุน. 2533 : 25 - 27 ; Norton. 1985 : 1 - 2 ; Mitchell. 1983 ; DACUM 1 : 5 - 7 ; Adams. 1972 : 24-25)

1. ในด้านหลักการ โดยเฉพาะการวิเคราะห์อาชีพ วิธีการดาคัมยึดหลักการที่สำคัญ 3 ประการด้วยกันคือ

1.1 ผู้ปฏิบัติงานที่มีความเชี่ยวชาญ จะสามารถอธิบายงานที่ตนเองทำอยู่หรือให้คำจำกัดความได้ดีกว่าคนอื่น

1.2 ผู้ปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จในการทำงานอาชีพของตนเองย่อมสามารถที่จะอธิบายถึงลักษณะและเนื้อหาของภารกิจหรืองานย่อยต่าง ๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ทุกภารกิจ หรืองานย่อยนั้นมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความรู้และทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานนั้นด้วย เพราะเป็นสิ่งที่จำเป็นในการทำงานให้ได้ผลและถูกต้องด้วย

2. ในด้านวิธีการดำเนินการ การวิเคราะห์อาชีพโดยวิธีการนี้จะเริ่มต้นจากการตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วยผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในงานอาชีพสาขาใดสาขาหนึ่งจำนวนประมาณ 8 - 12 คน เช่น คัดเลือกมาจากผู้ปฏิบัติงานในธุรกิจ อุตสาหกรรม หรืออาชีพอิสระที่วิเคราะห์โดยมีเงื่อนไขว่า ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกมาเป็นคณะกรรมการ จะต้องเป็นผู้ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในขณะนั้นจริง ๆ และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานในอาชีพนั้น ๆเป็นอย่างดี ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้จะได้รับมอบหมายให้วิเคราะห์อาชีพและจัดทำผังอาชีพ (DACUM chart) ให้แล้วเสร็จภายใน 2-3 วัน โดยมีประธานประจำกลุ่มทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ ชี้แนะแนวทางในการทำงาน และอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ เทคนิคที่ใช้ในการ

ดำเนินงานจะใช้เทคนิคการระดมสมอง (Brainstorming technique)ทั้งนี้เพื่อที่จะให้คณะกรรมการดังกล่าวได้นำความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญของตนมาสร้างแผนผังอาชีพโดยแผนผังอาชีพดังกล่าวจะประกอบด้วยหน้าที่หลัก (Duties) ต่าง ๆ และงานย่อย (Tasks) ในแต่ละหน้าที่ และผังอาชีพดังกล่าวนี้จะชี้ให้เห็นโดยสังเขปว่า ผู้ปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จในการทำงานของตนเองต้องทำอะไรบ้าง ต่อจากนั้นก็นำแผนผังอาชีพดังกล่าวไปให้ผู้ปฏิบัติงานประเภทเดียวกันกับคณะกรรมการจัดทำผังอาชีพ หรือหัวหน้างานโดยตรงของผู้ปฏิบัติงานกลุ่มนี้พิจารณา เพื่อพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสม ทั้งนี้โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้นี้ควรใช้จำนวนมากกว่าคณะกรรมการที่จัดทำผังอาชีพ เมื่อได้ผังอาชีพที่สมบูรณ์แล้ว ก็นำไปเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อจัดการเรียนการสอนต่อไป อนึ่งผังอาชีพดังกล่าวจะมีบทบาทสำคัญในเรื่องพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร 3 ประการ คือประการแรก จะช่วยกำหนดความรู้ ความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นที่ต้องกำหนดไว้ในหลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้นใหม่ ประการที่สอง ช่วยกำหนดความรู้ ความสามารถหรือทักษะที่ผู้เรียนจะได้รับที่มีอยู่ในปัจจุบัน และ ประการที่สาม จะช่วยชี้หรือกำหนดว่าผังอาชีพที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีความเกี่ยวข้องกับความจำเป็นหรือความต้องการในการทำงานมากน้อยเพียงใดซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วหรือหลักสูตรที่ล้าสมัย

เมื่อพิจารณาแนวคิดรวมทั้งหลักการและวิธีการดาคัมที่ใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพดังกล่าว จะเห็นได้ว่าหากนำมาประยุกต์ร่วมกับวิธีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรแบบเดิมที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไป อันได้แก่ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ปรัชญา จิตวิทยาการเรียนการสอน การวิจัยสำรวจปัญหา และความจำเป็น ตลอดจนการศึกษาแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยต่าง ๆที่เกี่ยวข้อง ก็จะทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่ดี

มีคุณภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ก็เพราะว่าวิธีการแบบเดิมนั้น แม้ว่าจะทำให้เราสามารถกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆของหลักสูตร อันได้แก่ สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร หลักการเป้าหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร และองค์ประกอบอื่น ๆ ของหลักสูตร ตลอดจนได้มีการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรทั้งโดยผู้เชี่ยวชาญและการทดลองใช้แล้วก็ตาม หลักสูตรก็ยังมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง โดยเฉพาะในส่วนของการกำหนดสมรรถภาพที่จำเป็น การกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะ การกำหนดเนื้อหาสาระต่าง ๆ ในหลักสูตร ทั้งนี้ เพราะขาดข้อมูลจากการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานจริง ทั้งที่ผู้ปฏิบัติงานจริงอาจให้ข้อมูลพื้นฐานจากการสำรวจหรือสัมภาษณ์แล้วก็ตามก็จะไม่ลึกซึ้งเท่ากับการได้มีส่วนร่วมจริง ดังนั้น หากการพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทครั้งนี้ได้ใช้วิธีดาดัมเข้าเสริมสำหรับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานแล้ว ก็เชื่อแน่ว่าจะทำให้ได้หลักสูตรที่ดีมีคุณภาพสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวถึงประเด็นปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้ของประชาชนในชนบทตลอดจนแนวทางการแก้ไขและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมข้างต้น สรุปได้ว่า ปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้ของประชาชนในชนบท เป็นปัญหาที่สำคัญในระดับชาติที่ควรเร่งรีบแก้ไข โดยแนวทางหนึ่งที่จะทำได้ก็คือ การส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทประกอบอาชีพเสริม อันได้แก่อุตสาหกรรมในครอบครัวให้มากขึ้น ทั้งนี้ก็เพราะว่าประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม ซึ่งในปัจจุบันและอนาคตมีแนวโน้มว่าจะมีต้นทุนการผลิตสูงขึ้นมาก แต่ผลตอบแทนจะน้อยลง ผู้ที่ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมอย่างเดียวจะยากจนมากขึ้น การส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัวที่มีพื้นฐานและคุ้นเคยอยู่บ้างแล้วและที่กำลังเป็นที่นิยมทั้งในและต่างประเทศโดยเฉพาะอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ก็จะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ดังนั้น จึงสมควรที่จะส่ง

เสริมให้ประชาชนในชนบทประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มากกว่าที่เป็นอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว แต่เนื่องจากประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ขาดทักษะ ตลอดจนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ และไม่สามารถที่จะนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ให้มีทั้งปริมาณและคุณภาพที่ดี สอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งในอดีตและปัจจุบัน ยังไม่มีหลักสูตรที่จะใช้เป็นหลักและแนวทางสำหรับการฝึกอบรมในเรื่องดังกล่าวดังนั้นในขั้นต้นของการที่จะส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้ประสบผลสำเร็จ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรที่ดีมีคุณภาพ เพื่อที่จะใช้เป็นกรอบทิศทางในการฝึกอบรมให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ประกอบกับมีวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเสริมให้หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่จะพัฒนาขึ้นมีคุณภาพดียิ่งขึ้น ก็คือการใช้วิธีดาคัมเข้าช่วยในการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ด้วยเหตุนี้ การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทครั้งนี้ จึงใช้วิธีการดาคัมเป็นตัวกำหนดข้อมูลพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตรด้วย

<u>จุดมุ่งหมายของการวิจัย</u>

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทให้เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพดี สามารถใช้เป็นแนวทางหลักในการฝึกอบรมให้ประชาชนในชนบทมี ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ รวมทั้งสามารถทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพดีด้วย

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความสำคัญดังนี้

1. การวิจัยนี้มุ่งตอบสนองการแก้ปัญหาหลักของประเทศคือ ปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้ของประชาชนในชนบท ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นการสนองแนวพระราชกรณียกิจขององค์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถที่ทรงช่วยเหลือประชาชนที่ยากจนในชนบท โดยทรงส่งเสริมให้ประชาชนในชนบททอผ้าไหมมัดหมี่มากขึ้น พระองค์ทรงให้ความช่วยเหลือทั้งในด้านเงินทุนการผลิต ด้านการตลาด และการฝึกอบรม จนประชาชนดังกล่าวมีรายได้ และมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นตามลำดับ (มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษในพระบรมราชินูปถัมภ์. ม.ป.ป.: 17-19) นอกจากนี้แล้ว งานวิจัยนี้จะมีส่วนช่วยในการส่งเสริม พัฒนา เผยแพร่ และสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมอันดีงามในเรื่องการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้เจริญก้าวหน้าต่อไปด้วย

2. การวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทที่มีคุณภาพดีสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ อันได้แก่ มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมการศึกษานอกโรงเรียน วิทยาลัยครู ตลอดจนโรงเรียนมัธยมศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชนบท ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการฝึกอบรมประชาชนในชนบท หรือนักเรียนในท้องถิ่นชนบทให้มีความรู้ มีทักษะ มีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ รวมทั้งสามารถนำเทคนิควิธีและเทคโนโลยีต่าง ๆ มาช่วยในการผลิตหรือทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพที่ดี ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้แล้ว วิชาการด้านการทอผ้าไหมมัดหมี่ก็จะได้รับการรวบรวมกันเป็นหมวดหมู่ อันจะเป็นประโยชน์สำหรับการนำไปพัฒนาเป็นตำรา และ

การดำเนินการวิจัยมากขึ้น ทำให้วิชาการด้านนี้เจริญก้าวหน้าต่อไป

3. การวิจัยนี้จะเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพสาขาอื่น ๆให้เป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์ มีคุณภาพดี โดยเฉพาะในแง่ของการประยุกต์วิธีดาดัมช่วยในการกำหนดข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีการใหม่และยังไม่รู้จักกันแพร่หลายในประเทศไทย

4. งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่มุ่งตอบสนองทิศทางการพัฒนาการศึกษา และการพัฒนาประเทศบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยอมรับกันมากในปัจจุบัน กล่าวคือ เป็นการพัฒนาอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ดีงามของท้องถิ่น ที่ขยายตัวอยู่ในวงจำกัด ให้แพร่หลายโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในชนบทที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และเป็นผู้ให้การศึกษาแก่ประชาชนในท้องถิ่นเอง อันเป็นลักษณะของการพัฒนาที่เกิดจากข้างในไปสู่ข้างนอกหรือจากข้างล่างไปสู่ข้างบน (Down Top) ซึ่งตรงกันข้ามกับแนวทางการพัฒนาแบบเดิม ซึ่งเกิดจากข้างบนไปสู่ข้างล่าง (Top Down) หรือจากภาครัฐ (ส่วนกลาง) ไปสู่ชนบท (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2532 : 9 - 11 ; เสน่ห์จามริก. 2531 : 1-11 ; 2532 : 20 - 31 ; อดิน รพีพัฒน์. 2533 : 47 - 51 ;เอกวิทย์ ณ ถลาง และโกวิท วงศ์สุรวัฒน์. 2532 : 15 - 25 ; เสรี พงศ์พิศ. 2531 : 348 - 374)

<u>นิยามศัพท์เฉพาะ</u>

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในคำศัพท์บางคำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนิยามศัพท์เฉพาะสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท หมายถึง เอกสารหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสำหรับใช้ในการฝึกอบรมให้ประชาชนในชนบท

มีความรู้ มีทักษะในการทอผ้าไหมมัดหมี่ และมีทัศนคติที่ดีต่อการทอผ้าไหมมัดหมี่ สามารถนำเทคนิควิธี และเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต หรือทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีปริมาณและคุณภาพที่ดี สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ทั้งในและต่างประเทศ โดยหลักสูตรดังกล่าว มีส่วนประกอบที่สำคัญ 5 ส่วน คือ สภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถภาพที่มุ่งเน้น หน่วยการฝึกอบรม และแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้

2. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทหมายถึง กระบวนการที่ผู้วิจัยใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท อันประกอบด้วยกระบวนการ 6 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร การสร้างและการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การทดลองใช้และการประเมินหลักสูตรจากข้อมูลในสถานการณ์จริง และการปรับปรุงหลังการทดลองใช้

3. หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำประชาชนในชนบทที่มีคุณภาพดี หมายถึง หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตร 6 ขั้นตอนคือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร การสร้างและการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การทดลองใช้และการประเมินหลักสูตรจากข้อมูลในสถานการณ์จริง และการปรับปรุงหลักสูตรหลังการทดลองใช้ ทั้งนี้โดยหลักสูตรดังกล่าวจะต้องผ่านการประเมินตามเกณฑ์เฉพาะดังนี้

3.1 ในขั้นตอนของการประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ผู้วิจัยจะถือว่าหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทมีคุณภาพดีในเบื้องต้น โดยพิจารณาจากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านการฝึกอบรม

และด้านเนื้อหา จำนวนทั้งสิ้น 11 คน ว่าโครงร่างหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและมีความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบต่าง ๆอยู่ในระดับมาก กล่าวคือมีค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมและความสอดคล้องตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป จากแบบประเมินที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.2 ในขั้นตอนของการทดลองใช้และการประเมินหลักสูตร จากข้อมูลในสถานการณ์จริง ผู้วิจัยจะถือว่า หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทมีคุณภาพดีจากเกณฑ์ 3 ประการคือ

3.2.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีผลสัมฤทธิ์ในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.2.2 ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรที่มีต่อหลักสูตรในด้านต่าง ๆ และกระบวนการดำเนินการฝึกอบรม จะต้องมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ในระดับ 3.50 ขึ้นไป จากแบบประเมินที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.2.3 ผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีคุณภาพดีตามเกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งผลงานดังกล่าวของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างน้อยร้อยละ 80 ของจำนวนคนทั้งหมด จะต้องได้รับการประเมินจากคณะกรรมการ 5 คน ว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับดี คือมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.50 ขึ้นไป จากแบบประเมินที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และมีคุณลักษณะสอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานการส่งออกผ้าไหมของกระทรวงพาณิชย์

4. ผ้าไหมมัดหมี่ที่มีคุณภาพดีหมายถึง ผ้าไหมมัดหมี่ที่มีคุณลักษณะตามเกณฑ์ต่อไปนี้

4.1 มีคุณลักษณะทางกายภาพ ได้แก่

4.1.1 มีขนาดกว้าง และยาวตามที่กำหนดให้

4.1.2 ใช้ไหมแท้ โดยมีเส้นยืนเป็นไหมหนึ่ง (ไหมน้อย) และเส้นพุ่งเป็นไหมสอง (ไหมกลาง)

4.1.3 ทอด้วยฟืมหรือฟันหวีที่มี 3 ตะกอ

4.1.4 เนื้อผ้าแน่นและเรียบ

4.1.5 ลวดลายชัดเจน

4.1.6 สีสันสวยงาม

4.2 มีคุณลักษณะทางเคมี ได้แก่ ผ้าไหมมัดหมี่ที่ทอจะต้องสีไม่ตก

4.3 ได้รับการประเมินจากคณะกรรมการที่เชี่ยวชาญผ้าไหมมัดหมี่ 5 คน ว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับดี คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.50 ขึ้นไป จากแบบประเมินที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4.4 มีคุณลักษณะสอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานการส่งออกผ้าไหมของกระทรวงพาณิชย์

5. ประชาชนในชนบท หมายถึง ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาล หรือสุขาภิบาล

6. วิธีการดาคัม (DACUM) หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์อาชีพเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านอาชีพสาขาต่าง ๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการดาคัมวิเคราะห์อาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับกำหนดข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับวิธีอื่น ๆ โดยวิธีดาคัมจะใช้กำหนดสมรรถภาพที่จำเป็นในการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งมีขั้นตอนที่สำคัญคือ การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าไหมมัดหมี่ 14 คน มาช่วยระดมสมองเพื่อวิเคราะห์อาชีพทอผ้าไหมมัดหมี่ หา

สมรรถภาพหลักหรือหน้าที่หลัก และสมรรถภาพย่อยหรืองานย่อยในแต่ละสมรรถภาพหลัก ดำเนินการตรวจสอบ และปรับปรุงให้เหมาะสม แล้วนำไปสร้างเป็นผังอาชีพ จากนั้นจึงนำไปเป็นพื้นฐานในการกำหนดสมรรถภาพที่จำเป็น กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาสาระ และส่วนประกอบอื่น ๆ ของหลักสูตร ร่วมกับการศึกษาข้อมูลอีก 3 ด้านคือ ด้านสภาพทั่วไปและสภาพปัญหาของการทอผ้าไหมมัดหมี่ ด้านความรู้ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท และด้านความต้องการได้รับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบทใน 4 เรื่องใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ ความรู้ในเรื่องการให้การศึกษาผู้ใหญ่และการฝึกอบรม ความรู้ในเรื่องพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร และกรอบแผนงานในการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ในประเด็นต่าง ๆ คือ ประวัติความเป็นมา วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทอ กระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ การออกแบบลวดลาย การย้อมสี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสรุปประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมา

ดินแดนประเทศไทยปัจจุบันเป็นดินแดนที่อยู่อาศัยของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์มาเป็นเวลานับหมื่นปี และมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ดังกล่าวก็เป็นผู้ให้กำเนิดเทคโนโลยีและวิทยาการขึ้นหลายสิ่งหลายอย่างตั้งแต่การทำเครื่องปั้นดินเผา การหล่อหลอมโลหะ ตลอดจนถึงหัตถกรรมการทอผ้าและสิ่งทอ ทั้งนี้มีหลักฐานที่สำคัญยืนยันได้ว่ามนุษย์ก่อนสมัยประวัติศาสตร์ดังกล่าวมีการทอผ้าขึ้นใช้ อันได้แก่ เศษผ้าที่ติดอยู่กับกำไลสำริดที่บ้านเชียง และเศษผ้า ด้าย เส้นไยไหม ซึ่งพบในแหล่งก่อนประวัติศาสตร์ บ้านนาดี อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี เป็นต้น ในระยะต่อมา

130173

อันเป็นยุคของสมัยประวัติศาสตร์แต่จดหมายเหตุและบันทึกของนักประวัติศาสตร์แม้ไม่มีหลักฐานที่เป็นผ้าโดยตรงเช่นเดียวกับสมัยก่อนประวัติศาสตร์จำนวนมากได้บ่งบอกให้รู้ว่าผ้าเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตตลอดจนถึงบทบาทในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของมนุษย์มาโดยตลอด

สำหรับประเทศไทยตั้งแต่ชนเผ่าไทยได้รวมตัวกันขึ้นเป็นอาณาจักรสุโขทัย นั้นก็พบหลักฐานว่ามีการทอผ้าฝ้ายผ้าไหมชนิดต่างๆ ขึ้นใช้ทั่วไป ดังเช่นผ้าเบญจรงค์ ซึ่งเป็นผ้าฝ้ายสีที่มีชื่อเสียงของสุโขทัย นอกจากนี้ยังมีผ้ายกดอก ผ้าสกุลพัสตร์ซึ่งเป็นผ้าขาวเนื้อละเอียด ผ้าเล็กหลก เป็นผ้าเนื้อดี และผ้ากรอบ เป็นผ้าลายกระจังสำหรับพันรอบหน้าผาก เป็นต้น การทอผ้าในสมัยสุโขทัยนี้ สันนิษฐานกันว่าเป็นการผลิตเพื่อใช้ในครอบครัว ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งถือว่าเป็นยุคทองของการค้าผ้ากล่าวคือมีการติดต่อค้าขายผ้ากับต่างประเทศและพระมหากษัตริย์บางพระองค์ทรงเป็นผู้ค้าผ้าด้วยพระองค์เอง เช่น พระนารายณ์มหาราช เป็นต้นและยิ่งไปกว่านั้นผ้าในสมัยนี้จะเป็นเครื่องนุ่งห่มที่แสดงตำแหน่ง และสภาพทางสังคมด้วย นอกจากนี้พระมหากษัตริย์ ยังคงใช้ผ้าเป็นเครื่องราชบรรณาการ เป็นเครื่องปูนบำเหน็จพระราชทานแก่ขุนนาง ข้าราชการ ตลอดจนใช้พระราชทานต่างเงินเดือนที่เรียกว่า "ผ้าหวัดรายปี" เป็นต้นลำดับต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ผ้าก็ยังมีบทบาทสำคัญต่อภาวะศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของไทย โดยเฉพาะในช่วงต้นจะมีการสืบทอดต่อจากสมัยกรุงศรีอยุธยา และตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมาก็เริ่มเปลี่ยนแปลงเข้าสู่แนวทางของตะวันตก และในปัจจุบันก็ผสมผสานกับรูปแบบของตะวันตก แต่ก็ยังมีส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยโดยเฉพาะในส่วนที่เป็นเครื่องแต่งกายประจำชาติและเครื่องแต่งกายตามประเพณีต่าง ๆ ของไทย นอกจากนี้ในส่วนของการทอผ้านั้นก็ได้พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญประการหนึ่งของไทยอีกด้วย (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ.2531: 18 - 34)

อนึ่งนอกเหนือจากอุตสาหกรรมการทอผ้าดังกล่าวแล้ว ในประเทศไทยยังมีผ้าพื้นเมืองที่มีเอกลักษณ์ของตนเองมาช้านานอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นผ้าทอมือที่เป็นหัตถกรรมในครัวเรือนมากกว่าที่จะเป็นอุตสาหกรรมซึ่งมีกระบวนการผลิตด้วยเครื่องจักรอย่างครบวงจร การผลิตผ้าพื้นเมืองเป็นกระบวนการผลิตที่มีลักษณะพิเศษ ต้องใช้ความรู้ความชำนาญของผู้ผลิตที่สืบทอดกันมาเฉพาะในแต่ละกลุ่ม ซึ่งก่อให้เกิดการประสานกันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของไทยที่แตกต่างกันทั้งรูปแบบสีสัน ลวดลาย ไม่ว่าจะเป็นผ้าฝ้ายหรือผ้าไหมก็ตาม การทอผ้าพื้นเมืองของไทยในปัจจุบันมีการทอกระจายกันอยู่ตามชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วไปในทุกภาคของประเทศ มีทั้งผ้าพื้นสีเรียบ ๆ และผ้าที่ทอด้วยกรรมวิธีประณีต แยบยลต้องอาศัยความสามารถและความชำนาญเป็นพิเศษ เช่น การทอผ้าจก ผ้าขิต ผ้ามัดหมี่และผ้ายก เป็นต้น(บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.2530: 1-12) สำหรับผ้ามัดหมี่ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมอย่างมากในปัจจุบันนั้น เป็นผ้าพื้นเมืองที่ทำกันมานานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยทำตั้งแต่การปลูกหม่อน การเลี้ยงไหม การสาวไหม และการนำไหมที่สาวได้ไปทอผ้า จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ทอผ้าไหมมัดหมี่มากได้แก่ จังหวัดขอนแก่น อุบลราชธานี หนองคาย นครราชสีมา ชัยภูมิ ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ สกลนคร มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และกาฬสินธุ์ ต่อมาผ้าไหมมัดหมี่ก็ได้กระจายไปสู่ภาคต่าง ๆ เช่นภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน เป็นต้น ส่วนในภาคกลางจังหวัดที่มีการทอผ้าไหมมัดหมี่ ได้แก่ สุพรรณบุรี ชัยนาท อุทัยธานี กาญจนบุรี เป็นต้น (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. 2533 : 14; กองส่งเสริมอุตสาหกรรม.2526 : จ; บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรม. 2530:98, 121,142-145) อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้การทอผ้าไหมมัดหมี่ผู้ทอไม่จำเป็นต้องปลูกหม่อน เลี้ยงไหม และสาวไหมก็สามารถทำได้ เพราะสามารถไปซื้อไหมจากท้องตลาดมาทำได้

สำหรับผ้าไหมมัดหมี่ที่กล่าวถึงนี้ ในความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไปเป็น

ศิลปะการทอผ้าชนิดหนึ่งที่ทำโดยมีการมัดย้อมเส้นไหม เกิดสี และลวดลาย แล้วนำไปทอเป็นผ้าผืน ซึ่งการมัดหมี่ดังกล่าวสามารถทำได้หลายลักษณะคือ มัดหมี่เส้นพุ่ง มัดหมี่เส้นยืน และมัดหมี่ทั้งเส้นพุ่งและยืน สำหรับประเทศไทยนิยมทำเฉพาะมัดหมี่เส้นพุ่งเท่านั้น การทำผ้าไหมมัดหมี่จะยากง่ายต่างกัน ขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของลวดลาย สีสันต่าง ๆ ที่ต้องการ และความชำนาญในการทอ กล่าวคือ ถ้าต้องการให้สีสันสลับซับซ้อนแพรวพราวมากก็ต้องมัดย้อมหลายครั้ง ตามตำแหน่งต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งผู้มัดจะต้องมีความเข้าใจและมีความชำนาญทั้งในด้านลักษณะและรูปแบบของลวดลายและหลักวิธีการผสมสีเป็นอย่างดี จึงจะทำให้ได้สีที่สวยงามตามที่ต้องการ นอกจากนี้การทอก็มีความสำคัญมากเช่นเดียวกันเพราะผู้ทอจะต้องมีทักษะและมีความชำนาญที่จะทำให้ได้เส้นไหมพุ่ง หรือเส้นไหมยืนที่มัดย้อมแล้วประสานตรงกันทุกเส้นตามลวดลายที่มัดย้อมไว้ ไม่เช่นนั้นก็จะไม่เกิดลวดลายให้เห็นตามที่ต้องการ ดังนั้นการทอผ้ามัดหมี่ทุกครั้งที่ทอเส้นไหมพุ่ง จะต้องมีการขยับเส้นไหมให้ถูกลวดลาย ซึ่งการทอเช่นนี้ก็เป็นข้อจำกัดประการหนึ่งที่ทำให้การทอผ้าไหมมัดหมี่ต้องทอด้วยหูกหรือกี่พื้นบ้านที่ใช้มือพุ่ง และจะทอด้วยกี่กระตุกไม่ได้เลย และด้วยเหตุดังกล่าวนี้เองจึงเป็นที่ยอมรับกันว่าการทอผ้าไหมมัดหมี่ต้องอาศัยทักษะและความอดทนมาก จึงจะทำให้การทอผ้าไหมมัดหมี่ประสบผลสำเร็จ มีคุณภาพและมีความสวยงามตามที่ต้องการ

2. <u>วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้าไหมมัดหมี่</u>

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีลักษณะคล้ายกันกับการทอผ้าโดยทั่วไป ในที่นี้จะแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ วัสดุที่ใช้ อุปกรณ์การย้อมสี และเครื่องมือทอผ้าดังนี้

2.1 วัสดุที่ใช้ วัสดุสำคัญที่ใช้ในการทอผ้าไหมมัดหมี่ เป็นวัสดุ เช่นเดียวกันกับการทอผ้าไหมทั่วไป ซึ่งในที่นี้คือเส้นไหมและสีย้อมไหม

2.1.1 เส้นไหม เส้นไหมที่ใช้ทอผ้าไหมมี 3 ระดับ คือไหมหนึ่ง ไหมสอง และไหมสาม (อุบลศรี อรรถพันธุ์. 2529 : 42 ; กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ 2533 : 12)

2.1.1.1 ไหมหนึ่ง หรือไหมน้อย เป็นไหมที่มีคุณภาพดีที่สุด ลักษณะเส้นไหมเล็ก ละเอียด นวล สวยงาม นิยมใช้เป็นเส้นไหมยืน (warp) สำหรับทอผ้า

2.1.1.2 ไหมสองหรือไหมกลาง เป็นไหมที่มีคุณภาพรองลงมา เส้นไหมมีลักษณะหยาบเป็นปุ่มปมบ้างเล็กน้อย เส้นโตกว่าไหมหนึ่ง นิยมใช้เป็นเส้นไหมพุ่ง (weft) ในการทอผ้าเนื้อละเอียด

2.1.1.3 ไหมสามหรือไหมใหญ่ เป็นไหมที่มีคุณภาพต่ำสุด มีลักษณะเป็นเส้นหยาบและใหญ่กว่าไหมสองเส้นไหมชนิดนี้ใช้ทำเส้นไหมพุ่ง สำหรับผ้าเนื้อหนา และหยาบกว่าผ้าชนิดอื่น ๆ

2.1.2 สีย้อมไหม สีที่ใช้ย้อมไหมโดยปกติมี 2ประเภทคือสีธรรมชาติและสีสังเคราะห์หรือสีวิทยาศาสตร์ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2526 : 33-42; อุบลศรี อรรถพันธุ์. 2529 : 43;เริงฤทธิ์ วัฒนศึกษา. 2533: 27)

2.1.2.1 สีธรรมชาติ สีย้อมธรรมชาติเป็นสีที่ได้จากส่วนต่าง ๆ ของพืช เช่น เปลือก ใบ รากและผล ดังเช่น

สีแดง ได้จาก ดอกค่าฝอย รากยอ ครั่ง

สีน้ำเงิน ได้จาก ต้นคราม

สีเหลือง ได้จาก แก่นขนุน ขมิ้น แก่นเข รากต้นสะกือ

สีดำ ได้จาก ลูกกระจาย ลูกมะเกลือ

สีชมพู ได้จาก ต้นมหากาฬและต้นฝาง

สีน้ำตาลแก่ ได้จาก เปลือกไม้โกงกาง

สีม่วงอ่อน ได้จาก ลูกหว้า เปลือกชงโค

สีกากีแกมเขียว ได้จาก เปลือกเอกากับแก่นขนุน

สีกากีแกมเหลือง ได้จาก หมากสงกับแก่นกาแล

สีส้ม ได้จาก ลูกตะคี

สีตองอ่อน ได้จาก รากแถลง (มะพูด)

สีเขียว ได้จาก เปลือกกระหูด เปลือกสมอ ใบหูกวาง คราม เปลือกมะริดไม้ แล้วย้อมทับด้วยแถลง

สีเปลือกไม้ ได้จาก ต้นลกฟ้า หนามกรายไม้โกงกาง เปลือกตะบูน

อนึ่ง สีธรรมชาติดังกล่าวนี้ในปัจจุบันไม่ค่อยนิยมใช้มากนักเนื่องจากหายาก และไม่สะดวก และมีข้อเสียคือสีตกง่าย

2.1.2.2 สีสังเคราะห์ (สีวิทยาศาสตร์) สีวิทยาศาสตร์ที่ใช้ย้อมไหม เป็นสีที่มีความเป็นกรด เรียกว่า สีแอสิด (Acid dye) มีเชด (shade) สีต่าง ๆ มากมาย สีประเภทนี้ทำให้ไหมมีความวาวมัน สีสดใส คงทนต่อการฟอก และราคาปานกลาง ปัจจุบันสีสังเคราะห์หรือสีวิทยาศาสตร์กำลังได้รับความนิยมมากขึ้นในการนำมาย้อมไหม เพราะมีความสะดวกและมีคุณภาพ

2.2 อุปกรณ์การย้อมสี อุปกรณ์การย้อมสีไหมที่ช่างทอผ้าใช้กันส่วนใหญ่เป็นภาชนะที่มีอยู่ในครัวเรือน เช่น หม้อ กะละมัง ไม้พาย เตา เป็นต้น แต่ในปัจจุบันมีการทอผ้าไหมเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนขนาดย่อม ความต้องการปริมาณไหมที่ย้อมสีเพื่อใช้ในการทอผ้ามีมากขึ้น จึงต้องมีอุปกรณ์การย้อมสีโดยเฉพาะอุปกรณ์ดังกล่าวมีดังนี้ (อุบลศรี อรรถพันธุ์.2529 : 44)

2.2.1 หม้อฟอกไหม เป็นหม้อที่ใช้ต้มฟอกไหมก่อนย้อมสี ซึ่งถ้าจะให้ดีควรเป็นหม้อสแตนเลส 2 หู ทรงกระบอก ขนาดใหญ่ สูงประมาณ 55

เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางปากหม้อกว้างประมาณ 56 เซนติเมตร สำหรับชาวบ้านทั่วไป อาจจะใช้ตามความจำเป็น เช่น หม้อดิน หม้ออลูมิเนียม เป็นต้น

2.2.2 หม้อย้อมสี เป็นหม้อที่ใช้ย้อมสีไหม มีลักษณะเป็นหม้อสแตนเลส 2 หู ทรงกระบอก ขนาดสูงประมาณ 70 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางปากหม้อกว้างประมาณ 71 เซนติเมตร สำหรับชาวบ้านทั่วไปอาจใช้หม้อดิน หม้ออลูมิเนียม เช่นเดียวกันกับหม้อฟอกไหม เป็นต้น

2.2.3 เตา เป็นที่ก่อไฟสำหรับต้มฟอกไหม และต้มเพื่อย้อมสีไหม ควรก่อด้วยอิฐและซีเมนต์ให้แข็งแรง มีช่องใส่เชื้อเพลิง อาจเป็นถ่านหรือไม้

2.2.4 เครื่องชั่ง ใช้ชั่งไหมก่อนย้อมสี เพื่อทราบน้ำหนักของเส้นไหม ซึ่งจะต้องนำไปคำนวณกับอัตราส่วนของสบู่และโซดาแอชที่ใช้ต้มฟอกและคำนวณกับสีที่ใช้ย้อมเส้นไหม

2.2.5 ไม้พาย ใช้สำหรับพลิกเส้นไหม ตอนฟอกไหมและย้อมสีทำด้วยไม้ มีหลายขนาด

2.2.6 มือ เป็นที่คล้องปอยไหมเพื่อให้สามารถจับยกขึ้นหรือพลิกกลับไปกลับมา ตอนที่ต้มฟอกหรือย้อมสี มือจะทำด้วยเหล็กขดเป็นรูปตัวยู (U)หุ้มด้วยท่อพลาสติกสำหรับชาวบ้านอาจใช้ใบสับปะรดหรือก้านกล้วยแทนก็ได้

2.3 เครื่องมือทอผ้า เครื่องมือทอผ้าไหมแบ่งออกเป็น 2 พวก คือ เครื่องมือเตรียมเส้นไหมและเครื่องมือทอผ้าดังนี้ (กรมส่งเสริมอุสหากรรม.2533: 4-8,อุบลศรี อรรถพันธุ์. 2529 : 45-54, เริงฤทธิ์ วัฒนศึกษา. 2533: 26-30)

2.3.1 เครื่องมือสำหรับเตรียมเส้นไหม การเตรียมเส้นไหมก่อนทอผ้าไหม จะใช้เครื่องมือต่อไปนี้

2.3.1.1 ไน เป็นเครื่องมือสำหรับปั่นและกรอเส้นไหมเข้า

หลอด ลักษณะเป็นวงล้อ ทำด้วยไม้ไผ่หรือหวาย ปัจจุบันใช้วงล้อรถจักรยานที่ถอดยางออกแทนก็ได้ฐานของไนทำด้วยไม้ซึ่งเป็นที่สำหรับตั้งแกนของวงล้อและแกนหลอด ระหว่างวงล้อและแกนหลอดมีเส้นเชือกเชื่อมโยง เพื่อทำให้วงล้อหมุนและเมื่อหมุนวงล้อมแกนหลอดก็จะหมุนด้วย

2.3.1.2 ระวิง เป็นเครื่องมือกรอไหม มีลักษณะเหมือนกังหัน 2 ดอก ทำด้วยไม้หรือไม้ไผ่เหลาแบน ๆ ดอกละ 3 อันระหว่างกังหันทั้งสองมีแกนและเส้นด้วยหรือไนล่อนเชื่อมโยงสำหรับรองรับปอยไหม ฐานของระวิงทำด้วยไม้การใช้ระวิงมักจะใช้คู่กับไนเมื่อต้องการกรอเส้นไหมยืนหรือเส้นไหมพุ่งเข้าหลอด โดยจะสวมหลอดค้นหรือหลอดพุ่งที่แกนหลอดของไนแล้วนำปอยไหมที่ต้องการกรอสวมที่ระวิง และดึงเส้นไหมจากปอยนั้นผูกติดกับหลอดค้นหรือหลอดพุ่ง เมื่อหมุนวงล้อของไนแกนหลอดก็จะหมุนทำให้หลอดค้น หรือหลอดพุ่งที่ติดอยู่หมุนดึงเส้นไหมจากระวิงพันติดไปด้วย โดยระวิงจะหมุนตามช่วยคลายเส้นไหมจากปอยไหม ทำให้เส้นไหมไม่ยุ่งพันกัน

2.3.1.3 หลอดค้นหรือหลอดไหมยืน คือ หลอดที่ใช้สำหรับพันเส้นไหมยืนสมัยก่อนทำด้วยไม้ไผ่ ลำขนาดพอสมควร ตัดเป็นท่อน ๆ แต่ปัจจุบันอาจใช้ท่อพลาสติกแทนได้ และสิ่งที่สำคัญคือแกนของหลอดค้น จะต้องเป็นรูกลวงเพื่อสวมกับแกนหลอดของไนหรือแกนของรางค้น เมื่อต้องการกรอไหมเข้าหลอด หรือค้นไหมยืน

2.3.1.4 หลอดพุ่ง คือหลอดที่ใช้พันเส้นไหมพุ่ง เดิมอาจทำด้วยต้นไส้ตัน หรือสังกะสีปัจจุบันอาจใช้ด้ามปากกาลูกลื่นที่ไม่ใช้แล้ว หรือท่อพลาสติกขนาดเล็ก ทั้งนี้โดยหลอดพุ่งจะต้องตัดให้พอเหมาะที่จะใส่ลงในกระสวยสำหรับทอผ้าด้วย

2.3.1.5 รางค้น คือ รางสำหรับใส่หลอดค้น เมื่อต้องการ

ค้นไหมยืน ลักษณะเป็นกรอบไม้สี่เหลี่ยมผืนผ้า ด้านยาวทั้งสองของรางค้นต้องเจาะรูตรงกันเพื่อใช้สอดแกนที่ทำด้วยเหล็กหรือไม้ไผ่เหลาขนาดเล็ก รูแต่ละช่องหางกันพอประมาณ แกนของรางค้นแต่ละแกนจะใส่หลอดค้นได้ 1-2 หลอด ขึ้นอยู่กับขนาดของหลอดค้น รางค้นแต่ละรางจะบรรจุหลอดค้นได้ 30-80 หลอด การใช้รางค้นต้องใช้คู่กับหลักค้น โดยผูกไว้ในที่สูงกว่าหลักค้น

2.3.1.6 หลักค้นหรือคราด คือ หลักที่ใช้คล้องไหมยืน ตอนที่ค้นไหมเพื่อทำเครือหูก หลักค้นทำด้วยไม้ลักษณะคล้ายคราด มีหลักเรียกว่า"ลูกคราด" 2 แถว โดยจะมีแถวละกี่หลักขึ้นอยู่กับจำนวนผืนผ้าที่จะทอหรือความยาวผ้าที่จะทอ ระหว่างหลักค้น แถวที่ 1 และหลักค้นแถวที่ 2 สามารถปรับระยะได้ ตามความต้องการที่จะค้นไหมยืนหรือความยาวผ้าที่จะทอ ทั้งนี้หลักค้นจะใช้ควบคู่ไปกับรางค้น โดยนำไปวางใต้รางค้นเมื่อต้องการค้นไหมยืน

2.3.1.7 ไม้สอด คือ เครื่องมือที่ใช้เกี่ยวเส้นไหมยืนเข้าฟันฟืมทำด้วยไม้ไผ่เหลาบาง ๆและแบน ส่วนปลายทำเป็นตะขอหรือเงี่ยงเกี่ยวเส้นไหม

2.3.1.8 ไม้นัดหวีหรือไม้ขัดด้าย เป็นไม้ 2 อันที่ใช้สอดในเส้นไหมยืนซึ่งขัดกัน เพื่อสะดวกในการสอดไหมยืนเข้าฟันฟืมและทราบตำแหน่งเส้นขาดในขณะที่ทอผ้า

2.3.1.9 ไม้ลูกพัน เป็นไม้ 2 อันที่ใช้สอดในเส้นไหมยืนเพื่อสะดวกในการม้วนเส้นไหมเข้ากระดานม้วนหูกไม้ลูกพันอาจทำด้วยไม้ไผ่เหลากลม ๆ หรือไม้อื่น ๆ ก็ได้

2.3.1.10 ไม้ตะกอหรือไม้ลูกเขา คือไม้ที่ใช้ผูกเส้นเชือกตะกอหรือเขาหูก ทำด้วยไม้ไผ่หรือไม้อื่น ๆ เหลาให้กลม ทั้งนี้ตะกอหรือเขาหูกตับหนึ่ง จะใช้ไม้ลูกเขา 4 อัน

2.3.1.11 ไม้ก่อตะกอหรือไม้ก่อเขา คือไม้แบบที่ใช้ในการ

ผูกเชือกตะกอ เพื่อให้เส้นเชือกตะกอที่ร้อยควบไหมยืนแต่ละเส้นมีระยะเท่ากันไม้ก่อตะกอหรือไม้ก่อเขาของหูกแต่ละชนิดอาจเรียกไม่เหมือนกัน เช่น ผ้าไหมที่ทอยกดอกด้วยหูก จะมีไม้ก่อตะกอ 2 ชนิดคือ ไม้ก่อตะกอเนื้อและไม้ก่อตะกอดอกส่วนผ้าไหมที่ทอด้วยกี่กระตุกจะมีไม้ก่อตะกอ เรียกว่า ก้ามปู เป็นต้น

2.3.1.12 หวี คือ เครื่องมือสำหรับหวีไหมยืนให้เรียบหลังจากลงแป้งแล้วหวีอาจทำจากกาบของต้นชก หรือต้นตาลนำมาทุบให้เป็นเส้นปอยซ้อนกันหลายชั้นแล้วนำมาเข้าด้ามไม้สำหรับถือ เพื่อใช้จับหวีเส้นไหมยืน

2.3.1.13 เชือกตะกอ เป็นวัสดุที่ใช้สำหรับผูกตะกอ หรือก่อเขา ทำด้วยเส้นด้ายสีขาวเบอร์ 6 หรือเบอร์ 8 หรือไนล่อนเบอร์ 4 หรือเบอร์ 210/4 ซึ่งการทอผ้าไหมส่วนใหญ่จะใช้ไนล่อนเพราะไม่ทำให้เส้นไหมยืนเป็นขุย

2.3.2 เครื่องทอผ้า เครื่องมือที่ใช้ทอผ้าที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมี 2 ชนิดคือ กี่พื้นบ้านซึ่งชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า หูกและกี่กระตุก สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่นั้นจะใช้กี่พื้นบ้าน ส่วนกี่กระตุกนั้นใช้สำหรับการทอผ้าไหมพื้นผ้าไหมลายร่องลายสก๊อตลายยกดอก เป็นต้น เพราะไม่ต้องใช้ความประณีต บรรจง เหมือนการทอผ้าไหมมัดหมี่ส่วนสำคัญของกี่พื้นบ้านและกี่กระตุก มีดังนี้

2.3.2.1 โครงหูกหรือโครงกี่ ประกอบด้วยเสา 4 ต้น มีราวหูกหรือราวกี่ 4 ด้านทั้งด้านบนและด้านล่าง และบางหูกอาจมีราวตรงกลางเพื่อทำให้หูกแข็งแรงยิ่งขึ้น สำหรับหูกแบบโบราณ จะฝังเสาหูกไว้ติดดิน แต่ในปัจจุบันไม่ค่อยนิยมเนื่องจากเคลื่อนย้ายลำบาก

2.3.2.2 ฟืมหรือฟันหวี เป็นเครื่องสำหรับทอผ้ามีฟันเป็นซี่ๆ คล้ายหวี ใช้สำหรับสอดไหมยืนเพื่อจัดเส้นไหมให้อยู่ห่างกัน และใช้กระทบไหมพุ่งที่สานขัดกับไหมยืนที่อัดแน่นเป็นเนื้อผ้า ฟันฟืมหรือฟันหวีอาจทำด้วยไม้หรือเหล็ก หรือสแตนเลสก็ได้ ฟืมมีหลายขนาดขึ้นอยู่กับผู้ใช้ว่าต้องการทอผ้ากว้างขนาดเท่าใด เช่น

ฟืมอาจมี 35 ถึง 50 หลบหรือมากกว่านี้ แต่ละหลบมี 40 ช่องฟัน แต่ละช่องฟันจะใช้สอดเส้นไหมยืน 2 เส้น ดังนั้นการทอผ้าครั้งหนึ่ง ๆ อาจใช้เส้นไหมยืนประมาณ 2,800-4,000 เส้น อนึ่งการเรียกขนาดของฟืมชาวบ้านจะเรียกตามจำนวนหลบ เช่น ฟืม 40 ฟืม 42 ฯลฯ เป็นต้น

2.3.2.3 เขาหูกหรือตะกอ คือ เชือกที่ร้อยคล้องไหมยืนเพื่อแบ่งเส้นไหมเป็นหมวดหมู่ตามที่ต้องการเมื่อยกเขาหูกหรือตะกอขึ้นก็จะดึงเส้นไหมยืนเปิดเป็นช่องสามารถพุ่งกระสวยเข้าไปให้ไหมพุ่งสานขัดกับไหมยืนได้

2.3.2.4 กระสวย คือเครื่องมือทอผ้าที่ใช้บรรจุหลอดไหมพุ่งสำหรับพุ่งสอดไประหว่างช่องของเส้นไหมยืนทำให้เส้นไหม 2 ชนิดสานขัดกันจนเกิดเป็นเนื้อผ้าขึ้นกระสวยส่วนใหญ่จะทำด้วยไม้เนื้อแข็ง กระสวยของกี่พื้นบ้านหรือหูกพื้นบ้านจะต่างจากกระสวยของกี่กระตุก โดยกี่กระตุกจะมีรางให้กระสวยวิ่ง และที่กระสวยมีเชือกโยงสำหรับกระตุกดึงกระสวยพุ่งกลับไปมา ทำให้ทอผ้าได้อย่างรวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้น

2.3.2.5 ไม้หน้าหูก คือ ไม้ที่อยู่ส่วนหน้าสุดของหูก สำหรับผูกขึงลูกตุ้งทำด้วยไม้ไผ่ทั้งลำ

2.3.2.6 ไม้ราวหูก คือ ไม้ที่พาดขวางโครงหูก ส่วนบนทำด้วยไม้ไผ่ทั้งลำมี 3-4ท่อน ใช้สำหรับผูกแขวนลูกตุ้ง ไม้ข้างเขา เขาหูก และฟืม

2.3.2.7 กระดานม้วนหูก เป็นไม้กระดานที่ใช้ม้วนปลายด้านหนึ่งของเส้นไหมยืน ซึ่งม้วนเก็บและจัดเรียงเส้นเป็นระเบียบแล้ว นอกจากนี้ยังช่วยให้เส้นไหมยืนในหูกขึงตึงโดยที่ปลายอีกด้านหนึ่งผูกติดหรือพันไว้กับม้วนผ้า สำหรับกี่กระตุกมีแกนไม้สำหรับม้วนไหมยืน เรียกว่า "ระหัด"

2.3.2.8 ลูกตุ้ง คือไม้ที่ใช้สอดค้างกระดานม้วนหูก มี 2 ลูก ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ส่วนหัวของลูกตุ้งเจาะรูสำหรับร้อยเชือกแขวนไว้กับราวหูก และ

ต้องผูกยึดลูกต้องไว้กับไม้หน้าหูกเพื่อไม่ให้ลูกตุ้งแกว่งไปมาสำหรับกี่กระตุกไม่มีลูกตุ้ง

2.3.2.9 ไม้ค้างเขาหรือไม้ค้างตะกอ เป็นไม้ 2 อันสำหรับแขวนเขาหูกหรือตะกอ ส่วนปลายทั้ง 2 ด้าน จะเจาะรูผูกเชือกแขวนไว้กับไม้ที่พาดขวางราวหูก

2.3.2.10 ตีนฟืมหรือตีนเหยียบหรือคานเหยียบ คือไม้ 2 - 4 อันขึ้นอยู่กับจำนวนเขาหรือตะกอ โดยตีนเหยียบนี้จะ อันผูกเชือกเชื่อมโยงกับเขาหูก เพื่อใช้สำหรับเหยียบดึงเขาหูก 2-4 ตับ ให้รั้งไหมยืนขึ้นลงสลับกันและเปิดช่องเมื่อพุ่งกระสวยไหมพุ่งเข้าไปในช่องดังกล่าว เส้นไหมทั้ง 2 ชนิดจะสานขัดกันเป็นเนื้อผ้า ตีนฟืมทำด้วยไม้มีตั้งแต่ 2-4 คาน คานลักษณะกลมไม่ใหญ่นัก อนึ่งสำหรับหูกทั่วไปลักษณะการวางกว้างของโครงหูก ส่วนตีนฟืมของกี่กระตุกมี 2-4 คานจะวางทอดไปตามส่วนยาวของโครงกี่กระตุก

2.3.2.11 ไม้ม้วนผ้า ไม้พันผ้าหรือพั้น คือ ไม้ที่ใช้ผูกปลายด้านหนึ่งของไหมยืนซึ่งสอดผ่านฟันหวีแล้วหรือใช้พันผ้าไหมที่ทอเป็นเนื้อผ้าแล้วไม้ม้วนผ้าทำด้วยไม้เหลี่ยมความยาวประมาณ 120-180 เซนติเมตร

2.3.2.12 บ่ากี่ คือ ไม้ที่ใช้รองรับส่วนปลายสองด้านของไม้ม้วนผ้า มี 2 หลัก แต่ละหลักมีระยะห่างกันตามความกว้างของหูก

2.3.2.13 ไม้นั่ง เป็นไม้กระดานที่ใช้สำหรับนั่งทอผ้า ความยาวของไม้นั่งเท่ากับความกว้างของโครงหูก

2.3.2.14 ผัง เป็นไม้ที่ใช้ขึงไว้ตามความกว้างของริมผ้าที่ทอเพื่อทำให้หน้าผ้าตึงพอดีกับฟืม ปลายทั้งสองของผังอาจเหลาแหลมเป็น 2 แฉก หรือเป็นทองเหลืองที่มี 2 แฉก สวมทั้งสองข้าง

3. <u>กระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่</u>

การทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีตที่ผ่านมานั้นเป็นการทอ เพื่อใช้ในครัวเรือน

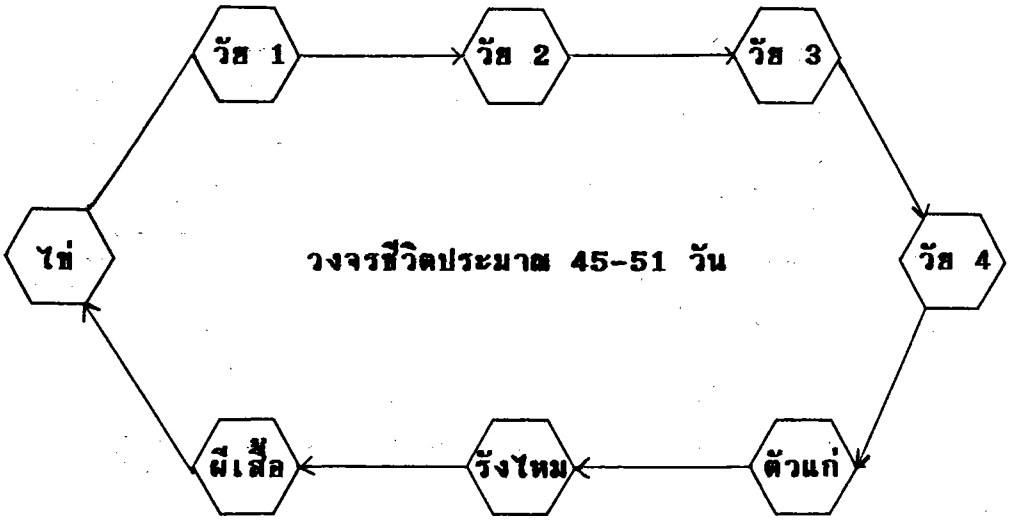
โดยทำในลักษณะควบวงจรควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพหลัก คือ ทำนา ทำไร่ โดยอาศัยแรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก ทั้งนี้โดยชาวบ้านมีความรู้เรื่องการทอผ้าไหมมัดหมี่จากการสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ จนกระทั่งปัจจุบัน มีแนวโน้มเปลี่ยนไปจากเดิม คือ มีการผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น (เริงฤทธิ์ วัฒนศึกษา.2533 : 23) สำหรับกระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ทั้งในอดีตและปัจจุบันนั้นจะได้กล่าวถึงดังนี้

3.1 กระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต การทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีตอาจกล่าวได้ว่ามีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการผลิตเส้นไหม ขั้นตอนการเตรียมผลิตผ้าไหม และขั้นตอนการทอผ้าดังนี้ (เริงฤทธิ์ วัฒนศึกษา.2533:23-30; อุบลศรี อรรถพันธุ์. 2529 : 25-64,76-77; กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.2526: 2-11)

3.1.1 ขั้นตอนการผลิตเส้นไหม

3.1.1.1 การปลูกหม่อน หม่อนเป็นพืชที่ใช้ในการเลี้ยงตัวไหมชาวบ้านนิยมปลูกตามที่ว่างในบริเวณบ้านเรือน และปลูกในสวนหรือไร่เพื่อเลี้ยงตัวไหมในเวลาว่างจากการทำไร่ ทำนา การปลูกหม่อนใช้ล่าต้นในการขยายพันธุ์ ปริมาณการปลูกจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความต้องการในการผลิต กล่าวคือ จะเลี้ยงไหมมากหรือน้อยนั่นเองในปัจจุบันมีการส่งเสริมพันธุ์หม่อนวิธีปลูกและการบำรุงรักษาเพื่อให้ได้ผลผลิตที่เหมาะสมกับพื้นที่และความต้องการในการเลี้ยง

3.1.1.2 การเลี้ยงไหม ไหมที่นิยมในอดีตเป็นไหมพันธุ์เมือง การขยายพันธุ์ของชาวบ้านจะขอจากบ้านใกล้เรือนเคียง อาหารของตัวไหมคือใบหม่อน การเลี้ยงไหม จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแรงงานในครัวเรือน และต้นหม่อนที่ปลูก สำหรับให้อาหารตัวไหมเป็นสำคัญ วงจรชีวิตของไหมแต่ละรุ่น จะเริ่มตั้งแต่การวางไข่ การแตกตัว และพัฒนาการของตัวไหมแต่ละรุ่น จนกระทั่งเป็นตัวผีเสื้อ และจะใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 45-51 วัน ดังภาพ

ภาพประกอบ 1 วงจรชีวิตของไหม

จากภาพประกอบ 1 อธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

ไหมวัย 1 (นอน 1) คือ ระยะที่ตัวไหมแตกตัวออกจากไข่เป็นตัวหนอนเล็ก ๆ ตามตัวมีขน ช่วงนี้มีระยะเวลาประมาณ 6-7 วัน อาหารของตัวไหมวัยนี้ใช้ใบหม่อนที่ไม่มีเส้นใบแข็ง (ใบอ่อน) หั่นเป็นฝอย ๆ ให้อาหารวันละ 2 ครั้ง ถัดจากวันที่ 6-7 ตัวไหมจะไม่กินอาหาร เรียกว่า นอนขี้ขน ซึ่งในระยะที่ตัวไหมนอนนี้ไม่ต้องให้อาหารใด ๆ

ไหมวัย 2 (นอน 2) หลังจากนอนขี้ขนแล้ว ตัวไหมจะเริ่มไหวตัว และกินอาหารใหม่ ถ้าตัวไหมสมบูรณ์มากจะกินใบหม่อนได้มาก และกากและมูลจะมาก ด้วยจึงต้องเปลี่ยนกระด้งใหม่ ในระยะนี้ตัวไหมจะเริ่มโตขึ้น ผู้เลี้ยงจะต้องขยายไปใส่กระด้งใหม่เพื่อรองรับการเจริญเติบโต และให้ตัวไหมได้กินอาหารเต็มที่ นับจากเริ่มเปลี่ยนวัย 6-7 วัน ตัวไหมจะหยุดกินอาหาร ผู้เลี้ยงก็งดให้อาหารประมาณ 2 วัน เรียกว่านอน 2

ไหมวัย 3 (นอน 3) หลังจากนอน 2 แล้วตัวไหมจะเริ่มกินอาหารใหม่ ระยะนี้ตัวไหมจะโตเร็วมาก อาหารที่ให้มีปริมาณมาก การขยายกระด้งเพื่อรองรับตัวไหมจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อไม่ให้แออัด และรับอาหารเพียงพอกับการเจริญเติบโต หลังจากนี้ 6-7 วัน ตัวไหมก็จะเริ่มไม่กินอาหาร เรียกว่านอน 3 เพื่อเริ่มเข้าสู่วัยใหม่ต่อไป

ไหมวัย 4 (นอน 4) ตัวไหมจะเริ่มกินอาหารอีกครั้ง ระยะนี้ผู้เลี้ยงต้องให้อาหารมากเป็นพิเศษ และระวังไม่ให้ตัวไหมแออัดมากเกินไปต้องหมั่นดูแลความสะอาดมูลกากใบหม่อนที่เหลือจากการให้อาหารอย่างน้อยวันละครั้ง

หลังจากเป็นไหมวัย 4 ได้ 8-9 วัน ตัวไหมจะแก่ตัวเต็มที่ (สุก) มีสีเหลืองอมส้ม ผู้เลี้ยงจะต้องคอยเก็บใส่จ่อใช้ผ้าคลุม เพื่อให้ไหมชักใยเป็นรังไหม ประมาณ 2-3 วัน จากนั้นตัวไหมจะกลายเป็นดักแด้อยู่ในรังไหมประมาณ 8-10 วัน ในระหว่างนี้เองผู้เลี้ยงจะเก็บรังไหมมาสาวไหม แต่ถ้ามีปริมาณมากจะต้องเอาไปตากแดดหรืออบแห้ง เพื่อป้องกันไม่ให้ดักแด้แตกตัวเป็นผีเสื้อแล้วออกไข่ฟักตัวเป็นตัวหนอนไหมต่อไปอีกตามลำดับ

3.1.1.3 การสาวไหม ผู้เลี้ยงไหมจะนำเอารังไหมไปต้มในน้ำร้อนเพื่อให้เส้นใยดิงออกง่าย อุปกรณ์สำคัญในการสาวไหมซึ่งชาวบ้านใช้กันได้แก่ หม้อดิน พวงสาว ไม้คีบหรือไม้สาว สำหรับกั้นรังไหมขณะดิงเส้นใย การสาวไหมดังกล่าวมี 3 ชนิดคือ (เริงฤทธิ์ วัฒนศิกษา.2533 : 25; กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. 2533:12)

(1) การสาวไหมลึบ ไหมลึบหรือไหมใหญ่ (ไหม 3)เป็นการสาวไหมชั้นนอกของรังไหม ลักษณะของเส้นไหมเป็นเส้นใหญ่เนื้อหยาบ สีเหลืองอมส้ม การสาวไหมลึบจะสาวไปจนสังเกตเห็นว่ารังไหมสีจางลงเป็นสีเหลืองอ่อนจึงจะตักรังไหมมาพักไว้สำหรับในการทอผ้าจะใช้ไหมลึบเป็นเส้นไหมพุ่งเพื่อให้เนื้อหนา

(2) การสาวไหมกลางหรือไหม 2 เป็นการสาวไหมครบทั้งส่วนที่เป็นเส้นใยภายใน มีลักษณะหยาบ เป็นปุมปมเส้นเล็กกว่าไหมลีบ การทอผ้าเนื้อละเอียดจึงนิยมใช้ไหมกลางเป็นเส้นไหมพุ่งมากกว่าไหมลีบ

(3) การสาวไหมน้อยหรือไหม 1 หลังจากที่สาวไหมลีบออกแล้วก็จะนำรังไหมที่ตักพักไว้ ลงหม้อเพื่อสาวต่อไปอีก เส้นไหมที่ได้เรียกว่าไหมน้อยหรือไหม 1 เส้นไหมเป็นเส้นเล็ก ละเอียด เรียบ เป็นมันวาว อ่อนนุ่ม ซึ่งในการท้อผ้าจะนิยมใช้ไหมน้อยเป็นเส้นไหมยืนหรือเรียกว่าเครือหูก

3.1.2 ขั้นตอนการเตรียมการผลิตผ้าไหม เนื้อผ้าทุกชนิดจะมีเส้นด้าย 2 ลักษณะคือ เส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่ง การทอผ้าไหมมัดหมี่ก็เช่นเดียวกันกับผ้าชนิดอื่น ๆ ดังนั้นการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ผู้ผลิตหรือผู้ทอจะต้องเตรียมเส้นไหม 2 ลักษณะคือ เส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืน รวมทั้งเตรียมความเรียบร้อยของหูกทอผ้าด้วยดังนี้

3.1.2.1 การเตรียมเส้นไหมพุ่งหรือไหมทอ การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับทอผ้าไหมมัดหมี่ ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) กรอไหมที่สาวแล้วเข้าอัก พร้อมกับแกะปุมปม ซึ่งเรียกว่าขี้ไหมไปด้วย

(2) เข็นไหมหรือปั่นไหมจากอักเพื่อให้เนื้อแน่นเข้าหลอดด้นโดยใช้ไน

(3) กรอไหมจากหลอดด้นเข้ากงเพื่อทำปอยไหมหรือเข็ดไหม ทั้งนี้โดย 80 รอบกง จะเรียก 1 ใจ และประมาณ 25-30 ใจเป็น 1 ปอย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของกง ถ้ากงใหญ่อาจใช้ 25 ใจ และกงเล็กก็จะใช้ถึง 30 ใจ อนึ่งไหม 1 ปอย จะทอผ้าได้หนึ่งผืนหรือความยาว 180-200 เซนติเมตร

(4) นำไหมที่ทำปอยแล้วไปฟอกการจะฟอกกี่ปอยนั้นขึ้นอยู่

กับจำนวนผืนที่จะทอ สำหรับการฟอกไหมดังกล่าวดำเนินการเพื่อฟอกขี้ผึ้งหรือกาวเซอริซิน (Sericin) ที่หุ้มเส้นไหมให้หลุดออกเพื่อจะย้อมสีติดได้ง่าย การฟอกไหมโดยวิธีชาวบ้านจะใช้ด่างซึ่งทำจากผักขม เหง้ากล้วย ใบกล้วย ก้านกล้วย งวงตาลไม้ขี้เหล็ก ใบเพกา อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ฝานให้บางผึ่งแดดให้แห้ง แล้วเอาไปเผาจนกระทั่งเป็นขี้เถ้า จากนั้นจึงนำขี้เถ้าไปละลายน้ำ แล้วกรองเอาน้ำด่างที่ใส จากนั้นจึงเอาเส้นไหมลงไปแช่ในน้ำด่างพอเส้นไหมเปียกชุ่มดีแล้วก็เอาใส่หม้อต้มได้เวลาพอสมควร จึงเอาเส้นไหมขึ้นจากหม้อไปแช่ล้างน้ำเย็นให้สะอาดบิดพอหมาด ๆ แล้วนำไปกระตุกหรือสะบัดให้เส้นไหมเหยียดตรงแล้วผึ่งแดดให้แห้งสำหรับปัจจุบันจะใช้น้ำต้มผสมสบู่และโซดาแอช (Sodium carborate) โดยกรรมวิธีนั้นจะต้องชั่งเส้นไหมก่อนเพื่อจะได้คำนวณสัดส่วนระหว่างน้ำ ไหม สบู่ และโซดาแอชกล่าวคือจะใช้สัดส่วนโดยประมาณดังนี้ น้ำ 1 หม้อใหญ่ประมาณ 20 ลิตร ต่อไหม 1 กิโลกรัม สบู่ 1 ก้อนและโซดาแอช 100 กรัม เมื่อต้มน้ำจนเดือดและเติมสบู่และโซดาแอชลงไปจนละลายหมดแล้ว ก็นำไหมลงไปต้มฟอกประมาณ 20-30 นาที จากนั้นจึงนำออกไปล้างน้ำให้สะอาดบิดให้หมาด ๆ นำไปสะบัดหรือกระตุกให้ไหมเหยียดตรง แล้วผึ่งแดดให้แห้งเช่นกัน อนึ่งการฟอกไหมดังกล่าวนี้ หากฟอกครั้งแรกปรากฏว่า เส้นไหมยังไม่ขาวและวาวหรือมีสีเหลืองอยู่ก็ควรจะนำไปต้มฟอกใหม่ จนกว่าจะขาวและวาวเพราะจำทำให้การย้อมสีติดง่ายและคงทน

(5) นำไหมที่ฟอกแล้วแต่ละปอยไปใส่ระวิงและกรอเข้าอัก

(6) นำไหมที่กรอเข้าอัก แล้วไปค้นกับหลักค้นตามลายที่กำหนดในแต่ละผืนที่จะทอ โดยเมื่อค้นเสร็จแต่ละผืนเสร็จแล้วก็จะผูกหรือมัดแบ่งแยกลำและมัดคล้องเชือกหัวท้าย เรียกว่า ปอยหมี่ หรือหัวหมี่ จากนั้นจึงถอดปอยหมี่ออกจากหลักค้น อนึ่ง ปอยหมี่หนึ่งปอยจะทอผ้าได้ความยาว 1 ผืน

(7) นำปอยหมี่ไปชิงกับหลักมัดหมี่ และจัดเรียงลำดับให้

ตรงแล้วทำการมัดหมี่ตามลายที่ออกแบบไว้ในแต่ละผืนโดยในแต่ละผืนเมื่อมัดหมี่เสร็จแล้วจะต้องตัดเชือกที่แบ่งลำออกก่อนที่จะถอดออกจากหลักมัดหมี่ อนึ่งในการมัดหมี่นั้นในอดีตชาวบ้านจะใช้เชือกกล้วยมัดแต่ในปัจจุบัน จะใช้เชือกฟางแทนเพราะหาได้ง่ายกว่า

(8) นำปอยหมี่ที่มัดเรียบร้อยแล้วไปย้อมสี จากนั้นก็นำมาชิงบนหลักมัดหมี่เพื่อมัดเก็บสีที่หนึ่งก่อนนำไปย้อมสีที่สอง พร้อมทั้งตัดเชือกส่วนที่ต้องการย้อมสีที่สองออก ทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนครบสีที่ต้องการย้อม อนึ่งการมัดย้อมครั้งที่สอง สามไปเรื่อย ๆ จนครบสีที่ต้องการนั้น จะเรียกว่าการโอบหมี่ นอกจากนี้แล้วภายหลังการมัดย้อมแต่ละครั้งจะต้องนำปอยหมี่ที่ย้อมแล้วไปล้างน้ำสะอาดหลายๆ ครั้ง และนำไปผึ่งแดดให้แห้งด้วย

(9) นำปอยหมี่ที่ย้อมครั้งสุดท้ายและล้างน้ำสะอาดแล้วไปแก้เชือกหรือตัดเชือกที่มัดออก ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เส้นไหมขาด

(10) นำปอยหมี่ที่แก้เชือกมัดหมี่ออก แล้วไปใส่ระวิงแล้วกรอเข้าอักจากนั้นก็นำไปกรอเข้าหลอดพุ่ง และเรียงลำดับหลอดจากหลอดแรกจนถึงหลอดสุดท้ายของแต่ละปอยหมี่ เพราะปอยหมี่แต่ละปอยจะทอได้ด้วยความยาวหนึ่งผืน อนึ่งการเรียงลำดับหลอดดังกล่าวจะช่วยป้องกันการสลับที่ของลวดลายต่าง ๆเมื่อนำไปทอเป็นผืนผ้าอีกด้วย

3.1.2.2 การเตรียมเส้นไหมยืนหรือเครือหูก ไหมยืนที่ใช้ทอผ้าไหมมัดหมี่มีการเตรียมเช่นเดียวกับการทอผ้าไหมโดยทั่วไปดังนี้

(1) กรอไหมยืนซึ่งเป็นไหมน้อย (ไหม 1)เข้าอัก พร้อมทั้งแกะปุ่มปมไปพร้อมด้วย ทั้งนี้ไหมน้อยจะไม่มีปุ่มปมมากนัก

(2) เข็นไหมหรือปั่นไหมจากอักเพื่อให้เนื้อแน่นเข้าหลอดด้นโดยใช้ไน

(3) กรอไหมจากหลอดค้นเข้ากง เพื่อทำปอย เช่นเดียวกับการทำไหมพุ่ง โดยไหมหนึ่งปอยจะทอผ้าได้ความยาวหนึ่งผืน

(4) นำไหมที่ทำปอยแล้วไปฟอกโดยกระบวนการเดียวกันกับการทำไหมพุ่ง ทั้งนี้โดยจะฟอกจำนวนกี่ปอยก็ขึ้นอยู่กับจำนวนผืนผ้าที่จะทอ

(5) นำปอยไหมยืนที่ฟอกแล้วไปย้อมสี การที่จะย้อมสีอะไรนั้น ผู้ย้อมต้องคำนึงว่าเมื่อทอขัดกับเส้นพุ่งแล้ว จะให้ผืนผ้าออกมาเป็นสีอะไร เช่นต้องการได้ผ้าสีตองอ่อน เส้นยืนอาจเป็นสีเหลือง เส้นพุ้งที่ย้อมครั้งสุดท้ายจะต้องเป็นสีเขียวและในทางกลับกัน เส้นยืนอาจเป็นสีเขียว และเส้นพุ่งที่ย้อมครั้งสุดท้ายจะต้องเป็นสีเหลือง เป็นต้น อนึ่งการย้อมสีเส้นยืนส่วนใหญ่มักจะนิยมใช้สีเข้ม ซึ่งดำ น้ำตาล ม่วงแก่ น้ำงิน ฯลฯ เป็นต้น เมื่อย้อมเสร็จแล้วจะต้องนำไปล้างน้ำสะอาด 2-3 ครั้ง ถ้าเห็นว่าสียังตกอยู่ก็ต้องย้อมสีอีก และนำไปล้างน้ำอีกจนกว่าเห็นว่าสีไม่ตก

(6) นำปอยไหมยืนที่ย้อมสี และล้างน้ำแล้วบิดพอหมาดไปลงแป้งที่เตรียมไว้ บิดน้ำออก กระตุกเส้นไหมให้แตกกระจายออกจากกัน นำออกผึ่งแดดกระตุกเส้นไหมอีก 2-3 ครั้งเมื่อเส้นไหมแห้งไม่รวมตัวกันแล้ว นำปอยไหมทั้งหมดไปใส่ราวไม้ไผ่ และใช้ไม้ไผ่อีกลำหนึ่งถ่วงส่วนล่างของปอยไหมดังกล่าว จากนั้นใช้หวีที่ทำด้วยชกหรือเส้นฝอยของต้นตาลหวีไหมให้เส้นเกลี้ยง แล้วจิงเก็บเพื่อเตรียมกรอเข้าหลอดค้นหรืออัก

(7) นำไหมยืนที่ลงแป้ง แล้วกรอเข้าหลอดค้นหรืออักใช้ระวิงและไนหรือใช้ระวิงกับหางหนู การกรอไหมในขั้นนี้ อาจแยกเป็นหนึ่งปอยต่อหลอดค้นหรืออัก หรือสองปอยต่อหลอดค้นหรืออัก หรือแล้วแต่ความเหมาะสม แต่ถ้ากรอเข้าหลอดค้นหลายหลอดหรือหลายอักเมื่อนำไปค้นก็จะทำให้ค้นเสร็จเร็ว เพราะค้นได้หลายเส้นพร้อม ๆ กัน

(8) น่าไหมที่กรอเข้าหลอดค้น แล้วไปค้นทำเครือหูกในหลักค้น ทั้งนี้การค้นไหมดังกล่าวจะมากหรือน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับฟืมที่ใช้และจำนวนผืนผ้าที่จะทอ

(9) น่าไหมยืนหรือเครือหูกที่ค้นเรียบร้อยแล้ว ไปร้อยฟันหวีหรือสอดฟืม ซึ่งในขั้นตอนนี้จะสอดเส้นไหมยืนที่เก็บขัดกันตอนที่ค้นเข้าช่องฟันหวีหรือฟันฟืมช่องละคู่หรือ 2 เส้น โดยใช้ไม้สอดช่วยเกี่ยวเส้นไหมดังกล่าวสอดเข้าไปในช่องหวีจนครบทุกช่องฟันหวี ทั้งนี้การสอดแต่ละครั้งจะนำเส้นไหมแต่ละคู่นั้นไปผูกหรือคล้องกับไม้ไม่ให้เส้นไหมยืนที่สอดฟันหวีแล้วหลุดออกมาคืน อย่างไรก็ตามในขั้นนี้กรณีที่ใช้ฟืมซึ่งเคยทอผ้ามาแล้ว ฟืมจะมีส่วนของเส้นไหมยืนซึ่งร้อยฟันหวีจากที่ทอผ้าครั้งก่อนอยู่แล้ว เรียกตามภาษาอีสานว่า "กกหูก" รวมทั้งมีตะกอหรือเขาอยู่ด้วย ดังนั้นถ้าใช้ฟืมดังกล่าวจริงไม่ต้องร้อยฟันหวีใหม่ แต่จะนำไหมยืนที่ค้นใหม่นี้มาต่อเข้ากับเส้นไหมยืนที่มีอยู่แล้วได้เลย การทำเช่นนี้ภาษาอีสานเรียกว่า "สืบหูก" อนึ่งการใช้ฟืมที่เคยใช้แล้วดังกล่าว จะช่วยลดขั้นตอนของการเตรียมหูกทอผ้าได้ค่อนข้างมาก

3.1.2.3 การเตรียมความเรียบร้อยของหูกทอผ้า หลังจากการร้อยฟันหวีหรือสืบหูกเรียบร้อยแล้ว จะต้องเตรียมความเรียบหรือเตรียมความพร้อมของหูกที่จะทอผ้าดังนี้

(1) แขวนฟืมโดยใช้เชือกผูก 2 ด้านกับราวไม้ที่พาดอยู่บนโครงหูกและหากฟืมมีตระกอ หรือเขาแล้วก็ผูกตะกอหรือเขากับไม้ค้างเขาซึ่งพาดอยู่บนโครงหูกเช่นเดียวกัน

(2) เลื่อนเส้นไหมยืนหรือเครือหูกให้พอเหมาะ เพื่อให้สามารถนำไม้คล้องเส้นไหมยืนที่ขัดไม่ให้เส้นยืนหรือเครือหูกหลุดออกจากฟันหวี หรือฟันฟืมไปผูกกับไม้ม้วนผ้าหรือสอดเข้าร่องไม้ม้วนผ้า

(3) ปรับแต่งปลายอีกด้านหนึ่งของเส้นไหมยืน หรือเครือ

หูกซึ่งพันอยู่กับกระดานม้วนหูก โดยพยายามคลี่เส้นยืนให้กระจายออกอย่างสม่ำเสมอตามความกว้างของฟืมหรือกระดานม้วนหูก แล้วขึงให้ตึง ต่อจากนั้นก็ดำเนินการเก็บตะกอ หรือผูกเขา การเก็บตะกอหรือผูกเขานั้นการทอผ้าไหมมัดหมี่จะมี 2 หรือ 3 ตะกอ กล่าวคือ ถ้าต้องการให้หน้าผ้าทั้ง 2 ด้านเหมือนกันก็ใช้ 2 ตะกอ แต่ถ้าต้องการผ้า 2 หน้าหรือผ้า 2 ด้านไม่เหมือนกัน และมีความหนามากขึ้นก็ใช้ 3 ตะกอ เป็นต้น เมื่อเก็บตะกอเสร็จแล้วก็ใช้เชือกผูกตะกอแขวนกับไม้ค้างตะกอหรือไม้ค้างเขา ในระดับเดียวกันกับฟืม อย่างไรก็ตามในกรณีการใช้ฟืมซึ่งเคยทอผ้าแล้วในขั้นนี้ก็ไม่จำเป็นต้องเก็บตะกออีก ยกเว้นต้องการใช้ตะกอมากขึ้น

(4) นำเชือกมาผูกโยงตะกอเข้ากับตีนฟืม หรือตีนเหยียบซึ่งเป็นไม้ 2 อันหรือ 3 อันหรือมากกว่านี้ ขึ้นอยู่กับจำนวนตะกอหรือจำนวนเขาของหูกที่จะใช้ทอ ซึ่งตีนเหยียบจะช่วยรั้งให้ไหมยืน หรือเครือหูกให้ขึ้นลงสลับกันและเปิดช่องให้พุ่งกระสวยในขณะที่ทอผ้า

3.1.3 ขั้นตอนการทอผ้า เมื่อเตรียมหูกเรียบร้อยแล้วก่อนดำเนินการทอผ้า ผู้ทอจะต้องตรวจสอบความเรียบร้อยอีกครั้งหนึ่ง เช่น ดูความตึงของหูก เหยียบตีนฟืมที่ผูกโยงแต่ละตะกอ เพื่อดูการขึ้นลงของเส้นไหมยืน หรือเครือหูก และการเปิดช่อง ที่จะทำให้การสอดกระสวยได้สะดวก นอกจากนี้จะต้องสังเกตดูว่าเส้นไหมยืนเป็นปุยหรือไม่ถ้าเป็นปุยจะก่อให้เกิดการขึ้นลงสลับกันของเส้นไหมยืนขณะเยียบตีนฟืมไม่สะดวกก็จะต้องหวีเส้นไหมยืนด้วยน้ำข้าว จากนั้นก็นำหลอดเส้นพุ่งซึ่งร้อยเรียงลำดับไว้แล้วมาใส่ลงกระสวยตามลำดับ แล้วเริ่มลงมือทอ โดยเหยียบตีนฟืมแล้วสอดกระสวยสลับกันไปตามลำดับลวดลายที่ออกแบบไว้อย่างระมัดระวัง

3.2 กระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบัน จากงานวิจัยเรื่อง "การเปลี่ยนแปลงการผลิตผ้าไหม:ศึกษาเฉพาะกรณีเขตสุขาภิบาล อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น" ของ เริงฤทธิ์ วัฒนศึกษา (2533 : 36-47) พบว่าการทอผ้าไหมมัดหมี่

ในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตผู้ผลิตมุ่งหวังรายได้และผลกำไรเป็นตัวเงิน ขั้นตอนการทอผ้าไหมไม่ได้เริ่มต้นจากการผลิตเส้นไหมอันประกอบด้วยการปลูกหม่อน การเลี้ยงไหม และการสาวไหม แต่จะเริ่มจากการไปซื้อเส้นไหมสำเร็จรูปมาสู่กระบวนการผลิตหรือการทอ ดังที่กล่าวมาแล้ว การผลิตหรือทอผ้าไหมของประชาชนในเขตสุขาภิบาล อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มชาวบ้าน กลุ่มช่างฝีมือ และกลุ่มที่ผลิตแบบโรงงาน ซึ่งในแต่ละกลุ่มมีจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการผลิต และการจำหน่ายผลผลิตดังนี้

3.2.1 การผลิตของกลุ่มชาวบ้าน การผลิตของกลุ่มชาวบ้านอาศัยแรงงานในครัวเรือน และจ้างทำในบางขั้นตอน การผลิตแต่ละครั้ง จะจำกัดปริมาณเพียง 1-2 หูก เพราะง่ายต่อการควบคุมดูแลและใช้เงินลงทุนไม่มากนัก ต้นทุนการผลิตของกลุ่มชาวบ้านประมาณ 2 เดือน สำหรับวัตถุประสงค์ รูปแบบและวิธีการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มชาวบ้าน มีดังนี้

3.2.1.1 วัตถุประสงค์ของการผลิต ผู้ผลิตในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแม่บ้านที่ยึดอาชีพทอผ้าไหมทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริมครอบครัวเพราะบางครอบครัวไม่มีอาชีพอื่นรองรับ จำเป็นต้องยึดอาชีพการผลิตผ้าไหมเป็นอาชีพหลักของครอบครัว ฉะนั้นการผลิตจึงมุ่งเพื่อการขายเป็นตัวเงิน โดยค่าใช้จ่ายในครัวเรือนทั้งสิ้นขึ้นอยู่กับรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตผ้าไหมเป็นสำคัญ ครอบครัวเหล่านี้จึงพยายามใช้แรงงานในครัวเรือนทั้งหมดเข้ามาช่วยเหลือในการผลิตอย่างเต็มที่ตลอดเวลาไม่เช่นนั้นจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือน สำหรับบางครอบครัวที่ประกอบอาชีพผลิตผ้าไหมเป็นอาชีพรองนั้น มักมีอาชีพมั่นคงอยู่แล้ว เช่น รับราชการ ค้าขาย ทำนา เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งรายได้ จากอาชีพหลักไม่พอกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือน จำเป็นต้องผลิตผ้าไหมเพื่อหารายได้เสริม ส่วนครอบครัวที่มีรายได้หลักกับพอค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเป็นประจำอยู่แล้ว ก็ยังประกอบ

อาชีพผลิตผ้าไหมเป็นอาชีพรอง ทั้งนี้เพื่อสร้างฐานะครอบครัวให้มั่นคง และเป็นปึกแผ่นมากยิ่งขึ้นรายได้โดยเฉลี่ยจากการจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มนี้หลังจากหักต้นทุนและค่าใช้จ่ายแล้วประมาณหูกละ 2,000 - 3,000 บาท ซึ่งเป็นอัตราที่พอทำให้ครอบครัวดำรงอยู่ได้

3.2.1.2 รูปแบบและวิธีการผลิต รูปแบบการผลิตผ้าไหมของกลุ่มนี้ทั้งลวดลายและสีสัน จะปรากฏออกมาใน 3 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกผลิตตามลวดลายและสีสันเดิมที่เคยผลิตมาแล้ว หากยังเป็นที่ต้องการของตลาด ลักษณะที่สองประยุกต์ลวดลายและสีสันให้ผิดแผกแตกต่างไปจากเดิมเพื่อให้เกิดความแปลกตาและล่อใจผู้ซื้อ และลักษณะที่สามผลิตผ้าไหมหรือผลิตภัณฑ์ไหมให้มีลวดลายและสีสันตามที่ลูกค้าต้องการ ลักษณะนี้ค่อนข้างลำบากและใช้เวลานาน แต่อาศัยประสบการณ์ในอดีตก็สามารถผลิตได้ สำหรับวิธีการผลิตของกลุ่มชาวบ้านนี้แยกได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรกใช้แรงงานในครัวเรือนช่วยกันผลิตทุกขั้นตอน ตามความสามารถของแต่ละคน โดยมีผู้ชำนาญการควบคุมดูแลการทำอย่างใกล้ชิดโดยทั่วไป ผู้ชำนาญการมักจะเป็นแม่บ้านหรือบุตรสาวส่วนเด็กและผู้สูงอายุเป็นลูกมือช่วยเหลือรับผิดชอบงานที่ไม่ต้องใช้ความสามารถและความประณีตพิถีพิถันจนเกินไปนัก เช่น การกรอไหม การทำปอยไหม การแก้หมี่ การปั่นไหม ฯลฯ เป็นต้น ส่วนงานละเอียดได้แก่ การมัดหมี่ การย้อมสี การโอบหมี่ และการทอเป็นหน้าที่ของผู้ชำนาญการต้องดำเนินการเอง โดยลักษณะนี้หากครอบครัวใดมีสามาชิกมีความสามารถในการทอผ้าไหมได้มาก ย่อมผลิตได้รวดเร็ว และมีรายได้มากกว่าครอบครัวที่สมาชิกที่มีความสามารถน้อย สำหรับประเภทที่สองจะใช้แรงงานในครัวเรือนและนอกครัวเรือนประกอบกัน เนื่องจากขั้นตอนและวิธีการผลิตผ้าไหมค่อนข้างยุ่งยากและสลับซับซ้อนและใช้แรงงานฝีมือดังกล่าวแล้ว บางครัวเรือนมีแรงงานฝีมือน้อยจึงจำเป็นว่าต้องจ้างแรงงานนอกครัวเรือนให้ช่วยในการผลิตบางขั้นตอน อาจเป็นทั้งงานละเอียดหรืองานง่าย ๆ ก็

ได้ ต้นทุนการผลิตประเภทที่สองจึงสูงกว่าประเภทแรกการใช้วัสดุที่สำคัญในการผลิต คือเส้นไหม ทั้งสองประเภทต่างก็ซื้อไหมสำเร็จรูปจากร้านค้าเหมือนกัน ไม่ได้เลี้ยงไหม เพื่อผลิตเส้นไหมอย่าง เช่นในอดีตส่วนการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการผลิตของชาวบ้านกลุ่มนี้ จะปรากฏพอมีบ้างเฉพาะครอบครัวที่มีฐานะดี ซึ่งส่วนใหญ่นิยมใช้เครื่องมือและวิธีการดั้งเดิมจากบรรพบุรุษ

3.2.1.3 การจำหน่ายผลผลิต เนื่องจากมีตลาดกว้างขวางทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประกอบกับผ้าไหมเป็นที่นิยมกันมาก จึงทำให้ผ้าไหมที่กลุ่มชาวบ้านผลิตพอจำหน่ายได้ตามราคาที่กำหนดไว้ กลุ่มชาวบ้านนิยมจำหน่ายผลผลิตของตน 3 วิธีคือ วิธีแรก นำผลผลิตไปจำหน่ายเองตามต่างจังหวัด ร้านค้าประจำนอกอำเภอ และในเทศกาลประจำปีตามโอกาส วิธีนี้สามารถจำหน่ายได้ตามราคาที่พอใจ แต่ก็เสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้น วิธีที่สอง ขายหรือฝากพ่อค้าเร่ไปจำหน่าย ซึ่งพ่อค้าเร่ดังกล่าวส่วนใหญ่ก็เป็นคนในเขตสุขาภิบาลอำเภอชนบท พ่อค้าเร่บางคนมีเงินทุนมากจะรับซื้อในราคาเงินสด ส่วนที่ขาดแคลนเงินทุนก็รวบรวมผ้าไหมไปขายก่อนแล้วจ่ายให้เมื่อเดินทางกลับ และวิธีที่สามจะขายหรือฝากจำหน่ายที่ร้านค้าประจำในเขตสุขาภิบาลอำเภอชนบทตามราคาที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกัน

3.2.2 การผลิตผ้าไหมมัดหมี่ของกลุ่มช่างฝีมือ กลุ่มช่างฝีมือเป็นกลุ่มที่มุ่งสร้างสรรผลงานเพื่อความเป็นหนึ่งทั้งด้านลวดลาย ความประณีต และสีสันของผ้าไหมมัดหมี่ เป็นกลุ่มผู้ผลิตที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ เพราะถึงแม้จะไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบและวิธีการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ในเขตสุขาภิบาลอำเภอชนบทโดยตรง แต่ก็มีบทบาทสำคัญและมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยอ้อม กล่าวคือ ผลงานของกลุ่มบุคคลกลุ่มนี้ทำให้ผ้าไหมของชาวอำเภอชนบทเป็นที่ประจักษ์ของประชาชนโดยทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ บุคคลสำคัญที่ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดผ้าไหมมัดหมี่ เช่น นายทองสุข จันทะวงษ์ นายสงครามงามยิ่ง

นายสุวรรณ ศรีราช และนายสุรมนตรี ศรีสมบูรณ์ เป็นต้น สำหรับวัตถุประสงค์รูปแบบและวิธีการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มดังกล่าวมีดังนี้

3.2.2.1 วัตถุประสงค์ของการผลิต วัตถุประสงค์หลักในการผลิตผ้าไหมของกลุ่มนี้คือ ความเป็นเลิศในผลงาน เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ต่างก็มีประสบการณ์ในการผลิตผ้าไหมมาแล้วตั้งแต่เล็กจนโต ดังนั้นนอกจากสามารถดำเนินการผลิตผ้าไหมทุกขั้นตอนได้ด้วยตนเองแล้ว ยังมีความพยายามมุ่งมั่นที่จะให้ผลงานของเขามีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับของคนอื่นอยู่เสมอ หากเปรียบเทียบกับผู้ผลิตผ้าไหมด้วยกัน กลุ่มนี้จะมีคุณสมบัติเหนือกว่ากลุ่มอื่น ๆ ตรงที่ว่ามีความเข้มแข็งและมีความอดทนเหมือนผู้ชายทั่วไปในขณะเดียวกันมีความละเอียดอ่อนเหมือนผู้หญิง ประกอบกับมีความสนใจและความตั้งใจอย่างจริงจัง จึงสามารถสร้างสรรค์ผลงานให้เป็นที่ประจักษ์ของคนทั่วไปจากความมุ่งมั่นและความสำเร็จในครั้งแรก ๆ เป็นแรงบันดาลใจให้คำนึงอยู่ตลอดเวลาว่าการผลิตผ้าไหมของตนแต่ละปีนั้นนอกจากจะผลิตตามปกติเหมือนผู้อื่นผลิตแล้ว ยังต้องผลิตผลงานพิเศษ เพื่อให้มีคุณค่ามากที่สุดควบคู่กันไปอีกด้วยเพราะเห็นว่าผลงานเป็นเลิศ ก็จะได้รับการยกย่องและผลงานอื่นก็จะได้มีราคาไปด้วย ดังนั้นการผลิตของกลุ่มนี้จึงมักคำนึงถึงคุณภาพมากกว่าปริมาณ แม้จะใช้เวลานานก็ตาม

3.2.2.2 รูปแบบและวิธีการผลิต การผลิตผ้าไหมมัดหมี่ของกลุ่มนี้จะผลิตเฉพาะผ้าไหม 3 ตะกอเท่านั้น ทั้งนี้เพราะผ้าสามตะกอมีความหนาและละเอียดกว่าสองตะกอ รวมทั้งมีราคาแพงกว่าที่ทอด้วยสองตะกอ ซึ่งรูปแบบการผลิตมี 3 ลักษณะคือ ลักษณะแรกเป็นการผลิตโดยใช้ลวดลายธรรมดาเหมือนผู้ผลิตคนอื่นๆ แต่จะเน้นคือมีหลากสี และคำนึงถึงความกลมกลืนของสีเป็นพิเศษ ตามลักษณะของผู้ใช้และโอกาสของการใช้ เช่น งานแต่งงาน งานบุญกุศล งานรื่นเริงสังสรรค์ ฯลฯ เป็นต้น โดยยังความประณีตของฝีมือเป็นประกันจากการผลิตทุกขั้นตอน ลักษณะที่สอง

เป็นการผลิตผ้าไหมตามลวดลายและสีสันที่ผู้ว่าจ้างต้องการ มีความพิถีพิถันมากกว่าลักษณะแรก และลักษณะที่สามเป็นการผลิตจากจินตนาการของแต่ละคน โดยพยายามประดิษฐ์คิดค้นลวดลายตลอดสีสันให้แปลกใหม่ และล้ำหน้า เพื่อส่งเข้าประกวดในเทศกาลต่าง ๆ ถือว่าเป็นการพัฒนาและการสร้างสรรค์การผลิตผ้าไหมให้เจริญก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง สำหรับวิธีการผลิตผ้าไหมของคนกลุ่มนี้จะดำเนินการเองทุกขั้นตอน ยกเว้นวัสดุการผลิตโดยเฉพาะเส้นไหมนั้น ยังคงใช้วิธีการซื้อเส้นไหมสำเร็จรูปจากร้านค้าเหมือนผู้ผลิตทั่วไป

3.2.2.3 การจำหน่ายผลผลิต การจำหน่ายผลผลิตผ้าไหมมัดหมี่ของกลุ่มช่างฝีมือ มีลักษณะแตกต่างจากกลุ่มชาวบ้านทั่วไปโดยมีวิธีการจำหน่าย 3 วิธีได้แก่ วิธีแรก จำหน่าย ณ สถานที่ประกวด โดยบุคคลเหล่านี้จะส่งผลงานเข้าประกวดตามประเภทและชนิดต่าง ๆ ที่กำหนดและภายหลังการตัดสินและแจกรางวัลแล้ว มีประชาชนผู้สนใจติดต่อขอซื้อในราคาที่น่าพอใจ เจ้าของผลงานก็จะขายทันที ผ้าที่จำหน่ายในลักษณะนี้มีราคาสูงมาก เช่น นายทองสุข จันทะวงษ์ เคยขายผ้าไหมมัดหมี่ผืนเดียวได้ราคา 15,000 บาท รองลงมา 8,000 บาท และ 5,000 บาท เป็นต้น ซึ่งจะเห็นว่าราคาแตกต่างจากชาวบ้านทั่วไปซึ่งขายได้สูงสุดราคาประมาณ 1,000 บาท วิธีที่สองกลุ่มช่างฝีมือ จะจำหน่ายที่บ้านของตนเอง เนื่องจากผลงานเป็นที่ประจักษ์ในคุณภาพ ทั้งด้านความแปลกใหม่ และความประณีตจึงมีผู้สนใจตามไปซื้อถึงบ้าน โดยไม่จำเป็นต้องนำไปขายหรือฝากขายเหมือนกับผู้ผลิตและจำหน่ายให้ผู้คุ้นเคย สนิทสนม ซึ่งติดต่อว่าจ้างเป็นครั้งคราวตามราคาที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกัน และโดยปกติผู้ว่าจ้างจะเสนอราคาค่าจ้างและผลผลิตที่สูงมาก เพื่อให้ได้คุณภาพตามที่ต้องการ และผู้ผลิตเองก็จะรับดำเนินการเฉพาะที่เคารพนับถือกันเท่านั้น นอกจากนี้แล้วกลุ่มช่างฝีมือยังมีรายได้จากการจำหน่าย หรือขายความคิดและฝีมือ จากกลุ่มผู้ผลิตอื่น ๆ อยู่เสมอเช่นกัน กล่าวคือ กลุ่มผู้ผลิตชาวบ้านและโรงงานที่รับงานจากผู้

ว่าจ้างตามข้อตกลงกัน แต่ไม่สามารถประดิษฐ์ลวดลาย และผลผลิตได้ตรงตามความต้องการของผู้ว่าจ้าง จำเป็นต้องมาขอคำแนะนำ และจ้างผู้ผลิตกลุ่มนี้ดำเนินการให้ โดยจ้างในราคาพิเศษ เช่น จ้างมัดหมี่ ราคาปอยละ 300 บาท ในขณะที่ค่าจ้างปกติปอยละ 60 บาท เป็นต้น อย่างไรก็ตามกลุ่มช่างฝีมือก็จะช่วยเหลือเฉพาะผู้ผลิตบ้านเดียวกันเท่านั้น

3.2.3 การผลิตประเภทโรงงาน โรงงานผลิตผ้าไหมในเขตสุขาภิบาลอำเภอชนบทในปัจจุบันมี 10 โรงงาน แต่ละโรงงานมีขนาดและอุปกรณ์การผลิตแตกต่างกันตามลำดับความสามารถของผู้ผลิตแต่ละราย ลักษณะเด่นของการผลิตในกลุ่มนี้คือ ให้ปริมาณการผลิตมีมากเพียงพอกับความต้องการของตลาด และการผลิตค่อนข้างจะเป็นระบบตามลักษณะของธุรกิจโดยทั่วไป สำหรับวัตถุประสงค์การผลิต รูปแบบและวิธีการผลิตมีดังนี้

3.2.3.1 วัตถุประสงค์การผลิต กลุ่มผู้ผลิตประเภทนี้มีวัตถุประสงค์ในการผลิตที่สำคัญคือ ผลิตเพื่อการค้าและหวังผลตอบแทนคือกำไรสูงสุด จึงผลิตในปริมาณมากเพื่อสนองความต้องการของตลาด แต่ไม่คำนึงถึงคุณภาพเหมือนกลุ่มช่างฝีมือส่วนวัตถุประสงค์ที่รองลงมา คือการเผยแพร่ชื่อเสียงของชาวอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น และการช่วยเหลือญาติพี่น้องและบุตรหลานให้มีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น

3.2.3.2 รูปแบบ และวิธีการผลิตรูปแบบการผลิตผ้าไหมของกลุ่มโรงงานมี 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ผ้าไหมกับผลิตภัณฑ์ไหม ซึ่งแต่ละประเภทมีผลผลิตหลายชนิด ดังเช่น

(1) ผ้าไหมผลผลิตประเภทนี้ได้แก่ ผ้าไหมมัดหมี่ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้า ซึ่งมีทั้งการทอแบบสองตะกอ และสามตะกอ นอกจากนี้ยังมีผ้าพื้นเพื่อนำไปตัดเสื้อผ้าหรือตัดชุดไหมไทย โดยปกติจะทอเป็นผ้าผืนหรือเป็นชุด (1 ชุดมี 2 ผืน

ยาวผืนละประมาณ 180 เซนติเมตร) และชนิดสุดท้ายของผ้าไหมคือผ้าไหมพิมพ์ลาย โดยทอเป็นพื้นแล้วส่งไปพิมพ์ลวดลายที่กรุงเทพมหานคร แล้วนำกลับมาวางจำหน่าย หรือส่งไปจำหน่ายที่อื่นตามความต้องการของตลาด

(2) ผลิตภัณฑ์ไหม หมายถึงผลผลิตที่ประดิษฐ์จากไหมทั้งหมดหรือไหมเป็นส่วนผสม เช่น เสื้อไหม เสื้อพระราชทาน ผ้าผูกคอ ผ้าปู ผ้าม่าน ประดูหน้าต่าง หรือเครื่องประดับเครื่องใช้สอยนานาชนิด เป็นต้น ผลิตภัณฑ์เหล่านี้เหมาะสำหรับเป็นของฝากและของที่ระลึก ซึ่งมีราคาไม่แพงนัก แต่ต้องผลิตออกจำหน่ายเพราะความต้องการของตลาดมีมากขึ้น ทั้งในและต่างประเทศ สำหรับวิธีการผลิตนั้นใช้วิธีการที่ค่อนข้างมีระบบระเบียบเหมือนการผลิตในเชิงธุรกิจทั่วไป ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ผู้ประกอบการ สถานที่ประกอบการ แรงงานและการจัดการดังนี้

(2.1) ผู้ประกอบการ(Entrepreneurs)ผู้ประกอบการผลิตผ้าไหมทั้ง 10 ราย ล้วนเป็นคนพื้นบ้านของอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ผู้ประกอบการดังกล่าวมีโอกาสได้ศึกษาเรียนรู้ และมีประสบการณ์ในการผลิตผ้าไหมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม จนกระทั่งมีความชำนาญในการผลิตทุกขั้นตอนเป็นอย่างดี ก่อนจะหันมาเป็นผู้ประกอบการผลิตผ้าไหมแบบโรงงาน ขนาดของธุรกิจการผลิตผ้าไหมแบบโรงงานมี 3 ขนาด ด้วยกันคือ ขนาดใหญ่ มีมูลค่าทุนดำเนินการระหว่าง 1 ล้านแปดแสนบาท จำนวน 4 ราย ขนาดกลาง มูลค่าทุนดำเนินการ 1 ล้านบาท จำนวน 2 รายการ และขนาดเล็ก มีมูลคค่าทุนดำเนินการ 4 แสนถึง 6 แสนบาท จำนวน 4 ราย ทั้งนี้โดยผู้ประกอบการรายแรกเริ่มต้นตั้งแต่ พ.ศ.2510 จนรายล่าสุดเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2529 สำหรับแหล่งทุนของผู้ประกอบการดังกล่าวได้แก่ กู้ยืมจากธนาคารหรือญาติพี่น้องสำหรับผู้เริ่มดำเนินการ และใช้ทุนของตนเองสำหรับผู้ที่ดำเนินการมานานแล้ว อนึ่งทุนหมุนเวียนของผู้ประกอบการดังกล่าวขนาด

ใหญ่ ประมาณ 8 แสนบาทต่อเดือน ส่วนขนาดกลาง 1 แสนถึง 8 แสนบาท และขนาดเล็ก ประมาณ 20,000 ถึง 25,000 บาทต่อเดือน ตามลำดับ

(2.2) สถานที่ประกอบการ (Land and Place) ผู้ประกอบการทุกรายดำเนินการโดยใช้สถานที่ประกอบการเหมือนกันคือ ภายในบริเวณบ้านของตนเอง และบ้านผู้รับจ้างหรือแรงงาน โดยในบริเวณบ้านจะใช้เป็นที่สำหรับการผลิต การจำหน่ายและการจัดการ ในส่วนของการผลิต อันประกอบด้วยอุปกรณ์การผลิตสำคัญทุกขั้นตอน ได้แก่ อุปกรณ์การย้อม กี่ทอผ้า จำนวน 20-90 กี่ แล้วแต่สภาพพื้นที่จะอำนวยโดยปกติจะปลูกเป็นโรงเรือนบริเวณด้านหลังและข้างบ้าน และบางแห่งมีเรือนพักสำหรับคนงานด้วย สำหรับในส่วนของการจำหน่ายและการจัดการจะใช้ภายในและด้านหน้าของบ้าน หรืออาคารเป็นสำคัญโดยจัดเป็นส่วน เพื่อสะดวกแก่การติดต่อ และการให้บริการนอกจากนี้ยังมีงานบางชนิดที่ไม่จำเป็นต้องมาทำที่โรงงานผู้รับจ้างสามารถรับไปทำที่บ้านของตนเองตามลำดังได้ เช่น งานมัดหมี่ แก้หมี่ ทอผ้า ฯลฯ เป็นต้นซึ่งผู้ประกอบการจะกระจายงานไปตามความรู้ความสามารถของผู้รับจ้างแต่ละคน แล้วติดตามไปตรวจสอบที่บ้านของผู้รับจ้างอีกทีหนึ่ง

(2.3) แรงงาน (Labours) การผลิตผ้าไหม โรงงานใช้แรงงานชาวบ้านทั้งในเขตสุขาภิบาลและนอกเขตสุขาภิบาล อำเภอชนบท สำหรับในอดีตที่ผ่านมาโรงงานแต่ละแห่งใช้แรงงานเฉพาะชาวบ้านในเขตสุขาภิบาลก็เพียงพอ แต่ในปัจจุบันโรงงานมีแนวโน้มขยายการผลิตมากขึ้น จึงจำเป็นต้องจ้างแรงงานจากหมู่บ้านใกล้เคียงซึ่งอยู่นอกเขตสุขาภิบาลด้วย โดยมีการจัดที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกสบายอย่างไรก็ตามโรงงานดังกล่าวนี้จะจ้างเฉพาะแรงงานฝีมือ (Skilled labour) เท่านั้นคือ แรงงานที่มีความรู้ความสามารถทำงานรับจ้างได้ทันทีไม่มีการรับแรงงานเพื่อฝึกงานก่อนเพราะเสียเวลา แรงงานของโรงงาน จำแนกได้ 3 ประเภทคือ ประเภทอยู่ประจำโดยอยู่พักอาศัยในโรงงาน

ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่มีภูมิลำเนาห่างไกลจากโรงงาน และการเดินทางยากลำบาก ประเภทที่สองเป็นประเภทเข้ามาเย็นกลับ เป็นแรงงานที่ต้องทำงานกับผู้ประกอบการอย่างใกล้ชิด เช่น ย้อมสี ออกแบบลวดลายผ้า จำหน่ายสินค้า ฯลฯ เป็นต้น และแรงงานเประเภทที่สามเป็นแรงงานอยู่กับบ้านโดยรับงานไปทำเองหรือผู้ประกอบการส่งงานไปให้ทำที่บ้านตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล ทั้งนี้โดยแรงงานทั้งหมดจะเป็นหญิงมากกว่าชาย

(2.4) การจัดการ (Management)การผลิตผ้าไหมแบบโรงงาน มีการจัดการค่อนข้างเป็นระบบ โดยมีการแบ่งงาน (Division of labour) ตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล (Specialization) โดยผู้ประกอบการเป็นผู้ประสานงานหรือจัดการทั่วไป (Manager) เช่นแผนกย้อมสี แผนกทอผ้า แผนกจำหน่ายสินค้า แผนกส่งสินค้า ฯลฯ เป็นต้น โรงงานขนาดเล็กผู้ประกอบการจะเป็นทั้งผู้จัดการและหัวหน้าแผนกทุกแผนก ทำหน้าที่ในการตัดสินใจในทุกขั้นตอน แต่ในโรงงานขนาดใหญ่มีปริมาณการผลิตมาก จำเป็นต้องอาศัยพ่อแม่ญาติพี่น้องหรือบุตรหลานเข้ามาช่วยดูแลรับผิดชอบการผลิตแต่ละขั้นตอนของแต่ละฝ่าย ในจำนวนผู้ประกอบการทั้ง 10 ราย มี 3 รายที่มีสามีเข้ามาช่วยเหลือในการจัดการบางขั้นตอน และอีก 7 รายนอกเหนือจากคู่สมรสแล้วยังมีพ่อแม่และญาติพี่น้องเข้ามาช่วยในการจัดการอีกด้วย ทั้งนี้เมื่อพิจารณาระบบการจัดการของทุกโรงงานแล้ว ทุกโรงงานเป็นระบบการจัดการแบบครอบครัว (Family management) เหมือนกันทั้งสิ้น กล่าวคือการตัดสินใจในกิจกรรมการผลิตขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการและสมาชิกในครอบครัวเป็นสำคัญ

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า กระบวนการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยที่ผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่ไม่จำเป็นต้องผลิตเส้นไหม อันประกอบด้วยการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และสาวไหมเหมือนอดีต แต่สามารถไปซื้อเส้นไหมสำเร็จ

รูปในท้องตลาดมาเข้าสู่กระบวนทอได้ อันได้แก่ การเตรียมเส้นไหมพุ่ง เส้นไหมยืน การเตรียมความเรียบร้อยของหูกทอผ้าและการทอผ้า เป็นต้น อนึ่งขั้นตอนดังกล่าวนี้ โดยเฉพาะขั้นตอนการเตรียมเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนถ้าเป็นการซื้อไหมสำเร็จรูป จะลดขั้นตอนต้นๆ ลงไป อันได้แก่การกรอไหมที่สาวแล้วเข้าอัก การเข็นหรือปั่นไหม และ การทำปอยไหมหรือเข็ดไหมแต่จะเริ่มจากการฟอกไหมได้เลยเป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบันจะมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้ว การทอในระดับชาวบ้านทั่วไปนั้น ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในกระบวนการเดิมบางกลุ่มก็ใช้วิธีการผสมผสาน กล่าวคือ ผลิตเส้นไหมเองบางส่วน และซื้อไหมสำเร็จรูปบางส่วน แล้วเข้าสู่กระบวนการทอดังกล่าวแล้ว

4. <u>การออกแบบลวดลาย</u>

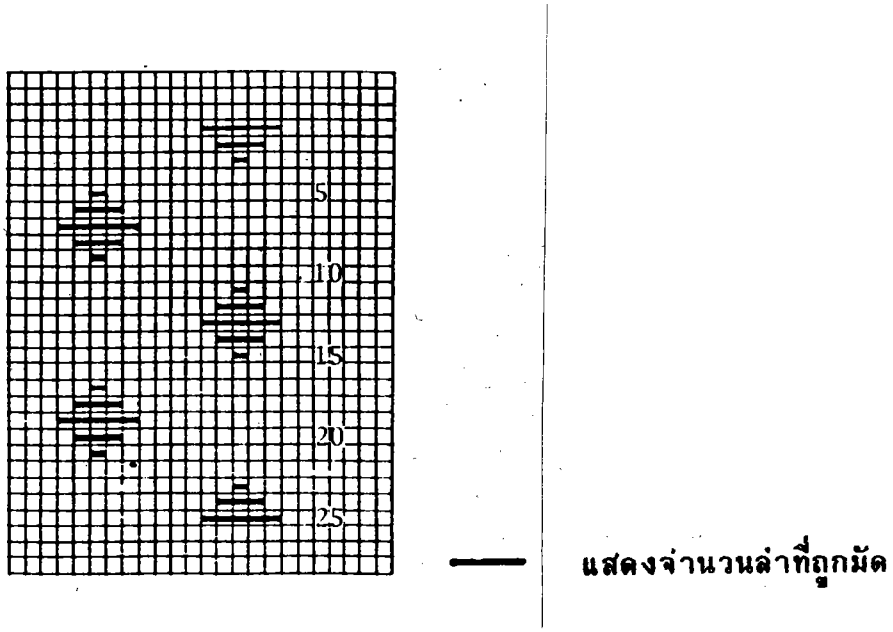
การออกแบบลวดลายนับว่ามีส่วนสำคัญอย่างมากในการทอผ้าไหมมัดหมี่ เพราะว่าลวดลายที่สวยงามแปลกใหม่ เป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงถึงคุณค่าและคุณภาพของผ้าไหมมัดหมี่ การออกแบบลวดลายจะต้องประสานสัมพันธ์กับเส้นไหมพุ่งที่ใช้ กล่าวคือจะต้องค้นเส้นไหมพุ่งให้มีจำนวนตามลายที่ออกแบบไว้แล้วก่อนที่จะไปมัดลาย เพื่อทอเป็นผืนผ้าจึงจะได้ลายตามที่ต้องการ สำหรับวิธีในอดีตนั้น จะใช้วิธีการคิดออกแบบลวดลายเอง และการดูลายผ้าตัวอย่างเป็นต้นแบบ และค้นเส้นไหมพุ่งให้มีจำนวนตามลายที่ออกแบบไว้ จากนั้นก็นำไปมัดลายและย้อมสีให้เป็นลายที่ต้องการ ซึ่งวิธีการดังกล่าวยังนิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบัน สำหรับกลุ่มที่เป็นช่างทอระดับฝีมือ หรือผู้ทอรุ่นใหม่ในปัจจุบันจะนิยมออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ โดยเขียนลวดลายลงบนกระดาษกราฟก่อนซึ่งจะได้กล่าวถึงตัวอย่างการออกแบบลวดลายลงบนกระดาษกราฟแม่ลายมัดหมี่ และตัวอย่างลายผ้าไหมมัดหมี่พอสังเขปดังนี้

4.1 การออกแบบลวดลายลงบนกระดาษกราฟ การออกแบบลวดลาย

ผ้าไหมมัดหมี่ลงบนกระดาษกราฟ ผู้ออกแบบจะทำควบคู่กันไปกับการคำนวณเส้นไหมพุ่งที่จะใช้ทอต่อผืนด้วย ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้คือ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2526 :9)

4.1.1 กำหนดจำนวนลำที่จะใช้ ซึ่งคำว่าลำ หมายถึง การแบ่งจังหวะเส้นพุ่งที่ทำให้เกิดลวดลาย เส้นไหมในหนึ่งลำจะมีจำนวนคู่ 2,4,6,8, ฯลฯ โดยปกติแต่ละลำจะนิยมใช้ 4 หรือ 6 เส้น เพราะทำให้ลายไม่เล็กหรือใหญ่จนเกินไป

4.1.2 เขียนลายลงบนกระดาษกราฟให้พอดีกับจำนวนลำที่กำหนดไว้ ดังตัวอย่าง กราฟแสดงลายมัดหมี่สีเดียว ดังภาพ

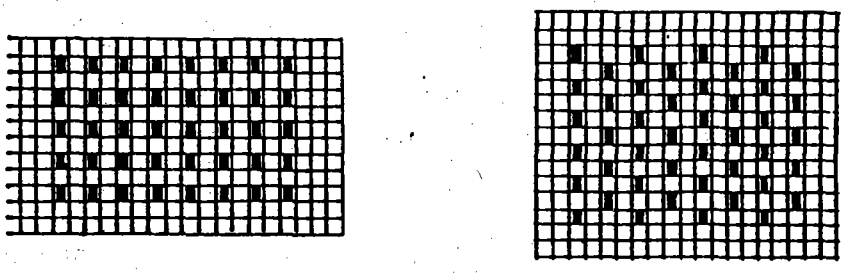

ภาพประกอบ 2 กราฟแสดงลายมัดหมี่สีเดียว

จากภาพสมมุติว่าผู้ออกแบบต้องใช้ 25 ลำ การออกแบบลวดลายต้องให้ลงตัวใน 25 ลำและในที่นี้ให้ 1 ลำ ใช้เส้นไหม 4 เส้น ดังนั้นใน 25 ลำดังกล่าวนี้จะใช้เส้นไหมทั้งหมด 100 เส้น สำหรับการทอใน 1 นิ้วหรือประมาณ 2.54 เซนติเมตร จะใช้เส้นไหมประมาณ 50 เส้น ดังนั้น 100 เส้นหรือ 25 ลำ สำหรับการออกแบบครั้งนี้จะทอผ้าได้ยาวประมาณ 2 นิ้ว และถ้าหากทอเป็นผ้า 1 ผืน ยาว 72 นิ้ว หรือประมาณ 180 เซนติเมตร จะใช้เส้นไหม 3600 เส้น ในทำนองเดียวกัน ถ้าต้องการทอให้ยาว 200 เซนติเมตร ก็จะใช้เส้นไหมประมาณ 4,000 เส้นเป็นต้น

4.2 แม่ลายผ้าไหมมัดหมี่ ลายผ้าไหมมัดหมี่ที่ทอกันในภาคอีสานและภาคกลาง มีจำนวนมากมาย แต่จากการศึกษาลวดลายดังกล่าวแล้ว สามารถจัดกลุ่มและคัดเลือกออกมาเป็นแม่ลายพื้นฐานได้ 7 ลาย ได้แก่ หมี่ข้อ หมี่โคม หมี่บักจับ หมี่กงน้อย หมี่ดอกแก้ว หมี่ขอ และหมี่ใบไผ่ ดังนี้ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2526 : 12-14)

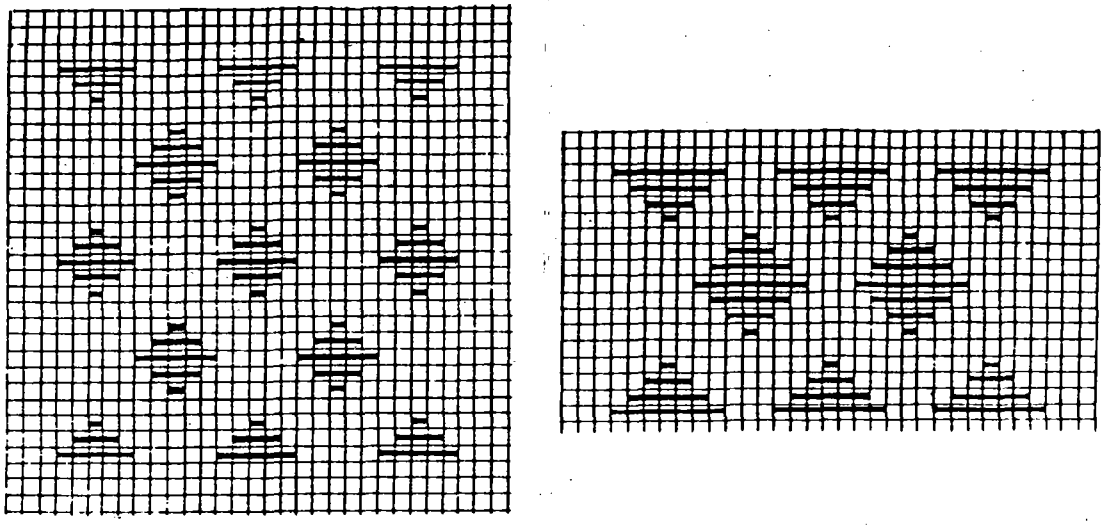
4.2.1 หมี่ข้อ ได้แก่ หมี่ข้อตรงและหมี่ข้อหว่าน ดังภาพ

หมี่ข้อตรง หมี่ข้อหว่าน

ภาพประกอบ 3 หมี่ข้อตรงและหมี่ข้อหว่าน

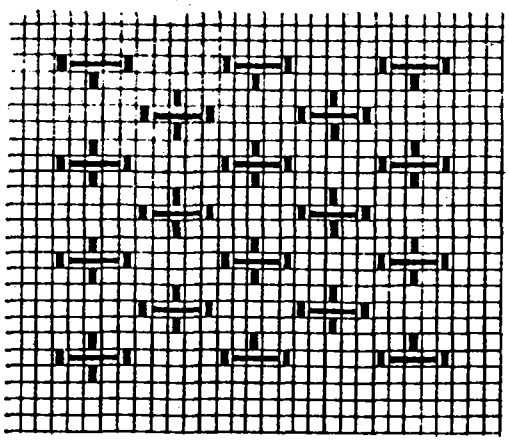
4.2.2 หมี่โคม ได้แก่ หมี่โคมห้า และหมี่โคมเจ็ด ดังภาพ

หมี่โคมห้า　　หมี่โคมเจ็ด

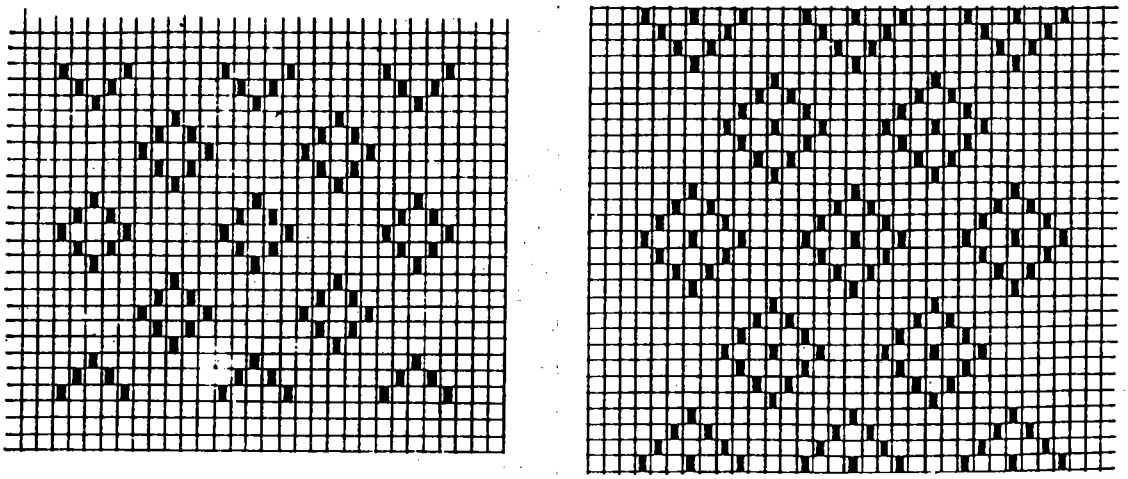
ภาพประกอบ 4 หมี่โคมห้าและหมี่โคมเจ็ด

4.2.3 หมี่บักจับ ดังภาพ

ภาพประกอบ 5 หมี่บักจับ

4.2.4 หมี่กงน้อย ได้แก่ หมี่กงน้อยห้าและหมี่กงน้อยเจ็ด ดังภาพ

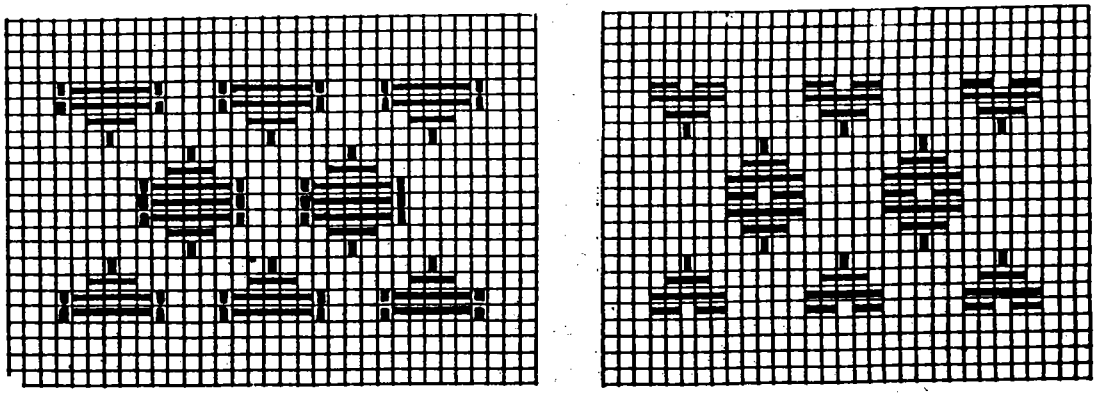

หมี่กงน้อยห้า

หมี่กงน้อยเจ็ด

ภาพประกอบ 6 หมี่กงน้อยห้าและหมี่กงน้อยเจ็ด

4.2.5 หมี่ดอกแก้ว ดังภาพ

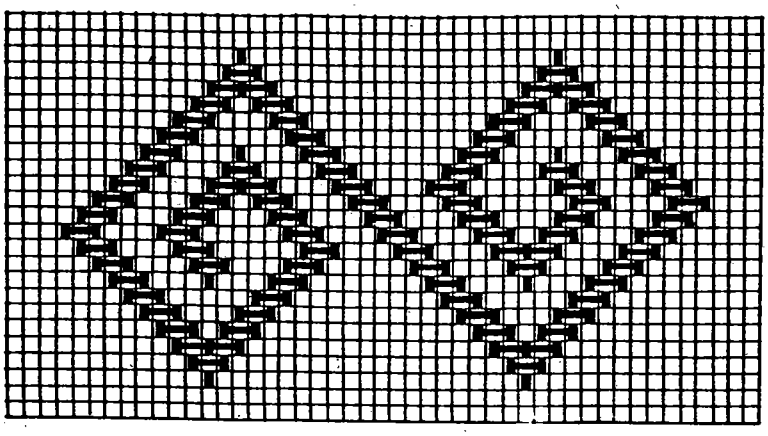

■ แสดงตำแหน่งมัดเก็บสีพื้น

แสดงบริเวณการโอบเก็บสีที่ 1 ก่อนย้อมสีที่ 2

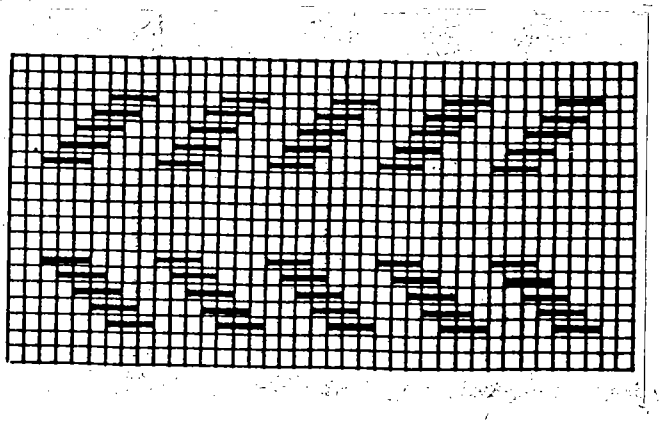
ภาพประกอบ 7 หมี่ดอกแก้ว

4.2.6 หมี่ขอ ดังภาพ

ภาพประกอบ 8 หมี่ขอ

4.2.7 หมี่ใบไผ่ ดังภาพ

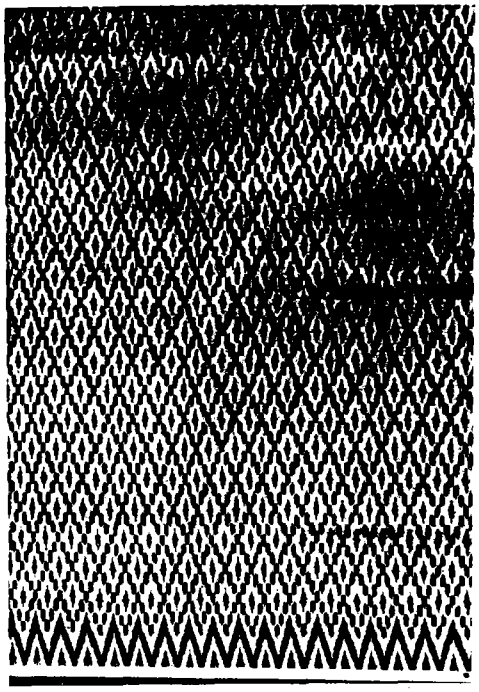

ภาพประกอบ 9 หมี่ใบไผ่

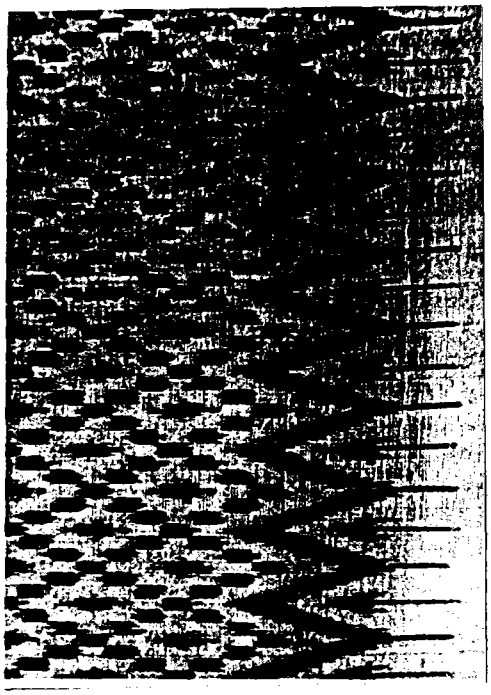
อนึ่งนอกจากแม่ลายพื้นฐานผ้าไหมมัดหมี่ทั้ง 7 ลาย แล้วยังมีการนำลายมัดหมี่มาประสมประสานให้เกิดลายใหม่ที่มีโครงสร้างใหญ่ขึ้น และมีรายละเอียดของลายมากขึ้น โดยลายเหล่านี้จะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น ซึ่งจะมีการเรียกชื่อลายตามลักษณะโครงสร้างของลาย เช่น หมี่นาคจะมีรูปคล้ายหัวนาค หมี่สนจะมีรูปคล้ายต้นสน และมีการนำเอาลายต่างๆ มาใช้รวมในผ้าไหมมัดหมี่ผืนเดียวกัน เพื่อให้เกิดลวดลายที่แปลกออกไปด้วย ซึ่งลายผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าวจะได้กล่าวถึงในลำดับต่อไป

4.3 ตัวอย่างผ้าไหมมัดหมี่ลายผ้าไหมมัดหมี่มีจำนวนมากดังนั้นในหัวข้อนี้จะขอยกตัวอย่างพอสังเขปดังภาพต่อไปนี้ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2526 : 17-32 ; วิมลพรรณ ปิตธวัชชัย . 2516 : ภาคผนวก)

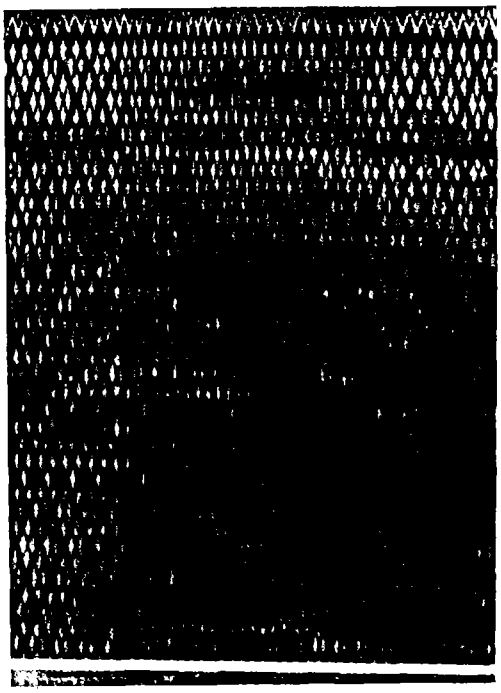
10

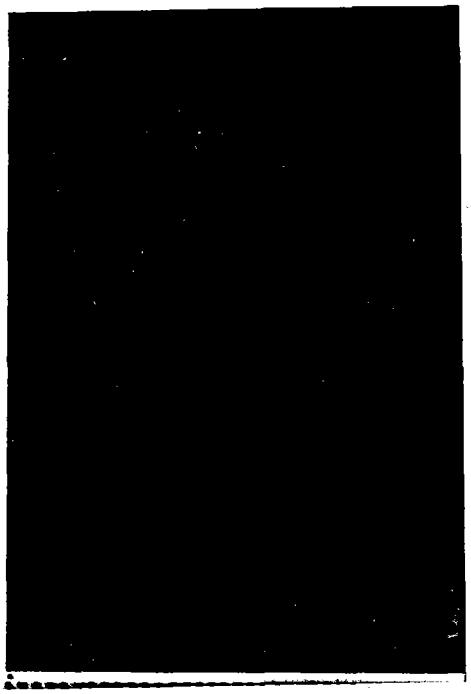
11

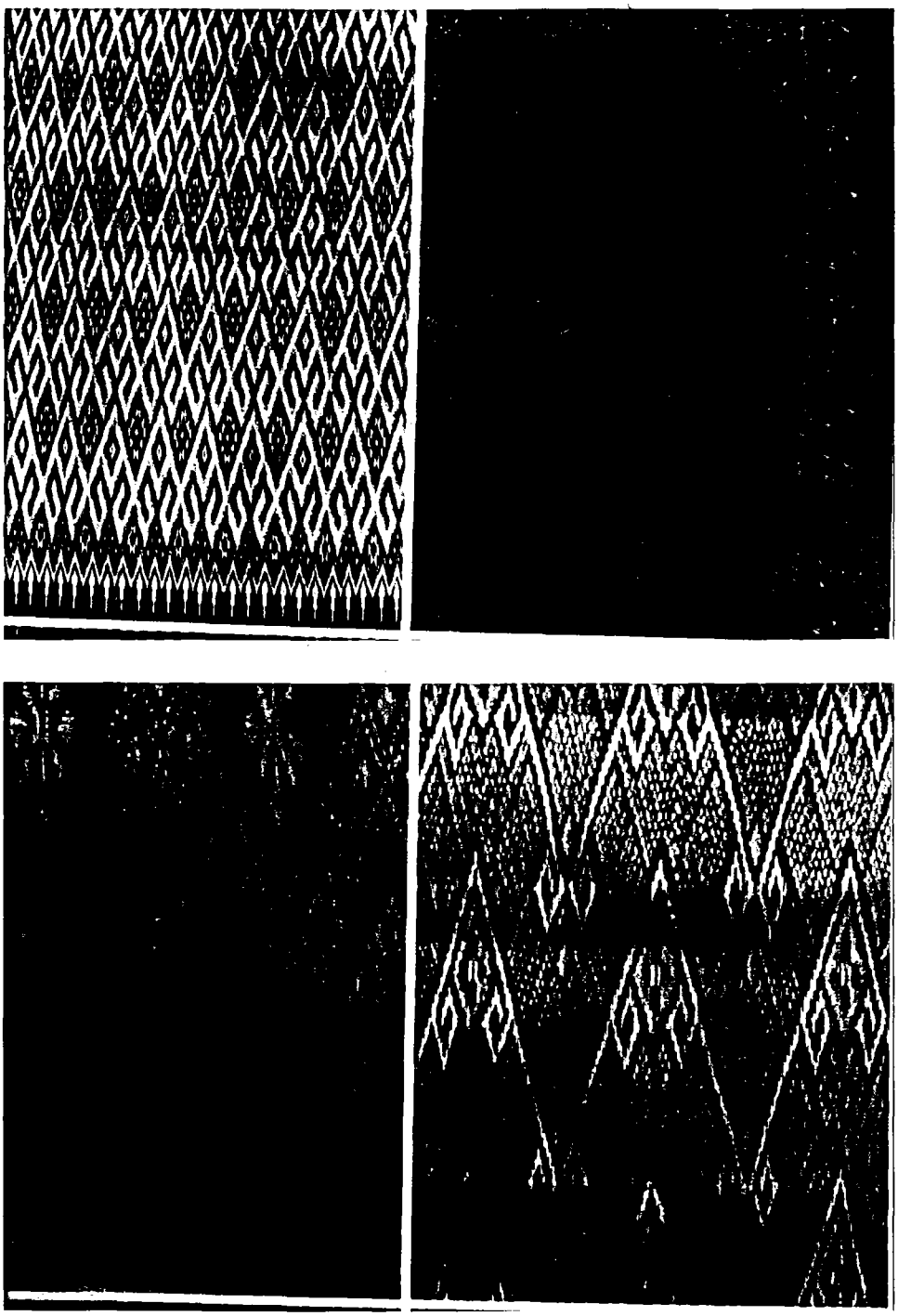
12

13

ภาพประกอบ 10-13 หมี่โคมเจ็ด รูปขยายหมี่โคมเจ็ด หมี่บักจับและหมี่โคมห้า

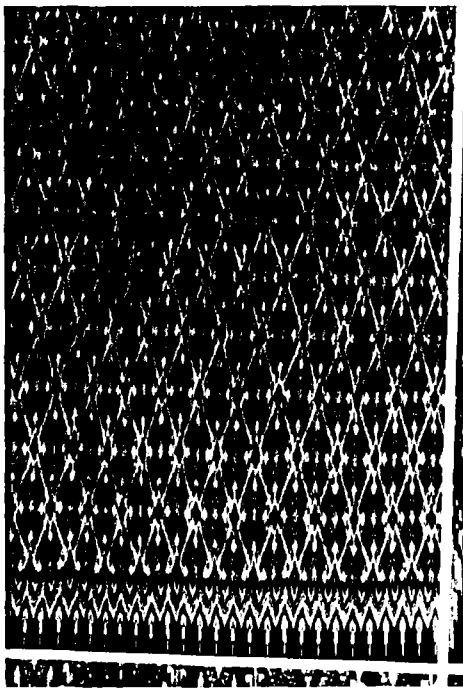

14 15

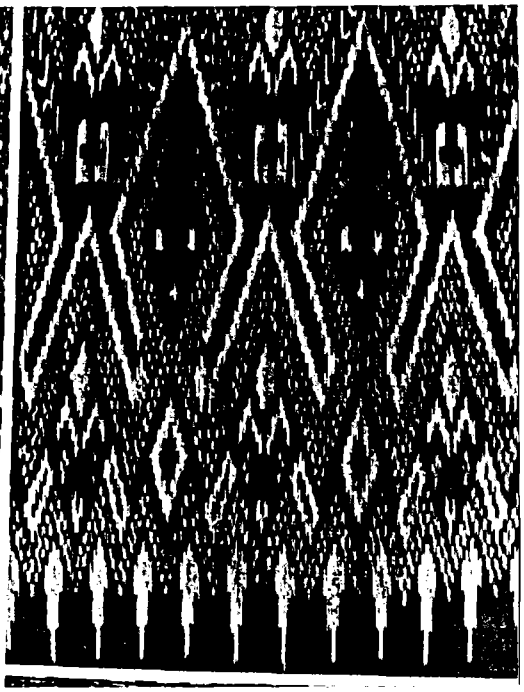
16 17

ภาพประกอบ 14-17 หมี่ผสมโคมห้า หมี่ขอ หมี่ขอสอดไส้ปลาหมึกสี่ก้านดอก และหมี่ขอผสมใบไผ่

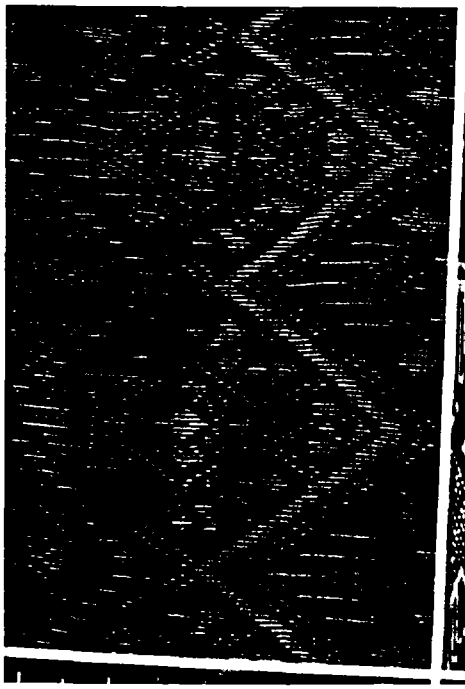
18

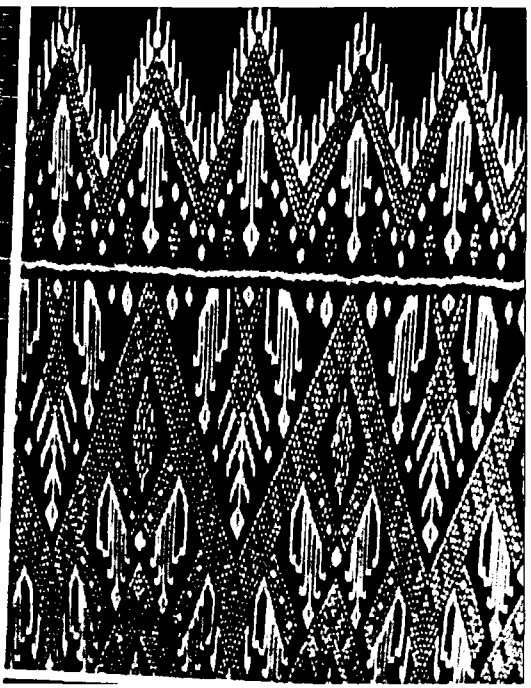
19

20

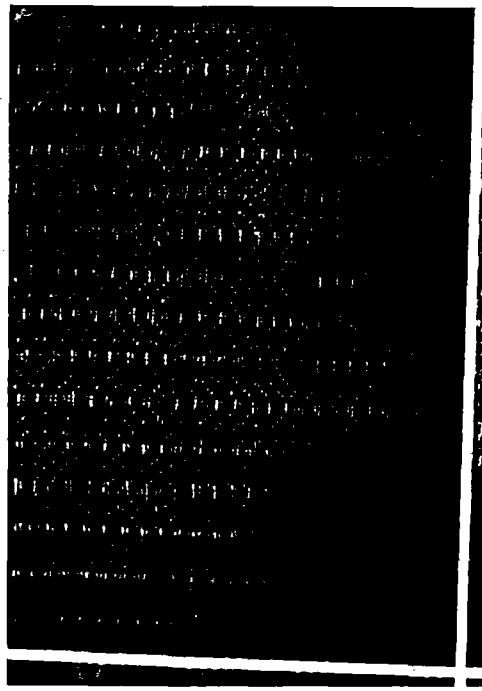

21

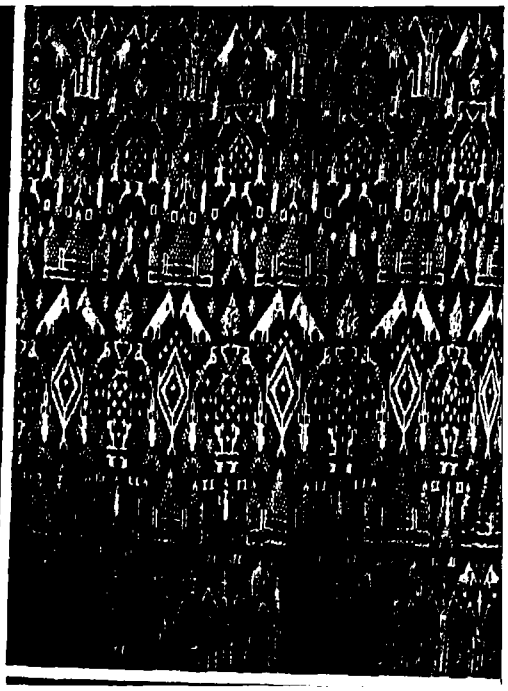

ภาพประกอบ 18-21 หมี่แมงมุม หมี่นาคกระโจม หมี่กาฬสินธุ์ และหมี่สกล

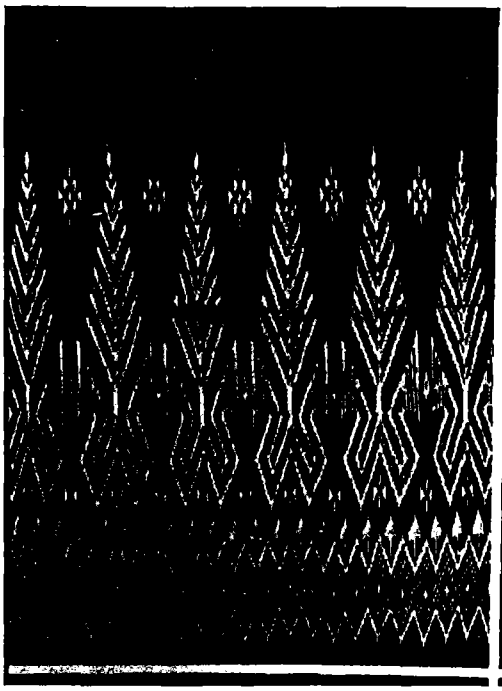
22

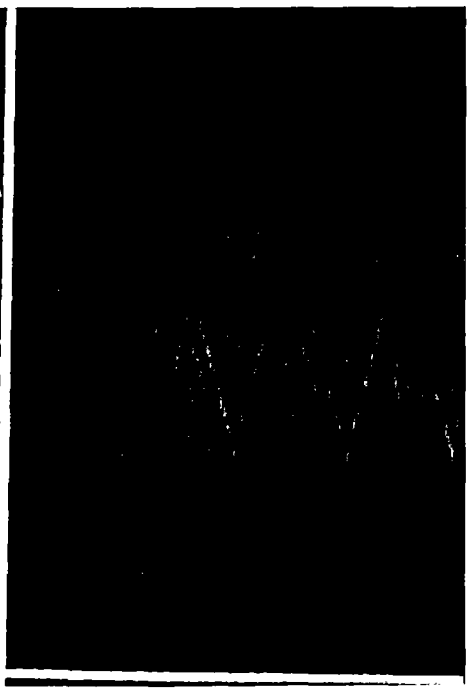
23

24

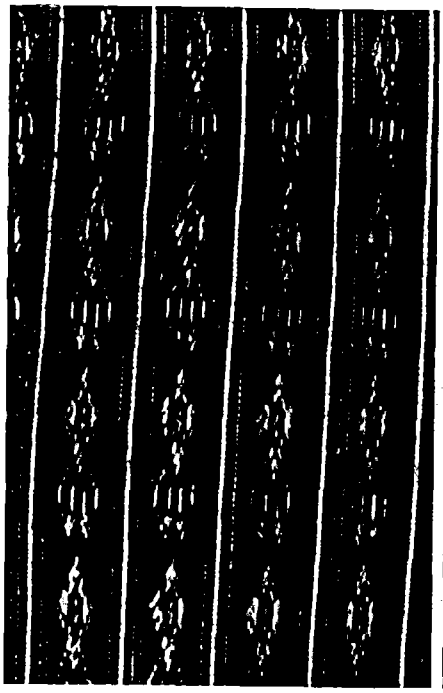

25

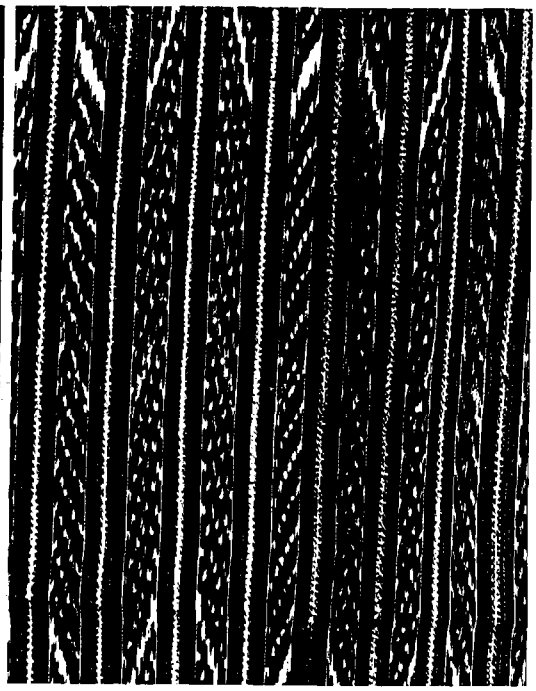

ภาพประกอบ 22-25 หมี่ฟองน้ำ หมี่ลายผสม หมี่เชิง และหมี่ร่ายชัยภูมิ

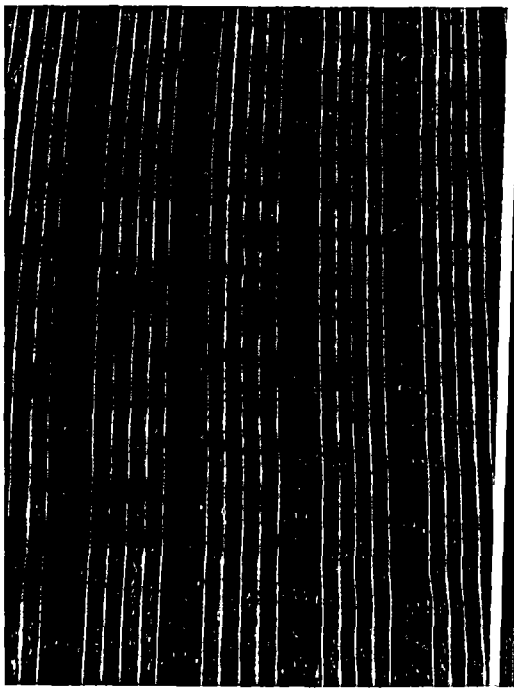
26

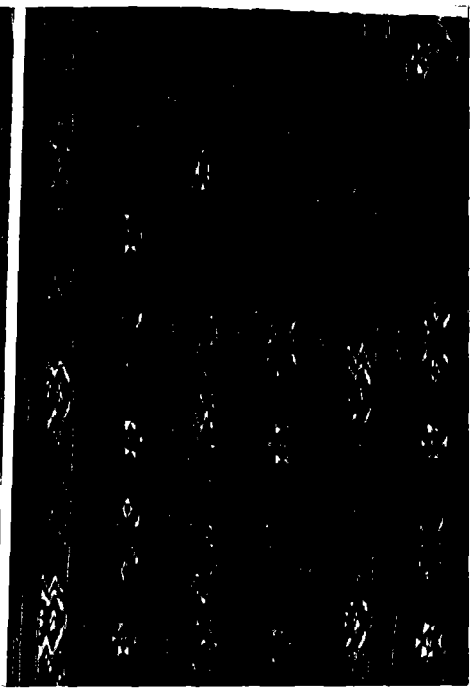
27

28

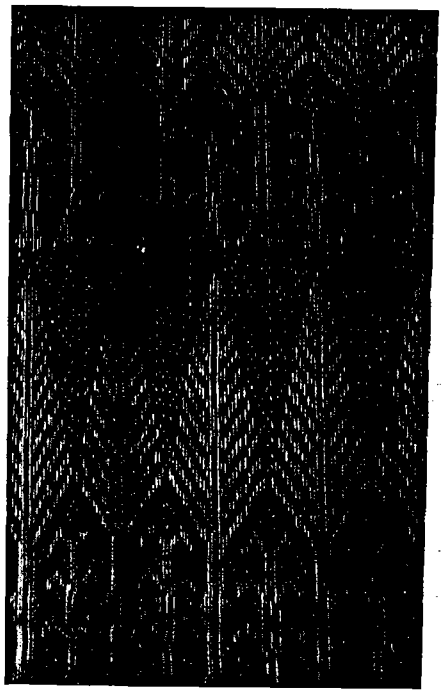

29

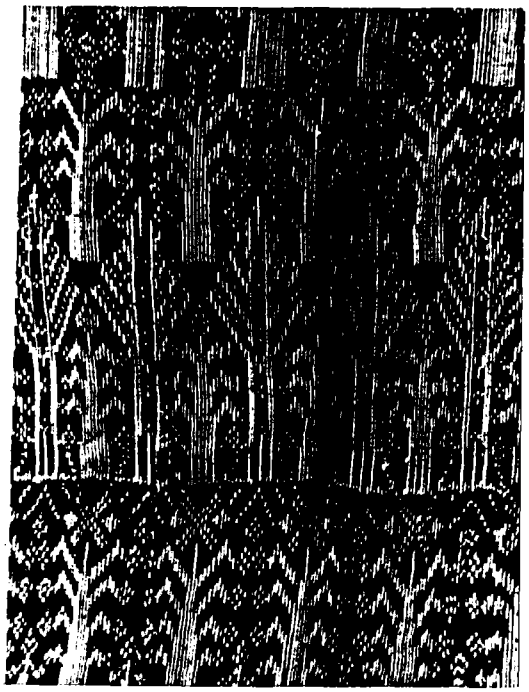

ภาพประกอบ 26-29 หมี่โคมเก้ายอดหรือหมี่ปราสาท หมี่ใบไผ่ใหญ่หรือ
หมี่โฮล หมี่โคมผสมข้อหว่าน หมี่ขาเปียโคมข้อดอกแก้ว

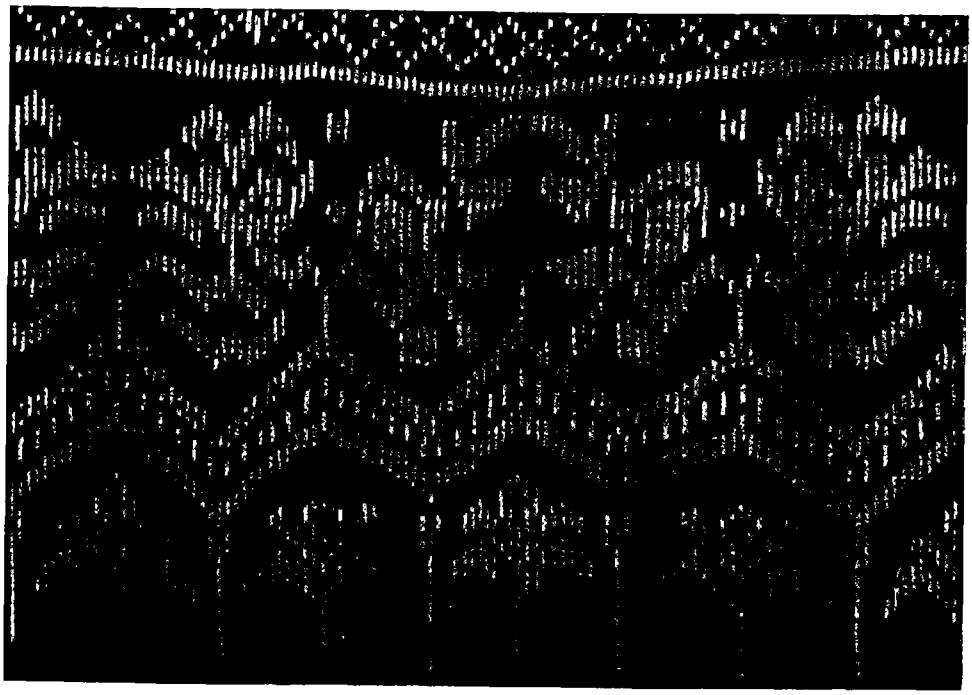
30

31

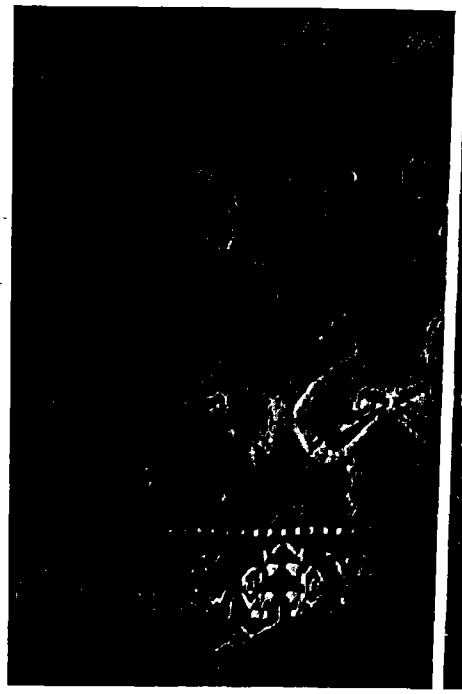

32

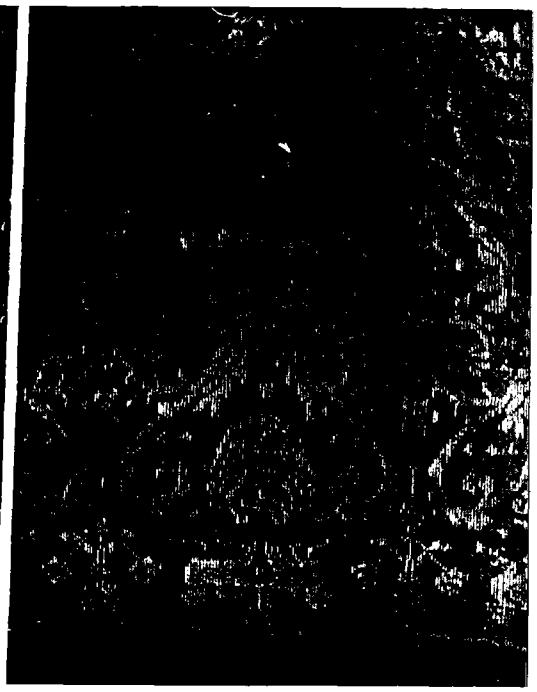

ภาพประกอบ 30-32 หมี่ลายต้นไม้

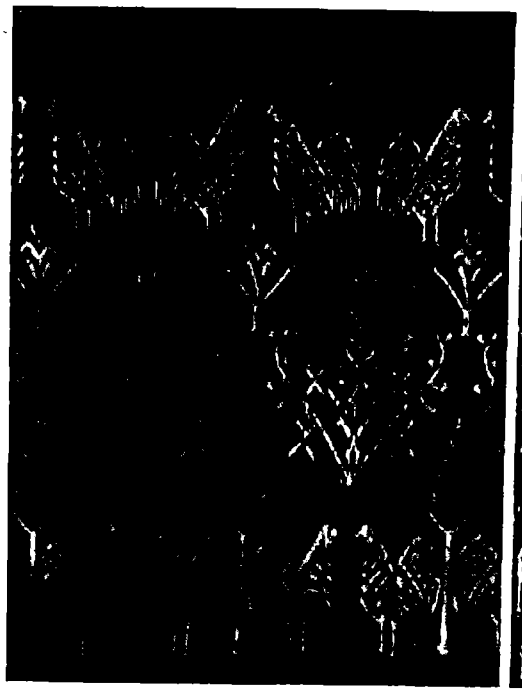
33

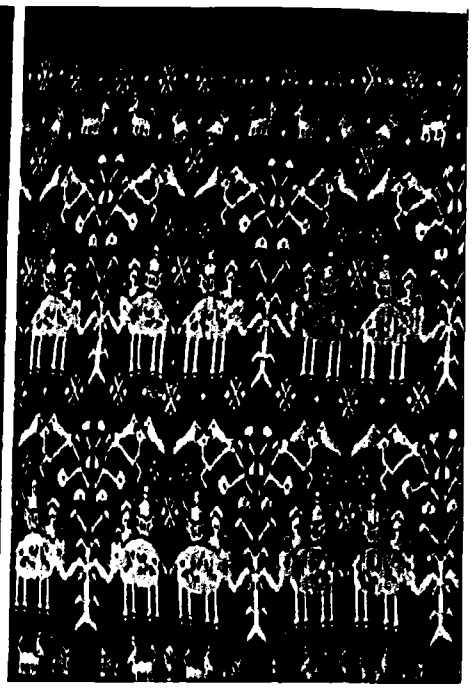
34

35

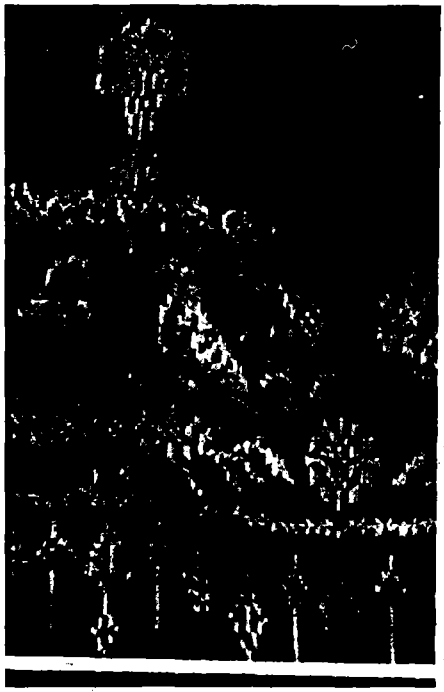

36

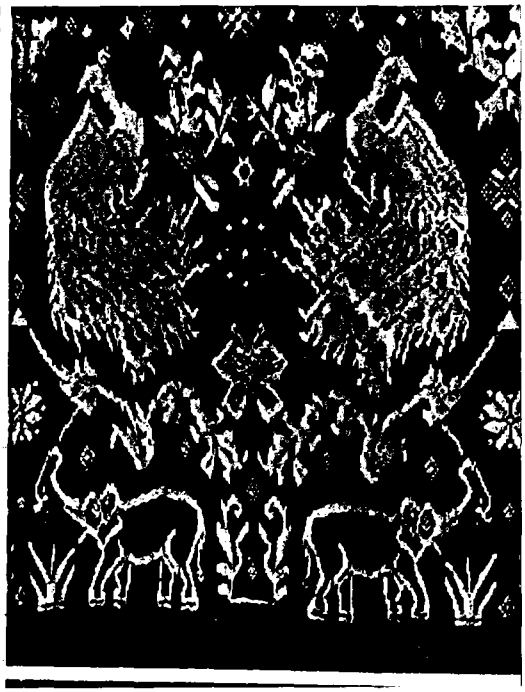

ภาพประกอบ 33-36 หมี่ลายพญานาค ผีเสื้อของจังหวัดสุรินทร์ หมี่ลายสิงโตของจังหวัดสุรินทร์ หมี่ลายไก่ ของจังหวัดสุรินทร์ และหมี่ลายช้างของจังหวัดสุรินทร์

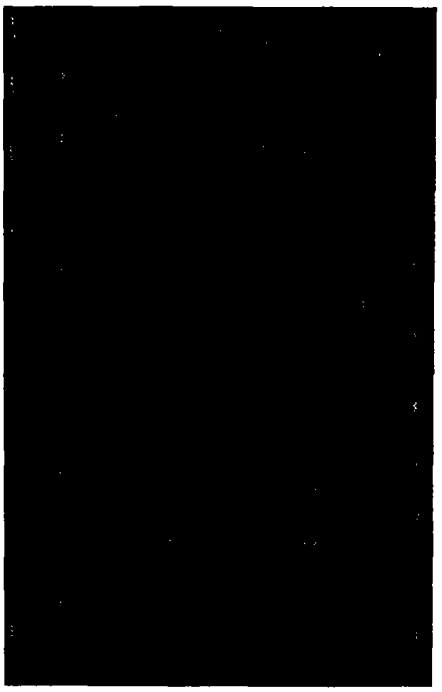
37

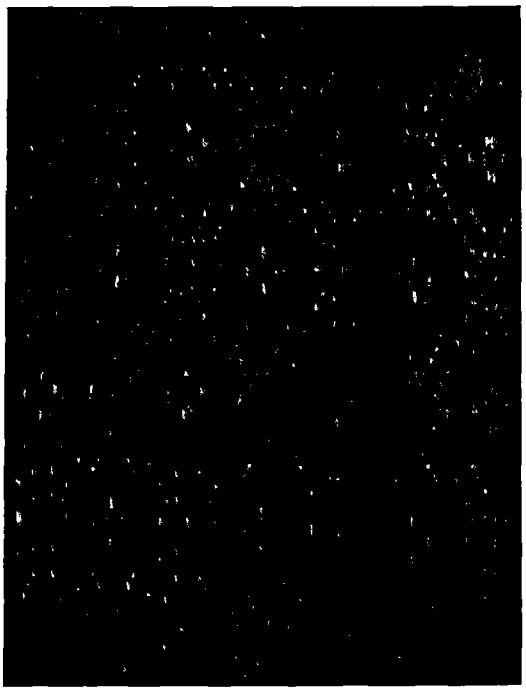
38

39

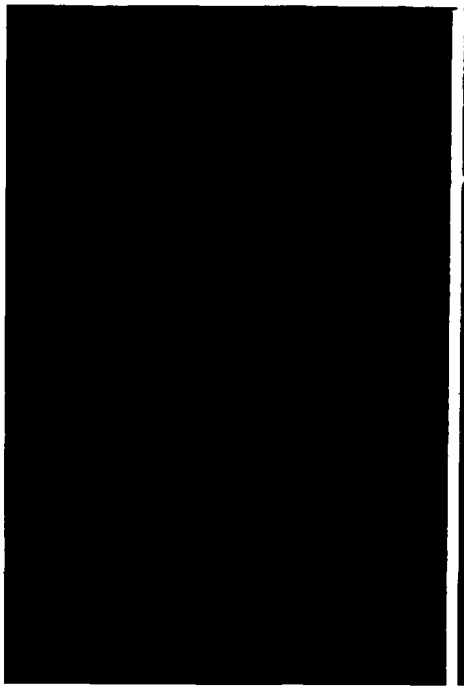

40

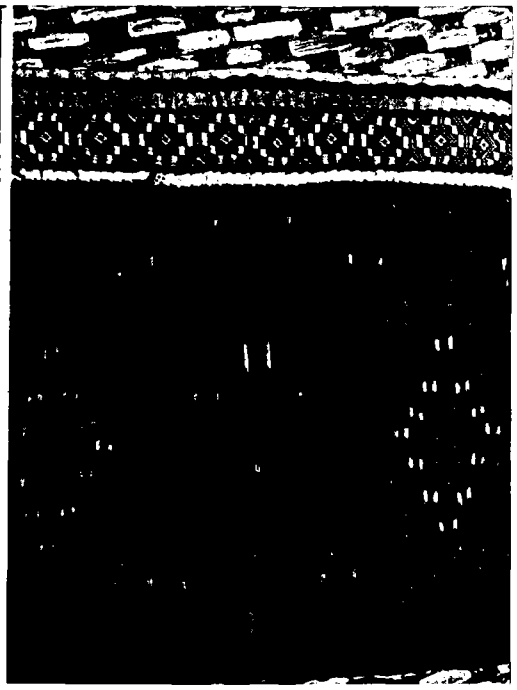

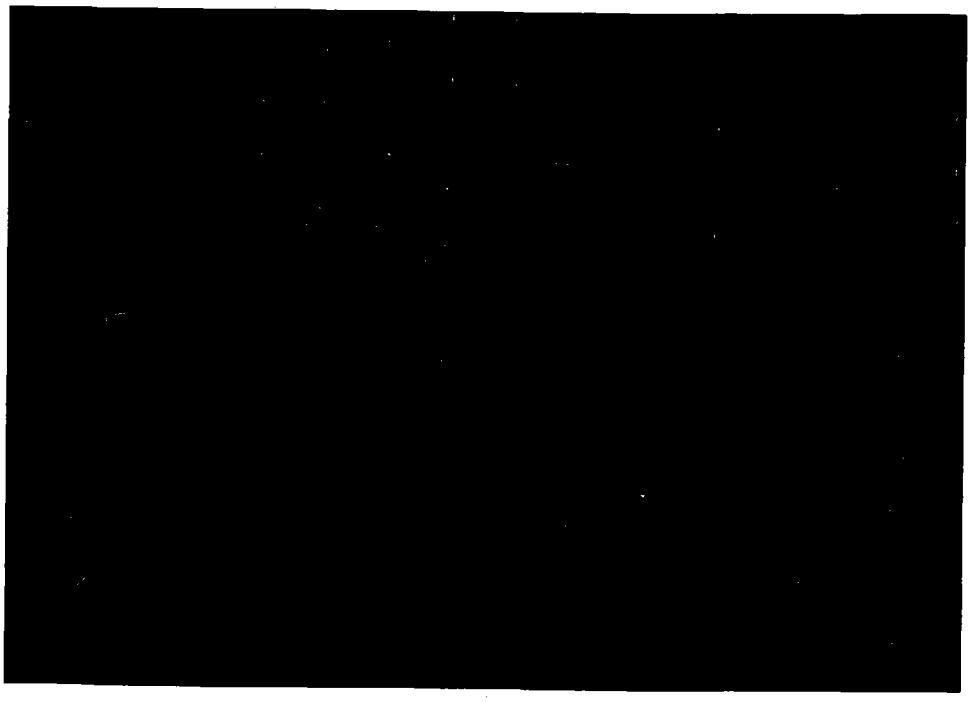
ภาพประกอบ 37–40 หมี่ลายนกของจังหวัดสุรินทร์ หมี่ลายช้าง และนกยูงของจังหวัดสุรินทร์ หมี่ลายอัมพรมของจังหวัดสุรินทร์ และหมี่ลายพนมเปญของจังหวัดสุรินทร์

41

42

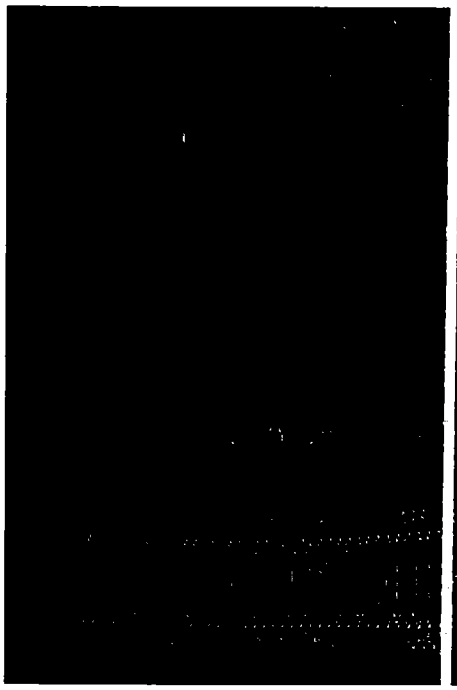

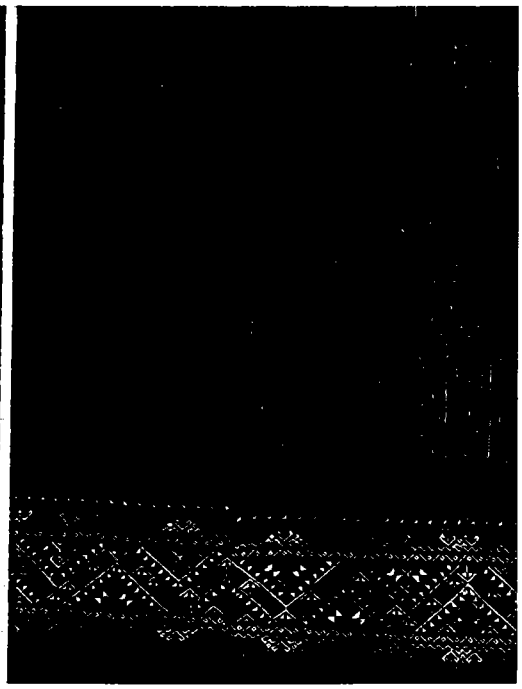
43

ภาพประกอบ 41-43 มัดหมี่ผ้าปูมของจังหวัดสุรินทร์ มัดหมี่ผ้าประโบน
ของจังหวัดสุรินทร์ และหมี่โฮลของจังหวัดสุรินทร์

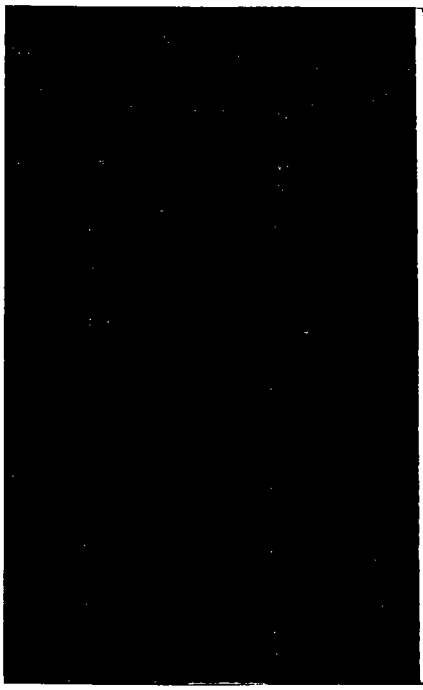
44

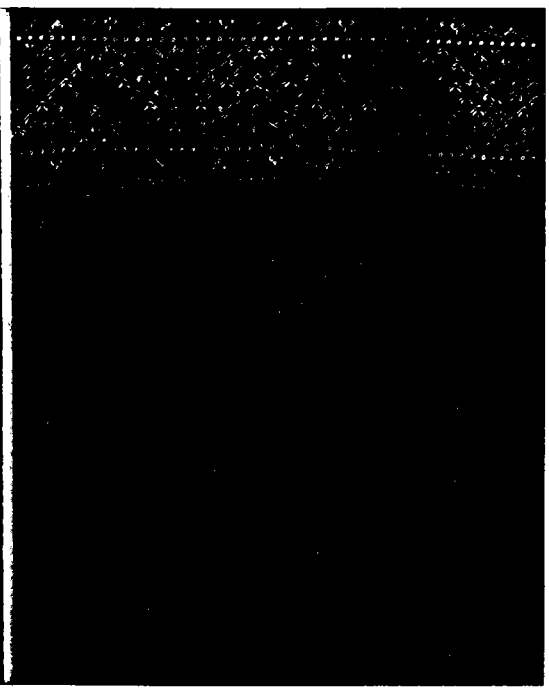
45

46

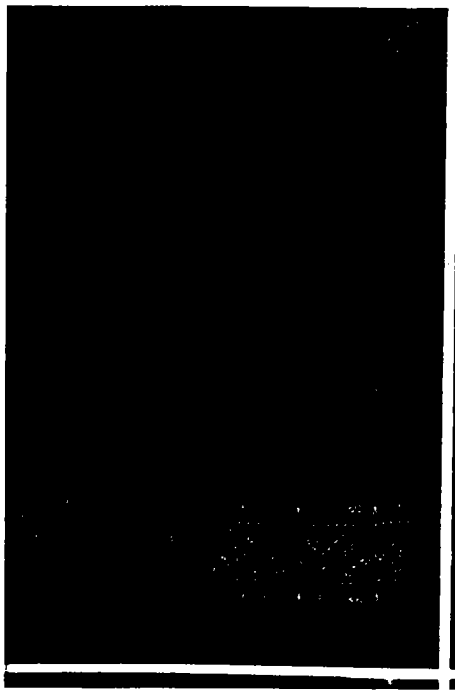

47

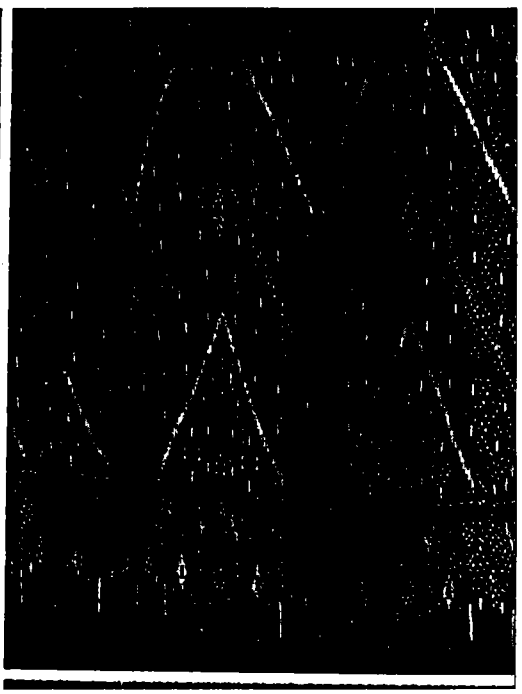

ภาพประกอบ 44-47 หมี่ขอใหญ่ของจังหวัดสุพรรณบุรี หมี่สำเภาของจังหวัดสุพรรณบุรี หมี่ลาวของจังหวัดสุพรรณบุรี และหมี่รวงของจังหวัดสุพรรณบุรี

48

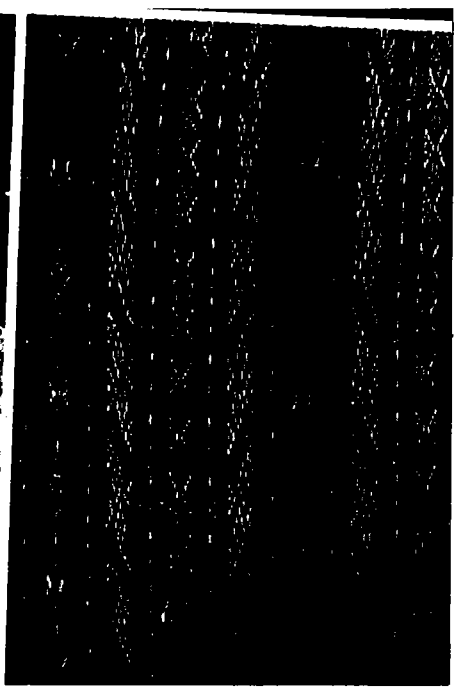

49

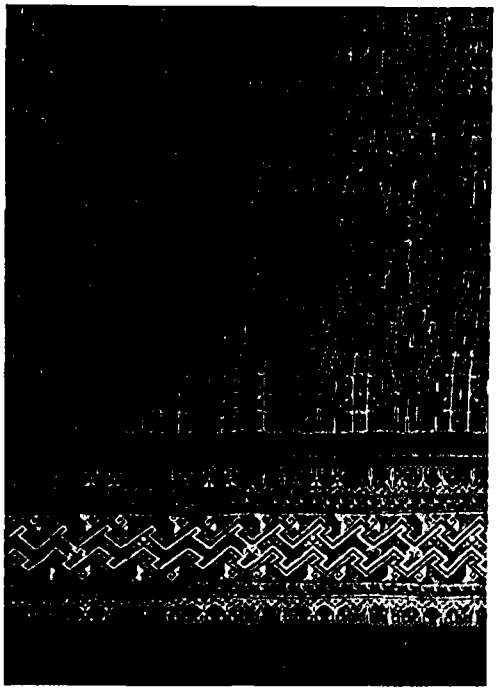

50

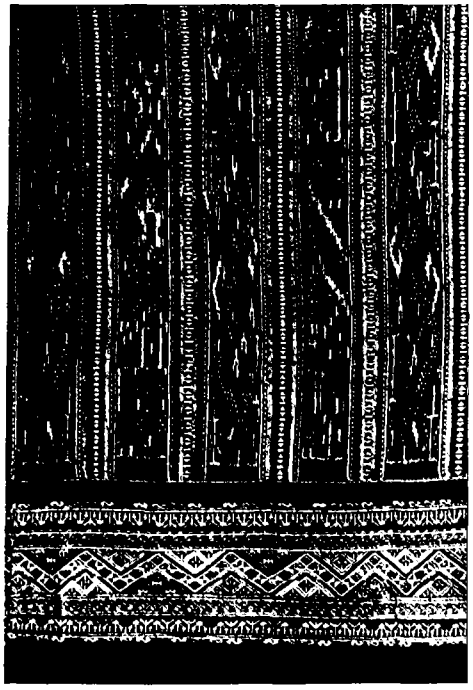

ภาพประกอบ 48-50 หมี่วัดสิงห์จังหวัดชัยนาท หมี่บ้านเนินขาม อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท และหมี่กุดจอกจังหวัดชัยนาท

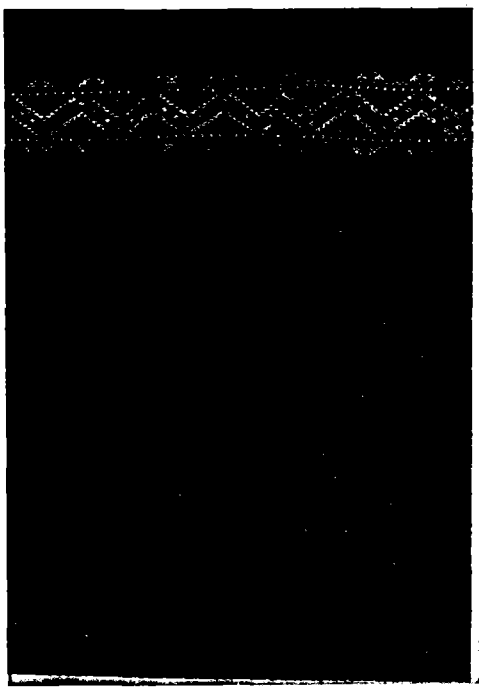
51

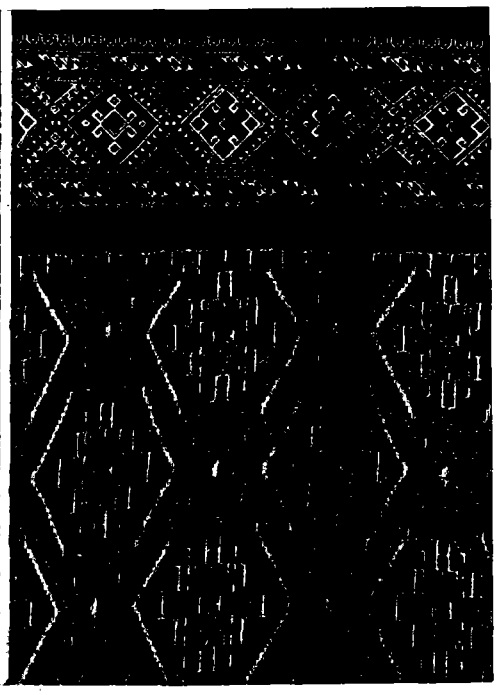
52

53

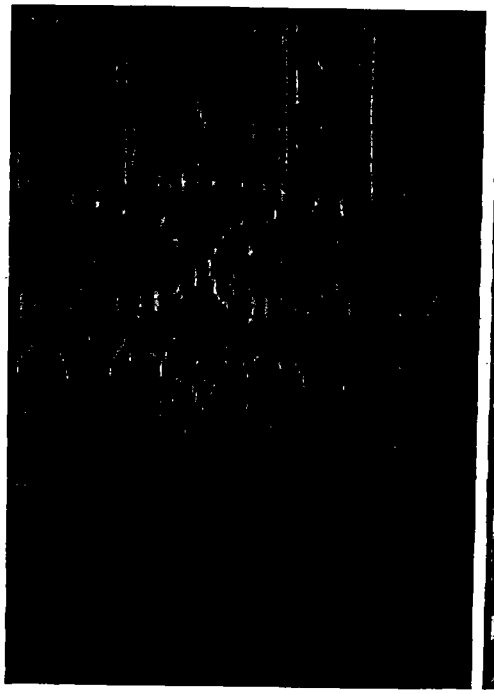

54

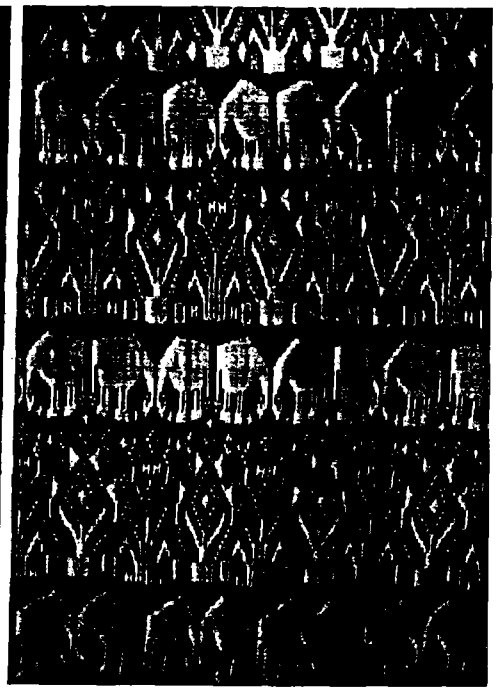

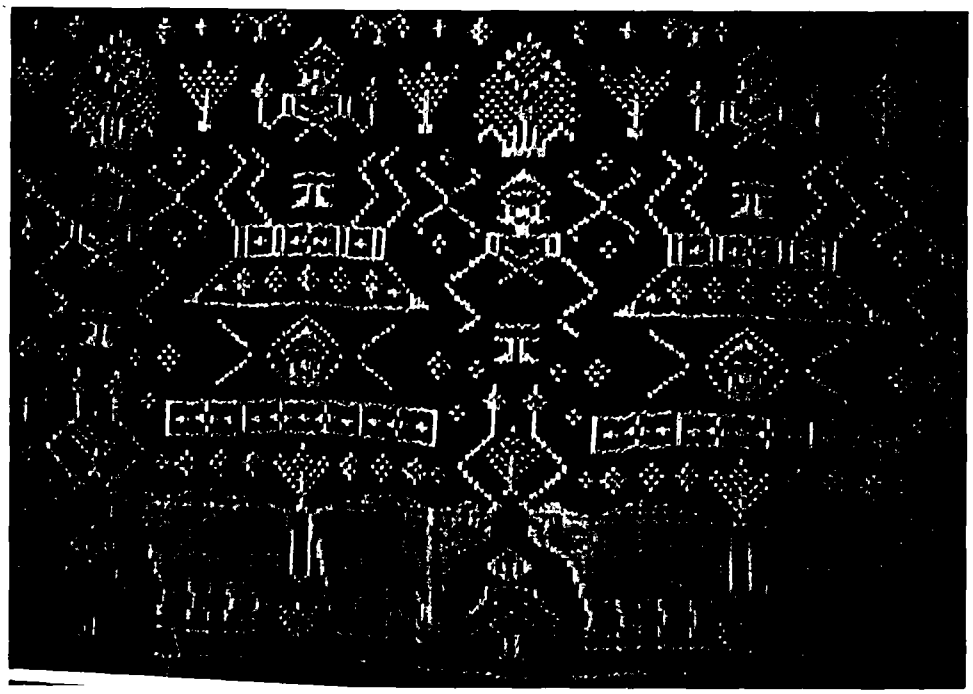
ภาพประกอบ 51-54 หมี่บ้านทับคล้าย จังหวัดอุทัยธานี หมี่บ้านทับคล้าย จังหวัดอุทัยธานี หมี่บ้านทองหลาง จังหวัดอุทัยธานี และหมี่บ้านทับคล้าย จังหวัดอุทัยธานี

55

56

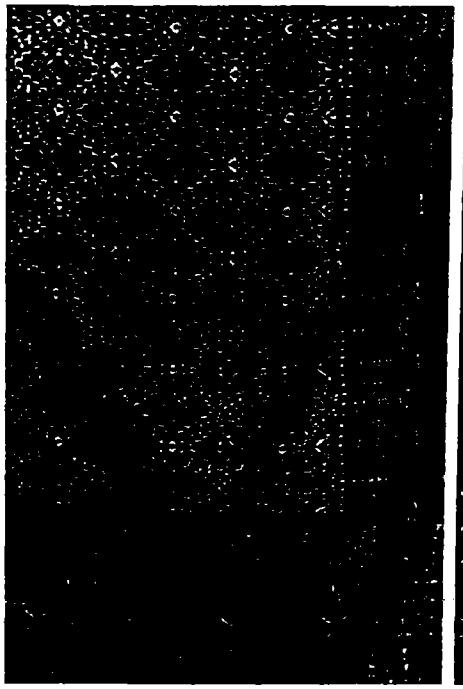

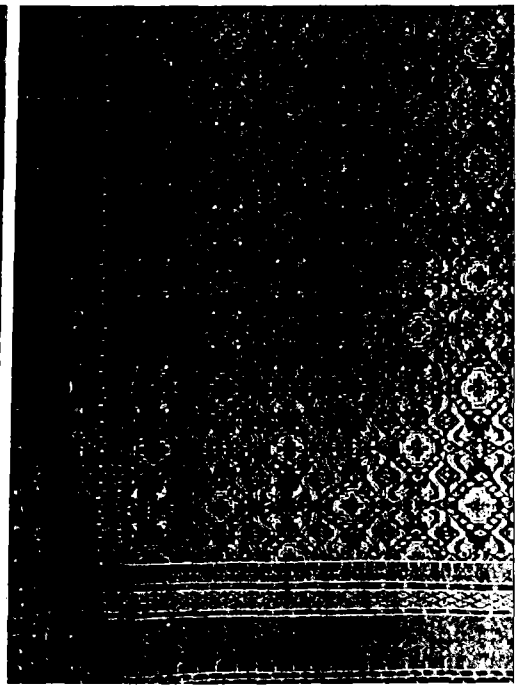
57

ภาพประกอบ 55-57 ลายผ้ามัดหมี่ลาว

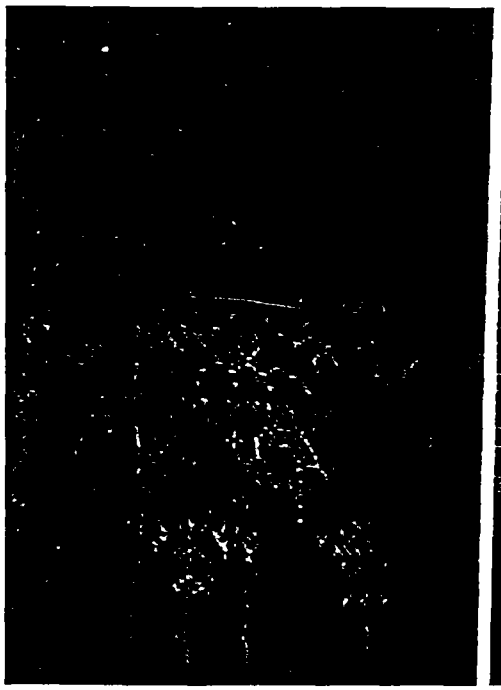
58

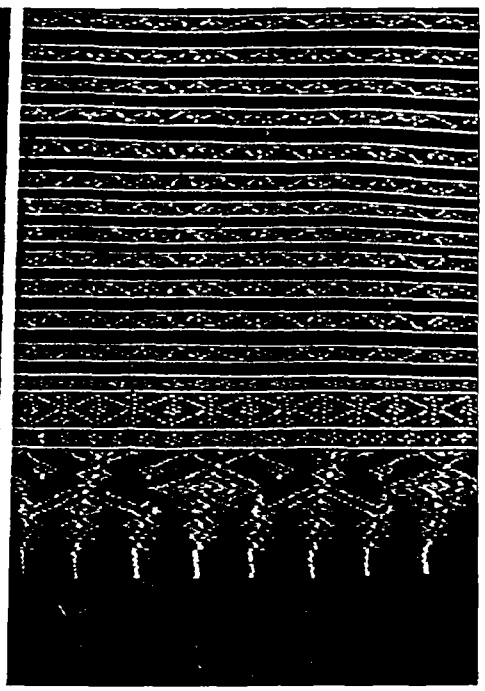
59

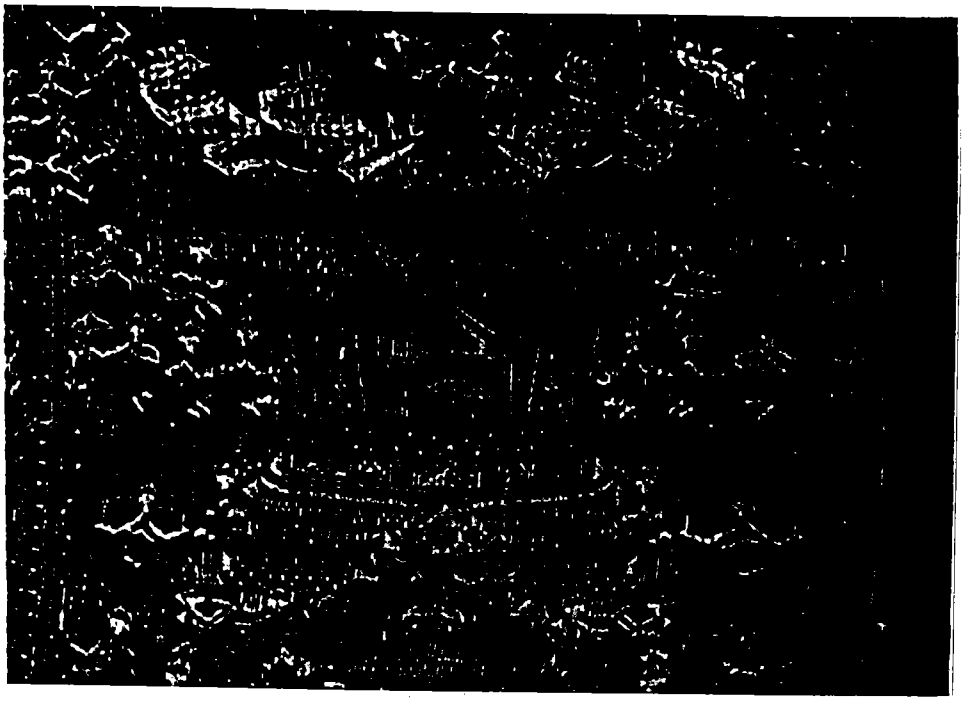
60

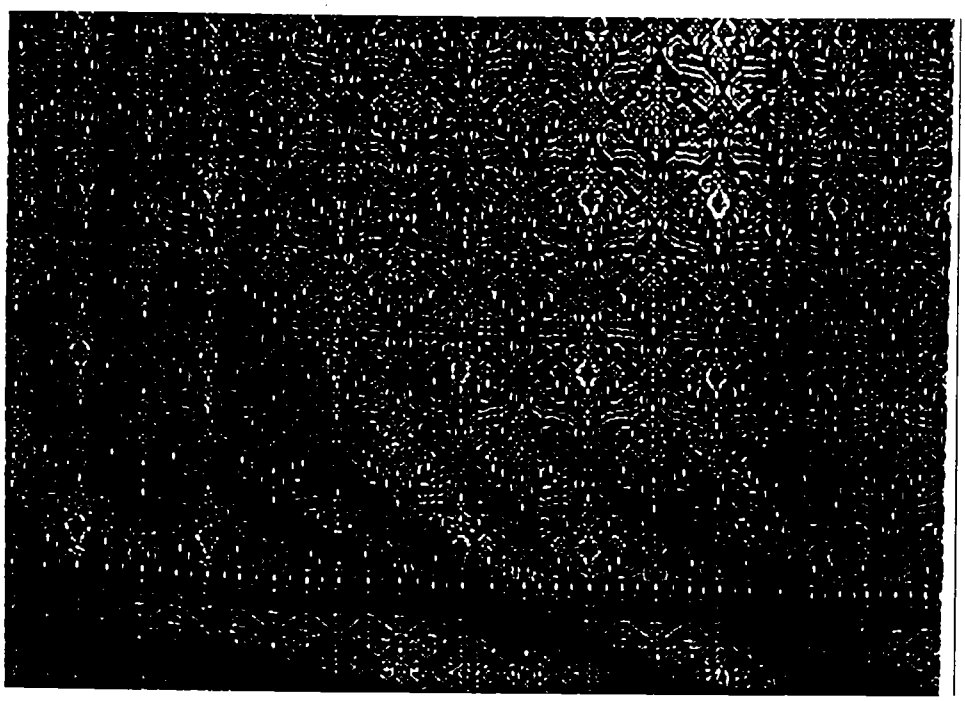
61

ภาพประกอบ 58-61 ผ้าปูมเขมรมัดหมี่ก้านแย่งประจำยาม ผ้าปูมเขมรมัดหมี่ลายนาคเกี้ยว ผ้าปูมเขมรมัดหมี่สมัยรัตนโกสินทร์ และผ้าปูมเขมรมัดหมี่ลายสมปักริ้วสำหรับขุนนาง

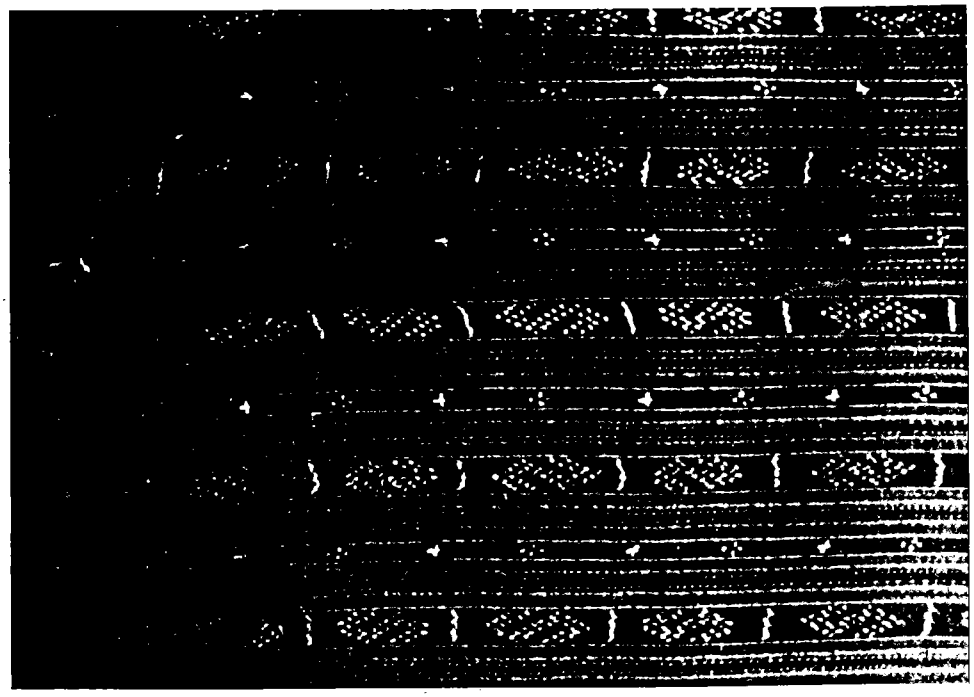

62

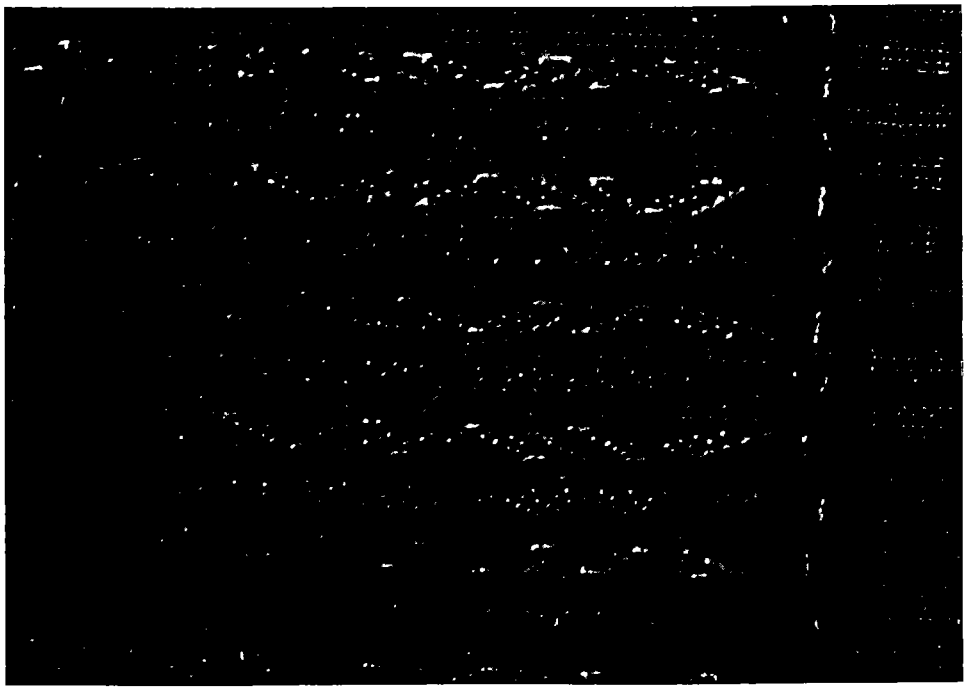

63

ภาพประกอบ 62-63 ผ้าปูมเขมรมัดหมี่ลายบุษบก ผ้าปูมเขมรมัดหมี่ลายข้าวบิณฑ์ ก้านแย่งรูปนาคเกี้ยว

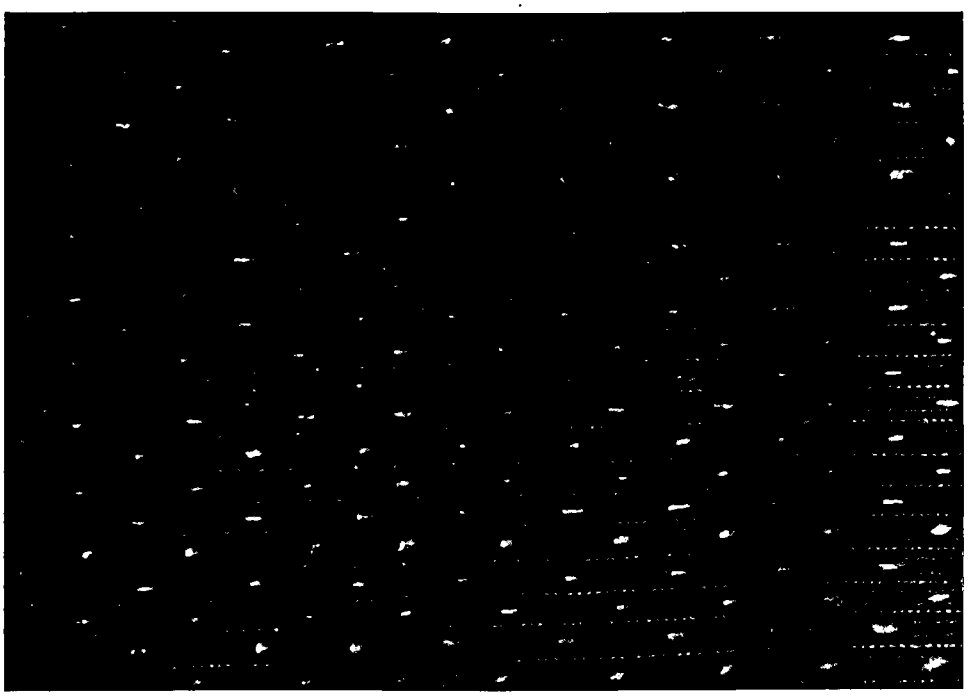

64

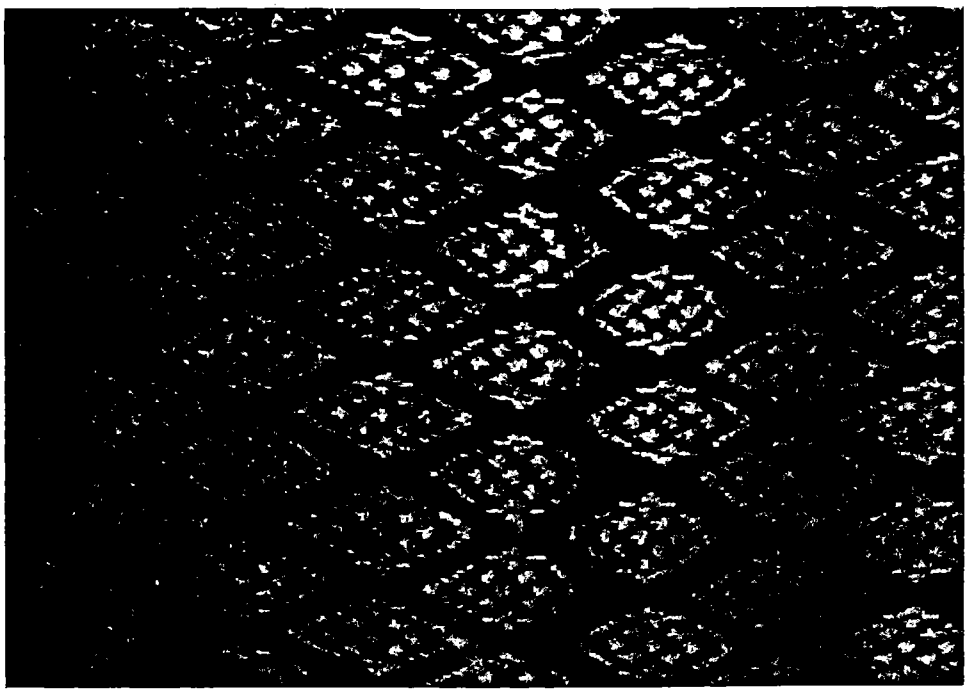

65

ภาพประกอบ 64-65 หมี่นาด และหมี่งูเหลือม

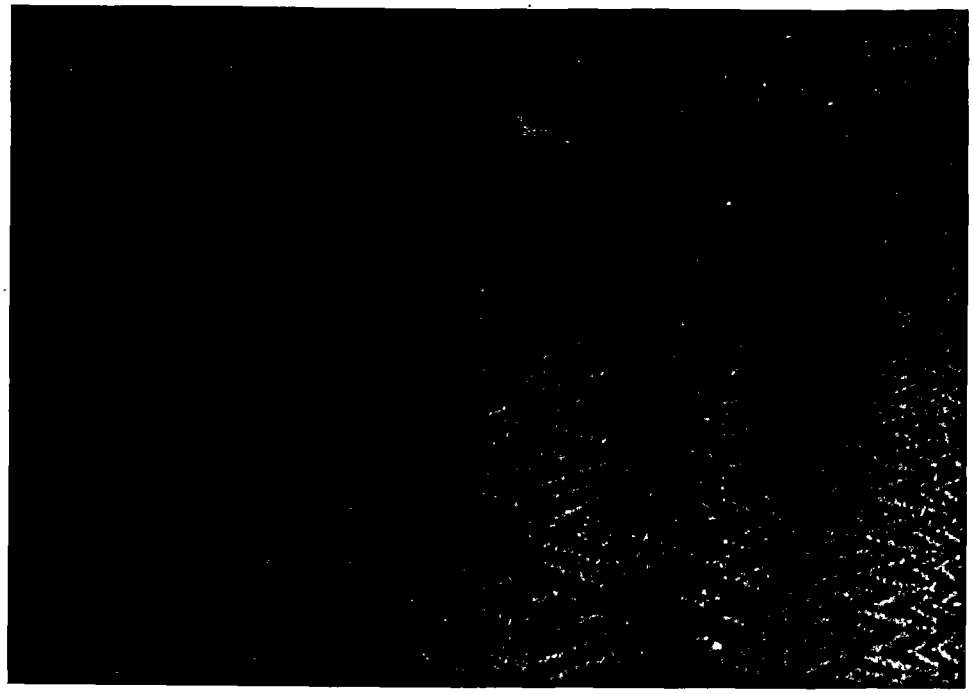

66

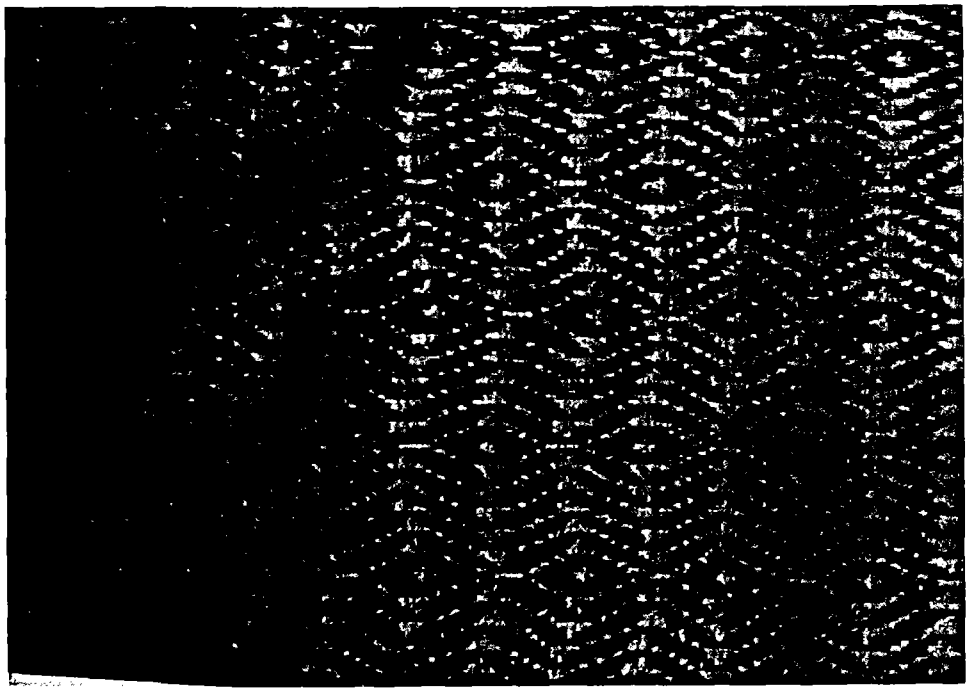

67

ภาพประกอบ 66-67 หมี่ดอกหญ้า และหมี่ดอกแก้ว

68

69

ภาพประกอบ 68-69 หมึนาคชูสน และหมึฟองน้ำ

5. <u>การย้อมสี</u>

การย้อมสี นับว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งของการทำหรือการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ เพราะจะทำให้ได้ ผ้าไหมมัดหมี่ที่ทอออกมาแล้วมีสีสันสวยงามจากการมัดลายต่าง ๆ แล้วย้อมสี ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงกรรมวิธีการย้อมสีธรรมชาติโดยวิธีของชาวบ้านทั่วไป และการย้อมสีวิทยาศาสตร์ ดังนี้ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.2526:34-42)

5.1 กรรมวิธีการย้อมสีธรรมชาติ สีธรรมชาติ ได้แก่ สีที่ได้จากส่วนต่าง ๆ ของพืช ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นและกรรมวิธีการย้อมสีต่าง ๆ ดังกล่าวมีดังนี้

5.1.1 สีแดงจากดอกคำฝอย ดำเนินการโดยนำดอกคำฝอยตำให้ละเอียด ห่อด้วยผ้าขาวบาง ดอกคำฝอยจะเกิดสีได้ต้องผสมกับน้ำด่าง ซึ่งการทำน้ำด่างก็ทำโดยนำต้นผักขมหนามที่แก่แห้งเป็นสีแดงหรือน้ำตาลมาตากให้แห้งสนิท นำไปเผาไฟให้เป็นขี้เถ้า แล้วแช่น้ำทิ้งไว้ให้ใส รินเอาเฉพาะน้ำใส ๆ มาผสมกับสี จากนั้นก็ต้มให้น้ำออกมาก ๆ จนเหนียว แล้วเก็บน้ำสีไว้ แล้วนำเอาแก่นไม้ขวางเส้นมาใสบาง ๆ ด้วยกบแล้วต้มให้เดือดประมาณ 6 ชั่วโมง ค่อย ๆ ช้อนกากทิ้ง เวลาจะย้อมก็นำเอาน้ำที่ต้มแล้วทั้งสองอย่างเทรวมกันแล้วเติมสารส้มลงไปเล็กน้อย คนให้เข้ากันอย่างดี นำไหมที่จะย้อมไปชุบน้ำให้เปียกแล้วกระตุก หรือตีให้เส้นกระจาย เพื่อให้เส้นไหมดูดซึมสีสม่ำเสมอ แล้วนำไปย้อมในน้ำที่เตรียมไว้ได้เลย หลังจากย้อมนำไปล้างให้สะอาด กระตุกให้เรียงเส้นแล้วผึ่งแดดให้แห้ง

5.1.2 สีแดงจากรากยอ ดำเนินการโดยนำเอารากของต้นยอที่แก่และแห้งมาทุบเป็นแนวแว่นหรือสับให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ นำไปต้มในน้ำสะอาดให้เดือดจนกว่าสีที่รากของต้นยอจะออกมาผสมกับน้ำเป็นสีแดงคล้ำ จึงยกลงมากรองเอาแต่น้ำสีพร้อมที่จะย้อม จากนั้นนำไหมที่จะย้อมไปชุบน้ำให้เปียกทั่วกันบิดและกระตุกให้เส้นไหมกระจายแล้วนำลงย้อมสีในน้ำสีหมั่นกลับเส้นไหมบ่อย ๆ เพื่อให้สีดูดซึมอย่าง

สม่ำเสมอ ใช้เวลาย้อมนานประมาณ 30 นาที แล้วเอาขึ้นไปกระตุกให้เรียงเส้น นำไปผึ่งให้แห้ง

5.1.3 สีแดงจากครั่งดำเนินการโดยนำเอาครั่งมาผึ่งแดดให้แห้ง นำไปป่นให้ละเอียด แล้วแช่ในน้ำมะขามเปียกประมาณ 6 ชั่วโมง เสร็จแล้วนำเอาไปตั้งไฟต้มน้ำให้เดือด เทไหมที่จะย้อมชุบน้ำให้เปียก บิดพอหมาด กระตุกเส้นไหมให้กระจาย นำลงไปแช่ในน้ำสีที่เตรียมไว้ 30 นาที เสร็จแล้วยกลงบิดให้แห้ง ล้างน้ำให้สะอาดนำไปกระตุกให้เรียงเส้นผึ่งให้แห้ง

5.1.4 สีน้ำเงินจากต้นคราม ดำเนินการโดยนำต้นครามบ้านซึ่งแก่จัด (อายุประมาณ 3 เดือนและออกดอก) ทำการตัดต้นหรือกิ่งครามที่มีใบติดอยู่มามัดเป็นฟ่อน ๆ แช่น้ำไว้ประมาณ 2-3 วัน จนครามเปื่อย ตั้นเอาเฉพาะน้ำเอาปูนขาวในอัตราพอเหมาะใส่ลงในน้ำคราม จะเกิดฟอง ทิ้งไว้ให้ตกตะกอน และรอจนฟองดับ จึงกรองเอาตะกอนหยาบทิ้งนำน้ำที่เหลือมาหมักเพื่อใช้ย้อมจากนั้นก็นำน้ำย้อมที่หมักไว้เทใส่ภาชนะที่จะใช้ย้อม (หม้อดิน) ในปริมาณที่ต้องการ เติมน้ำด่างลงไปคนให้เข้ากันทิ้งไว้ 2-3 คืนจนกว่าน้ำใสเอาไหมที่ชุบน้ำบิดพอหมาดๆ และกระตุกให้เส้นกระจายใส่ลงไปในน้ำที่เตรียมไว้การย้อมสีครามนี้จะใช้วิธีการย้อมเย็นผู้ย้อมควรแบ่งการย้อมเป็น 2 ครั้ง เพราะการย้อมครั้งเดียวสีจะไม่สม่ำเสมอ อนึ่งการย้อมสีดังกล่าวนี้ในขณะที่ย้อมไหมจะมีสีเหลืองๆ เมื่อย้อมเสร็จแล้วเอาออกผึ่งอากาศก็จะเปลี่ยนเป็นสีน้ำเงิน แล้วนำไปล้างน้ำให้สะอาด กระตุกให้เรียงเส้น ผึ่งให้แห้ง อย่างไรก็ตามการย้อมสีดังกล่าวนี้ หากต้องการสีเข้มก็ทำการย้อมซ้ำอีกครั้งหนึ่งได้

5.1.5 สีเหลืองจากแก่นขนุน ดำเนินการโดยนำแก่นขนุนที่แห้งแล้วมาทุ่นหรือไสบาง ๆ ด้วยกบ ใช้มือขยำให้ปนละเอียด ห่อด้วยผ้าขาวบาง แล้วต้มประมาณ 4 ชั่วโมง สังเกตดูว่าสีออกตามความต้องการหรือยัง เมื่อใช้ได้แล้วช้อนเอากากทิ้งกรองให้เหลือแต่น้ำใส ๆ ก็จะได้สีเหลืองอ่อนพร้อมที่จะย้อม โดยนำ

สารส้มละลายลงไปในน้ำสีเล็กน้อยเพื่อให้สีติดดี จากนั้นนำไปชุบน้ำให้เปียกบิดพอหมาดๆ กระตุกให้เส้นกระจายแล้วจุ่มลงในภาชนะที่ใช้ย้อม หมุนกลับไปกลับมาบ่อยๆ ใช้เวลาย้อมประมาณ 1 ชั่วโมง เอาขึ้นซักน้ำให้สะอาดแล้วกระตุกให้เรียงเส้นผึ่งให้แห้ง

5.1.6 สีเหลืองจากขมิ้นชัน ดำเนินการโดยนำหัวขมิ้นชันมาล้างน้ำให้สะอาด ตำและคั้นเอาแต่น้ำกรองด้วยผ้าขาวบางให้เหลือแต่น้ำใส ๆ เอาไหมที่จะย้อมชุบน้ำบิดพอหมาด กระตุกให้เส้นกระจาย นำลงไปแช่ในน้ำสีนานประมาณ 1 ชั่วโมง หมั่นกลับไหมอยู่บ่อย ๆ ถ้าต้องการให้ไหมติดสีดี ควรจะเติมน้ำมะนาวลงไปด้วยหลังการย้อมแล้วนำไปล้างให้สะอาด กระตุกให้เรียงเส้นผึ่งให้แห้ง

5.1.7 สีเหลืองจากแก่นเข ดำเนินการโดยนำเอาแก่นเขมาผึ่งแดดให้แห้งผ่าเป็นชิ้นเล็ก ๆ ใส่หม้อต้มกับน้ำสะอาดจนเดือด จนเห็นว่ามีสีเหลืองเข้มจึงยกลงกรองด้วยผ้าขาวบางพักเก็บไว้เอาชิ้นเขที่กรองออกมานั้นต้มอีกครั้งหนึ่งจะได้สีอ่อนกว่าสีแรก ทำการต้มแบบนี้ 3 ครั้ง ตั้งแต่อ่อนสุดจนแก่สุด เมื่อได้สีตามต้องการแล้วนำไหมที่เตรียมจุ่มลงในน้ำสีสุดท้ายก่อน (สีอ่อนสุด) กลับไหมบ่อย ๆ เพื่อให้ได้น้ำสีซึมเข้าเนื้อไหมได้อย่างทั่วถึง แล้วยกลงจุ่มสีที่ 2 และสีแรก ทำแบบเดียวกันจนครบ 3 หม้อ นำมาซักน้ำให้สะอาด แล้วบิดพอหมาด และกระตุกให้เรียงเส้นผึ่งให้แห้ง

5.1.8 สีเหลืองจากรากต้นสะกือ ดำเนินการโดยนำรากต้นสะกือมาสับหรือไสให้เป็นชิ้นบาง ๆ ต้มให้เดือดประมาณ 2 ชั่วโมง ช้อนเอาตะกอนออก เติมน้ำด่างลงไปพร้อมทั้งเติมเถ้าขี้เหล็กและขมิ้นที่บดละเอียดลงไปอย่างละครึ่งช้อน เติมน้ำมะเกลือลงไปเล็กน้อย รวมทั้งใส่ใบและกิ่งส้มป่อยลงไปเคี่ยวประมาณครึ่งชั่วโมง ตักเอากากออกก็จะได้น้ำสีตามที่ต้องการ จากนั้นก็นำไหมที่จะย้อมชุบน้ำบิดพอหมาดกระตุกให้เส้นกระจาย นำไปจุ่มลงในน้ำสีต้มให้เดือดนานประมาณ 20 นาที

จนได้สีที่ต้องการแล้ว เอาออกซักน้ำให้สะอาดบิดพอหมาดกระตุกให้เรียงเส้นและผึ่งให้แห้ง

5.1.9 สีดำจากลูกกระจายนำเอาลูกกระจายที่แก่จัดมาปนหรือตำให้ละเอียด แช่น้ำทิ้งไว้ประมาณ 1 ชั่วโมง หรือจนกว่าจะได้น้ำเป็นสีดำกรองเอาแต่สีไว้สำหรับย้อมจากนั้นนำไหมที่ชุบน้ำแล้วบิดพอหมาดกระตุกให้เส้นกระจายลงย้อมในน้ำสีที่เตรียมไว้ หมั่นกลับบ่อย ๆ เพื่อให้สีดูดซึมเข้าในเส้นไหมอย่างทั่วถึงจากนั้นจึงแช่ทิ้งไว้เมื่อเห็นว่าสีติดดีแล้วก็ยกออกซักน้ำให้สะอาด บิดพอหมาดกระตุกให้เรียงเส้น แล้วผึ่งให้แห้ง

5.1.10 สีดำจากลูกมะเกลือ ดำเนินการโดยการเอาลูกมะเกลือสดมาตำให้ละอียดแล้วแช่น้ำ และอารากลำเจียกหรือต้นเบงที่ตำละเอียดแล้วผสมลงไปด้วยนำเอาไหมที่ชุบน้ำบิดพอหมาดกระตุกตากให้เรียงเส้นแล้วจุ่มลงไปย้อมแล้วนำไปผึ่งแดดให้แห้งจากนั้นก็นำมาย้อมอีก 2-3 ครั้ง จนได้สีดำตามที่ต้องการ อนึ่งนอกจากวิธีดังกล่าวแล้วอาจเอามะเกลือมาตำให้ละเอียดผสมกับใบหญ้าอ่อนแล้วเอาไปแช่ในน้ำด่างซึ่งทำมาจากขี้เถ้าของต้นมะขาม กรองเอากากออกก็จะได้สีย้อมที่ต้องการ จากนั้นนำไหมที่ต้องการย้อมไปชุบน้ำบิดพอหมาดกระตุกให้เส้นกระจายแล้วเอาจุ่มลงในน้ำย้อมกลับไหมบ่อย ๆ แล้วปล่อยทิ้งไว้จนเห็นว่าสีติดดีแล้วเอาขึ้นซักน้ำให้สะอาด บิดพอหมาด นำไปกระตุกให้เรียงเส้นและผึ่งให้แห้ง

5.1.11 สีน้ำตาลแก่จากเปลือกไม้โกงกาง ดำเนินการโดยนำเอาเปลือกไม้โกงกางที่แห้งพอหมาด ๆ มาล้างให้สะอาด แช่น้ำไว้ 1 คืน แล้วต้มเดี่ยวไว้ 2 วัน กรองเอาแต่กากทิ้งเหลือแต่น้ำย้อม แล้วเอาสารเคมีไฮโดรซัลไฟต์ผสมลงไปเพื่อให้สีติดดี นำเอาไหมที่จะย้อมไปชุบน้ำแล้วบิดพอหมาดกระตุกให้เส้นกระจายจุ่มลงไป ตั้งไฟให้เดือดนาน 30 นาที จึงเอาออกซักน้ำให้สะอาด บิดพอหมาดนำไปกระตุกให้เรียงเส้น และผึ่งให้แห้ง

5.1.12 สีกากีแกมเขียวจากเปลือกเอกากับแก่นขนุน ดำเนินการโดยเอาเปลือกเอกาสด ๆ มาล้างน้ำแล้วผึ่งแดด 2-3 แดด พักทิ้งไว้เอาแก่นขนุนแห้งหั่นหรือไสบาง ๆ ด้วยกบ นำมาต้มรวมกันในอัตราส่วน เปลือกเอกา 3 ส่วน แก่นขนุน 1 ส่วน ต้มเดี่ยวในน้ำเดือด แล้วกรองเอาแต่น้ำ ก่อนย้อมต้องเติมสารส้มลงไปเพื่อให้สีติดทนทาน จากนั้นดำเนินการย้อม เช่นเดียวกันกับสีม่วงอ่อนจากลูกหว้า

5.1.14 สีกากีแกมเหลืองจากหมากสงกับแก่นกาแล (แก่นเข) ดำเนินการโดยนำลูกหมากสงที่แห้งแล้วประมาณ 1 กิโลกรัม ตำหรือปนให้พอหยาบๆ ต้มในน้ำเดือดประมาณ 2 ชั่วโมง กรองเอาแต่น้ำเก็บไว้ เอาแก่นกาแลหั่นหรือไสให้บาง ๆ ลงเดี่ยวให้น้ำงวด ช้อนกากทิ้งเอาน้ำย้อมทั้งสองผสมกันโดยใช้น้ำย้อมจากหมากสง 3 ส่วน และน้ำย้อมจากแก่นกาแล 1 ส่วน พร้อมทั้งนำจุนสีหรือสารส้มประมาณ 50 กรัม ผสมลงไปคนให้เข้ากันเอาไหมที่จะย้อมชุบน้ำบิดพอหมาดกระตุกให้เส้นกระจายจุ่มลงในน้ำย้อมประมาณ 2 ชั่วโมง แล้วซักน้ำให้สะอาด บิดพอหมาดนำไปกระตุกให้เรียงเส้นและผึ่งให้แห้ง

5.1.15 สีส้มแดงเลือดนกจากลูกสะตีดำเนินการโดยนำส่วนที่เป็นเมล็ดสีแดงของลูกสะตีมาต้มจนสีภายในเมล็ดออกเป็นสีแดงเข้ม แล้วกรองให้สะอาดเอาแต่น้ำ นำไหมที่จะย้อมชุบน้ำบิดพอหมาดกระตุกให้เส้นกระจายลงย้อม กลับไหมไปมาจนสีติดดีเอาออกซักน้ำให้สะอาด บิดพอหมาดกระตุกให้เรียงเส้นและผึ่งให้แห้ง

5.1.16 สีตองอ่อน(กระดังงา) จากรากแถลง (มะพูด)ดำเนินการโดยนำเอารากของแถลงมาผ่าให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ ผึ่งแดดให้แห้ง ต้มเดี่ยวนาน 3-4 วัน แล้วกรองเอาแต่น้ำสีแล้วนำไหมที่จะย้อมชุบน้ำบิดพอหมาดกระตุกให้เส้นกระจายลงย้อมประมาณ 1 ชั่วโมง เอาออกซักน้ำให้สะอาดกระตุกให้เรียงเส้นผึ่งให้แห้ง

5.1.17 สีเขียวจากเปลือกต้นมะริด ดำเนินการโดยนำส่วนที่เป็นเปลือกมะริดมาหั่นหรือสับเปลือกมะริดให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ แล้วนำไปต้มประมาณ 20 นาที ช้อนเอาเปลือกออก ตั้นเถาถั่วแปบเอาแต่น้ำใสเติมลงไป ใส่น้ำมะเกลือเล็กน้อย แล้วใส่ปูนขาวและใบส้มป่อยลงไป ทิ้งไว้สักพักแล้วกรองให้เหลือแต่น้ำสีพร้อมที่จะย้อมได้ การย้อมก็นำเอาน้ำย้อมที่เตรียมไว้ตั้งไฟให้อุ่น นำไหมชุบน้ำบิดพอหมาดกระตุกให้เส้นกระจายจุ่มลงไปย้อมและต้มนานประมาณ 20 นาที จนได้สีที่ต้องการจึงเอาออกซักน้ำให้สะอาด นำไปกระตุกให้เรียงเส้นแล้วนำไปผึ่งให้แห้ง

5.1.18 สีเขียวจากใบหูกวางดำเนินการโดยนำส่วนในที่มีสีเขียวของต้นหูกวางมาตั้น หรือต้มกรองเอาแต่น้ำตั้งไฟให้เดือดเอาไหมที่จะย้อมชุบน้ำบิดพอหมาดกระตุกให้เส้นกระจายลงย้อมจนสีติดดีแล้วนำออกล้างน้ำกระตุกให้เรียงเส้นผึ่งให้แห้ง

5.1.19 สีเขียวจากเปลือกกระทูด ดำเนินการโดยนำเปลือกกระทูดล้างน้ำให้สะอาด แล้วทุบให้แตกพอหยาบๆ แช่น้ำสะอาดทิ้งไว้ประมาณ 1 คืน เสร็จแล้วนำมาต้มเคี่ยวจนได้ที่ต้องการ แล้วกรองให้เหลือเฉพาะน้ำ เอาสาส้มใส่ไปเล็กน้อยแล้วเอาไหมชุบน้ำบิดพอหมาดกระตุกให้เส้นกระจายลงย้อมเมื่อสีติดดีแล้วเอาไปล้างน้ำสะอาด กระตุกให้เรียงเส้นและผึ่งให้แห้ง

5.1.20 สีเขียวจากเปลือกสมอ ดำเนินการโดยเอาเปลือกสมอล้างน้ำให้สะอาดเอาเปลือกทุบให้แตกหยาบ ๆ ต้มเคี่ยวให้แห้งพอสมควรแล้วรินเอาเฉพาะน้ำใส่ภาชนะไว้เอาไหมที่ผ่านการย้อมครามแล้วลงย้อมในน้ำสีที่ยังร้อน ต้มให้เดือดประมาณ 1 ชั่วโมงหมั่นกลับไหมที่ย้อมไปมาบ่อย ๆ เมื่อสีติดดีแล้ว ยกออกล้างน้ำสะอาด บิดพอหมาดกระตุกให้เรียงเส้นผึ่งให้แห้ง

5.1.21 สีชมพูจากต้นมหากาฬ ดำเนินการโดยเอาส่วนที่เป็นเปลือกของต้นมหากาฬมาสับให้ละเอียดต้มน้ำให้เดือดนาน 1 ชั่วโมง แล้วช้อนเอา

เปลือกมหากาฬออก เติมไม้ฝางซึ่งผ่าเป็นชิ้นเล็ก ๆ ลงไปต้มในน้ำเดือดนาน 1 ชั่วโมงเติมใบสัมปอยลงไป 1 กำ ต้มต่อไปอีกเล็กน้อย แล้วช้อนเอากากออกเติมน้ำด่างลงไป จะได้น้ำย้อมเป็นสีชมพูตามต้องการ เอาไหมซึ่งชุบน้ำบิดพอหมาดกระตุกให้เส้นกระจายจุ่มลงในน้ำย้อม ต้มให้เดือดนานประมาณ 30 นาที จึงเอาออกซักน้ำบิดพอหมาดกระตุกให้เรียงเส้น ผึ่งให้แห้ง

5.2 การย้อมสีวิทยาศาสตร์ สีวิทยาศาสตร์หรือสีสังเคราะห์เป็นอีกประเภทหนึ่งที่นิยมใช้ในปัจจุบัน เนื่องจากการหาพืชที่จะใช้ทำสีนั้นค่อนข้างหายาก สีวิทยาศาสตร์ที่ใช้ย้อมไหมเป็นสีที่มีความเป็นกรดเรียกว่า สีแอสิด (Acid dye) สีดังกล่าวมีขายในท้องตลาดทั่วไปขึ้นอยู่กับว่าจะเลือกใช้สีอะไรการย้อมสีวิทยาศาสตร์มีวิธีการดังนี้

5.2.1 วิธีเตรียมน้ำย้อม การเตรียมน้ำย้อมใช้ส่วนผสมระหว่างน้ำสารเคมี และสี ต่อไหม 1 กิโลกรัม ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงอัตราส่วนระหว่างไหมกับวัสดุที่ใช้ในการเตรียมน้ำย้อมสี

ส่วนผสม	ปริมาณไหม 1 กิโลกรัม ปริมาณส่วนผสมที่ใช้
น้ำ : ไหม = 30:1	น้ำ 30 ลิตร
สบู่เทียม 1 กรัม/ลิตร	สบู่เทียม 30 กรัมหรือ 3 ช้อน
สี 0.5 - 3%	สี 5-30 กรัมหรือ 1-3 ช้อน
เกลือ 10-20%	เกลือ 100-200 กรัมหรือ 6-12 ช้อน
กรดน้ำส้มเข้มข้น 85% จำนวน 1-3 %	กรดน้ำส้ม 10-30 ซีซีหรือ 1-3 ช้อน

ทั้งนี้การย้อมสีในส่วนผสมดังกล่าว ควรจะใช้อุณภูมิประมาณ 90-95 องศาเซลเซียส โดยใช้เวลาย้อม 1 ชั่วโมง

5.2.2 วิธีละลายสี ใช้สีผสมกับน้ำเย็น หรือน้ำสบู่เทียมเล็กน้อยคนให้เป็นเนื้อเดียวกัน จากนั้นเติมน้ำร้อน 60-70 องศาเซลเซียสลงไปคนให้ละลายแล้วกรองเอาน้ำสี

5.2.3 วิธีย้อม ดำเนินการโดยเตรียมน้ำย้อมให้อุ่นประมาณ 40 องศาเซลเซียส เติมสบู่เทียม เกลือแกง สีที่ละลายแล้ว คนให้เข้ากันนาน เอาไหมที่จะย้อมไปชุบน้ำ บิดพอหมาดกระตุกเส้นให้กระจายนำลงไปย้อมคนกลับไปกลับมาจนทั่วนานประมาณ 90 นาที เร่งอุณหภูมิให้เดือด 90-95 องศาเซลเซียสเอาไหมออกแล้วเติมกรดน้ำส้มลงไป จากนั้นเอาไหมลงย้อมต่ออีกนาน 30-40 นาที (ในกรณีที่

ย้อมครบเวลาแล้ว แต่น้ำสียังเหลืออยู่อีกมาก อาจแก้ได้โดยการเติมกรดน้ำส้มต่อไปอีก 1-2% หรือ 10-20 ซีซี ตั้งไฟต่อไปอีก 20-30 นาที เสร็จแล้วนำออกบิดซักในน้ำสะอาด บิดพอหมาดกระตุกให้เรียงเส้นแล้วนำไปผึ่งให้แห้ง

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นทั้งการย้อมสีไหม ทั้งสีธรรมชาติ และสีวิทยาศาสตร์ ซึ่งตัวอย่างของการย้อมที่กล่าวถึงนั้นจะเป็นการย้อมสีเดียว หรือสีพื้น รวมทั้งการย้อมสีเส้นยืนด้วย สำหรับการย้อมเส้นพุ่งหรือย้อมมัดหมี่นั้น จะมีการย้อมหลายครั้ง ขึ้นอยู่กับลายที่ต้องการรายละเอียดการย้อมแต่ละครั้งอาจจะแตกต่างกันออกไป เช่น มีการหยอดสีย้อมเฉพาะแห่งหรือเฉพาะลายเป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม การย้อมครั้งสุดท้ายก็จะคล้ายคลึงกัน

6. <u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</u>

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ พบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าไหมมัดหมี่โดยตรงนั้นมีจำกัด และมีการศึกษาวิจัยน้อยมากซึ่งจะได้กล่าวถึงพอสังเขปดังนี้

เริงฤทธิ์ วัฒนศึกษา (2533:88-89, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปลี่ยนแปลงการผลิตผ้าไหม : ศึกษากรณีเขตสุขาภิบาลชนบท อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น"ซึ่งงานวิจัยนี้มีจุดเน้นที่การผลิตผ้าไหมมัดหมี่โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การศึกษาการผลิตผ้าไหมแบบเลี้ยงตนเองและแบบการค้า รวมทั้งปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการผลิตผ้าไหม จากการผลิตแบบเลี้ยงตนเองมาเป็นการผลิตแบบการค้า และผลกระทบของการผลิตผ้าไหมแบบการค้า ที่มีต่อประชาชนในเขตสุขาภิบาลชนบท การศึกษาดังกล่าว มีข้อค้นพบที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้

(1) ในประเด็นของการผลิตผ้าไหมแบบเลี้ยงตนเอง พบว่าในอดีตมีจุดมุ่งหมายในการผลิตเพื่อประโยชน์ใช้สอยในครัวเรือนเป็นสำคัญ โดยกระบวนการผลิต

เริ่มจากการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม จนกระทั่งถึงการทอผ้าไหม ตามลำดับ ทั้งนี้โดยใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นแรงงานผลิตทุกขั้นตอน

(2) ในประเด็นการผลิตผ้าไหมแบบการค้า พบว่ามีจุดมุ่งหมายในการผลิตเพื่อขายและแสวงหากำไร กระบวนการผลิตเริ่มต้นจากการซื้อเส้นไหมสำเร็จรูป จนกระทั่งถึงการนำผ้าไหมไปตัดเย็บเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปหลายๆ ชนิดผู้ผลิตจำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มชาวบ้าน กลุ่มช่างฝีมือ และกลุ่มโรงงาน ผู้ผลิตแต่ละกลุ่มผลิตผ้าไหมที่มีลักษณะแตกต่างกันในด้านลวดลาย สีสัน ความประณีตของฝีมือ ระดับราคา และความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ศักยภาพการผลิต สามารถตอบสนองการสั่งซื้อได้ ทำให้สุขาภิบาลอำเภอชนบทมีสถานภาพเป็นตลาดกลางของการผลิต และจำหน่ายผ้าไหมที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของประเทศไทย

(3) ในประเด็นของปัจจัย ที่ทำให้การผลิตผ้าไหมแบบเลี้ยงตนเองเปลี่ยนแปลงมาเป็นแบบการค้าในปัจจุบัน พบว่า มีปัจจัยที่สำคัญ 6 ปัจจัยดังนี้

(3.1) การใช้ปัจจัยการผลิตผ้าไหมแบบการค้าสอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่

(3.2) พัฒนาการของตลาดผ้าไหม มีผู้นิยมใช้ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมากขึ้น จึงทำให้ตลาดผ้าไหมขยายตัวอย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศ

(3.3) ภาวะการดำรงชีวิตในปัจจุบันทำให้ชาวชนบทต้องการรายได้ที่เป็นตัวเงินมากกว่าในอดีต จึงยินดีประกอบอาชีพรับจ้างเป็นการเสริมรายได้

(3.4) พัฒนาการทางเทคโนโลยีก่อให้เกิดการพัฒนา ในด้านรูปแบบลวดลายและสีสันอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ไหมได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

(3.5) การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ ทั้งในและนอกอำเภอชนบท

(3.6) การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนในชนบทเป็นแบบเมือง

(4) ในประเด็นของผลกระทบที่เกิดจากการผลิตผ้าไหมแบบการค้าในปัจจุบัน พบว่า ผลกระทบดังกล่าวมีดังนี้

(4.1) ก่อให้เกิดแหล่งระดมทุนในท้องถิ่น โดยอาศัยเงินจากภายนอกทำให้ผู้ประกอบการขยายธุรกิจมั่นคงขึ้น และกระจายรายได้ให้แก่แรงงานในเขตสุขาภิบาลและละแวกใกล้เคียง

(4.2) แรงงานทั้งหมดในครอบครัว มีโอกาสรับจ้างผลิตผ้าไหมลำดับจากมากไปหาน้อยคือ วัยแรงงาน วัยสูงอายุ และวัยเด็ก

(4.3) แรงงานส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการผลิตผ้าไหมเกิน 10 ปี มีความเห็นว่าปริมาณงานที่ทำเพิ่มมากขึ้น รู้สึกเบื่อหน่ายต่องานที่ทำ แต่ก็พอใจในค่าจ้างที่ได้รับ เพราะนำไปใช้จ่ายในครอบครัวได้ตามอัตภาพ

(4.4) ทำให้สัมพันธภาพทางสังคมเปลี่ยนแปลง จากความสัมพันธ์ใกล้ชิดแบบเครือญาติ เป็นแบบห่างเหินระหว่างสมาชิกในครัวเรือนด้วยกัน ครัวเรือนกับญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านและครัวเรือนกับสังคมทั่วไป

(4.5) การผลิตผ้าไหม แบบการค้ามีความจำเป็นต้องใช้แรงงานผลิตแต่ละขั้นตอนเป็นจำนวนมากจึงมีปัญหาขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะในฤดูกาลเพาะปลูกและเทศกาลสำคัญจำเป็นต้องแสวงหาแรงงานจากหมู่บ้านใกล้เคียงมาเสริมและการจ้างแรงงานดังกล่าวก็จ้างเฉพาะผู้ที่มีความสามารถเท่านั้น จึงก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสีย

นอกจากข้อค้นพบดังกล่าวแล้วผู้วิจัยยังให้ข้อเสนอแนะที่เสำคัญเกี่ยวกับการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ดังนี้

(1) การผลิตผ้าไหมแบบการค้า เป็นการประกอบธุรกิจอย่างมั่นคงในปัจจุบันก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อผู้ประกอบการและแรงงานรับจ้างเป็นอเนกประการน่าจะได้มีการสนับสนุนให้เป็นการผลิตแบบครบวงจรในท้องถิ่น กล่าวคือ ส่งเสริมการปลูก

หม่อนเลี้ยงไหม และการผลิตไหมป้อนโรงงานผลิตผ้าไหมให้เพียงพอ เพราะนอกจากจะป้องกันมิให้เงินรั่วไหลออกไปนอกท้องถิ่นแล้ว ยังเป็นการสร้างงานให้แก่กลุ่มบุรุษเพศ และมีรายได้เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

(2) จากการศึกษาพบว่าการผลิตผ้าไหมมัดหมี่จำเป็นต้องอาศัยแรงงานมัดหมี่ที่มีฝีมือประณีต แต่ผู้รับจ้างกลุ่มนี้มีจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ หากผู้ประกอบการต้องการขยายการผลิตออกไป ก็จะมีปัญหาการขาดแคลนแรงงานประเภทนี้ จึงน่าจะได้ส่งเสริมและสนับสนุนผู้รับจ้างกลุ่มนี้เป็นพิเศษ เพื่อป้องกันไม่ให้เปลี่ยนใจรับจ้างการผลิตที่คนทั่วไปสามารถทำได้ตลอดทั้งจูงใจให้ผู้รับจ้างกลุ่มอื่นมามัดหมี่เพิ่มมากขึ้น

(3) การผลิตผ้าไหมมัดหมี่และผลิตภัณฑ์ไหมมีกระบวนการ และวิธีการผลิตหลายขั้นตอนแต่ละขั้นตอนสามารถศึกษาและเรียนรู้ได้จึงควรจะได้มีการฝึกอบรมการผลิตผ้าไหมมัดหมี่กันอย่างจริงจังในท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้สนใจมีความรู้ความสามารถจนกระทั่งยึดอาชีพการผลิตผ้าไหมเป็นอาชีพหลักอันมั่นคงได้ต่อไป

(4) การประดิษฐ์ลวดลายมัดหมี่ให้พิศดารแปลกใหม่และถูกตาต้องใจผู้ซื้อเป็นพิเศษนั้น ช่างฝีมือต้องอาศัยเวลาศึกษาค้นคว้าและประดิษฐ์ลวดลายเป็นเวลานานพอสมควรจึงน่าจะมีการจดทะเบียนลิขสิทธิ์ลายมัดหมี่เหล่านี้เหมือนกับสินค้าทั่วไป ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นเกียรติและศักดิ์ศรีของช่างฝีมือและป้องกันการลอกเลียนแบบในภายหลัง

(5) ผ้าไหมมัดหมี่และผลิตภัณฑ์ไหมที่จำหน่ายได้ในราคาดี คือส่วนที่ผลิตโดยกลุ่มช่างฝีมือซึ่งคำนึงถึงคุณภาพมากกว่าปริมาณ จึงควรที่จะได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการและวิธีการผลิต ผลผลิต ตลอดจนความนิยมของตลาด เพื่อหาทางส่งเสริมสนับสนุนให้การผลิตก้าวหน้ายิ่งขึ้น

อุบลศรี อรรถพันธุ์ (2529:ก,84) ได้ทำการวิจัยเรื่องการทอผ้าไหมพุมเรียงโดยมุ่งเน้นศึกษาถึงการทอผ้าไหมยกดอกด้วยหูกโบราณที่ตำบลพุมเรียง อำเภอ

ไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษาคือ ศึกษาประวัติ และพัฒนาการของการทอผ้าไหมพุมเรียง ศึกษาลักษณะและวิธีการทอ และศึกษาปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ผลการวิจัยได้ข้อสรุปที่สำคัญคือ

(1) ในด้านประวัติและพัฒนาการของการทอผ้าไหมพุมเรียง พบว่าผ้าไหมพุมเรียง เป็นหัตถกรรมการทอผ้าที่เป็นผลพวงจากการผสมผสานทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาและต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งหัตถกรรมการทอผ้าไหมนี้มีการถ่ายทอดกันมาอย่างต่อเนื่องโดยกลุ่มชาวไทยมุสลิม

(2) ในด้านลักษณะและวิธีการทอ พบว่ายังมีการทอผ้าไหมยกดอกด้วยหูกโบราณ ตลอดจนการเตรียมไหมด้วยเครื่องมือแบบเก่าเช่นใช้ไนกรอไหม การค้นไหมด้วยรางค้น และหลักค้น รวมทั้งการม้วนหูก การเก็บดอก และการก่อตะกอด้วย ทั้งนี้โดยช่างผู้ชำนาญการในการทอผ้าประเภทนี้เหลืออยู่น้อยมาก

(3) ในด้านปัญหาอุปสรรคต่างๆพบว่าการทอผ้าไหมพุมเรียงยังมีปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาด้านบุคลากร ด้านวัสดุในการทอ ด้านเงินทุนและด้านการตลาด ซึ่งควรจะได้รับการแก้ไขโดยผู้ประกอบการเองและรัฐบาลควรจะเข้ามามีส่วนให้การสนับสนุนให้มากยิ่งขึ้น

อนึ่งนอกจากงานวิจัยดังกล่าวแล้ว กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ ได้ศึกษาเรื่องของไหมและผลิตภัณฑ์ไหมในเชิงพาณิชย์ โดยศึกษาภาพรวม ๆ ซึ่งในรายงานการศึกษาดังกล่าว 3 รายงาน คือ ปี พ.ศ. 2521,2523 และ2533 พอประมวลสรุปประเด็นการศึกษาได้ 5 ประเด็นคือ ด้านการผลิต ด้านการค้า ด้านลู่ทางการส่งออก ด้านการดำเนินงานของรัฐบาลและด้านปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข ดังจะได้กล่าวถึงดังต่อไปนี้ (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. 2521:18-19,22-66;2523:32-36,38-78;2533:14-15,18-42)

(1) การผลิต การผลิตผ้าไหมหรือการทอผ้าไหมซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิม

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และต่อมาได้แพร่หลายไปตามจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือและบางจังหวัดในภาคกลาง ทั้งนี้โดยการผลิตผ้าไหมมีปริมาณไม่ค่อยแน่นอนนักขึ้นอยู่กับจำนวนแรงงาน ซึ่งมีมากบ้างน้อยบ้างตามฤดูกาล รวมทั้งปริมาณเส้นไหมที่ใช้ในการทอด้วย สำหรับภาวะการผลิตอันได้แก่ แหล่งผลิต ชนิดของผ้าไหม และแนวโน้มการผลิตมีดังนี้

(1.1) แหล่งผลิตผ้าไหมในประเทศไทย มีแหล่งผลิตที่สำคัญตามภาคต่าง ๆ ดังนี้คือ ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ และเพชรบูรณ์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้แก่ จังหวัดขอนแก่น อุบลราชธานี หนองคาย นครราชสีมา ชัยภูมิ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ สุรินทร์ สกลนคร มหาสารคาม ร้อยเอ็ดและกาฬสินธุ์ ภาคกลางได้แก่ กรุงเทพมหานคร ราชบุรี สุพรรณบุรี ชัยนาท และปราจีนบุรี ส่วนภาคใต้ ได้แก่ นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และสงขลา

(1.2) ชนิดของผ้าไหมผ้าไหมไทยที่ผลิตมีหลายชนิดตามความต้องการและความนิยมของตลาด มีดังนี้

(1.2.1) ชนิดที่ทอจากเส้นใยไหม ที่ไม่ได้ผ่านการย้อมสีจะมีลักษณะเป็นผ้าสีขาวนวล

(1.2.2) ชนิดที่ทอจากเส้นใยไหมที่ผ่านกรรมวิธีฟอกและย้อมสีต่าง ๆ แล้ว

(1.2.3) ชนิดที่ทอเป็นลวดลายโดยย้อมเส้นไหมให้มีสีต่าง ๆ ตามที่กำหนดลวดลายไว้ และต้องนำเส้นไหมมาเรียงลำดับเพื่อให้ผ้ามีลวดลายตามที่ต้องการเรียกว่า ผ้าไหมมัดหมี่

(1.2.4) ชนิดที่ทอเป็นผ้าไหมยกดอก สอดดิ้นและลวดลายต่างๆ

(1.2.5) ชนิดที่มีลวดลายแบบไทยๆ คล้ายผ้าฝ้ายที่มีลวดลายไทยพิมพ์อยู่บนผืนผ้า

นอกจากนี้ อาจแบ่งชนิดของผ้าไหมตามคุณภาพ ซึ่งโรงงานทอผ้านิยมทอกันมากดังนี้ คือ

ผ้าไหมชนิดบางมาก หรือเรียกทั่ว ๆ ไปว่า ผ้าไหม 1 เส้น

ผ้าไหมชนิดบาง หรือเรียกทั่ว ๆ ไปว่า ผ้าไหม 2 เส้น

ผ้าไหมชนิดค่อนข้างหนา หรือเรียกทั่ว ๆ ไปว่า ผ้าไหม 3 เส้น

ผ้าไหมชนิดหนา หรือเรียกทั่ว ๆ ไปว่า ผ้าไหม 4 เส้น

อนึ่ง คำว่า "เส้น" ที่กล่าวถึงนี้ หมายถึง เส้นไหมพุ่ง

(1.3) แนวโน้มการผลิตในอดีตที่ผ่านมาการผลิตผ้าไหมมีแนวโน้มไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับภาวะแรงงานและวัตถุดิบอันได้แก่ เส้นไหม ทั้งนี้ที่ผ่านมานั้นเส้นไหมที่ผลิตในประเทศไม่เพียงพอ แต่ในปัจจุบันการผลิตเส้นไหมในประเทศมีแนวโน้มดีขึ้น เพราะเกษตรกรได้รับการส่งเสริมให้ทำการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมากขึ้น ดังนั้นการผลิตผ้าไหมและผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมจึงมีแนวโน้มดีขึ้น เพราะปัญหาวัตถุดิบมีแนวโน้มคลี่คลายลง เทคโนโลยีการผลิตมีแนวโน้มดีขึ้นมากประกอบกับมีการใช้เครื่องจักรที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิตบางขั้นตอน นอกจากนี้แล้วการผลิตผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมยังได้รับการส่งเสริม จากหน่วยราชการหลายหน่วยงาน อาทิเช่น กรมประชาสงเคราะห์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมวิชาการเกษตร สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการลงทุน และยิ่งไปกว่านั้นจึงได้รับการส่งเสริมจากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษในพระบรมราชินูปถัมภ์ ทั้งในรูปของการรวมกลุ่มผู้ผลิตการช่วยเหลือในด้านทุนการผลิตการฝึกอบรมและการเผยแพร่อีกด้วยจากสภาพดังกล่าวนี้ จึงมีแนวโน้มว่าผ้าไหมและผลิตภัณฑ์จากผ้าไหม จะมีแนวโน้มที่มีปริมาณแน่นอนและมีจำนวนมากขึ้น

(2) การค้า ในประเด็นของการค้าไหม และผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมนี้จะประกอบด้วยการค้าในประเทศ การส่งออกและการนำเข้าดังนี้

(2.1) โครงสร้างทางการค้าการค้าที่เกี่ยวกับไหมและผลิตภัณฑ์ในหัวข้อนี้ จะกล่าวถึงโครงสร้างทางการค้า และขั้นตอนการตลาดดังนี้คือ

(2.1.1) โครงสร้างทางการค้าการค้า ที่เกี่ยวข้องกับไหมและผลิตภัณฑ์ไหม จะประกอบด้วย 3 ส่วนด้วยกันคือ การค้ารังไหม การค้าไหมเส้นไหม และการค้าผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ดังนี้

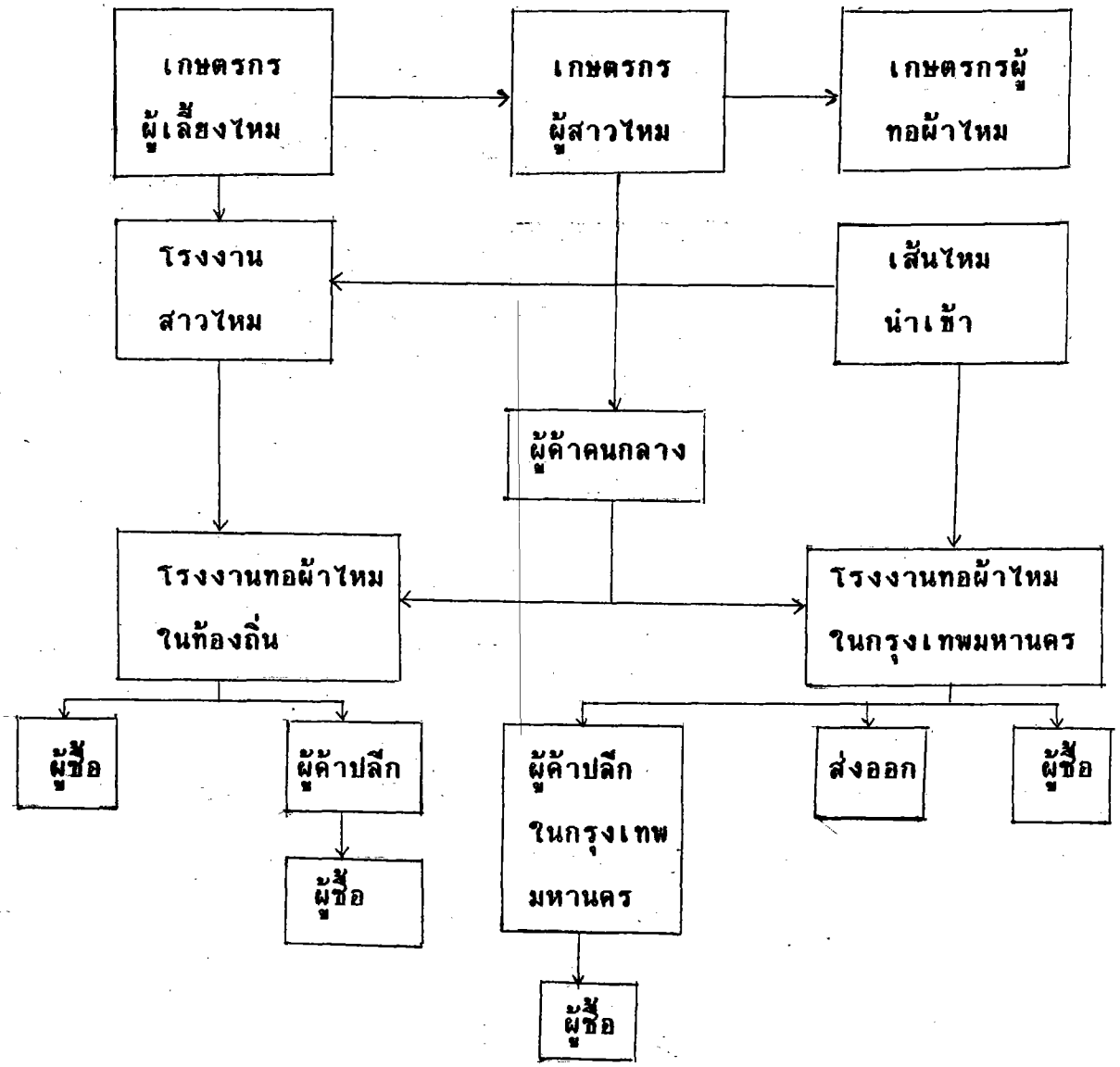
(2.1.1.1) การค้ารังไหม ซึ่งรังไหมเป็นส่วนของเส้นใยที่ตัวไหมสำรอกออกมาพันตัว เพื่อเป็นการเกราะป้องกันตัวเองจากศัตรูก่อนที่ตัวไหมจะพัฒนาเป็นดักแด้ รังไหมที่มีคุณภาพดีนั้นไม่จำเป็นต้องมีลักษณะใหญ่เสมอไป แต่จะต้องแข็งแน่นมีขนาดเท่า ๆ กัน มีเส้นใยมาก ปุยรังน้อย และสาวออกได้ง่ายการซื้อขายรังไหมนั้น เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมจะขายให้แก่โรงสาวไหม และผู้ที่สาวไหมทอผ้ารายย่อยในท้องถิ่นราคารังไหมที่ซื้อขายในปัจจุบัน ราคาต่ำสุดประมาณกิโลกรัมละ 41.71 บาท และราคาสูงสุดประมาณกิโลกรัมละ 127.70 บาท ทั้งนี้โดยราคาดังกล่าว จะแปรตามคุณภาพของรังไหม ที่คำนวณจากเปอร์เซ็นต์ เปลือกรังและเปอร์เซ็นต์รังเสีย แล้วเทียบกับตารางมาตรฐานที่กำหนดไว้

(2.1.1.2) การค้าเส้นไหม เส้นไหมหรือไหมดิบในเชิงการค้า หมายถึงเส้นไหมที่สาวจากรังไหมแล้วโดยปกติถ้าแบ่งตามกรรมวิธีการทอผ้าเส้นไหมจะมี 2 ประเภทคือ เส้นไหมพุ่ง (Weft) และเส้นไหมยืน (Warp) ทั้งนี้เส้นไหมพุ่งจะมีลักษณะเป็นเส้นใหญ่ หยาบและสั้น ส่วนเส้นไหมยืนจะมีลักษณะเป็นเส้นเล็กละเอียดไม่มีปุ่มปม มีความยาว ความยืดตัว และเหนียว นอกจากนี้การแบ่งเส้นไหมดังกล่าว อาจแบ่งได้อีกตามวิธีการผลิตเส้นไหม ซึ่งมี 2 ประเภทใหญ่ ๆ เช่นเดียวกันคือเส้นไหมที่สาวด้วยมือและเส้นไหมที่สาวด้วยเครื่องจักร สำหรับราคาเส้นไหมที่ซื้อขายกันในท้องตลาดนั้นจะเป็นการเรียกตามกรรมวิธีการทอผ้า กล่าวคือเส้นไหมพุ่ง ซึ่งมี 3 ชนิดคือ ไหม 1 ไหม 2 และไหม 3 มีราคาในปี พ.ศ. 2531

เป็นกิโลกรัมตามลำดับดังนี้ 670-720,500-600 และ 450-500 บาท สำหรับเส้นไหมพุ่งที่นำเข้าจากต่างประเทศในปี 2521 ราคากิโลกรัมละ 700-1,250 บาท และมีแนวโน้มว่าในปัจจุบันราคาไหม 1 ในประเทศไทยจะเพิ่มเป็นกิโลกรัมละ 800-1,000 บาท อนึ่งสำหรับเส้นไหมยืนนั้น ส่วนใหญ่จะผลิตโดยเครื่องจักร ในประเทศผลิตได้ไม่เพียงพอกับความต้องการ ซึ่งต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ราคาเส้นไหมยืนที่ผลิตในประเทศ ในปี พ.ศ. 2531 กิโลกรัมละประมาณ 900-1,400 บาท และราคาที่นำเข้าจากต่างประเทศกิโลกรัมละประมาณ 1,100-1,500 บาทและในปัจจุบันมีแนวโน้มว่าราคาจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 จากปี 2531

(2.1.1.3 การค้าผ้าไหมผลผลิตผ้าไหมที่ผลิตได้ในปัจจุบันส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 60 จะจำหน่ายในประเทศ โดยผู้ค้าผ้าไหมจะจำแนกออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมทำการสาวไหมเองและนำเส้นไหมมาทอผ้าแล้วจำหน่ายในรูปของผ้าไหมออกสู่ตลาดหรือส่งให้โรงงานทอผ้าไหมเพื่อจำหน่ายโดยตรงหรือเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าไหมอื่น ๆ ราคาจำหน่ายผ้าไหมจะเป็นไปตามคุณภาพ ความยากง่ายในการผลิต การออกแบบลวดลายและความสวยงามของลวดลาย สำหรับในส่วนของโรงงานทอผ้าไหมอันเป็นแหล่งอุปทานใหญ่ของตลาดผ้าไหม และผลิตภัณฑ์ในประเทศนั้น จะทำการจำหน่ายผ้าไหมให้แก่ผู้ซื้อรายย่อยในประเทศทั่ว ๆ ไปเพื่อใช้บริโภคโดยตรงส่วนหนึ่งจำหน่ายให้พ่อค้าคนกลางเพื่อจำหน่ายต่อในลักษณะเป็นร้านค้าของที่ระลึกส่วนหนึ่งและส่งไปจำหน่ายต่างประเทศอีกส่วนหนึ่ง อนึ่งมูลค่าผ้าไหมที่ขายได้จากรายงานของฝ่ายวิชาการของธนาคารกสิกรไทยในเดือน ตุลาคม 2533 มีมูลค่าประมาณ 5,000 ล้านบาท (ธนาคารกสิกรไทย.2533:1)

(2.1.2) ขั้นตอนการตลาด ขั้นตอนของตลาดผ้าไหม จะเริ่มตั้งแต่รังไหม จนกระทั่งแปรสภาพเป็นเส้นไหม และผ้าไหม ดังภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 70 ขั้นตอนของตลาดผ้าไหม

จากภาพประกอบ 70 อธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

(2.1.2.1) เกษตรกรผู้เลี้ยงไหม และเกษตรกรผู้สาวไหมส่วนใหญ่มักเป็นรายเดียวกันทำการเลี้ยงไหมโดยส่วนหนึ่งจะได้รับบริการไข่ไหมพันธุ์ลูกผสมจากต่างประเทศจากหน่วยงานของรัฐหรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องและบางส่วนจะใช้ไข่ไหมพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งผลิตได้เองรังไหมที่ได้จากการเลี้ยงไหมจะส่งตรงแก่โรงงานสาวไหมส่วนหนึ่ง ส่วนที่เหลือจะนำมาสาวเป็นเส้นไหมเพื่อจำหน่ายในรูปเส้นไหมแก่ผู้ค้าคนกลางหรือโรงงานทอผ้าไหมในท้องถิ่น และสำหรับทอผ้าไว้ใช้เอง

(2.1.2.2) เกษตรกรผู้ทอผ้าไหมในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะทอผ้าไว้ใช้เอง การทอเพื่อการค้าจะอยู่ในรูปของการรวมกลุ่มทำการผลิต เพื่อจำหน่ายทั้งปลีกและส่งแก่ผู้บริโภคทั่วไป หรือจำหน่ายแก่พ่อค้าคนกลางและร้านค้าในตัวเมือง

(2.1.2.3) โรงงานสาวไหมโดยทั่วไป จะมีการเลี้ยงไหมเองทั้งในรูปของเลี้ยงโดยตรง และจำหน่ายพันธุ์ไข่ไหมให้เกษตรกรนำไปเลี้ยงเพื่อผลิตรังไหมมาจำหน่ายแก่โรงงาน และโรงงานจะนำรังไหมที่ผลิตได้ทั้งหมดมาสาวเป็นเส้นไหม จำหน่ายแก่พ่อค้าคนกลางและโรงงานทอผ้า ทั้งในท้องถิ่นและในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้การสาวไหมจะมีเศษไหมที่เหลือสามารถส่งออกไปขายต่างประเทศได้ด้วย

(2.1.2.4) โรงงานทอผ้าไหมท้องถิ่น จะรับซื้อเส้นไหมพุ่งจากโรงงานสาวไหมและพ่อค้าคนกลางในท้องถิ่น ส่วนเส้นไหมยืนก็เช่นกันจะซื้อจากพ่อค้าคนกลางหรือนำเข้าจากต่างประเทศแต่บางครั้งก็จะใช้เส้นไหม 1 เป็นเส้นยืน สำหรับผ้าไหมที่ผลิตได้ส่วนใหญ่จะส่งเข้ามาฟอกย้อมและแต่งสี ในโรงงานกรุงเทพมหานครก่อนส่งออกไปจำหน่ายให้แก่พ่อค้าปลีก และผู้ใช้ในท้องถิ่น

(2.1.2.5) โรงงานทอผ้าไหมในกรุงเทพมหานคร ในการทอผ้าไหมจะใช้วัตถุดิบประเภทเส้นไหมยืนโดยซื้อจากพ่อค้าคนกลางหรือผู้นำเข้า ทั้งนี้จะมีโรงงานที่นำเข้าด้วยตนเอง ส่วนเส้นไหมพุ่งบางโรงงานจะตั้งหน่วยรับซื้อตามแหล่งผลิตเส้นไหมสำคัญ หรือรับซื้อจากพ่อค้าคนกลางสำหรับผ้าไหมที่ผลิตได้ส่วนหนึ่งโรงงานจะจำหน่ายให้แก่พ่อค้าปลีกในกรุงเทพมหานคร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นร้านจำหน่ายของที่ระลึกและอีกส่วนหนึ่งจะส่งออกไปขายต่างประเทศ ทั้งนี้จะมีโรงงานบางโรงงานที่จำหน่ายทอผ้าแก่ผู้ซื้อโดยตรงอีกด้วย

(2.2) การส่งออกการส่งออกไหมและผลิตภัณฑ์ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงโครงสร้างการส่งออก และประเภทของสินค้าสำคัญที่ส่งออกดังนี้

(2.2.1) โครงสร้างการส่งออก ประเทศไทยส่งออกผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไปประเทศต่างๆ ในโลกกว่า 50 ประเทศ ทั้งในทวีปเอเชีย ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ แอฟริกาและโอเชียเนีย (ทวีปออสเตรเลีย และหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิค) การส่งออกเท่าที่ผ่านมามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยลำดับ เนื่องจากสินค้าไหมไทยที่ทอด้วยมือมีความงดงามที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จึงเป็นที่นิยม และเป็นที่ต้องการของตลาดโลกส่งผลให้มูลค่าการส่งออกของตัวเพิ่มจากร้อยละ 159.0 ล้านบาท ในปี 2527 เป็น 567.6 ล้านบาท ในปี 2531 อัตราเพิ่มโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 18.79 ต่อปี สินค้าไหมที่ประเทศไทยส่งออก จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะตามประกาศของกระทรวงพาณิชย์ คือ กำหนดให้ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมเป็นสินค้ามาตรฐาน ประเภทแรกได้แก่ผ้าไหมไทย อันเป็นผ้าที่ทอด้วยไหมแท้ๆ ทั้งหมด ไม่ว่าจะมีสิ่งอื่นเป็นส่วนประกอบเพื่อการตกแต่งหรือไม่ก็ตาม อีกประเภทหนึ่งเป็นผ้าไหมจุรี ซึ่งมีไหมแท้ปนตั้งแต่ร้อยละ 20 ขึ้นไป ของน้ำหนักทั้งหมด ผ้าไหมที่ส่งออกดังกล่าว มีทั้งที่ทอด้วยมือและทอด้วยเครื่องจักรและมีบางส่วนที่ด้วยเศษไหมและขี้ไหม อนึ่งในปี พ.ศ. 2532 การส่งออกผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมของไทยได้

ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ สามารถส่งออกได้เป็นมูลค่า 915.7 ล้านบาทซึ่งเพิ่มจากปี 2531 ร้อยละ 61.33 ทั้งนี้โดยผ้าไหมไทยและผ้าไหมจุรี ส่งออกมาที่สุดคือประมาณร้อยละ 52.08,61.33 รองลงมาได้แก่ ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมประเภทต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 36.13 เส้นไหมสำเร็จรูป ร้อยละ 5.76 รังไหมร้อยละ 3.33และเส้นไหมดิบร้อยละ 2.71

(2.2.2) ประเภทสินค้าสำคัญที่ส่งออก สินค้าที่สำคัญที่ส่งออกได้แก่ ผ้าไหม ผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ไหมดิบ และเส้นไหมสำเร็จรูป ดังนี้

(2.2.2.1) ผ้าไหมปัจจุบันผ้าไหมเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายไปทั่วโลก ผ้าไหมที่ประเทศไทยส่งออกมี 2 ประเภท คือผ้าไหมทอด้วยเครื่องจักร และผ้าไหมที่ทอด้วยมือ ทั้งนี้ผ้าไหมทอด้วยเครื่องจักรเป็นผ้าที่มีลักษณะนุ่ม แต่มีความละเอียดประณีตสวยงามไม่มากนัก โดยทั่วไปนิยมใช้ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป ผ้าชนิดนี้มีหลายประเภททั้งที่ย้อมเส้นไหมก่อนทอ ทอแล้วย้อมสีทั้งผืน ทอแล้วพิมพ์ลายและทอยกดอก เป็นต้น ผ้าชนิดนี้เป็นที่นิยมของตลาดโลกมาก เพราะนอกจากจะทอได้ทุกขนาดความยาวและสอดสีแล้ว ปริมาณการส่งมอบมีความแน่นอน สามารถผลิตป้อนโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าได้ทันทุกฤดูกาลที่สวมใส่ตลาดผ้าไหมประเภทนี้สาธารณรัฐประชนจีนเป็นแหล่งส่งออกสำคัญของโลกคือมีส่วนถือครองตลาดประมาณร้อยละ 90 รองลงมาได้แก่ ไทย อินเดีย และบราซิลส่วนผ้าไหมอีกประเภทหนึ่งคือผ้าทอมือนั้น เป็นงานทอฝีมือเกือบ 100% เนื้อผ้าค่อนข้างหนา มีความละเอียดอ่อนสวยงามประณีต ราคาค่อนข้าสูง ตลาดผู้ซื้อส่วนใหญ่เป็นตลาดระดับสูงและมีกำลังซื้อคล่องตัวประเทศผู้ผลิตที่สำคัญมี 2 ประเทศคือ ไทยและอินเดีย แต่เนื่องจากผ้าไหมที่ผลิตได้มีข้อได้เปรียบอินเดียตรงที่ใช้เส้นพุ่งที่สาวด้วยมือ ทำให้ลักษณะเป็นปุ่มปม มีความแวววาวในตัวเอง นอกจากนี้ยังมีสีสันโดดเด่นแตกต่างจากผ้าไหมประเทศอื่นๆ ทำให้ไทยสามารถครองตลาดผ้าไหมชนิดนี้ในตลาดโลกได้

อนึ่งประเทศผู้นำเข้าผ้าไหมที่สำคัญของโลกในปัจจุบัน ได้แก่ ฮ่องกง ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน อิตาลี ฝรั่งเศส สาธารณรัฐเกาหลี และสหราชอาณาจักร สำหรับการส่งออกผ้าไหมของประเทศไทยนั้น ในปี 2532 มีปริมาณ 1.68 ล้านตารางหลา มูลค่า 476.6 ล้านบาท การส่งออกคิดเป็นร้อยละ 52.08 ของมูลค่าสินค้าผ้าไหมส่งออกของไทย ปริมาณและมูลค่าเพิ่มจากปี 2531 ร้อยละ 4.35 และ 42.96 ตามลำดับ ผ้าไหมที่ส่งออกมีทั้งผ้าไหมพื้นหรือพิมพ์ลวดลายลงไป รวมทั้งผ้าไหมมัดหมี่ซึ่งทอเป็นผ้าถุงหรือทอเป็นพับ เหมาะสำหรับการนำไปตัดเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่มตามสมัยนิยม หรือของตกแต่งบ้านเรือนประเภทผ้าคลุมเตียง ผ้าหุ้มเบาะ เฟอร์นิเจอร์ ผ้าม่าน ผ้าปูโต๊ะ เป็นต้นทั้งนี้ตลาดผ้าไหมของไทย ได้แก่ ญี่ปุ่น มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 31.89 สหรัฐอเมริการ้อยละ 27.29 สิงคโปร์ร้อยละ 3.67 และฮ่องกงร้อยละ 3.12

(2.2.2.2) ผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมคือผ้าที่ได้รับการพัฒนาและดัดแปลงมาเป็นผ้าสำเร็จรูปและของใช้ตกแต่งบ้านเรือนหลากหลายชนิด อาทิ เช่น เนคไท ผ้าพันคอ ผ้าคลุมผม ผ้าคลุมเตียง ผ้าปูโต๊ะ ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดปากผ้าม่านและผ้ารองภาชนะต่าง ๆ ปัจจุบันนับว่าเป็นที่ต้องการของตลาดโลกอย่างมาก ราคาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมก็มีราคาเพิ่มสูงขึ้นด้วย ประเทศผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์ผ้าไหมที่สำคัญของโลกได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน รองลงมาได้แก่ อินเดียและไทย ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของไทยที่ส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังเช่น ในปี 2517 ส่งออกมูลค่า 9.1 ล้านบาท เพิ่มเป็น 58.3 ล้านบาท ในปี 2522 และเพิ่มเป็น 73.2 และ 333.8 ล้านบาท ในปี 2528 และปี 2532 ตามลำดับสำหรับตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหมที่สำคัญของไทยได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน รองลงมาได้แก่ ญี่ปุ่น ออสเตรีย เบลเยี่ยม ฝรั่งเศสและเนเธอร์แลนด์

(2.2.2.3) ไหมดิบและเส้นไหมสำเร็จรูป ปัจจุบันการ

ขยายตัวของการส่งไหมดิบและเส้นไหมสำเร็จรูปของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเนื่องจากความต้องการของตลาดโลกมีมากขึ้น รวมทั้งแหล่งผลิตหลายแห่งได้ลดการผลิตลงเนื่องจากปัญหาค่าจ้างแรงงาน และการเลี้ยงไหมมีคุณภาพดีให้ปริมาณมาก ๆ ไม่สามารถทำได้นอกจากนี้ประเทศที่เป็นหลักในการส่งออก อันได้แก่ จีน ญี่ปุ่น บราซิล และสาธารณรัฐเกาหลี มีนโยบายลดการส่งออกด้วย สำหรับการส่งออกไหมดิบและไหมสำเร็จรูปของไทยในปี 2532 เป็นมูลค่าทั้งสิ้น 77.5 ล้านบาท คิดเป็นประมาณ 20เท่าของปี พ.ศ. 2531 ทั้งนี้โดยตลาดส่วนใหญ่ของไทยได้แก่ ญี่ปุ่น ฮ่องกงและสวิตเซอร์แลนด์

(2.3) การนำเข้า การนำเข้าไหม และผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับไหมประกอบด้วยโครงสร้างการนำเข้าและเงื่อนไขการนำเข้าดังนี้

(2.3.1) โครงสร้างการนำเข้า แม้ว่าประเทศไทยจะผลิตไหมได้เอง แต่ผลผลิตที่ได้มีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ในอุตสาหกรรมทอผ้าไหม และผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมในประเทศที่มีแนวโน้มสูงขึ้นตามการขยายตัวของตลาดทั้งในและต่างประเทศ จึงทำให้ต้องพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ อันได้แก่ ไข่ไหม รังไหม เส้นไหมดิบและเส้นไหมสำเร็จรูป การนำเข้าวัตถุดิบดังกล่าว มีแนวโน้มสูงขึ้นมาก กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2528 มีค่าการนำเข้า 268.7 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 950.5 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2532 อย่างไรก็ตามมีข้อที่น่าสังเกตคือ แม้จำมูลค่าจะเพิ่มมากขึ้น แต่ในด้านปริมาณการนำเข้านั้นเพิ่มขึ้นในอัตราที่ไม่สูงนัก ทั้งนี้ก็เนื่องจากวัตถุดิบดังกล่าวมีราคาสูงขึ้นมากนั่นเอง แหล่งที่ประเทศไทยนำเข้าได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน บราซิล สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี และญี่ปุ่น

(2.3.2) เงื่อนไขการนำเข้า การนำเข้าเส้นไหม อันเป็นวัตถุประสงค์สำคัญในการทอผ้าไหมของไทยนั้น ได้มีการปรับปรุงและปลี่ยนแปลงเพื่อ

ความเหมาะสมตามสถานการณ์ทางการค้ามาโดยตลอด ดังเช่น ในปี พ.ศ. 2519 การนำเข้าต้องปฏิบัติตามประกาศของกระทรวงพาณิชย์ ฉบับที่ 79 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการควบคุมการนำเข้าเส้นไหมดิบที่ยังไม่ได้ตีเกลียว และเส้นไหมสำเร็จรูป ต่อมาวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2519 กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงอุตสาหกรรม ได้ร่วมกำหนดระเบียบการควบคุมใหม่โดยระเบียบดังกล่าวได้กำหนดให้ผู้นำเข้าต้องซื้อเส้นไหมที่ผลิตได้ภายในประเทศในอัตราส่วน 4 ต่อ 1 (นำเข้า 4 ส่วน ต้องซื้อเส้นไหมยืนในประเทศ 1 ส่วน) ในราคาที่ทางราชการควบคุมซึ่งขณะนั้นเส้นไหมยืนในประเทศ ราคาควบคุมเป็นดังนี้คือ เส้นไหมยืน ควบสาม และเส้นไหมยืนควบสอง ราคากิโลกรัมละ 700,650 บาทตามลำดับ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้ผลิตเส้นไหมและผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมให้ขายรังไหมได้ในราคาพอสมควร หลังจากนั้นมาก็มีการปรับปรุงอีกหลายครั้ง เช่น ในวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2531 ได้กำหนดให้ผู้นำเข้าต้องซื้อเส้นไหมที่ผลิตในประเทศ ร้อยละ 5 ของปริมาณ (น้ำหนัก) ที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้า และต้องซื้อเส้นไหมยืนในราคาควบคุมกิโลกรัมละ 1,250 บาท สำหรับในปัจจุบันตั้งแต่ วันที่ 3 เดือนกุมภาพันธ์ เป็นต้นมา กระทรวงพาณิชย์ได้ประกาศให้ระงับการใช้มาตราการที่กำหนดให้ผู้ขออนุญาตต้องซื้อเส้นไหมที่ผลิตได้ในประเทศไทย ตามอัตราส่วนที่กำหนดไว้ก่อนจนกว่าสถานการณ์จะเปลี่ยนเป็นอย่างอื่น รวมทั้งได้อนุญาตให้นำเส้นไหมดิบที่มิได้ตีเกลียวและเส้นไหมสำเร็จรูปเข้ามาได้โดยไม่ต้องแสดงหลักฐานการรับซื้อไหมที่ผลิตภายในประเทศ แต่ต้องรายงานปริมาณและมูลค่าการนำเข้าให้ทราบภายใน 15 วัน จากที่ได้นำเข้ามา ทั้งนี้อาจเนื่องจากประเทศไทยมีแนวโน้มการผลิตเส้นไหมได้มากขึ้น และตลาดต่างประเทศลดการผลิตลง แต่ความต้องการมีมาก ผู้ผลิตเส้นไหมของไทยจะสามารถขายได้ในราคาที่สูงขึ้น จึงไม่จำเป็นต้องควบคุมราคาของเส้นไหมในประเทศ

(3) ลู่ทางการส่งออก ตลาดผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของไทยที่มีลู่ทางดี

ในปัจจุบัน ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สหพันสาธารณรัฐเยอรมัน เนเธอร์แลนด์และแคนนาดาเนื่องจากเป็นตลาดที่นิยมสินค้าผ้าไหมและผลิตภัณฑ์เพื่อใช้แต่งกาย ตกแต่งบ้านเรือนให้สวยงาม ประกอบกับสินค้าผ้าไหมไทยที่สาวและทอด้วยมือมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ เด่น และมีลวดลายสีสันงดงาม ทำให้เป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศโดยเฉพาะญี่ปุ่นซึ่งเห็นคุณค่าและชื่นชมงานฝีมือที่มีความประณีตคุณภาพดีและสวยงามจึงนับเป็นตลาดที่มีลู่ทางขยายตัวได้อีกมาก เพราะในขณะนี้ส่วนแบ่งของตลาดสินค้าไหมไทยในตลาดดังกล่าว มีน้อยมากเพียงร้อยละ 1-2 เท่านั้น

(4) การดำเนินการของรัฐบาล ในช่วงที่ผ่านมารัฐบาลได้มีส่วนช่วยเหลือในด้านการทอผ้าไหมมัดหมี่ และผลิตภัณฑ์โดยให้สนับสนุนส่งเสริมและช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในประเทศและมีมาตรการที่สำคัญในด้านการผลิตการส่งเสริมการลงทุน และด้านการตลาด ดังนี้

(4.1) มาตราการด้านการผลิต

(4.1.1) สนับสนุนและส่งเสริมด้านการผลิตโดยกำหนดโครงการที่จะส่งเสริมในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 3 เป็นต้นมา ทั้งนี้เพื่อให้มีการผลิตไหมที่มีคุณภาพดี ส่งเสริมการจ้างงานและการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร

(4.1.2) รัฐบาลสนับสนุนเรื่อง ปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกรโดยเฉพาะไข่ไหม และพันธุ์หม่อนโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทำการผลิตไข่ไหมพันธุ์ต่างๆ และหม่อนพันธุ์ดีแจกจ่ายและจำหน่ายแก่เกษตรกรในราคาถูก พร้อมทั้งแนะนำและถ่ายทอดความรู้เรื่องการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การสาวไหมและอื่น ๆ แก่เกษตรกรเพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไหม ในส่วนการทอผ้าไหมนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมโดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมก็มีการส่งเสริมและให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านการย้อมสีไหม เป็นต้น

(4.2) มาตราการด้านการส่งเสริมการลงทุน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ให้การส่งเสริมกิจการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมโดยมีเงื่อนไขดังนี้

(4.2.1) การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในขนาดที่มีเนื้อที่เพาะปลูกรวมกันไม่น้อยกว่า 100 ไร่ และการผลิตไข่ไหมต้องมีขนาดการลงทุนไม่น้อยกว่า 1 ล้านบาท โดยไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียน

(4.2.2) การสาวไหมและการตีเกลียวเส้นไหม ขนาดที่ต้องการลงทุนไม่น้อยกว่า 2 ล้านบาทโดยไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียน

(4.3) มาตราการด้านการตลาด

(4.3.1) การส่งออกมีดังนี้

(4.3.1.1) กำหนดให้ผ้าไหม และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมเป็นสินค้ามาตรฐานทั้งนี้โดยผู้ส่งออกผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมจำหน่ายต่างประเทศต้องผ่านการตรวจสอบมาตรฐาน จากสำนักงานมาตรฐานสินค้าตามประกาศกระทรวงพาณิชย์เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหม (ฉบับที่ 3) ลงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2532 ทั้งนี้เพื่อให้ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยเป็นที่นิยมและมีคุณภาพที่เชื่อถือได้ เพื่อรักษาตลาดต่างประเทศเอาไว้ รายละเอียดของประกาศดังกล่าวมีดังนี้ (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. 2533: 67-72)

"ประกาศกระทรวงพาณิชย์

เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดให้มีการตรวจสอบและ

การตรวจสอบมาตรฐานสินค้าผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหม

(ฉบับที่ 3)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าออก พ.ศ. 2503 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยคำแนะนำของคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ให้ยกเลิกประกาศกระทรวงพาณิชย์เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดให้มีการตรวจสอบ และการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมลงวันที่ 16 ธันวาคม 2523 และประกาศกระทรวงพาณิชย์เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดให้มีการตรวจสอบ และการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าผ้าไหม และผลิตภัณฑ์ผ้าไหม (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 20 มีนาคม 2524

ข้อ 2. ให้ผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐานผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหม จัดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังนี้

2.1 นำผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมที่จะจัดให้มีการตรวจสอบไปให้ตรวจสอบ ณ สถานที่ทำการของสำนักงานมาตรฐานสินค้า หรือสำนักงานสาขาหรือสถานที่ทำการของผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้า ในเวลาทำการ

ในกรณีที่ประสงค์จะจัดให้มีการตรวจสอบนอกสถานที่ทำการ หรือนอกเวลาทำการดังกล่าวตามวรรคหนึ่งให้แจ้งความประสงค์เป็นหนังสือต่อสำนักงานมาตรฐาน

สินค้าหรือสำนักงานสาขาหรือผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้าในวันและเวลาทำการล่วงหน้าก่อนเวลาที่จะเริ่มจัดให้มีการตรวจสอบไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง ทั้งนี้สถานที่ที่จะจัดให้มีการตรวจสอบนั้นต้องมีความเหมาะสมและมีแสงสว่างพอเพียงที่จะทำการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าได้

2.2 ในกรณีที่การชักตัวอย่างโดยการตัดผ้าไหมหรือผลิตภัณฑ์ผ้าไหมนั้นเพื่อตรวจสอบจะทำความเสียหายให้กับผ้าไหมหรือผลิตภัณฑ์ผ้าไหมนั้นให้แนบตัวอย่างผ้าไหมซึ่งเป็นประเภท ชนิด สี ลวดลายเดียวกับผ้าไหมหรือผลิตภัณฑ์ผ้าไหมนั้นขนาดไม่น้อยกว่า 9x10 เซนติเมตร หรือ 3x10เซนติเมตร ในลักษณะขนาดด้านยืนและด้านพุ่งโดยไม่นับริมผ้าส่วนที่เป็นขอบ ไว้ที่ผืนผ้าไหมหรือที่ผลิตภัณฑ์ภัณฑ์ผ้าไหมนั้น จำนวนชิ้นตัวอย่างต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 ของจำนวนผืนผ้าไหม หรือผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทั้งหมดที่เป็นประเภท ชนิด สี ลวดลายเดียวกัน

2.3 แสดงเครื่องหมายเพื่อให้เห็นว่า ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมที่จัดให้มีการตรวจสอบนั้นเป็นสินค้าที่ทำหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายในทางการค้าขายออกทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนด

ข้อ 3. ให้ผู้มีหน้าที่ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า ตรวจสอบมาตรฐานสินค้าผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ดังนี้

3.1 การตรวจสอบผ้าไหม

3.1.1 สุ่มผ้าไหมไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนผืนผ้าไหมทั้งหมดที่เป็นประเภทและชนิดเดียวกันที่จัดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า และตรวจสอบรายการต่อไปนี้

3.1.1.1 ความกว้างและความยาวของผืนผ้าไหม

3.1.1.2 ความเรียบร้อย ไม่เปรอะเปื้อน ไม่ชำรุดไม่เปื่อย หรือขาดง่าย และมีสีสม่ำเสมอตามสภาพหรือลักษณะของผ้าไหมตลอดทั้งผืน

3.1.1.3 ข้อความที่ประทับหรือแผ่นป้ายหรือสลากที่ผืนผ้าไหม ว่าถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริง

3.1.2 สุ่มผ้าไหมไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของจำนวนผืนผ้าไหม ทั้งหมดที่เป็นประเภท และชนิดเดียวกันที่จัดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า และตรวจสอบรายการต่าง ๆ ตามวิธีการต่อไปนี้

3.1.2.1 <u>จำนวนเส้นไหมยืนต่อระยะหนึ่งเซนติเมตรของผ้าไหมไทย</u> ใช้แว่นขยาย หรือกล้องจุลทรรศน์ส่องและตรวจนับจากจุดต่าง ๆ ตามแนวเฉียงของผืนผ้าไม่น้อยกว่า 10 จุด จุดแรกต้องห่างจากริมผ้าไม่น้อยกว่า 4 เซนติเมตร

3.1.2.2 <u>น้ำหนักต่อพื้นที่หนึ่งตารางเมตรของผ้าไหมไทย</u> นำตัวอย่างผ้าไหมไทยทั้งหมดที่ได้สุ่มไว้ ชั่งน้ำหนักทั้งผืนแต่ละผืน แล้วคำนวณเฉลี่ยเป็นน้ำหนักต่อเนื้อที่หนึ่งตารางเมตรของผืนผ้านั้น ๆ

3.1.2.3 <u>ปริมาณเป็นร้อยละโดยน้ำหนักของไหมแท้ที่ใช้ทอผ้าไหม</u> ตัดตัวอย่างผ้าไหมขนาดไม่ต่ำกว่า 9x10 เซนติเมตรหรือ 3x30 เซนติเมตร ตามแนวขนานกับด้านยืนและด้านพุ่ง ห่างจากริมผ้าไม่น้อยกว่า 4 เซนติเมตร จากผ้าไหมทุกผืนที่ได้สุ่มไว้ แบ่งตัวอย่างผ้าไหมแต่ละชิ้นออกเป็น 3 ส่วน แต่ละส่วนมีขนาดไม่ต่ำกว่า 3x10 เซนติเมตร เก็บตัวอย่างผ้าไหมนั้นไว้เพื่อเป็นหลักฐาน 2 ส่วน อีก 1 ส่วน นำไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบ ตัดตัวอย่างผ้าไหมส่วนที่จะตรวจสอบให้ได้ขนาด 3x3 เซนติเมตร นำตัวอย่างผ้าไหมส่วนที่จะตรวจสอบที่ได้ขนาดดังกล่าวทั้งหมดชั่งหาน้ำหนักเฉพาะไหมยืนและไหมพุ่งของผ้าไหมออกจากตัวอย่างทั้งหมด ตัดแยกเฉพาะไหมแท้ชั่งน้ำหนักแล้วคำนวณปริมาณเป็นร้อยละโดยน้ำหนัก

ในกรณีที่การตัดตัวอย่างจากผืนผ้าไหมตามที่ระบุในวรรคหนึ่ง จะทำความเสียหายให้แก่ผืนผ้าไหมนั้น การตัดตัวอย่างผ้าไหมจะตัดจากตัวอย่างผ้าไหมที่ผู้จัดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าได้แนบไว้ที่ผืนผ้าไหมตามที่ระบุไว้ใน ข้อ 2.2 ก็ได้ ทั้งนี้ให้ตรวจสอบเปรียบเทียบจนแน่ใจว่าผ้าไหมนั้นเป็นประเภทชนิด สี และลวดลายเดียวกับผ้าไหมนั้น

3.2 การตรวจสอบผลิตภัณฑ์ผ้าไหม

3.2.1 สุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนชิ้นผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทั้งหมดที่เป็นประเภท และชนิดเดียวกันที่จัดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าและตรวจสอบรายละการต่อไปนี้

3.2.1.1 ความเรียบร้อย ไม่เปรอะเปื้อน หรือชำรุด

3.2.1.2 ข้อความที่ประทับหรือแผ่นป้ายหรือสลากที่ชิ้นผลิตภัณฑ์ผ้าไหมว่าถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริง

3.2.2 สุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไหมที่เป็นประเภทและชนิดเดียวกันที่จัดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า ตามอัตราดังต่อไปนี้

ปริมาณสินค้า	สุ่มไม่น้อยกว่า
1 - 100 ชิ้น	2 ชิ้น
101 - 300 ชิ้น	4 ชิ้น
301 - 500 ชิ้น	6 ชิ้น
501 - 1000 ชิ้น	8 ชิ้น
1001 ชิ้นขึ้นไป	10 ชิ้น

แล้วดำเนินการตรวจสอบปริมาณเป็นร้อยละ โดยน้ำหนักของไหมแท้ที่ใช้ทอผ้าไหมตาม 3.1.2.3 วรรคหนึ่ง และให้นำความใน 3.1.2.3 วรรค มาใช้บังคับโดยอนุโลม

3.3 เกณฑ์การตัดสิน

3.3.1 การตรวจสอบตาม 3.1.1,3.1.2,3.2.1 หรือ 3.2.2 ถ้าปรากฏว่าผ้าไหมหรือผลิตภัณฑ์ผ้าไหมหรือตัวอย่างผ้าไหมประเภทและชนิดที่สุ่มตรวจสอบนั้น ถูกต้องตามมาตรฐานทุกตัวอย่างที่ตรวจสอบ ให้ถือว่าผ้าไหรือผลิตภัณฑ์ผ้าไหมที่จัดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเฉพาะประเภท และชนิดนั้นทั้งหมดถูกต้องตามมาตรฐาน และให้ออกใบรับรองมาตรฐานสินค้าให้ทั้งหมด

3.3.2 การตรวจสอบตาม 3.1.1 หรือ 3.1.2 ถ้าปรากฏว่าผ้าไหมหรือผลิตภัณฑ์ผ้าไหมหรือตัวอย่างผ้าไหมประเภท และชนิดที่สุ่มตรวจสอบนั้นผิดมาตรฐานเพียงตัวอย่างใดตัวอย่างหนึ่ง ๆ ให้ถือว่าผ้าไหม หรือผลิตภัณฑ์ผ้าไหมที่จัดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเฉพาะประเภท และชนิดนั้นทั้งหมดผิดมาตรฐาน

3.4 ให้บรรจุตัวอย่างผ้าไหมที่ได้จัดเก็บไว้เป็นหลักฐานตามที่ระบุใน 3.1.2,3.1.2.3 หรือ 3.2.2 แต่ละส่วนในถุงหรือภาชนะที่ป้องกันการเปลี่ยนแปลงสภาพของตัวอย่างได้ ผนึกสลากแสดงประเภท ชนิดของผ้าหรือผลิตภัณฑ์ผ้าไหมนั้นซึ่งผู้จัดให้มีการตรวจสอบเลขที่คำร้องขอให้ออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า วัน เดือน ปีที่ตรวจสอบและให้ผู้มีหน้าที่ตรวจสอบผู้จัดให้มีการออกตรวจสอบหรือผู้แทนที่อยู่ในขณะตรวจสอบลงลายมือชื่อกำกับไว้ที่สลาก ทำตราประทับปากถุง หรือภาชนะนั้น แล้วให้ผู้เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นลงลายมือชื่อกำกับไว้ที่ปากถุงหรือภาชนะอีกครั้งหนึ่ง มอบตัวอย่างดังกล่าวให้ผู้มีหน้าที่รับมอบตามที่สำนักงานมาตรฐานสินค้ากำหนด

3.5 ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมที่ได้รับการตรวจสอบมาตรฐาน สินค้าแล้วเมื่อผู้จัดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าจะนำบรรจุหีบห่อให้ผู้มีหน้าที่ตรวจสอบมาตรฐานสินค้าตรวจสอบหีบห่อนั้น และควบคุมหีบห่อโดยใกล้ชิดแล้วทำตราประทับที่หีบห่อนั้นด้วย

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2532

สุบิน ปิ่นขยัน

(นายสุบิน ปิ่นขยัน)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

สำเนาถูกต้อง

(นายประเสริฐ โฆษิตธนางกูร)

นักวิชาการมาตรฐานสินค้า 5

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 106 ตอนที่ 30 วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2532"

(4.3.1.2) รัฐบาลโดยหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานเอกชน เช่น สมาคมไหมไทยในการส่งเสริม และเผยแพร่สินค้าไหมไทยโดยการจัดทำภาพยนตร์ส่งเสริมสินค้าไหมไทย ทั้งภาคภาษาไทย อังกฤษ และฝรั่งเศส และส่งเสริมให้บริษัทร้านค้าต่าง ๆ ได้มีโอกาสแสดงสินค้าเพื่อเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ไหมในต่างประเทศ

(4.3.2) การนำเข้า มีดังนี้

(4.3.2.1) กำหนดให้ผ้าไหมที่ทอเป็นผ้าผืนผ้าพับและผ้าม้วน ที่มีไหมแท้ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไปเป็นสินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมการนำเข้าตามประกาศของกระทรวงพาณิชย์ ฉบับที่ 28 ลงวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2505 ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในประเทศ ทั้งนี้โดยอนุญาตให้นำเข้าได้เฉพาะผ้าไหมที่เหมาะในการย้อมมะเกลือหรือนำเข้ามาย้อมมะเกลือเท่านั้น

(4.3.2.2) กระทรวงพาณิชย์ได้มีประกาศ ฉบับที่ 79 เมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2519 ห้ามมิให้นำเส้นไหมดิบที่ยังมิได้ตีเกลียว และเส้นไหมสำเร็จรูปสำหรับใช้ทอผ้าไหมเข้ามาในราชอาณาจักร เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครอง และสนับสนุนผู้ผลิตเส้นไหมในประเทศ

(4.4) มาตรการด้านภาษี

(4.4.1) การส่งออก เส้นไหมดิบที่ยังมิได้ตีเกลียวและเส้นไหมสำเร็จรูปเรียกเก็บอากรขาออกกิโลกรัมละ 100 บาท

(4.4.2) การนำเข้า มีดังนี้

(4.4.2.1) รังไหมที่สาวใยออกได้เรียกเก็บอากรขาเข้าร้อยละ 10

(4.4.2.2) เส้นไหมดิบที่ยังมิได้ตีเกลียว เรียกเก็บอากรขาเข้าร้อยละ 10

(4.4.2.3) เส้นไหมสำเร็จรูปเรียกเก็บอากรขาเข้าร้อยละ 10

(5) ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

(5.1) ปัญหาอุปสรรค มีดังนี้

(5.1.1) ปัญหาด้านการผลิต

(5.1.1.1) เนื้อที่ปลูกหม่อนค่อนข้างจำกัดเนื่องจากเกษตรกรยึดเป็นอาชีพเสริม รองจากการทำนาและทำไร่มันสำปะหลังทำให้การปลูกหม่อนไม่สามารถขยายตัวได้มาก และเป็นตัวจำกัดการเลี้ยงไหมของเกษตรกร

(5.1.1.2) ขาดแคลนไข่ไหมพันธุ์ดี หม่อนพันธุ์ดีที่ให้ผลผลิตสูงแม้ว่าหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้พยายามแก้ไขปัญหามาโดยตลอด แต่

ประสบปัญหาด้านงบประมาณ อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ และอุปกรณ์การผลิตที่ได้รับการจัดสรรแต่ละปีน้อย จึงไม่เพียงพอต่อการขยายการผลิตไข่ไหม และหม่อนไหมพันธุ์ดีตามความต้องการของเกษตรกรที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้การผลิตเส้นไหมยังไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ภายในประเทศ

(5.1.1.3) เกษตรกรยังขาดความรู้ความชำนาญทางวิทยการแผนใหม่ ขาดการเอาใจใส่ดูแลอย่างจริงจัง ทำให้ผลผลิตเส้นไหมต่ำ

(5.1.1.4) คุณภาพของเส้นไหมพุ่ง ไม่ได้มาตรฐานตามความต้องการ ของอุตสาหกรรมทอผ้าไหม เนื่องจากเป็นการสาวด้วยมือซึ่งเกษตรกรแต่ละคนมีความชำนาญต่างกัน ทำให้เส้นไหมมีคุณภาพหลายอย่างและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

(5.1.1.5) การผลิตผ้าไหมโดยเฉพาะในส่วนแหล่งผลิตที่ไม่ใช่ผลิตจากโรงงาน แต่เป็นฝีมือของเกษตรกรนั้นยังขาดความชำนาญในวิชาการแผนใหม่ ทำให้ผลผลิตผ้าไหมจากเกษตรกรนี้ ส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานการส่งออกของกระทรวงพาณิชย์ นอกจานี้แรงงานที่ผลิตผ้าไหมในส่วนนี้ก็ยังไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับสภาพการว่างจากการทำการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลัก

(5.1.1.6) ผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมยังมีการพัฒนา และคิดค้นดัดแปลงเป็นสินค้าสำเร็จรูปน้อยมากหากได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังก็จะทำให้จำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่สูงกว่าการจำหน่ายผ้าทอเป็นผืน

(5.1.2) ปัญหาด้านการตลาด

(5.1.2.1) การพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศ เช่น ไข่ไหม เส้นไหม และสารเคมีอื่นๆ ทำให้แนวโน้มการพัฒนาอุตสาหกรรมไหมไทยยังเป็นไปไม่คล่องตัวนัก เพราะถ้าราคาวัตถุดิบนำเข้ามีราคาสูง หรือเกิดภาวะขาดแคลน ย่อมจะมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมไหมของประเทศ

(5.1.2.2) ราคาเส้นไหมพุ่งไม่สอดคล้องกับคุณภาพ เนื่องจากไม่มีการกำหนดชั้นมาตรฐานคุณภาพของเส้นไหมพุ่ง มีผลทำให้ราคาซื้อขายไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับการตกลงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย

(5.1.2.3) ผู้ผลิตผ้าไหมรายย่อยโดยเฉพาะเกษตรกรยังขาดความรู้เรื่องการตลาดและการจัดการทำให้การผลิตผ้าไหมได้คุณภาพและลักษณะไม่สอดคล้องกับความต้องการ เกษตรกรรายย่อยจะขายให้แก่พ่อค้าคนกลางซึ่งราคาขายนั้นไม่แน่นอน และตัดราคากันเอง

(5.1.2.4) การเผยแพร่ข่าวสารสภาวะการตลาดยังอยู่ในขอบเขตจำกัด เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับข่าวสารสภาวะการตลาดและราคาอย่างเพียงพอ ทำให้การผลิตในปัจจุบันขาดการกระตุ้นเท่าที่ควร

(5.2) แนวทางแก้ไข มีดังนี้

(5.2.1) ด้านการผลิต

(5.2.1.1) เร่งรัดสนับสนุนให้มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเพิ่มขึ้นโดยถ่ายทอดเทคโนโลยี หรืออบรมเกษตรกรให้มีความรู้ทางวิชาการแผนใหม่ในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมอย่างทั่วถึง

(5.2.1.2) เร่งวิจัยหาพันธุ์หม่อนและไหมที่ได้ผลผลิตสูงและกระจายพันธุ์ไปสู่เกษตรกรให้มีความรู้ทางวิชาการแผนใหม่ในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมอย่างทั่วถึง

(5.2.1.3) ปรับปรุงคุณภาพเส้นไหมโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของตลาด เช่น วิจัยการสาวไหมให้ได้คุณภาพมาตรฐานทั้งที่สาวด้วยมือและสาวด้วยเครื่องจักร วิจัยสีย้อมไหม เปลี่ยนแปลงระบบการผลิตเส้นไหมให้ได้คุณภาพมาตรฐานและขอความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีจากต่างประเทศ

(5.2.1.4) เร่งขยายขอบข่ายให้ความรู้ และทักษะในเรื่องการทอผ้าไหมแก่เกษตรกรรายย่อยโดยใช้วิธีการและทคโนโลยีแผนใหม่ เพื่อที่จะให้คุณภาพการผลิต โดยเฉพาะการทอผ้าไหมพื้นเมืองต่าง ๆ ได้มาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

(5.2.1.5) เร่งส่งเสริมการแปรรูปผ้าไหม ให้เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปต่าง ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าการส่งออก

(5.2.2) ด้านการตลาด

(5.2.2.1) พิจารณาให้ความคุ้มครอง ผลผลิตเส้นไหมทั้งเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนเพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้มีการขยายการผลิตเส้นไหมพุ่งมากขึ้น โดยเฉพาะควรมีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพรังไหมพันธุ์ลูกผสม และเส้นไหมพุ่ง

(5.2.2.2) ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรรายย่อยต่าง ๆ ให้มีคามรู้เรื่องการตลาด และการจัดการ ตลอดจนข่าวสารด้านราคาและแหล่งรับซื้ออย่างทั่วถึง รวมทั้งมีการให้ความรู้ คำแนะนำ และอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับกฎระเบียบ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจไหม อันได้แก่ การนำเข้าการส่งออก แก่ผู้ประกอบธุรกิจไหมเพื่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาไหมของประเทศด้วย

7. <u>สรุปประเด็นสำคัญ</u>

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

7.1 การทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีตที่ผ่านมานั้นเป็นการทอ เพื่อใช้ในครัวเรือนสำหรับประเทศไทยนั้นประชาชนทอผ้าไหมมัดหมี่กันมากในภาคอีสาน จากนั้นก็ได้แพร่กระจายไปสู่ภาคกลางและภาคเหนือบางจังหวัดในปัจจุบันการทอผ้าไหมมัดหมี่

กำลังได้รับความสนใจมากขึ้นอันเนื่องมาจากการส่งเสริมขององค์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษในพระบรมราชินูปถัมภ์ ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ จนเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ทั้งในเมืองไทยและต่างประเทศทำให้ผ้าไหมมัดหมี่ได้รับความนิยมมากขึ้นเป็นลำดับ และประชาชนบางกลุ่มสามารถทำเป็นอาชีพหลักได้จากการเคยทำเป็นอาชีพรอง หรืออาชีพเสริมมาในอดีต เช่นประชาชนในอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น เป็นต้น

7.2 การทอผ้าไหมมัดหมี่มีขั้นตอนและรายละเอียดที่ซับซ้อน โดยผู้ทอได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษจนกลายเป็นประเพณีที่มีเอกลักษณ์และแตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่น จึงทำให้วิชาการด้านนี้ขยายตัวอยู่ในวงจำกัดเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการที่มีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาการด้านนี้น้อยมาก เป็นต้น

7.3 เมื่อพิจารณาตลาดสินค้าผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมในตลาดโลกแล้ว ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมของไทยมีส่วนแบ่งเพียงร้อยละ 1.2 ประกอบกับความต้องการของตลาดโลกมากขึ้น โอกาสการขยายตัวของการผลิตผ้าไหมมัดหมี่จึงมีค่อนข้างมาก เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคุณภาพการผลิตให้สวยงามและมีคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ตามเกณฑ์มาตรฐานการส่งออกของกระทรวงพาณิชย์ โดยเฉพาะการพัฒนาฝีมือแรงงานของผู้ผลิต ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชาชนที่อยู่ในชนบท ทั้งนี้ก็เพราะว่านอกจากจะช่วยให้การผลิตผ้าไหมมัดหมี่มีคุณภาพแล้ว จะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทมีรายได้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาความยากจนได้ในระดับหนึ่งรวมทั้งจะเป็นการพัฒนาและเผยแพร่เอกลักษณ์ของท้องถิ่นและของไทยไปสู่นานาประเทศด้วย

ความรู้ในเรื่องการให้การศึกษาของผู้ใหญ่และการฝึกอบรม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ จะเห็นได้ว่าการทอผ้าไหมมัดหมี่มีพัฒนาการและการขยายตัวอยู่ในวงจำกัด กล่าวคือ ประชาชนในชนบทที่มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการทอให้ได้ผ้าไหมมัดหมี่ที่มีคุณภาพและมีความสวยงามนั้นมีน้อยมาก ดังนั้นเพื่อที่จะให้การผลิตผ้าไหมมัดหมี่มีคุณภาพและมีความสวยงาม สอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่กำลังขยายตัวเป็นอย่างมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความช่วยเหลือ ในด้านการศึกษาอบรมให้แก่ประชาชนในชนบทดังกล่าวอย่างเร่งด่วน ประกอบกับประชาชนที่ทอผ้าไหมดังกล่าวส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ และเพื่อที่จะให้การอบรมได้ผลดี มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องอาศัยความรู้พื้นฐานในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ และความรู้พื้นฐานในด้านวิธีการต่าง ๆ ที่จะให้ความรู้แก่ผู้ใหญ่ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับการฝึกอบรม ดังจะได้กล่าวถึงตามลำดับต่อไปนี้

1. **ความรู้พื้นฐานในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่**

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความหมายของการศึกษาผู้ใหญ่ จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และลำดับขั้นของพัฒนาการวัยผู้ใหญ่ พอสังเขปดังต่อไปนี้

1.1 ความหมาย การให้ความหมายของคำว่า "การศึกษาผู้ใหญ่" มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ซึ่ง นิภา ทองไทย (2525 : 49) ได้รวบรวมไว้ดังนี้

การศึกษาผู้ใหญ่ หมายถึง การศึกษาที่จัดให้ประชากรวัยผู้ใหญ่ซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน โดยกำหนดการให้การศึกษาที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นขั้นตอน เพื่อสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความชาบซึ้ง และทัศนคติและเพื่อให้เข้าใจ และสามารถแก้ไขปัญหาของ

ตนเองและของชุมชนได้ (นิภา ทองไทย.2525:49; อ้างอิงมาจาก Liberight. 1968)

การศึกษาผู้ใหญ่ เป็นกระบวนการที่ผู้ใหญ่ได้เรียนรู้ต่อจากการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน และเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นไว้สำหรับผู้ใหญ่ เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่างตามที่ต้องการ (นิภา ทองไทย. 2525 : 49; อ้างอิงมาจาก Knowles. 1962)

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การศึกษาผู้ใหญ่นั้นจะหมายถึง ทั้งการจัดการศึกษาให้กับผู้ใหญ่ ซึ่งไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน ทุกรูปแบบ ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ใหญ่ให้ดีขึ้น รวมทั้งกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้ใหญ่พยายามพัฒนาตนเองในจุดมุ่งหมายใดจุดมุ่งหมายหนึ่งด้วย

1.2 จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ นักการศึกษาผู้ใหญ่ได้เสนอแนวความคิดไว้ว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีความแตกต่างจากการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นในการเรียนการสอนหรือการอบรมผู้ใหญ่ ผู้สอนหรือผู้อบรมควรคำนึงไว้เสมอว่าผู้ใหญ่สามารถที่จะเรียนรู้ได้แต่การเรียนรู้นั้นจะแตกต่างไปจากเด็กซึ่งโนลส์ (สุนทร โคตรบรรเทา. 2523 : 101-103; อ้างอิงมาจาก Knowles. 1975) ได้กล่าวถึงลักษณะเด่น ๆ ที่ผู้ใหญ่แตกต่างจากเด็ก 4 ประการคือ

(1) การเข้าใจตนเอง (Self concept) ในเรื่องนี้ผู้ใหญ่มองว่า บุคคลเป็นเด็ก ต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่นในทุกด้าน และการดำเนินชีวิตของเด็กนั้นมีคนอื่น เช่น พ่อแม่ ครู หรือผู้คอยดูแลจัดให้อยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน โรงเรียน หรือชุมชน โลกของเด็กจึงมีหน้าที่ในการเรียนหนังสืออย่างเดียว แต่เมื่อเด็กกลายเป็นผู้ใหญ่และมองดูตนเองว่าไม่ใช่เด็กนักเรียนอีกต่อไปแล้ว ผู้ใหญ่จึงต้องมีฐานะใหม่ในสายตาของตนเองและผู้อื่นว่าเป็นผู้รู้จักเหตุผล และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และนำตนเองได้ และต้องการให้คนอื่นเห็นว่าเขานำตนเองได้ด้วย

ดังนั้น ผู้ใหญ่ต้องให้คนอื่นปฏิบัติต่อตนด้วยความยกย่องนับถือ ให้เขาได้ตัดสินใจด้วยตนเองไม่อยากให้ใครมองว่าเขาเป็นเด็กคอยแต่รับคำสั่งไม่ให้ทำอย่างนั้นอย่างนี้หรือไม่อยาก ถูกลงโทษจนได้รับความอับอายขายหน้า ผู้ใหญ่ต้องการเป็นตัวของตัวเอง และเป็นผู้มีอิสรภาพ

(2) ประสบการณ์ (Experience) ในเรื่องนี้เป็นที่ยอมรับว่าผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์หลายด้านและหลายอย่างที่สะสมมาตั้งแต่เล็ก ส่วนประสบการณ์ของเด็กเป็นประสบการณ์ภายนอก ผู้ใหญ่มองตนเองจากประสบการณ์และเห็นคุณค่าของประสบการณ์ของตนมากกว่าเด็ก ความแตกต่างระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กในเรื่องประสบการณ์นี้มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่หลายประการ เช่น

(2.1) ผู้ใหญ่สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือประสบการณ์กับผู้อื่นได้ ดังนั้นผู้ใหญ่จึงเป็น แหล่งวิทยาการสำคัญในการเรียนรู้

(2.2) ผู้ใหญ่มีประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานอยู่แล้วจึงสามารถนำประสบการณ์นี้ไปโยงเกี่ยว หรือสัมพันธ์กับประสบการณ์ใหม่ๆ ได้มากกว่าเด็กซึ่งจะทำให้ประสบการณ์ใหม่มีความหมายมากขึ้น

(2.3) ผู้ใหญ่มีลักษณะฝังแน่นอยู่กับความเคยชินที่ผ่านมา ทำให้ผู้ใหญ่ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงอะไรง่าย ๆ

(3) ความพร้อมในการเรียน (Readiness to learn) ในเรื่องนี้เป็นที่ยอมรับกันว่าผู้ใหญ่จะเรียนได้ดีที่สุดถ้าได้เรียนรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์และมีความจำเป็นจะต้องรู้ ผู้ใหญ่มีความพร้อมในการเรียนมากกว่าเด็ก ในการสอนเด็กจะต้องมีการนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อเร้าความสนใจ ส่วนในการสอนผู้ใหญ่นั้นผู้ใหญ่พร้อมที่จะเรียนและรับรู้ ฉะนั้นสิ่งที่จะสอนจะต้องให้เกิดประโยชน์และตรงกับความต้องการของเขาในขณะนั้น หรือทำการสอนในขณะที่เขามีความพร้อม

(4) เหตุผลในการเรียน (Orientation to learning) ในเรื่องนี้ผู้ใหญ่จะเรียนเพื่อนำความรู้ไปใช้ทันที จึงมองเห็นคุณค่าของเวลาต่างไปจากเด็ก สิ่งที่เด็กเรียนจากโรงเรียนอาจจะไม่ได้ใช้ทันที แต่เรียนเพื่อเรียนต่อให้สูงขึ้นไปเด็กจึงเรียนเพื่อสะสมความรู้หรือเน้นในเรื่องเนื้อหา ส่วนผู้ใหญ่เรียนเพื่อนำความรู้ในชีวิตประจำวันหรือเน้นในเรื่องปัญหา

นอกจากนี้แล้ว กู๊ดวิน วัทสัน (เยาวศรี วิวิธสิริ. 2527 : 134-135; อ้างอิงมาจาก Goodwin Watson. n.d) ได้รวบรวม และขยายความเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่โดยเขียนไว้ในหนังสือชื่อ "What do we know about learning" ดังนี้

(1) พฤติกรรมที่ได้รับการผลักดันหรือยกย่องชมเชยจะทำให้เกิดพฤติกรรมนั้นซ้ำขึ้นอีก

(2) แรงผลักดันหรือการยกย่องชมเชย ที่ได้ผลในการเรียนรู้ จะต้องยกย่องหรือชมเชยทันทีที่พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้น

(3) การที่จะให้ผู้เรียนได้ก้าวหน้าในการเรียนนั้น นอกจากจะให้ฝึกฝนทำกิจกรรมซ้ำๆ แล้วยังจะต้องให้ทราบ และเข้าใจในการประเมินตนเองว่า ก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนก้าวหน้าได้ดีกว่า

(4) การข่มขู่หรือการลงโทษผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่นั้นจะมีผลตรงข้ามกับการให้รางวัล คืออาจเกิดพฤติกรรมตอบสนองตามที่ผู้สอนต้องการหรือไม่ต้องการก็ได้และยังเป็นการทำลายความสัมพันธ์อันดี ผู้เรียนอาจจะหยุดเรียนไปเลย

(5) ความพร้อมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้ใหญ่นั้นจะต้องคำนึงถึงความพร้อมของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งมีอยู่สามด้านคือ ความพร้อมทางสติปัญญา ความพร้อมในการเข้าใจและสนใจที่จะเรียน ความพร้อมในด้านพื้นฐานความรู้ ความสามารถหรือประสบการณ์เดิม

(6) ผลสำเร็จจากการกระทำ เป็นความรู้สึกพอใจและเป็นแรงผลักดันที่ทำให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจ และมีความเชื่อมั่นว่าสามารถที่จะเรียนต่อได้

(7) ผู้เรียนจะตั้งใจเรียนดีถ้ามีความหวังว่าสามารถบรรลุเป้าหมายได้ จะต้องไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนยากเกินไปจนหมดหวังหรือง่ายเกินไปจนไม่เห็นความสำคัญ

(8) การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนจะช่วยเพิ่มแรงจูงให้แก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

(9) การสร้างความสำเร็จในการเรียนขั้นต้น จะต้องเริ่มจากสิ่งที่ง่ายไปหายากเพราะความล้มเหลวในการเรียนเป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้า

(10) การยกตัวอย่างมาก ๆ หลาย ๆ ด้าน และพยายามให้เข้ากับประสบการณ์เดิมจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจง่ายขึ้น และเกิดความคิดรวบยอด (Concept)

(11) การทบทวนจะช่วยเพิ่มความทรงจำ ควรจัดให้มีการทบทวนเป็นขั้นตอน หรือทบทวนทันทีหลังจากจบเรื่องหนึ่งๆ จะช่วยให้เกิดความทรงจำและกันลืมได้ดี

(12) การให้ความรู้ใหม่ๆ ที่เข้ากับทัศนคติ ค่านิยม หรือประสบการณ์เดิมของผู้เรียน จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็ว

(13) การสอนในสิ่งซึ่งเป็นความต้องการของผู้เรียนและสามารถนำไปใช้ได้ทันที จะทำให้เกิดการเรียนรู้มาก

(14) การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการวางเป้าหมายการศึกษามีเครื่องมือสามารถที่จะประเมินตนเองว่า ได้ก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายมากน้อยเพียงใด จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกขึ้น

1.3 ลำดับขั้นพัฒนาการวัยผู้ใหญ่ ในเรื่องลำดับขั้นของพัฒนาการในวัยผู้ใหญ่ ฮาวิกเฮอร์สท์ (ประยูร ศรีประสาธน์ 2525 : 37 ; อ้างอิงมาจาก Harvighurst. n.d.) ได้แบ่งวัยผู้ใหญ่ออกเป็น 3 ช่วง ซึ่งมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับนักการศึกษาผู้ใหญ่ ที่จะจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความรู้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้ใหญ่ สำหรับพัฒนาการของวัยผู้ใหญ่ดังกล่าวนี้ มีดังนี้

(1) ช่วงอายุผู้ใหญ่ตอนต้น อายุ 18-35 ปี เป็นวัยที่บรรลุวุฒิภาวะสูงสุดทางกาย มีภารกิจที่จะต้องดำเนินการคือ เริ่มต้นประกอบอาชีพ การหาคู่ครอง เรียนรู้ การอยู่กับคู่ครองและตั้งต้นครอบครัว เลี้ยงดูบุตรจัดการบ้านเรือนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และเริ่มเข้ากลุ่มทางสังคม

(2) ช่วงอายุผู้ใหญ่ตอนกลาง อายุ 35-60 ปี มีภารกิจรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดีและรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มมากขึ้นรู้จักก่อสร้างและธำรงรักษามาตรฐานการครองชีพทางเศรษฐกิจช่วยวัยรุ่นให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ ที่มีความรับผิดชอบ และอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุขพยายามพัฒนากิจกรรม การใช้เวลาว่าง และเวลาพักผ่อนของผู้ใหญ่ ยอมรับและปรับตัวเองให้เข้ากันได้ดีกับ การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ เริ่มมีความกังวลใจในด้านสุขภาพ และเรื่องครอบครัว ประสิทธิภาพด้านร่างกายเริ่มลดและเฉื่อยชาลงตามลำดับ

(3) ช่วงอายุผู้ใหญ่ตอนปลายหรือวัยชรา อายุ 60 ปี ขึ้นไป วัยนี้ความเสื่อมถอยทั้งร่างกายและจิตใจเป็นไปอย่างรวดเร็วจะต้องปรับตัวเองให้เข้ากับความเสื่อมต่างๆ ปรับตัวเองเมื่อออกจากงานและมีรายได้ลดลง ยอมรับการตายจากของญาติพี่น้องมีบทบาท และความสัมพันธ์กับคนวัยเดียวกันจัดแจงที่อยู่อาศัยให้เหมาะแก่ความพึงพอใจ

จากการศึกษาความรู้พื้นฐานในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ในด้าน ความหมาย จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และพัฒนาการในวัยผู้ใหญ่ดังกล่าวข้างต้น จะเห็น

ได้ว่า เราสามารถที่จะนำมาใช้ในการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบท จึงมีความจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงความรู้พื้นฐานการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ในด้านแนวคิด จิตวิทยาการเรียนรู้ และพัฒนาการในวัยผู้ใหญ่ด้วย จึงจะทำให้การฝึกอบรมประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

2. <u>ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการฝึกอบรม</u>

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการฝึกอบรมในด้านความหมาย ความสำคัญ ประเภท กระบวนการฝึกอบรม และบทบาทหน้าที่ของผู้ดำเนินการฝึกอบรม

2.1 ความหมาย คำว่า "การฝึกอบรม" ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมาย ดังเช่น กู๊ด (Good. 1973 : 613) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า หมายถึง กระบวนการให้ความรู้และฝึกทักษะแก่บุคคลภายใต้เงื่อนไขบางประการ แต่ยังไม่เป็นระบบเหมือนกับการศึกษาในสถาบันการศึกษาทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่ บิช (Beach. 1980 : 3) ให้ไว้ว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้และฝึกความชำนาญด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งขึ้น และสอดคล้องกับความหมายที่ ฟลิปโป (Flippo.1970 : 268)ให้ไว้คือ การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการเสริมสร้างความรู้ความชำนาญแก่ผู้ปฏิบัติงานตามขอบเขตที่กำหนด นอกจากนั้นยังมีผู้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้หลายประการ ซึ่งส่วนมากสอดคล้องกัน

จากความหมายของการฝึกอบรมดังกล่าวข้างต้น กล่าวสรุปได้ว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งภายในระยะเวลาไม่นานนัก ส่วนใหญ่จะจัดขึ้นเพื่อแก้ปัญหา หรือเป็น

ความต้องการของหน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลในการที่จะเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ

2.2 ความสำคัญของการฝึกอบรม การฝึกอบรมมีความสำคัญหลายประการ ดังที่ น้อย ศิริโชติ (2524 : 6-7) ได้รวบรวมไว้ดังนี้

(1) การฝึกอบรมช่วยป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากร เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาระหว่างปฏิบัติงาน

(2) การฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีช่วยแก้ปัญหา ที่เกิดขึ้นโดยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาและฝึกปฏิบัติการแก้ปัญหานั้น ๆ

(3) การฝึกอบรมเป็นการสร้างเสริมวิทยาการอันทันสมัยให้กับบุคลากรในหน่วยงาน เนื่องจากปัจจุบันวิทยาการต่างๆ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องฝึกอบรมเพิ่มเติมอยู่เสมอ

(4) การฝึกอบรมช่วยประหยัดรายจ่าย เนื่องจากการฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีที่จัดขึ้นในระยะเวลาสั้น ภายใต้งบประมาณจำกัดและได้ผลคุ้มค่าตามวัตถุประสงค์

(5) การฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีที่ช่วยให้บุคลากรเกิด การเรียนรู้เพิ่มเติมประสบการณ์ โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่องานประจำที่ปฏิบัติอยู่ เนื่องจากการฝึกอบรมใช้ระยะเวลาสั้น อาจจัดในเวลาหรือนอกเวลาทำงาน

(6) การฝึกอบรม เป็นกรรมวิธีที่ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างบุคลากรที่ทำงานในหน่วยงานเดียวกัน เนื่องจากการฝึกอบรมเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนทรรศนะซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น

(7) การฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีที่ช่วยให้บุคลากรได้มีโอกาสพัฒนาท่าทีหรือบุคลิกภาพของตนเองให้เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ

(8) การฝึกอบรม เป็นกรรมวิธีช่วยให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นในตนเองมีความพร้อมที่จะทำงาน กล้าเผชิญอุปสรรค

(9) การฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีที่สนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต

(10) การฝึกอบรม เป็นกรรมวิธีช่วยเหลือนักเรียน ที่ลาออกกลางคัน เนื่องจากมีอุปสรรคไม่สามารถศึกษาต่อไป และจำเป็นต้องเข้ารับตำแหน่งงานใดงานหนึ่ง

จากความสำคัญของการฝึกอบรมดังกล่าว สรุปได้ว่า การฝึกอบรมมีความสำคัญต่อการพัฒนาโดยส่วนรวม ซึ่งหมายถึงหน่วยงาน สังคม ประเทศชาติ ตนเอง และกลุ่มบุคคลให้เป็นผู้มีสมรรถภาพสูงขึ้น ความสำคัญในการฝึกอบรมแต่ละครั้งจะมากหรือน้อยย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ปัญหาและความสำคัญในการฝึกอบรม วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมหรือกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรม เป็นต้น

2.3 ประเภทของการฝึกอบรม นักวิชาการได้แบ่งประเภทของการฝึกอบรมออกเป็นหลายลักษณะ ซึ่งในที่นี้จะขอยกมากล่าวถึงเพียง 2 ท่าน ดังนี้

น้อย ศิริโชติ (2524:11-13) แบ่งการฝึกอบรมออกเป็น 2 ประเภทคือ

(1) การฝึกอบรมก่อนปฏิบัติงาน(Preservice training) เป็นการฝึกอบรมบุคคลก่อนที่จะเริ่มปฏิบัติงานในหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งของหน่วยงาน ซึ่งถือว่าเป็นการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นตามความสำคัญของการฝึกอบรมที่ได้กล่าวมาแล้ว การฝึกอบรมก่อนปฏิบัติงานแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1.1) การปฐมนิเทศ (Orientation) เป็นการฝึกอบรมที่จัดขึ้นเพื่อแนะนำบุคคลให้รู้จักหน่วยงานใหม่ ทราบวัตถุประสงค์และนโยบาย รู้จักผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงานตลอดจนเข้าใจกฎระเบียบต่าง ๆ ของหน่วยงาน

(1.2) การแนะนำงาน (Induction training) เป็นการฝึกอบรมที่จัดขึ้นเพื่อสอนการปฏิบัติงานก่อนที่บุคคลจะเข้ารับหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่ง

มีลักษณะคล้ายกับการปฐมนิเทศ

(2) การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงาน (Inservice training) เป็นการฝึกอบรมหลังจากที่บุคคลเข้าปฏิบัติงาน ในหน่วยงานแล้ว บางครั้งเรียกว่าการฝึกอบรมบุคลากรประจำการ วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของบุคคลและเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงานแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

(2.1) การฝึกอบรมในขณะทำงาน (On the job training) เป็นการฝึกอบรมแบบไม่เป็นทางการ เน้นความสำคัญของการลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริงโดยมีผู้ชำนาญงานเป็นผู้ให้ความรู้และแนะนำปฏิบัติงาน

(2.2) การฝึกอบรมนอกที่ทำงาน (Off the job training) เป็นการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ มีการจัดอย่างเป็นระบบโดยหน่วยงานผู้รับผิดชอบ มีการวางแผนเตรียมการล่วงหน้าและมีหลักสูตรฝึกอบรมที่ชัดเจน

สำหรับ โอดิออร์เน่ (Odiorne.1970 : 80) ได้แบ่งการฝึกอบรมออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

(1) การฝึกอบรมขั้นต้น (Regular training programme) เป็นการฝึกอบรม เพื่อสนองความต้องการขั้นต้นเพื่อให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ตัวอย่างการฝึกอบรมขั้นต้น ได้แก่ การปฐมนิเทศ (Orientation training) การฝึกอบรมก่อนเลื่อนตำแหน่ง (pre-promotional programme)

(2) การฝึกอบรมเพื่อแก้ปัญหา (Problem-solving training programme) เป็นการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้นการฝึกอบรมประเภทนี้มักจะมุ่งเน้นในเรื่อง การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ระหว่างการปฏิบัติงาน มักเป็นการฝึกอบรมระยะสั้น ต่อเนื่องกันไปตามความจำเป็น

(3) การฝึกอบรมเพื่อพัฒนา (Innovation training programme) เป็นการฝึกอบรมในขั้นสูง เน้นการมุ่งอนาคต เป็นการฝึกอบรมที่จะช่วยให้ผู้ฏิปฏิบัติงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถพัฒนางานให้ก้าวหน้าขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ถ้าแบ่งประเภทการฝึกอบรมตามช่วงเวลาการปฏิบัติงานแล้วจะมี 2 ประเภทคือ การอบรมก่อนการปฏิบัติงาน และระหว่างการปฏิบัติงาน แต่ถ้าจะแบ่งตามจุดมุ่งหมายของการอบรมแล้ว จะมี 3 ประเภทคือการฝึกอบรมขั้นต้น การฝึกอบรมเพื่อแก้ปัญหา และการฝึกอบรมเพื่อพัฒนา เป็นต้น

2.4 กระบวนการฝึกอบรม นักวิชาการฝึกอบรมหลายท่านได้กล่าวถึงกระบวนการและขั้นตอนการฝึกอบรมแตกต่างกันไป ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเพื่อเป็นแนวทางเพียง 2 ท่าน พอสังเขปดังนี้

บอยเดลล์ (Boydel.1979:5-8) ได้สรุปไว้ว่า ขั้นตอนการฝึกอบรมที่เป็นระบบประกอบด้วยขั้นตอน 10 ขั้นตอน ดังนี้

(1) หาความจำเป็นในการฝึกอบรม

(2) พิจารณางานหรือภารกิจที่จะพัฒนา

(3) วิเคราะห์งานหรือภารกิจที่จะพัฒนา

(4) กำหนดบุคลากรที่จะได้รับการฝึกอบรม

(5) กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

(6) สร้างหลักสูตรการฝึกอบรม

(7) วางแผนการจัดการฝึกอบรม

(8) ดำเนินการฝึกอบรม

(9) ประเมินผลการฝึกอบรม

(10) ติดตามผลระยะยาว

สำหรับ วิเชียร ชิวพิมาย (2528:6-16) ได้กล่าวถึงกระบวนการฝึกอบรมว่า มีภารกิจที่สำคัญ 3 ประการดังนี้

(1) การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เป็นภารกิจที่สำคัญและมีความยุ่งยากหลายประการการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมแบ่งเป็นขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ

(1.1) การวิเคราะห์หาความจำเป็นในการฝึกอบรม เป็นการศึกษาสภาพที่เป็นปัญหา ของหน่วยงานที่จะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขด้วยวิธีการฝึกอบรมวิธีการวิเคราะห์หาความจำเป็นในการฝึกอบรมมีหลายวิธี เช่น การสังเกตการวิเคราะห์งาน การประเมินผล การปฏิบัติงาน การสำรวจความต้องการ เป็นต้น

(1.2) กำหนดวัตถุประสงค์ ในการฝึกอบรมเป็นขั้นตอนของกระบวนการในการดำเนินการฝึกอบรม ที่ชี้ให้เห็นถึงเป้าหมาย และความต้องการของการฝึกอบรม ทำให้สามารถกำหนดกิจกรรมการฝึกอบรม เนื้อหาวิชาในการฝึกอบรม และทรัพยากรที่ต้องการใช้ในการฝึกอบรมได้อย่างเหมาะสม

(1.3) เลือกเนื้อหาวิชา สำหรับการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

(1.4) กำหนดกิจกรรม และสื่อการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม สภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งคุณค่าทางเทคนิคของกิจกรรมและสื่อที่จะถ่ายทอดความรู้ได้อย่างถูกต้อง

(2) การวางโครงการฝึกอบรมเป็นขั้นตอนการนำผลจากการศึกษาวิเคราะห์หาความจำเป็นในการฝึกอบรม วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา และกิจกรรม รวมทั้งสื่อมากำหนดเป็นโครงร่างการฝึกอบรม เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้

ดำเนินการฝึกอบรมได้ปฏิบัติตามอันจะทำให้การฝึกอบรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ ตามปกติ โครงร่างการฝึกอบรมจะประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ คือ

(2.1) ชื่อโครงการฝึกอบรม

(2.2) หลักการและเหตุผล

(2.3) วัตถุประสงค์

(2.4) หลักสูตร

(2.5) ระยะเวลาในการฝึกอบรม

(2.6) วิธีการฝึกอบรม

(2.7) วิทยากร

(2.8) สถานที่

(2.9) ผู้ดำเนินการฝึกอบรม

(2.10) งบประมาณ

(2.11) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

(2.12) การประเมินติดตามผล

(3) การประเมินผลการฝึกอบรม เป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการฝึกอบรมเป็นตัวชี้ระดับความสำเร็จในการดำเนินการฝึกอบรมตลอดจนชี้ให้เห็นอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้น การประเมินผลการฝึกอบรมแบ่งออกได้เป็น 5 ระดับ คือ

(3.1) ระดับความรู้สึกและการตอบสนองต่อการจัดฝึกอบรมเป็นการประเมินพฤติกรรมเบื้องต้นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่า มีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบการฝึกอบรมมากน้อยเพียงใด

(3.2) ระดับการเกิดการเรียนรู้จากกิจกรรมการฝึกอบรมเป็นการประเมินความรู้ความเข้าใจ และความสามารถตลอดจนการเกิดทักษะ

และเจตคติที่พึงประสงค์

(3.3) ระดับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นการประเมินพฤติกรรมการทำงานตามที่พึงประสงค์ หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้ว

(3.4) ระดับผลที่เกิดขึ้นกับองค์การเป็นการประเมินเพื่อชี้ให้ทราบว่า การลงทุนจัดฝึกอบรมมีผลตอบแทนต่อองค์การหรือไม่ ผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามทิศทางที่พึงประสงค์ และคุ้มค่าต่อการลงทุนเพียงใด เป็นการประเมินพฤติกรรมการทำงานตามที่พึงประสงค์ หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้ว

(3.5) ระดับประสิทธิภาพ เป็นความต้องการขั้นสุดท้ายหรือสุดยอดของการฝึกอบรม คือเป็นการประเมินว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำความรู้ความสามารถ ทักษะ และเจตคติมาปรับปรุงพฤติกรรมการทำงานจนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์การและช่วยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามเป้าหมายขององค์การนั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น กล่าวสรุปได้ว่า กระบวนการฝึกอบรมจะมีขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอนคือ การหาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการฝึกอบรม การวางแผนการฝึกอบรม การเตรียมการฝึกอบรม การดำเนินการฝึกอบรม และการประเมินผลการฝึกอบรม

2.5 บทบาทและหน้าที่ของผู้ดำเนินการฝึกอบรม ผู้ดำเนินการฝึกอบรม (Facilitators) จะหมายถึงผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการฝึกอบรม คือเป็นผู้จัดผู้บริการ ผู้สนับสนุน และผู้ประเมินผลการฝึกอบรม ผู้ดำเนินการฝึกอบรมแตกต่างจากวิทยากร (Resource person) เพราะวิทยากรมีหน้าที่บรรยายให้ความรู้หรือจัดกิจกรรม เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเท่านั้น แต่ผู้ดำเนินการฝึกอบรมมีหน้าที่ทุกอย่างตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการฝึกอบรม ดังที่ สมพงษ์ จิตระดับ (2528:88-91) ได้สรุปถึงหน้าที่ของผู้ดำเนินการฝึกอบรมไว้ดังนี้

(1) พิจารณาสถานที่จัดฝึกอบรมให้เหมาะสม

(2) สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

(3) บริการในสิ่งที่จำเป็น โดยเน้นความช่วยเหลือให้คำแนะนำอำนวยความสะดวกในด้านวิชาการและสื่อเสริมประเภทต่าง ๆ

(4) ดำเนินการฝึกอบรมโดยเตรียมแผนปฏิบัติการ และดำเนินตามแผนทุกขั้นตอน

(5) เป็นผู้รับรู้ความรู้สึกของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ให้ผู้เขารบการฝกอบรมไดระบายความรูสกนกคด ความเครยด ความเหนอยลอน ผู้ดำเนินการฝึกอบรมต้องรับฟังด้วยความเห็นใจ และให้การสนับสนุนจนเกิดกำลังใจที่จะเข้ารับการฝึกอบรมอย่างเต็มความสามารถ

2.6 บทบาทหน้าที่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมการฝึกอบรมจะประสบผลสำเร็จได้ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมดังนั้นในการฝึกอบรมใด ๆ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีเจตคติที่ดีและต้องการเข้ารับการฝึกอบรมอย่างจริงใจ ตั้งแต่ก่อนการฝึกอบรมจะต้องทราบจุดมุ่งหมายและผลที่คาดว่าจะได้รับจากการฝึกอบรม และในระหว่างการฝึกอบรมก็จะต้องได้รับการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการฝึกอบรมและโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ในระยะหลังการอบรมที่ได้รับความสะดวกในการนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ (ชจรศักดิ์ หาญณรงค์. 2524:5; อ้างอิงมาจาก Lynton and Pareek.1967)

จากการศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการฝึกอบรม ทั้งในด้านความหมาย ความสำคัญ ประเภท กระบวนการฝึกอบรม บทบาทหน้าที่ของผู้ดำเนินการฝึกอบรมและผู้เข้ารับการอบรมทำให้สามารถสรุปได้ว่า การฝึกอบรมเป็นยุทธวิธีหนึ่งในการเพิ่มพูนความรู้ทักษะและสร้างเจตคติที่พึงประสงค์ให้แก่กลุ่มบุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้งการฝึกอบรมจะมีความเด่นตรงที่สามารถปรับยืดหยุ่นให้เหมาะสม

กับสถานการณ์ต่าง ๆ ตามความจำเป็นได้ และจากสภาพปัญหาของประชาชนในชนบทยังขาดความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่อยู่มาก เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า ยุทธวิธีการฝึกอบรมจะเป็นยุทธวิธีการหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ได้ ทั้งนี้โดยจะต้องสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหาและทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ในอนาคตด้วย

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

จากการที่มีความจำเป็นต้องให้การศึกษาอบรมแก่ประชาชนในชนบทในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ เพื่อให้สามารถผลิตผ้าไหมมัดหมี่ที่มีคุณภาพและมีความสวยงามตอบสนองความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งจะเป็นการช่วยแก้ปัญหาความยากจนและเผยแพร่เอกลักษณ์ที่ดีงามของท้องถิ่น และชาติไทยไปสู่นานาประเทศด้วยนั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการให้การศึกษาแก่ประชาชนดังกล่าวคือ หลักสูตร ซึ่งจำเป็นต้องสร้างให้เหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าว ดังนั้นเพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลตลอดจนแนวคิดต่างๆ ในการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรในด้านความหมาย องค์ประกอบของหลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตร และการประเมินหลักสูตร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความหมายของหลักสูตร

การให้ความหมายของคำว่า "หลักสูตร" ได้มีผู้ให้ความหมายไว้มาก ดังจะได้กล่าวถึงต่อไปนี้

(1) หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียนซึ่งอยู่ภายใต้การอำนวยการ หรือการจัดการของโรงเรียนเพื่อเป็นการเพิ่มความรู้

ประสบการณ์อย่างเป็นระบบแก่ผู้เรียน ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (Krug. 1957 : 3; Good. 1973:7; Oliva.1982:10; Toefer and Allessi. 1986 :31; ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. 2529:10)

(2) หลักสูตร หมายถึงโครงการแผนการเรียน หรือเป็นรายการที่ทางโรงเรียนกำหนดสอนให้กับเด็ก เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนด (Taba. 1962 :10;สุมิตร คุณานุกร.2523:2; วิชัย วงษ์ใหญ่. 2525:1-2)

นอกจากความหมายของหลักสูตรดังกล่าวแล้ว ทอฟเฟอร์ และอัลเอสซี Toefer and Alessi. 1986:30-34) ได้ให้คำจำกัดความของหลักสูตรไว้ 4 ลักษณะ คือ

(1) หลักสูตรมีลักษณะเป็นผลผลิต นั่นคือหลักสูตร หมายถึงหนังสือเอกสารหลักสูตรที่ได้กำหนดเนื้อหารายวิชาจุดมุ่งหมาย หรือแม้กระทั่งรายชื่อหนังสือที่ใช้เรียนไว้เพื่อปฏิบัติตาม

(2) หลักสูตรมีลักษณะเป็นโครงการ อันหมายถึงกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนได้จัดขึ้น ซึ่งไม่ได้หมายถึงรายวิชาที่ศึกษาเท่านั้น เช่น โครงการแนะแนว โครงการกีฬา ฯลฯ เป็นต้น

(3) หลักสูตรมีลักษณะเป็นความตั้งใจที่จะให้เรียนรู้ ซึ่งหมายถึงการให้ความหมายของหลักสูตรในแง่ที่ว่า จะต้องเรียนรู้อะไรบ้างทั้งในด้านความรู้หรือเนื้อหา ทักษะ เจตคติ ตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งจะต้องกำหนดเอาไว้

(4) หลักสูตรมีลักษณะเป็นประสบการณ์ผู้เรียน ซึ่งหมายถึงผลอันเนื่องมาจากการจัดสิ่งต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

จากความหมายและคำจัดกัดความต่าง ๆ ของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าเป็นการให้ความหมาย หรือให้คำจำกัดความในลักษณะเป็นหลักสูตรที่ใช้ใน

ระบบโรงเรียน เพื่อให้เกิดผลผลิตซึ่งเป็นที่ต้องการของโรงเรียนและสังคมทั้งสิ้น (Saylor and Alexander. 1954:3) แต่อย่างไรก็ตาม ความหมายของหลักสูตรที่แท้จริงนั้นยังครอบคลุมไปถึงการศึกษานอกระบบอีกด้วย ซึ่งหลักสูตรในลักษณะนี้จะหมายถึงประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองไปในทิศทางที่พึงปรารถนา และหลักสูตรที่ดีควรเป็นหลักสูตรที่สนองความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนมีความสอดคล้องกับความต้องการของชีวิตที่เหมาะสมที่สุดและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ทางการศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง การปกครอง ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม และคุณธรรม รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาและสังคมด้วยหลักสูตรแบบนี้เป็นหลักสูตรที่เน้นหลักการทางชีวิตและสังคม (Curriculum based on social and life function) ได้แก่ การจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้มีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของคนในชุมชนนั้นโดยตรง การสอนตามหลักสูตรนี้จะมุ่งเน้นหนักไปในทางปฏิบัติจริง เพื่อประโยชน์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตด้วย (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2525:4)

สำหรับหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทที่ผู้วิจัยจะพัฒนาขึ้นนี้ จะเป็นหลักสูตรนอกระบบโรงเรียนที่ยึดหลักการเพื่อชีวิตและสังคมเช่นเดียวกันทั้งนี้โดยเน้นหนักในเรื่องการปฏิบัติจริงอันจะก่อให้เกิดความรู้ ความสามารถและทักษะในการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพและสวยงาม สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาฝีมือแรงงานในสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่จะเป็นอุตสาหกรรม ธุรกิจและบริการรวมทั้งสังคมข่าวสารมากขึ้นในอนาคตด้วย

2. <u>องค์ประกอบของหลักสูตร</u>

หลักสูตรจะประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรจะมี 4 ประการดังนี้ คือ(Taba.1962:10;Kerr.1968:16-17)

(1) จุดมุ่งหมาย (Aims and specific objectives) เป็นส่วนที่กล่าวถึงจุดมุ่งหมายทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา

(2) เนื้อหาวิชา (Content) เป็นส่วนที่กล่าวถึงเนื้อหาวิชาที่จัดไว้ในหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาจนมีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมาย

(3) กิจกรรมและรูปแบบการเรียนการสอน (Learning and teaching implies) เป็นส่วนที่กล่าวถึงวิธีการและกระบวนการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับเนื้อหาวิชาอย่างมีประสิทธิภาพ

(4) รายการประเมินผล (Evaluation program) เป็นส่วนที่กล่าวถึงวิธีการตรวจสอบว่า ผู้เรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์เพียงใด

อนึ่งในเรื่ององค์ประกอบของหลักสูตรดังกล่าวนี้ อาจมีมากกว่านี้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะให้มีรายละเอียดและสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด ดังเช่น

สงัด อุทรานันท์ (2528:181-189) ได้แบ่งองค์ประกอบของหลักสูตรเป็น 6 ประการ คือ

(1) เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร

(2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งควรมีทั้งจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ

(3) เนื้อหาสาระและประสบการณ์

(4) การเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

(5) การเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิชาการในชุมชน

(6) การประเมินผล

นอกจากนี้แล้วในการวิจัยพัฒนาหลักสูตรเฉพาะเรื่อง ได้แบ่งองค์ประกอบของหลักสูตรในหลายลักษณะ ดังเช่น

สมบูรณ์ ตันยะ (2524:21-23)ได้วิจัยและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการสอนของครูประจำการระดับประถมศึกษา โดยกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรดังกล่าวเป็น 6 องค์ประกอบด้วยกันคือ

(1) จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมโดยแบ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลัก และจุดมุ่งหมายย่อย

(2) ความรู้พื้นฐาน

(3) เนื้อหาวิชา

(4) กิจกรรมการฝึกอบรม

(5) สื่อการฝึกอบรม

(6) การวัดและประเมินผล

นิภา ทองไทย (2525:59) ได้ทำการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนสำหรับพ่อแม่ในชุมชนเกษตรกรรมชนบทโดยกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรดังกล่าวเป็น 3 ส่วน คือ

(1) สภาพปัญหาและความจำเป็นในการอบรม

(2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

(3) หน่วยการฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วย จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เนื้อหาการอบรม กิจกรรมและวิธีการอบรม และวิธีการประเมินผลผู้เข้ารับการฝึกอบรม

สมคิด เมตไตรพันธ์ (2530:161) ได้ทำการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มสำหรับผู้นำท้องถิ่นระดับหมู่บ้านในประเทศไทยโดยกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรเป็น 6 ส่วนด้วยกันคือ

(1) หลักการและเหตุผล

(2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

(3) เนื้อหาสาระของหลักสูตร

(4) ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

(5) ข้อเสนอแนะในการดำเนินการฝึกอบรม

(6) การประเมินผลหลักสูตร

สุชาติ ลิ้มตะกูล (2532:114) ได้ทำการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรสำหรับลูกกรรมกรก่อสร้างก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรดังกล่าวเป็น 7 ส่วนด้วยกัน

(1) ภาพปัญหาและความจำเป็น

(2) หลักการของหลักสูตร

(3) เป้าหมายของหลักสูตร

(4) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

(5) เนื้อหาของหลักสูตร

(6) หน่วยการเรียน ซึ่งประกอบด้วย สภาพที่เป็นอยู่ ผลที่เกิดขึ้น เป้าหมายของหน่วยการเรียน และจุดมุ่งหมายของหน่วยการเรียน

(7) แผนการเรียนประกอบด้วยเรื่องที่จะเรียนจุดมุ่งหมาย เนื้อหาที่จะเรียน กิจกรรมการเรียนและวิธีการสอน สื่อ และการประเมินผลการเรียน

วิชิต สุรัตน์เรืองชัย (2534:92-94) ได้ทำการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมความรู้เรื่องโรคเอดส์สำหรับครูประถมศึกษา โดยกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรดังกล่าว 3 ส่วนด้วยกันคือ

(1) ปัญหาและความจำเป็น

(2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

(3) หน่วยการฝึกอบรม ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และวิธีประเมินผล

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้แนวคิดในการ ที่จะกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท ซึ่งผู้วิจัยจะพัฒนาขึ้นเป็นโครงร่างหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร 5 ส่วน ด้วยกันดังนี้

(1) สภาพปัญหาและความจำเป็น

(2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

(3) สมรรถภาพที่มุ่งให้เกิดขึ้น

(4) หน่วยการฝึกอบรมซึ่งประกอบด้วยจุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และวิธีการประเมินผลผู้เข้ารับการฝึกอบรม

(5) แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้

3. <u>กระบวนการพัฒนาหลักสูตร</u>

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร จะมีความหมายครอบคลุมถึงการสร้างหลักสูตร การวางแผนการใช้หลักสูตร การประเมินและการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งแนวคิดและรูปแบบของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวนี้ มีนักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรได้เสนอแนวทางไว้หลายท่าน รวมทั้งได้มีรูปแบบของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ที่นักวิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and development) อีกจำนวนมาก สำหรับแนวคิดและรูปแบบของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่เสนอโดยนักการศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรได้แก่ ไทเลอร์ (Tyler.1949:110-125) ทาบา (Taba.1962:12) โบแชมป์(Boauchamp. 1968:45) เคอร์ (Kerr.1971:178-199) เซย์เลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander" 1974:27) เลวี (Levy .

1977 : 82 - 83) โอลิวา (ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. 2529 : 134-135; อ้างอิงมาจาก Oliva.1982) ทอฟเฟอร์และอัลเลสซี (Toepfer and Alessi. 1986:442) พนัส หันนาคินทร์ (2521:127-128) สุมิตร คุณานุกร (2523:5-9) สงัด อุทรานันท์ (2528 : 34-36) วิชัย วงษ์ใหญ่ (2533:23) และแนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโดยวิธีดาคัม (Adams. 1972 ; Mitchell.1983; Norton.1985) ส่วนรูปแบบ และกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ที่นักวิจัยได้พัฒนาขึ้นตามกระบวนการวิจัยและพัฒนานั้น ได้แก่รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพด้านการสอนของครูประจำการระดับประถมศึกษาของสมบูรณ์ ตันยะ (2524:17) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน สำหรับพ่อแม่ในชุมชนเกษตรกรรมชนบทของ นิภา ทองไทย (2525 : 34-35) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มสำหรับผู้นำท้องถิ่นระดับหมู่บ้านในประเทศไทยของ สมคิด เมตไตรพันธ์ (2530:151-159) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร สำหรับลูกกรรมกรก่อสร้างก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานครของสุชาติ ลิ้มระกูล (2532:86-87) และรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ สำหรับครูประถมศึกษาของวิชิต สุรัตน์เรืองชัย (2534:88) เป็นต้น

อนึ่งสำหรับแนวคิดและรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวข้างต้นนี้ หากพิจารณาในภาพรวมแล้ว จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่จะมีรายละเอียดและขั้นตอนต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นในลำดับต่อไปนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอแนวคิด และรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะที่สำคัญและใช้เป็นพื้นฐานในการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทครั้งนี้ดังนี้

3.1 แนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์

ไทเลอร์ (Tyler.1949:110-125) ได้เสนอหลักการและเหตุผลใน

การสร้างหลักสูตรที่เรียกว่า "เหตุผลของไทเลอร์" (Tyler's rationale) โดยคำถามพื้นฐาน 4 ประการคือ

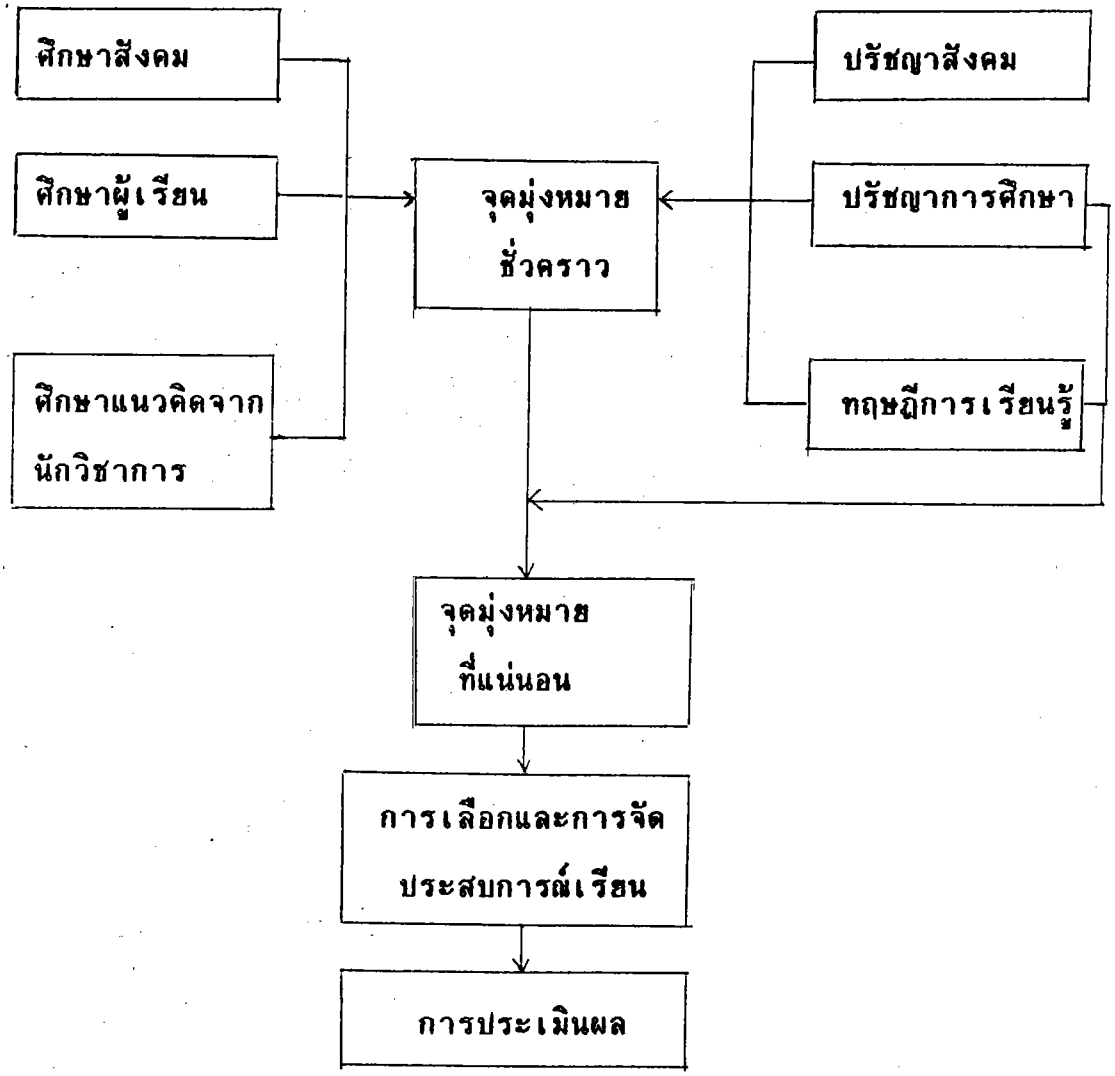
(1) มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่โรงเรียนจะต้องจัดให้กับนักเรียน

(2) มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่โรงเรียนควรจัดขึ้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

(3) จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ให้มีประสิทธิภาพ

(4) จะพิจารณาได้อย่างไรว่า วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้บรรลุผลแล้ว

คำถามทั้ง 4 ข้อนี้ ไทเลอร์เน้นว่าต้องถามเรียงลำดับ เพราะการตั้งวัตถุประสงค์เป็นคำถามที่สำคัญ และจะเป็นตัวกำหนดคำถามที่เหลืออีกสามข้อต่อมาจาก แนวคิดนี้ทำให้มองเห็นถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ ตามที่วิชัย วงษ์ใหญ่ (2527:10) ได้แสดงไว้เป็นแผนภาพดังนี้

ภาพประกอบ 71 การพัฒนาหลักสูตรของ ไทเลอร์

จากแผนภาพการพัฒนาหลักสูตรของ ไทเลอร์ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

(1) กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเริ่มด้วยการกำหนดจุดมุ่งหมายชั่วคราวโดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาสังคม แนวคิดของนักวิชาการศึกษาตัวผู้เรียน ปรัชญาของสังคม ปรัชญาการศึกษา และทฤษฎีการเรียนรู้ จุดมุ่งหมายที่ได้ในขั้นนี้บางครั้งมีมากเกินกว่า ที่จะจัดเข้าไว้ในหลักสูตรได้ทั้งหมด จึงควรมีการเลือกจุดมุ่งหมายข้อที่สำคัญ และสามารถปฏิบัติได้จริงโดยพิจารณาจากหลักจิตวิทยาการเรียนรู้และหลักปรัชญา

(2) การเลือกประสบการณ์การเรียน เป็นการกำหนดเนื้อหาวิชา หรือประสบการณ์ที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายแน่นอนที่ตั้งไว้

(3) การประเมินผลเป็นวิธีการที่จะทำการตรวจสอบว่าผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด หลังจากที่ได้รับประสบการณ์ตามหลักสูตรแล้ว

3.2 แนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา

ทาบา (Taba.1962:12)ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่มีรายละเอียดมากขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 8 ขั้นตอนคือ

(1) วินิจฉัยความต้องการของผู้เรียน และสังคมเนื่องจากหลักสูตรสร้างขึ้นมาสำหรับผู้เรียนดังนั้นจึงต้องรู้ว่าผู้เรียนมีความต้องการอะไร สังคมต้องการอะไร

(2) กำหนดวัตถุประสงค์โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ความต้องการ เพื่อให้วัตถุประสงค์สอดคล้องกับสังคมและผู้เรียน

(3) เลือกเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การเลือกเนื้อหาวิชาขึ้นอยู่กับเกณฑ์หลายประการ เช่น ความสำคัญของตัวเนื้อหาเอง ความสามารถของผู้เรียน ลำดับขั้นการเรียนรู้ ระดับ

พัฒนาการ เป็นต้น

(4) จัดเนื้อหาวิชาให้เป็นหมวดหมู่ เรียงตามลำดับความยากง่าย ความต่อเนื่องของเนื้อหาวิชา เพื่อสะดวกในการเรียนรู้

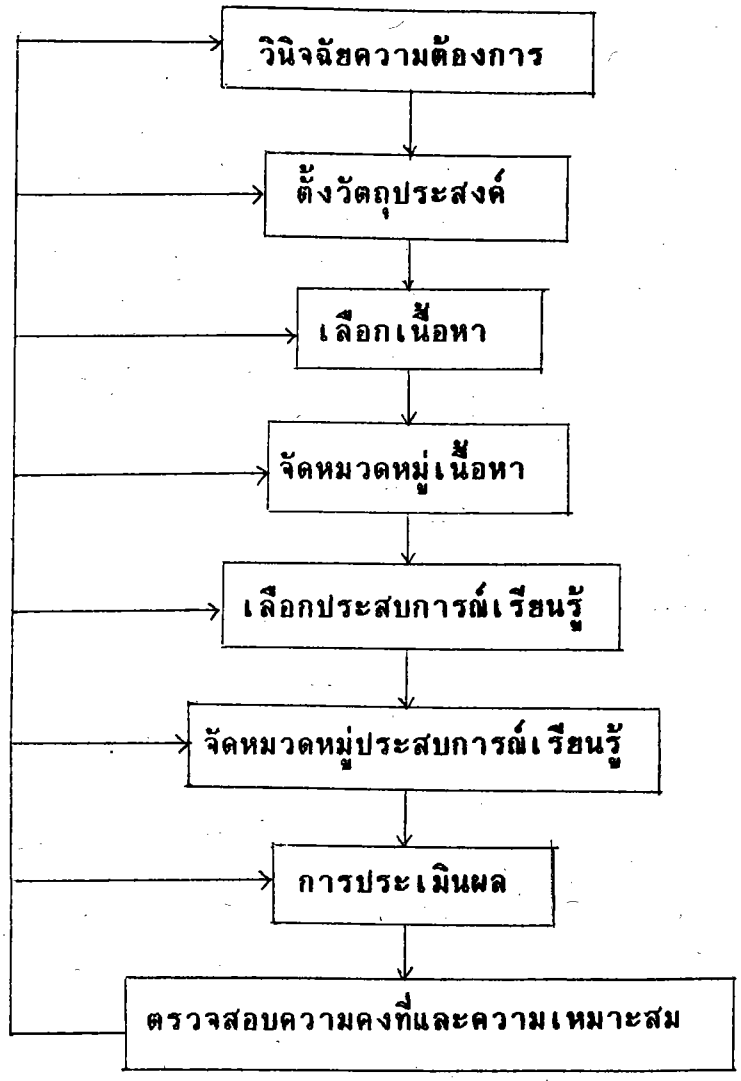
(5) เลือกประสบการณ์เรียนรู้ ซึ่งจะนำมาเสริมเนื้อหาวิชา และกระบวนการเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยให้สอดคล้องกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

(6) จัดลำดับขั้นของประสบการณ์การเรียน แก้ไขปรับปรุงประสบการณ์ต่างๆ ที่จะนำมาเสริมการเรียนรู้ โดยพิจารณาว่าประสบการณ์ใดจะให้กับผู้เรียนก่อนหรือหลัง

(7) ประเมินผล เนื้อหาวิชาหรือประสบการณ์ว่าได้ทำให้เกิดการเรียนรู้ตามที่ได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่และพิจารณาจะใช้วิธีการประเมินผลอย่างไร มีอะไรบ้างที่จะนำมาช่วยในการประเมิน

(8) ตรวจสอบความคงที่ และความเหมาะสมในแต่ละขั้น เพื่อดูว่าเนื้อหาที่จัดขึ้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือไม่ กิจกรรมการเรียนที่จัดขึ้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมาย หรือไม่และมีความสอดคล้องกับเนื้อหาหรือไม่ มีความเหมาะสมเพียงใด ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายหรือไม่

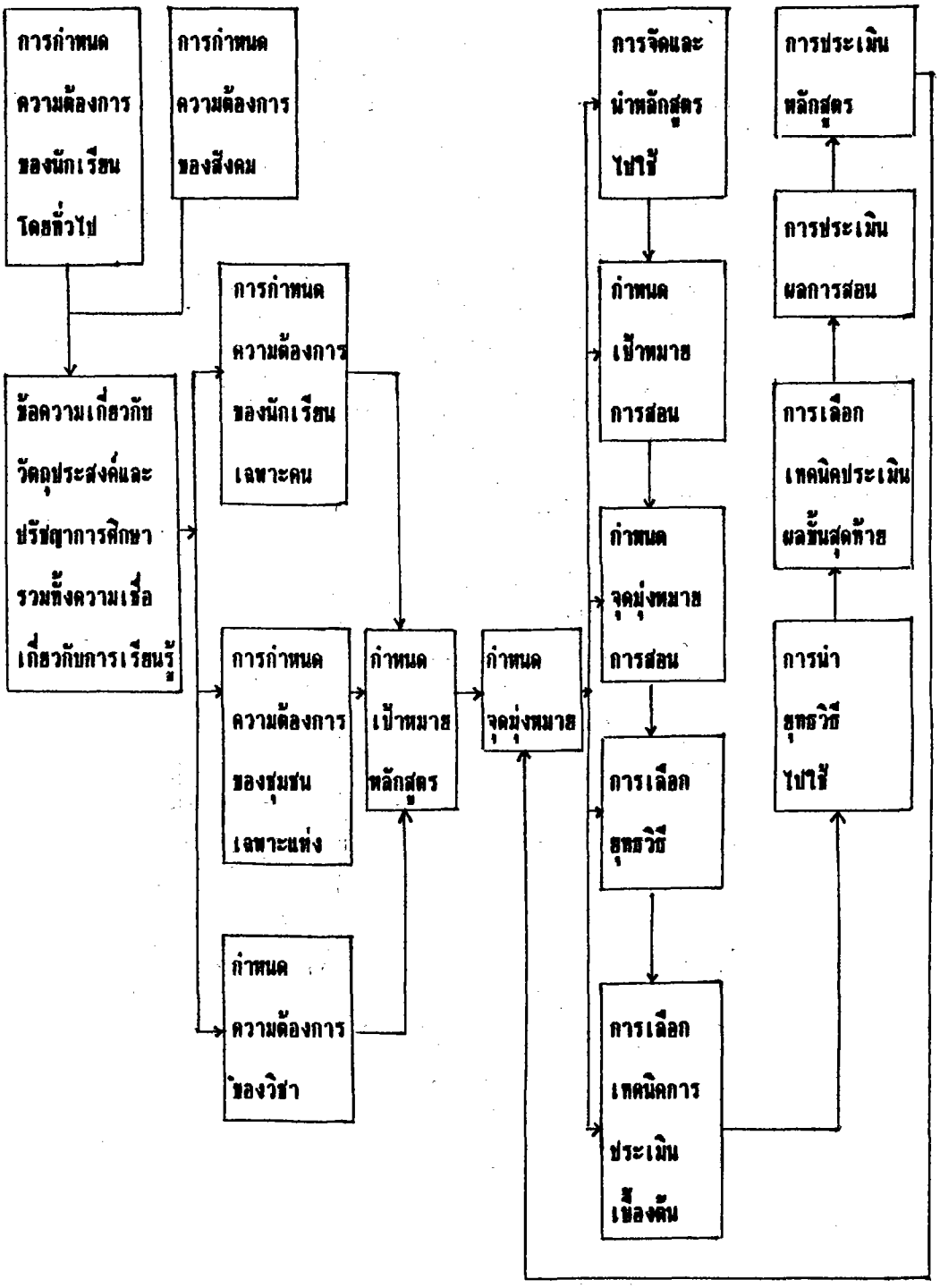
จากขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของ ทาบา สามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 72 การพัฒนาหลักสูตรของทาบา

3.3 แนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา

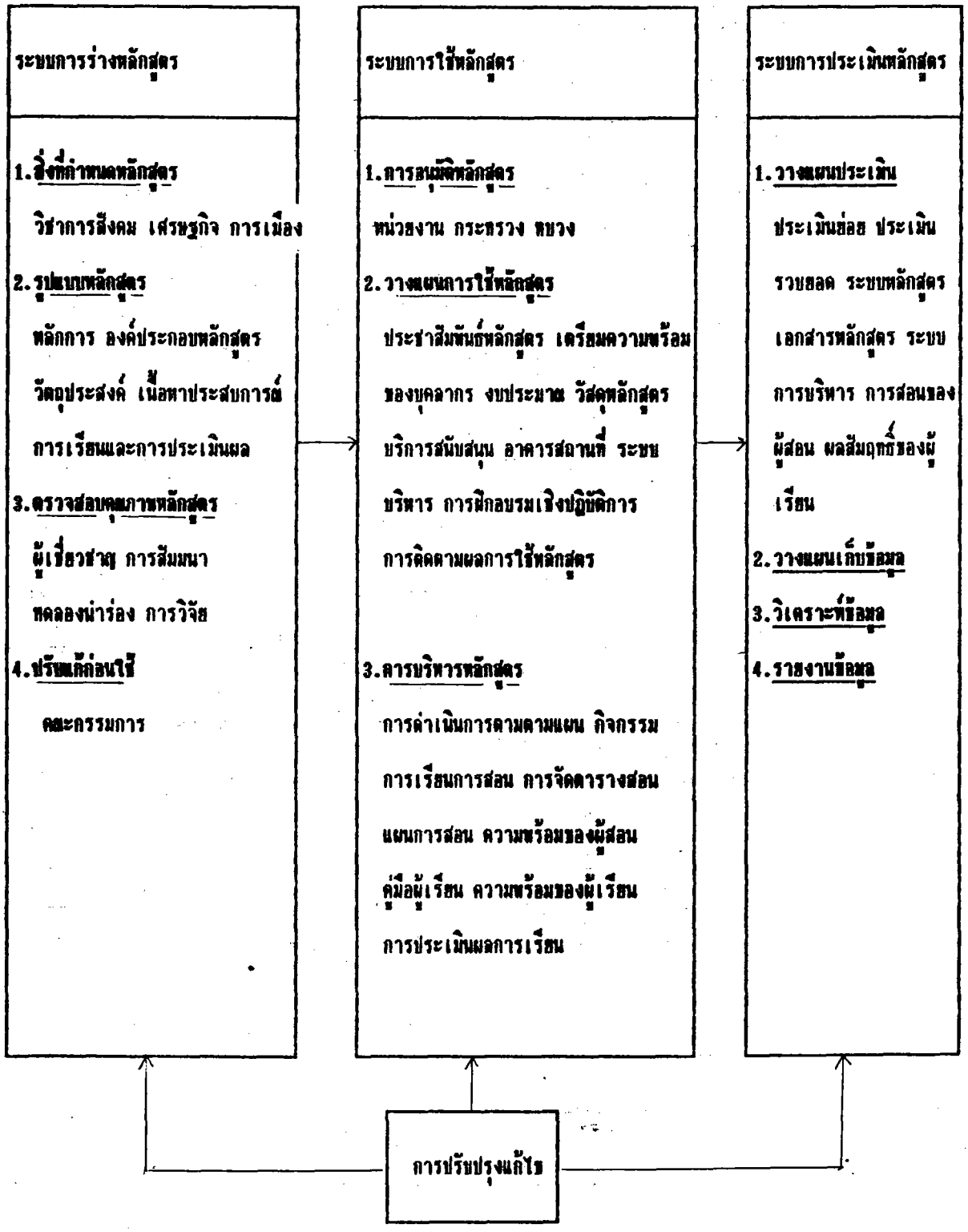
โอลิวา (ชวัชชัย ชัยจิรฉายากุล.2529:134-135; อ้างอิงมาจาก Oliva. 1982) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพประกอบ 73 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา

3.4 แนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่

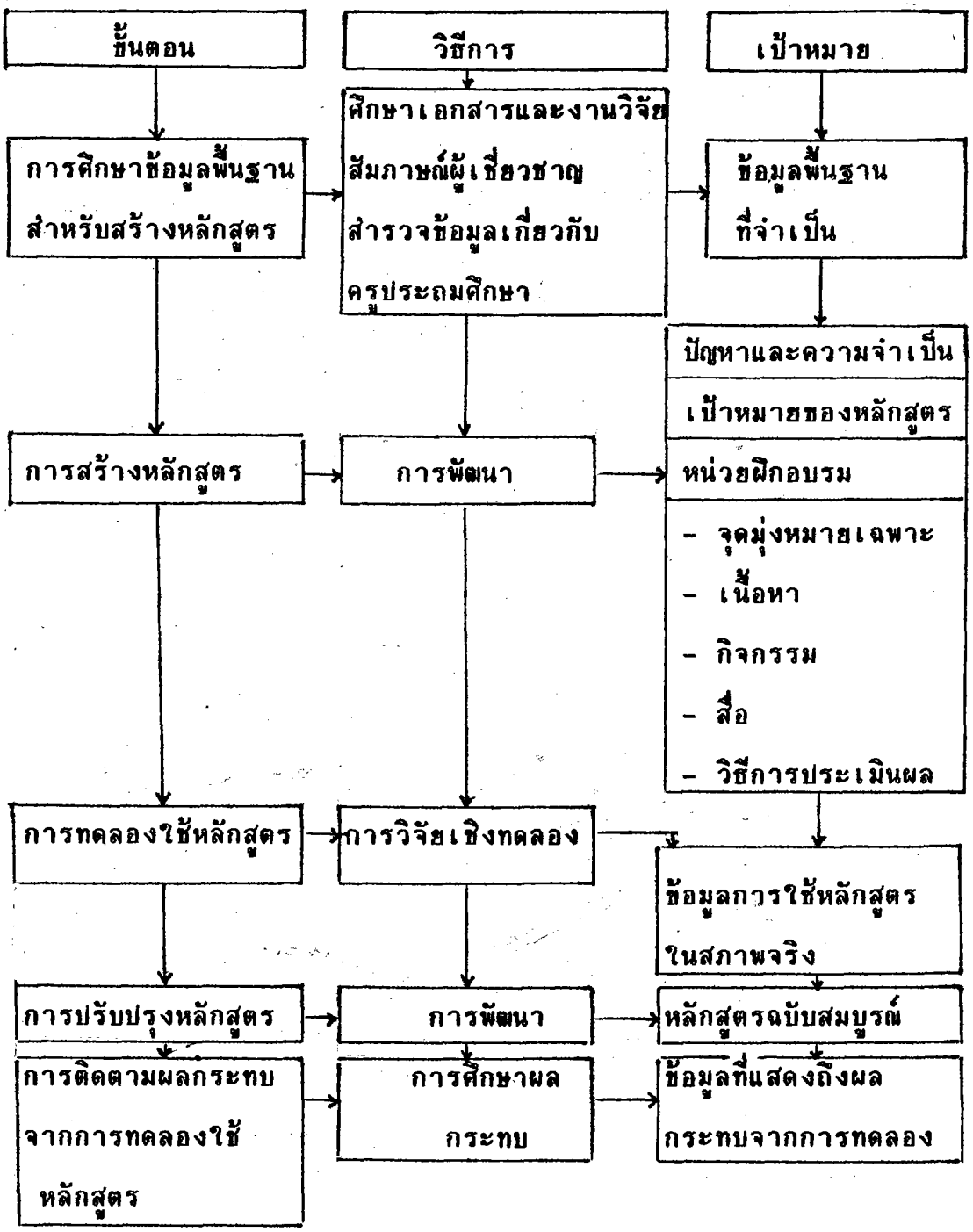
วิชัย วงษ์ใหญ่ (2533:23) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร ซึ่งหมายถึง ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้และระบบการประเมินหลักสูตรทั้งสามระบบนี้จะสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เพื่อให้เกิดภาพรวมที่เป็นเอกภาพของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรคือ กลุ่มของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งแต่ละส่วนประกอบด้วยส่วนย่อย ๆ ที่สัมพันธ์กันตลอดและจะนำไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพสรุปได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 74 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรของวิชัย วงษ์ใหญ่

3.5 แนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของวิชิต สุรัตน์เรืองชัย

วิชิต สุรัตน์เรืองชัย (2534:88) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับโรคเอดส์สำหรับครูประถมศึกษา โดยในแต่ละขั้นตอนจะมีวิธีการและเป้าหมายดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพประกอบ 75 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับ โรคเอดส์สำหรับครูประถมศึกษาของ วิชิต สุรัตน์เรืองชัย

3.6 แนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโดยวิธีดาคัม

เนื่องจากวิธีดาคัม (DACUM : Developing A Curriculum) เป็นวิธีการการที่ค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทย และเป็นวิธีการหนึ่งที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ ดังนั้นในหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึงวิธีดาคัมในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ ความหมายและความเป็นมา หลักการและกระบวนการ แนวทางปฏิบัติในประเด็นที่สำคัญ ความสำคัญและประโยชน์ แนวทางการประยุกต์ใช้และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.6.1 ความหมายและความเป็นมา

ความหมายและความเป็นมาของวิธีดาคัมที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ เป็นการประมวลได้จากข้อเขียนของอาดัมส์(Adams.1972:23-25) มิทเชลล์(Mitchell. 1983; DACUMI:1-5)นอร์ตัน (Norton:1985:1-2,75-77)สุภัท กุขุน (2533: 24-27) มนัส นามวงศ์ (2533:9-11) กรมแรงงาน (2532:33-38)สุเทพ การุณย์ลัญจกร (2534:1-34) และกรมการฝึกหัดครู (2534:1-5)

ดาคัม เป็นคำย่อมาจากภาษาอังกฤษว่า Developing A Curriculum (Adams.1972:23; Norton. 1985:1) หรือ Designing A Curriculum (Mitchell. 1983;DUCUMI : 1) ซึ่งวิธีการดาคัมเป็นกระบวนการที่ใช้ในการวิเคราะห์อาชีพ เพื่อหาสมรรถภาพที่จำเป็นของการประกอบอาชีพนั้น ๆ แล้วนำสมรรถภาพเหล่านี้ไปเป็นพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรหรือโปรแกรมการฝึกอาชีพนั้นทั้งนี้โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญที่ประกอบอาชีพนั้น ๆ 8-12 คน ประชุมเพื่อระดมสมองภายใต้การอำนวยความสะดวกของผู้ประสานงาน/ผู้ดำเนินการประชุม 2-3 วัน ผลการวิเคราะห์อาชีพดังกล่าว จะปรากฏออกมาในลักษณะของแผนภูมิทักษะ หรือแผนผังอาชีพ (Skill profile chart หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า DACUM chart) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่หลักหรือสมรรถภาพหลักและงานย่อยหรือสมรรถภาพย่อยในแต่

ละหน้าที่หลักหรือสมรรถภาพหลักของอาชีพนั้น ๆ จากนั้นก็นำแผนภูมิทักษะที่ได้จากการวิเคราะห์นี้ไปเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร หรือโปรแกรมเพื่อการฝึกอาชีพนั้น ๆ ต่อไป อย่างไรก็ตามนอกจากวิธีดาคัม จะใช้ประโยชน์สำหรับการเป็นพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวแล้ว ก็สามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ อีกดังเช่น ในด้านการแนะแนวและการคัดเลือกผู้เรียนในด้านการหาความต้องการการฝึกอาชีพในด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ในด้านการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานและในด้านการจัดทำรายละเอียดและขั้นตอนการปฏิบัติงาน เป็นต้น

สำหรับประวัติความเป็นมาของวิธีการดาคัมนั้น วิธีการดาคัมได้เริ่มพัฒนาขึ้นจากความต้องการที่จะแก้ปัญหาการฝึกอบรมด้านวิชาชีพในประเทศแคนาดา โดยในปี ค.ศ. 1965 กรมแรงงาน (Department of Manpower) ของประเทศแคนาดาได้ร่วมมือกับบริษัทเอกชนที่เรียกว่า บริษัทนิวสตาร์ท (NewStart Corporations) ศึกษาและค้นหาวิธีการที่จะใช้ช่วยให้การฝึกอบรมวิชาชีพได้ผลและมีประสิทธิภาพ โดยในขั้นเริ่มต้นได้มีการศึกษาตรวจสอบวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการฝึกอบรมด้านวิชาชีพทั่วประเทศแคนาดา จากการศึกษาดังกล่าวได้พบวิธีการใหม่ซึ่งใช้ในการวางแผนหลักสูตรหรือโปรแกรม ที่ศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพชื่อว่า Clinton job Corps Centre ในเมืองคลินตัน (Clinton) รัฐไอโอวา (Iowa) ศูนย์นี้ดำเนินการโดย ดร.โอลิเวอร์ ไรซ์ (Dr.Oliver Rice) ซึ่งได้รับความร่วมมือจาก General.Learning Corporation แห่ง New York โดยศูนย์ฝึกอาชีพแห่งนี้ ตั้งขึ้นเพื่อให้แนวทางแก่สตรีที่มีอายุระหว่าง 16-21 ปี ที่ว่างงานหรือไม่ได้เข้าเรียนในระบบ หรือผู้ที่ครอบครัวไม่สามารถนับสนุนให้เรียน ได้ไปสู่การเป็นผู้ที่ช่วยหาเลี้ยงครอบครัว (Bread winners) เป็นแม่บ้าน และเป็นประชากรที่มีประสิทธิภาพ การดำเนินการดังกล่าวได้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย รวมทั้งทำให้สตรีดังกล่าวสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีขึ้น สำหรับวิธีการที่ใช้ในการฝึก

อบรมนั้น ดร.ไรซ์ ได้ใช้วิธีการวางแผนภูมิหลักสูตรทั้งหมดและระบุวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจนไว้สำหรับผู้เรียนแต่ละคนและขณะดำเนินการฝึกอบรมก็จะแจกสำเนาแผนภูมิดังกล่าวให้ผู้เข้าฝึกอบรมหรือผู้เรียนแต่ละคน แผนภูมิดังกล่าวนี้ผู้เข้าฝึกอบรมจะใช้ในการประเมินตนเอง โดยระบายสี วัตถุประสงค์แต่ละข้อที่ผู้เข้าฝึกอบรมสำเร็จ ด้วยวิธีการดำเนินการดังกล่าวของ ดร.ไรซ์ ทำให้ผู้เรียนหรือผู้เข้าฝึกอบรมได้รับประโยชน์ก็คือ ทำให้ผู้เรียนได้มองเห็นภาพทั้งหมดของหลักสูตรทั้งในด้านโครงสร้างและผลที่จะตามมา กล่าวคือ ผู้เรียนจะมองเห็นได้ว่าตนเองบรรลุผลมากน้อยแค่ไหนและยังคงต้องทำต่อไปมากน้อยแค่ไหน นอกจากนี้การที่ได้ระบุวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมไว้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้เรียนสามารถระบุระดับทักษะที่ต้องการเพื่อความสำเร็จและการทำงานในระดับนั้นได้ง่ายอีกด้วย อนึ่งนอกจากประโยชน์สำหรับผู้เข้าอบรมหรือผู้เรียนดังกล่าวแล้ว แผนภูมิหลักสูตรนี้ยังนำไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ด้วยดังเช่น ผู้วางแผนหลักสูตรหรือโปรแกรมสามารถใช้ในการระบุส่วนต่าง ๆ ร่วมกับหลักสูตรหรือโปรแกรมอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้สามารถรวมกลุ่มเข้าด้วยกัน เป็นการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพมากกว่า ส่วนผู้บริหารก็สามารถใช้แผนภูมินี้ระบุราคาของวัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และผู้ร่วมงานได้ ในด้านผู้สอนหรือผู้ให้การฝึกอบรมก็สามารถใช้แผนภูมินี้ เป็นแนวทางหลักในการพัฒนาอุปกรณ์การสอนเองได้ นอกจากนี้แผนภูมิดังกล่าวยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถโอนจากหลักสูตร/โปรแกรมหนึ่งไปยังอีกหลักสูตร/โปรแกรมหนึ่งได้โดยง่าย เมื่อผู้เรียนมีความสนใจเปลี่ยนไปหรือถ้าต้องการพัฒนาทักษะให้มากขึ้น

จากความสำเร็จของการดำเนินงานของ ดร.ไรซ์ ในปี ค.ศ. 1968 เขาได้รับเชิญจากกรมแรงงานของประเทศแคนาดา ให้ทำงานในเรื่องดังกล่าวร่วมกับโฮวาร์ด คลิเมนท์ (Howard Climent) ซึ่งเป็นตัวแทนของบริษัทนิวสตาร์ท (NewStart Corporations) ดำเนินการผลิตสื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้กับ

บริษัทในขณะเดียวกันนั้นภาควิชาหลักสูตรอาชีพและช่างเทคนิค คณะศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยบริติช โคลัมเบียโดยการนำของ ดีเรก แฟรงคลิน (Derek Franklin) ก็ได้เข้าร่วมดำเนินงานด้วยเช่นกัน ผลงานที่ปรากฏในช่วงนี้เป็นการผลิตวัสดุอุปกรณ์จำนวนมากได้แก่ แผนภูมิ สมุดงาน แผ่นใส บทเรียนโปรแกรม และภาพยนตร์สาธิต กระบวนการทำแผนภูมิหลักสูตร รวมทั้งได้มีการพิมพ์ตำราชื่อ Designing a Curriculum (DACUM) ขึ้นในปี ค.ศ. 1969 โดยการสนับสนุนของกรมส่งเสริมการขยายตัวทางเศรษฐกิจส่วนภูมิภาค(Department of Regional Economic Expansion) ของแคนาดา

อนึ่งในระยะเดียวกันนี้เอง วิธีการดาคัมได้รับการพัฒนาและนำไปใช้ในการฝึกอาชีพประเภทต่าง ๆ ทั่วแคนาดา รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานหรือศูนย์ฝึกอาชีพต่าง ๆ ได้นำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร/ โปรแกรมการเรียนมากขึ้น ดังเช่น ที่วิทยาลัยฮอลแลน (Holland College) วิทยาลัยชุมชนนิวบรันสวิคก์ (New Brunswick Community College) ฝ่ายการศึกษาของบริษัทโนวา สก๊อตเทีย นิวสตาร์ท (Nova Scottia NewStart Inc. Department of Education) ศูนย์วิจัยและพัฒนาในเมืองอัลเบอร์ตา (Alberta) และฝ่ายการศึกษาด้านอาชีพและช่างเทคนิคของนิวเฟาวน์แลนด์ (Newfoundland Divison of Technical and Vocational Education)

สำหรับในช่วงตั้งแต่ปี ค.ศ.1970 เป็นต้นมา วิธีการดาคัมได้รับการพัฒนาและนิยมใช้มากขึ้น สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ของรัฐและภาคเอกชนในแคนาดายอมรับและนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพอย่างมาก มีหลักสูตรวิชาชีพที่พัฒนาโดยวิธีนี้มากกว่า 400 หลักสูตร มีการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องดาคัมในลักษณะต่างๆ เช่น การเขียนหนังสือหรือตำรา บทความ การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้สอนและผู้บริหารและการทำวีดีโอเทปเผยแพร่เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการนำวิธีการดาคัม

ไปใช้ในวิธีการ (Methodology) ของการวิจัยอีกด้วย ในส่วนของหนังสือ หรือตำราที่กล่าวถึงวิธีดาคัมค่อนข้างละเอียดมี 3 เล่ม ได้แก่ หนังสือที่เขียนโดยอาดัมส์ (Adams) ในปี ค.ศ.1971 และต่อมาได้รับการปรับปรุงในปี ค.ศ.1972 หนังสือที่เขียนโดย มิทเชลล์ (Mitchell) ในปี ค.ศ.1983 เป็นหนังสือที่เขียนเป็นชุดเล็ก ๆ มี 4 เล่ม และหนังสือที่เขียนโดยนอร์ตัน (Norton) ในปี ค.ศ. 1985 สำหรับหนังสือดังกล่าวจะอยู่ในบรรณานุกรมของงานวิจัยฉบับนี้

นอกจากวิธีการดาคัมจะได้รับการยอมรับในประเทศแคนาดาแล้ว ก็ยังได้รับการยอมรับจากประเทศอื่น ๆ ด้วย ดังเช่น ในสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานรวมทั้งสถาบันต่าง ๆ ได้นำไปใช้จำนวนมาก เช่น ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1976 เป็นต้นมา ณ มหาวิทยาลัยแห่งรัฐโคโลราโด (Colorado State University) มีการประชุมดาคัมมากกว่า 125 ครั้ง วิลเลย์ เลไวท์ (Wiley Lewis) ประชุมกว่า 50 ครั้ง และสถาบันอุดมศึกษาด้านวิชาชีพต่างๆในสหรัฐอเมริกาก็นำไปใช้กันอย่างกว้างขวาง ในส่วนทวีปเอเชียได้มีการประชุมดาคัมซึ่งจัดโดยสำนักงานองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ในปี ค.ศ.1983 มีผู้เข้าประชุม 25 คน จาก 11 ประเทศ วิธีการนี้ได้รับการยอมรับที่จะนำมาใช้ในการฝึกอาชีพโดยบุคคลดังกล่าว สำหรับประเทศไทยเองวิธีการดาคัมยังไม่เป็นที่รู้จักกันมากนัก แต่ได้มีการนำมาเผยแพร่โดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ในปี พ:ศ. 2532 มีการประชุมให้ความรู้เรื่องดาคัมแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2532 จำนวน 2 รุ่น ผู้เข้าอบรมทั้งสิ้น 44 คน มีบทความเผยแพร่ความรู้เรื่องดาคัม จำนวน 2 บทความ คือบทความที่เขียนโดยสุภัท กุขุน ลงในวารสารแรงงานสัมพันธ์ ฉบับเดือนพฤษภาคม -มิถุนายน พ.ศ. 2533 และบทความซึ่งเขียนโดย มนัส นามวงศ์ ลงในวารสารการ การพัฒนาหลักสูตร ฉบับเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2533 นอกจากนี้ในช่วง เดือน

พฤศจิกายน พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา วิทยาลัยครูสกลนครได้นำวิธีการพัฒนาหลักสูตรแบบดาคัมตามแนวของโอลด์ส คอลเลจ (Olds College) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรในบางโปรแกรมของภาควิชาเกษตร บริหารธุรกิจ และพัฒนาชุมชน แต่ยังไม่ได้สรุปผลอย่างเป็นทางการ ต่อมาเดือนเมษายน พ.ศ. 2534 ผศ.ดร. สุเทพ การุณย์ลัญจกร แห่งวิทยาลัยครูสกลนครได้แปลหนังสือ "การพัฒนาหลักสูตร (DACUM) ตามแบบของโอลด์ส คอลเลจ" เผยแพร่ไปยังวิทยาลัยครูต่าง ๆ ทั้ง 36 แห่ง และล่าสุดกรมการฝึกหัดครูได้จัดประชุมเพื่อเตรียมคณะวิทยากรเรื่องการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นแบบดาคัม ให้แก่อาจารย์วิทยาลัยครูและศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา เมื่อวันที่ 7-9 กรกฎาคม พ.ศ. 2534 ณ วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี มีผู้เข้าประชุมทั้งสิ้น 61 คน ซึ่งในการประชุมดังกล่าวนี้ กรมการฝึกหัดครูได้มีโครงการต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2535-2539 ในการที่จะให้วิทยาลัยครูต่างๆ นำวิธีการดาคัมไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนวิชาต่าง ๆในสังกัดกรมสามัญศึกษา ให้มีความสามารถและทักษะการสอนต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

จากการศึกษาความหมายและความเป็นมาของวิธีการดาคัมดังกล่าวข้างต้น หากพิจารณาในแง่หลักฐานเอกสารที่ปรากฏในประเทศไทยทั้งในส่วนของความรู้เกี่ยวกับดาคัมและการนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร จะเห็นได้ว่ามีน้อยมาก จึงกล่าวได้ว่า วิธีการดาคัมเป็นวิธีการที่ค่อนข้างใหม่ ซึ่งควรจะนำมาเผยแพร่โดยเฉพาะในเรื่องของการนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพต่าง ๆ เพื่อตอบสนองทิศทางการพัฒนากำลังคนและการพัฒนาประเทศ ก็จะทำให้วิธีการดาคัมเป็นที่รู้จักและแพร่หลายในประเทศไทยได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

3.6.2 หลักการและกระบวนการของวิธีดาคัม

ดาคัมมีหลักการเช่นเดียวกันกับวิธีการแบบสมรรถฐาน (Competency - based approach) ทั้งหลายที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร/โปรแกรม กล่าวคือ เน้นให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ หรือบรรลุสมรรถภาพเฉพาะ อันเป็นมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งวัตถุประสงค์หรือสมรรถภาพเฉพาะดังกล่าวนี้ได้มาจากการวิเคราะห์งาน (Task analysis) ของผู้ที่ทำงานหรือประกอบอาชีพในสาขานั้น ๆ สำหรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร/โปรแกรม โดยอาศัยวิธีการดาคัม มีกระบวนการดำเนินการ 3 ขั้นตอนดังนี้ (Mitchell.1983;DACUM I:5-7)

ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์งานหรือวิเคราะห์อาชีพ (Job analysis) เพื่อกำหนดขอบเขตของทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานโดยปกติ ขั้นตอนนี้จะดำเนินการในลักษณะของการประชุมปฏิบัติการ (Workshop setting or Dacum workshop)ผลที่ได้จากการประชุมก็คือแผนภูมิทักษะ(Skill profile chart) หรือผนผังอาชีพ (DACUM chart) ซึ่งจะเป็นเอกสารที่แสดงทักษะทั้งหมดที่ต้องการในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้โดยคำที่แสดงทักษะทั้งหมดนั้น จะอยู่ในลักษณะของคำที่ชี้บ่งพฤติกรรม

ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นตอนของการระบุวัตถุประสงค์ (Establish objectives) ชี้บ่งทักษะที่ต้องการหรือผลที่ต้องการจากแผนภูมิทักษะหรือแผนผังอาชีพทั้งนี้โดยไม่ได้หมายความว่าผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ทุกวัตถุประสงค์ในสถานการณ์การเรียนปกติ แต่บางวัตถุประสงค์อาจต้องเรียนรู้ในสถานการณ์การทำงาน แต่ก็ถือเป็นกฎว่าผลที่เกิดขึ้นจากการเรียน/การฝึกอบรมนั้นอยู่ในแผนของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นตอนการออกแบบการเรียนการสอน (Design instruction) ซึ่งมีขั้นตอนต่าง ๆ ที่จะเชื่อมโยงแผนภูมิทักษะและวัตถุประสงค์ไปสู่โปรแกรมการเรียนการสอนดังนี้

(1) การเขียนวัตถุประสงค์การเรียนการสอน (Writing instructional objectives)วัตถุประสงค์นี้อาจจะเป็นหรือไม่เป็นวัตถุประสงค์เดียวกับวัตถุประสงค์ของดาคัม (Dacum objectives) ก็ได้ เพราะบางครั้งวัตถุประสงค์ของดาคัม อาจจะกว้างเกินไปที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน และในบางสถานการณ์วัตถุประสงค์เหล่านี้อาจทำให้ผู้สอนมีความลำบากในการแสวงหาแหล่งความรู้ ทรัพยากรและวัสดุอุปกรณ์ ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องกำหนดวัตถุประสงค์ที่สนองความต้องการของผู้เรียนและข้อจำกัดของสถาบันขึ้นมาใหม่

(2) การออกแบบแผนการสอน (Designing instructional plans or lesson plans) ในขั้นนี้เป็นการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ออกมาเป็นงานการเรียนการสอนอันได้แก่เนื้อหา กิจกรรม และวิธีการสอน รวมทั้งสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะใช้

(3) เลือกและพัฒนาเครื่องมือหรือวิธีการในการประเมินผล (Selecting and developing evaluation instruments)ในขั้นนี้เป็นการเลือกวิธีการ รวมทั้งการพัฒนาเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะใช้ในการวัดและประเมินผลดูว่าผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

อนึ่งนอกจากขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรโดยวิธีดาคัม ซึ่งมิทเชลล์เสนอดังกล่าวแล้ว อาดัมส์ (Adams.1972 : 34-37) ก็ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรที่อาศัยวิธีการดาคัมไว้ 17 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ค้นหาและสำรวจความต้องการ (Detect and explore need) เป็นขั้นตอนของการกำหนดความต้องการในหลักูตร/โปรแกรมการฝึกอบรมหรือกำหนดความต้องการในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร/โปรแกรมการฝึกอบรมสำหรับการตัดสินใจที่จะใช้วิธีการดาคัมพัฒนาหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งนั้น จำเป็นจะต้องระบุสิ่งต่อไปนี้ให้ชัดเจนคือ ภาวะการจ้างงานในชุมชน ผู้ตัดสินใจ ผู้สอนที่มีศักยภาพ

และผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแผนภูมิทักษะ (Develop DACUM chart) ในขั้นนี้เป็นการกำหนดทักษะที่ต้องการในวิชาชีพใด ๆ วิชาชีพหนึ่งที่ต้องการพัฒนาเป็นหลักสูตรโดยคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้ที่ปฏิบัติงานในอาชีพนั้น ๆ

ขั้นตอนที่ 3 เลือกและปฐมนิเทศผู้สอน (Select and orient instructors) ในขั้นตอนนี้จะดำเนินการภายหลังจากที่ได้ทำแผนภูมิทักษะของอาชีพเรียบร้อยแล้ว จากนั้นก็คัดเลือกหรือประเมินคุณสมบัติของครูในทักษะต่าง ๆ แล้วทำการปฐมนิเทศก์ก่อนที่จะมอบหมายความรับผิดชอบการสอนให้

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ (Define learning activity) ในขั้นนี้เป็นกระบวนการของการพิจารณาทักษะต่าง ๆ ในแผนภูมิทักษะแล้วกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การทำงานหรือเรียนรู้ในทักษะต่าง ๆ จนบรรลุผล

ขั้นตอนที่ 5 เลือกและวางตัวผู้เรียนหรือผู้เข้าอบรม (Select and place trainee) ในขั้นนี้ดำเนินการ 2 ขั้นตอนคือ

(1) คัดเลือกผู้เรียน/ผู้เข้าอบรมตามความสามารถที่คาดหวังว่าจะประสบผลสำเร็จในการเรียนทักษะต่างๆ ในแผนภูมิทักษะซึ่งการดำเนินการคัดเลือกนี้จะไม่เหมือนกับการประเมินความสามารถพื้นฐานตามที่เคยปฏิบัติกันมา

(2) ให้ผู้เรียน /ผู้เข้าอบรมได้เข้าเรียน /เข้าฝึกอบรมในสภาพแวดล้อมของการทำงานจริง ถ้าหากมีทรัพยากรต่าง ๆ เพียงพอ หรืออาจต้องรอไว้ก่อน จนกว่าทรัพยากรต่างๆ จะเพียงพอ สำหรับหลักสูตร/โปรแกรมที่ไม่ใช่การฝึกอบรมรวม

ขั้นตอนที่ 6 เลือกสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Select learning environment) ในขั้นนี้เป็นการพิจารณา หรือประเมินทักษะทุกทักษะที่สัมพันธ์กับ

กิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อกำหนดทรัพยากร และประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นจริงในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ดังเช่นอาจมีการให้ฝึกอบรมทักษะต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมของการทำงานจริงเพราะจะทำให้ได้รับประสบการณ์ที่ดีกว่า และเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าหรืออาจให้มีการฝึกอบรมในสถานการณ์ที่ต้องควบคุมซึ่งมีความปลอดภัยและสะดวกกว่า เป็นต้น ทั้งนี้โดยส่วนใหญ่แล้วก็มีความเป็นไปได้ที่จะมีการฝึกอบรมในทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 7 เลือกและจัดอุปกรณ์ เครื่องมือและวัสดุต่าง ๆ (Select and order equipment,tools,and supplies) ในขั้นตอนนี้เป็นการเลือกเครื่องมือ อุปกรณ์ วัสดุ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งอาจจะหาได้ในสถานที่ฝึกงาน แต่ทั้งนี้ก็ต้องมีไว้สำหรับการฝึกอบรมรวมด้วย

ขั้นตอนที่ 8 ติดตั้งอุปกรณ์ เครื่องมือและวัสดุต่าง ๆ (Install equipment,tools,and supplies) ในขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการในการจัดการหรือปรับปรุงสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์การทำงานที่ได้เลือกสรรแล้วสำหรับผู้เรียน/ผู้เข้าฝึกอบรม และต้องมั่นใจได้ว่าได้จัดทรัพยากรต่าง ๆ ดังกล่าวให้ผู้เรียนได้ใช้อย่างสะดวก

ขั้นตอนที่ 9 กำหนดและมอบหมายงานให้บุคลากรที่รับผิดชอบ (Locate and assign human resources) ในขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการกำหนดบุคลากรที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับการสอน/ให้การอบรมทักษะต่าง ๆ ในแผนภูมิ หากมีไม่เพียงพอจะต้องหาบุคลากรหรือผู้เชี่ยชาญต่าง ๆ เข้ามาร่วมรับผิดชอบ

ขั้นตอนที่ 10 จัดชุดกิจกรรมการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Organize individual learning activity batteries) ในขั้นตอนนี้ดำเนินการใน 2 ขั้นตอนคือ

เรียนการสอนเพื่อที่จะกำหนดและติดตั้งเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน/การฝึกอบรม

อนึ่งในขั้นตอนทั้งหมด 15 ขั้นตอนที่กล่าวมาเป็นขั้นตอนของการร่างหลักสูตร/หรือโปรแกรมและหลังจากนั้นเมื่อนำหลักสูตรไปใช้ กล่าวคือเมื่อมีผู้เรียนเข้ามาเรียนในหลักสูตรหรือมีผู้เรียนได้เข้าเรียนและผ่านระบบที่เรียกว่า "รูปแบบการเรียนรู้และการวัด/ประเมินผล" แล้ว จะดำเนินการต่ออีก 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 16 การประเมินความบกพร่องของสัมฤทธิ์ผล (Asses lack of achievement) ในขั้นนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร/โปรแกรม ซึ่งความบกพร่องของสัมฤทธิ์ผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจากสาเหตุต่อไปนี้

(1) การขาดแรงจูงใจหรือปัญหาบางประการของผู้เรียน/ผู้เข้าอบรมแต่ข้อมูลส่วนนี้ อาจไม่จำเป็นพอที่จะชี้ให้เห็นความจำเป็นในการปรับปรุงหลักสูตร/โปรแกรม

(2) ความไม่มีประสิทธิภาพของทรัพยากรต่างๆ ที่ใช้ในหลักสูตร /โปรแกรม

ขั้นตอนที่ 17 ประเมินทรัพยากรและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ (Evaluate resources and materials) ในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินเพื่อจะได้รู้ว่าความบกพร่องของสัมฤทธิ์ผลนั้นเป็นผลจากความไม่มีประสิทธิภาพของทรัพยากรชนิดใดบ้าง ซึ่งความไม่มีประสิทธิภาพของทรัพยากร อาจเกิดขึ้นเนื่องจากสาเหตุต่อไปนี้

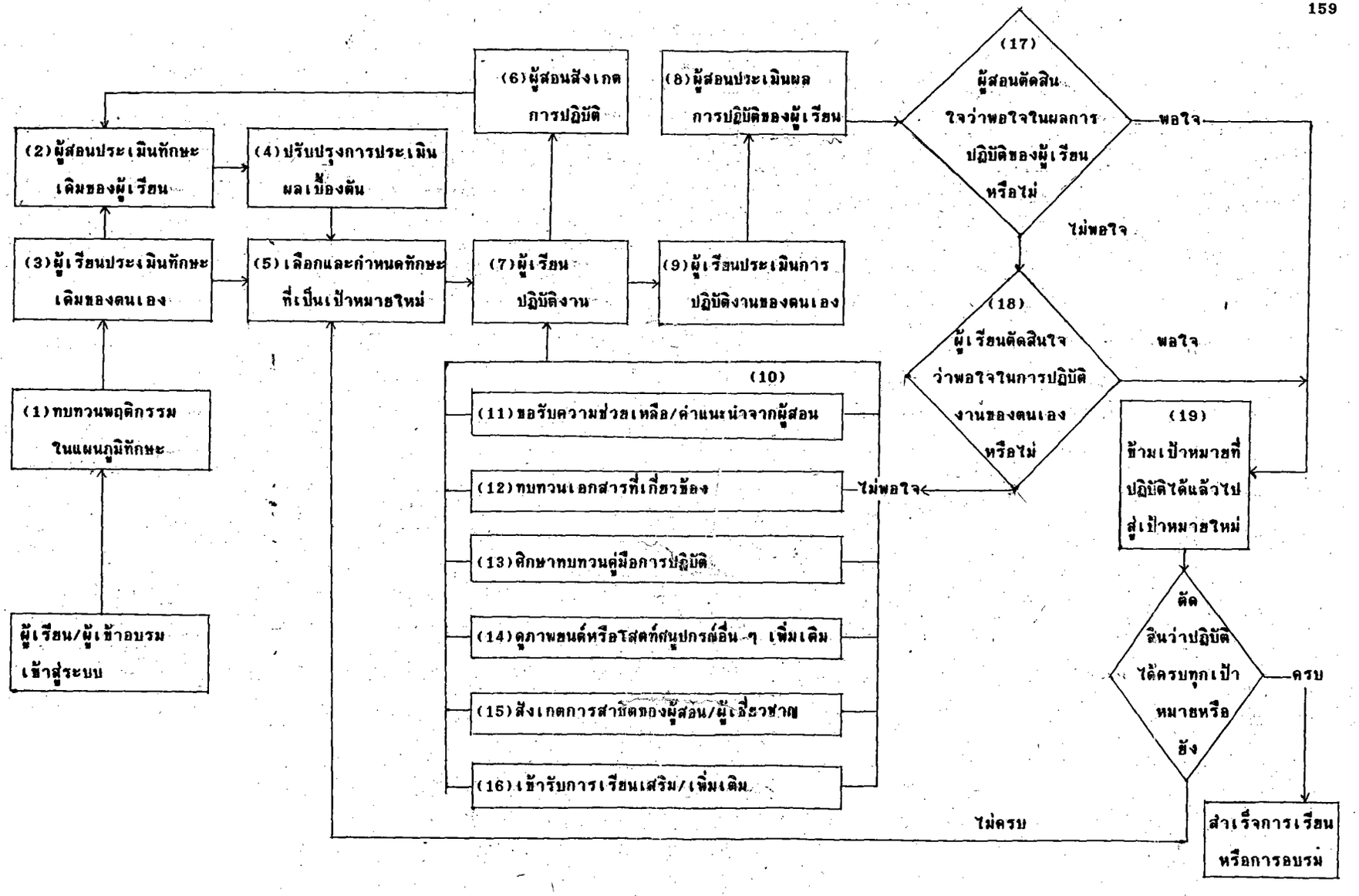
(1) กิจกรรมการเรียนรู้/การฝึกอบรมไม่เหมาะสม หรือไม่มีประสิทธิภาพพอ

(2) สภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศการเรียนรู้ไม่เหมาะสม

(3) วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นอาจจะไม่มี หรืออาจนำมาใช้ไม่เหมาะสม

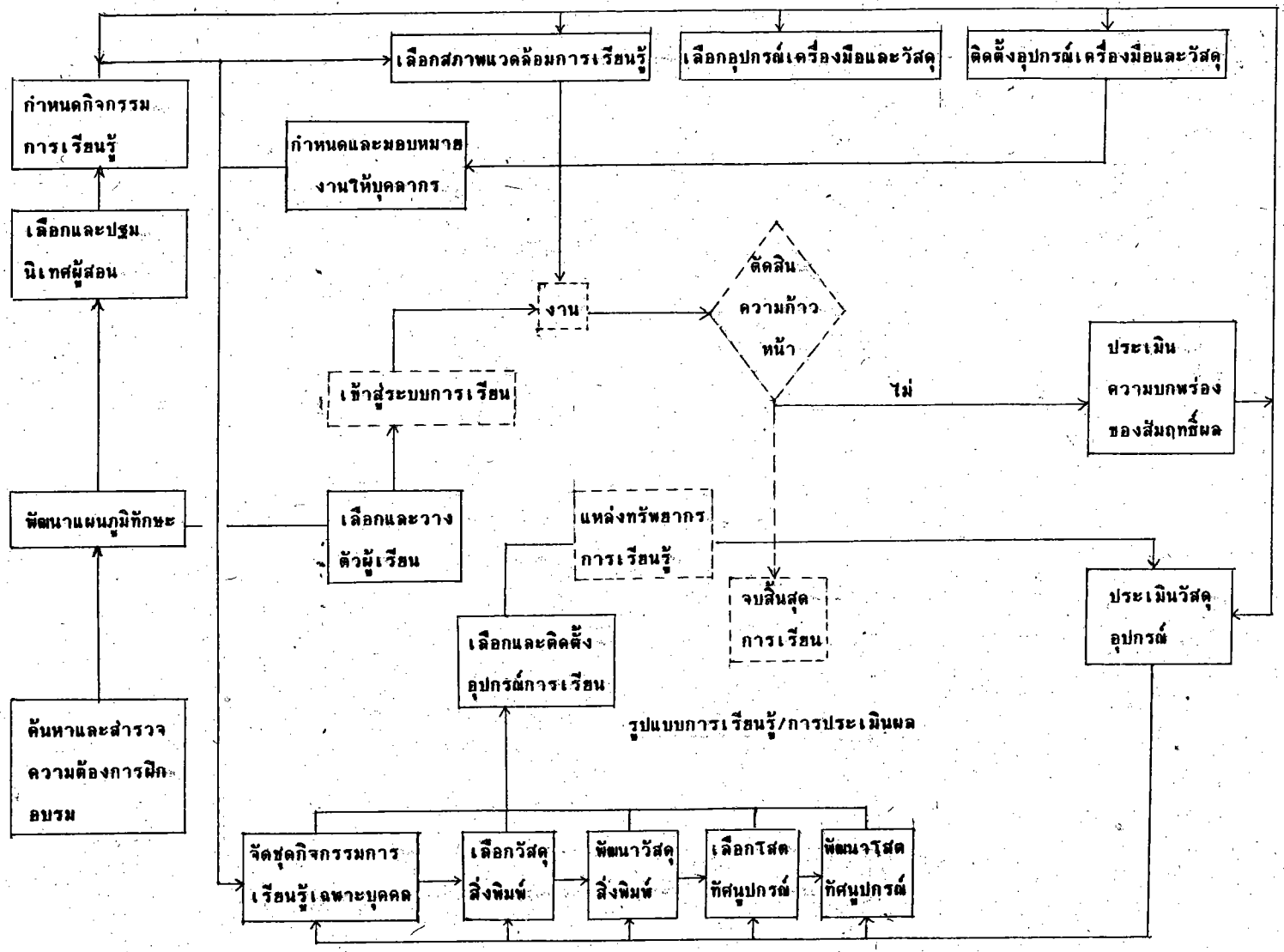
(4) วัสดุต่างๆ ในขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้/การฝึกอบรม ไม่เพียงพอหรือไม่มีประสิทธิภาพ อาจพิจารณาได้จากปัญหาของผู้เรียนในขณะที่กำลังใช้วัสดุนั้น ๆ ซึ่งอาจจำเป็นต้องเพิ่มหรือขจัดออกไป เป็นต้น

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร/โปรแกรมทั้ง 17 ขั้นตอนดังกล่าวของอาดัมส์ ที่กล่าวถึงนี้เขาได้สร้างเป็นแผนภูมิดังนี้

ภาพประกอบ 76 รูปแบบการเรียนรู้/การประเมินผลที่ใช้กระบวนการดาดัม ซึ่งพัฒนาโดยอาดัมส์

จากรูปแบบ การพัฒนาหลักสูตร/โปรแกรมของอาดัมส์ในภาพประกอบ 76 นั้น จะเห็นได้ว่า รูปแบบดังกล่าวได้ครอบคลุมรูปแบบของการเรียนรู้/การประเมินผล (Learning-Evaluation Model) ซึ่งในภาพดังกล่าวคือส่วนที่เป็นกรอบรูปสี่เหลี่ยมจุดไข่ปลา ทั้งนี้รูปแบบการเรียนรู้/การประเมินผลดังกล่าว มีรายละเอียดดังภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 77 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร/โปรแกรมโดยใช้กระบวนการดาดัมของ อาดัมส์

อนึ่ง จากกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตรโดยอาศัยวิธีการดาคัมที่กล่าวมาทั้งที่เสนอโดยมิทเชลล์ และอาดัมส์ หากพิจารณาในภาพรวมแล้ว มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่รายละเอียดของกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ นั้น อาดัมส์ เสนอรายละเอียดที่ชัดเจนมากกว่า

3.6.3 แนวทางการปฏิบัติในประเด็นที่สำคัญ

จากหลักการ และกระบวนการพัฒนาหลักสูตร/โปรแกรมโดยอาศัยวิธีการดาคัมนั้นมีประเด็นที่สำคัญบางประการที่มีผลอย่างมากต่อคุณภาพหลักสูตร/โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นคือ แนวทางการปฏิบัติในขั้นตอนต่อไปนี้คือการจัดประชุมปฏิบัติการเพื่อสร้างแผนภูมิทักษะหรือแผนผังอาชีพ การตรวจสอบความเที่ยงตรงของแผนภูมิ ทักษะการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการจากแผนภูมิทักษะ และการออกแบบการเรียนการสอน ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่าง ๆ พอสังเขปตามลำดับดังนี้

3.6.3.1 การจัดประชุมเพื่อสร้างแผนภูมิทักษะ (DACUM workshop)

การจัดประชุมเพื่อสร้างแผนภูมิทักษะเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพ โดยเฉพาะในเรื่องของสมรรถภาพหรือทักษะที่ต้องการในการฝึกอาชีพนั้นจะต้องสอดคล้องกับภาวะการจ้างงาน หรือการทำงานในอาชีพนั้น ๆ การประชุมจึงต้องประสานงานกับกลุ่มนายจ้าง รวมทั้งผู้ที่ปฏิบัติงานที่เชี่ยวชาญในอาชีพนั้น ๆ เพื่อขอความร่วมมือในการเข้าประชุมระดมสมอง เพื่อหาสมรรถภาพ หรือทักษะที่จำเป็นโดยท้ายที่สุด ผลการประชุมจะนำไปใช้สร้างเป็นแผนภูมิทักษะและนำไปใช้เป็นพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรหรือโปรแกรมการฝึกอบรมต่อไป ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดประชุมในที่นี้จะกล่าวถึงหลักการ การเตรียมการและการดำเนินการประชุมดังนี้ (Mitchell.1983;DACUM2: 1-10; Norton.1985:1-2,9-63)

3.6.3.1.1 หลักการ การจัดประชุมดาดัม มีหลักการพื้นฐานที่สำคัญ 3 ประการคือ

(1) ผู้ชำนาญการ หรือผู้เชี่ยวชาญในอาชีพใดอาชีพหนึ่งสามารถอธิบายงานของตนเองได้ดีกว่าผู้อื่น

(2) งานต่าง ๆ สามารถอธิบายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอโดยใช้งานย่อย ซึ่งผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพนั้น ๆ เป็นผู้อธิบาย

(3) งานย่อยทั้งหมดมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับความรู้และทัศนคติ ซึ่งคนงานหรือผู้ปฏิบัติงาน จะต้องมีเพื่อจะได้ทำงานย่อยต่าง ๆ เหล่านั้นได้อย่างถูกต้อง

3.6.3.1.2 การเตรียมการ การเตรียมการจัดประชุมดาดัมควรจะเตรียมการในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

3.6.3.1.2.1 การแจ้งให้ผู้บริหารทราบ และขอความสนับสนุนในกรณีที่การประชุมจะต้องจัดในหน่วยงานต่าง ๆ จำเป็นจะต้องให้ผู้บริหารในหน่วยงานนั้น ๆ ทราบ และขอความสนับสนุนในด้านต่าง ๆ

3.6.3.1.2.2 การเตรียมคณะทำงานหรือผู้ร่วมงาน เนื่องจากการจัดประชุมดาดัมจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ดังนั้นจะต้องมีคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบงานการจัดประชุม ซึ่งอาจจะประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้ประสานงาน ผู้เป็นประธานการประชุม ผู้จดบันทึกหรือเลขานุการ รวมทั้งผู้อำนวยความสะดวกในด้านสวัสดิการต่าง ๆ เกี่ยวกับการประชุม ทั้งนี้โดยจะต้องประชุมชี้แจงและมอบหมายงานรับผิดชอบกันอย่างชัดเจน

อนึ่งสำหรับผู้ประสานงาน (DACUM coordinator) และผู้เป็นประธานการประชุม (DACUM facilitator) นับว่าเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้การประชุม

สำเร็จ ซึ่งอาจเป็นคนเดียวกันก็ได้ ทั้งนี้โดยหน้าที่หลักของผู้ประสานงานจะทำหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงาน และประสานงานการจัดประชุม ส่วนผู้เป็นประธานการประชุมนั้น จะมีหน้าที่สำคัญในการเป็นประธานการประชุมและดำเนินการประชุมให้บรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตามจากการประชุมดาดัม ได้กำหนดคุณลักษณะของผู้เป็นประธานการประชุมไว้ดังนี้ (Norton.1985:6)

(1) มีบุคลิกภาพดีและเห็นการณ์ไกล

(2) มีมนุษยสัมพันธ์ดี

(3) มีความามารถในการสร้าง และรักษาศรัทธาความเชื่อถือ

(4) มีอารมณ์ขัน

(5) มีความหนักแน่น

(6) เป็นคนกล้าแสดงออกและรักษาภาพพจน์ที่ดี

(7) มีความอดทน

(8) มีความสามารถในการตัดสินใจ

นอกจากนี้แล้ว จากประสบการณ์ของการดำเนินการประชุมดาดัมของนอร์ตัน (Norton.1985:6-7) ว่า ผู้เป็นประธานการประชุม ควรจะมีคุณลักษณะต่อไปนี้

(1) มีทักษะในกระบวนการวิเคราะห์อาชีพ

(2) มีความสามารถในการสร้างความอบอุ่น และความสามัคคีให้กับผู้เข้าร่วมประชุม

(3) มีความสามารถในการจดจำที่ดี และสามารถใช้คำถามได้เหมาะสมกับสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม

(4) มีความรู้สึกที่ไวต่อพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมประชุมทั้งในส่วนที่ใช้ภาษาและไม่ใช้ภาษา

(5) มีความสามารถในการจูงใจและช่วยเหลือ แนะนำผู้เข้าร่วมประชุม

(6) มีความตั้งใจในการที่จะแสดงออกซึ่งบทบาทของการเป็นผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการในขณะที่ผู้เข้าร่วมประชุมเชี่ยวชาญเนื้อหา

(7) มีความชาบซึ้งและเห็นคุณค่าของกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม

(8) มีทักษะในการจำและฟังที่ดี

(9) มีความสามารถในการดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ตรงกันจากความคิดเห็นของสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม

3.6.3.1.2.3 การหาผู้เข้าร่วมประชุม ในขั้นนี้ จะต้องติดต่อหาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเข้าร่วมประชุม หากบุคคลนั้นทำงานอยู่ในหน่วยงานต่าง ๆ ก็จะต้องประสานงานกับผู้บริหารงานนั้นและติดต่อเจ้าตัว จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมจะมีประมาณ 8-12 คน สำหรับคุณลักษณะของผู้เชี่ยวชาญที่จะเข้าร่วมประชุมดังกล่าว ควรมีคุณลักษณะดังนี้

(1) เป็นผู้มีทักษะในวิชาชีพนั้นอยู่ในระดับสูง และทักษะนั้นมีความจำเป็นและต้องการพัฒนาในสาขาอาชีพนั้น ๆ

(2) เป็นผู้ที่รู้และทำงานนั้นตลอดทั้งกระบวนการ

(3) เป็นตัวแทนของการประกอบอาชีพนั้น ๆ ได้

(4) มีความสามารถในการสื่อสาร หรืออธิบายงานที่ทำอยู่เป็นอย่างดี

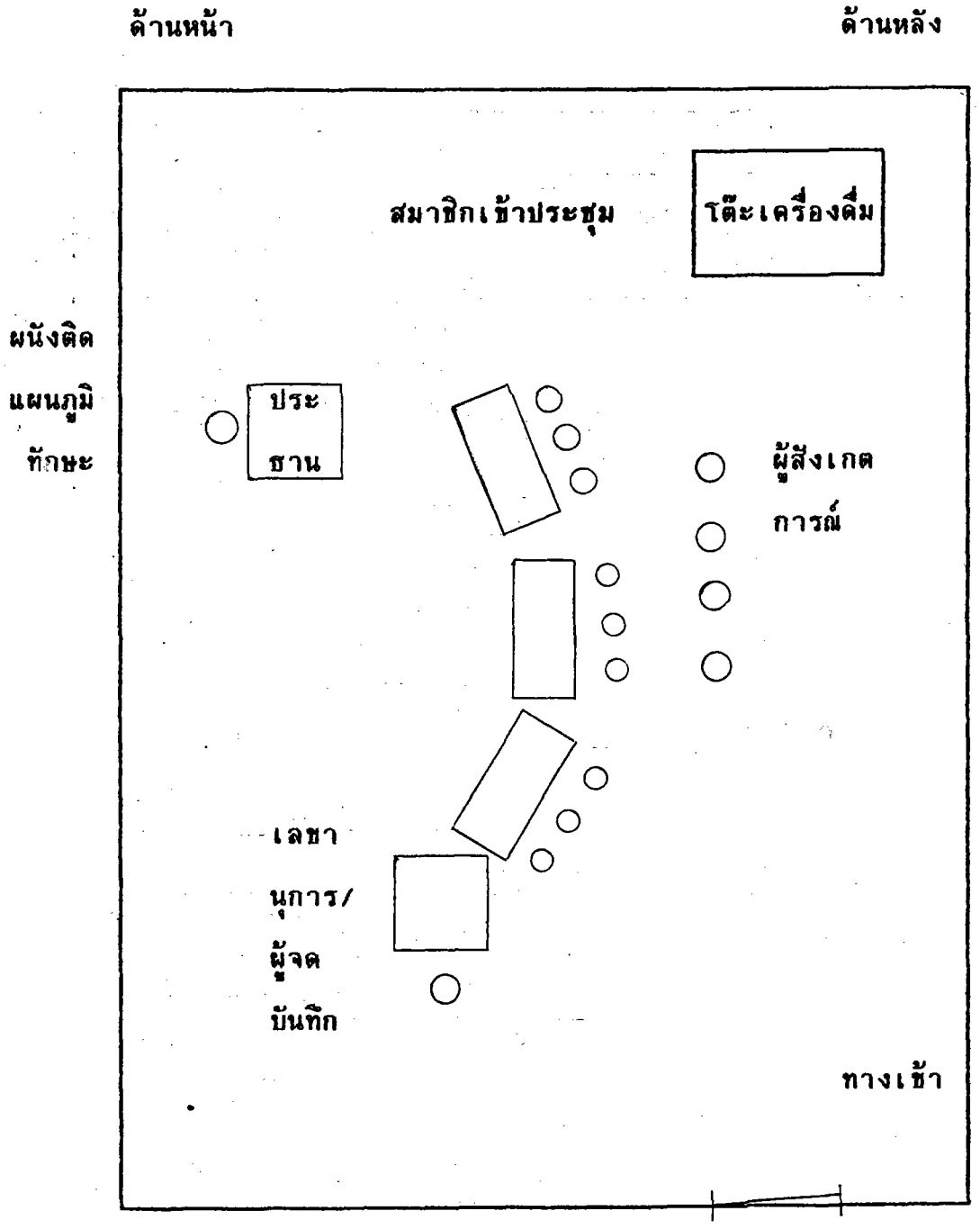
(5) มีความสามารถในการประสานงาน และทำงานเป็นกลุ่มได้

(6) เป็นคนใจกว้าง ปราศจากความลำเอียง เพราะว่าในการประชุมระดมสมองจะต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ

(7) มีเวลาเพียงพอในการเข้าร่วมประชุม ตลอดช่วงเวลาที่จัดประชุม

นอกจากนี้แล้วในการติดต่อประสานงานกับผู้เข้าร่วมประชุม จะต้องมีการนัดหมายกันอย่างชัดเจนเกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่ในการประชุม รวมทั้งข้อเสนออย่างชัดเจนเกี่ยวกับเงื่อนไขของค่าใช้จ่าย และสวัสดิการต่าง ๆ ด้วย

3.6.3.1.2.4 การเตรียมการด้านสถานที่ประชุม สถานที่จัดประชุมอาจจะใช้ห้องเรียนหรือห้องประชุมหรือห้องอื่น ๆ ก็ได้ ซึ่งอย่างน้อยจะต้องมีผนังเรียบ 1 ด้าน หรือมีกระดาน หรือบอร์ดสำหรับใช้ติดบัตรที่แสดงสมรรถภาพต่าง ๆ ในแผนภูมิ ทักษะ การจัดห้องประชุมอาจจัดดังภาพ

ภาพประกอบ 78 แสดงห้องประชุมคาดัม

3.6.3.1.2.5 การจัดทำวาระการประชุม วาระการประชุมเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การประชุมดำเนินการไปอย่างมีเป้าหมายเป็นระบบและเสร็จสิ้นตามเวลาที่กำหนด โดยปกติวาระการประชุมอาจแปรเปลี่ยนไปตามธรรมชาติและวัตถุประสงค์ของการประชุม รวมทั้งรูปแบบที่ผู้ดำเนินการและรูปแบบการทำงานของผู้เข้าร่วมประชุม แต่โดยวิธีการแล้ววาระการประชุมอาจประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้ (Mitchell.1983:5-9)

(1) การปฐมนิเทศ (Orientation)

(2) กำหนดชื่อและขอบเขตของอาชีพ (Establish the title and scope of the occupation)

(3) การกำหนดสมรรถภาพหลักหรือสมรรถภาพทั่วไป (Identify the general areas of competence)

(4) การกำหนดทักษะเฉพาะต่าง ๆ ในแต่ละสมรรถภาพหลักที่ผู้ปฏิบัติจำเป็นจะต้องมีเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ (Identify the enabling skills)

(5) การทบทวน และการปรับปรุงแผนภูมิทักษะ (Review and refine the chart).

อนึ่งสำหรับหัวข้อวาระการประชุมดังกล่าวนี้ นอร์ตัน (Norton. 1985: 1-2) ได้เสนอในทำนองเดียวกันแต่มีขั้นตอนละเอียดมากกว่าดังนี้

(1) ปฐมนิเทศคณะกรรมการเกี่ยวกับดาคัม (Orient committee to DACUM)

(2) ทบทวนอาชีพหรือกำหนดขอบเขตของอาชีพ(Review job or occupational area of concern)

(3) กำหนดหน้าที่ทั่วไป หรือหน้าที่หลักของการทำงาน (Identify the general areas of responsibility;duties)

(4) กำหนดงานย่อยที่ต้องปฏิบัติในแต่ละหน้าที่หลัก (Identify the specific tasks performed in each duty area)

(5) ทบทวนและปรับปรุงข้อความ หรือคำที่ใช้กับงานย่อยและหน้าที่หลักให้เหมาะสม (Review and refine tasks and duty statement)

(6) การจัดลำดับงานย่อยและหน้าที่หลักให้เหมาะสม (Sequence task and duty statement)

(7) การกำหนดระดับของงานย่อยที่จำเป็นต้องเรียน (Identification of entry-level tasks)

(8) การดำเนินการอื่นๆ (ถ้ามี) (Other Options,as dersired)

3.6.3.1.2.6 การเตรียมวัดสุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการประชุม ในขั้นนี้ผู้จัดการประชุมจะต้องเตรียมวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทั้งที่ใช้ในการประชุมและสำหรับผู้เข้าร่วมประชุม กล่าวคือ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประชุมอาจจะประกอบด้วยเอกสาร โสตทัศนูปกรณ์ เทปบันทึกเสียง เครื่องเขียน กระดาษจดบันทึก กระดาษที่ติดเป็นบัตรเพื่อทำแผนภูมิทักษะ เป็นต้น สำหรับในส่วนของการเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้เข้าร่วมประชุม อาจได้แก่ที่พัก อาหาร เครื่องดื่ม โทรศัพท์ พาหนะ และค่าใช้จ่าย เป็นต้น

3.6.3.1.3 การดำเนินการประชุม ในขั้นตอนนี้เป็นการจัดและดำเนินการประชุมตามแผนซึ่งวางไว้ ดังนี้

3.6.3.1.3.1 ตรวจสอบความพร้อมของการเตรียมการในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะในส่วนของผู้เข้าร่วมประชุม จะต้องตรวจสอบความแน่นอนว่าจะเข้าร่วมประชุมได้อย่างแน่นอนหรือไม่ เพราะถ้าหากมีปัญหาจะได้แก้ไขได้ทันท่วงที

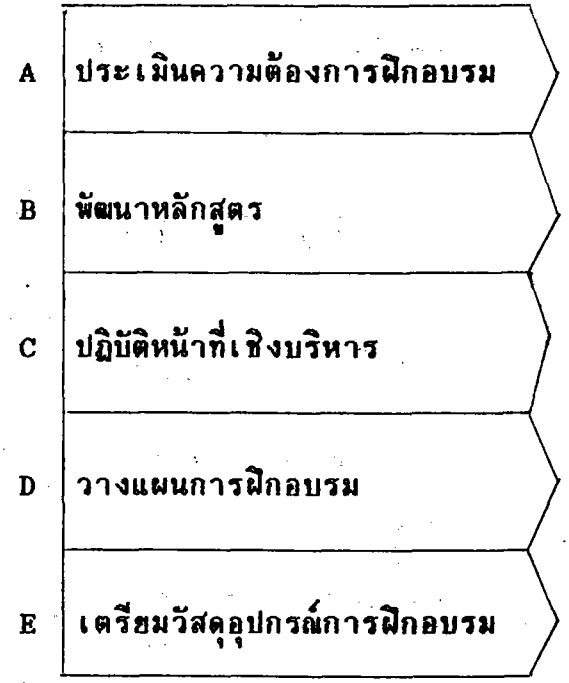
3.6.3.1.3.2 ดำเนินการประชุม ตามวาระการประชุมที่กำหนดไว้ ดังเช่น

(1) การปฐมนิเทศ ในขั้นตอนนี้จะเป็นการชี้แจงและแนะนำผู้เข้าร่วมประชุมในเรื่องต่าง ๆ อันได้แก่ วัตถุประสงค์และกระบวนการประชุม ผู้เกี่ยวข้องและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ที่พัก อาหาร เครื่องดื่ม ห้องน้ำ โทรศัพท์ และสวัสดิการอื่น ๆ

(2) การตั้งชื่อและการกำหนดขอบเขตของอาชีพ ในขั้นนี้จะเป็นการระดมสมองเกี่ยวกับการตั้งชื่อ รวมทั้งขอบเขตของอาชีพที่วิเคราะห์โดยชื่อต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นนั้น จะต้องเป็นที่ยอมรับในวงการวิชาชีพนั้นโดยรวม

(3) การกำหนดสมรรถภาพทั่วไปหรือสมรรถภาพหลัก ในขั้นนี้จะเป็นการระดมสมอง เพื่อให้ผู้เข้าประชุมได้ร่วมกันกำหนดสมรรถภาพหลักอันเป็นหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบสำหรับผู้ปฏิบัติงานในการทำงานอาชีพนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น การวิเคราะห์อาชีพ ผู้ให้การฝึกอบรมด้านอาชีพ (Vocational trainer) ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมดาคัม รุ่นที่ 2 ซึ่งจัดโดยกรมแรงงาน (2532:ภาคผนวก) ได้สมรรถภาพหลัก หรือหน้าที่รับผิดชอบหลักของผู้ให้การฝึกอบรมวิชาชีพ 9 ด้าน คือ ประเมินความต้องการฝึกอบรม (Asses training needs) พัฒนาหลักสูตร (Develop curriculum) ปฏิบัติหน้าที่เชิงบริหาร(Perform administrative duties) วางแผนการฝึกอบรม (Prepare training plan) เตรียมวัสดุอุปกรณ์การฝึกอบรม(Prepare training materials) ปฏิบัติการสอน/ฝึกอบรม

(Conduct training) ประเมินการฝึกอบรม (Evaluate training) ให้บริการแนะแนว และคำปรึกษา (Provide guidance and counseling service)และพัฒนาตนเองในทางวิชาการ (Carry out self-development) ซึ่งในการประชุมดังกล่าวสมรรถภาพเหล่านี้จะนำไปเขียนลงบนบัตรโดยมีคำกริยานำหน้าทุกบัตรแล้วนำบัตรไปติดที่กระดาษหรือบอร์ดตามลำดับจากบนลงล่าง ดังตัวอย่างการเรียงลำดับเพียง 5 บัตร ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 79 แสดงการเรียงลำดับสมรรถภาพหลักหรือหน้าที่หลักที่ต้องปฏิบัติของอาชีพผู้ให้การฝึกอบรมวิชาชีพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนภูมิทักษะ

(4) การกำหนดทักษะเฉพาะ หรือสมรรถภาพย่อยในแต่ละสมรรถภาพหลักที่ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องมี การประชุมในขั้นตอนนี้เป็นการระดมสมองเพื่อกำหนดสมรรถภาพย่อย หรือทักษะเฉพาะที่จำเป็นจะต้องมีในการปฏิบัติงานในแต่ละสมรรถภาพหลัก หรือหน้าที่หลักให้สำเร็จ ซึ่งในแต่ละสมรรถภาพหลัก จะมีสมรรถภาพย่อยหรือทักษะเฉพาะดังกล่าวหลายทักษะ ดังตัวอย่างเช่น หน้าที่หลักอันหนึ่งของผู้ให้การฝึกอบรมด้านอาชีพ คือ การประเมินความต้องการฝึกอบรม จะมีสมรรถภาพย่อยหรือทักษะเฉพาะ 13 ทักษะด้วยกันคือ เขียนโครงการประเมินความต้องการ (Prepare need assesment project) สร้างแบบสอบถาม (Design questionares) ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม (Pre-test questionares) สัมภาษณ์ตัวแทนโรงงานอุตสาหกรรม(Interview industry representative) สัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงาน (Interview workers) บันทึกผลการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน (Record worker performance) ศึกษาความต้องการของแต่ละบุคคล (Findout individual needs) ศึกษาความต้องการทางสังคม (Findout social needs) ศึกษาความต้องการแรงงานของตลาดแรงงาน (Findout labour market demand) ศึกษาการจ้างแรงงานของตลาดแรงงาน (Findout labour supply) เก็บรวบรวมข้อมูล (Collect data) วิเคราะห์ข้อมูล (Analyse data) และเขียนรายงานประเมินความต้องการ (Prepare need assesment report) ทั้งนี้สมรรถภาพย่อยหรือทักษะเฉพาะเหล่านี้ จะนำไปเขียนลงในบัตร โดยมีคำกริยาขึ้นต้นทุก ๆ ทักษะ แล้วนำบัตรไปเรียงต่อจากสมรรถภาพหลักไป ทางขวามือ การเรียงลำดับสมรรถภาพย่อยหรือทักษะเหล่านี้ อาจเรียงจากง่ายไปหายาก หรือเรียงลำดับจากตามขั้นตอนการปฏิบัติ ดังภาพ

A ประเมินความต้องการฝึกอบรม	A1: เขียนโครงการประเมินความต้องการ	A2:สร้างแบบสอบถาม	A3:ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม
	A4:สัมภาษณ์ตัวแทนโรงงานอุตสาหกรรม	A5:สัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงาน	A6:บันทึกผลการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน
	A7:ศึกษาความต้องการแต่ละบุคคล	A8:ศึกษาความต้องการทางสังคม	A9:ศึกษาความต้องการแรงงานของตลาด
	A10:ศึกษาการจ้างงานของตลาด	A11:เก็บรวบรวมข้อมูล	A12:วิเคราะห์ข้อมูล
	A13:เขียนรายงานการประเมินความต้องการ		

ภาพประกอบ 80 แสดงการเขียนสมรรถภาพย่อยหรือทักษะเฉพาะของแต่ละหน้าที่หลักในแผนภูมิทักษะ

(5) การทบทวน และการปรับปรุงแผนภูมิทักษะ การประชุมในขั้นตอนนี้ เป็นการพิจารณาแผนภูมิทักษะซึ่งได้ทำเสร็จสิ้นแล้วในวาระการประชุม (3) และ (4) เพื่อดูความเหมาะสม ความเกี่ยวเนื่อง ความชัดเจนของการใช้คำ ตลอดจนการเรียงลำดับสมรรถภาพต่าง ๆ แล้วปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง จนเป็นที่พอใจของคณะกรรมการ จึงเป็นอันสิ้นสุดของการประชุม

อนึ่ง หลังจากการแก้ไขปรับปรุงแผนภูมิทักษะดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นสำหรับเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร อาจให้คณะกรรมการได้กำหนดระดับความจำเป็นของงานหรือทักษะเฉพาะที่จำเป็นที่ผู้เริ่มทำงานจะต้องมี รวมทั้งระดับที่สูงขึ้นไปด้วย นอกจากนี้อาจจะต้องมีการปรับปรุงค่านิยามต่าง ๆ ที่ใช้ให้เหมาะสม รวมทั้งการประเมินความถี่ของการปฏิบัติและระดับความยากในการปฏิบัติของงานย่อยหรือทักษะเฉพาะเหล่านั้นด้วย

3.6.3.2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงของแผนภูมิทักษะ

การดำเนินการในขั้นนี้มุ่งหวังที่จะให้แผนภูมิทักษะ ที่ได้จากการจัดประชุมมีความเหมาะสม เที่ยงตรง และยอมรับได้ในวงกว้าง โดยนำแผนภูมิทักษะนั้นไปพัฒนาเป็นแบบสอบถาม ส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่ไม่ได้เข้าประชุม รวมทั้งกลุ่มหัวหน้างานหรือนายจ้าง ในจำนวนที่มากกว่าผู้เข้าร่วมประชุมได้ประเมินตรวจสอบ และให้ความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปรับปรุง ทั้งนี้โดยปกติแล้วคำถามที่ใช้ในการประเมินแต่ละทักษะเฉพาะ จะมีคำถามอยู่ 3 คำถามคือ ทักษะนั้นมีความสำคัญมากน้อยเพียงใด ในการปฏิบัติงานท่านทำทักษะนี้บ่อยมากเพียงใดและทักษะนี้มีความจำเป็นสำหรับผู้เริ่มปฏิบัติงานใช่หรือไม่ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลจากแบบสอบถามดังกล่าวสามารถที่จะนำไปวิเคราะห์เพื่อชี้บอกความเที่ยงตรงของแผนภูมิทักษะได้ รวมทั้งสามารถนำไปปรับปรุงแผนภูมิทักษะได้อีกทางหนึ่งด้วย (Norton.1985:45-74)

3.6.3.3 การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการจากแผนภูมิทักษะ

เนื่องจากลักษณะอันเป็นเอกลักษณ์ของวิธีการดาคัม คือ แผนภูมิทักษะ ซึ่งอธิบายไว้ชัดเจนว่าทักษะอะไรเป็นที่ต้องการในการทำงานแต่ละสาขาอาชีพ โดยทักษะเหล่านี้ได้แสดงถึงความต้องการอย่างแท้จริง เพราะเป็นทักษะที่มีการกำหนดและยอมรับในกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งแผนภูมิดังกล่าวนี้ก็เป็นพื้นฐาน หรือแนวทางที่เป็นประโยชน์มากต่อการพัฒนาหลักสูตร/โปรแกรมการฝึกอบรม ซึ่งการที่ทักษะดังกล่าวจะไปสู่หลักสูตร/โปรแกรมการฝึกอบรมได้นั้น วิธีการก็คือการวิเคราะห์แผนภูมิทักษะ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นหรือเหมาะสมของการฝึกอบรม ทั้งนี้ก็เพราะว่าทักษะทั้งหมดในแผนภูมินั้น อาจจะไม่สามารถทำให้ผู้เรียน/ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้ทั้งหมด เนื่องจากมีข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น ประเภทของการฝึกอบรม เวลา และงบประมาณ จึงต้องเลือกทักษะที่จำเป็นเท่านั้น วิธีการที่จะตัดสินใจว่าทักษะใดจำเป็นควรจะอยู่ในหลักสูตร จะต้องพิจารณาการตอบคำถามต่อไปนี้

(1) ทักษะนั้นอยู่ในระดับพื้นฐานการเข้าทำงานหรือควรจะเรียนในระหว่างการทำงานหรือหลังจากการมีประสบการณ์การทำงานแล้วช่วงหนึ่ง

(2) ทักษะนั้นเป็นทักษะที่จะทำให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จหรือเป็นเพียงลักษณะที่กล่าวได้ว่า "ให้รู้จักทักษะนั้นไว้เป็นสิ่งที่ดี"

(3) มีอุปกรณ์ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกและทรัพยากรบุคคลอะไรบ้างที่เป็นที่ต้องการในการให้ประสบการณ์ที่เหมาะสม สำหรับการเรียนรู้และการปฏิบัติงานในทักษะนั้น ๆ และถ้าทรัพยากรดังกล่าวหายาก เป็นไปได้หรือไม่ที่จะพัฒนาหรือสร้างขึ้นใหม่

ภายหลังจากการตอบคำถามดังกล่าวแล้ว ก็ทำการเลือกทักษะที่จำเป็นต้องเรียนหรือให้การฝึกอบรม หลังจากนั้นก็นำไปกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการอบรมต่อไป (Mitchell.1983;DACUM3:1-5)

3.6.3.4 การออกแบบการเรียนการสอน

การออกแบบการเรียนการสอน ในที่นี้จะเป็นการถ่ายโยงวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือที่มุ่งเน้นของหลักสูตรฝึกอบรมไปสู่การเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการตามที่ได้กำหนดไว้ โดยการออกแบบการเรียนการสอน จะครอบคลุมถึงการดำเนินการในด้านต่าง ๆ คือ การเขียนวัตถุประสงค์การเรียนการสอน หรือวัตถุประสงค์เฉพาะ การกำหนดเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอน การเลือกสื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล ดังจะได้กล่าวถึงพอสังเขปต่อไปนี้ (Adams. 1972 :138-164,197-228;Mitchell. 1983; DACUM4:2-7)

3.6.3.4.1 การเขียนวัตถุประสงค์การเรียนการสอนหรือวัตถุประสงค์เฉพาะ เนื่องจากวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นหรือวัตถุประสงค์ที่ได้จากแผนภูมิทักษะนั้น อาจจะกว้างเกินไปสำหรับการประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ภายใต้สถานการณ์เงื่อนไข และข้อจำกัดต่าง ๆ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ใหม่ เพื่อให้เหมาะกับสถานการณ์การเรียนการสอนหรือการฝึกอบรม วัตถุประสงค์การเรียนการสอนที่เขียนขึ้นใหม่นี้ จะเขียนอยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ พฤติกรรมที่คาดหวังสถานการณ์เงื่อนไข และเกณฑ์การบรรลุผล

3.6.3.4.2 การกำหนดเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอนในขั้นตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์ว่าการที่ผู้เรียน/ผู้เข้าอบรม จะบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนการสอนนั้นผู้เรียนจะต้องเรียนรู้อะไร ปฏิบัติงานอะไรและจะใช้เทคนิควิธีอย่างไร จึงจะช่วยให้ผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จากนั้นจึงนำมาจัดทำเป็นหัวข้อเนื้อหาและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.6.3.4.3 การเลือกสื่อ หรือวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ในขั้นตอนนี้เป็นการพิจารณาว่า สิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียน/ผู้เข้าฝึกอบรมได้บรรลุวัตถุประสงค์ ควรจะใช้สื่อ และวัสดุอุปกรณ์อะไรเข้าช่วยในขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบ้าง ทั้งนี้โดยการเลือกสื่อดังกล่าวจะต้องเหมาะสมอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของสถานการณ์และงบประมาณที่มีอยู่ด้วย

3.6.3.4.4 การวัด และประเมินผลในขั้นตอนนี้เป็นการกำหนดวิธีการที่ใช้ในการวัด และประเมินผลว่าผู้เรียน/ผู้เข้าอบรม ได้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนการสอนที่กำหนดไว้หรือไม่ ผู้เรียนมีความก้าวหน้าเพียงใดและบกพร่องจุดใดบ้าง ซึ่งวิธีการวัดและประเมินผลดังกล่าวนี้จะครอบคลุมถึงการเลือกใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการวัดและประเมินผลด้วย เช่น การใช้แบบทดสอบประเมินความรู้ เป็นต้น ทั้งนี้โดยเครื่องมือดังกล่าวจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาสาระต่าง ๆ ด้วย

จากที่กล่าวมา จะเห็นว่าการออกแบบการเรียนการสอนนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นกรอบทิศทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับผู้สอนซึ่งจะช่วยให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

3.6.4 ความสำคัญและประโยชน์

ดังได้กล่าวแล้วว่าวิธีดาคัมเป็นกระบวนการวิเคราะห์อาชีพ เพื่อหาสมรรถภาพที่จำเป็นในการทำงานในอาชีพนั้น ๆ โดยผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานในสาขาอาชีพที่ทำการวิเคราะห์ ผลสุดท้ายจะทำให้ได้แผนภูมิทักษะที่แสดงถึงความต้องการอย่างแท้จริงและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำไปใช้เป็นพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม วิธีการดังกล่าวโดยเฉพาะในประเด็นของการวิเคราะห์อาชีพนั้น ได้รับการยอมรับและได้รับความนิยมอย่างมาก เนื่องจากเห็นว่าเป็นวิธีการที่รวดเร็ว ลงทุนต่ำและมีประสิทธิภาพ (Norton.1985:2-3) กล่าวคือประการแรกในด้านความรวดเร็วนั้น

คณะกรรมการสามารถดำเนินการวิเคราะห์อาชีพได้เสร็จภายใน 2-3 วัน ประการที่สอง ในด้านการลงทุนต่ำก็คือเมื่อเปรียบเทียบกับการหาข้อมูลพื้นฐานด้วยวิธีต่าง ๆ โดยเฉพาะวิธีวิจัย เพื่อกำหนดข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรนั้น จะต้องลงทุนมาก เพราะต้องทำวิจัยในหลายด้านหลายแง่หลายมุม ส่วนประการที่สามคือการมีประสิทธิภาพนั้น วิธีดาคัมจะได้แผนภูมิทักษะที่สมบูรณ์ของอาชีพชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการอย่างแท้จริง สามารถที่จะเปรียบเทียบความถูกต้องเที่ยงตรงกับการดำเนินการโดยวิธีอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้แล้ววิธีการของดาคัมทำให้สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่นำไปใช้ได้สร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชนด้วย เพราะในการวิเคราะห์อาชีพนั้นจะต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในอาชีพต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภาครัฐ ธุรกิจ อุตสาหกรรมและอาชีพอิสระซึ่งอยู่ในชุมชน ได้เข้ามาช่วยดำเนินการวิเคราะห์ผลสุดท้ายก็จะทำให้ได้หลักสูตรฝึกอบรม ที่ตอบสนองความต้องการแรงงานในแต่ละสาขาอาชีพ ดังนั้น เมื่อนำวิธีการดาคัมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ด้านวิชาชีพจึงให้ประโยชน์แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (Mitchell. 1983;DACUMI:8-9)

3.6.4.1 ประโยชน์สำหรับผู้เรียน

(1) ผู้เรียนมีทิศทางในการเรียน เนื่องจากหลักสูตรมีความชัดเจนในด้านวัตถุประสงค์และเกณฑ์ในการวัดผลและประเมินผล

(2) เป็นสิ่งที่รับประกันได้ว่าสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนนั้น นำไปใช้ได้จริงกับการทำงานในสาขาอาชีพที่ผู้เรียนได้เรียน

3.6.4.2 ประโยชน์สำหรับผู้สอนและผู้บริหาร

(1) การที่วิธีการดาคัม มีกระบวนการที่เป็นเหตุเป็นผลและละเอียดถี่ถ้วน ทำให้ครูและผู้บริหารสามารถที่จะกำหนด และพัฒนาทรัพยากรที่ช่วยในการเรียนรู้ รวมทั้งเทคนิคการสอน กระบวนการวัดผลประเมินผล อาคาร

สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

(2) ผู้สอน สามารถยืดหยุ่นในการประยุกต์หลักสูตรไปใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นและภูมิภาคได้

(3) ผู้สอนและผู้บริหารสามารถรับประกันกับผู้เรียนได้ว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตร/โปรแกรม มีความสัมพันธ์กับความเป็นไปได้ของการจ้างงานในอนาคต

(4) ช่วยให้ผู้สอนมีหลักสูตรที่สามารถเปลี่ยนแปลง และทำให้ทันสมัย เพื่อรองรับความต้องการ/ความจำเป็นของตำแหน่งงานที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป

3.6.4.3 ประโยชน์สำหรับนายจ้างในวงการธุรกิจอุตสาหกรรมและวิชาชีพสาขาต่าง ๆ

(1) นายจ้างในวงการธุรกิจอุตสาหกรรม และวิชาชีพสาขาต่าง ๆ มีโอกาสเข้าร่วมงานโดยตรงทั้งในด้านการริเริ่ม และการดำเนินการพัฒนาการฝึกอบรม ซึ่งสนองความต้องการเฉพาะของตนได้

(2) นายจ้างมีโอกาสเจรจากับนักการศึกษา หรือสถาบันการฝึกอบรม เพื่อกำหนดว่าทักษะใดควรได้รับการฝึกอบรมอย่างดีที่สุดในชั้นเรียน และทักษะใดเหมาะสมที่สุดที่จะใช้ฝึกในระหว่างการทำงาน ทั้งนี้ก็เพื่อให้ได้แรงงานที่สำเร็จหลักสูตรฝึกอบรมมีลักษณะที่สอดคล้องกับการทำงานอย่างแท้จริง

(3) ผู้จ้างงานจะได้รับการประกันว่าผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตร/โปรแกรมสาขาอาชีพเหล่านั้น มีคุณภาพได้มาตรฐาน และสอดคล้องกับความต้องการแรงงานสาขาอาชีพนั้น ๆ

(4) ผู้จ้างงานจะมีโอกาสได้ทราบว่าผู้เรียนได้รับการฝึกให้มีทักษะความสามารถในทักษะใดบ้างก่อนการเข้าทำงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า วิธีการดาคัมนั้นเป็นวิธีการที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างมากในวงการฝึกอาชีพ ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพให้เหมาะสม และทันสมัย รวมทั้งให้ประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้เกี่ยวข้อง อันได้แก่ ครู ผู้บริหาร ผู้เรียน ตลอดจนผู้จ้างงาน

3.6.5. แนวทางการประยุกต์ใช้

แม้ว่าวิธีการดาคัมจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในหลายจุดมุ่งหมาย แต่ก็เหมาะที่สุดสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ใน 3 ประการต่อไปนี้(Norton.1985:4)

3.6.5.1 การค้นหาสมรรถภาพที่จำเป็นเพื่อการพัฒนาหลักสูตร/โปรแกรมทางการศึกษาขึ้นใหม่ กล่าวคือ เมื่อมีความต้องการหลักสูตร หรือโปรแกรมการเรียนใหม่ วิธีการดาคัมสามารถใช้ในการกำหนดงานหรือสมรรถภาพที่ต้องการอย่างรวดเร็ว โดยอาศัยผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการทำงานสาขาอาชีพนั้น ๆ และการใช้วิธีดังกล่าว จะทำให้สามารถมั่นใจไว้ว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นใหม่ มีความเหมาะสม เมื่องานหรือสมรรถภาพที่กำหนดนั้นได้นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการวางแผนหลักสูตรและพัฒนาการสอน

3.6.5.2 การทบทวนหรือปรับปรุงหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่กล่าวคือคณะกรรมการดาคัมสามารถที่จะประชุมเพื่อกำหนดสมรรถภาพที่ควรจะเป็นในหลักสูตร หรือโปรแกรมการศึกษาที่ใช้อยู่เนื่องจากมีความไม่เหมาะสม เพราะสภาพแวดล้อม การจ้างงาน สังคม วิทยาการ และเทคโนโลยีต่าง ๆ เปลี่ยนไป จึงจำเป็นต้องปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม โดยคณะกรรมการดาคัมจะประชุมในลักษณะเดียวกับการกำหนดสมรรถภาพที่จำเป็นในการสร้างหลักสูตรใหม่ แต่จะต้องพิจารณากันอย่างรอบคอบในกรณีที่มีการปรับปรุงใหม่หมด เพราะจะมีผลการะทบในหลายด้าน อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงหลักสูตรนั้นควรจะปรับปรุงในส่วนที่จำเป็นเพื่อให้ได้หลักสูตรที่เหมาะสมกับภาวะปัจจุบัน

3.6.5.3 การปรับปรุงแผนภูมิทักษะให้ทันสมัย กล่าวคือ เมื่อวิทยาการและเทคโนโลยีในสาขาอาชีพใดอาชีพหนึ่งเปลี่ยนแปลง จะมีผลทำให้การปฏิบัติงานในอาชีพนั้นต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังนั้นคณะกรรมการดาคัมจำเป็นต้องประชุม เพื่อปรับปรุงแผนภูมิทักษะหรือแผนผังอาชีพให้ทันสมัย ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ในการจัดทำรายละเอียดของการปฏิบัติงาน การประเมินผลงานของผู้ปฏิบัติงาน การประเมินความต้องการฝึกอบรมและใช้ประโยชน์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

3.6.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการดาคัมนั้น มักจะเป็นลักษณะของการค้นหาสมรรถภาพที่ต้องการหรือที่จำเป็นของบุคคลในสาขาอาชีพต่าง ๆ รวมทั้งการกำหนดขอบเขตหรือลักษณะงานและการตรวจสอบความเที่ยงตรงของวิธีการดาคัม ดังจะได้กล่าวถึงพอสังเขปดังนี้

คอลลัม (Collum.1986:2673-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การตรวจสอบความเที่ยงตรงของกระบวนการดาคัมที่ใช้ในการกำหนดสมรรถภาพของครูระดับอุดมศึกษาที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน" ซึ่งมีจุดมุ่งหมายของการวิจัยที่สำคัญคือ มุ่งตรวจสอบว่าการใช้กระบวนการดาคัมในการกำหนด และจัดลำดับสมรรถภาพของครูระดับอุดมศึกษาที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยผู้เชี่ยวชาญที่เข้าประชุมดาคัมกับที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุมมีความแตกต่างกันหรือไม่ การดำเนินการวิจัยในเรื่องดังกล่าว ดำเนินการโดยส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นครูที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในสถาบันอุดมศึกษารัฐจอร์เจีย จำนวน 33 คน ในจำนวนนี้มี 10 คนที่เข้าร่วมประชุมดาคัม ผลการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งให้จัดลำดับสมรรถภาพดังกล่าวโดยวิธีคิวซอร์ท (Q-Sort) ได้แยกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่เข้าประชุมและไม่ได้เข้าประชุม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบความสอดคล้องของการจัดลำดับโดยใช้สถิติ

เคนดอล เทา (Kendall's tua statistics) ผลการวิจัยพบว่าการจัดลำดับสมรรถภาพของครูระดับอุดมศึกษาของกลุ่มที่เข้าประชุมดาคัมกับไม่ได้เข้าร่วมประชุมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปว่ากระบวนการดาคัม สามารถใช้กำหนดสมรรถภาพที่จำเป็นของครูระดับอุดมศึกษาที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนไม่แตกต่างจากการกำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดียวกัน แต่ไม่ได้เข้าร่วมประชุมดาคัม

เซลินโก (Zelinko.1986:1301-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้วิธีดาคัมกำหนดหน้าที่และงานย่อยของผู้ประกอบการ/ผู้จัดการธุรกิจขนาดย่อมและระดับความสอดคล้องกับหลักสูตรเตรียมครู ด้านการตลาดในรัฐเพนน์ซิลวาเนีย" ซึ่งมีจุดมุ่งหมายของการวิจัยที่สำคัญ คือ มุ่งค้นหาว่าหน้าที่และงานย่อยของผู้ประกอบการ/ผู้จัดการธุรกิจขนาดย่อมเป็นอย่างไร รวมทั้งต้องการที่จะพิจารณาว่าหน้าที่ และงานย่อยเหล่านี้สอดคล้องกับหลักสูตรเตรียมครู ด้านการตลาดในรัฐเพนน์ซิลวาเนียเพียงใด โดยมีกระบวนการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้คือ การใช้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ประกอบการ/ผู้จัดการธุรกิจย่อม พร้อมทั้งประเมินระดับความยากของหน้าที่หลักและงานย่อยเหล่านั้นด้วย จากนั้นนำไปจัดทำเป็นแบบสอบถามส่งไปยังครูผู้ใช้หลักสูตรการเตรียมครูด้านการตลาดในรัฐเพนน์ซิลวาเนีย ตอบและพิจารณาว่าหน้าที่และงานย่อยต่าง ๆ ของผู้ประกอบการ/ผู้จัดการธุรกิจขนาดย่อมมี 18 ประการ ส่วนงานย่อยมีทั้งสิ้น 130 งาน สำหรับในเรื่องความยากของหน้าที่หลัก และงานย่อยในการที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังกล่าว กับการปฏิบัติหน้าที่จริง คณะกรรมการมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน เพราะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น ขนาดของธุรกิจ ประสบการณ์ของผู้ประกอบการและอื่น ๆ สำหรับการตรวจสอบว่าหน้าที่ และงานย่อยดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับหลักสูตรการเตรียมครูด้านการตลาดหรือไม่นั้น พบว่ามีความสอดคล้องและครอบคลุมหลักสูตรที่ใช้อยู่เพียง 2 ใน 3 สถาบัน

ธอมเซน (Thomsen.1987:280-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ลักษณะข้อมูลพื้นฐานสำหรับโรงเรียนอาชีวศึกษาในรัฐโคโลราโด" ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ มุ่งที่จะกำหนดข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการบริหารและการดำเนินงานของโรงเรียนอาชีวศึกษาในรัฐโคโลราโด กระบวนการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้คือใช้วิธีการดาดัมและผลการวิจัยดังกล่าวได้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น 6 ด้าน คือ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร หรือโปรแกรมการเรียน ข้อมูลด้านธุรกิจและการเงิน ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สอนและบุคลากรอื่น ๆ และข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้โดยข้อมูลดังกล่าวจะได้รับการบันทึกไว้ในแฟ้มข้อมูล (files) ต่าง ๆ ในคอมพิวเตอร์ และได้รับการออบแบบให้สามารถเชื่อมโยงกันได้อีกด้วย

เรียทเมเยอร์ (Reitmeyer.1987:367-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้วิธีดาดัมกำหนดลักษณะ และตรวจสอบความเที่ยงตรงของสมรรถภาพที่จำเป็นของครูผู้สอนพลังงานนิวเคลียร์ในสถานการณ์จำลอง" ซึ่งการวิจัยนี้จุดมุ่งหมายที่สำคัญคือมุ่งกำหนดสมรรถภาพที่จำเป็นของผู้สอนพลังงานนิวเคลียร์ในห้องควบคุม ที่เป็นสถานการณ์จำลอง ทั้งที่สอนรายบุคคลและสอนเป็นคณะ รวมทั้งมุ่งตรวจสอบความเที่ยงตรงของสมรรถภาพเหล่านี้โดยการเปรียบเทียบกับสมรรถภาพของผู้สอนเรื่องนี้ ซึ่งกำหนดไว้โดยสถาบันพลังงานนิวเคลียร์ในปี ค.ศ. 1982 กระบวนการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้คือ การใช้วิธีดาดัมกำหนดสมรรถภาพที่จำเป็น โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญทั้งที่เป็นผู้นิเทศการสอน และผู้สอนพลังงานนิวเคลียร์ในสถานการณ์จำลอง ในช่วงปี ค.ศ.1985-1986 ผลการวิจัยดังกล่าว มีข้อสรุปที่สำคัญดังนี้คือ

(1) สมรรถภาพหลักของผู้สอนพลังงานนิวเคลียร์ในสถานการณ์จำลองมี 10 ด้าน ส่วนสมรรถภาพย่อยมีทั้งหมด 80 สมรรถภาพย่อย

(2) สมรรถภาพย่อยทั้ง 80 สมรรถภาพซึ่งกำหนดโดย

คณะกรรมการดาคัม ล้วนเป็นสมรรถภาพย่อยมีทั้งหมด 80 สมรรถภาพที่จะทำให้ผู้สอนประสบผลสำเร็จ

(3) ผู้สอนต้องรอบรู้หรือบรรลุในสมรรถภาพทั้งหมด

(4) หลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับผู้สอนพลังงานนิวเคลียร์ในสถานการณ์จำลองจะต้องรวมสมรรถภาพทั้ง 80 สมรรถภาพไว้ด้วย

(5) มีความสอดคล้องอย่างมาก ระหว่างสมรรถภาพผู้สอนพลังงานนิวเคลียร์ในสถานการณ์จำลอง ที่กำหนดโดยคณะกรรมการดาคัมกับที่กำหนดไว้โดยสถาบันพลังงานนิวเคลียร์

เอเวอร์เรทท์ (Everett. 1989:1674-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สมรรถภาพของผู้ทำงานในระบบสารสนเทศ" ซึ่งการวิจัยเรื่องนี้ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ มุ่งที่จะกำหนดสมรรถภาพที่จำเป็นของผู้ทำงานในระบบสารสนเทศ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ทำงานประสบผลสำเร็จและมีความก้าวหน้าในวิชาชีพนี้ กระบวนการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้คือ ในขั้นแรกกำหนดสมรรถภาพที่จำเป็น จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงาน ผู้มีบทบาทด้านการวิจัยและหัวหน้างานระบบสารสนเทศ รวมทั้งศึกษาข้อมูลจากผู้ว่าการรัฐ ผู้อำนวยการหลักสูตร และวิเคราะห์หลักสูตรที่สอนเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ ในขั้นที่สองใช้วิธีการดาคัมโดยใช้สมรรถภาพหลักที่กำหนดได้ในขั้นแรกเป็นข้อมูล สำหรับให้คณะกรรมการพิจารณาด้วย ผลการประชุมดาคัมได้สมรรถภาพหลัก 8 ด้าน ได้แก่ ทักษะทางธุรกิจ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการจัดการ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการใช้เครื่องอีเลคทรอนิคส์ ทักษะทางเทคโนโลยีและทักษะด้านวิชาการศึกษาทั่วไป ขั้นที่สามใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) หาสมรรถภาพที่เหมาะสม โดยนำสมรรถภาพที่ได้จากวิธีดาคัมสร้างเป็นแบบสอบถามมาตรส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานในระบบสารสนเทศตอบ

จำนวน 2 รอบ โดยรอบแรกแบบสอบถามมี 8 สมรรถภาพหลัก 304 สมรรถภาพย่อย ผู้ตอบจำนวน 657 คน ส่วนรอบที่สองแบบสอบถามมี 8 สมรรถภาพหลัก 318 สมรรถภาพย่อย ผู้ตอบ 475 คน

ผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า สมรรถภาพหลักทั้ง 8 สมรรถภาพ ได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญสำหรับผู้ทำงานในระบบสารสนเทศ โดยสมรรถภาพที่จำเป็นมาก ได้แก่ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านวิชาการศึกษาทั่วไป และทักษะทางเทคโนโลยี

จากผลงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นไว่ว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ใช้วิธีการดาคัมไปใช้ประโยชน์ในการค้นหาสมรรถภาพที่จำเป็นของผู้ที่จะทำงานในสาขาต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับจุดเน้นของวิธีการดาคัม นั่นเอง

จากการศึกษาแนวคิดและรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรข้างต้น กล่าวได้ว่าภาพรวมของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรร่วมกันก็คือการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร แต่จากการพิจารณารายละเอียดของกระบวนการการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวแล้ว เพื่อให้ชัดเจนและสอดคล้องกับกระบวนการิจัย และพัฒนา ผู้วิจัยจึงกำหนดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทครั้งนี้ 6 ขั้นตอน ได้แก่การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตรจากข้อมูลในสถานการณ์จริง และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรภายหลังการทดลองใช้ทั้งนี้โดยรายละเอียดของขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร และการทดลองใช้หลักสูตรนั้น จะใช้วิธีการดาคัมเข้าช่วยในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพดี และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรทั้งนี้เพราะเป็นภารกิจที่จะนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักสูตรในแง่มุมต่าง ๆ กล่าวคือ การประเมินหลักสูตร จะให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักพัฒนาหลักสูตรและผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร ตั้งแต่การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และผลจากการใช้หลักสูตรว่าเป็นอย่างไรซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะนำไปสู่การพิจารณาตัดสินใจในแง่ความเหมาะสม ในแง่คุณค่า และผลที่เกิดขึ้นจากหลักสูตร ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้นด้วย (Stufflebeam.1971:40; ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล.2529:211; ชำรงค์ บัวศรี.2532:296) สำหรับในหัวข้อนี้ผู้วิจัย จะกล่าวถึงแนวคิดและรูปแบบของการประเมินหลักสูตรที่นักวิชาการเสนอไว้ดังนี้

4.1 แนวคิดในการประเมินหลักสูตร นักวิชาการด้านหลักสูตรได้เสนอแนวคิดในการประเมินหลักสูตรไว้หลายท่านดังจะได้ยกตัวอย่าง พอสังเขปดังนี้

สงัด อุทรานันท์ (2528:277-278) ได้เสนอแนวคิดว่าการประเมินหลักสูตรเป็นที่ยอมรับกันว่า ควรทำให้ครอบคลุมระบบหลักสูตรทั้งหมด และควรจะประเมินให้ต่อเนื่องกัน ซึ่งการประเมินหลักสูตรควรประเมินสิ่งต่อไปนี้คือ

(1) ประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมดีและถูกต้องกับหลักการพัฒนาหลักสูตรเพียงใดหากมีสิ่งใดบกพร่องก็จะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขก่อนจะได้นำไปประกาศใช้ในโอกาสต่อไป

(2) การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีในสถานการณ์จริงเพียงใด มีส่วนไหนที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้หลักสูตร โดยมากหากพบข้อบกพร่องในระหว่างการใช้หลักสูตร ก็มักจะได้รับการแก้ไขทันที เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร โดยทั่วไปจะดำเนินการภายหลังจากได้มีผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรไปแล้ว ซึ่งการประเมินหลักสูตรในลักษณะนี้ มักจะทำการติดตามผลความก้าวหน้าของผู้สำเร็จการศึกษาว่าสามารถประสบผลสำเร็จ ในการทำงานเพียงใด

(4) การประเมินผลระบบหลักสูตร เป็นการประเมินในลักษณะที่มีความสมบูรณ์และซับซ้อนมากกล่าวคือการประเมินระบบหลักสูตร จะมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอื่นที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรด้วยเช่น ทรัพยากรที่ต้องใช้ ความสัมพันธ์ระหว่างระบบหลักสูตรกับการบริหาร ระบบการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล เป็นต้น

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2529-:63-72) ได้เสนอแนวคิดในการประเมินหลักสูตรไว้ 2 ลักษณะคือ

(1) การประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ กล่าวคือภายหลังการร่างหลักสูตรเสร็จแล้วก่อนนำหลักสูตรไปใช้จะต้องตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้และปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้จริงซึ่งการประเมินในขั้นตอนนี้ทำได้หลายวิธี เช่น ใช้วิธีการประชุมสัมมนา ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน และใช้การทดลองนำร่อง เป็นต้น

(2) การประเมินจากการนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินในขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพิจารณาว่า เมื่อนำหลักสูตรไปใช้แล้วจะได้ผลเพียงใดบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ มีข้อดีข้อเสียในการจัดประสบการณ์อย่างไร เพื่อจะได้ปรับปรุงหลักสูตรเมื่อพบว่าหลักสูตรบกพร่อง นอกจากนี้ยังจะได้ข้อมูลสำหรับฝ่ายบริหารในการตัดสินใจว่า ควรใช้หลักสูตรต่อไปหรือไม่

พิศิษฐ ตัณฑวณิช (2529:94-97) ได้เสนอแนวคิดในการประเมินหลักสูตรว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นได้ในทุกขั้นตอนของการพัฒนาหลัก

สูตรและการประเมินหลักสูตรนั้นควรประเมินใน 4 องค์ประกอบคือ การวิเคราะห์ความจำเป็นพื้นฐานและการกำหนดวัตถุประงค์ของหลักสูตร การกำหนดมวลประสบการณ์และการพัฒนาเอกสารหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลที่เกิดจากหลักสูตร ซึ่งการประเมินใน 4 องค์ประกอบ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) การวิเคราะห์ความจำเป็นและการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การประเมินในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินที่มุ่งตอบคำถามต่อไปนี้

(1.1) มีหลักการวิเคราะห์ความจำเป็นอย่างไรและเชื่อได้อย่างไรว่าความต้องการจำเป็นที่วิเคราะห์ได้คือความต้องการจำเป็นที่แท้จริง

(1.2) ความต้องการจำเป็นนั้น ๆ ได้มาจากพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรอย่างไรบ้าง

(1.3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดขึ้น มีความชัดเจนครอบคลุม กระชับเพียงใด

(1.4) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เป็นสิ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงเพียงใด

(2) การกำหนดมวลประสบการณ์และการพัฒนาเอกสารหลักสูตรการประเมินในองค์ประกอบนี้ เป็นการประเมินที่มุ่งตอบคำถามหลักๆ ต่อไปนี้

(2.1) ได้กำหนดมวลประสบการณ์ ที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพียงใด

(2.2) มวลเนื้อหาประสบการณ์ได้มาโดยคำนึงถึงพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรอย่างไร

(2.3) เอกสารหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีคามชัดเจนครอบคลุมและเข้าใจง่ายเพียงใด

(2.4) ได้มีการกำหนดมาตรการ ของการประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และมวลประสบการณ์เพียงใด

(3) การนำหลักสูตรไปใช้การประเมินในองค์ประกอบนี้เป็นการประเมินที่มุ่งตอบคำถามต่อไปนี้

(3.1) ได้มีการประสานงานเผยแพร่ ให้ผู้ใช้หลักสูตรเข้าใจถึงหลักการต่างๆ ของฝ่ายพัฒนาหลักสูตรเพียงใดและการเผยแพร่ดังกล่าวทั่วถึงและทันเวลาที่ต้องการหรือไม่

(3.2) ในการใช้หลักสูตรมีปัจจัยต่างๆ ที่ใช้สนับสนุนเพียงพอหรือไม่ และทันเวลาที่ต้องการใช้หรือไม่

(3.3) กลุ่มเป้าหมายของการใช้หลักสูตร มีปฏิกิริยาตอบสนองอย่างไรต่อหลักสูตรนั้น

(4) การประเมินผล ที่เกิดจากหลักสูตรการประเมินในองค์ประกอบนี้มุ่งตอบคำถามต่อไปนี้

(4.1) ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่

(4.2) ในระยะยาวผู้เรียนได้มีส่วนในการพัฒนาสังคมในส่วนที่หลักสูตรคาดหวังเพียงใด

จากแนวคิดในการประเมินหลักสูตรที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรนั้นควรประเมินทั้งระบบหลักสูตรคือตั้งแต่กระบวนการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และผลจากการใช้หลักสูตร ซึ่งหากกำหนดเป็นช่วงเวลา อาจกำหนดเป็นช่วงได้ 3 ช่วง คือ การประเมินก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินระหว่างใช้หลักสูตร และการประเมินหลังจากใช้หลักสูตรแล้ว เป็นต้น

4.2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรนักวิชาการด้านการประเมินหลักสูตร

ได้เสนอรูปแบบการประเมินทางการศึกษาไว้หลายรูปแบบ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวล้วนสามารถที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินหลักสูตรได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการประเมินหลักสูตรนั้น ๆ ว่ามีจุดมุ่งหมายและเงื่อนไขของการประเมินเป็นอย่างไร ในลำดับต่อไปนี้ผู้จัย จะได้นำเสนอรูปแบบของการประเมินหลักสูตรบางรูปแบบที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการประเมินหลักสูตรในครั้งนี้พอสังเขปดังนี้

4.2.1 รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Model of Evaluation)

ไทเลอร์ (Tyler) เป็นผู้ที่วางรากฐานการประเมินหลักสูตรนับตั้งแต่ปี ค.ศ.1930 เป็นผู้ริเริ่มให้คำนิยามของการศึกษาว่า "การศึกษา คือ การเปลี่ยนพฤติกรรม"ดังนั้นการประเมินหลักสูตรคือการเปรียบเทียบว่าพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ (Worthen and Sanders.1973: 211; Citing Tyer.1930) นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่ากระบวนการจัดการศึกษานั้นประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่างคือ จุดมุ่งหมายของการศึกษา ประสบการณ์เรียนรู้และการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ซึ่งทั้งสามส่วนนี้จะต้องมีความสัมพันธ์กัน (Tyler. 1949:110-125) ดังภาพ

ภาพประกอบ 81 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษาตามแนวคิดของไทเลอร์

ตามความคิดนี้ พื้นฐานของการจัดหลักสูตรก็คือ ผู้จัดทำหลักสูตรจะต้องสามารถวางจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยนหรือมีพฤติกรรมเป็นอย่างไร และพยายามจัดประสบการณ์การสอนเพื่อช่วยผู้เรียนให้เปลี่ยนพฤติกรรมไปตามที่ต้องการ บทบาทของการประเมินหลักสูตรจึงอยู่ที่การดูผลผลิตของหลักสูตรว่าตรงตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ แนวคิดของไทเลอร์ จึงยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal Attainment Model)

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ ถือว่าการประเมินหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน และเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร จึงได้เสนอขั้นการเรียนการสอนและการประเมิน ดังนี้

(1) กำหนดจุดมุ่งหมายอย่างกว้างๆ โดยการวิเคราะห์ทรัพยากรของจุดมุ่งหมาย (Goal source) คือ นักเรียน สังคม และเนื้อหาสาระและขอบเขตของจุดมุ่งหมาย (Goal-seleans) คือจิตวิทยาการเรียนรู้และปรัชญาการศึกษา

(2) กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจนเฉพาะเจาะจง ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัดในภายหลัง

(3) กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ทางการศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

(4) เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมที่จะทำให้เนื้อหาหรือประสบการณ์ที่วางไว้ประสบความสำเร็จ

(5) ประเมินโดยการตัดสินด้วยการวัดผลทางการศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

(6) ถ้าไม่บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ก็จะต้องมีการตัดสินใจที่จะยกเลิกหรือปรับปรุงหลักสูตรนั้น แต่ถ้าบรรลุตามจุดมุ่งหมายก็อาจจะใช้ผล

สะท้อนกลับ (Feedback) ของหลักสูตรนั้นเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการกำหนดจุดมุ่งหมายหรือใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณค่าของหลักสูตร

อนึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้น การประเมินตามขั้นตอนของไทเลอร์ จึงเป็นกระบวนการเวียนกลับ (Recurring process) นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงข้อแก้ไขหรือปรับปรุงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ประเมินนั้นก็จะส่งผลให้เกิดการปรับปรุงวิธีการในการประเมินด้วย (Worthen and Sander. 1973:156) การประเมินแบบนี้จึงเป็นการประเมินสรุป (Summative evaluation) มากกว่าการประเมินความก้าวหน้า (Formative evaluation)

จากแนวคิดในการประเมินของไทเลอร์ตามที่เสนอแล้วนี้ เห็นได้ชัดว่าเป็นการประเมินในระยะสุดท้ายของการใช้หลักสูตร (ต่อเนื่องจากที่ได้ประเมินในระยะอื่นก่อนนี้มาแล้ว) โดยมุ่งประเมินเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่วางไว้เป็นหลักว่าการดำเนินการใช้หลักสูตรได้ทำให้นักเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ถ้าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ก็แปลความหมายว่าหลักสูตรพบกับความสำเร็จ แต่ถ้าได้ผลในทางตรงข้าม ก็แปลว่าหลักสูตรนั้นล้มเหลว ถ้าจะพิจารณานำแนวคิดนี้มาใช้ประเมินหลักสูตรที่ไม่เคยประเมินสิ่งอื่นมาก่อนนับว่าเป็นการประเมินเมินที่ค่อนข้างแคบ เพราะการประเมินมิได้ให้ความสนใจในตัวแปรอื่นเลย เช่น คุณภาพของนักเรียน วิธีการสอนของครู วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน ฯลฯ การประเมินถ้าพบว่าสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น ก็ไม่น่าจะขยายความต่อไปได้ว่าเป็นเพราะอะไร ถ้าจะมีการปรับปรุงวัตถุประสงค์โดยการสร้างหรือนิยามวัตถุประสงค์ใหม่นั้น ไม่ทราบว่าจะเป็นการปรับปรุงโดยอาศัยหลักฐานข้อมูลจากกอะไร เพราะมิได้สนใจในการประเมินตัวแปรอื่น นอกจากการวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเท่านั้น

ข้อพิจารณาที่เสนอดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเป็นข้อจำกัดในการนำรูปแบบหรือแนวคิดในการประเมินของไทเลอร์ มาใช้กับหลักสูตรที่ไม่เคยได้รับการ

ประเมินในระยะต้นๆ มาก่อนในแง่การสรุปผลการประเมินและการนำผลไปใช้และถ้าพิจารณากันอีกเรื่องหนึ่ง คือ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ควรจะต้องใช้เครื่องมือคือแบบทดสอบที่มีความเป็นมาตรฐานเป็นอย่างดี จึงจะทำให้ผลการประเมินเป็นที่น่าเชื่อถือได้ถ้าจะใช้แบบทดสอบที่เรียกว่า แบบทดสอบที่ครูสร้างเอง (Teacher-made test) นั้น ก็จะทำให้เป็นที่น่าสงสัยในผลการประเมินที่ได้

4.2.2 รูปแบบการประเมินของครอนบัค (Lee J. Cronbach)

ตามแนวคิดของครอนบัคเขาเห็นว่า การประเมิน มีความหมายอย่างกว้างๆ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา และในเรื่องการประเมินหลักสูตรนั้นไม่ควรประเมินเฉพาะจุดมุ่งหมาย ที่กำหนดไว้เพียงอย่างเดียว ควรจะมีการทดสอบผลพลอยได้อื่น ๆ (Side effects) ด้วย เช่นความรู้ความสามารถทั่ว ๆ ไป ทัศนคติ รวมทั้งการติดตามผลของการเรียนหลังจากเสร็จสิ้นการเรียนการสอนแต่ละรายวิชาด้วย ครอนบัค ได้เสนอแนวคิดในการนำผลการประเมินไปใช้ และแนวทางการประเมินดังต่อไปนี้ (Worthen and Sanders.1973:44-59;Citing Cronbach.1963)

4.2.2.1 แนวคิดในการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อตัดสินใจมีดังนี้

(1) เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรรายวิชา (Course improvement) โดยการตัดสินว่าวัสดุอุปกรณ์ทางการสอนใด และวิธีการสอนใดเป็นที่น่าพอใจ และจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตรงจุดใดบ้าง

(2) เพื่อตัดสินเกี่ยวกับตัวบุคคล (Decision about individual) โดยการสำรวจความต้องการของนักเรียนเพื่อการวางแผนการสอน พิจารณาคุณภาพของนักเรียนเพื่อการคัดเลือกและการจัดกลุ่ม และการหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าและข้อบกพร่องของนักเรียน

(3) เพื่อตัดสินเกี่ยวกับระบบการบริหารโดยการพิจารณาว่า ระบบของโรงเรียนที่เป็นอยู่ดีเพียงใด ครูแต่ละคนมีคุณภาพเป็นอย่างไร เป็นต้น

4.2.2.2 แนวทางการประเมิน มีดังนี้

(1) การประเมินกระบวนการ (Process studies) เป็นการประเมินเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการตรวจสอบดูว่าในระหว่างที่มีการเรียนการสอนนั้นได้เกิดสิ่งใดขึ้นบ้างเช่น ครูดำเนินการสอนเป็นอย่างไร นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างไร

(2) การประเมินทักษะความชำนาญ (Proficiency measure) เป็นการวัดและประเมินความสามารถของนักเรียนนั่นเอง โดยอาศัยข้อสอบที่เป็นมาตรฐานทั้งนี้ในการทดสอบนักเรียนนั้นอาจแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ และใช้ข้อทดสอบที่จัดให้แต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อความครอบคลุมในสิ่งที่นักเรียนได้เรียนมาทั้งหมด นอกจากนี้การวัดความสามารถยังกระทำได้โดยวิธีการอื่น ๆ อีก เช่น การให้นักเรียนทำงาน เป็นต้น

(3) การประเมินเจตคติ (Attitude evaluation คือการประเมินความเชื่อ (Belief) เกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนไปแล้วของนักเรียนว่าเป็นเช่นไร การวัดความเชื่อนี้อาจทำได้ด้วยการสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถามหรือวิธีการอื่นที่เหมาะสม

(4) การติดตามผล (Follow-up studies) เป็นการประเมินคุณภาพของหลักสูตรโดยการศึกษาการส่งผลของหลักสูตรต่อนักเรียนที่จบการเรียนไปแล้วในช่วงระยะเวลาหนึ่งการติดตามผลจะมีคุณค่าเมื่อได้มีการเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นกับผลผลิตของหลักสูตรที่ดำเนินการ กับผลผลิตจากหลักสูตรอื่น ผลการศึกษาที่ได้จากการติดตามผลนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างมาก ในการนำหลักสูตรไปใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการวางแผนหลักสูตรใหม่ ต่อไป

วิธีการและขั้นตอนในการประเมินของครอนบัค สรุปได้ดังนี้

(1) บรรยายจุดมุ่งหมายของโครงการนั้น ให้กว้างที่สุดเท่าที่จะทำได้ แม้ว่าจุดมุ่งหมายนั้นจะเกี่ยวกับโครงการแต่เพียงผิวเผินก็ตาม

(2) ไม่จำเป็นต้องทดสอบกลุ่มตัวอย่างใหญ่ด้วยข้อสอบชุดเดียวกันควรทำการทดสอบด้วยข้อสอบหลาย ๆ ชุด กับกลุ่มตัวอย่างขนาดกลางที่แตกต่างกันซึ่งจะได้ผลดีมากกว่า

(3) ในการประเมินผลไม่ควรใช้การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่เรียนเนื้อหาหรือใช้วิธีที่แตกต่างกัน เพราะเป็นการยากที่จะตีความผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำให้กลุ่มตัวอย่างเท่าเทียมกันนั้นทำได้ยาก

(4) การประเมินผลนั้นควรประเมินผลที่เกิดขึ้นทุก ๆ ด้าน ไม่เฉพาะแต่ผลที่เกิดตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เท่านั้น เช่น ทัศนคติ ความสนใจ การเลือกอาชีพ และความสามารถในการเรียนวิชาอื่น ๆ ด้วย

(5) การวิเคราะห์คะแนน ควรวิเคราะห์คะแนนของแต่ละรายการ (Item) ซึ่งจะมีความสำคัญมากกว่าคะแนนรวม

จะเห็นได้ว่าแนวทางการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของครอนบัคนี้ ได้คำนึงถึงตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการหลักสูตร เป็นการเพิ่มเติมจากแนวคิดของไทเลอร์ นั่นคือ ครอนบัคได้ให้ความสนใจในด้านกระบวนการดำเนินการหลักสูตร และมีการติดตามผลนักเรียนด้วย ผลที่ได้จากการประเมินก็มุ่งสู่การตัดสินใจหลายประการคือ ทั้งการตัดสินใจเกี่ยวกับรายวิชาเกี่ยวกับตัวบุคคล คือ นักเรียน และเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแนวคิดในการประเมินของครอนบัคโดยละเอียดแล้ว ก็พบข้อจำกัดในการประเมินอยู่บ้างประการคือ ประการแรก องค์ประกอบของหลักสูตรที่แนวคิดนี้ให้ความสนใจจะประเมินมีเพียงองค์ประกอบที่เป็นกระบวนการใช้

หลักสูตร (โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นกระบวนการเรียนการสอนเท่านั้น) และองค์ประกอบเกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตรองค์ประกอบอื่นที่อยู่ในระยะก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ มิได้รับความสนใจที่จะประเมินเลย เช่น ความเหมาะสมของทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการหลักสูตร คุณลักษณะของครูและนักเรียน เป็นต้น ประการที่สองวิธีการตัดสินคุณค่าของหลักสูตรมิได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าจะทำอย่างไร ดูเหมือนว่าเกณฑ์การตัดสินเป็นไปตามลักษณะของกลุ่มมากกว่า

4.2.3 รูปแบบการประเมินของสครีฟเวน (Scriven)

สครีฟเวน (Worthen and Sanders. 1973:60-106; Citing Scriven.1967) ได้เสนอลักษณะของการประเมินหลักสูตรโดยไม่ยึดเป้าหมาย 4 ลักษณะคือ

4.2.3.1 การประเมินย่อย (Formative evaluation) เป็นการประเมินผลสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดจริงในขณะใช้หลักสูตรอยู่ เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน

4.2.3.2 การประเมินรวบยอด(Summative evauation) เป็นการประเมินสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดจริงเมื่อสิ้นสุดกระบวนการใช้หลักสูตรแล้ว เพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตร

4.2.3.3 การประเมินภายใน(Intrinsic evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ภายในตัวเอง เช่น การประเมินเนื้อหา จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของหลักสูตร ฯลฯ เป็นต้น

4.2.3.4 การประเมินผลสำเร็จ(Pay-off evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดจากสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินการหลักสูตร เช่น การประเมินผลที่เกิดจากการสอนของครูที่มีต่อนักเรียน

การประเมินทั้ง 4 ส่วน ที่ครีฟเวน เสนอมามีความสัมพันธ์กันดังภาพข้างล่างนี้

ลักษณะการประเมิน	การประเมินภายใน	การประเมินผลสำเร็จ
การประเมินย่อย	ตัดสินความสมบูรณ์ของเนื้อหา โครงสร้างและลำดับของเนื้อหา	ตัดสินผลที่เกิดระหว่างที่ดำเนินการ
การประเมินรวม	ตัดสินขั้นสุดท้ายเกี่ยวกับวัสดุ	ตัดสินผลที่เกิดขึ้นเป็นครั้งสุดท้าย

ภาพประกอบ 82 รูปแบบการประเมินของสครีฟเวน

จากที่กล่าวมาจุดเด่นสำคัญของรูปแบบประเมินผลโดยไม่ยึดเป้าหมาย ของสครีฟเวนคือ เป็นการประเมินผลทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากหลักสูตรที่คาดหวังไว้และไม่คาดหวังไว้ เป็นการขยายแนวคิดของครอนบัค และไทเลอร์ แต่สครีฟเวน ก็มิได้เสนอแนะอะไรเกี่ยวกับวิธีการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร จึงเป็นแต่เพียงการเสนอรูปแบบรวม ๆ ของการประเมินผลตามทัศนะของเขาเท่านั้น

4.2.4 รูปแบบการประเมินของสเตก(Stake's Countenance Model)

สเตก (Worthen and Sanders.1973: 106-126;Citing Stake. 1967) ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า เป็นการบรรยายและตัดสินคุณค่าโปรแกรมการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องการบรรยายสิ่งที่จะถูกประเมินโดยอาศัยผู้ทรง

คุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินคุณค่า (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์.2528 : 156)ดังนั้น จะเห็นว่าในการประเมินทางการศึกษาตามแนวคิดนี้ จะประกอบไปด้วยกิจกรรมหลัก 2 ประการ คือ การบรรยาย (Description) และการตัดสินใจ (Judgment) นั่นคือการบรรยาย จะเป็นการอธิบายลักษณะของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ด้วยวิธีต่าง ๆ กันส่วนการตัดสินก็ต้องมีเกณฑ์มาตรฐาน (Standard) ในการเปรียบเทียบ

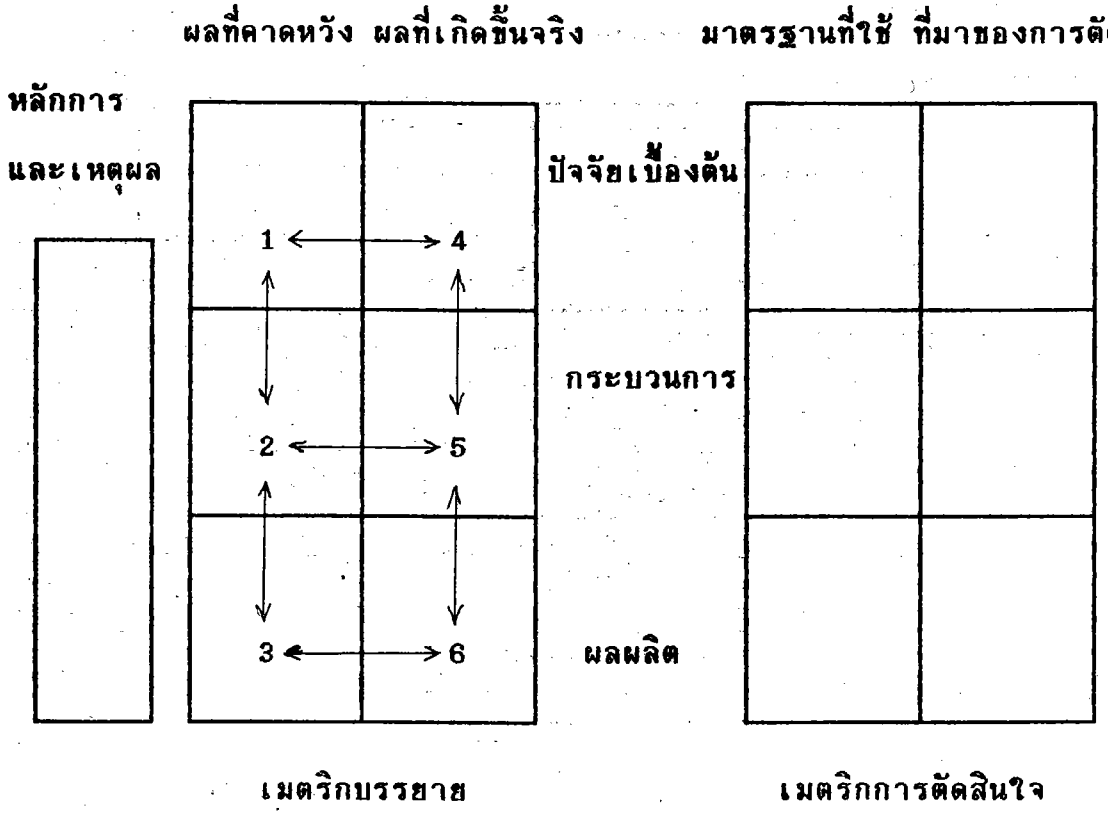
แต่เนื่องจากแหล่งข้อมูลมีมากมาย และวิธีการเก็บข้อมูลมีหลายวิธีจึงเป็นหน้าที่ของผู้ประเมินจะต้องรวบรวมข้อมูลที่แท้จริงให้ได้ เขาจึงเสนอว่า ข้อมูลที่ควรจะพิจารณาในการประเมินผลหลักสูตรมี 3 ชนิดด้วยกันคือ

4.2.4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น (Antecedents) ได้แก่ สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักสูตร เช่นบุคลิกและนิสัยของนักเรียนและครู เนื้อหาสาระของหลักสูตร สื่อการเรียน สภาพแวดล้อม ชุมชน เป็นต้น

4.2.4.2 กระบวนการ (Transactions) ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอน เช่นเวลาการจัดลำดับประสบการณ์ บรรยากาศของชั้นเรียน เป็นต้น

4.2.4.3 ผลผลิต (Outcome)ได้แก่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทัศนคติของนักเรียน ผลที่มีต่อครูและสถาบัน เป็นต้น

จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา 3 ชนิดนี้ ผู้ประเมินจะต้องแยกเป็นสี่ประเภท คือ ผลที่คาดหวัง (Intents) ผลที่เกิดขึ้นจริง (Observations) มาตรฐานที่ใช้ (Standards) และที่มาของการตัดสินใจ (Judgment) ซึ่งรูปแบบการประเมินของสเตกเป็นดังนี้

ภาพประกอบ 83 รูปแบบการประเมินของสเตก

จากภาพอธิบายความหมายได้ดังนี้

(1) หลักการและเหตุผล (Rationale) เป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงปรัชญาและจุดมุ่งหมายพื้นฐานของโปรแกรม ซึ่งอาจจะเขียนหรือไม่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้หลักการและเหตุผลนี้เป็นพื้นฐานในการกำหนดสิ่งที่คาดหวัง (Intents)

(2) เมตริกการบรรยาย(Description matrix) คือส่วนที่ใช้บรรยายภาพรวมของข้อมูลที่ได้จากการประเมิน เมตริกนี้ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

(2.1) ผลที่คาดหวัง ซึ่งครอบคลุมนโยบายและองค์ประกอบทั้งหมด

(2.2) ผลที่เกิดขึ้นจริง

(3) เมตริกการตัดสินใจ (Judgment matrix) หมายถึง ส่วนของการตัดสินใจ คุณค่าหรือคุณภาพของโปรแกรมทางการศึกษา โดยนักประเมินจะมีบทบาทในการตัดสินใจ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่เหมาะสมที่สุด เมตริกนี้ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

(3.1) มาตรฐานที่ใช้ (Standards) ซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าโปรแกรมทางการศึกษาที่ประเมินนั้นมีคุณภาพหรือบรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษา หรือไม่ และมาตรฐานที่ใช้นี้แบ่งได้ 2 ชนิดคือ

(3.1.1) มาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute comparison) เป็นเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นตามความคิดของบุคคล ซึ่งอาจใช้มากกว่าหนึ่งเกณฑ์ก็ได้

(3.1.2) มาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative standards) เป็นเกณฑ์ที่ยึดเอาลักษณะของโปรแกรมใดโปรแกรมหนึ่งมาเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบ

(3.2) ที่มาของการตัดสินใจ (Judgments) เป็นขั้นที่พิจารณาว่าโปรแกรมทางการศึกษามีคุณภาพเพียงใด มีข้อดีข้อเสียอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะได้พัฒนา แก้ไขหรือยกเลิก ซึ่งการตัดสินใจนั้นต้องอาศัยการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้กับมาตรฐานที่ใช้ ลักษณะของการเปรียบเทียบจะมีอยู่ 2 ลักษณะคือ

(3.2.1) การเปรียบเทียบสัมบูรณ์(Absolute comparision) หมายถึง การเปรียบเทียบข้อมูลเชิงบรรยายของโปรแกรม ที่ต้องการประเมินกับมาตรฐานสัมบูรณ์โดยพิจารณาสิ่งที่เป็นจริง กระบวนการ และผลผลิตตามลำดับ

(3.2.2) การเปรียบเทียบสัมพัทธ์(Relative comparision) หมายถึง การเปรียบเทียบข้อมูลเชิงบรรยายของโปรแกรมที่ต้องการประเมินกับข้อมูลเชิงบรรยายของโปรแกรมที่ใช้เป็นมาตรฐานสัมพัทธ์

สำหรับวิธีการในการประเมินตามแนวนี้นั้น ผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลเพื่อการอธิบายก่อน คือ ต้องมีการศึกษาความสอดคล้องระหว่างผลที่คาดหวังกับผลที่เกิดขึ้นจริง และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิต เมื่อ

ได้ผลอย่างไรแล้วจึงเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ และมาตรฐานที่คิดว่าจะให้เกิดขึ้นแล้วจึงตัดสินใจ นั่นคือ จากแผนภูมิตั้งแต่ช่องที่ 1 ถึง 6 ผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลใน 2 แนว คือ ในแนวตั้งได้แก่ ช่อง 1-2-3 และ 4-5-6 ควรมีความสัมพันธ์กันเพื่อดูว่าปัจจัยเบื้องต้นอำนวยต่อกระบวนการหรือไม่ กระบวนการอำนวยต่อผลผลิตหรือไม่ และในแนวนอน ได้แก่ช่อง 1-4, 2-5และ 3-6 ต้องมีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้เพื่อต้องการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้จากปฏิบัติจริง ๆ ในแต่ละส่วนตามแนวตั้งนั้นมีความสอดคล้องกับสิ่งที่คาดหวังไว้หรือไม่ประการใด และต้องมีการปรับปรุงในส่วนใดบ้าง

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในแง่การนำรูปแบบการประเมินของสเตกไปใช้ประเมินหลักสูตร จะมีข้อจำกัดดังนี้

(1) แนวคิดดังกล่าว ไม่มีการเสนอแนะวิธีการรวบรวมข้อมูล ในแต่ละองค์ประกอบ อย่างเพียงพอว่าจะทำอย่างไร เช่น ข้อมูลที่เป็นความคาดหวังนั้นได้มาจากแหล่งข้อมูลใดบ้าง เป็นความคาดหวังของใครของครู หรือของผู้สร้างหลักสูตร หรือของบุคคลอื่น และการประเมินหลักการและเหตุผลกระทำอย่างไรมีการประเมินหรือไม่ เพราะมิได้อธิบายไว้อย่างชัดเจน

(2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของหลักสูตร มิได้มีการกล่าวถึงว่าได้จัดเข้าเป็นองค์ประกอบใดเป็นหลักการและเหตุผลหรือเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว และจุดเน้นของแนวคิดนี้ได้มุ่งจะให้มีการประเมินวัตถุประสงค์หรือไม่เพราะมิได้กล่าวถึงแต่อย่างใดผู้วิจัยเห็นว่าถ้าละเลยเสียในส่วนนี้ นับว่าการประเมินตามแนวคิดของสเตกนี้ขาดการประเมินส่วนที่สำคัญของหลักสูตร

(3) ถ้าจะประเมินเต็มรูปแบบแล้ว อาจทำให้เกิดข้อขัดแย้งในการตัดสินคุณค่าได้ทั้งนี้คือ ถ้าพิจารณาให้ละเอียดแล้วอาจกล่าวได้ว่าข้อมูลในส่วนการบรรยายนั้นผลที่ได้ของข้อมูลที่แสดงความสอดคล้องและความเกี่ยวพันกันของ

องค์ประกอบต่างๆ เป็นการแสดงคุณค่าของหลักสูตรไปในตัวด้วยว่าหลักสูตรนั้นพบกับความสำเร็จหรือล้มเหลว (Marsh and Stafford.1984:64) ซึ่งถ้าข้อมูลในส่วนที่เป็นการบรรยาย
นี้ไม่สอดคล้องกับส่วนที่เป็นการตัดสิน จะสรุปคุณค่าของหลักสูตรได้อย่างไรในทำนองเดียวกันข้อขัดแย้งอาจเกิดขึ้นถ้าการใช้มาตรฐานเปรียบเทียบ ทั้งที่เป็นมาตรฐานสัมบูรณ์และมาตรฐานสัมพัทธ์ แล้วผลที่ได้เป็นไปตามมาตรฐานแบบใดแบบหนึ่งอย่างไม่เป็นระบบจะสรุปเช่นไร

4.2.5 รูปแบบการประเมินซิปป์ (The CIPP Model of Evaluation)

สตัฟเฟิลบีม (Worthen and Sanders. 1968:128-150; Citing Stufflebeam.1971) ได้เสนอรูปแบบการประเมินซิปป์เพื่อใช้ในการประเมินทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยการประเมิน 4 ด้านคือ

4.2.5.1 การประเมินบริบท (Context evaluation) คือการประเมินสภาพแวดล้อมและความต้องการ ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรซึ่งผลที่ได้จากการประเมิน จะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับงานวางแผนนโยบายเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และความต้องการอื่น ๆ

4.2.5.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น(Input evaluation) คือการประเมินปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปัจจัยที่เป็นตัวทำให้เกิดวิธีการที่จะนำมาใช้ปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ การประเมินผลในส่วนนี้เพื่อประโยชน์ในการตัดสินว่าระบบโครงสร้างต่าง ๆ ของหลักสูตร รวมทั้งวิธีการและระบบการบริหารงานของหลักสูตรมีความเหมาะสมหรือไม่ หรือควรจะใช้วิธีการใดที่เหมาะสมกว่า

4.2.5.3 การประเมินกระบวนการ(Process evaluation) คือการประเมินกระบวนการของหลักสูตรในด้านของการจัดการเรียนการสอน และเนื้อหาวิชาทั้งภายในห้องเรียน และภายนอกห้องเรียน การประเมินในส่วนนี้จะใช้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจดำเนินการปฏิบัติตามวิธีการที่ได้กำหนดไว้แล้ว

4.2.5.4 การประเมินผลผลิต (Product evaluation) คือ การประเมินผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตรนั้นตามวิธีการและแนวทางดำเนินการสอนตามที่ได้ตัดสินแล้ว การประเมินผลในส่วนนี้เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงข้อบกพร่องของการวางแผน การบริหารหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ว่าจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างและเมื่อดำเนินการปรับปรุงแล้วจะต้องทำการประเมินในกระบวนการเดิมเช่นนี้อีกเพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

การประเมินตามแนวคิดนี้จะต้องทำการประเมินเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระบบการศึกษาที่ต้องอาศัยข้อมูลมาปรับปรุงตลอดเวลา

อนึ่งแนวคิดในการประเมินของสตัฟเฟิลบีม ดังกล่าวจะสัมพันธ์กับการตัดสินใจ 4 ประการคือ การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน (Planing decision) การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง (Structure decision) การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน (Implementating decision) และการตัดสินใจเมื่อสิ้นสุดโครงการ หรือหลักสูตร (Recycling decision) ดังนี้คือ

	ความคาดหวัง	ความเป็นจริง
เป้าหมาย	การตัดสินใจในการวางแผนหรือตั้งจุดมุ่งหมาย (ประเมินบริบท) (1)	การตัดสินใจในผลสำเร็จ (ประเมินผลผลิต) (4)
วิธีการ	การตัดสินใจในการออกแบบดำเนินการหรือโครงสร้าง (ประเมินปัจจัยเบื้องต้น) (2)	การตัดสินใจในการใช้วิธีดำเนินการ (ประเมินกระบวนการ) (3)

ภาพประกอบ 84 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจของรูปแบบซิปป์

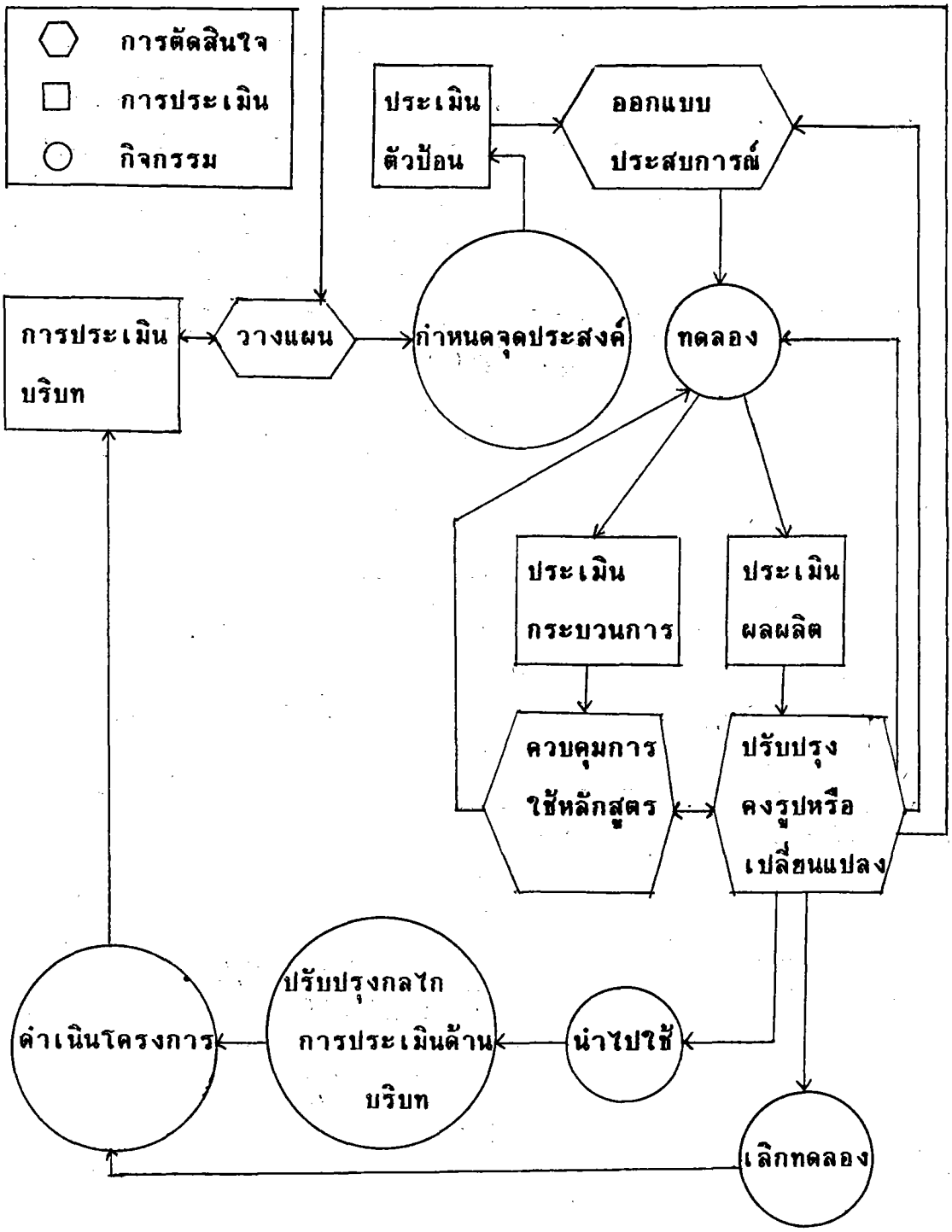
จากภาพประกอบสามารถอธิบายได้ว่าหลังจากทำการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรแล้วจะทำให้สิ่งต่อไปนี้คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (ช่องที่ 1) ปัจจัยหรือกิจกรรมที่ควรจัดเข้าไปในหลักสูตร (ช่องที่ 2) กิจกรรมหรือกระบวนการที่นำไปปฏิบัติ (ช่องที่ 3) และผลที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินการใช้หลักสูตร (ช่องที่ 4)

สำหรับวิธีการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ตามแนวของสตัฟเฟิลบีม อาจสรุปได้ดังตาราง 2 (บุญส่ง นิลแก้ว.2530:22)

ตาราง 2 แสดงวิธีการประเมินองค์ประกอบต่างๆ ตามแนวของสตัฟเฟิลบีม

บริบท	ปัจจัยเบื้องต้น	กระบวนการ	ผลผลิต
1. บรรยายสภาพแวดล้อม 2. เปรียบเทียบปัจจัยเบื้องต้นและผลผลิตที่เป็นจริงกับที่คาดหวัง 3. เปรียบเทียบระบบการปฏิบัติที่น่าจะเป็นและที่เป็นไปได้ 4. วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เป็นจริง	บรรยายและวิเคราะห์ทรัพยากรมนุษย์และวัสดุที่เหมาะสม ยุทธวิธีแก้ปัญหา และการออกแบบกระบวนการที่เกี่ยวข้องที่เป็นไปได้และประหยัด	รวบรวมข้อมูลโดยเฉพาะสำหรับการตัดสินใจในโครงการและบรรยายกระบวนการที่เป็นจริง	กำหนดเกณฑ์การวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์โดยการเทียบผลการวัดกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และแปลความหมายผลผลิตในรูปของข้อมูลที่ได้จากองค์ประกอบทั้ง 3 เป็นพื้นฐาน

อนึ่งกระบวนการประเมินหลักสูตรตามแนวของสตัฟเฟิลบีม อาจสรุปได้ดังภาพ (บุญชม ศรีสะอาด.2528:238)

ภาพประกอบ 85 กระบวนการประเมินตามรูปแบบของสตัฟเฟิลบีม

จากแนวคิดในการประเมินของสตัฟเฟิลบีมดังที่เสนอมา จะเห็นว่าผู้ เสนอแนวคิดได้พยายามแสดงแนวทางและวิธีการประเมินให้มีความชัดเจนที่สุด อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแนวคิดในการประเมินนี้ให้ดีแล้ว จะเห็นว่าถ้าจะให้การประเมินหลักสูตรมีความสมบูรณ์ โดยใช้รูปแบบการประเมินนี้แล้วควรดำเนินการประเมินเป็นขั้นตอนตามลำดับ คือ ประเมินบริบทก่อนเพื่อการวางแผนตั้งวัตถุประสงค์ ต่อมาก็ประเมินปัจจัยเบื้องต้น เพื่อกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร เลือกวิธีการที่เหมาะสม และเมื่อนำหลักสูตรไปใช้ก็ประเมินกระบวนการ เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการ และสุดท้ายเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการใช้หลักสูตรก็ประเมินผลผลิต อนึ่งการที่จะประเมินองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรไปพร้อมๆ กันในขณะดำเนินการใช้หลักสูตรนั้น ค่อนข้างจะให้คุณค่าน้อย สิ่งที่ผู้วิจัยพิจารณาได้อีกอย่างหนึ่งที่คิดว่าจะเป็นข้อจำกัดของรูปแบบนี้ก็ คือ กระบวนการเกี่ยวกับการตัดสินคุณค่าของหลักสูตรมิได้เสนอแนะไว้อย่างชัดเจน แหล่งข้อมูลที่จะให้ข้อมูลที่เป็นความคาดหวัง ก็มิได้มีการระบุไว้ชัดเจนว่ามีลักษณะเช่นไร โดยเฉพาะการประเมินเกี่ยวกับกระบวนการ ดูเหมือนว่าเป็นการบรรยายมากกว่าการตัดสินใจ

4.2.6 รูปแบบการประเมิน ซีเอสอี (The CSE Model)

อัลคิน (Worthen and Sanders.1973:150-156;Citing Alkin. 1969) เป็นผู้เสนอรูปแบบการประเมิน ซึ่งโดยทั่วไปรู้จักกันในนามรูปแบบ ซีเอสอี ความคิดของอัลคิลคล้ายกับสตัฟเฟิลบีมและโพรวัส คือ ทำการประเมินเพื่อรวบรวมข้อมูลย้อนกลับให้ผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจ การประเมินตามแนวคิดนี้ประกอบด้วยกระบวนการห้าขั้น คือ

4.2.6.1 การสำรวจความจำเป็น ได้แก่ ความพยายามที่ศึกษาปัญหาของโครงการ คือ การพิจารณาความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ควรจะเป็นกับสิ่งที่เป็นอยู่จริง ถ้าความแตกต่างมากแสดงว่าความจำเป็นมากในทางตรงข้ามความ

จำเป็นจะมีน้อย ถ้าหากสิ่งที่เป็นอยู่หรือการปฏิบัติใกล้เคียงกับจุดมุ่งหมายของโครงการ (สิ่งที่ควรจะเป็น) การตัดสินใจขั้นนี้ คือ การเลือกปัญหา (Problem selection)

4.2.6.2 การประเมินเพื่อการวางแผน คือ การรวบรวมข้อมูลเพื่อเตรียมการแก้ปัญหา ที่พบในขั้นที่ 1 การตัดสินใจของขั้นนี้เน้นเพื่อการวางแผนโครงการ (Program selection)

4.2.6.3 การประเมินการใช้แผน เป็นการประเมินที่มุ่งพิจารณาว่านำแผนที่วางไว้ในขั้นที่ 2 ไปใช้ได้ผลเพียงไร เป็นขั้นที่เหมือนกับการประเมินกระบวนการในรูปแบบซิปป์มากที่สุด การตัดสินใจของขั้นนี้เป็นการทำเพื่อการปรับแต่งโครงการ (Program modification)

4.2.6.4 การประเมินความก้าวหน้า เป็นขั้นที่มุ่งศึกษาความสำเร็จในส่วนต่าง ๆ ของโครงการว่าไปสู่ทิศทางของการแก้ปัญหาหรือไม่ โดยใช้จุดมุ่งหมายของแผนต่าง ๆ ของโครงการเป็นเกณฑ์ในการประเมิน การตัดสินใจในขั้นนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับขั้นที่ 3 คือ ทำเพื่อการปรับแต่งโครงการ (Program modification)

4.2.6.5 การประเมินผลผลิต ลักษณะของขั้นนี้เหมือนกับการประเมินผลผลิตในรูปแบบอื่น ๆ คือ เป็นการพิจารณาว่าโครงการสามารถแก้ปัญหาของขั้นที่ 1 ได้มากน้อยเพียงไร ผู้ประเมินผลผลิตมีความประสงค์ที่จะเสนอข้อมูลต่อผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจเพื่อพิจารณาว่าควรจะเลือกปรับปรุง คงไว้เผยแพร่หรือทำอย่างไรต่อไปกับโครงการ การตัดสินใจในขั้นนี้จึงเป็นแบบการให้ประกาศนียบัตร หรือการยอมรับ (Program certification/adoption)

ในปัจจุบันนี้ รูปแบบการประเมิน ซีเอสอี เป็นรูปแบบหนึ่งที่ได้รับการยอมรับกันมาก โดยเฉพาะในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินทางการศึกษา(Popham.

1975:37-39)

จากรูปแบบการประเมินที่กล่าวมาข้างต้น อาจจัดเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 3 กลุ่ม ดังนี้ (สมบัติ สุวรรณพิทักษ์.2529:32; อ้างอิงมาจาก INNOTEC. 1983:4)

กลุ่มที่ 1 รูปแบบการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Objective centered evaluation models) ได้แก่ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler.1949) และครอนบัค (Cronbach.1973)

กลุ่มที่ 2 รูปแบบการประเมินที่เน้นการให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ (Decision oriented evaluation models) ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam. 1968) และอัลคิน (Alkin. 1969)

กลุ่มที่ 3 รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่า (Judgement evaluation models) ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven. 1967) และสเตก (Stake. 1967)

อนึ่งรูปแบบการปะเมินดังกล่าวอาจสรุปเป็นแนวคิดในการนำไปใช้เพื่อการประเมินหลักสูตรทั่วไปได้ดังนี้

(1) รูปแบบการประเมินดังกล่าว มีทั้งรูปแบบที่จะนำไปใช้ในการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ และประเมินเพียงบางส่วน ดังนั้นการนำไปใช้จึงควรพิจารณาก่อนว่าเราต้องการประเมินส่วนใดของหลักสูตร กล่าวคือ จะประเมินทั้งระบบ หรือประเมินเพียงบางส่วน ดังเช่น รูปแบบของไทเลอร์ อาจใช้ประเมินเพียงผลผลิต (Outcome) ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ส่วนรูปแบบอื่น ๆ ได้แก่ รูปแบบของสตัฟเฟิลบีม รูปแบบของอัลคิน รูปแบบของสเตก รูปแบบของสคริฟเวน และรูปแบบของครอนบัค ล้วนเป็นรูปแบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประเมินหลักสูตรทั้งระบบได้

(2) แนวทางการประเมินตามรูปแบบต่าง ๆ ได้กล่าวไว้อย่างกว้าง ๆยังไม่ได้มีการเสนอแนะวิธีการดำเนินการและวิธีการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่จะประเมินอย่างชัดเจน ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะมีส่วนดีในลักษณะที่มีความยืดหยุ่นสามารถนำไปใช้กับงานนลักษณะอื่นๆ ได้ด้วย สำหรับที่เป็นจุดอ่อนก็คือ การนำไปใช้งานต่างๆจะมีความหลากหลายและแตกต่างกันออกไป แม้ว่าจะเป็นงานในลักษณะเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันก็ตาม ดังนั้นการนำรูปแบบการประเมินดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการประเมินหลักสูตร จึงต้องคำนึงถึงจุดเด่นและจุดด้อยหรือข้อจำกัดของแต่ละรูปแบบ

อนึ่ง จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางและรูปแบบในการประเมินหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการประเมินหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในครั้งนี้ดังนี้คือ

(1) การประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการประเมินที่อยู่ในลักษณะการยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก โดยการประเมินดังกล่าวจะเป็นการประเมินโครงร่างหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านการฝึกอบรมและด้านเนื้อหาดำเนินการประเมินในแง่ความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับสภาพปัญหาและความจำเป็น และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างสมรรถภาพของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่หลักสูตรต้องการให้เกิดขึ้นกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สำหรับในส่วนของหน่วยการฝึกอบรม อันประกอบด้วยจุดมุ่งหมายเฉพาะเนื้อหากิจกรรมการฝึกอบรมสื่อและวิธีการวัดผลประเมินผลการฝึกอบรม จะพิจารณาในแง่ความสอดคล้องและความเหมาะสมภายใน รวมทั้งพิจารณาความสอดคล้องกับสมรรถภาพที่ต้องการของหลักสูตรด้วย

(2) การประเมินในระหว่างการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ การประเมินในขั้นตอนนี้จะประเมิน 2 ส่วนคือ

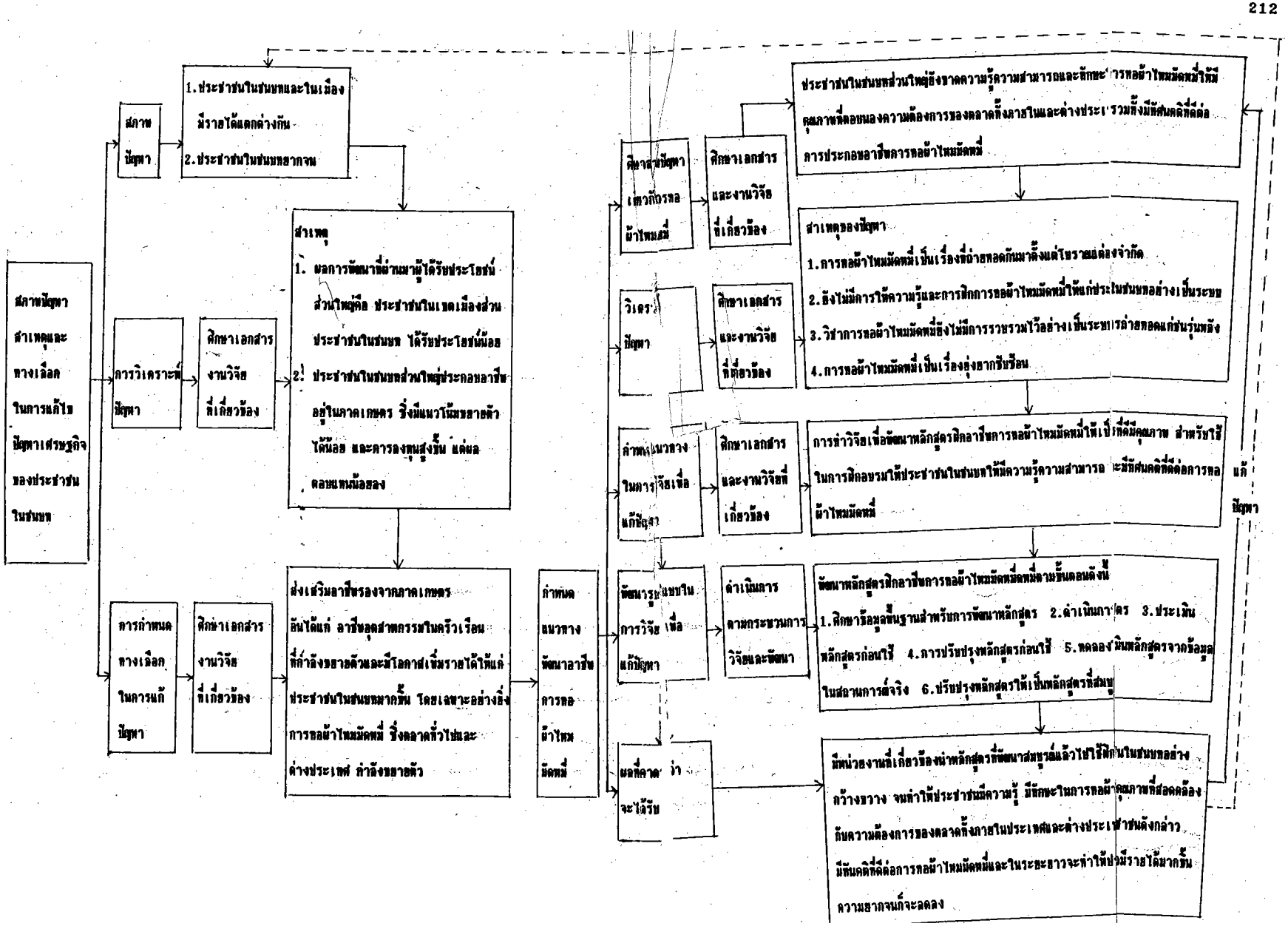
(2.1) ประเมินกระบวนการ (Process) เป็นการประเมินเพื่อต้องการที่จะทราบว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ออกแบบไว้ในหลักสูตร ได้นำมาใช้หรือไม่ มีความเหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพียงใด และมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง โดยใช้ข้อมูลจากการประเมินของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากร และใช้ข้อมูลจากการสังเกต สถานการณ์การฝึกอบรม ตลอดจนใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากร

(2.2) ประเมินผลผลิต (Outcome) เป็นการประเมินว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้บรรลุสมรรถภาพต่าง ๆ ที่หลักสูตรต้องการหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้โดยพิจารณาจากคะแนนด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านทัศนคติต่อการทอผ้าไหมมัดหมี่และผลงาน

ทั้งนี้ ข้อมูลจากการประเมินดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

<u>กรอบแผนงานในการวิจัย</u>

จากความรู้และแนวคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดกรอบแผนงานในการวิจัยเพื่อเป็นหลักและแนวทางในการวิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทดังนี้

ภาพประกอบ 86 กรอบแผนงานในการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทในครั้งนี้เป็นการศึกษาในลักษณะการวิจัยและพัฒนา(Research and development) ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการ และรายละเอียดของการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาหลักสูตร

การสร้างและพัฒนาหลักสูตรในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร โดยในขั้นนี้เป็นการศึกษาสภาพทั่วไป สภาพปัญหา ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทัศนคติ ตลอดจนความต้องการได้รับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบทและสมรรถภาพที่จำเป็นในการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ เพื่อนำมาสังเคราะห์กับข้อมูลเบื้องต้นในด้านนโยบาย ทิศทางการพัฒนาชนบท และการพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อตอบสนองการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วิทยาการและเทคโนโลยีของไทยในปัจจุบันและอนาคต จากนั้นนำข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร

ขั้นที่ 2 การสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร ในขั้นนี้เป็นการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมขึ้นให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ศึกษาไว้แล้วในขั้นที่ 1 โดยการพัฒนาหลักสูตรในขั้นตอนนี้ โครงร่างหลักสูตรจะประกอบด้วย ส่วนประกอบที่สำคัญ 5 ส่วน คือ สภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถภาพที่มุ่งให้เกิดขึ้น หน่วยการฝึกอบรม และแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้

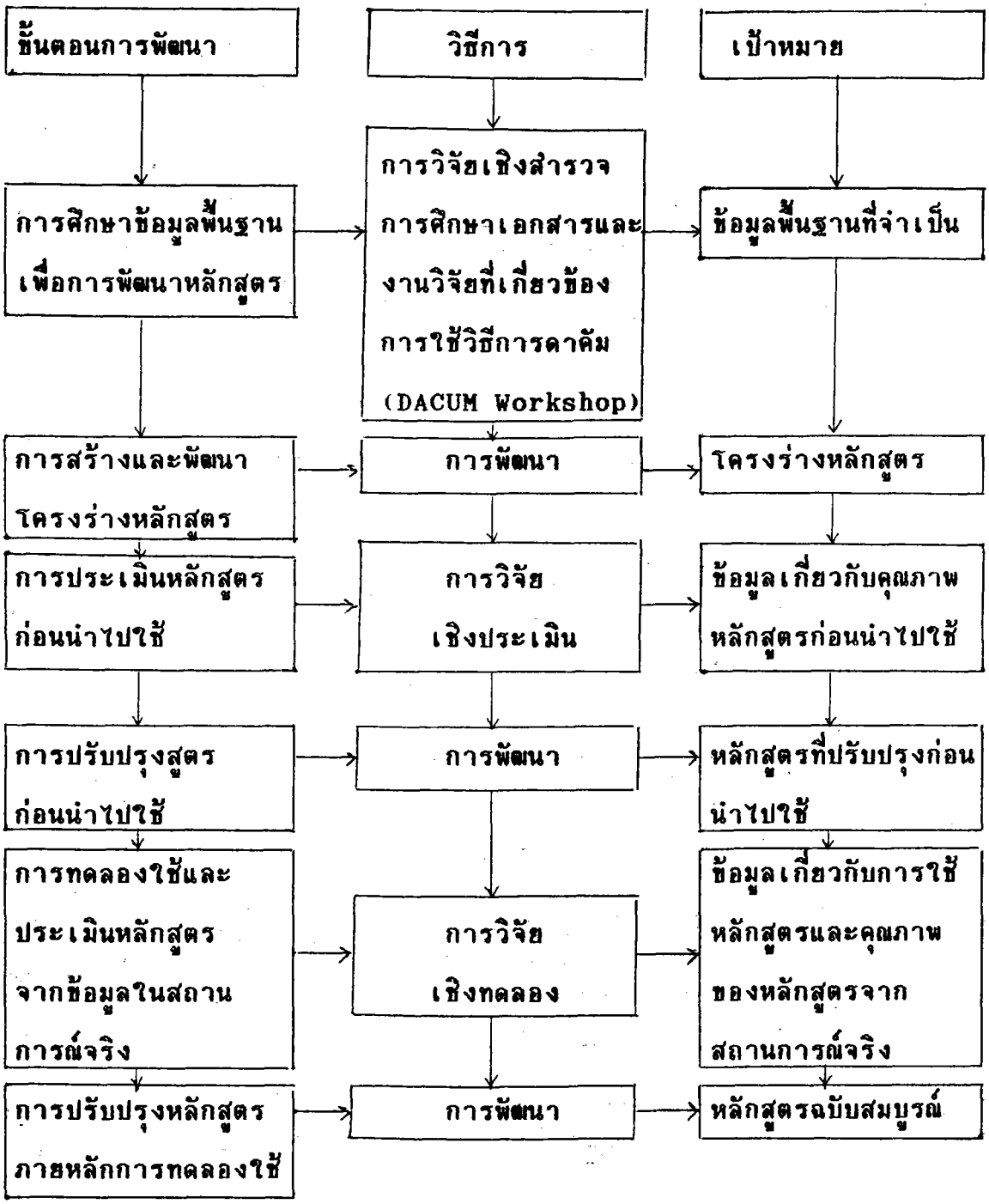
ขั้นที่ 3 การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ในขั้นนี้เป็นการประเมินโครงร่างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ในแง่ของความเหมาะสม และความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรโดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรด้านเนื้อหาและด้านการฝึกอบรม

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ในขั้นนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการประเมินโครงร่างหลักสูตรในขั้นที่ 3 มาปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรฉบับร่างที่ค่อนข้างสมบูรณ์

ขั้นที่ 5 การทดลองใช้และประเมินหลักสูตรจากข้อมูลในสถานการณ์จริง ในขั้นนี้เป็นการนำหลักสูตรที่ปรับปรุงในขั้นที่ 4 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในชนบทที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อพิจารณาว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นให้ผลเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) อนึ่งข้อมูลจากการทดลองใช้หลักสูตรในขั้นตอนนี้ อันได้แก่ข้อมูลในส่วนของกระบวนการดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่วางแผนไว้ ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ และข้อมูลในส่วนของผลผลิตที่เกิดขึ้นจากหลักสูตร ผู้วิจัยจะนำไปใช้ในการพิจารณาคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ด้วย

ขั้นที่ 6 การปรับปรุงหลักสูตรหลังการทดลองใช้ ในขั้นตอนนี้เป็นการนำข้อมูลจากการทดลองใช้หลักสูตรและการประเมินหลักสูตรในขั้นที่ 5 มาปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อนึ่ง จากขั้นตอนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 87 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

จากภาพประกอบ 87 ซึ่งแสดงให้เห็นขั้นตอนการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้เพื่อให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นผู้วิจัยจึงสรุปเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างของการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้กับวิธีการโดยทั่วไปดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างในแต่ละขั้นตอนของการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรโดยทั่วไปกับการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพทอผ้าไหมมัดหมี่ในครั้งนี้

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร	วิธีการโดยทั่วไป	วิธีการในครั้งนี้
1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	1.ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2.สำรวจสภาพปัญหา และความต้องการ	1.ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2.สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ 3.จัดประชุมดาคัม เพื่อกำหนดสมรรถภาพที่ต้องการ และจำเป็นโดยทำเป็นแผนภูมิทักษะ
2.การสร้างและการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร		

ตาราง 3 (ต่อ)

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร	วิธีการโดยทั่วไป	วิธีการในครั้งนี้
2.1 การกำหนดสภาพปัญหาและความจำเป็น	กำหนดจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการวิจัยสำรวจปัญหาความต้องการ	กำหนดโดยใช้ข้อมูลเช่นเดียวกันกับวิธีการโดยทั่วไป
2.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตร	กำหนดโดยการวิเคราะห์สภาพปัญหา และความจำเป็น	กำหนดโดยการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นและแผนภูมิ ทักษะที่ได้จากการประชุมดาดัม
2.3 กำหนดสมรรถภาพที่มุ่งเน้น	บางหลักสูตรมีการกำหนด บางหลักสูตรไม่มี สำหรับหลักสูตรที่มี ผู้พัฒนาหลักสูตรกำหนดเองจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็น รวมทั้งจุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตรด้วย	กำหนดจากการวิเคราะห์แผนภูมิ ทักษะโดยผู้ชำนาญการในอาชีพเป็นผู้วิเคราะห์ว่าสมรรถภาพใดมีความจำเป็นและมุ่งเน้นให้เกิดขึ้นกับผู้เข้าฝึกอบรม

ตาราง 3 (ต่อ)

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร	วิธีการโดยทั่วไป	วิธีการในครั้งนี้
2.4 หน่วยการฝึกอบรม		
-จุดมุ่งหมายเฉพาะ	กำหนดโดยผู้พัฒนาหลักสูตรโดยให้สอดคล้องกับสมรรถภาพ ที่มุ่งเน้น (ถ้ามี) หรือจุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตร ทั้งนี้โดยจุดมุ่งหมายเฉพาะจะมีลักษณะเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม	กำหนดโดยผู้พัฒนาหลักสูตรโดยการวิเคราะห์สมรรถภาพที่มุ่งเน้น ซึ่งได้จากผู้ชำนาญการในอาชีพในลักษณะที่เป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่เน้นการปฏิบัติได้มากกว่าความรู้ความเข้าใจ
-เนื้อหาสาระ	กำหนดโดยผู้พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเฉพาะ และจุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตร	กำหนดโดยผู้พัฒนาหลักสูตรโดยมุ่งให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเฉพาะและสมรรถภาพที่มุ่งเน้น
-กิจกรรมและวิธีสอน	กำหนดโดยผู้พัฒนาหลักสูตรโดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายเฉพาะเนื้อสาระและสื่อต่างๆ ที่จะช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมาย	กำหนดโดยผู้พัฒนาหลักสูตรโดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาสาระ และสื่อต่าง ๆ ที่จะช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

ตาราง 3 (ต่อ)

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร	วิธีการโดยทั่วไป	วิธีการในครั้งนี้
	สมรรถภาพที่มุ่งเน้น (ถ้ามี) หรือจุดมุ่งหมายทั่วไปของของหลักสูตร ภายใต้ขั้นตอนการสอนที่ผู้พัฒนาหลักสูตรกำหนดขึ้นเอง	เฉพาะและนำไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรภายใต้ขั้นตอนการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริงตามรูปแบบการเรียนการสอนและการประเมินผลของดาคัม
-สื่อการเรียนการสอน	กำหนดโดยผู้พัฒนาหลักสูตรโดยให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดขึ้น	กำหนดโดยผู้พัฒนาหลักสูตรโดยให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนและขั้นตอนที่เน้นการปฏิบัติจริงตามรูปแบบการเรียนการสอนและการประเมินผลของดาคัม
-การวัดผลประเมินผล	กำหนดโดยผู้พัฒนาหลักสูตรทั้งในด้านวิธีการและเครื่องมือ โดยเน้นให้ผู้สอนประเมินผู้	กำหนดโดยผู้พัฒนาหลักสูตรทั้งในด้านวิธีการและเครื่องมือ โดยเน้นการ

ตาราง 3 (ต่อ)

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร	วิธีการโดยทั่วไป	วิธีการในครั้งนี้
	เรียนว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายเฉพาะหรือไม่	ประเมินตามรูปแบบการเรียนการสอนและการประเมินผลของอาดัม คือเน้นการประเมินร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในทักษะต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายเฉพาะทั้งก่อนและหลังการเรียนการสอนและระหว่างการเรียนการสอนด้วย
2.5 แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้	บางหลักสูตรมีองค์ประกอบนี้บางหลักสูตรไม่มี สำหรับหลักสูตรที่มีองค์ประกอบนี้จะเป็นการเสนอแนวทางโดยผู้พัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตร	เป็นการเสนอแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ทั้งในด้านการเตรียมการ การดำเนินการฝึกอบรม และการประเมินหลักสูตร โดยผู้พัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ผู้ใช้

ตาราง 3 (ต่อ)

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร	วิธีการโดยทั่วไป	วิธีการในครั้งนี้
	นำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ	หลักสูตรนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
3. การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้	ประเมินเอกสารหลักสูตรอันเป็นรายละเอียดที่พัฒนาขึ้นจากขั้นที่ 2 ในแง่ของความเหมาะสมและความสอดคล้องกัน โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา และด้านการฝึกอบรม	ใช้การประเมินเอกสารหลักสูตรเช่นเดียวกันกับวิธีการโดยการทั่วไป
4. การปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปทดทดลองใช้	ใช้ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 3 มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเอกสารหลักสูตรให้เหมาะสม	ใช้วิธีการเดียวกันกับวิธีการโดยทั่วไป

ตาราง 3 (ต่อ)

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร	วิธีการโดยทั่วไป	วิธีการในครั้งนี้
5. การทดลองใช้หลักสูตรและการประเมินหลักสูตรจากข้อมูลในสถานการณ์จริง	นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายในลักษณะการวิจัยเชิงทดลองแล้วนำข้อมูลต่าง ๆ จากการทดลองใช้เป็นข้อมูลสำหรับการประเมินหลักสูตรตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้	ดำเนินการเช่นเดียวกันกับวิธีการโดยทั่วไป
6. การปรับปรุงหลักสูตรหลังการทดลองใช้	นำข้อมูลจากการทดลองใช้หลักสูตรปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ดำเนินการเช่นเดียวกันกับวิธีการโดยทั่วไป

รายละเอียดของการดำเนินการสร้างและพัฒนาหลักสูตรในแต่ละขั้นตอน

จากขั้นตอนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรดังที่กล่าวมาข้างต้นในลำดับต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดของการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในครั้งนี้ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลเพื่อนำมาสร้างหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม แนวนโยบายการพัฒนาชนบท แนวนโยบายการพัฒนาฝีมือแรงงานตลอดจนความต้องการได้รับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่และสมรรถภาพที่จำเป็น ซึ่งการศึกษาข้อมูลพื้นฐานดังกล่าวแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านสภาพทั่วไปและสภาพปัญหาของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท ด้านความต้องการได้รับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่และด้านสมรรถภาพที่จำเป็นในการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ดังรายละเอียดของวิธีการศึกษาแต่ละด้านต่อไปนี้

1. <u>การศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพปัญหาของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่</u>

1.1 วัตถุประสงค์

เพื่อต้องการทราบสภาพทั่วไปและสภาพปัญหาของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไรในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ ในด้านสภาพทั่วไปจะประกอบด้วยแนวนโยบายในการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ คุณภาพของผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมใน จังหวัดสุรินทร์ จำนวนและชื่อหมู่บ้านที่มีการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ รายชื่อผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการทอผ้าไหมมัดหมี่ในระดับช่างฝีมือ ลักษณะและวิธีการทอผ้าไหมมัดหมี่ และสภาพเศรษฐกิจและรายได้ของครอบครัวที่มีการทอผ้าไหมมัดหมี่ส่วนในด้านสภาพ

ปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ จะประกอบด้วยปัญหาเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ และเงินทุน ปัญหาด้านความรู้ ด้านทักษะ และทัศนคติ ปัญหาด้านการจัดการ และปัญหาด้านการตลาด

1.2 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ ทั้งนี้โดยในส่วนของรายชื่อผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ ลักษณะและวิธีการทอ สภาพเศรษฐกิจและรายได้ของครอบครัวที่ทอผ้าไหมมัดหมี่ ผู้วิจัยศึกษาจากหมู่บ้านในจังหวัดสุรินทร์ที่มีการทอเพื่อการค้าและการทอเพื่อใช้ในครัวเรือน

1.3 วิธีดำเนินการ

1.3.1 การศึกษาแนวนโยบายการส่งเสริมอาชีพ การทอผ้าไหมมัดหมี่ คุณภาพของผ้าไหมมัดหมี่ ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่จำนวนและชื่อหมู่บ้านที่ประกอบอาชีพทอผ้าไหมมัดหมี่และลักษณะผ้าไหมมัดหมี่ที่ทอ ผู้วิจัยจะศึกษาจากเอกสารและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง อันได้แก่ พัฒนาการจังหวัดสุรินทร์ อุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และเจ้าหน้าที่อุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งรับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพ และรายได้ประชาชนในชนบทรวมทั้งสิ้น 4 คน จากนั้นนำข้อมูลดังกล่าวมาสังเคราะห์สรุปในเชิงบรรยาย

1.3.2 การศึกษารายชื่อผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการทอผ้าไหมมัดหมี่ในระดับช่างฝีมือ ผู้วิจัยดำเนินการใน 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนแรก แบ่งหมู่บ้านออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มที่มีประชาชนในหมู่บ้านทอเพื่อการค้า และกลุ่มที่มีประชาชนทอหรือผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือนแล้วเลือกหมู่บ้านที่มีประชาชนทอเพื่อการค้ามา 6 หมู่บ้าน และหมู่บ้านที่มีประชาชนทอเพื่อใช้ในครัวเรือนมา 7 หมู่บ้าน รวม 13 หมู่บ้าน ภายใต้คำแนะนำของอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์พัฒนาการจังหวัดสุรินทร์และเจ้าหน้า

ที่ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษารายชื่อผู้ส่งผ้าเข้าประกวด ในการประกวดของดีเมืองสุรินทร์ในหมู่บ้านดังกล่าวด้วย ขั้นตอนที่สอง ดำเนินการสัมภาษณ์กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาชื่อผู้เชี่ยวชาญในการทอผ้าไหมมัดหมี่ระดับช่างฝีมือ และขั้นที่สาม ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบผลงานของช่างฝีมือโดยการขอดูผลงานและคัดเลือกอีกครั้งหนึ่ง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในประเด็นนี้นำมาสังเคราะห์สรุปในเชิงบรรยาย

1.3.3 การศึกษาลักษณะรวมทั้งวิธีการทอผ้าไหมมัดหมี่ และสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ทอผ้าไหมมัดหมี่ ผู้วิจัยดำเนินการโดยสังเกตและสัมภาษณ์ผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่จากหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในข้อ 1.3.2 หมู่บ้านละ 5-8 ครอบครัว ๆ ละ 1 คนรวม 82 คน ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและสัมภาษณ์ในการศึกษาครั้งนี้นำมา สังเคราะห์สรุปในเชิงบรรยาย

1.3.4 การศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์และเงินทุน ปัญหาด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ปัญหาด้านการจัดการ และการตลาดของผ้าไหมมัดหมี่ โดยดำเนินการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างเดียวกันกับใน ข้อ 1.3.3 จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ดังกล่าวมาสังเคราะห์สรุปในเชิงบรรยาย

2. <u>การศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท</u>

2.1 วัตถุประสงค์

2.1.1 เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เป็นช่างฝีมือ กลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือ และกลุ่มที่ไม่เคยทอหรือทอไม่เป็น

2.1.2 เพื่อเปรียบเทียบว่าประชาชนในชนบท 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เป็นช่างฝีมือ กลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือ และกลุ่มที่ไม่เคยทอ มีระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่แตกต่างกันหรือไม่

2.2 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้จะมุ่งเน้นศึกษาระดับ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบทจังหวัดสุรินทร์ จากหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในข้อ 1.3.2 จำนวน 13 หมู่บ้าน

2.3 วิธีดำเนินการ

2.3.1 ดำเนินการแบ่งกลุ่มตัวอย่างจากหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่างทั้ง 13 หมู่บ้าน ออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่เป็นช่างฝีมือ กลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือ และกลุ่มที่ไม่เคยทอแล้วสุ่มตัวอย่างมากลุ่มละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน

2.3.2 ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่สุ่มมาได้ ในข้อ 2.3.1 ในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า(Rating scales) 5 ระดับ

2.3.3 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่จากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.3.3.1 หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่แยกเป็นกลุ่มและรวมทั้ง 3 กลุ่ม

2.3.3.2 วิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยใช้สถิติเอฟ (F-test)

2.3.4 กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ โดยใช้ช่วงอันตรภาคชั้นของคะแนนจากแบบประเมินที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แล้วคูณด้วยจำนวนข้อ ดังเช่นมีจำนวนข้อของแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ 5 ข้อ ช่วงคะแนนจะเป็นดังนี้ คือ

ช่วงคะแนนปกติ	ช่วงคะแนนจาก 5 ข้อ
1.00-1.50	5.00- 7.50
1.50-2.50	7.50-12.50
2.50-3.50	12.50-17.50
3.50-4.50	17.50-22.50
4.50-5.00	22.50-22.00

อนึ่ง จากแนวทางดังกล่าวผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนความรู้ ทักษะและทัศนคติของประชาชนในชนบทที่ศึกษาในครั้งนี้ดังนี้

2.3.4.1 เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ จากคะแนน 4 ข้อเป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.00- 6.00 หมายถึง มีความรู้อยู่ในระดับต่ำที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 6.00-10.00 หมายถึง มีความรู้อยู่ในระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 10.00-14.00 หมายถึง มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 14.00-18.00 หมายถึง มีความรู้อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 18.00-20.00 หมายถึง มีความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด

2.3.4.2 เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน ด้านความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ จากคะแนน 12 ข้อเป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 12.00-18.00 หมายถึง มีความรู้และทักษะอยู่ในระดับต่ำมาก

คะแนนเฉลี่ย 18.00-30.00 หมายถึง มีความรู้และทักษะอยู่ในระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 30.00-42.00 หมายถึง มีความรู้และทักษะอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 42.00-54.00 หมายถึง มีความรู้และทักษะอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 54.00-60.00 หมายถึง มีความรู้และทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด

2.3.4.3 เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน ด้านความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการจัดการและการตลาดเบื้องต้น จากคะแนน 7 ข้อ เป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 7.00-10.50 หมายถึง มีความรู้และทักษะอยู่ในระดับต่ำมาก

คะแนนเฉลี่ย 10.50-17.50 หมายถึง มีความรู้และทักษะอยู่ในระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 17.50-24.50 หมายถึง มีความรู้และทักษะอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 24.50-31.50 หมายถึง มีความรู้และทักษะอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 31.50-35.00 หมายถึง มีความรู้และทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด

2.3.4.4 เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนด้านทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ จากคะแนน 10 ข้อเป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 10.00-15.00 หมายถึง มีทัศนคติอยู่ในระดับต่ำมาก

คะแนนเฉลี่ย 15.00-25.00 หมายถึง มีทัศนคติอยู่ในระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 25.00-35.00 หมายถึง มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 35.00-45.00 หมายถึง มีทัศนคติอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 45.00-50.00 หมายถึง มีทัศนคติอยู่ในระดับมากที่สุด

3. <u>การศึกษาความต้องการได้รับการฝึกอาชีพ การทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท</u>

3.1 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความต้องการ ได้รับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบทในด้านเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้และทักษะ รวมทั้งวิธีการและระยะเวลาในการฝึกอบรม

3.2 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้และทักษะ ซึ่งเป็นความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชนบท รวมทั้งศึกษาวิธีการ และระยะเวลาที่เหมาะสม ในการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในชนบทจังหวัดสุรินทร์ที่สุ่มได้ในข้อ 2.3.1 จำนวน 90 คน

3.3 วิธีดำเนินการ

3.3.1 ดำเนินการสัมภาษณ์ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ในข้อ 2.3.1 จำนวน 90 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวมีส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นความต้องการฝึกอบรมในด้านเนื้อหาสาระและทักษะมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ส่วนที่ 2 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เกี่ยวกับวิธีการและระยะเวลาที่เหมาะสมในการฝึกอบรม และความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระและทักษะ รวมทั้งวิธีการและ

ระยะเวลาในการฝึกอบรม ตลอดจนความคิดเห็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการฝึกอบรม

3.3.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาเนื้อหาสาระ และทักษะซึ่งเป็นที่ต้องการได้รับการฝึกอบรม รวมทั้งวิธีการและระยะเวลาที่เหมาะสมดังนี้

3.3.2.1 ในส่วนของเนื้อหาสาระและทักษะดำเนินการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับค่าเฉลี่ย ซึ่งเป็นความต้องการได้รับการฝึกอบรมนั้นจะใช้ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป

3.3.2.2 ในส่วนของวิธีการ และระยะเวลาที่เหมาะสมซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการนั้น จะใช้วิธีการวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

3.3.2.3 ในส่วนของคำสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ ทักษะ วิธีการ และระยะเวลา ใช้การวิเคราะห์เนื้อความและสรุปในเชิงบรรยาย

3.3.3 กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนนความต้องการได้รับการฝึกอบรม ในด้านเนื้อหาสาระและทักษะในแต่ละเรื่องโดยใช้ช่วงอันตรภาคชั้นของคะแนน จากแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้คือ

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความต้องการฝึกอบรมในเนื้อหาสาระ/ทักษะนั้น ๆ ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.50 หมายถึง มีความต้องการฝึกอบรมในเนื้อหาสาระ/ทักษะนั้น ๆ ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.50 หมายถึง มีความต้องการฝึกอบรมในเนื้อหาสาระ/ทักษะนั้น ๆ ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.50 หมายถึง มีความต้องการฝึกอบรมในเนื้อหาสาระ/ทักษะนั้น ๆ ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความต้องการฝึกอบรมในเนื้อหาสาระ/ทักษะนั้น ๆ ในระดับมากที่สุด

4. <u>การศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็นในการฝึกอบรมการทอผ้าไหมมัดหมี่</u>

4.1 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็นในการฝึกอบรมที่จะช่วยให้การประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบทประสบความสำเร็จ

4.2 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็นในการฝึกอบรมที่จะช่วยให้การประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบทจังหวัดสุรินทร์ ประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านสมรรถภาพในการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพ และการจัดการด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

4.3 วิธีดำเนินการ

การดำเนินการศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็น ในการฝึกอบรมที่จะช่วยให้การประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท ประสบผลสำเร็จในครั้งนี้ ดำเนินการโดยใช้วิธีการดาคัม (DACUM) ตามขั้นตอนต่อไปนี้

4.3.1 คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ด้านการทอผ้าไหมมัดหมี่ และประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพทอผ้าไหมมัดหมี่ที่สำรวจพบในข้อ 1.3.2

4.3.2 เชิญผู้เชี่ยวชาญที่คัดเลือกแล้วจากข้อ 4.3.1 จำนวน 14 คน มาประชุม

4.3.3 ชี้แจงวัตถุประสงค์และภารกิจต่าง ๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญจะต้องดำเนินการ

4.3.4 ดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญระดมสมอง (Brainstorming) เพื่อวิเคราะห์อาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ โดยวิเคราะห์เป็นสมรรถภาพหลักหรือหน้าที่หลัก(Duties)และสมรรถภาพย่อยหรืองานย่อย (Tasks) ในแต่ละสมรรถภาพหลัก ซึ่งสมรรถภาพหลักและสมรรถภาพย่อยในแต่ละสมรรถภาพหลักดังกล่าวนี้ จะครอบคลุมกระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพ

4.3.5 เขียนสมรรถภาพหลักและสมรรถภาพย่อยที่วิเคราะห์ได้ให้อยู่ในรูปของแผนภูมิ ซึ่งเรียกว่า "ผังอาชีพ" (DACUM chart)

4.3.6 ให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 14 คน ได้ตรวจสอบความเหมาะสมของสมรรถภาพต่าง ๆ ที่วิเคราะห์ได้ รวมทั้งปรับแต่งภาษาที่ใช้ให้เหมาะสมร่วมกันกับผู้ดำเนินการ

4.3.7 ประเมินความเหมาะสมของสมรรถภาพที่จำเป็น ในการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่วิเคราะห์ได้ในวงกว้าง โดยนำสมรรถภาพต่าง ๆ ที่วิเคราะห์ได้นั้นไปสร้างเป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่สำรวจพบในข้อ 1.3.2 จำนวน 34 คน ที่ไม่ได้รับเชิญไปประชุมเพื่อวิเคราะห์อาชีพ ทำการประเมินโดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ตามแบบประเมินที่สร้างขึ้น โดยในส่วนของการประเมินว่าสมรรถภาพที่จำเป็น สมรรถภาพใดมีความสำคัญมากน้อยเพียงใด ได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนของแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบ่งตามช่วงอันตรภาคชั้นของคะแนนดังกล่าว ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง สมรรถภาพ/ทักษะนั้น ๆ มีความสำคัญอยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.50 หมายถึง สมรรถภาพ/ทักษะนั้น ๆ มีความสำคัญอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.50 หมายถึง สมรรถภาพ/ทักษะนั้น ๆ มีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.50 หมายถึง สมรรถภาพ/ทักษะนั้น ๆ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง สมรรถภาพ/ทักษะนั้น ๆ มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด

อนึ่ง สำหรับในส่วนของการพิจารณาว่าสมรรถภาพ/ทักษะใด ๆ เป็นสมรรถภาพพื้นฐานหรือไม่ และสมรรถภาพต้องทำอยู่เป็นประจำได้พิจารณาโดยใช้ค่าร้อยละในการแปลความหมายคะแนน

4.3.8 ปรับปรุงความเหมาะสมของสมรรถภาพที่จำเป็น ในการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่จากข้อมูลที่ได้จากการประเมิน

4.3.9 นำสมรรถภาพที่จำเป็นในการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่ปรับปรุงความเหมาะสมแล้วไปเป็นพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร ทั้งในด้านการกำหนดสมรรถภาพที่จำเป็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตร การกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ และการประเมินผล ทั้งนี้โดยใช้ข้อมูลดังกล่าวนี้ร่วมกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานอีก 3 ด้าน ที่กล่าวมาแล้วด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ เป็นการสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนแรก และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการดำเนินการขั้นนี้ภารกิจที่สำคัญคือ การสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. <u>การกำหนดโครงร่างหลักสูตร</u>

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดโครงร่างหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท โดยมีส่วนประกอบที่สำคัญ 5 ส่วน คือ สภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถภาพที่มุ่งให้เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม หน่วยการฝึกอบรม และแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้

2. <u>การสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร</u>

จากการกำหนดโครงร่างหลักสูตร ซึ่งมีส่วนประกอบที่สำคัญ 5 ส่วน ผู้วิจัยจะสร้างและพัฒนาส่วนประกอบที่สำคัญดังกล่าวให้มีรายละเอียดดังนี้

2.1 สภาพปัญหาและความจำเป็น โครงร่างหลักสูตรในส่วนนี้เป็นการกำหนดสภาพปัญหา และความจำเป็นในการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท จากข้อมูลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษานโยบาย ทิศทางการพัฒนาชนบท การพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อตอบสนองการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วิทยาการ และเทคโนโลยีของไทยในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 4 ด้าน แล้วนิยามปัญหาให้ชัดเจน เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงร่างหลักสูตรในส่วนนี้ได้กำหนดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นในการฝึกอาชีพทั้งหลักการ และแนวคิดต่าง ๆ โดยคาดหวังว่าถ้าประชาชนในชนบทได้รับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่แล้วจะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

2.3 สมรรถภาพที่มุ่งให้เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ โครงร่างหลักสูตร ในส่วนนี้เป็นการกำหนดสมรรถภาพที่มุ่งเน้นให้เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ซึ่งจะสอดคล้องกับ

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสมรรถภาพที่วิเคราะห์ได้จากการวิเคราะห์อาชีพด้วยวิธีดาคัม

2.4 หน่วยการฝึกอบรม โครงร่างหลักสูตรในส่วนนี้กำหนดขึ้นจากการพิจารณาจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถภาพที่มุ่งเน้น โดยพิจารณาให้มีความสอดคล้องและครอบคลุมทุกจุดมุ่งหมายและสมรรถภาพที่มุ่งเน้น ทั้งนี้แต่ละหน่วยการฝึกอบรมมีส่วนประกอบย่อย 5 ส่วน ดังนี้

2.4.1 จุดมุ่งหมายเฉพาะ ส่วนประกอบย่อยในส่วนนี้ได้กำหนดให้มีลักษณะเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม โดยให้สอดคล้องและครอบคลุมจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและสมรรถภาพที่มุ่งเน้น

2.4.2 เนื้อหาการฝึกอบรม ส่วนประกอบย่อยในส่วนนี้ ได้กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเฉพาะทุกจุดมุ่งหมาย

2.4.3 กิจกรรมการฝึกอบรม ส่วนประกอบย่อยในส่วนนี้ได้กำหนดให้สอดคล้องและสัมพันธ์กันกับเนื้อหา และจุดมุ่งหมายเฉพาะที่กำหนดไว้แล้ว

2.4.4 สื่อการฝึกอบรม ส่วนประกอบย่อยในส่วนนี้ ได้กำหนดให้สอดคล้องและสัมพันธ์กันกับกิจกรรมการฝึกอบรม รวมทั้งเนื้อหาและจุดมุ่งหมายเฉพาะ

2.4.5 วิธีการประเมินผล ส่วนประกอบย่อยในส่วนนี้ได้กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ดำเนินการ วิทยากร และผู้เกี่ยวข้องในการนำไปใช้ในการประเมินผลว่าผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ มีผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมเพียงใดเป็นไปตามจุดมุ่งหมายเฉพาะหรือไม่ ซึ่งการกำหนดวิธีการประเมินผลดังกล่าวนี้ได้กำหนดให้มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายเฉพาะ และเนื้อหาการฝึกอบรม

2.5 แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ โครงร่างหลักสูตรในส่วนนี้เป็นการเสนอแนะแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

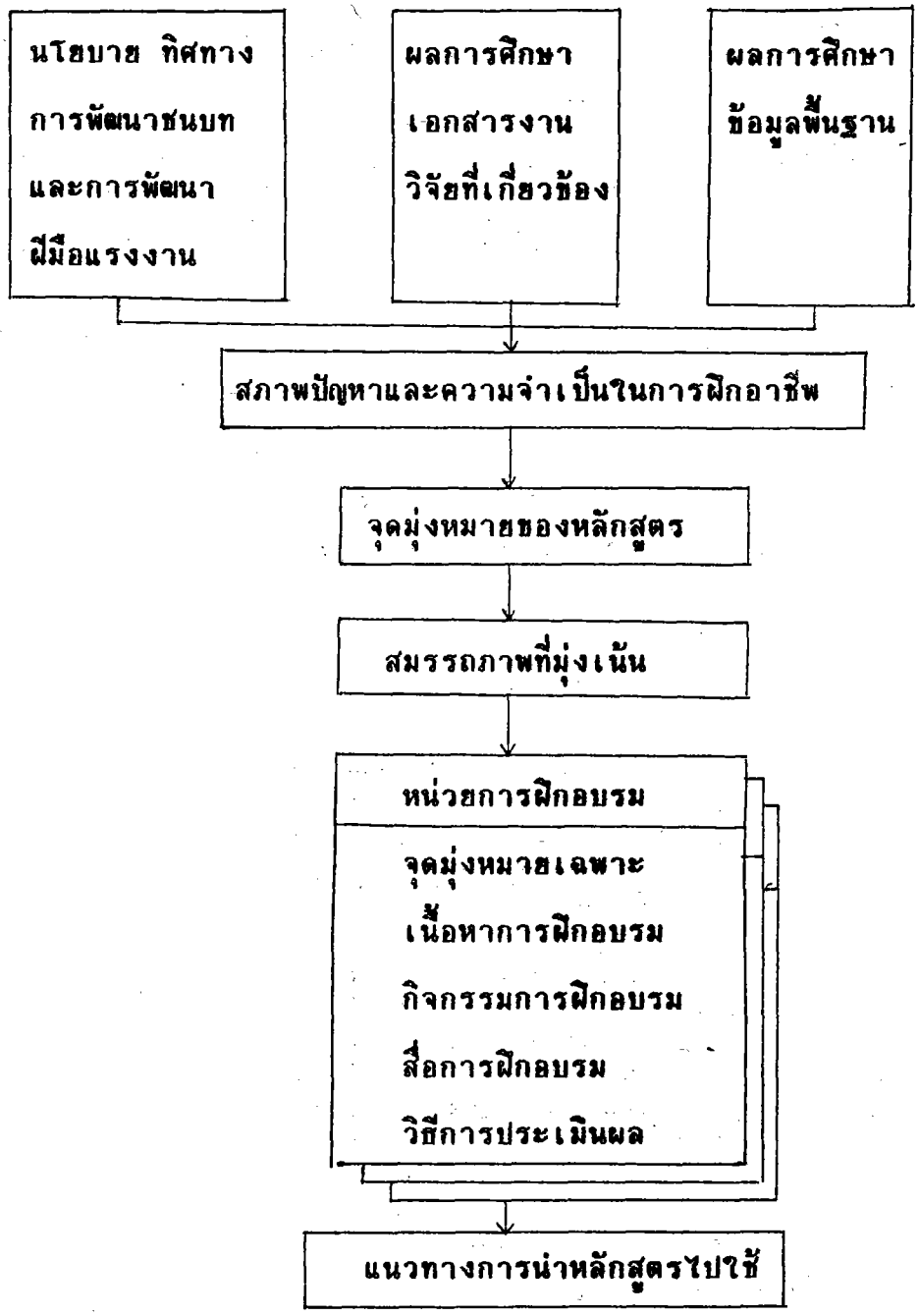
ซึ่งจะครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้คือการเตรียมการ การดำเนินการ และการประเมินหลักสูตร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.5.1 การเตรียมการ เป็นการเสนอแนวทางการเตรียมการในด้านเอกสารหลักสูตร สื่อการฝึกอบรม งบประมาณ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม วิทยากร สถานที่ฝึกอบรมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการฝึกอบรม และแผนการฝึกอบรม ตลอดจนผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ

2.5.2 การดำเนินการ เป็นการเสนอแนวทางการดำเนินการโดยเฉพาะการดำเนินการฝึกอบรม ตามแผนที่กำหนดไว้

2.5.3 การประเมินหลักสูตร เป็นการเสนอแนวทางในการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ อันได้แก่ การประเมินด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Product) และด้านผลกระทบ(Impact) ของหลักสูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2528:247-249)

จากขั้นตอนการสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทดังกล่าวข้างต้น สามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 88 โครงร่างหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้

การประเมินหลักสูตรในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินโครงร่างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 2 ในแง่ของความเหมาะสม และความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านการฝึกอบรม และด้านเนื้อหา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. <u>วัตถุประสงค์</u>

1.1 เพื่อประเมินความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายหลักสูตร และความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายหลักสูตรกับสภาพปัญหาและความจำเป็นในการฝึกอาชีพว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องกันเพียงใด

1.2 เพื่อประเมินความเหมาะสมของสมรรถภาพที่มุ่งเน้น และความสอดคล้องกันระหว่างสมรรถภาพที่มุ่งเน้นกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสมรรถภาพที่จำเป็นในการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่วิเคราะห์โดยวิธีการดาคัม

1.3 เพื่อประเมินความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายเฉพาะ และความสอดคล้องกันระหว่างจุดมุ่งหมายเฉพาะกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสมรรถภาพที่มุ่งเน้น

1.4 เพื่อประเมินส่วนประกอบภายในของหน่วยการฝึกอบรม อันได้แก่จุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และวิธีการประเมินผลว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด

2. <u>วิธีดำเนินการประเมิน</u>

2.1 กำหนดผู้ดำเนินการประเมินในที่นี้ คือผู้เชี่ยวชาญโดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร 5 คน ด้านเนื้อหา 3 คน ด้านฝึกอบรม 3 คน รวมทั้งสิ้น 11 คน โดยเฉพาะผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรม และด้านเนื้อหา จะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านการให้การฝึกอบรม เกี่ยวกับการส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัว

เรือน ในด้านการทอผ้า การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวนี้ ผู้เชี่ยวชาญจะใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน การประเมินโครงร่างหลักสูตรในครั้งนี้ใช้เครื่องมือประเมิน 1 ฉบับ มี 3 ตอน โดยที่ตอนแรกใช้ประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในด้านสภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถภาพที่มุ่งเน้น หน่วยการฝึกอบรม อันประกอบด้วย จุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรมและวิธีการประเมินผล รวมทั้งแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งนี้โดยลักษณะของแบบประเมินจะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่สองเป็นแบบประเมินความสอดคล้องระหว่างส่วนประกอบของหลักสูตร ในด้านความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายหลักสูตรกับสภาพปัญหาและความจำเป็นในการฝึกอาชีพ ความสอดคล้องระหว่างสมรรถภาพที่มุ่งเน้นกับจุดมุ่งหมายหลักสูตร และสมรรถภาพที่วิเคราะห์ได้โดยวิธีดาคัม ความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายเฉพาะกับสมรรถภาพที่มุ่งเน้นและจุดมุ่งหมายหลักสูตร และความสอดคล้องภายในหน่วยการฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วย จุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และวิธีการประเมินผล เครื่องมือที่ใช้ประเมินดังกล่าวนี้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และตอนที่ 3 เป็นส่วนของแบบสอบถามที่เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงในทุก ๆ องค์ประกอบของหลักสูตร

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล และการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบต่าง ๆ ในหลักสูตร ผู้วิจัยดำเนินการในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้โดยการหาค่าเฉลี่ย หาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและประมวลสรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สำหรับในส่วนของการกำหนดเกณฑ์ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง

ของโครงร่างหลักสูตรก่อนนำไปใช้ในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมและความสอดคล้องในระดับมาก คือ ถ้าค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป จะถือว่าหลักสูตรมีคุณภาพเหมาะสมในเบื้องต้น

อนึ่ง สำหรับเกณฑ์ในการแปลความหมาย ความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร และความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบของหลักสูตร ที่ได้จากการประเมินผู้เชี่ยวชาญในครั้งนี้กำหนดดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึงโครงร่างหลักสูตรมีความเหมาะสม/สอดคล้องกันภายในองค์ประกอบของหลักสูตร อยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.50 หมายถึงโครงร่างหลักสูตรมีความเหมาะสม/สอดคล้องกันภายในองค์ประกอบของหลักสูตร อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.50 หมายถึงโครงร่างหลักสูตรมีความเหมาะสม/สอดคล้องกันภายในองค์ประกอบของหลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.50 หมายถึงโครงร่างหลักสูตรมีความเหมาะสม/สอดคล้องกันภายในองค์ประกอบของหลักสูตร อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึงโครงร่างหลักสูตรมีความเหมาะสม/สอดคล้องกันภายในองค์ประกอบของหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้

ในขั้นนี้ผู้วิจัยนำผลการประเมินหลักสูตรในขั้นที่ 3 มาปรับปรุงและพัฒนาในส่วนที่บกพร่องตามแนวคิดและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 5 การทดลองใช้หลักสูตรและการประเมินหลักสูตรจากข้อมูลในสถานการณ์จริง

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ เป็นการนำหลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วในขั้นที่ 4 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการนำหลักสูตรไปใช้จริง โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงทดลอง และในขณะเดียวกันก็จะนำข้อมูลจากการทดลองใช้หลักสูตรดังกล่าวไปใช้ในการประเมินหลักสูตรด้วย สำหรับรายละเอียดของการดำเนินการในขั้นตอนนี้มีดังนี้

1. <u>วัตถุประสงค์</u>

1.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท ในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ก่อนและหลังการฝึกอบรม

1.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และวิทยากรที่มีต่อหลักสูตรในด้านต่าง ๆ คือ จุดมุ่งหมายหลักสูตร จุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม การประเมินผลการฝึกอบรมว่ามีความเหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมมากน้อยเพียงใด รวมทั้งศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรด้วยว่า การวางแผนการฝึกอบรม การประสานงาน การจัดวัสดุอุปกรณ์ การจัดสถานที่ฝึกอบรม การจัดวิทยากร และการกำหนดระยะเวลาในการฝึกอบรมว่ามีความเหมาะสมเพียงใด

1.3 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการทดลองใช้หลักสูตร อันได้แก่ปัญหาเกี่ยวกับตัวหลักสูตร ปัญหาในด้านการดำเนินการ และปัญหาอื่น ๆ ที่เกิด

ขึ้น อันจะมีผลทำให้การใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพด้อยลงไป

1.4 เพื่อประเมินหลักสูตรจากข้อมูลในสถานการณ์จริง

2. <u>วิธีดำเนินการ</u>

2.1 การออกแบบการทดลอง การดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรในครั้งนี้ผู้วิจัยออกแบบการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยที่เรียกว่า "One - group pretest -posttest design" (Kerlinger. 1988 : 295) ดังภาพ

O_1	X	O_2

ภาพประกอบ 89 แบบแผนการวิจัยเพื่อทดลองใช้หลักสูตร

2.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่างจากแบบแผนการทดลองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างประชาชนในชนบทจังหวัดสุรินทร์ 1 หมู่บ้าน จากนั้นเลือกตัวอย่างประชาชนที่เป็นหญิง ซึ่งมีอายุอยู่ในช่วง 15-45 ปี มา จำนวน 38 คน ทำการประเมินความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่โดยการสัมภาษณ์ ซึ่งมีแบบประเมินที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับเป็นเครื่องมือ จากนั้นคัดเลือกผู้ที่ได้คะแนนต่ำ 21 คนสุดท้ายไปเป็นกลุ่มทดลอง

2.3 การเตรียมการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

2.3.1 เตรียมการในด้านเครื่องมือการฝึกอบรม โดยเตรียมการในเรื่องต่อไปนี้

2.3.1.1 เอกสารหลักสูตร ใช้เป็นคู่มือสำหรับผู้ดำเนินการฝึกอบรม

2.3.1.2 คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีลักษณะเป็นเอกสารคล้ายกันกับเอกสารหลักสูตร โดยคู่มือดังกล่าวนี้ได้ทำเป็นเล่มตามหน่วยการฝึกอบรมซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้คือ

2.3.1.2.1 แนวคิดและหลักการ

2.3.1.2.2 จุดมุ่งหมายเฉพาะ

2.3.1.2.3 หัวข้อเนื้อหาโดยสังเขป

2.3.1.2.4 กิจกรรมการเรียนและการปฏิบัติ

2.3.1.2.5 การประเมินตนเองด้านความรู้และด้านการปฏิบัติ

2.3.1.3 สื่อและอุปกรณ์การฝึกอบรมอื่น ๆ ได้แก่ ของจริง ภาพโปสเตอร์ และวีดีโอ เป็นต้น

2.3.1.4 แบบประเมินที่ใช้ประเมินความรู้ ทักษะ ทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในภาพรวม และแบบประเมินความรู้และทักษะในแต่ละหน่วยการฝึกอบรม

2.3.1.5 แบบประเมินผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2.3.1.6 แบบประเมิน ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและการดำเนินการตั้งแต่การเตรียมการ จนกระทั่งสิ้นสุดการดำเนินการฝึกอบรม

2.3.1.7 แบบสังเกต กระบวนการดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร

2.3.2 การเตรียมการในด้านการจัดทำกำหนดการฝึกอบรม ให้เหมาะสม สอดคล้อง และสะดวกทั้งวิทยากร ผู้ดำเนินการฝึกอบรม และผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2.3.3 การเตรียมการในด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ วิทยากรผู้ดำเนินการจัดฝึกอบรม และผู้รับผิดชอบการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ให้เข้าใจสภาพปัญหาและความจำเป็นในการฝึกอบรม หลักสูตรการฝึกอบรม ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ ในการฝึกอบรม โดยการจัดประชุมชี้แจง รวมทั้งประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งระดับจังหวัด อำเภอ และหมู่บ้านโดยเฉพาะผู้เข้ารับการฝึกอาชีพให้เตรียมตัวล่วงหน้า

2.3.4 ดำเนินการเตรียมการในด้านสถานที่ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์การฝึกอาชีพ สวัสดิการ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการดำเนินการฝึกอาชีพให้มีประสิทธิภาพ

2.4 การดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร ดำเนินการดังนี้

2.4.1 ดำเนินการฝึกอบรมตามกำหนดการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้แล้วให้กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการคัดเลือกเข้าอบรมใน 1 หมู่บ้านคือบ้านตากแดด ต.ตากูก อ.เมือง จ.สุรินทร์ จำนวน 21 คน ในช่วงระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 25 มีนาคม 2535 ถึงวันที่ 9 กรกฎาคม 2535

2.4.2 ดำเนินการสังเกตกระบวนการฝึกอบรมและให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และวิทยากรประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร ในด้านต่าง ๆ รวมทั้งความเหมาะสมของการดำเนินงานในทุก ๆ หน่วยการฝึกอบรม และปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ

2.4.3 ดำเนินการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ประเมินความรู้ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ของตนเองในภาพรวม

และประเมินความรู้ และทักษะในแต่ละหน่วยการฝึกอบรม ร่วมกับผู้วิจัยและวิทยากร ทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม และดำเนินการประเมินผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมภายหลังการฝึกอบรมครบทุกหน่วย โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลการทดลองใช้หลักสูตร ดำเนินการดังนี้

2.5.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้สถิตินอนพาราเมตริกที่เรียกว่า "Wilcoxon's singed rank test" (นิภา ศรีไพโรจน์. 2528 : 111 - 120 ; Gibbons. 1971 : 106 - 119) สำหรับการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้าอบรมในด้านผลงาน ดำเนินการโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินจากการใช้แบบประเมินซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ และกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนน โดยอาศัยช่วงอันตรภาคชั้นดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับต้องปรับปรุงอย่างมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.50 หมายถึง ผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับต้องปรับปรุง

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.50 หมายถึง ผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.50 หมายถึง ผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับดี

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับดีมาก

2.5.2 การวิเคราะห์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากร ที่มีต่อหลักสูตรในด้านต่าง ๆ และการดำเนินการฝึกอบรมว่ามีความเหมาะสมเพียงใด ในส่วนของข้อมูลสัมภาษณ์ที่ใช้แบบประเมินซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่าวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และในส่วนคำสัมภาษณ์ จะใช้วิธีการประมวลสรุปคำสัมภาษณ์ อนึ่งสำหรับเกณฑ์ในการแปลความหมายของความเหมาะสมของความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร และการดำเนินการด้านต่าง ๆ ในการฝึกอบรม กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึงหลักสูตรหรือการดำเนินการในด้านนั้น ๆ ของการฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	1.50-2.50	หมายถึงหลักสูตรหรือการดำเนินการในด้านนั้น ๆ ของการฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.50-3.50	หมายถึงหลักสูตรหรือการดำเนินการในด้านนั้น ๆ ของการฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.50-4.50	หมายถึงหลักสูตรหรือการดำเนินการในด้านนั้น ๆ ของการฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	4.50-5.00	หมายถึงหลักสูตรหรือการดำเนินการในด้านนั้น ๆ ของการฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.5.3 การศึกษาปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรอันได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการ และปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยการประมวลสรุปจากการสังเกตและสัมภาษณ์ ผู้เข้าฝึกอบรมและวิทยากร

2.6 การประเมินหลักสูตรจากการทดลองใช้หลักสูตร ดำเนินการดังนี้

2.6.1 การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินหลักสูตร ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการประเมินหลักสูตร โดยจะถือว่าหลักสูตรมีคุณภาพที่ยอมรับได้ด้วยเกณฑ์ 3 ประการคือ

2.6.1.1 ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพจะต้องมีผลสัมฤทธิ์ในด้านความรู้ ทักษะ ในการทอผ้าไหมมัดหมี่ และมีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.6.1.2 ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรที่มีต่อหลักสูตรในด้านต่าง ๆ และการดำเนินการฝึกอบรม ตลอดทั้งกระบวนการจะต้องมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ในระดับ 3.50 ขึ้นไป

2.6.1.3 ผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีคุณภาพดีตามเกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งผลงานดังกล่าวของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างน้อย ร้อยละ 80 ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะต้องได้รับการประเมินจากคณะกรรมการ 5 คน ว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับดีคือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.50 ขึ้นไป จากแบบประเมินที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5ระดับ และมีคุณลักษณะสอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานการส่งออกผ้าไหมของกระทรวงพาณิชย์

2.6.2 การดำเนินการประเมิน ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ในข้อ 2.5 มาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร่วมกับข้อคิดเห็นอื่น ๆ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แล้วพิจารณาตัดสินคุณภาพของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 6 การปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตรภายหลังการทดลองใช้

ในขั้นนี้ผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากการทดลองใช้หลักสูตรมาประกอบการจารณาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์ พร้อมที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

บทที่ 4

ผลการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตร ตามขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ 6 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การทดลองใช้หลักสูตรและการประเมินหลักสูตรจากข้อมูลในสถานการณ์จริง และการปรับปรุงหลักสูตรภายหลังการทดลองใช้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อการพัฒนาหลักสูตร ใน 4 ด้านใหญ่ ๆ คือ ผลการศึกษาสภาพทั่วไป และสภาพปัญหาของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ของประชาชนในชนบท ผลการศึกษาความต้องการได้รับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท และผลการศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็นในการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ดังจะได้นำเสนอตามลำดับต่อไป

1. **ผลการศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพปัญหาของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่**

การศึกษาในประเด็นนี้เป็นการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์โดยทำการศึกษาใน 8 ด้านด้วยกันคือ ด้านนโยบายการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของจังหวัด ด้านคุณภาพของผ้าไหมมัดหมี่ ด้านภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ ด้านจำนวนหมู่บ้านที่

ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ด้านการค้นหาผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการทอผ้าไหมมัดหมี่ ด้านลักษณะและวิธีการทอผ้าไหมมัดหมี่ ด้านฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ และด้านปัญหาอุปสรรคของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งผลการศึกษาในแต่ละด้านดังกล่าวปรากฏผลดังต่อไปนี้

1.1 ผลการศึกษาแนวนโยบายการส่งเสริมการทอผ้าไหมมัดหมี่ของจังหวัดสุรินทร์

การศึกษาในด้านนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง คือ อุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ พัฒนาการจังหวัดสุรินทร์ เจ้าหน้าที่อุตสาหกรรมจังหวัด และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้น 4 คน ได้ข้อสรุปดังนี้ คือ แนวนโยบายการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของจังหวัดสุรินทร์ และระดับประเทศโดยตรงไม่ได้กำหนดไว้อย่างเด่นชัด แต่เป็นเพียงนโยบายการส่งเสริมอาชีพทุกอาชีพ กล่าวคือนโยบายดังกล่าวมุ่งที่จะส่งเสริมอาชีพของประชาชนในชนบททั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริมในลักษณะแบบครบวงจร ทั้งในด้านการผลิต และการตลาด โดยในด้านการผลิตนั้นจะส่งเสริม โดยการฝึกอบรมให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็น การจัดตั้งกลุ่มการผลิต และการหาแหล่งทุนสนับสนุน สำหรับในส่วนของตลาดนั้นได้พยายามที่จะหาตลาดให้ เช่น มีการสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมการประกวดผลผลิต หรืองานแสดงสินค้าพื้นเมืองในโอกาสต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดเอง ต่างจังหวัด และกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้การประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ก็ได้รับการส่งเสริมในลักษณะเดียวกัน แต่ค่อนข้างจะทำได้ในขอบเขตจำกัดมาก เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐมีกำลังคนและงบประมาณจำกัด ประกอบกับในส่วนของประชาชนเอง ส่วนใหญ่ยังไม่ยอมรับเทคโนโลยีใหม่มากนัก กล่าวคือ ยังต้องการที่จะทำในรูปแบบและวิธีการเดิม จึงทำให้ผลผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนส่วนใหญ่ยังมีปริมาณน้อยและไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร

1.2 ผลการศึกษา คุณภาพของผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์

การศึกษาในประเด็นนี้เป็นการศึกษาในภาพกว้างโดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง คือ อุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ พัฒนาการจังหวัดสุรินทร์ เจ้าหน้าที่อุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์ และจากการสังเกตของผู้วิจัย โดยการพิจารณาผลงานของผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่ในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง 13 หมู่บ้าน พบว่า ผ้าไหมมัดหมี่ในหมู่บ้านตัวอย่าง มีคุณภาพที่แตกต่างกันมาก โดยหมู่บ้านที่มีการทอเพื่อการค้า ผ้าไหมมัดหมี่จะมีคุณภาพดี ถึงดีมากเป็นส่วนใหญ่กล่าวคือมีคุณภาพได้มาตรฐานในด้านขนาด สีสัน รูปแบบ ลวดลาย ความสม่ำเสมอ ความคงทน และความประณีตในการทอ ซึ่งคุณภาพของผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าวนี้ จะมีอยู่มากในหมู่บ้าน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และบ้านเขวาสินรินทร์ ตำบลเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ส่วนผ้าไหมมัดหมี่จากหมู่บ้านอื่น ๆ ที่มีคุณภาพดีนั้น ก็ยังพอมีบ้าง แต่ส่วนใหญ่คุณภาพยังไม่ดี หรือไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร

1.3 ผลการศึกษาภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์

การศึกษาในประเด็นนี้ เป็นการศึกษาภาวะทั่วไปของตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ ในจังหวัดสุรินทร์ รวมทั้งแนวโน้มของภาวะตลาดโดยการสัมภาษณ์อุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ พัฒนาการจังหวัดสุรินทร์ เจ้าหน้าที่อุตสาหกรรมจังหวัด เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์ และจากการสังเกตและสัมภาษณ์ของผู้วิจัย ในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง ได้ข้อสรุปที่สำคัญ คือ ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์นั้น ในปัจจุบันมีตลาดอยู่ทั่วไประดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน และตลาดดังกล่าวมีแนวโน้มการขยายตัวมากขึ้น อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ มีการขยายตัวมากขึ้น รวมทั้งความต้องการบริโภคในประเทศและต่างประเทศมีมากขึ้น ตลาดผ้าไหมมัดหมี่ในระดับตำบล/หมู่บ้าน ของจังหวัดสุรินทร์ ที่มี

การขยายตัวมากได้แก่ ที่บ้านสวาย และบ้านเขวาสินรินทร์ ส่วนหมู่บ้านอื่น ๆ จะมีลักษณะที่ผู้ทอหรือผู้ผลิตเป็นผู้นำมาขายเอง เป็นครั้งคราว นอกจากนี้ตลาดในแต่ละระดับจะมีตัวแทนพ่อค้าคนกลาง ไปซื้อผ้าไหมมัดหมี่ แล้วรวบรวมส่งขายไปยังแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในจังหวัดเอง ต่างจังหวัด และกรุงเทพมหานคร เป็นแหล่งใหญ่ที่รวบรวมผ้าไหมมัดหมี่ส่งต่างจังหวัด และต่างประเทศ

1.4 ผลการศึกษา จำนวนหมู่บ้านที่ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

การศึกษาในประเด็นนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารรายงานของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งจัดทำไว้ในปี 2526 การสัมภาษณ์อุตสาหกรรมจังหวัด พัฒนาการจังหวัด เจ้าหน้าที่อุตสาหกรรมจังหวัด เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน การสังเกตและสัมภาษณ์ของผู้วิจัยในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง ได้ข้อสรุปที่สำคัญ คือ จำนวนหมู่บ้านในจังหวัดสุรินทร์ 1,842 หมู่บ้าน ล้วนเป็นหมู่บ้านที่มีการประกอบอาชีพ การทอผ้าไหมมัดหมี่ เป็นอาชีพเสริม หรือมุ่งทำเพื่อใช้ในครัวเรือน อย่างไรก็ตามในหมู่บ้านดังกล่าวนี้มีความหนาแน่น หรือมีจำนวนคนที่ทอผ้าไหมมัดหมี่ในแต่ละหมู่บ้านแตกต่างกันมาก กล่าวคือ ในหมู่บ้านที่มีผู้ทอเพื่อการค้า จะมีความหนาแน่นของคนที่ทอมากโดยมีทั้งผู้ที่ทอเป็นอาชีพหลัก และอาชีพเสริม ได้แก่ บ้านสวาย บ้านเขาวสินรินทร์ บ้านตากูก บ้านสดอ บ้านจันรมและบ้านเทนมีย์ นอกนั้นทำเป็นอาชีพเสริม หรือบางหมู่บ้านแทบจะไม่เป็นอาชีพ เป็นแต่เพียงทำเป็นงานอดิเรก หรือทำเพื่อใช้สอยเท่านั้น สำหรับหมู่บ้านที่มีการทอผ้าไหมมัดหมี่ค่อนข้างหนาแน่น จากข้อมูลการรายงานของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์ รวมทั้งการสังเกตและสัมภาษณ์ของผู้วิจัยในหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน หมู่บ้านที่มีความหนาแน่นในการทอผ้าไหมมัดหมี่ 40 หมู่บ้าน ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงรายชื่อหมู่บ้านที่มีคนทอผ้าไหมมัดหมี่หนาแน่น และชนิดผ้าไหมมัดหมี่ที่ทอในจังหวัดสุรินทร์

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ชนิดผ้าไหมมัดหมี่
1	สวาย	1-6	สวาย	เมือง	ผ้าถุง ผ้าหน้านาง ผ้าคลุมไหล่ ผ้าปูโต๊ะ ผ้าพันคอ ผ้าห่ม ผ้าติดผนัง
2	เขวาสินรินทร์	1-2	เขวาสินรินทร์	เมือง	ผ้าถุง ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ
3	สดอ	5	เขวาสินรินทร์	เมือง	ผ้าถุง
4	ตากูก	1-3	ตากูก	เมือง	ผ้าถุง
5	จันรม	4	ตาอ็อง	เมือง	ผ้าถุง
6	เทนมีย์	1	เทนมีย์	เมือง	ผ้าถุง
7	เกรียด	2	เทนมีย์	เมือง	ผ้าถุง
8	ท่าสว่าง	1	ท่าสว่าง	เมือง	ผ้าถุง
9	ระไชร์	5	ตั้งใจ	เมือง	ผ้าถุง
10	ตระแสง	1	ตระแสง	เมือง	ผ้าถุง
11	เกาะตลุง	6	บุฤาษี	เมือง	ผ้าถุง
12	นาดี	1	นาดี	เมือง	ผ้าถุง
13	ทมอ	3-4	ทมอ	ปราสาท	ผ้าถุง

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ชนิดผ้าไหมมัดหมี่
14	อำปิล	6	ทมอ	ปราสาท	ผ้าถุง
15	ปราสาทเบง	6	กาบเชิง	กาบเชิง	ผ้าถุง
16	ดม	1	ดม	สังขะ	ผ้าถุง
17	สำโรง	6	ขวาวใหญ่	ศีขรภูมิ	ผ้าถุง
18	ไพรษร	7	ขวาวใหญ่	ศีขรภูมิ	ผ้าถุง
19	แตล	1	แตล	ศีขรภูมิ	ผ้าถุง
20	หนองคู	6	แตล	ศีขรภูมิ	ผ้าถุง
21	สนม	2	สนม	สนม	ผ้าถุง
22	พลับ	4	สนม	สนม	ผ้าถุง
23	นาดี	1,11	หนองระฆัง	สนม	ผ้าถุง
24	ปราสาท	5	ท่าตูม	ท่าตูม	ผ้าถุง
25	สำโรง	4	โพนครก	ท่าตูม	ผ้าถุง
26	ตากลาง	9,13	กระโพ	ท่าตูม	ผ้าถุง
27	หนองยาง	1	เมืองแก	ท่าตูม	ผ้าถุง
28	เมืองแก	3	เมืองแก	ท่าตูม	ผ้าถุง
29	หนองแต้	16	เมืองแก	ท่าตูม	ผ้าถุง
30	ธรรมชา	2,15	บัวโคก	ท่าตูม	ผ้าถุง
31	หนองบัว	1,2,10	หนองบัว	ท่าตูม	ผ้าถุง

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ชนิดผ้าไหมมัดหมี่
32	ม่วงมูล	9	หนองบัว	ท่าตูม	ผ้าถุง
33	ยางกระจับ	6	พรมเทพ	ท่าตูม	ผ้าถุง
34	ยางบ่อภิรมย์	8	นาหนองไผ่	ชุมพลบุรี	ผ้าถุง
35	แสนสุข	12	ยะวึก	ชุมพลบุรี	ผ้าถุง
36	ภูมิสถิง	7	โชดเหนือ	ลำดวน	ผ้าถุง
37	โชดเหนือ	1	โชดเหนือ	ลำดวน	ผ้าถุง
38	เกาะแก้ว	1	เกาะแก้ว	สำโรงทาบ	ผ้าถุง
39	จังเกา	10	หนองไผ่ล้อม	สำโรงทาบ	ผ้าถุง
40	ธาตุ	1,2	ธาตุ	รัตนบุรี	ผ้าถุง

จากตาราง 4 จะเห็นว่าในหมู่บ้านที่ทอผ้าไหมมัดหมี่หนาแน่นนั้น หมู่บ้านที่มีการพัฒนารูปแบบผ้าไหมมัดหมี่มากคือ บ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์และรองลงไปคือบ้านเขวาสินรินทร์ ส่วนหมู่บ้านอื่น ๆ นั้น ยังทอผ้าไหมมัดหมี่ในรูปแบบเดิมคือทอผ้าถุง นอกจากนี้ยังพบด้วยว่า อำเภอเมืองสุรินทร์ มีหมู่บ้านที่ทอผ้าไหมมัดหมี่หนาแน่นกว่าอำเภออื่น ๆ

1.5 ผลการค้นหาผู้ที่มีความชำนาญการทอผ้าไหมมัดหมี่

การศึกษาในประเด็นนี้มุ่งค้นหาผู้ที่มีความชำนาญ ในการทอผ้าไหมมัดหมี่ในระดับช่างฝีมือเพื่อประโยชน์ที่สำคัญคือ จะต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ เหล่านี้เป็นผู้ให้ข้อมูล ในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ เป็นผู้ที่จะช่วยวิเคราะห์อาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่เพื่อหาสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ การทอผ้าไหมมัดหมี่ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญบางคนจะได้รับเลือกเป็นวิทยากรในการฝึกอบรม ในขั้นตอนของการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทครั้งนี้ด้วย สำหรับการศึกษาในครั้งนี้มีขั้นตอน 3 ขั้นตอนคือ ขั้นแรกเลือกหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง 13 หมู่บ้าน จากคำแนะนำของอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ พัฒนาการจังหวัดสุรินทร์ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการศึกษารายชื่อผู้ส่งผ้าเข้าประกวด ในการประกวดของดีเมืองสุรินทร์ ในวันที่ 9 พฤศจิกายน 2534 ขั้นที่สอง การดำเนินการสัมภาษณ์กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน หรือบุคคลในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหารายชื่อผู้ที่มีความเชี่ยวชาญรวมทั้งรายชื่อที่ผู้วิจัยมีอยู่แล้วจากขั้นที่ 1เพื่อทำความรู้จัก และขั้นตอนที่สาม ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่ในข่ายว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในการทอผ้าไหมมัดหมี่ ตามคำแนะนำของกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน และบุคคลในหมู่บ้าน เพื่อตรวจสอบผลงานและความเชี่ยวชาญ จากการศึกษาพบว่าผู้เชี่ยวชาญที่มีอายุ 50 ปี ขึ้นไปส่วนใหญ่จะหยุดทำผ้าไหมมัดหมี่เนื่องจากข้อจำกัดในด้านสุขภาพ และทำหน้าที่เลี้ยงดูหลานแต่ก็ยังทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาแก่บุตรหลานที่ทำ ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ จึงศึกษากับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญที่มีอายุต่ำกกว่า 50 ปี เป็นส่วนใหญ่ โดยได้สัมภาษณ์ และศึกษาผลงานของผู้ที่อยู่ในข่ายว่าเชี่ยวชาญ 72 คน แล้วคัดเลือกผู้ที่มีฝีมืออยู่ในระดับดีมาก และดี ได้จำนวน 60 คน ดังปรากฏในตาราง 5

ตาราง 5 แสดงรายชื่อผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการทอผ้าไหมมัดหมี่

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	อายุ	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ระดับฝีมือ
1	นายวินัย บุญโสดากร	35	สวาย	1	สวาย	เมือง	ดีมาก
2	นางสำเนียง บุญโสดากร	34	สวาย	1	สวาย	เมือง	ดีมาก
3	นางแสงจันทร์ เสียงตรง	55	สวาย	1	สวาย	เมือง	ดีมาก
4	นางปลี วงศ์งาน	40	สวาย	5	สวาย	เมือง	ดีมาก
5	นางเบิน เหลือฉนอม	41	สวาย	5	สวาย	เมือง	ดีมาก
6	นางสุนีย์ ดุจจานุทัศน์	39	สวาย	1	สวาย	เมือง	ดีมาก
7	นางทิม ทองเกลี้ยง	40	สวาย	1	สวาย	เมือง	ดีมาก
8	นางเรือ สุขยืน	52	สวาย	1	สวาย	เมือง	ดีมาก
9	นางสำเร็จ ทีฆาไลย์	36	สวาย	4	สวาย	เมือง	ดีมาก
10	นางละเมียด ชัยสุริวงศ์	58	สวาย	5	สวาย	เมือง	ดีมาก
11	นางปราณี วรรณศิริ	37	เขวา สินรินทร์	1	เขวา สินรินทร์	เมือง	ดีมาก
12	นางเยื้อน หงส์ทอง	42	เขวา สินรินทร์	1	เขวา สินรินทร์	เมือง	ดี
13	นางจิ๋ม หงส์ทอง	60	เขวา สินรินทร์	1	เขวา สินรินทร์	เมือง	ดี
14	นางสาลี คงชูดี	43	เขวา สินรินทร์	2	เขวา สินรินทร์	เมือง	ดีมาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	อายุ	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ระดับฝีมือ
15	นางพจนี จองมี	42	เขวา สินรินทร์	2	เขวา สินรินทร์	เมือง	ดีมาก
16	นางละออง จองมี	38	เขวา สินรินทร์	2	เขวา สินรินทร์	เมือง	ดี
17	นางสวัสดิ์ สิงคเสลิต	48	เขวา สินรินทร์	2	เขวา สินรินทร์	เมือง	ดี
18	นางรวน ไม้อ่อนดี	45	เขวา สินรินทร์	2	เขวา สินรินทร์	เมือง	ดี
19	นางสุทิน พริ้งเพราะ	46	สดอ	6	เขวา สินรินทร์	เมือง	ดี
20	นางเพยา ทวีสุข	28	สดอ	6	เขวา สินรินทร์	เมือง	ดีมาก
21	นางสำเนียง อุดมครบ	30	สดอ	6	เขวา สินรินทร์	เมือง	ดีมาก
22	นางสาววรนุช พูนศรี	24	สดอ	6	เขวา สินรินทร์	เมือง	ดี
23	นางปิง แสนกล้า	43	สดอ	6	เขวา สินรินทร์	เมือง	ดี

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	อายุ	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ระดับฝีมือ
24	นางไพฑูรณ์ ทิวทอง	58	ตากูก	1	ตากูก	เมือง	ดีมาก
25	นางดวงแข ชื่นชัย	53	ตากูก	3	ตากูก	เมือง	ดี
26	นางเสาวนิต สวยรูป	40	ตากูก	3	ตากูก	เมือง	ดี
27	นางเสริม ขาวงาม		ากูก	3	ตากูก	เมือง	ดี
28	นางนารี สวยรูป	33	ตากูก	3	ตากูก	เมือง	ดีมาก
29	นางทองหยิบ บูรณ์เจริญ	37	ตากูก	3	ตากูก	เมือง	ดีมาก
30	นางเอื้อ สวยรูป	67	ตากูก	3	ตากูก	เมือง	ดีมาก
31	นายเรือน ชื่นชัย	59	ตากูก	3	ตากูก	เมือง	ดี
32	นางสาวประยูร เย็นแย้ม	50	จันรม	4	ตาอ็อง	เมือง	ดีมาก
33	นางประจุม ฉุนกล้า	30	จันรม	4	ตาอ็อง	เมือง	ดีมาก
34	นางสมจิตร เปล่งแสง	45	จันรม	4	ตาอ็อง	เมือง	ดี
35	นางสาวสุทัศน์ ฉุนกล้า	38	จันรม	4	ตาอ็อง	เมือง	ดี
36	นางสาวมะลิ กงแก้ว	35	จันรม	4	ตาอ็อง	เมือง	ดี
37	นางบวน เพชรมาก	53	เทนมีย์	1	เทนมีย์	เมือง	ดีมาก
38	นางมนตรี เป็นสุข	30	เทนมีย์	1	เทนมีย์	เมือง	ดีมาก
39	นางกัญญา สมานสุข	40	เทนมีย์	1	เทนมีย์	เมือง	ดี
40	นางวันศรี เป็นสุข	39	เทนมีย์	1	เทนมีย์	เมือง	ดี
41	นางโชค สนศรี	40	ปราสาทเบง	6	กาบเชิ	กาบเชิง	ดี

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	อายุ	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ระดับฝีมือ
42	นางสาวสุทิน บูรณ์เจริญ	29	ปราสาทเบง	6	กาบเชิง	กาบเชิง	ดี
43	นางพอม ดวงดี	43	ปราสาทเบง	6	กาบเชิง	กาบเชิง	ดี
44	นางพา สงค์กล้า	64	ปราสาทเบง	6	กาบเชิง	กาบเชิง	ดี
45	นางสาวพันธิพา คงดี	53	สำโรง	6	ขวาวใหญ่	ศีขรภูมิ	ดี
46	นางทองจันทร์ แก้วงาม	52	สำโรง	6	ขวาวใหญ่	ศีขรภูมิ	ดี
47	นางเกลี้ยง ปัญญาโรจน์สุข	60	สำโรง	6	ขวาวใหญ่	ศีขรภูมิ	ดี
48	นางพิน คงดี	43	สำโรง	6	ขวาวใหญ่	ศีขรภูมิ	ดี
49	นางคำกอง ทะเกิงลาภ	44	สำโรง	6	ขวาวใหญ่	ศีขรภูมิ	ดี
50	นางสาวสมพงษ์ จุกแก้ว	30	ไพรษร	7	ขวาวใหญ่	ศีขรภูมิ	ดี
51	นางสาวสาลิกา ฉิมมาลี	40	ไพรษร	7	ขวาวใหญ่	ศีขรภูมิ	ดี
52	นางคำพัน มณีใสย	38	ไพรษร	7	ขวาวใหญ่	ศีขรภูมิ	ดี
53	นางสาวหมุด แก้วหล่อ	37	ไพรษร	7	ขวาวใหญ่	ศีขรภูมิ	ดี
54	นางสมทรัพย์ นิลาศรี	47	ไพรษร	7	ขวาวใหญ่	ศีขรภูมิ	ดี
55	นางสาวษร แก้วหล่อ	40	ไพรษร	7	ขวาวใหญ่	ศีขรภูมิ	ดี
56	นางกิมเฮ็ง มณีดำ	59	แตล	1	แตล	ศีขรภูมิ	ดีมาก
57	นางกัง พิมพ์จันทร์	80	แตล	1	แตล	ศีขรภูมิ	ดี
58	นางยวงทอง เจือจันทร์	74	แตล	1	แตล	ศีขรภูมิ	ดี
59	นางสำปาน พิมพ์จันทร์	59	แตล	1	แตล	ศีขรภูมิ	ดี
60	นางสาวอุรา พิมพ์จันทร์	49	แตล	1	แตล	ศีขรภูมิ	ดี

จากตาราง 5 จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการทอผ้าไหมมัดหมี่ในครั้งนี้ 60 คน มีผู้มีฝีมือในระดับดีมาก 24 คน ส่วนที่เหลือมีฝีมืออยู่ในระดับดี ทั้งนี้โดยผู้ที่มีฝีมือดีมากดังกล่าวจะมีมากที่บ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ นอกจากนี้ยังพบด้วยว่าในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง 13 หมู่บ้าน มีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญอยู่ในหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่าง 10 หมู่บ้าน คือ บ้ายสวาย บ้านเขวาสินรินทร์ บ้านสดอ บ้านตากูก บ้านจันรม บ้านเทนมีย์ บ้านปราสาทเบง บ้านสำโรง บ้านไพรบร และบ้านแตล ส่วนบ้าน บ้านท่าสว่างและบ้านระไชร์ จากการศึกษาครั้งนี้พบเฉพาะผู้มีฝีมือระดับปานกลาง

1.6 ผลการศึกษาลักษณะ และวิธีการทอผ้าไหมมัดหมี่

การศึกษาในประเด็นนี้มุ่งศึกษาใน 2 ประเด็นย่อย คือ ลักษณะผ้าไหมมัดหมี่และวิธีการหรือกระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์จากหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง 13 หมู่บ้าน ๆ ละ 5-8 ครอบครัว ๆ ละ 1 คน รวม 82 คน ได้ผลสรุปดังนี้

1.6.1 การศึกษาลักษณะผ้าไหมมัดหมี่ การศึกษาในครั้งนี้ ลักษณะผ้าไหมมัดหมี่จะหมายถึง ชนิด ประเภท หรือรูปแบบผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้

1.6.1.1 ลักษณะหรือรูปแบบในอดีต ผ้าไหมมัดหมี่ของจังหวัดสุรินทร์ในอดีตมี 2 ชนิด คือ ชนิดที่เป็นผ้าถุงหรือผ้าชิ่น สำหรับหญิง และชนิดที่เป็นผ้านุ่งสำหรับชาย ในส่วนที่เป็นผ้าถุงหรือผ้าชิ่นนั้นมี 3 ชนิด คือผ้าไหมมัดหมี่โฮลและผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นลักษณะพื้นบ้านสุรินทร์ คือผ้าไหมมัดหมี่ทั่วไป และผ้าไหมมัดหมี่อัมพรม ซึ่งผ้าไหมมัดหมี่เหล่านี้จะมีขนาดกว้างประมาณ 90-103 เซนติเมตร ยาว

ประมาณ 180-200 เซนติเมตร สีสันมีตั้งแต่ 2-7 สี แต่ส่วนใหญ่จะเป็นผ้าที่ทอ 3 ตะกอ สำหรับผ้านุ่งสำหรับชายนั้น มีลักษณะที่มีลวดลายวิจิตรพิสดาร เรียกว่า ผ้าปูม มีขนาดกว้างประมาณ 90-103 เซนติเมตร ยาวประมาณ 380-400 เซนติเมตร เป็นผ้าที่หายากราคาแพง มีสีสันเช่นเดียวกับผ้าถุง โดยผ้าชนิดนี้จะใช้เฉพาะในงานสำคัญ เช่น บวชนาค แต่งงาน และโกนจุก เป็นต้น

1.6.1.2 ลักษณะหรือรูปแบบในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบันมีรูปแบบมากขึ้นกว่าเดิม เช่นผ้าถุง ผ้าปูโต๊ะ ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าห่ม ผ้าคลุมเตียง และผ้าหน้านางเป็นต้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในภาพรวมแล้ว จำนวนผ้าไหมมัดหมี่ชนิดที่เป็นผ้าถุงก็ยังมีปริมาณมากกว่าชนิดอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่ส่วนใหญ่ยังมีความรู้และทักษะในการทอผ้าไหมมัดหมี่ รูปแบบอื่นๆ ไม่เพียงพอ ทั้งนี้รูปแบบผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าวจะทำกันมากที่บ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และในส่วนของบ้านเขวาสินรินทร์ก็ทำบางประเภทเช่นผ้าคลุมไหล่และผ้าพันคอสำหรับ แนวโน้มในอนาคตนั้น คาดว่า จะมีผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่รูปแบบอื่นๆ ของที่ระลึกมากขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้เพราะว่าความต้องการของตลาด ทั้งในเมืองไทยและต่างประเทศมีมากขึ้น

1.6.2 การศึกษากระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ การศึกษาครั้งนี้สามารถแบ่งกระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้ คือ

1.6.2.1 กระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต การทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีตอยู่บนพื้นฐานของการทอใช้ในครอบครัว หากมีเหลือก็จะจำหน่ายเท่าที่จำเป็นจึงทำให้ผลผลิตผ้าไหมมัดหมี่ในภาพรวมมีปริมาณค่อนข้างน้อย สำหรับกระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีตเป็นดังนี้

(1) การผลิตเส้นไหมในขั้นตอนนี้จะมีงานที่สำคัญคือ การปลูกหม่อน การเลี้ยงไหม และการสาวไหม

(2) การเตรียมการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ ในขั้นตอนนี้จะมีงานที่สำคัญคือ การเตรียมเส้นไหมทั่วไป การเตรียมเส้นไหมพุ่ง และการเตรียมเส้นไหมยืน ซึ่งงานดังกล่าวแต่ละงานจะมีงานย่อยหลายประการ กล่าวคือ การเตรียมไหมทั่วไป งานย่อยได้แก่การกรอเส้นไหมที่สาวแล้วเข้าอัก การแกะปุ่มปม การปั่น หรือตีเกลียวเส้นไหม การทำปอยหรือเข็ดไหม การฟอกไหม การเตรียมเส้นไหมพุ่ง มีงานย่อยที่จะต้องทำได้แก่ การคัดแยกเส้นไหม การออกแบบลวดลาย การกรอเส้นไหมที่ฟอกแล้วเข้าอัก การค้นเส้นไหมพุ่ง การมัดหมี่และการย้อมสี การแกะเชือกมัดหมี่ การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าอัก การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็ก และการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง สำหรับการเตรียมเส้นไหมยืนมีงานย่อยได้แก่ การย้อมสีเส้นไหมยืน การลงแป้งหรือน้ำข้าวเส้นไหมยืน การกระตุกและตากเส้นไหมยืน การกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก การค้นเส้นไหมยืน การสอดฟันฟืม การเตรียมกี่ และการถักหรือร้อยตะกอ อนึ่งการเตรียมเส้นไหมยืนดังกล่าวนี้ ในงานย่อยการสอดฟันฟืมนั้น หากใช้ฟืมเก่าและมีตะกอเก่าอยู่แล้วไม่จำเป็นต้องสอดฟันฟืมและถักตะกอใหม่ แต่จะนำไหมยืนที่ค้นใหม่มาต่อกับเส้นไหมยืน ที่เหลืออยู่ในฟืมเก่าได้ทันที เมื่อเสร็จแล้วก็นำขึ้นกี่เตรียมทอได้เลย

(3) การทอเป็นผืนผ้าในขั้นตอนนี้มีงานย่อยที่จะต้องทำได้แก่การเตรียมกี่ก่อนทอ การนำหลอดเส้นไหมพุ่งใส่กระสวย การเหยียบตะกอ การพุ่งกระสวย การจัดลวดลายและขอบผ้า การกระแทกฟืม การขึงหน้าผ้าให้ตึง และการเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอ อนึ่งงานย่อยต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้งานที่จะต้องทำอย่างสอดประสานกันและต่อเนื่องกันขณะที่ทอคือการเหยียบตะกอ การสอดกระสวย การจัดลวดลายและริมขอบผ้า และการกระแทกฟืม เพราะว่างานย่อยดังกล่าวเป็นงานหลักของการทอผ้านั่นเอง

1.6.2.2 กระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต การทอผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบันส่วนใหญ่แล้วยังมีจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกันกับการทอในอดีต แต่ก็มีแนวโน้มของการทอเพื่อการค้ามากขึ้น และในอนาคตก็จะเป็นการทอเพื่อการค้าเป็นปริมาณที่มากขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นในส่วนของการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบันแล้วส่วนใหญ่ยังมีกระบวนการเช่นเดียวกันกับในอดีต ส่วนการผลิตหรือการทอเพื่อการค้านั้นจะมีขั้นตอนที่ง่ายและสะดวกกว่าขั้นตอนในอดีต กล่าวคือ จะลดขั้นตอนการผลิตเส้นไหมลงไปเหลือเพียงขั้นตอนการเตรียมการผลิตผ้าไหมและการทอเป็นผ้าผืน ซึ่งในรายละเอียดของงานย่อยในแต่ละขั้นตอนจะมีทั้งที่เหมือนและต่างกันดังเช่น

(1) การเตรียมการผลิตผ้าไหม ในขั้นตอนนี้มีงานที่สำคัญได้แก่ การเตรียมเส้นไหมทั่วไปการเตรียมเส้นไหมพุ่งและการเตรียมเส้นไหมยืนซึ่งในส่วนของการเตรียมเส้นไหมทั่วไปจะมีงานย่อยต่าง ๆ ได้แก่ การเลือกเส้นไหม การกะปริมาณเส้นไหม และการฟอกเส้นไหม สำหรับการเตรียมเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนจะมีงานย่อยในลักษณะดังที่กล่าวมาแล้ว แต่เทคนิควิธี และเครื่องมือจะทันสมัยมากขึ้น เช่นมีการกรอเส้นไหมโดยใช้มอเตอร์ มีเทคนิควิธีการในการออกแบบลวดลายที่ทันสมัย มีอุปกรณ์การค้นเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนที่รวดเร็วยิ่งขึ้น มีเทคนิคในการย้อมสีเส้นไหมพุ่งและไหมยืนที่มีความคงทนหรือสีไม่ตก รวมทั้งจะมีการใช้ตะกอสำเร็จรูปมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีผู้ผลิตตะกอสำเร็จรูปไว้ขาย ซึ่งช่วยให้ผู้ที่จะทำผ้าไหมมัดหมี่ไม่จำเป็นต้องทำในขั้นตอนนี้

(2) การทอเป็นผ้าผืน ในขั้นตอนนี้จะมีงานย่อยเช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้วแต่อุปกรณ์และเครื่องมือจะมีมาตรฐานมากขึ้นเช่นมีการใช้ฟืมทอผ้าที่ได้มาตรฐาน มีการรวมกลุ่มในการทอให้ได้ปริมาณมากขึ้นกว่าเดิม เป็นต้น

1.7 ผลการศึกษาฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

การศึกษาในประเด็นนี้ เป็นการศึกษาในภาพรวมของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่างจำนวน 13 หมู่บ้าน โดยการสัมภาษณ์และสังเกตลักษณะบ้านเรือนและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ในหมู่บ้านตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 82 คน ได้ข้อสรุปที่สำคัญ ดังนี้

1.7.1 ในด้านฐานะเศรษฐกิจในภาพรวม ผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่เพื่อการค้ามีฐานะทางเศรษฐกิจดี ส่วนผู้ที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนนั้นส่วนใหญ่ถือว่าเป็นงานเสริมไม่ใช่อาชีพ และมีฐานะยากจน ยกเว้นกรณีผู้ที่มีอาชีพเสริมอื่น ๆ เช่น ค้าขายในหมู่บ้าน และมีฐานะทางเศรษฐกิจดีอยู่แล้ว

1.7.2 ในด้านแหล่งที่มาของรายได้ พบว่าส่วนใหญ่มีรายได้จากการทำนาและการทอผ้า ถึงร้อยละ 65.50 ส่วนที่เหลือนอกจากจะมีการทำนาและทอผ้าแล้วยังทำอาชีพเสริมอื่น ๆ อีก เช่น ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ทำเครื่องเงิน ขายสินค้าในหมู่บ้าน และรับราชการคิดเป็นร้อยละ 8.50,6.01,5.80,4.60 และ 1.20 ตามลำดับ ทั้งนี้ยังมีผู้ที่ทอผ้าเป็นอาชีพหลักอย่างเดียวอีกร้อยละ 8.01

1.7.3 ในด้านความเพียงพอและลักษณะการใช้จ่ายพบว่า ร้อยละ 62 รายได้เพียงพอกับการใช้จ่ายส่วนที่เหลือร้อยละ 38 พบว่า ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ สำหรับในส่วนของลักษณะการใช้จ่ายนั้น จะใช้จ่ายเป็นพื้นฐานสำหรับปัจจัยสี่ถึงร้อยละ 79.30 ส่วนที่เหลือนอกจากจะใช้เป็นพื้นฐานด้านปัจจัยสี่แล้ว ยังใช้จ่ายสำหรับซื้อหา สิ่งอำนวยความสะดวก และส่งลูกเรียนต่อด้วย คิดเป็นร้อยละ 14.60 และ 6.10 ตามลำดับ

2. **ผลการศึกษาระดับความรู้ ทักษะและทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท**

การศึกษาในประเด็นนี้ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง 13 หมู่บ้าน ในจังหวัดสุรินทร์ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือกลุ่มที่เป็นช่างฝีมือ กลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือ และกลุ่มที่ทอไม่เป็น หรือไม่เคยทอผ้าไหมมัดหมี่ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวกลุ่มละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับได้ผลดังปรากฏตามลำดับต่อไปนี้

2.1 ผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบนเบี่ยงมาตราฐานของระดับความรู้ทักษะและทัศนคติ ต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ โดยแยกเป็นรายกลุ่มทั้ง 3 กลุ่ม และกรณีรวมทั้ง 3 กลุ่ม ปรากฏผลดังตาราง 6

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของระดับความรู้ทักษะและทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท

ประเภท	ค่าสถิติ	กลุ่มช่างฝีมือ	กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือ	กลุ่มทอไม่เป็น	เฉลี่ยรวมทุกกลุ่ม
1. ด้านความรู้					
- ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทอผ้าไหมมัดหมี่	$\bar{X}$	9.2667	7.1333	5.7333	7.3777
	S	2.0160	1.8144	1.5959	2.3157
- ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการทอและวัสดุอุปกรณ์	$\bar{X}$	49.6333	38.3333	16.7333	34.9000
	S	4.3981	6.4022	4.8347	14.6855
- ความรู้เกี่ยวกับการจัดการและการตลาด	$\bar{X}$	14.4333	10.5667	8.5667	11.1889
	S	3.3081	2.1605	1.9241	3.5057
2. ด้านทักษะ					
- ทักษะการทำในแต่ละขั้นตอน	$\bar{X}$	49.6333	39.2667	14.7333	34.5444
	S	4.4059	5.9361	3.4734	15.5468
- ทักษะเกี่ยวกับการจัดการและการตลาด	$\bar{X}$	13.8667	10.3667	7.4000	10.5444
	S	3.3294	2.1573	0.8137	3.5225
3. ด้านทัศนคติ					
- ทัศนคติต่อการประกอบอาชีพทอผ้าไหมมัดหมี่	$\bar{X}$	41.0333	36.6333	28.2000	35.2888
	S	4.3110	5.1761	3.4681	5.9213

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 6 สามารถแปลความหมายได้ดังนี้

(1) ในด้านความรู้ ซึ่งประกอบด้วยความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการและการตลาด พบว่ากลุ่มช่างฝีมือมีความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการทอผ้าไหมมัดหมี่และอุปกรณ์อยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่และความรู้เกี่ยวกับการจัดการและการตลาดมีความรู้อยู่ระดับต่ำ กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือมีความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการทอผ้าไหมมัดหมี่และอุปกรณ์ อยู่ระดับปานกลาง ส่วนในด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่และความรู้ในด้านการจัดการและการตลาดมีความรู้อยู่ในระดับต่ำ และกลุ่มที่ทอไม่เป็นมีความรู้ทั้งสามด้านดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำมาก อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในภาพรวมทั้งสามกลุ่มแล้ว พบว่าประชาชนในชนบทมีความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการทอผ้าไหมมัดหมี่ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การทอผ้าไหมมัดหมี่และความรู้เกี่ยวกับการจัดการและการตลาด มีความรู้อยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้โดยในด้านความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการทำผ้าไหมมัดหมี่ค่อนข้างจะมีการกระจายมาก ส่วนด้านที่เหลือค่อนข้างกระจายน้อยและในทำนองเดียวกันนี้ถ้าพิจารณาค่ากระจายในแต่ละกลุ่มแล้วการกระจายของความรู้ ทั้ง 3 ด้านของแต่ละกลุ่มก็ค่อนข้างมีค่าน้อยเช่นเดียวกัน

(2) ในด้านทักษะ ซึ่งประกอบด้วยทักษะในการทำผ้าไหมมัดหมี่ ในแต่ละขั้นตอน และทักษะเกี่ยวกับการจัดการและการตลาด พบว่า กลุ่มช่างฝีมือมีทักษะในการทำผ้าไหมมัดหมี่แต่ละขั้นตอน อยู่ระดับมาก ส่วนในด้านการจัดการและการตลาดมีทักษะอยู่ในระดับต่ำ กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือมีทักษะในการทำผ้าไหมมัดหมี่แต่ละขั้นตอนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านการจัดการและการตลาดมีทักษะอยู่ในระดับต่ำมาก และกลุ่มที่ทอไม่เป็นมีทักษะทั้งสามด้านอยู่ในระดับต่ำมาก อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในภาพรวมทั้งสามกลุ่มแล้วพบว่า ประชาชนในชนบทมีทักษะการทำผ้าไหมมัดหมี่

อยู่ในระดับปานกลางและมีทักษะเกี่ยวกับการจัดการและการตลาดอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้โดยในด้านทักษะการทำผ้าไหมมัดหมี่นั้นมีลักษณะกระจายมาก ส่วนการกระจายของทักษะการจัดการและการตลาดมีน้อย และในทำนองเดียวกันนี้ ถ้าพิจารณาค่าการกระจายในแต่ละกลุ่มแล้ว ค่าการกระจายของทักษะทั้ง 2 ด้าน ของแต่ละกลุ่มก็มีการกระจายค่อนข้างน้อยเช่นเดียวกัน

(3) ในด้านทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่พบว่ากลุ่มช่างฝีมือและกลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือมีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ อยู่ในระดับที่ดีส่วนกลุ่มที่ทอไม่เป็นมีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ อยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในภาพรวมทั้งสามกลุ่มแล้วพบว่าประชาชนในชนบทมีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้โดยทัศนคติดังกล่าวค่อนข้างจะสอดคล้องกัน และในทำนองเดียวกันนี้ หากพิจารณาจากค่าการกระจายในแต่ละกลุ่ม แล้วก็พบว่าภายในแต่ละกลุ่มมีลักษณะการกระจายของทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สอดคล้องกันเช่นเดียวกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความรู้ ทักษะและทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

ผู้วิจัยนำข้อมูลเกี่ยวกับระดับความรู้ ทักษะและทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ของประชาชนในชนบทมาเปรียบเทียบกันโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) แล้วทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย ด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ระหว่างกลุ่มช่างฝีมือ กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือ และกลุ่มที่ทอไม่เป็นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ปรากฏผลดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบ ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ระหว่างกลุ่มช่างฝีมือ กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือและกลุ่มที่ทอไม่เป็น

ประเภท	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่	ระหว่างกลุ่ม	2	189.9555	94.9777	28.7707**
	ภายในกลุ่ม	87	287.2001	3.3012	
	รวม	89	477.1556		
ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการทำผ้าไหมมัดหมี่และอุปกรณ์	ระหว่างกลุ่ม	2	16766.7000	8383.3000	300.4519**
	ภายในกลุ่ม	87	2447.5000	27.9023	
	รวม	89	19194.1000		
ความรู้เกี่ยวกับการจัดการและการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	2	533.6889	266.8444	41.4489**
	ภายในกลุ่ม	87	560.1000	6.4379	
	รวม	89	1093.7889		

ตาราง 7 (ต่อ)

ประเภท	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ทักษะเกี่ยวกับการทำผ้าไหมมัดหมี่	ระหว่างกลุ่ม	2	19273.6222	9636.8111	433.3507**
	ภายในกลุ่ม	87	1934.7000	22.2379	
	รวม	89	21208.3222		
ทักษะเกี่ยวกับการจัดการและการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	2	628.6889	314.3444	57.4980**
	ภายในกลุ่ม	87	475.6333	5.4671	
	รวม	89	1108.3222		
ทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่	ระหว่างกลุ่ม	2	2551.7555	1275.8777	66.6780**
	ภายในกลุ่ม	87	1664.7333	19.1349	
	รวม	89	1104.3222		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 7 แปลความหมายได้ดังนี้ คือ

(1) ในด้านความรู้ ซึ่งประกอบด้วยความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการทำผ้าไหมมัดหมี่ และความรู้เกี่ยวกับการจัดการและการตลาดพบว่ากลุ่มที่เป็นช่างฝีมือ กลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือ

และกลุ่มที่ทอไม่เป็นมีความรู้ ทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

(2) ในด้านทักษะ ซึ่งประกอบด้วยทักษะเกี่ยวกับการทำผ้าไหมมัดหมี่ และทักษะเกี่ยวกับการจัดการและตลาด พบว่ากลุ่มที่เป็นช่างฝีมือ กลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือ และกลุ่มที่ทอไม่เป็นมีทักษะทั้งสองด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

(3) ในด้านทัศนคติ พบว่ากลุ่มที่เป็นช่างฝีมือและกลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือและกลุ่มที่ทอไม่เป็นมีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อนึ่งจากการที่พบว่า กลุ่มช่างฝีมือ กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือและกลุ่มที่ทอไม่เป็นมีความรู้ ทักษะและทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ แตกต่างกันดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบรายคู่ต่อ โดยวิธีนิวแมนคิวส์ (Newman Keuls) ปรากฏดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ ในด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ของกลุ่มที่เป็นช่างฝีมือ ($\bar{X}_1$) ไม่เป็นช่างฝีมือ ($\bar{X}_2$) และกลุ่มที่ทอไม่เป็น ($\bar{X}_3$)

ประเภท		$\bar{X}_3$ (5.7333)	$\bar{X}_2$ (7.1333)	$\bar{X}_1$ (9.2667)
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่	$\bar{X}_3$	-	1.4000**	3.5334**
	$\bar{X}_2$		-	2.1334**
	$\bar{X}_1$			-
ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการทำผ้าไหมมัดหมี่และอุปกรณ์		$\bar{X}_3$ (16.7333)	$\bar{X}_2$ (38.3333)	$\bar{X}_1$ (49.6333)
	$\bar{X}_3$	-	21.6000**	32.9000**
	$\bar{X}_2$		-	11.3000**
	$\bar{X}_1$			-
ความรู้เกี่ยวกับการจัดจัดการและการตลาด		$\bar{X}_3$ (8.5667)	$\bar{X}_2$ (10.5667)	$\bar{X}_1$ (14.4333)
	$\bar{X}_3$	-	2.0000**	5.8666**
	$\bar{X}_2$		-	3.8666**
	$\bar{X}_1$			-

ตาราง 8 (ต่อ)

ประเภท		$\bar{x}_3$ (14.7333)	$\bar{x}_2$ (39.2667)	$\bar{x}_1$ (49.6333)
ทักษะเกี่ยวกับการทำผ้าไหมมัดหมี่	$\bar{x}_3$	-	24.5334**	34.9000**
	$\bar{x}_2$		-	10.3666**
	$\bar{x}_1$			-
		$\bar{x}_3$ (7.4000)	$\bar{x}_2$ (10.3667)	$\bar{x}_1$ (13.8667)
ทักษะเกี่ยวกับการจัดการและการตลาด	$\bar{x}_3$	-	2.9667**	6.4667**
	$\bar{x}_2$		-	3.5000**
	$\bar{x}_1$			-
		$\bar{x}_3$ (28.2000)	$\bar{x}_2$ (36.6333)	$\bar{x}_1$ (41.0333)
ทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่	$\bar{x}_3$	-	8.4333**	12.8333**
	$\bar{x}_2$		-	4.4000**
	$\bar{x}_1$			-

** มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 8 แปลความหมายได้ดังนี้

(1) ในด้านความรู้ ซึ่งประกอบด้วยความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการทำผ้าไหมมัดหมี่ และความรู้เกี่ยวกับการจัดการและการตลาด พบว่ากลุ่มช่างฝีมือมีความรู้ทั้ง 3 ด้าน แตกต่างจากกลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือและกลุ่มที่ทอไม่เป็นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และในทำนองเดียวกัน กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือก็มีความรู้ทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าวแตกต่างจากกลุ่มที่ทอไม่เป็น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาค่าเฉลี่ยจะพบว่ากลุ่มช่างฝีมือ มีความรู้ใน 3 ด้านดังกล่าวสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือและกลุ่มที่ทอไม่เป็น และทำนองเดียวกันกลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือก็มีความรู้ทั้ง 3 ด้าน สูงกว่ากลุ่มที่ทอไม่เป็น

(2) ในด้านทักษะ ซึ่งประกอบด้วยทักษะเกี่ยวกับการทำผ้าไหมมัดหมี่ และทักษะเกี่ยวกับการจัดการและการตลาดพบว่ากลุ่มช่างฝีมือมีทักษะทั้งสองด้านดังกล่าวแตกต่างจากกลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือและกลุ่มที่ทอไม่เป็นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และในทำนองเดียวกัน กลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือก็มีทักษะทั้งสองด้านแตกต่างจากกลุ่มที่ทอไม่เป็น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อย่างไรก็ตามหากพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้วพบว่ากลุ่มช่างฝีมือ มีทักษะทั้งสองด้านสูงกว่า กลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือ และกลุ่มที่ทอไม่เป็นและทำนองเดียวกัน กลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือก็มีทักษะทั้งสองด้านสูงกว่ากลุ่มที่ทอไม่เป็น

(3) ในด้านทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่พบว่ากลุ่มช่างฝีมือ มีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่แตกต่างจากกลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือและกลุ่มที่ทอไม่เป็นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และกลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือก็มีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่แตกต่างกันจากลุ่มที่ทอไม่เป็นที่ระดับมีนัยสำคัญทางสถิติ0.01 อย่างไรก็ตามถ้าหากพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้วพบว่ากลุ่มช่างฝีมือ

มีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือ และกลุ่มที่ทอไม่เป็น และกลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือก็มีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สูงกว่าที่ทอไม่เป็น เช่นเดียวกัน

3. <u>ผลการศึกษาความต้องการได้รับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท</u>

การศึกษาในประเด็นนี้มุ่งที่จะศึกษาความต้องการได้รับการฝึกอบรมการทอผ้า ไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท ในด้านเนื้อหาสาระ ที่เป็นความรู้ และทักษะ รวมทั้งวิธีการและระยะเวลาในการฝึกอบรม ตลอดจนความคิดเห็นอื่น ๆ โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 13 หมู่บ้าน ในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 90 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มที่ศึกษาความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ผลการศึกษาในประเด็นดังกล่าวมีดังนี้

3.1 ผลการศึกษาความต้องการได้รับการฝึกอบรมการทอผ้าไหมมัดหมี่ในด้านเนื้อหาสาระและทักษะ

ผู้วิจัยดำเนินการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความต้องการ ได้รับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท โดยแยกเป็นกลุ่มช่างฝีมือ กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือ และกลุ่มที่ทอไม่เป็น ได้ผลดังตาราง 9

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน (S) ของความต้องการได้รับการฝึกอาชีพของประชาชนในชนบท กลุ่มที่เป็นช่างฝีมือกลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือ และกลุ่มที่ทอไม่เป็น

ความต้องการฝึกอาชีพ	กลุ่มช่างฝีมือ		กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือ		กลุ่มที่ทอไม่เป็น	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
1. หลักและวิธีการเลือกเส้นไหมให้เหมาะสมกับการทอผ้ามัดหมี่แต่ละประเภท	2.4333	0.5687	3.8000	0.5508	3.8333	0.5921
2. การฟอกไหม	2.5483	1.5019	4.2000	0.4608	3.8333	0.6477
3. การกรอ/การปั่นไหม่	1.9000	1.3733	3.5667	0.5863	3.6333	0.6149
4. การออกแบบลวดลาย	4.3333	0.4794	4.3000	0.4661	4.2000	0.5508
5. การค้นไหมยืน	1.7660	1.3047	3.5667	0.6261	4.0000	0.6432
6. การค้นไหมพุ่ง	1.7660	1.3047	3.7333	0.6396	4.0333	0.6687
7. การมัดหมี่	3.7660	0.5703	4.3333	0.4795	4.2667	0.5832
8. สีย้อมไหมและการย้อมสี	4.0000	0.9077	4.4000	0.4983	4.4000	0.4983
9. การเตรียมกี่(หูก)ทอผ้า	1.6333	1.1291	3.5000	0.5724	3.6000	0.6214

ตาราง 9 (ต่อ)

ความต้องการฝึกอาชีพ	กลุ่มช่างฝีมือ		กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือ		กลุ่มที่ทอไม่เป็น	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
10. การสืบทุก/สอดฟันหวี	1.7000	1.2071	3.5667	0.6261	3.6333	0.6687
11. การเก็บตะกอ	2.8275	1.4400	4.1333	0.4901	4.3000	0.4661
12. หลักและวิธีการทอ	2.2758	1.3600	3.9333	0.5833	4.1000	0.6617
13. การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด	3.7333	0.7800	3.9333	0.6396	3.9667	0.5561
14.วิธีการหาคนช่วยในการผลิตการทอเพื่อให้ได้ปริมาณมากและได้มาตรฐานเดียวกัน	3.6333	0.5603	3.7333	0.4497	3.5667	0.5683
15. การประเมินผลผลิต/การทอว่าได้มาตรฐานหรือไม่เพียงใด	2.6667	1.1549	3.6333	0.5561	3.5667	0.6261
16. การกำหนดงบประมาณการทำบัญชีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการผลิต/การทอและการขาย	2.8000	1.0900	3.8000	0.6643	3.7000	0.6513

ตาราง 9 (ต่อ)

ความต้องการฝึกอาชีพ	กลุ่มช่างฝีมือ		กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือ		กลุ่มที่ทอไม่เป็น	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
17. การประชาสัมพันธ์ผลผลิต/หาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย	3.6000	0.8944	4.1000	0.6617	4.2000	0.6103
18. การกำหนดราคาในการขาย	3.5333	0.7433	3.8667	0.6814	4.0333	0.6687
19. การหาและการขยายตลาด	4.0689	0.7036	4.3000	0.7022	4.4000	0.4982

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 9 แปลความหมายได้ดังนี้

(1) กลุ่มช่างฝีมือ มีความต้องการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ในเนื้อหาสาระและทักษะที่อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปมีดังนี้ คือ ในด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับการทอ ได้แก่ การออกแบบลวดลาย การมัดหมี่ สีย้อมไหมและการย้อมสีมัดหมี่ ในด้านการจัดการและการตลาด ได้แก่ การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด วิธีการหาคนช่วยในการผลิต/การทอ เพื่อให้ได้ปริมาณมากและได้มาตรฐานเดียวกัน การประชาสัมพันธ์ผลผลิต

การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย การกำหนดราคาในการขายและการหาและการขยายตลาด ส่วนในด้านอื่น ๆ มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางและน้อย

(2) กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือและกลุ่มที่ทอไม่เป็น พบว่า มีความต้องการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ อยู่ในระดับมากทุกรายการ (ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.50 - 4.50) ทั้งในเรื่องของความรู้และทักษะการทอ รวมทั้งการจัดการและการตลาด กล่าวคือ กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือมีความต้องการฝึกอาชีพนี้ในระดับมาก ในด้านความรู้และทักษะการทอ 5 อันดับแรก ได้แก่ สีย้อมไหม และการย้อมสีมัดหมี่ การมัดหมี่ การออกแบบลวดลาย การฟอกไหม และการเก็บตะกอ ส่วนในด้านการจัดการและการตลาดใน 5 อันดับแรก ได้แก่ การหาและการขยายตลาด การประชาสัมพันธ์การผลิต/การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การกำหนดราคาในการขาย และการกำหนดงบประมาณ/การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต การทอและการขายเป็นต้น สำหรับในส่วนของกลุ่มที่ทอไม่เป็นมีความต้องการฝึกอาชีพนี้ในระดับมากในด้านความรู้และทักษะการทอ 5 อันดับแรก ได้แก่สีย้อมไหมและการย้อมสีมัดหมี่ การถักตะกอ การมัดหมี่ การออกแบบลวดลาย และหลักวิธีการทอ ส่วนในด้านการจัดการและการตลาดใน 5 ระดับแรก ได้แก่ การหาและการขยายตลาด การประชาสัมพันธ์ผลผลิต/การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย การกำหนดราคาในการขาย การวางแผนการผลผลิตให้สอดคล้องกันกับความต้องการของตลาด และการกำหนดงบประมาณ/การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต/การทอและการขาย เป็นต้น

3.2 ผลการศึกษา วิธีการ และระยะเวลาในการฝึกอบรมตลอดจนข้อเสนอแนะต่าง ๆ

การศึกษาในประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ เกี่ยวกับวิธีการและระยะเวลาในการฝึกอบรมได้ข้อสรุปที่สำคัญดังนี้

(1) ในด้านวิธีการฝึกอบรมพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด หรือร้อยละ 100 มีความเห็นว่าควรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ในลักษณะการฝึกอบรม ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไป

(2) ในด้านระยะเวลาการฝึกอบรมพบว่าร้อยละ 97 ของกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าในส่วนของผู้ที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอ การทอประมาณ 6 ผืน ในทุกขั้นตอนจะใช้เวลาประมาณ 3 เดือน และร้อยละ 3 เห็นว่าใช้เวลาประมาณ 4 เดือน สำหรับผู้ที่ทอเป็นแล้วในการทอประมาณ 6 ผืน โดยทำเองทุกขั้นตอนจะใช้เวลาประมาณ 2 เดือนคิดเป็นร้อยละ 92 ส่วนอีกร้อยละ 6 คิดว่าใช้เวลาประมาณ 2 เดือนครึ่งและร้อยละ 2 เห็นว่าควรใช้เวลาประมาณ 3 เดือน

(3) ในด้านสถานที่ฝึกอบรม พบว่า ร้อยละ 100 เห็นว่าควรจัดที่หมู่บ้าน โดย กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 68 เห็นว่าควรจัดฝึกอบรมที่วัด ร้อยละ 21 เห็นว่าควรจัดที่โรงเรียน ร้อยละ6.3 เห็นว่าควรจัดที่ศาลาประชาคมหมู่บ้าน และร้อยละ 4.7 เห็นว่าควรจัดที่ทำการสภาตำบล

(4) ในด้านข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมพบว่าในด้านเนื้อหาสาระในการฝึกอบรมต้องการให้มีการเอาวิธีการและเทคนิคใหม่ ๆ เข้ามาด้วย และเนื้อหาบางประเด็น จะต้องระมัดระวังให้มาก เช่น การฟอกไหม การค้นเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่ง การมัดหมี่และการย้อมสีมัดหมี่ การถักตะกอและการทอ ในด้านวิธีการ ต้องการให้คำนึงถึงประเพณีท้องถิ่นด้วย เช่นการไหว้ครูและการเซ่นผี เป็นต้น และในด้านระยะเวลา เห็นควรให้เลือกในช่วงที่ว่างจากการทำนา คือในช่วงปลายเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประเพณีวันหยุดของพื้นเมืองด้วย เช่น กลุ่มที่พูดภาษาพื้นเมืองเขมร จะหยุดในช่วงขึ้น 1-3 ค่ำ เดือนห้า และช่วงแรม1-14 ค่ำ เดือนห้า อีกจำนวน 4 วันรวมเวลา 2 ครั้ง ประมาณ 7 วัน

4. <u>ผลการศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็นในการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่</u>

ผลการศึกษาในประเด็นนี้ ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้กระบวนการดาดัม 2 ประการหลักคือ ประการแรก เป็นการจัดประชุมผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่เพื่อหาสมรรถภาพที่จำเป็น และประการที่สอง เป็นการประเมินความเหมาะสมของสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ที่ได้จากการประชุมผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวเป็นดังนี้

4.1 ผลการศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ การทอผ้าไหมมัดหมี่ที่ได้จากการประชุมผู้เชี่ยวชาญ

การศึกษาในประเด็นนี้ ผู้วิจัยดำเนินการโดยเชิญผู้ที่มีความชำนาญในการทอผ้าไหมมัดหมี่ ทุกขั้นตอน จำนวน 14 คน มาประชุมระดมสมองเพื่อหาสมรรถภาพที่จำเป็นในการฝึกอบรมที่จะช่วยให้การประกอบอาชีพ การทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบทประสบผลสำเร็จ ซึ่งการประชุมดังกล่าวจัดขึ้นที่วิทยาลัยครูสุรินทร์ ในวันที่ 20 - 21 ธันวาคม 2534 ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ 5 สมรรถภาพและสมรรถภาพย่อย 37 สมรรถภาพ ซึ่งสมรรถภาพหลักได้แก่ การเตรียมเส้นไหมเบื้องต้น การเตรียมเส้นไหมพุ่ง การเตรียมเส้นไหมยืน การทอเป็นผืนผ้าและการจัดและการตลาดเบื้องต้น ทั้งนี้โดยสมรรถภาพหลักในด้านการเตรียมเส้นไหมเบื้องต้น มี 3 สมรรถภาพย่อยสมรรถภาพหลักด้านการเตรียมเส้นไหมพุ่ง มี 8 สมรรถภาพ สมรรถภาพหลักด้านการเตรียมเส้นไหมยืนมี 9 สมรรถภาพย่อย สมรรถภาพหลักด้านการทอเป็นผืนผ้ามี 8 สมรรถภาพย่อย และสมรรถภาพหลักด้านการจัดการและการตลาดเบื้องต้น มี 9 สมรรถภาพย่อย ดังปรากฏในแผนภูมิ

ก การเตรียมเส้นไหมเบื้องต้น	ก$_1$:เลือกเส้นไหม	ก$_2$:กะประมาณปริมาณเส้นไหม	ก$_3$:ฟอกไหม	
ข การเตรียมเส้นไหมพุ่ง	ข$_1$:ออกแบบลวดลาย	ข$_2$:กรอ/ควบเส้นพุ่งเข้าอัก/หลอดใหญ่	ข$_3$:ค้นเส้นพุ่ง	ข$_4$:มัดหมี่และย้อมสี
	ข$_5$:แกะเชือกมัดหมี่	ข$_6$:กรอเข้าอัก/หลอดใหญ่	ข$_7$:กรอเข้าหลอดเล็ก	ข$_8$:ร้อยหลอดเล็กเป็นพวง
ค การเตรียมเส้นไหมยืน	ค$_1$:ย้อมสีเส้นไหมยืน	ค$_2$:นำเส้นไหมยืนชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว	ค$_3$:กระตุกและตาเส้นไหมยืน	ค$_4$:กรอเส้นไหมยืนเข้าอัก/หลอดใหญ่
	ค$_5$:ค้นเส้นยืน	ค$_6$:ม้วนเส้นไหมยืน	ค$_7$:สอดฟันฟืม	ค$_8$:เตรียมกี่
	ค$_9$:ถักตะกอ			
ง การทอเป็นผืนผ้า	ง$_1$:เตรียมกี่ก่อนทอ	ง$_2$:นำหลอดพุ่งใส่กระสวย	ง$_3$:เหยียบตะกอ	ง$_4$:พุ่งกระสวย
	ง$_5$:จัดลวดลายและริมขอบผ้า	ง$_6$:กระแทกฟืม	ง$_7$:ยิงหน้าผ้าที่ทอให้ดึง	ง$_8$:เก็บกี่เมื่อหยุดทอ
จ การจัดการและการตลาดเบื้องต้น	จ$_1$:วางแผนการผลิตหรือทอ	จ$_2$:เตรียมปัจจัยการผลิตหรือทอ	จ$_3$:จัดการเกี่ยวกับการผลิต/ทอ	จ$_4$:ประเมินมาตรฐานการผลิต
	จ$_5$:ทำบัญชีค่าใช้จ่าย	จ$_6$:กำหนดราคาในการขาย	จ$_7$:ทำบัญชีการขาย	จ$_8$:หาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย
	จ$_9$:หาตลาดและขยายตลาด			

ภาพประกอบ 90 แสดงทักษะ/สมรรถภาพที่จำเป็นของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่ได้จากการประชุมผู้เชี่ยวชาญ

4.2 ผลการศึกษาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ของสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

การศึกษาในประเด็นนี้ ผู้วิจัยนำสมรรถภาพที่จำเป็น ในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ที่ได้จากการประชุมระดมสมองของผู้เชี่ยวชาญไปสร้างเป็นแบบสอบถาม แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 34 คน ที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุมประเมินสมรรถภาพดังกล่าวใน 3 ลักษณะ คือให้พิจารณาว่าสมรรถภาพนั้นมีความสำคัญมากน้อยเพียงใดสมรรถภาพใดเป็นสมรรถภาพพื้นฐานบ้างและสมรรถภาพใดที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำบ้าง ผลการศึกษาใน 3 ประเด็นดังกล่าว ปรากฏดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 ผลการประเมินความสำคัญของสมรรถภาพ ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

จากการที่ผู้วิจัยได้นำสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ การทอผ้าไหมมัดหมี่มาสร้างเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ การทอผ้าไหมมัดหมี่ 34 คน ประเมินความสำคัญของแต่ละสมรรถภาพ แล้วผู้วิจัยนำข้อมูลมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตาราง 10

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของความสำคัญของสมรรถภาพ ในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ในแต่ละสมรรถภาพย่อย

สมรรถภาพ / ทักษะ	$\bar{X}$	S
1. <u>การเตรียมเส้นไหมเบื้องต้น</u>		
1.1 การเลือกเส้นไหมให้เหมาะกับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภท	4.5882	0.5569
1.2 การกะประมาณปริมาณเส้นไหมที่จะใช้ในการทำผ้าไหมมัดหมี่แต่ละครั้ง	4.5000	0.5075
1.3 การฟอกไหม	4.6700	0.4748
2. <u>การเตรียมเส้นไหมพุ่ง</u>		
2.1 การกรอเป็นเส้นไหมพุ่ง	4.0000	0.5505
2.2 การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่	4.8235	0.3869
2.3 การค้นเส้นไหมพุ่ง	4.4412	0.5039
2.4 การมัดและย้อมสีเส้นไหมพุ่ง	4.7353	0.4478
2.5 การแกะเชือกมัดหมี่	3.4706	0.7876
2.6 การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ภายหลังแกะเชือกมัดหมี่ เข้าอัก/หลอดใหญ่	3.4412	0.8596
2.7 การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็ก	3.5882	0.7831
2.8 การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง	4.5294	0.5633

ตาราง 10 (ต่อ)

สมรรถภาพ / ทักษะ	$\bar{X}$	S
3. การเตรียมเส้นไหมยืน		
3.1 การย้อมสีเส้นไหมยืน	4.5294	0.5633
3.2 การนำเส้นไหมยืนชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว	4.0588	0.4887
3.3 การกระตุกและตากเส้นไหมยืน	3.6471	0.5971
3.4 การกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก/หลอดใหญ่	3.7407	0.5943
3.5 การค้นเส้นไหมยืน	4.6471	0.4851
3.6 การม้วนเส้นไหมยืน	3.7941	0.6409
3.7 การสอดฟันฟืม/การสืบหูก	4.6765	0.6382
3.8 การเตรียมกี่	4.0294	0.3000
3.9 การถักตะกอ/การผูกเขา	4.6129	0.4951
4. การทอเป็นผืนผ้า		
4.1 การเตรียมกี่ก่อนทอ	4.2647	0.4478
4.2 การนำหลอดพุ่งใส่กระสวย	3.5000	0.8257
4.3 การเหยียบตะกอ	4.4118	0.4996
4.4 การพุ่งกระสวย	3.7353	0.7511
4.5 การจัดลวดลายและริมขอบผ้า	4.4091	0.6583
4.6 การกระแทกฟืม	4.2059	0.6866
4.7 การชิงหน้าผ้าที่ทอให้ตึง	4.2941	0.5789
4.8 การเก็บกี่หรือหูกเมื่อหยุดพักการทอ	3.6764	0.8061

ตาราง 10 (ต่อ)

สมรรถภาพ / ทักษะ	$\bar{X}$	S
5. <u>การจัดการและการตลาดเบื้องต้น</u>		
5.1 การวางแผนการผลิตให้เหมาะกับฤดูกาลและความต้องการของตลาด	3.9706	0.6269
5.2 การเตรียมปัจจัยการผลิตหรือการทอในด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงานและงบประมาณ	4.1471	0.5789
5.3 การจัดการเกี่ยวกับการผลิตหรือการทอ	3.8529	0.5577
5.4 การประเมินมาตรฐานการผลิตหรือการทอ	4.3751	0.4945
5.5 การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือการทอ	3.3529	0.8486
5.6 การกำหนดราคาในการขาย	4.0882	0.4518
5.7 การทำบัญชีการขาย	3.2941	0.6755
5.8 การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย	3.9118	0.6212
5.9 การหาตลาดและการขยายตลาด	3.8824	0.6403

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 10 สามารถแปลความหมายได้ดังนี้

(1) ในด้านสมรรถภาพ / ทักษะ เบื้องต้น เกี่ยวกับการเตรียมเส้นไหม ผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ ได้ให้ความสำคัญของสมรรถภาพดังกล่าวอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 3 สมรรถภาพคือ การเลือกเส้นไหมให้เหมาะกับการทอผ้า

ไหมมัดหมี่ แต่ละประเภท การกะปริมาณเส้นไหมให้พอเหมาะในการทำแต่ละครั้ง และการฟอกไหม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.5882,4.5000,และ 4.6700 ตามลำดับ) ทั้งนี้โดยเป็นความเห็นที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.5569,0.5075 และ 0.4784 ตามลำดับ)

(2) ในด้านสมรรถภาพ/ทักษะเกี่ยวกับการเตรียมเส้นไหมพุ่งผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ ให้ความสำคัญของสมรรถภาพของผู้ที่จะประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ในด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับมาก และระดับปานกลาง กล่าวคือในด้านสมรรถภาพที่สำคัญมากที่สุดมี 3 สมรรถภาพได้แก่ สมรรถภาพในด้านการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ สมรรถภาพการมัดและการย้อมสีเส้นไหมพุ่งและการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.8235,4.7353 และ 4.5294 ตามลำดับ) โดยเป็นความเห็นที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.3869, 0.4478 และ 0.5633 ตามลำดับ) ในด้านสมรรถภาพที่ผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับมากมี 3 สมรรถภาพได้แก่ การกรอ/ปั่น เส้นไหมพุ่ง การค้นเส้นไหมพุ่ง และการกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็ก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.0000,4.4412,และ 3.5882 ตามลำดับ) ทั้งนี้โดยเป็นความเห็นที่สอดคล้องกันอยู่ ในระดับมากและปานกลาง (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.5505,0.4478 และ 0.7831 ตาลำดับ) สำหรับสมรรถภาพที่มีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลางได้แก่สมรรถภาพในด้านการแกะเชือกมัดหมี่ และการกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าอัก/หลอดใหญ่ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.4706 และ 3.4412)โดยเป็นความเห็นที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.8596 และ 0.7831)

(3) ในด้านสมรรถภาพเกี่ยวกับการเตรียมเส้นไหมยืน ผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ ให้ความสำคัญของสมรรถภาพด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด 4

สมรรถภาพ และ 5 สมรรถภาพ ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก โดยส่วนใหญ่เป็นความเห็นที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก กล่าว คือ ด้านที่ผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ การย้อมสีเส้นไหมยืน การค้นเส้นไหมยืน การสอดฟันฟืม/การสืบหูก และการถักตะกอ/การผูกเขา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.5294,4.6471,4.6765 และ 4.6129 ตามลำดับและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.5633,0.4851,0.6382 และ 0.4951) สำหรับด้านที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากได้แก่ การนำเส้นไหมยืนชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว การกระตุกและตากเส้นไหมยืนการกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก/หลอดใหญ่ การม้วนเส้นไหมยืนและการเตรียมกี่ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.0588, 3.6471, 3.74041,3.7941 และ 4.0294 ตามลำดับ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.4887,0.5971, 0.5943,0.6409 และ 0.3000 ตามลำดับ)

(4) สมรรถภาพในด้านการทอเป็นผืนผ้า ผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้ความสำคัญของสมรรถภาพด้านนี้ อยู่ในระดับมากทั้ง 8 สมรรถภาพ โดยเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับมากและปานกลาง กล่าวคือ สมรรถภาพที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมากและเป็นความคิดเห็น ที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับมากด้วยมี 3 ด้าน คือ การเตรียมกี่ก่อนทอ การเหยียบตะกอ และการชิงหน้าผ้าที่ทอให้ติง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.2647,4.4118,และ 4.2941 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.4478,0.4996 และ0.5789 ตามลำดับ) สำหรับสมรรถภาพที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก และเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับปานกลางมี 5 สมรรถภาพ ได้แก่การนำหลอดพุ่งใส่กระสวย การพุ่งกระสวย การจัดลวดลายและริมขอบผ้า การกระแทกฟืมและการเก็บกี่หรือหูกเมื่อต้องการหยุดพักทอ(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.500, 3.7353,4.4091,4.2059 และ 3.6764ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.8257, 0.7511,0.6583,0.6866 และ 0.8061 ตามลำดับ)

(5) สมรรถภาพในด้านการจัดการและการตลาดเบื้องต้น ผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ ให้ความสำคัญของสมรรถภาพด้านนี้อยู่ในระดับ มาก และปานกลาง โดยความคิดเห็นดังกล่าวมีทั้งสอดคล้องกันในระดับมาก และปานกลางเช่นเดียวกัน กล่าวคือ สมรรถภาพที่ให้ความสำคัญ อยู่ในระดับมากและเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในระดับมาก ได้แก่ การเตรียมปัจจัยการผลิตหรือการทอในด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน และงบประมาณ การจัดการเกี่ยวกับการผลิต และการทอ การประเมินมาตรฐานการผลิตและการทอ และการกำหนดราคาในการขาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.1471,3.8529,4.3751 และ 4.0882 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.4357,0.5577,0.4945 และ 0.4518 ตามลำดับ) สำหรับสมรรถภาพที่ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก แต่ความคิดเห็นสอดคล้องกัน ในระดับปานกลาง ได้แก่ สมรรถภาพในด้านการวางแผนการผลิตหรือการทอให้เหมาะกับฤดูกาลและความต้องการของตลาด การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย และการหาตลาดและการขยายตลาด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.9706,3.9118 และ 3.8824 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.6269,0.6212 และ 0.6403 ตามลำดับ) ส่วนสมรรถภาพที่ให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง และเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในระดับปานกลางเช่นกัน ได้แก่ สมรรถภาพในด้าน การทำบัญชีค่าใช้จ่าย ในการผลิตหรือการทอและการทำบัญชีในการขาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.3529และ 3.2941 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.8486 และ 0.6755 ตามลำดับ)

4.2.2 ผลการพิจารณาว่าสมรรถภาพใด เป็นสมรรถภาพพื้นฐาน การพิจารณาในประเด็นนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ การทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 34 คน มาหาค่าร้อยละ ในการตอบว่าสมรรถภาพในข้อใดเป็นสมรรถภาพพื้นฐาน ได้ผลปรากฏดังตาราง 11

ตาราง 11 แสดงค่าร้อยละ ในการตอบของผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ว่าสมรรถภาพใดบ้างเป็นสมรรถภาพพื้นฐาน

สมรรถภาพ	ค่าร้อยละ		
	เป็น	ไม่เป็น	ไม่ทราบ
1. <u>การเตรียมเส้นไหมเบื้องต้น</u>			
1.1 การเลือกเส้นไหมให้เหมาะกับการทำผ้ามัดหมี่แต่ละประเภท	73.53	17.65	8.82
1.2 การกะประมาณปริมาณเส้นไหมที่จะใช้ในการทำผ้าไหมมัดหมี่แต่ละครั้ง	79.94	14.71	5.88
1.3 การฟอกไหม	85.29	14.71	-
2. <u>การทำเส้นไหมพุ่ง</u>			
2.1 การกรอ/ปั่นไหมพุ่งตามลักษณะของผ้าไหมมัดหมี่ที่จะทอ	82.35	17.65	-
2.2 การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่	35.29	38.24	26.47
2.3 การค้นเส้นไหมพุ่ง	58.82	14.71	26.47
2.4 การมัดและย้อมสีเส้นไหมพุ่ง	55.88	26.47	17.65

ตาราง 11 (ต่อ)

สมรรถภาพ	ค่าร้อยละ		
	เป็น	ไม่เป็น	ไม่ทราบ
2.5 การแกะเชือกมัดหมี่	61.18	26.47	11.76
2.6 การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอัก/หลอดใหญ่	79.41	20.59	-
2.7 การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าหลอดเล็ก	76.47	17.64	5.88
2.8 การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง	82.35	14.71	2.94
3. การเตรียมเส้นไหมยืน			
3.1 การย้อมสีเส้นไหมยืน	79.41	17.65	2.94
3.2 การนำเส้นไหมยืนไปชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว	82.35	17.71	2.94
3.3 การกระตุกและตากเส้นไหมยืน	85.29	14.71	-
3.4 การกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก/หลอดใหญ่	76.47	20.59	2.94
3.5 การค้นเส้นไหมยืน	47.06	23.52	29.41
3.6 การม้วนเส้นไหมยืน	38.24	50.00	11.76
3.7 การสอดฟันฟืม/การสืบหูก	26.47	55.88	17.65
3.8 การเตรียมกี่	61.76	23.53	14.71
3.9 การถักตะกอ/การผูกเขา	14.71	67.65	17.64
4. การทอเป็นผืนผ้า			
4.1 การเตรียมกี่ก่อนทอ	64.71	26.47	8.82
4.2 การนำหลอดพุ่งใส่กระสวย	79.41	17.65	2.94

ตาราง 11 (ต่อ)

สมรรถภาพ	ค่าร้อยละ		
	เป็น	ไม่เป็น	ไม่ทราบ
4.3 การเหยียบตะกอ	82.36	17.65	-
4.4 การพุ่งกระสวย	70.59	26.47	2.84
4.5 การจัดลวดลายและริมขอบผ้า	76.47	20.59	2.84
4.6 การกระแทกฟืม	85.29	14.71	-
4.7 การขึงหน้าผ้าที่ทอให้ตึง	73.52	17.65	8.82
4.8 การเก็บกี่หรือหูกเมื่อหยุดพักการทอ	50.00	35.29	14.71
5. การจัดการและการตลาดเบื้องต้น			
5.1 การวางแผนการผลิตหรือทอให้เหมาะกับฤดูกาลและความต้องการของตลาด	61.76	17.65	20.59
5.2 การเตรียมปัจจัยการผลิตหรือการทอในด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน และงบประมาณ	76.47	17.65	5.88
5.3 การจัดการเกี่ยวกับการผลิตหรือการทอ	61.76	29.41	8.82
5.4 การประเมินมาตรฐานการผลิตหรือการทอ	70.59	17.65	11.76

ตาราง 11 (ต่อ)

สมรรถภาพ	ค่าร้อยละ		
	เป็น	ไม่เป็น	ไม่ทราบ
5.5 การทำบัญชีค่าใช้จ่ายการผลิตหรือการทอ	23.53	52.94	23.53
5.6 การกำหนดราคาในการขาย	67.65	29.41	2.94
5.7 การทำบัญชีการขาย	20.59	47.06	32.35
5.8 การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย	61.76	17.65	20.59
5.9 การหาตลาดและการขยายตลาด	52.94	20.58	26.47

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 3 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่มีความเห็นว่า สมรรถภาพในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ทั้ง 5 ด้าน เป็นสมรรถภาพพื้นฐานเกือบทั้งหมด ยกเว้นสมรรถภาพบางรายการได้แก่ สมรรถภาพในการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ สมรรถภาพเกี่ยวกับ การม้วนเส้นไหมยืน การสอดฟันฟืม หรือการสืบหูก การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือการทอ และการกำหนดราคาในการขาย

4.2.3 ผลการพิจารณาว่าสมรรถภาพใดบ้างเป็นสมรรถภาพที่ต้องทำหรือปฏิบัติเป็นประจำ ในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

การพิจารณาในประเด็นนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 34 คน มาหาค่าร้อยละในการพิจารณาว่าได้ทำ หรือ

ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามสมรรถภาพที่กำหนดเป็นประจำหรือไม่ ได้ผลปรากฏดังตาราง 12

ตาราง 12 แสดงค่าร้อยละในการตอบของผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ สมรรถภาพในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

สมรรถภาพ	ค่าร้อยละ		
	ทำทุกครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทราบ
1. <u>การเตรียมเส้นไหมเบื้องต้น</u>			
1.1 การเลือกเส้นไหมให้เหมาะกับการทำผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภท	76.47	23.53	-
1.2 การกะประมาณปริมาณเส้นไหมที่จะใช้ในการทำผ้าไหมมัดหมี่แต่ละครั้ง	82.35	17.65	-
1.3 การฟอกไหม	97.06	2.94	-
2. <u>การเตรียมเส้นไหมพุ่ง</u>			
2.1 การกรอ/ปั่นเส้นไหมพุ่งตามลักษณะของผ้าไหมมัดหมี่ที่จะทอ	85.29	14.71	-
2.2 การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่	70.59	29.41	-
2.3 การค้นเส้นไหมพุ่ง	79.59	2.94	-
2.4 การมัดและย้อมสีเส้นไหมพุ่ง	97.06	2.94	-
2.5 การแกะเชือกมัดหมี่	85.29	14.71	-
2.6 การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอัก/หลอดใหญ่	70.58	29.41	-

ตาราง 12 (ต่อ)

สมรรถภาพ	ค่าร้อยละ		
	ทำทุกครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทราบ
2.7 การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าหลอดเล็ก	94.12	2.94	2.94
2.8 การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง	97.06	2.94	-
3. การเตรียมเส้นไหมยืน			
3.1 การย้อมสีเส้นไหมยืน	97.06	2.94	-
3.2 การนำเส้นไหมยืนไปชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว	94.12	5.88	-
3.3 การกระตุกและตากเส้นไหมยืน	91.18	8.82	-
3.4 การกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก/หลอดใหญ่	73.53	26.47	-
3.5 การค้นเส้นไหมยืน	91.18	8.82	-
3.6 การม้วนเส้นไหมยืน	67.65	32.35	-
3.7 การสอดฟันฟืม/การสืบหูก	52.94	47.06	-
3.8 การเตรียมกี่	94.12	5.88	-
3.9 การถักตะกอ/การผูกเขา	47.06	52.94	-
4. การทอเป็นผืนผ้า			
4.1 การเตรียมกี่ก่อนทอ	79.41	14.71	-
4.2 การนำหลอดพุ่งใส่กระสวย	82.24	11.76	-
4.3 การเหยียบตะกอ	100.00	-	-

ตาราง 12 (ต่อ)

สมรรถภาพ	ค่าร้อยละ		
	ทำทุกครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทราบ
4.4 การพุ่งกระสวย	100.00	-	-
4.5 การจัดลวดลายและริมขอบผ้า	100.00	-	-
4.6 การกระแทกฟืม	100.00	-	-
4.7 การขึงหน้าผ้าที่ทอให้ตึง	88.24	8.82	-
4.8 การเก็บกี่หรือหูกเมื่อหยุดพักการทอ	67.65	29.40	2.94
5. <u>การจัดการและการตลาดเบื้องต้น</u>			
5.1 การวางแผนการผลิตหรือทอให้เหมาะกับฤดูกาลและความต้องการของตลาด	29.41	82.35	5.88
5.2 การเตรียมปัจจัยการผลิตหรือการทอในด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน และงบประมาณ	62.38	38.24	-
5.3 การจัดการเกี่ยวกับการผลิตหรือการทอ	50.00	50.00	-
5.4 การประเมินมาตรฐานการผลิตหรือการทอ	70.59	26.47	2.94
5.5 การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือการทอ	11.76	88.24	-

ตาราง 12 (ต่อ)

สมรรถภาพ	ค่าร้อยละ		
	ทำทุกครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทราบ
5.6 การกำหนดราคาในการขาย	52.94	47.06	-
5.7 การทำบัญชีการขาย	8.82	91.18	-
5.8 การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย	26.47	70.59	2.94
5.9 การหาตลาดและการขยายตลาด	23.53	70.59	5.88

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 12 สรุปได้ว่าผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่พิจารณาเห็นว่า สมรรถภาพการทอผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าวข้างต้น เป็นสมรรถภาพที่ปฏิบัติเป็นประจำหรือทำทุกครั้งเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นสมรรถภาพในด้านการถักตะกอ การวางแผนการผลิตหรือการทอให้เหมาะกับฤดูกาลและความต้องการของตลาด ด้านการจัดการเกี่ยวกับการผลิตและการทอ ด้านการทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิตและการทอ ด้านการทำบัญชีการขาย ด้านการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย และด้านการหาตลาดและการขยายตลาด ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเป็นสมรรถภาพที่ทำบางครั้งเป็นส่วนใหญ่

จากการศึกษา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ของสมรรถภาพในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ข้างต้น กล่าวได้โดยสรุปว่า สมรรถภาพในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่ได้จากการประชุมผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่มีความเที่ยงตรง และสอดคล้องกับที่ได้ปฏิบัติอยู่จริง

ผลการสร้างและพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนแรก และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลของการดำเนินการจะประกอบด้วย ผลของการดำเนินการในภารกิจที่สำคัญ 2 ประการ คือการกำหนดโครงร่างหลักสูตร และการสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. **ผลของการกำหนดโครงร่างหลักสูตร**

การดำเนินการกำหนด โครงร่างหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดให้มีส่วนประกอบที่สำคัญ 5 ส่วนประกอบคือสภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถภาพที่มุ่งเน้นให้เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม หน่วยการฝึกอบรมและแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งนี้โดยรายละเอียดของส่วนประกอบดังกล่าวจะได้กล่าวถึงในหัวข้อของผลการสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตรในลำดับต่อไปนี้

2. **ผลการสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร**

ผลการสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร ฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทครั้งนี้ มีรายละเอียดดังนี้

สภาพปัญหาและความจำเป็น

การพัฒนาประเทศในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา แม้ว่าจะประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจแต่ในขณะเดียวกันได้ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ หลายประการปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งได้แก่ ปัญหาความยากจน และปัญหาการกระจายรายได้ของประชาชนในชนบท กล่าวคือประชาชนมีแนวโน้มยากจน และมีความแตกต่างระหว่างรายได้ของประชาชนในเมืองและชนบทมากขึ้น ปัญหาดังกล่าวนี้จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อ

ความมั่นคงของชาติ ทั้งนี้ก็เพราะประชาชนในชนบทนั้นเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ จากการวิเคราะห์สาเหตุจะพบสาเหตุของปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรกผลการพัฒนาที่ผ่านมานั้นผู้ได้รับประโยชน์ส่วนใหญ่ คือประชาชนในเขตเมือง ส่วนประชาชนในชนบทได้รับประโยชน์น้อยมากและประการที่สอง เนื่องจากประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอยู่ในภาคเกษตรกรรม ซึ่งมีแนวโน้มการลงทุนสูงขึ้นแต่ผลตอบแทนในด้านราคาต่ำลงทางเลือกอันหนึ่งสำหรับการแก้ปัญหาดังกล่าวที่ทั้งภาครัฐ เอกชน และนักวิชาการ ได้เสนอตรงกันก็คือการส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทประกอบอาชีพเสริมบนพื้นฐานของเกษตรกรรมโดยเฉพาะอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน ที่กำลังขยายตัวและได้รับความนิยมของตลาดทั้งในและต่างประเทศ โดยการพยายามส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทผลิตมากขึ้นจากที่เคยเป็นการผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือน เป็นการผลิตในรูปแบบอุตสาหกรรมเพื่อการค้ามากขึ้น ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้ จะสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศที่กำลังจะเข้าไปสู่ การเป็นประเทศอุตสาหกรรมและการบริการมากขึ้น รวมทั้งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาชนบทในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ที่มุ่งแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้ของประชาชนในชนบท โดยการส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทมีศักยภาพในการผลิตและการตลาดมากขึ้น

สำหรับอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่นั้น ก็เป็นอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนประเภทหนึ่งที่อยู่บนพื้นบ้านของเกษตรกรรม ซึ่งประชาชนในชนบทยังมุ่งผลิตเมื่อใช้ในครัวเรือน และในปัจจุบันกำลังเป็นที่นิยม รวมทั้งเป็นความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศจนทำให้การผลิตผ้าไหมมัดหมี่ไม่เพียงพอกับความต้องการการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของประชาชนในชนบทให้ประกอบอาชีพนี้เป็นอุตสหกรรมเพื่อการค้าจึงมีลู่ทางที่จะประสบความสำเร็จ แต่จากการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ พบว่าประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ยังมีศักยภาพไม่เพียงพอในการที่จะผลิตผ้าไหมมัดหมี่ ให้มี

คุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาด กล่าวคือประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ทักษะ และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ อันเนื่องมาจากสาเหตุที่สำคัญหลายประการได้แก่ ประการแรกการทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษและอยู่ในวงจำกัดเฉพาะบุตรหลานหรือผู้ที่สนใจจริง ๆ ส่งผลให้กำลังคนและวิชาการด้านนี้ ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ประการที่สองประชาชนในชนบทยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรมความรู้และทักษะในการทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างเป็นระบบ จึงทำให้ศักยภาพในการทอผ้าไหมมัดหมี่ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ประการที่สาม วิชาการด้านการทอผ้าไหมมัดหมี่ยังไม่ได้รับการรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบสำหรับการถ่ายทอดแก่ชนรุ่นหลัง ทำให้วิชาการด้านนี้ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร จึงนำไปสู่การขาดเทคโนโลยี ที่เหมาะสมในการผลิต หรือการทอเพื่อให้ได้ ทั้งปริมาณและคุณภาพที่เป็นมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ประการที่สี่การทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อน ต้องอาศัยความประณีตบรรจง และใช้เวลามากก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายและไม่เป็นที่น่าสนใจ ประชาชนในชนบทจึงหันไปประกอบอาชีพอื่นมากกว่า ดังเช่น ในช่วงฤดูแล้งประชาชนในชนบทจะอพยพเข้ามาทำงานในเขตเมืองโดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และประการที่ห้า ปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทเองทำให้ไม่มีทุนในการผลิตหรือทอผ้าไหมมัดหมี่ ประกอบกับราคาเส้นไหมซึ่งเป็นวัสดุสำคัญในการทอผ้าไหมมัดหมี่ก็มีแนวโน้มราคาสูงขึ้นมากด้วย

จากสภาพปัญหา และสาเหตุของปัญหาของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า การที่จะทำให้ประชาชนในชนบทมีศักยภาพในการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ อันจะนำไปสู่การช่วยแก้ปัญหาความยากจน ปัญหาการกระจายรายได้ และเป็นการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมอันดีงาม ในเรื่องการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้เจริญก้าวหน้าต่อ

ไป จึงควรที่จะมีการฝึกอบรมให้ประชาชนในชนบทมีความรู้ มีทักษะและมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ แต่เนื่องจากการฝึกอบรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว จะต้องอาศัยหลักสูตรที่ดีมีคุณภาพเพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางหรือแนวทางหลักในการฝึกอบรม ประกอบในอดีตที่ผ่านมายังไม่มีหลักสูตรอย่างเป็นทางการที่ใช้ฝึกอบบรมในเรื่องดังกล่าวเลย ดังนั้นในเบื้องต้นของการพัฒนาอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท จึงจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทให้เป็นหลักสูตรที่ดีมีคุณภาพดี สามารถใช้เป็นแนวทางหลักในการฝึกอบรมให้ประชาชนในชนบท มีความรู้ มีทักษะ และมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ รวมทั้งสามารถทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพดีด้วย และในระยะยาวถ้าหากมีการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้อย่างกว้างขวางก็จะทำให้ประชาชนในชนบทมีศักยภาพในการทอผ้าไหมมัดหมี่ ได้ทั้งคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของตลาด ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนในชนบทมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น ปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ก็จะลดลง และอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ก็จะได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบทมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมมีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความรู้พื้นฐานที่จำเป็น และเพียงพอสำหรับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

2. มีทักษะเพียงพอในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่และสามารถทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพดีได้ด้วย

3. มีทัศนคติที่ดีตลอดจนตระหนักและเห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

สมรรถภาพที่มุ่งเน้นให้เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบทมุ่งเน้นให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรนี้มีสมรรถภาพดังนี้

1. สมรรถภาพด้านความรู้ มุ่งให้ผู้ผ่านการอบรมมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นและเพียงพอเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ในด้านต่อไปนี้

1.1 มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

1.2 การเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

1.3 การทำเส้นพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

1.4 การทำเส้นยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

1.5 การทอเป็นผืนผ้า

1.6 การจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

2. สมรรถภาพด้านทักษะและเทคนิควิธี มุ่งให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมมีทักษะและเทคนิควิธีในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ในด้านต่อไปนี้

2.1 การเตรียมเส้นไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

2.2 การทำเส้นพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

2.3 การทำเส้นยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

2.4 การทอเป็นผืนผ้าตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.5 การจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

3. สมรรถภาพด้านจิตใจ มุ่งให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมมีทัศนคติที่ดีและเห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

หน่วยการฝึกอบรม

หลักสูตรการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท แบ่งเนื้อหาของการฝึกอรมออกเป็นหน่วยการฝึกอบรม 6 หน่วยฝึกอบรม ดังนี้

หน่วยที่ 1 มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีหัวข้อเรื่องดังนี้

1.1 ประวัติความเป็นมาและแหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่

1.2 แนวนโยบายของภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

1.3 กระบวนการและรูปแบบการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

1.4 ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

1.5 ความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

หน่วยที่ 2 การเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีหัวข้อเรื่องสำหรับการฝึกอบรมดังนี้

2.1 ขั้นตอนในการเตรียมไหมสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

2.2 การคัดเลือกเส้นไหม

2.3 การกะปริมาณเส้นไหม

2.4 การฟอกไหม

หน่วยที่ 3 การทำเส้นพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีหัวข้อรื่องสำหรับการฝึกอรมดังนี้

3.1 ขั้นตอนการทำเส้นพุ่ง

3.2 การออกแบบลวดลาย

3.3 การกรอเส้นพุ่งเข้าอัก

3.4 การค้นเส้นพุ่ง

3.5 การมัดหมี่และการย้อมสี

3.6 การแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสี

3.7 การกรอเส้นพุ่งเข้าอักหรือหลอดใหญ่ ภายหลังจากที่ย้อมสีครบถ้วนและแกะเชือกเสร็จแล้ว

3.8 การกรอเส้นพุ่งจากอักหรือหลอดใหญ่เข้าหลอดเล็ก

3.9 การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

หน่วยที่ 4 การทำเส้นยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีหัวข้อเรื่องสำหรับการฝึกอบรมดังนี้

4.1 ขั้นตอนการทำเส้นยืน

4.2 การย้อมสีเส้นยืน

4.3 การนำเส้นยืนไปชุบน้ำแป้งหรือน้ำข้าว

4.4 การกระตุกและตากเส้นยืน

4.5 การกรอเส้นยืนเข้าอัก

4.6 การค้นเส้นยืน

4.7 การม้วนเส้นยืน

4.8 การสอดฟันฟืม

4.9 การเตรียมกี่

4.10 การเก็บหรือการลักตะกอ

หน่วยที่ 5 การทอเป็นผืนผ้า มีหัวข้อเรื่องสำหรับการฝึกอบรมดังนี้

5.1 ขั้นตอนการทอเป็นผืนผ้า

5.2 การเตรียมกี่ก่อนทอ

5.3 การนำหลอดพุ่งสอดกระสวย

5.4 การเหยียบตะกอ

5.5 การพุ่งกระสวย

5.6 การจัดลวดลายและริมขอบผ้า

5.7 การกระแทกฟืม

5.8 การชิงหน้าผ้าที่ทอให้ตึง

5.9 การเก็บกี่เมื่อหยุดพักการทอ

หน่วยที่ 6 การจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีหัวข้อเรื่องสำหรับการฝึกอบรมดังนี้

6.1 ความหมาย ความสำคัญของการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

6.2 กระบวนการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

6.3 การวางแผนการผลิตเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

6.4 การเตรียมปัจจัยการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่

6.5 การจัดการเกี่ยวกับการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่

6.6 การประเมินมาตรฐานผลผลิตผ้าไหมมัดหมี่

6.7 การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่

6.8 การกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่

6.9 การทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่

6.10 การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่

6.11 การหาตลาดและการขยายตลาดผ้าไหมมัดหมี่

รายละเอียดของแต่ละหน่วยการฝึกอบรม

หน่วยที่ 1

มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถดังนี้

1. สรุปสาระสำคัญของความเป็นมาและแหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่ได้
2. อธิบายแนวนโยบายของภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้
3. อธิบายและเปรียบความเหมือนและความแตกต่างของกระบวนการผลิตและรูปแบบการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตได้
4. อธิบายภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตได้
5. อธิบายความสำคัญ และประโยชน์ของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้

เนื้อหาการฝึกอบรม

1. ประวัติความเป็นมาและแหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่
2. แนวนโยบายของภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

3. กระบวนการและรูปแบบการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต
4. ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต
5. ความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

กิจกรรมการฝึกอบรม

1. บรรยาย และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมในทุกหัวข้อ
2. ผู้ให้การฝึกอบรมและผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันสรุปสาระสำคัญในแต่ละหัวข้อ

สื่อการฝึกอบรม

1. เอกสารคู่มือการฝึกอบรมหน่วยที่ 1
2. ภาพพลิกประกอบการบรรยาย
3. รูปภาพแสดงรูปแบบต่าง ๆ ของผ้าไหมมัดหมี่
4. แผนที่ประเทศไทยและแผนที่โลกประกอบการบรรยายภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่

วิธีการประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความรู้ก่อนการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และ ผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้ก่อนการฝึกอบรมของแต่ละบุคคลในแต่ละหัวข้อ เป็น 5

ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1)

2. ประเมินผลภายหลังการฝึกอบรมเพื่อศึกษาความก้าวหน้าและตัดสินระดับความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเองและผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้และความก้าวหน้า ภายหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในแต่ละหัวข้อ โดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับเช่นเดียวกับข้อ 1 ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ที่มีระดับคะแนนความรู้ภายหลังการฝึกอบรมในหัวข้อใดต่ำกว่าระดับ 3 จะต้องได้รับการซ่อมเสริมในรูปแบบต่าง ๆ จนได้ระดับคะแนนไม่ต่ำกว่า 3

3. สังเกตการมีส่วนร่วมในการอภิปราย ซักถามและเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

หน่วยที่ 2
การเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถดังนี้

1. อธิบายขั้นตอนของการเตรียมเส้นไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้
2. อธิบายและเลือกเส้นไหมให้เหมาะสมกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ แต่ละประเภทได้
3. กะประมาณปริมาณเส้นไหมสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ ตามเงื่อนไขที่กำหนดให้ได้
4. ฟอกไหมได้

เนื้อหาการฝึกอบรม

1. ขั้นตอนในการเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่
2. การเลือกเส้นไหมให้เหมาะสมกับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภท
   2.1 ประเภทของเส้นไหม
   2.2 การเลือกเส้นไหมสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภท
3. การกะประมาณปริมาณเส้นไหมสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละครั้ง
   3.1 การกะประมาณปริมาณเส้นไหมที่เป็นเส้นพุ่ง และเส้นยืนให้พอเหมาะกับฟืม และความยาวผืนผ้าที่จะทอเมื่อดูจากปอยไหมหรือเข็ดไหม

3.2 การกะประมาณปริมาณเส้นไหมที่เป็นเส้นพุ่ง และเส้นยืนให้พอเหมาะกับฟืม และความยาวผืนผ้าที่จะทอโดยวิธีการชั่ง

4. การฟอกไหม

4.1 จุดประสงค์ของการฟอกไหม

4.2 วัสดุและอุปกรณ์ในการฟอกไหม

4.3 วิธีการฟอกไหม

4.4 ข้อควรระมัดระวังในการฟอกไหม

กิจกรรมการฝึกอบรม

1. บรรยาย และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ในทุกหัวข้อ

2. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นกลุ่ม ๆ 5 คน เพื่อศึกษาเอกสารและอภิปรายหาข้อสรุปร่วมกันในการทำผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภท เช่น ผ้าถุง ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าห่ม ผ้าปูโต๊ะ ฯลฯ ควรใช้ไหมชนิดใดเป็นเส้นพุ่งและเส้นยืน แล้วเสนอผลงานของกลุ่ม

3. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกะประมาณปริมาณเส้นไหมที่จะใช้ในการทอผ้าไหมมัดหมี่ตามใบงานที่กำหนดเป็นรายบุคคล

4. ผู้ให้การฝึกอบรม สาธิตการฟอกไหมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมดูเป็นตัวอย่าง

5. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติการฟอกไหมตามใบงานที่กำหนดเป็นรายบุคคล

6. บรรยายสรุปทบทวน ซักถามปัญหาและข้อสงสัยต่าง ๆ ในทุกหัวข้อ

สื่อการฝึกอบรม

1. คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรมหน่วยที่ 2

2. ภาพพลิกประกอบการบรรยาย

3. ไหมชนิดต่าง ๆ และผ้าไหมมัดหมี่ชนิดต่าง ๆ

4. ใบงานสำหรับการฝึกปฏิบัติการกะประมาณปริมาณไหม

5. ใบงานสำหรับการฝึกปฏิบัติการฟอกไหม

6. วัสดุอุปกรณ์สำหรับการกะประมาณปริมาณเส้นไหม เช่น ปอยไหม ฟืม สายวัด ตราชั่ง และเส้นด้ายหรือเชือกฟาง เป็นต้น

7. วัสดุอุปกรณ์สำหรับการสาธิตการฟอกไหม เช่น หม้อ ปอยไหม ตราชั่ง สบู่เทียม สบู่ซัลไลด์ โซดาแอช และน้ำ เป็นต้น

วิธีการประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 2 เพื่อศึกษาระดับความรู้ และทักษะก่อนการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จากการให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมประเมินตนเอง และผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล ว่ามีความรู้และทักษะในการเตรียมไหมเบื้องต้นในหัวข้อต่าง ๆ อยู่ในระดับใด จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้และทักษะก่อนการฝึกอบรมของแต่ละบุคคล 5 ระดับคือมากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1)

2. ประเมินผลภายหลังการฝึกอบรม เพื่อศึกษาความก้าวหน้าและตัดสินระดับความรู้ และทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และผู้ให้การอบรมประเมินจากการสังเกตและสัมภาษณ์ ความรู้สึกและทักษะเป็นรายบุคคล จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้ ทักษะและความก้าวหน้าภายหลังการฝึกอบรมของแต่ละบุคคลในแต่ละหัวข้อ โดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับเช่น

เดียวกับข้อ 1 ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ที่มีระดับคะแนนความรู้ และทักษะภายหลังการฝึกอบรมในหัวข้อใดต่ำกว่าระดับ 3 จะต้องได้รับการซ่อมเสริมและฝึกทักษะเพิ่มเติมในรูปแบบต่าง ๆ จนได้ระดับคะแนนความรู้และทักษะไม่ต่ำกว่า ระดับ 3

3. สังเกตการมีส่วมร่วมในการเสนอความคิดเห็น การซักถามปัญหาและการฝึกปฏิบัติการต่าง ๆ ได้แก่ การฝึกกะประมาณปริมาณไหมและการฟอกไหม

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 2
เรื่อง การกะประมาณปริมาณเส้นไหม

คำชี้แจง ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกะประมาณปริมาณเส้นไหมที่ใช้ในการทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดที่เป็นผ้าถุง ตามข้อมูลที่กำหนดให้ต่อไปนี้

1. ถ้าใช้ฟืม 45 หลบ ทอผ้าจำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร กว้างประมาณ 1 เมตร จงหา ว่าจะใช้ไหมที่เป็นเส้นพุ่งและเส้นยืนอย่างละกี่ปอย เมื่อกำหนดให้

   1.1 ใช้ไหมน้อยที่เป็นไหมพื้นบ้านทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน

   1.2 ใช้ไหมพื้นบ้านโดยเส้นพุ่งเป็นไหมกลางและเส้นยืนเป็นไหมน้อย

   1.3 ใช้ไหมโรงงานโดยทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืนเป็นไหม 4

   1.4 ใช้ไหมโรงงานโดยเส้นพุ่งเป็นไหม 6 และเส้นยืนเป็นไหม 4

   1.5 ใช้เส้นยืนเป็นไหมโรงงานคือไหม 4 และเส้นพุ่งเป็นไหมพื้นบ้านชนิดไหมกลาง

2. ถ้าใช้ฟืม 45 หลบ ทอผ้าจำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร กว้างประมาณ 1 เมตร จงหาว่าจะใช้ไหมที่เป็นเส้นพุ่ง และเส้นยืนอย่างละกี่กิโลกรัม เมื่อกำหนดให้

   2.1 ใช้ไหมน้อยที่เป็นไหมพื้นบ้านทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน

   2.2 ใช้ไหมพื้นบ้านโดยเส้นพุ่งเป็นไหมกลางและเส้นยืนเป็นไหมน้อย

   2.3 ใช้ไหมโรงงานโดยทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืนเป็นไหม 4

   2.4 ใช้ไหมโรงงานโดยเส้นพุ่งเป็นไหม 6 และเส้นยืนเป็นไหม 4

   2.5 ใช้เส้นยืนเป็นไหมโรงงานที่เป็นไหม 4 และเส้นพุ่งเป็นไหมพื้นบ้านชนิดไหมกลาง

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 2
เรื่อง การฟอกไหม

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติการฟอกไหมตามขั้นตอนที่สาธิตให้ดูเป็นตัวอย่างเป็นรายบุคคล โดยทำการฟอกไหมคนละ 1 กิโลกรัม

2. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามภายหลังการฟอกไหม ดังนี้

   2.1 การฟอกไหมมีจุดประสงค์อะไร

   2.2 วัสดุและอุปกรณ์ในการฟอกไหมมีอะไรบ้าง

   2.3 การฟอกไหมมีวิธีการอย่างไรและท่านใช้ส่วนผสมอะไรบ้าง

   2.4 ท่านทราบได้อย่างไรว่าท่านฟอกไหมออกแล้ว

   2.5 จงสรุปขั้นตอนของการฟอกไหมที่ท่านทำ

   2.6 ท่านคิดว่าอะไรเป็นข้อที่ควรระมัดระวังในการฟอกไหม เพราะเหตุใด

หน่วยที่ 3

การทำเส้นพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความสามารถดังนี้

1. อธิบายขั้นตอนของการทำเส้นพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้
2. ออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ได้
3. กรอเส้นพุ่งภายหลังการฟอกแล้วเข้าอักได้ถูกต้องเหมาะสม
4. ค้นเส้นพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนด
5. มัดหมี่และย้อมสีเส้นพุ่งตามเกณฑ์ที่กำหนดได้
6. แกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสีครบแล้วได้ถูกต้องและเหมาะสม
7. กรอเส้นพุ่งที่ย้อมสีครบตามเกณฑ์และได้แกะเชือกมัดหมี่ออกแล้วเข้าอักหรือหลอดใหญ่ได้ ถูกต้องและเหมาะสม
8. กรอเส้นพุ่งมัดหมี่หลังจากที่กรอเข้าอักหรือหลอดใหญ่เรียบร้อยแล้วเข้าหลอดเล็กได้ถูก ต้องและเหมาะสม
9. ร้อยหลอดเล็กที่กรอเส้นพุ่งมัดหมี่เสร็จแล้ว เป็นพวงได้ถูกต้อง และเหมาะสม

เนื้อหาการฝึกอบรม

1. ขั้นตอนของการทำเส้นพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่
2. การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่
   2.1 จุดประสงค์ของการออกแบบลวดลาย

2.2 การออกแบบลวดลายโดยวิธีดั้งเดิม

(1) การนับลำ

(2) การลอกลาย

2.3 การออกแบบลวดลายบนกระดาษกราฟ

(1) การคำนวณลำ

(2) การวาดลวดลาย

(3) การระบายสี

3. การกรอเส้นพุ่งภายหลังการฟอกและเข้าอัก

3.1 จุดประสงค์ของการกรอ

3.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

3.3 วิธีการกรอ

3.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอ

4. การค้นเส้นพุ่ง

4.1 จุดประสงค์การค้นการเส้นพุ่ง

4.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

4.3 วิธีการค้นเส้นพุ่ง

4.4 ข้อควรระมัดระวังในการค้นเส้นพุ่ง

5. การมัดหมี่และการย้อมสี

5.1 จุดประสงค์ของการมัดหมี่และการย้อมสี

5.2 ขั้นตอนการมัดหมี่และการย้อมสี

5.3 การมัดหมี่

(1) วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

(2) วิธีการมัดหมี่

(3) ข้อควรระมัดระวังในการมัดหมี่

5.4 การย้อมสี

(1) สีและประเภทของสีที่ใช้ย้อม

(2) หลักและวิธีการย้อมสี

(3) วัสดุและอุปกรณ์ในการย้อมสี

(4) วิธีการย้อมสีมัดหมี่

(5) ข้อควรระมัดระวังในการย้อมสี

6. การแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสี

6.1 จุดประสงค์ของการแกะเชือก

6.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

6.3 วิธีการแกะเชือกมัดหมี่

6.4 ข้อควรระมัดระวังในการแกะเชือกมัดหมี่

7. การกรอเส้นพุ่งที่ย้อมสีครบตามเกณฑ์ และได้แกะเชือกมัดหมี่ออกแล้วเข้าอักหรือหลอดใหญ่

7.1 จุดประสงค์ของการกรอ

7.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอ

7.3 วิธีการกรอ

7.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอ

8. การกรอเส้นพุ่งมัดหมี่ภายหลังจากที่กรอเข้าอักหรือหลอดใหญ่เรียบร้อยแล้วเข้าหลอดเล็ก

8.1 จุดประสงค์การกรอ

8.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอ

8.3 วิธีการกรอ

8.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอ

9. การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

9.1 จุดประสงค์ของการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

9.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

9.3 วิธีการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

9.4 ข้อควรระมัดระวังในการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

กิจกรรมการฝึกอบรม

1. บรรยาย และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมในทุกหัวข้อของหน่วยที่ 3

2. สาธิตให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมดูตัวอย่างในเรื่องต่อไปนี้

2.1 การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่แบบดั้งเดิม

2.2 การออกแบบลวดลายลงบนกระดาษกราฟ

2.3 การกรอเส้นพุ่งภายหลังการฟอกแล้วเข้าอัก

2.4 การค้นเส้นพุ่ง สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นผ้าถุง 1 ผืน ความยาว 2 เมตร กว้าง 1 เมตร ใช้ฟืม 45 หลบ โดยใช้ไหมพื้นบ้านที่เป็นไหมกลางและไหมโรงงานที่เป็นไหม 6

2.5 การมัดหมี่และการย้อมสี ในการทำผ้าถุง 1 ผืน ยาว 2 เมตร กว้างประมาณ 1 เมตร ใช้ฟืม 45 หลบ ตามเงื่อนไขต่อไปนี้

(1) มัดหมี่และย้อมสี 2-3 สี

(2) มัดหมี่และย้อมสี 4-5 สี

(3) มัดหมี่และย้อมสี มากกว่า 5 สี

2.6 การแกะเชือกภายหลังการย้อมสี

2.7 การกรอเส้นพุ่งที่ย้อมสีครบตามเกณฑ์ และได้แกะเชือกมัดหมี่ออก แล้วเข้าอักหรือ หลอดใหญ่

2.8 การกรอเส้นพุ่งมัดหมี่ ภายหลังจากที่กรอเข้าอัก หรือหลอดใหญ่ เรียบร้อยแล้วเข้าหลอดเล็ก

2.9 การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

3. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติงานในเรื่องต่าง ๆ ที่สาธิตให้ดูในหัวข้อ 2.1-2.9 ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบงาน

4. บรรยายสรุปและซักถามความเข้าใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมภายหลังการฝึกปฏิบัติในแต่ ละเรื่องจากหัวข้อ 2.1-2.9

สื่อการฝึกอบรม

1. คู่มือผู้เข้าฝึกอบรมหน่วยที่ 3
2. ภาพพลิกประกอบการบรรยาย
3. ผ้าไหมมัดหมี่เป็นผ้าถุงลวดลายต่าง ๆ กัน อย่างน้อย 5 ผืน
4. ภาพถ่ายตัวอย่างลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ 1 ชุด จำนวน 36 ภาพ
5. วัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการสาธิตการทำเส้นพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่
6. ชุดใบงานสำหรับการฝึกปฏิบัติทำเส้นพุ่ง จากหัวข้อ 2.1-2.9

วิธีการประเมินผล

1. ประเมินก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 3 เพื่อศึกษาระดับความรู้และทักษะก่อนการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นราย

บุคคล ว่ามีความรู้และทักษะในการทำเส้นพุ่งในหัวข้อต่าง ๆ อยู่ในระดับใด จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้และทักษะก่อนการฝึกอบรมของแต่ละบุคคล เป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1)

2. ประเมินผลภายหลังการฝึกอบรม เพื่อศึกษาความก้าวหน้า และตัดสินระดับความรู้ และทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และผู้ให้การอบรมประเมินจากการสังเกตและสัมภาษณ์ความรู้และทักษะเป็นรายบุคคล จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้ ทักษะ และความก้าวหน้าภายหลังการฝึกอบรมของแต่ละบุคคลในแต่ละหัวข้อ โดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับเช่นเดียวกับข้อ 1 ทั้งนี้ โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ที่มีระดับคะแนนความรู้และทักษะภายหลังการฝึกอบรมในหัวข้อใดต่ำกว่าระดับ 3 จะต้องได้รับการซ่อมเสริม และฝึกทักษะเพิ่มเติมในรูปแบบต่าง ๆ จนได้ระดับคะแนนความรู้และทักษะไม่ต่ำกว่าระดับ 3

3. สังเกตการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การซักถามปัญหาต่างๆ ตลอดจนสังเกตความคล่องแคล่ว ความถูกต้องตามขั้นตอน ความสวยงามและความประณีตบรรจงในการทำเส้นพุ่งของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 3
เรื่อง การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่

1. ให้ผู้เข้าฝึกอบรมออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่แบบดั้งเดิมโดยการลอกลายจากตัวอย่างลงบนกระดาษ และระบายสีสันตามแบบที่เห็นในต้นแบบอย่างน้อย 5 ลวดลาย

2. ให้ผู้เข้าฝึกอบรม ออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่โดยลอกลายจากผ้าตัวอย่างที่กำหนดให้ จำนวน 5 ผืน ลงบนกระดาษแล้วระบายสีให้ต่างไปจากต้นแบบ

3. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่บนกระดาษกราฟโดยคิดลวดลาย ขึ้นเองพร้อมกับระบายสีให้สวยงามตามใจชอบ อย่างน้อยคนละ 5 ลวดลาย

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 3

เรื่อง การกรอเส้นพุ่งภายหลังการฟอกแล้วเข้าอัก

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกรอเส้นพุ่งภายหลังการฟอกแล้วเข้าอัก ให้พอเหมาะอย่างน้อยคนละ 6 อัก

2. ภายหลังการกรอเส้นพุ่งเข้าอักให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบถามต่อไปนี้

   2.1 การกรอเส้นพุ่งเข้าอักมีจุดประสงค์อะไร

   2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอเส้นพุ่งเข้าอักมีอะไรบ้าง

   2.3 วิธีการกรอเส้นพุ่งเข้าอักทำอย่างไร

   2.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอเส้นพุ่งภายหลังการฟอกแล้วเข้าอักมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 3
เรื่อง การค้นเส้นพุ่ง

1. ให้ผู้เข้าฝึกอบรมค้นไหมพุ่งสำหรับการทำผ้าไหมมัหมี่ชนิดผ้าถุง จำนวน 6 ผืนซึ่งแต่ละผืนมีความยาว 2 เมตร กว้าง 1 เมตร ใช้ไหมพื้นบ้านชนิดไหมกลางและฟืมที่ใช้เป็นฟืม 45 หลบ ทั้งนี้โดยมีลวดลายของสีที่จะใช้ย้อม 2-3,4-5 และมากกว่า 5 สีตามแบบที่กำหนดให้ อย่างละ 1 ผืน ส่วนที่เหลือให้มีสี 2-3,4-5 และมากกว่า 5 สีอย่างละ 1 ผืน ตามแบบที่คิดขึ้นเอง

2. ภายหลังการค้นไหมพุ่งแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การค้นเส้นพุ่งมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นเส้นพุ่งมีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการค้นเส้นพุ่งทำอย่างไร

2.4 ข้อควรระมัดระวังในการค้นเส้นพุ่งมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 3
เรื่อง การมัดหมี่และการย้อมสี

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม นำเส้นพุ่งที่ค้นไว้สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุงจำนวน 6 ผืน ตามเงื่อนไขและแบบที่กำหนดให้มัดและะย้อมสี ดังนี้

   1.1 มัดและย้อม 2-3 สี จำนวน 2 ผืน โดย 1 ผืนมัดและย้อมตามแบบที่กำหนด ส่วนอีก 1 ผืน มัดและย้อมตามแบบที่คิดขึ้นเอง

   1.2 มัดและย้อม 4-5 สี จำนวน 2 ผืน โดย 1 ผืนมัดและย้อมตามแบบที่กำหนด ส่วนอีก 1 ผืน มัดและย้อมตามแบบที่กำหนด

   1.3 มัดและย้อมมากกว่า 5 สี จำนวน 2 ผืน โดย 1 ผืนมัดและย้อมตามแบบที่กำหนด ส่วนอีก 1 ผืน มัดและย้อมตามแบบที่คิดขึ้นเอง

2. ภายหลังการมัดและย้อมสีเสร็จแล้ว ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ตอบคำถามต่อไปนี้

   2.1 การมัดและย้อมสีเส้นพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีจุดประสงค์อะไร

   2.2 การมัดและย้อมสีเส้นพุ่งใช้วัสดุและอุปกรณ์อะไรบ้าง

   2.3 วิธีการมัด และย้อมสีเส้นพุ่ง สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ ทำอย่างไรบ้าง

   2.4 การมัดและย้อมสีเส้นพุ่ง สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่มีข้อควรระมัดระวังอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 3
เรื่อง การแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสี

1.ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม แกะเชือกมัดหมี่ภายหลังที่ได้ย้อมสีครบถ้วนตามเกณฑ์แล้ว จาก ปอยหมี่หรือเส้นพุ่งมัดหมี่ที่มัดและย้อมสี สำหรับทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุง จำนวน 6 ผืน

2. เมื่อแกะปอยหมี่ที่จะทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 6 ผืน เสร็จแล้ว ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การแกะเชือกมัดหมี่ ภายหลังการย้อมสีครบถ้วนแล้วมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการแกะเชือกมัดหมี่มีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการแกะเชือกมัดหมี่ทำอย่างไร

2.4 การแกะเชือกมัดหมี่มีข้อควรระมัดระวังอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 3
เรื่อง การกรอเส้นพุ่งที่ย้อมสีครบตามเกณฑ์
และได้แกะเชือกมัดหมี่ออกแล้วเข้าอักหรือหลอดใหญ่

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม กรอเส้นพุ่งที่ย้อมสีครบตามเกณฑ์ และได้แกะเชือกมัดหมี่ออกแล้ว เข้าอักหรือหลอดใหญ่ให้พอเหมาะโดยให้กรอออกเพียง 1 ผืน หรือ 1 ปอยหมี่ ส่วนที่เหลืออีก 5 ปอย ให้เก็บไว้กรอเป็นช่วง ๆ เมื่อทอเสร็จแต่ละผืน

2. เมื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมกรอเส้นพุ่งที่ย้อมสีและได้แกะเชือกมัดหมี่ออกเข้าอักหรือหลอดใหญ่ครบ 1 ปอย หรือ 1 ผืน ให้ตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การกรอเส้นพุ่งที่ย้อมสีตามเกณฑ์ และได้แกะเชือกมัดหมี่ออกแล้วเข้าอักหรือหลอดใหญ่มีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอเส้นพุ่งมัดหมี่ดังกล่าว เข้าอักหรือหลอดใหญ่มีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการกรอเส้นพุ่งมัดหมี่ดังกล่าวเข้าอักหรือหลอดใหญ่ทำอย่างไร

2.4 การกรอเส้นพุ่งมัดหมี่ดังกล่าวเข้าอักหรือหลอดใหญ่มีข้อควรระมัดระวังอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 3
เรื่อง การกรอเส้นพุ่งมัดหมี่ภายหลังการกรอเข้าอัก หรือหลอดใหญ่เข้าหลอดเล็ก

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกรอเส้นพุ่งมัดหมี่ภายหลังการกรอเข้าอัก หรือหลอดใหญ่แล้วเข้าหลอดเล็กให้พอเหมาะจนหมด จำนวน 1 ผืน สำหรับส่วนที่เหลืออีก 5 ผืนให้เก็บไว้กรอเป็นช่วง ๆ เมื่อต้องการทอผ้าผืนต่อไป

2. เมื่อกรอเส้นพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็กครบ จำนวน 1 ผืน แล้วให้ผู้รับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การกรอเส้นพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็กมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอเส้นพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็กมีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการกรอเส้นพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็กทำอย่างไรบ้าง

2.4 ข้อควรระมัดระวัง ในการกรอเส้นพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็กมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 3
เรื่อง การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ร้อยหลอดเล็กจากที่กรอได้จากอักหรือ หรือหลอดใหญ่ตามลำดับจนครบทุกหลอดในจำนวน 1 ผืน สำหรับส่วนที่เหลืออีก 5 ผืน เมื่อกรอเข้าหลอดเล็กแล้วก็ให้เก็บไว้ร้อยเป็นช่วง ๆ ภายหลังการกรอเส้นพุ่งมัดหมี่สำหรับการทอในผืนต่อ ๆ ไป

2. เมื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมร้อยหลอดเล็กเส้นพุ่งมัดหมี่ ในจำนวน 1 ผืน เสร็จแล้วให้ตอบ คำถามต่อไปนี้

2.1 การร้อยหลอดเล็กของเส้นพุ่งมัดหมี่เป็นพวงมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการร้อยหลอดเล็กของเส้นพุ่งมัดหมี่มีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการร้อยหลอดเล็กเส้นพุ่งมัดหมี่ทำอย่างไร

2.4 ข้อควรระมัดระวัง ในการร้อยหลอดเล็กเส้นพุ่งมัดหมี่เป็นพวงมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

หน่วยที่ 4
การทำเส้นยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถดังนี้

1. อธิบายขั้นตอนของการทำเส้นยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้
2. ย้อมสีเส้นยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. นำเส้นยืนภายหลังการย้อมสีแล้วชุบน้ำแป้งหรือน้ำข้าวได้พอเหมาะ
4. กระตุกและตากเส้นยืนภายหลังการชุบน้ำแป้งหรือน้ำข้าวได้ถูกต้องเหมาะสม
5. กรอเส้นยืนภายหลังการชุบน้ำแป้งหรือน้ำข้าวและกระตุกตากแห้งแล้วเข้าอักได้ถูกต้องเหมาะสม
6. ค้นเส้นยืนที่จะใช้สำหรับทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนด
7. ม้วนเส้นยืนได้ถูกต้องเหมาะสม
8. นำเส้นยืนที่ม้วนแล้วไปสอดฟันฟืมได้ถูกต้อง
9. เตรียมกี่ได้ถูกต้องและเหมาะสม
10. ถักตะกอหรือเก็บตะกอได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

เนื้อหาการฝึกอบรม

1. ขั้นตอนการทำเส้นยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่
2. การย้อมสีเส้นยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่
   2.1 จุดประสงค์ของการย้อมสีเส้นยืน

2.2 การเลือกและการกำหนดสีของเส้นยืน

2.3 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการย้อมสี

2.4 วิธีการย้อมสีเส้นยืน

2.5 ข้อควรระมัดระวังในการย้อมสีเส้นยืน

3. การนำเส้นยืนภายหลังการย้อมสีแล้วไปชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว

3.1 จุดประสงค์ของการนำเส้นยืนไปชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว

3.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

3.3 วิธีการนำเส้นยืนชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว

3.4 ข้อควรระมัดระวังในการนำเส้นยืนไปชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว

4. การกระตุกและตากเส้นยืน

4.1 จุดประสงค์ของการกระตุกและตากเส้นยืน

4.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

4.3 วิธีการกระตุกและตากเส้นยืน

4.4 ข้อควรระมัดระวังในการกระตุกและตากเส้นยืน

5. การกรอเส้นยืนภายหลังการชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าวและกระตุกตากแห้งแล้วเข้าอัก

5.1 จุดประสงค์ของการกรอเส้นยืนเข้าอัก

5.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

5.3 วิธีการกรอเส้นยืนเข้าอัก

5.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอเส้นยืนเข้าอัก

6. การค้นเส้นยืน

6.1 จุดประสงค์ของการค้นเส้นยืน

6.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

6.3 วิธีการค้นเส้นยืน

6.4 ข้อควรระมัดระวังในการค้นเส้นยืน

7. การม้วนเส้นยืน

7.1 จุดประสงค์ของการม้วนเส้นยืน

7.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

7.3 วิธีการม้วนเส้นยืน

7.4 ข้อควรระมัดระวังในการม้วนเส้นยืน

8. การสอดฟันฟืม

8.1 จุดประสงค์ของการสอดฟันฟืม

8.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

8.3 วิธีสอดฟันฟืม

8.4 ข้อควรระมัดระวังในการสอดฟันฟืม

9. การเตรียมกี่

9.1 จุดประสงค์ของการเตรียมกี่

9.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

9.3 วิธีการเตรียมกี่

9.4 ข้อควรระมัดระวังในการเตรียมกี่

10. การถักหรือเก็บตะกอ

10.1 จุดประสงค์ของการถักตะกอ

10.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

10.3 วิธีการถักตะกอ

10.4 ข้อควรระมัดระวังในการถักตะกอ

กิจกรรมการฝึกอบรม

1. บรรยาย และอภิปรายร่วมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมในทุกหัวข้อของหน่วยที่ 4
2. สาธิตให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมดูตัวอย่างในเรื่องต่อไปนี้
   2.1 การย้อมสีเส้นยืนโดยใช้ไหมโรงงานที่เป็นไหม 4 จำนวน 2 ปอยหรือ 2 เข็ด
   2.2 การนำเส้นยืนไปชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว
   2.3 การกระตุกและตากเส้นยืน
   2.4 การกรอเส้นยืนที่กระตุกตากแล้วเข้าอัก
   2.5 การค้นเส้นยืนสำหรับฟืม 45 หลบ จำนวน 2 ผืน หรือยาว 4 เมตร
   2.6 การม้วนเส้นยืน
   2.7 การสอดฟันฟืม
   2.8 การเตรียมกี่
   2.9 การถักหรือเก็บตะกอ โดยถักหรือเก็บตะกอ 3 ตะกอ สำหรับฟืม 45 หลบ
3. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติการทำเส้นยืนในเรื่องต่าง ๆ ที่สาธิตให้ดูในหัวข้อ 2.1 - 2.9 ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบงาน
4. บรรยายสรุปและซักถามความเข้าใจของผู้เข้ารับ การฝึกอบรมภายหลังการฝึกปฏิบัติในแต่ละเรื่อง จากหัวข้อ 2.1 - 2.9

สื่อการฝึกอบรม

1. คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรมหน่วยที่ 4

2. ภาพพลิกประกอบการบรรยาย

3. วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการสาธิตการทำเส้นยืน ในแต่ละหัวข้อจากหัวข้อ 2.1 - 2.9

4. ชุดใบงานสำหรับการฝึกปฏิบัติการทำเส้นยืนในหัวข้อ 2.1 - 2.9

วิธีการประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 4เพื่อศึกษาระดับความรู้และทักษะก่อนการฝึกอบรม ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล ว่ามีความรู้และทักษะในการทำเส้นยืนในหัวข้อต่าง ๆ อยู่ในระดับใด จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้และทักษะก่อนการฝึกอบรมของแต่ละบุคคล เป็นระดับคะแนน 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2)และน้อยที่สุด (1)

2. ประเมินผลภายหลังการฝึกอบรมเพื่อศึกษาความก้าวหน้า และตัดสินระดับความรู้และทักษะของผู้รับการฝึกอบรมจากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสังเกตและสัมภาษณ์ความรู้และทักษะเป็นรายบุคคล จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้ ทักษะและความก้าวหน้า ภายหลังการฝึกอบรมของแต่ละคนในแต่ละหัวข้อ โดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับเช่นเดียวกันกับข้อ1 ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่า ผู้ที่มีระดับคะแนนความรู้และทักษะภายหลังการฝึกอบรมต่ำกว่าระดับ 3 ในหัวข้อใดจะต้องได้รับการซ่อมเสริมในรูปแบบต่าง ๆ จนได้ระดับคะแนนความรู้และทักษะไม่ต่ำกว่าระดับ 3

3. สังเกตการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น การซักถามปัญหาต่างๆ ตลอดจนสังเกตความคล่องแคล่ว ความถูกต้องตามขั้นตอน ความสวยงามและความประณีตบรรจงต่าง ๆ ในการทำเส้นยืนของผู้รับการฝึกอบบรมตลอดการฝึกอบรมหน่วยที่ 4

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 4
เรื่อง การย้อมสีเส้นยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติการย้อมสีเส้นยืน สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุงจำนวน 6 ผืนๆ ละ 2เมตร กว้าง 1 เมตรโดยใช้ฟืม 45 หลบ และใช้ไหมโรงงานชนิดไหม 4 โดยเลือกให้เหมาะสม

2. เมื่อปฏิบัติการย้อมสีเสร็จแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การย้อมสีเส้นยืนมีจุดประสงค์อะไร

2.2 ท่านมีหลักการเลือก/กำหนดสีเส้นยืนอย่างไร

2.3 วัสดุและอุปกรณ์ในการย้อมสีเส้นยืนอะไรบ้าง

2.4 ท่านมีวิธีการย้อมสีเส้นยืนอย่างไร

2.5 ข้อควรระมัดระวังในการย้อมสีเส้นยืนมีอะไรบ้างเพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 4

เรื่อง การนำเส้นยืนภายหลังการย้อมสีแล้วไปชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเส้นยืน ที่ได้ย้อมสีแล้วสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุงจำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร ไปชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว ให้ได้เส้นยืนที่มีความเหมาะสมสำหรับการนำไปทอ

2. เมื่อปฏิบัติการนำเส้นยืนไปชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าวเสร็จแล้ว ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การนำเส้นยืนไปชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าวมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการนำเส้นยืนไปชุบน้ำแป้ง / น้ำข้าวมีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการนำเส้นยืนไปชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าวทำอย่างไร

2.4 ข้อควรระมัดระวังในการนำเส้นยืนไปชุบน้ำแป้ง / น้ำข้าวมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 4
เรื่อง การกระตุกและตากเส้นยืน

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเส้นยืนที่ได้รับการย้อมสีแล้วสำหรับการที่จะทอผ้าไหมมัดหมี่จำนวย 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร ที่ได้รับการชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าวแล้วไปกระตุกและตากในที่ที่เหมาะสม

2. เมื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้กระตุก และตากเส้นยืนแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การกระตุกและตากเส้นยืนภายหลังการชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าวแล้วมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการนำเส้นยืนที่ชุบน้ำแป้ง/ น้ำข้าวแล้วไปกระตุกและตากมีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการกระตุกและตากเส้นยืนที่ชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าวแล้วทำอย่างไร

2.4 ข้อควรระมัดระวังในการกระตุกและตากเส้นยืนภายหลังการชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าวแล้วมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 4

เรื่อง การกรอเส้นยืนภายหลังการกระตุกและตากแห้งแล้วเข้าอัก

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกรอเส้นยืน สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร ที่ได้รับการกระตุกและตากแห้งแล้วเข้าอักอย่างน้อย 4 อัก

2. เมื่อกรอเส้นยืนที่ได้รับการกระตุกและตากแห้งเข้าอักเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การกรอเส้นยืนที่ผ่านการกระตุกและตากแห้งแล้วมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอเส้นยืนที่ผ่านการกระตุกและตากแห้งแล้วมีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการกรอเส้นยืนที่ผ่านการกระตุกและตากแห้งแล้วทำอย่างไร

2.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอเส้นยืนภายหลังการกระตุก และตากแห้งแล้วเข้าอักมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 4
เรื่อง การค้นเส้นยืน

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติการค้นเส้นยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุงมีความยาว 6 ผืนๆ ละ 2 เมตร กว้าง 1 เมตร ใช้ฟืม 45 หลบและไหมโรงงานชนิดไหม 4

2. เมื่อค้นเส้นยืน สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่เสร็จแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การค้นเส้นยืนมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ในการค้นเส้นยืนมีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการค้นเส้นยืนทำอย่างไร

2.4 ข้อควรระมัดระวังในการค้นเส้นยืนมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 4
เรื่อง การม้วนเส้นยืน

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเส้นยืนที่ทำการค้น สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุง จำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร ไปม้วน

2. เมื่อม้วนเส้นยืนเสร็จแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

   2.1 การม้วนเส้นยืนมีจุดประสงค์อะไร

   2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการม้วนเส้นยืนมีอะไรบ้าง

   2.3 วิธีการม้วนเส้นยืนทำอย่างไร

   2.4 ข้อควรระมัดระวังในการม้วนเส้นยืนมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 4
เรื่อง การสอดฟันฟืม

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเส้นยืนที่จะใช้ สำหรับทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร ซึ่งได้รับการม้วนเรียบร้อยแล้วไปสอดฟันฟืม

2. เมื่อนำเส้นยืนสอดฟันฟืมเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การนำเส้นยืนสอดฟันฟืมมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการนำเส้นยืนไปสอดฟันฟืมมีอะไรบ้าง

2.3 ท่านมีวิธีการสอดฟันฟืมอย่างไรบ้าง

2.4 การนำเส้นยืนสอดฟันฟืมมีข้อควรระมัดระวังอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 4
เรื่อง การเตรียมกี่

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติการเตรียมกี่ สำหรับทอผ้าไหม มัดหมี่ให้เรียบร้อย โดยในกี่นั้นจะเป็นการนำเส้นยืนที่สอดฟันฟืมเรียบร้อยแล้วขึ้นกี่ ทำการชิง มัด หรือ ประกอบส่วนต่าง ๆ ให้เหมาะสม

2. เมื่อเตรียมกี่เรียบร้อยแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การเตรียมกี่มีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ในการเตรียมกี่มีอะไรบ้าง

2.3 ท่านมีวิธีในการเตรียมกี่อย่างไรบ้าง

2.4 การเตรียมกี่มีข้อควรระมัดระวังอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 4
เรื่อง การถักหรือเก็บตะกอ

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติการถักตะกอ 3 ตะกอ สำหรับฟืม 45 หลบ ที่จะใช้ทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 6 ผืน ซึ่งได้รับการนำเส้นยืนสอดฟันฟืมและนำขึ้นกี่เรียบร้อยแล้ว

2. เมื่อถักตะกอ 3 ตะกอ สำหรับการฟืม 45 หลบ ที่จะใช้ทอผ้าไหมมัดหมี่เรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การถักตะกอมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ในการถักตะกอมีอะไรบ้าง

2.3 การถักตะกอท่านดำเนินการอย่างไรบ้าง

2.4 ข้อควรระมัดระวังในการถักตะกอมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

หน่วยที่ 5
การทอเป็นผืนผ้า

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถดังนี้

1. อธิบายขั้นตอนของการทอเป็นผืนผ้าได้
2. เตรียมกี่ก่อนทอผ้าไหมมัดหมี่ได้เหมาะสม
3. นำหลอดพุ่งใส่กระสวยได้ถูกต้อง
4. เหยียบตะกอสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้
5. พุ่งกระสวยขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ถูกต้องและเหมาะสม
6. จัดลวดลายและริมขอบผ้าไหมมัดหมี่ให้ตรงกันในขณะทอได้ถูกต้อง และเหมาะสม
7. กระแทกฟืมในขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ถูกต้องและเหมาะสม
8. ขึงหน้าผ้าในขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ให้ตึงได้พอเหมาะ
9. เก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอได้ถูกต้องและเหมาะสม

เนื้อหาการฝึกอบรม

1. ขั้นตอนการทอเป็นผืนผ้า
2. การเตรียมกี่ก่อนทอผ้าไหมมัดหมี่
   - 2.1 จุดประสงค์ของการเตรียมกี่ก่อนทอ
   - 2.2 วิธีการเตรียมกี่ก่อนทอ
   - 2.3 ข้อควรระมัดระวังในการเตรียมกี่ก่อนทอ

3. การนำหลอดพุ่งใส่กระสวย

   3.1 จุดประสงค์ของการนำหลอดพุ่งใส่กระสวย

   3.2 วิธีการนำหลอดพุ่งใส่กระสวย

   3.3 ข้อควรระมัดระวังในการนำหลอดพุ่งใส่กระสวย

4. การเหยียบตะกอขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

   4.1 จุดประสงค์ของการเหยียบตะกอ

   4.2 วิธีการเหยียบตะกอ

   4.3 ข้อควรระมัดระวังในการเหยียบตะกอ

5. การพุ่งกระสวยขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

   5.1 จุดประสงค์ของการพุ่งกระสวย

   5.2 วิธีการพุ่งกระสวย

   5.3 ข้อควรระมัดระวังในการพุ่งกระสวย

6. การจัดลวดลายและริมขอบผ้าไหมมัดหมี่ขณะทอ

   6.1 จุดประสงค์ของการจัดลวดลายและริมขอบผ้า

   6.2 วิธีการจัดลวดลายและริมขอบผ้า

   6.3 ข้อควรระมัดระวังในการจัดลวดลายและริมขอบผ้า

7. การกระแทกฟืมขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

   7.1 จุดประสงค์ของการกระแทกฟืม

   7.2 วิธีการกระแทกฟืม

   7.3 ข้อควรระมัดระวังในการกระแทกฟืม

8. การชิงหน้าผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

   8.1 จุดประสงค์ของการชิงหน้าผ้า

   8.2 วิธีการและอุปกรณ์ที่ใช้ในการชิงหน้าผ้า

8.3 ข้อควรระมัดระวังในการชิงหน้าผ้า

9. การเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอ

9.1 จุดประสงค์ของการเก็บกี่

9.2 วิธีการเก็บกี่

9.3 ข้อควรระมัดระวังในการเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอ

กิจกรรมการฝึกอบรม

1. บรรยาย และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมในทุกหัวข้อของหน่วยที่ 5

2. สาธิตการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบบรมดูเป็นตัวอย่าง ครบทุกขั้นตอน จากหัวข้อเนื้อหา 2 - 9

3. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติการทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นรายบุคคล ตามใบงานที่กำหนด

4. สังเกต ติดตามผล และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ ขณะผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติ

5. บรรยายสรุป และซักถามความเข้าใจเกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ ในทุกขั้นตอน

สื่อการฝึกอบรม

1. คู่มือเข้ารับการฝึกอบรมหน่วยที่ 5

2. ภาพพลิกประกอบการบรรยาย

3. วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในสาธิตการทอผ้าไหมมัดหมี่

4. ชุดใบงานสำหรับการฝึกปฏิบัติการทอผ้าไหมมัดหมี่

วิธีการประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 5 เพื่อศึกษาระดับความรู้และทักษะ ก่อนการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล ว่ามีความรู้และทักษะในการทอผ้าไหมมัดหมี่ในหัวข้อต่าง ๆ อยู่ในระดับใด จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้และทักษะก่อนการฝึกอบรมของแต่ละบุคคล เป็นระดับคะแนน 5 ระดับ คือมากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1)

2. ประเมินผล ภายหลังการฝึกอบรม เพื่อศึกษาความก้าวหน้าและตัดสินระดับความรู้และทักษะของผู้รับการฝึกอบรมจากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสังเกตและสัมภาษณ์ความรู้และทักษะเป็นรายบุคคล จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้ ทักษะและความก้าวหน้า ภายหลังการฝึกอบรมของแต่ละคนในแต่ละหัวข้อ โดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับ เช่นเดียวกันกับข้อ 1 ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ที่มีระดับคะแนนความรู้ และทักษะภายหลังการฝึกอบรมต่ำกว่าระดับ 3 ในหัวข้อใดจะต้องได้รับการซ่อมเสริมในรูปแบบต่าง ๆ จนได้ระดับคะแนนความรู้และทักษะไม่ต่ำกว่าระดับ 3

3. สังเกตการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นการซักถามปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนสังเกตความคล่องแคล่ว ความถูกต้องตามขั้นตอน ความสวยงามและความประณีตบรรจงต่าง ๆ ในการทอผ้าไหมมัดหมี่ของผู้รับการฝึกอบบรม ตลอดการฝึกอบรมหน่วยที่ 5

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 5
เรื่อง การทอเป็นผืนผ้า

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติการทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดที่เป็นผ้าถุงคนละ 6 ผืน จากที่ได้เตรียมเส้นไหมพุ่งและเส้นยืนไว้เรียบร้อยแล้วในหน่วยที่ 3 และหน่วยที่ 4

2. เมื่อทอผ้าไหมมัดหมี่เสร็จทั้ง 6 ผืนแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามในหัวข้อต่าง ๆ ต่อไปนี้

2.1 การเตรียมกี่ก่อนทอผ้าไหมมัดหมี่ มีคำถามดังนี้

(1) การเตรียมกี่ก่อนทอมีจุดประสงค์อะไรบ้าง

(2) ท่านดำเนินการเตรียมกี่ก่อนทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างไรบ้าง

(3) ข้อควรระมัดระวังในการเตรียมกี่ก่อนทอผ้าไหมมัดหมี่มีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

2.2 การนำหลอดพุ่งใส่กระสวย มีคำถามดังนี้

(1) การนำหลอดพุ่งใส่กระสวยมีจุดประสงค์อะไรบ้าง

(2) ท่านดำเนินการนำหลอดพุ่งใส่กระสวยอย่างไรบ้าง

(3) ข้อควรระมัดระวังในการนำหลอดพุ่งใส่กระสวย มีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

2.3 การเหยียบตะกอขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) การเหยียบตะกอในการทอผ้าไหมมัดหมี่มีจุดประสงค์อะไรบ้าง

(2) ท่านดำเนินการเหยียบตะกออย่างไรบ้าง

(3) ข้อควรระมัดระวังในการเหยียบตะกอมีอะไรบ้างเพราะเหตุใด

2.4 การพุ่งกระสวยขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) การพุ่งกระสวยในการทอผ้าไหมมัดหมี่มีจุดประสงค์ อย่างไรบ้าง

(2) ท่านดำเนินการพุ่งกระสวยขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ อย่างไรบ้าง

(3) ข้อควรระมัดระวังในการพุ่งกระสวยขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ มีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

2.5 การจัดลวดลายและริมขอบผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) การจัดลวดลายและริมขอบของผ้า ในการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีจุดประสงค์อะไรบ้าง

(2) ท่านดำเนินการจัดลวดลายและริมขอบผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างไร

(3) ข้อควรระมัดระวังในการจัดลวดลายและริมขอบผ้า ขณะที่ทอผ้าไหมมัดหมี่มีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

2.6 การกระแทกฟืมขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) การกระแทกฟืมในการทอผ้าไหมมัดหมี่มีจุดประสงค์ อย่างไรบ้าง

(2) ท่านดำเนินการกระแทกฟืมในการทอผ้าไหมมัดหมี่ อย่างไรบ้าง

(3) ข้อควรระมัดระวังในการกระแทกฟืมขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ มีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

2.7 การชิงหน้าผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) การชิงหน้าผ้ามีจุดประสงค์อะไรบ้าง

(2) ท่านดำเนินการชิงหน้าผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ อย่างไรบ้าง

(3) ข้อควรระมัดระวัง ในการชิงหน้าผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ มีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

2.8 การเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอ

(1) การเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอมีจุดประสงค์อะไร

(2) ท่านดำเนินการเก็บกี่ เมื่อท่านหยุดพักการทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างไรบ้าง

(3) การเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีข้อควรระมัดระวังอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

หน่วยที่ 6
การจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถดังนี้

1. อธิบายความหมาย ความสำคัญ ของการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ได้

2. อธิบายกระบวนการของการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ได้

3. วางแผนการผลิต/ทอผ้าไหมมัดหมี่ ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้

4. อธิบายวิธีการเตรียมปัจจัยการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้

5. อธิบายวิธีการการจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้

6. ประเมินมาตรฐานการผลิต/ผลผลิตผ้าไหมมัดหมี่ได้

7. ทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้

8. กำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่ ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้

9. ทำบัญชี การขายผ้าไหมมัดหมี่ ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้

10. อธิบายวิธีการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ได้

11. อธิบายวิธีการหาตลาดและการขยายตลาดผ้าไหมมัดหมี่ได้

เนื้อหาการฝึกอบรม

1. ความหมาย ความสำคัญ ของการรจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

2. กระบวนการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

3. การวางแผนการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่

   3.1 จุดประสงค์ของการวางแผนการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

   3.2 วิธีการวางแผนการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

4. การเตรียมปัจจัยการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

   4.1 จุดประสงค์ของการเตรียมปัจจัยการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่

   4.2 วิธีการเตรียมปัจจัยการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่

      (1) การเตรียมการด้านวัสดุอุปกรณ์

      (2) การเตรียมการด้านบุคลากร

      (3) การเตรียมการด้านงบประมาณ

5. การจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

   5.1 จุดประสงค์ของการจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

   5.2 รูปแบบและทางเลือกในการดำเนินการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

   5.3 การประสานงาน และการมอบหมายงานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

   5.4 การติดตามผลการดำเนินการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

6. การประเมินผลมาตรฐานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

   6.1 จุดประสงค์ของการประเมินมาตรฐานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

   6.2 วิธีการประเมินมาตรฐานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) การประเมินลักษณะทางกายภาพ

(2) การประเมินลักษณะทางเคมี

(3) การประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน การส่งออกของกระทรวงพาณิชย์

7. การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่

7.1 จุดประสงค์ของการทำบัญชีในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

7.2 วิธีการทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ อย่างง่าย

8. การกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่

8.1 จุดประสงค์ของการกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่

8.2 วิธีการกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่

9. การทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่

9.1 จุดประสงค์ของการทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่

9.2 วิธีการทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่อย่างง่าย

10. การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย

10.1 จุดประสงค์ของการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่

10.2 วิธีการในการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่

11. การหาตลาดและการขยายตลาดผ้าไหมมัดหมี่

11.1 จุดประสงค์ของการหาตลาดและการขยายตลาดผ้าไหมมัดหมี่

11.2 วิธีการหาตลาดและการขยายตลาดผ้าไหมมัดหมี่

กิจกรรมการฝึกอบรม

1. บรรยาย และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ในทุกหัวข้อของหน่วยที่ 6

2. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ ประมาณ 5 คน ร่วมกันวางแผนการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบงานแล้วเสนอผลงาน

3. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแสดงบทบาทสมมุติ ในการจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบงาน

4. สาธิตให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมดูตัวอย่าง วิธีการดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ รวมทั้งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้ฝึกปฏิบัติภายหลังการสาธิต ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบงาน

4.1 การประเมินมาตรฐานการผลิต/การทอผ้าไมมัดหมี่

4.2 การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างง่าย

4.3 การกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่

4.4 การทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่อย่างง่าย

5. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแสดงบทบบาทสมมุติในการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบงาน

6. บรรยายสรุปทบทวนในทุกหัวข้อของหน่วยที่ 6 และซักถามความเข้าใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในทุกหัวข้อ

สื่อการฝึกอบรม

1. คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรมหน่วยที่ 6
2. ภาพพลิกประกอบการบรรยาย
3. ตัวอย่างแผนการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่
4. ตัวอย่างการทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

5. ตัวอย่างการทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่

6. ชุดใบงานสำหรับการฝึกปฏิบัติ

วิธีการประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 6 เพื่อศึกษาระดับความรู้และทักษะก่อนการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล ว่ามีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ในหัวข้อต่าง ๆ อยู่ในระดับใด จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้และทักษะก่อนการฝึกอบรมของแต่ละบุคคล เป็นระดับคะแนน 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1)

2. ประเมินผล ภายหลังการฝึกอบรมเพื่อศึกษาความก้าวหน้า และตัดสินระดับความรู้ และทักษะของผู้รับการฝึกอบรม จากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเองและผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสังเกตและสัมภาษณ์ความรู้และทักษะเป็นรายบุคคล จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้ ทักษะและความก้าวหน้า ภายหลังการฝึกอบรมของแต่ละคนในแต่ละหัวข้อ โดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับเช่นเดียวกันกับข้อ 1 ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ที่มีระดับคะแนนความรู้และทักษะภายหลังการฝึกอบรมต่ำกว่าระดับ 3 ในหัวข้อใดจะต้องได้รับการซ่อมเสริมในรูปแบบต่าง ๆ จนได้ระดับคะแนนความรู้และทักษะไม่ต่ำกว่าระดับ 3

3. สังเกตการมีส่วนร่วม ในการเสนอความคิดเห็น การซักถาม ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนสังเกตการทำงานกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมุติ การฝึกปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่ามีความถูกต้องเหมาะสมเพียงไร

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 6
เรื่อง การวางแผนการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ โดยกำหนดเป็นแผนงานอย่างง่าย ๆ ประกอบด้วยกิจกรรมที่จะทำ ระยะเวลา งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้และจำนวนคนที่จะใช้ในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ เมื่อมีผู้ต้องการผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 600 ผืน มีลักษณะดังนี้

1.1 มีขนาดกว้างประมาณ 1 เมตร ยาว 2 เมตร ทอด้วยฟืม 45 หลบ 3 ตะกอ

1.2 ลวดลายมีสีสัน 2-3, 4-5, และมากกว่า 5 สีอย่างละ 200 ผืน

1.3 ใช้เส้นยืนเป็นไหมโรงงานชนิดไหม 4 และเส้นไหมพุ่งเป็นไหมพื้นบ้านชนิดไหมกลาง

1.4 ให้ทอเสร็จและส่งภายใน 2 เดือน

2. เมื่อวางแผนเสร็จให้แต่ละกลุ่มเสนอผลงาน และวิพากย์วิจารณ์ในแง่ความเหมาะสมและเป็นไปได้

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 6
เรื่อง การจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

1. ให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ได้รับมอบหมาย ในหัวข้อนี้แสดงบทบาทสมมุติในการจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ ในรูปแบบการรวมกลุ่มการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ตามที่มีผู้สั่งให้ทำ บทบาทสมมุตินี้ จะต้องสะท้อนให้เห็นการประสานงาน การมอบหมายงาน และการติดตามผลการดำเนินงาน

2. เมื่อแสดงบทบาทสมมุติเสร็จแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนแสดงความคิดเป็นในประเด็นต่อไปนี้

2.1 รูปแบบการรวมกลุ่มการผลิตมีจุดประสงค์อย่างไร

2.2 การประสานงาน การมอบหมายงาน และการติดตามผลการดำเนินงาน มีผลต่อการจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างไร

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 6

เรื่อง การประเมินมาตรฐานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแลกเปลี่ยนกันประเมินมาตรฐานผลผลิตผ้าไหมมัดหมี่ที่แต่ละคนทอ จำนวน 6 ผืน ตามเกณฑ์ดังนี้

   1.1 ประเมินจากการตรวจสอบลักษณะทางกายภาพ

   1.2 ประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานการส่งออกของกระทรวงพาณิชย์

2. เมื่อประเมินเสร็จให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคน ตอบคำถามดังนี้

   2.1 การประเมินมาตรฐานผ้าไหมมัดหมี่ มีจุดประสงค์อะไร

   2.2 การประเมินโดยการดูลักษณะทางกายภาพ มีจุดเด่นจุดด้อยอะไร

   2.3 การประเมินตามเกณฑ์การส่งออกของกระทรวงพาณิชย์ มีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร

   2.4 การประเมินคุณภาพ ทางเคมีของผ้าไหมมัดหมี่ มุ่งตรวจสอบคุณลักษณะใดของผ้าไหมมัดหมี่

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 6
เรื่อง การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต บัญชีการขาย และบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการขายผ้าไหมมัดหมี่

1. กำหนดข้อมูลค่าใช้จ่ายในการผลิต การขาย และการใช้เงินที่ได้จากการขายผ้าไหมมัดหมี่จำนวน 100 ผืน ในรอบ 2 เดือน ดังนี้

มกราคม 1	ซื้อเส้นไหมยืน 10 กิโลกรัม เป็นเงิน	14,000	บาท
	ซื้อเส้นไหมพุ่ง 20 กิโลกรัม เป็นเงิน	16,000	บาท
	ซื้อสีย้อมไหม 100 โหล เป็นเงิน	4,000	บาท
	ซื้อด่างฟอกไหม	150	บาท
	ซื้อเชือกฟาง	150	บาท
3	จ่ายค่าฟอกไหม	600	บาท
5	จ่ายค่ากรอไหม	1,200	บาท
10	จ่ายค่าค้นไหมและมัดย้อม	1,600	บาท
15	จ่ายค่าทอ	2,400	บาท
20	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 10 ผืน ได้เงิน	10,000	บาท
	จ่ายค่าค้นไหมและมัดย้อม	1,600	บาท
22	จ่ายค่าทอ	2,400	บาท
	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 5 ผืน ได้เงิน	5,600	บาท
23	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 5 ผืน ได้เงิน	4,800	บาท
24	จ่ายค่าค้นไหมและมัดย้อม	1,600	บาท
27	จ่ายค่าทอ	2,400	บาท

	28 ขายผ้าไหมมัดหมี่ 12 ผืนได้เงิน	12,000	บาท
	30 เบิกเงินใช้ส่วนตัว	5,000	บาท
	จ่ายค่าค้นไหมและมัดย้อม	1,600	บาท
กุมภาพันธ์	2 ขายผ้าไหมมัดหมี่ 8 ผืน ได้เงิน	7,200	บาท
	5 ขายผ้าไหมมัดหมี่ 5 ผืน ได้เงิน	4,900	บาท
	จ่ายค่าทอ	2,400	บาท
	7 เบิกใช้ส่วนตัว	3,000	บาท
	10 ขายผ้าไหมมัดหมี่ 10 ผืน ได้เงิน	9,800	บาท
	12 ขายผ้าไหมมัดหมี่ 5 ผืน ได้เงิน	5,000	บาท
	จ่ายค่าค้นไหมและมัดย้อม	1,600	บาท
	14 ขายผ้าไหมมัดหมี่ 6 ผืน ได้เงิน	6,000	บาท
	เบิกใช้ส่วนตัว	2,000	บาท
	17 จ่ายค่าทอ	2,400	บาท
	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 4 ผืน ได้เงิน	3,800	บาท
	18 ขายผ้าไหมมัดหมี่ 10 ผืน ได้เงิน	10,000	บาท
	22 ขายผ้าไหมมัดหมี่ 10 ผืน ได้เงิน	10,000	บาท
	เบิกใช้ส่วนตัว	2,000	บาท
	24 ขายผ้าไหมมัดหมี่ 6 ผืน ได้เงิน	5,500	บาท
	27 ขายผ้าไหมมัดหมี่ 4 ผืน ได้เงิน	3,600	บาท

จากข้อมูลข้างต้นนี้จงทำบัญชีต่าง ๆ ดังนี้

1.1 บัญชีเงินสด

1.2 บัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต/ทอผ้าไหมมัดหมี่

1.3 บัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่

1.4 งบกำไรขาดทุน

2. จงตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การทำบัญชีมีจุดประสงค์อะไร

2.2 บัญชีเงินสดมีประโยชน์อย่างไร

2.3 บัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิตมีประโยชน์อย่างไร

2.4 บัญชีการขายมีประโยชน์อย่างไร

2.5 งบกำไรขาดทุนมีประโยชน์อย่างไร

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 6

เรื่อง การกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่

1. จากข้อมูลเรื่อง การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต บัญชีการขาย และบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการขายผ้าไหมมัดหมี่ จงหาสิ่งต่อไปนี้

   1.1 ต้นทุนการผลิตหรือค่าใช้จ่ายในการผลิต

   1.2 กำหนดราคาต่อผืนตามเงื่อนไขต่อไปนี้

      (1) คิดราคาเพิ่มจากต้นทุนร้อยละ 10

      (2) คิดราคาเพิ่มจากต้นทุนร้อยละ 15

      (3) คิดราคาเพิ่มจากต้นทุนร้อยละ 20

2. จงตอบคำถามต่อไปนี้

   2.1 การกำหนดราคาขายมีหลักการและวิธีการอย่างไร

   2.2 การกำหนดราคาขายให้ประโยชน์แก่ผู้ซื้อและผู้ขายอย่างไรบ้าง

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 6

เรื่อง การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่

1. ให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ได้รับมอบหมายในการแสดงบทบาทสมมุติในเรื่องการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ ดำเนินการแสดงบทบาทสมมุติในเรื่องดังกล่าวโดยการแสดงจะต้องสะท้อนให้เห็น วิธีการ บุคลิกภาพ ตลอดจนวิธีการปฏิบัติต่อลูกค้าและผู้ที่จะเป็นตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่

2. เมื่อแสดงบทบาทสมมุติจบแล้ว ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

2.1 การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ประโยชน์ อย่างไรบ้าง

2.2 วิธีการที่เหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ในการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่มีวิธีการใดบ้าง เพราะเหตุใด

แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทเป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความรู้ ทักษะ มีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ และสามารถทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพ ดังนั้นเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

1. การเตรียมการ ควรเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้ให้พร้อม

1.1 เตรียมเอกสารในด้านเครื่องมือการฝึกอบรม มีสิ่งที่ควรเตรียมการดังนี้

1.1.1 เอกสารหลักสูตร จะต้องจัดพิมพ์ให้พร้อมสำหรับผู้ดำเนินการให้การฝึกอบรมและวิทยากร

1.1.2 คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรเตรียมการพัฒนาขึ้นให้ครอบคลุมเนื้อหาการฝึกอบรม โดยคู่มือ ดังกล่าวในแต่ละหน่วยการฝึกอบรม ควรจะมีส่วนประกอบดังนี้

(1) แนวคิดและหลักการ

(2) จุดมุ่งหมายเฉพาะ

(3) หัวข้อเนื้อหาโดยสังเขป

(4) กิจกรรมการเรียนและการปฏิบัติ

(5) การประเมินตนเองด้านความรู้และด้านการปฏิบัติ

1.1.3 สื่อและอุปกรณ์การฝึกอบรม ควรเตรียมให้พร้อมและให้เหมาะสมกับผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรม รวมทั้งสะดวกในการเคลื่อนย้าย และเก็บรักษาโดยเฉพาะกรณีสถานที่ฝึกอบรมอยู่ในหมู่บ้านในชนบทควรตระหนักในเรื่องนี้ให้มาก

1.1.4 แบบประเมินที่ใช้ในการประเมินความรู้ทักษะ ทัศนคติและผลงาน ควรจะได้มีการชี้แจงให้เข้าใจตรงกัน ในทุกหน่วยการฝึกอบรม

1.2 เตรียมการในด้านการจัดทำกำหนดการฝึกอบรม การดำเนินการในเรื่องนี้ควรคำนึงถึงความเหมาะสมและความสะดวกของทุกฝ่าย คือ ทั้งวิทยากร ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และผู้ดำเนินการจัดการฝึกอบรม โดยเฉพาะผู้เข้ารับการฝึกอบรมนั้นเป็นประชาชนในชนบท จึงควรเลือกช่วงเวลาที่ว่างจากการทำนา คือ ในช่วงเดือน มกราคม ถึงเดือนพฤษภาคม

1.3 เตรียมการในด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ วิทยากร ผู้ดำเนินการให้การฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และผู้รับผิดชอบพื้นที่ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ซึ่งการดำเนินการเตรียมการกับบุคคลดังกล่าวควรมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง และโดยเฉพาะผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรจะมีการคัดเลือกคนที่มีความรู้และทักษะอยู่ในระดับที่ต่ำ ทั้งนี้เพื่อที่จะให้มีผู้ที่มีความรู้ และมีทักษะในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีการขยายตัว หรือมีจำนวนมากขึ้น

1.4 เตรียมการในด้านสถานที่ การเตรียมการในเรื่องนี้ควรมีการประสานงานกับหมู่บ้าน หรือเจ้าของสถานที่อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะถ้าสถานที่ฝึกอบรมอยู่ในหมู่บ้าน ควรจะมีการขอความร่วมมือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการเลือกหาสถานที่และการจัดสถานที่ให้เหมาะสม

1.5 เตรียมการในด้าน งบประมาณ การเตรียมการในด้านนี้ ควรดำเนินการอย่างรอบคอบ เพราะการฝึกอบรมในเรื่องนี้ค่อนข้างจะใช้งบประมาณสูง โดยเฉพาะถ้าเป็นหน่วยงานทางราชการควรจะมีการเสนอโครงการฝึกอบรมในแผนงานประจำปีเพื่อของบประมาณ ถ้าเป็นหน่วยงานเอกชนหรือคณะบุคคลควรจัดหางบประมาณให้พร้อม รวมทั้งหาแหล่งทุนต่าง ๆ สนับสนุนการฝึกอบรม

1.6 เตรียมการในด้านวัสดุและอุปกรณ์การฝึกปฏิบัติการ การเตรียมการในเรื่องนี้ ควรดำเนินการในลักษณะผสมผสานให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วม

เช่น ในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ อันได้แก่ ไหม สีย้อมไหม สารเคมีฟอกไหม ฟืมทอผ้า เชือกฟางมัดหมี่ เชื่อกถักตะกอ ผู้จัดการฝึกอบรมหรือผู้รับผิดชอบโครงการควรเป็นผู้จัดหา ส่วนอุปกรณ์อื่น ๆ ได้แก่ อุปกรณ์เตรียมเส้นไหม อุปกรณ์ฟอกไหมและกี่ทอผ้า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรจัดหาเอง เป็นต้น

1.7 เตรียมการในด้านสวัสดิการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การเตรียมการในเรื่องนี้ควรพิจารณาทั้งในส่วนตัวของผู้จัดการฝึกอบรม และสถานที่ฝึกอบรม ในส่วนของผู้จัดการฝึกอบรม ควรเตรียมการในด้านยานพาหนะ ที่พัก วิทยากร อาหารและเครื่องดื่มสำหรับวิทยากรและผู้ร่วมงาน ในส่วนของสถานที่ฝึกอบรมควรเตรียมการในเรื่องอาหาร เครื่องดื่ม ห้องน้ำห้องส้วม ทั้งสำหรับวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวก ณ สถานที่ฝึกอบรมนั้น ควรให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนรับผิดชอบ

1.8 เตรียมการในด้านการคัดเลือกวิทยากร การดำเนินการในเรื่องนี้ ควรคัดเลือกวิทยากรในท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญ ส่วนวิทยากรเสริมควรเป็นเฉพาะเรื่อง เช่น ในเรื่องการออกแบบลวดลาย การย้อมสี และการจัดการและการตลาด เป็นต้น

1.9 เตรียมการในเรื่องการคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรดำเนินการคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยการสัมภาษณ์ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ แล้วคัดเลือกผู้ที่มีคะแนนต่ำเข้ารับการฝึกอบรมรุ่นละประมาณ 20 คน

2. การดำเนินการฝึกอบรม การดำเนินการให้การฝึกอบรมควรดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้ โดยดำเนินการในระยะเวลาประมาณ 3 เดือน สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ในหลักสูตรนั้น วิทยากรอาจจะปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ยกเว้นการประเมินผลผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรจะมีการประเมินในแต่ละหน่วยการฝึกอบรมทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรมเพราะการประเมินดังกล่าวจะเป็นข้อมูลสำคัญที่

จะนำไปสู่การบรรลุสมรรถภาพที่มุ่งให้เกิดกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม รวมทั้งบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรด้วย

3. การประเมินหลักสูตร เมื่อนำหลักสูตรไปใช้แล้วระยะหนึ่ง เช่นมีผู้ผ่านการฝึกอบรมประมาณ 3 - 5 รุ่น ควรจะมีการประเมินหลักสูตรทั้งนี้เพื่อที่จะได้ปรับปรุงหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้นต่อไป การประเมินหลักสูตรดังกล่าวควรประเมินใน 5 องค์ประกอบ คือ

3.1 การประเมินด้านบริบท เพื่อตรวจสอบว่า ได้นำหลักสูตรไปใช้เหมาะกับสภาพปัญหาและะความต้องการของประชาชนในชนบทจริงหรือไม่เพียงไร

3.2 การประเมินด้านปัจจัย เพื่อตรวจสอบว่าได้มีการเตรียมปัจจัยต่าง ๆ เช่นบุคลากร ผู้จัดการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรม วิทยากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้เหมาะสมเพียงใด

3.3 การประเมินด้านกระบวนการ เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินการด้านต่าง ๆ เช่น การคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม การประสานงาน การจัดกิจกรรมการฝึกอบรม มีความเหมาะสมหรือไม่เพียงไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้างและได้แก้ไขอย่างไร

3.4 การประเมินด้านผลผลิต เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าผู้ผ่านการฝึกอบรมมีความสามารถ หรือมีสมรรถภาพตามที่หลักสูตรมุ่งหวังหรือไม่มากน้อยเพียงไร

3.5 การประเมินผลกระทบ เป็นการประเมินเพื่อศึกษาว่าหลักสูตรดังกล่าวนี้มีผลทำให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมนำวิชาการหรือความรู้ ทักษะต่าง ๆ ไปพัฒนาศักยภาพของตนเอง ในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้เจริญก้าวหน้าต่อไปหรือไม่ และในภาพรวมผู้ผ่านการฝึกอบรมมีฐานะทางเศรษกิจดีขึ้น จากการทอผ้าไหมมัดหมี่หรือไม่เพียงไร

ผลการประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้

การประเมินผลหลักสูตรในขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินโครงร่างหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในแง่ความเหมาะสมและความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ ในด้านหลักสูตรด้านการฝึกอบรมและด้านเนื้อหา ซึ่งการประเมินโครงร่างหลักสูตรนี้อาศัยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน คือผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร 5 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรม 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3 คน จากการให้ผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวศึกษาเอกสารหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบทแล้วตอบแบบประเมินผลหลักสูตร ในแง่ของความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรและความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรตลอดจนให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการตอบแบบประเมินมาวิเคราะห์และสรุปผลดังต่อไปนี้

1. **ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร**

ผลการประเมินในประเด็นนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบประเมินหลักสูตรที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ 11 คน มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลปรากฏดังตาราง 13

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน (S) ของความเหมาะสมโครงร่างหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S
1. สภาพปัญหาและความจำเป็น	4.2857	0.4897
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.2857	0.4879
3. สมรรถภาพที่มุ่งเน้น	4.2857	0.4897
4. หน่วยงานฝึกอบรมที่ 1 : เรื่องมโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่	3.8571	0.3779
5. หน่วยการฝึกอบรมที่ 2 : เรื่องการเตรียมเส้นไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่	3.7143	0.4879
6. หน่วยการฝึกอบรมที่ 3 : เรื่องการเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่	3.5714	0.5345
7. หน่วยการฝึกอบรมที่ 4 : เรื่องการเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่	3.7143	0.4879
8. หน่วยการฝึกอบรมที่ 5 : เรื่องการทอเป็นผืนผ้า	3.7143	0.4879
9. หน่วยการฝึกอบรมที่ 6 : เรื่องการจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่	4.0000	0.8165
10. แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้	4.1428	0.6901

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 13 สรุปได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า โครงสร้างหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท อันประกอบด้วยสภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถภาพที่มุ่งเน้น หน่วยการฝึกอบรม ซึ่งมี 6 หน่วย และแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก ทุกรายการ(ค่าเฉลี่ย อยู่ในช่วง 3.5 - 4.50) ทั้งนี้โดยเป็นความเห็นที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก 8 รายการ (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 0.30 - 0.60) และเป็นความเห็นที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับปานกลาง มี 2 รายการคือ หน่วยการฝึกอบรมที่ 6 และแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 0.60 - 0.90)

2. <u>ผลการประเมินความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบของหลักสูตร</u>

ผลการประเมินในประเด็นนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบประเมินความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบของหลักสูตรที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ 11 คน มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตาราง 14

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S
1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับสภาพปัญหาและความจำเป็น	4.2857	0.4879
2. สมรรถภาพที่มุ่งเน้นกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและทักษะของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่ได้จากการประชุมผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่	4.2857	0.4879
3. จุดมุ่งหมายเฉพาะของหน่วยการฝึกอบรมที่ 1 กับสมรรถภาพที่มุ่งเน้นและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.1429	0.6901
4. จุดมุ่งหมายเฉพาะของหน่วยการฝึกอบรมที่ 2 กับสมรรถภาพที่มุ่งเน้นและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	3.8571	0.6901
5. จุดมุ่งหมายเฉพาะของหน่วยการฝึกอบรมที่ 3 กับสมรรถภาพที่มุ่งเน้นและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.1429	0.6901
6. จุดมุ่งหมายเฉพาะของหน่วยการฝึกอบรมที่ 4 กับสมรรถภาพที่มุ่งเน้นและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.1429	0.6901
7. จุดมุ่งหมายเฉพาะของหน่วยการฝึกอบรมที่ 5 กับสมรรถภาพที่มุ่งเน้นและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.1429	0.6901

ตาราง 14 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S
8. จุดมุ่งหมายเฉพาะของหน่วยการฝึกอบรมที่ 6 กับสมรรถภาพที่มุ่งเน้นและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.0000	0.5774
9. ความสอดคล้องกันภายในของหน่วยการฝึกอบรมที่ 1	4.1429	0.3779
10. ความสอดคล้องกันภายในของหน่วยการฝึกอบรมที่ 2	4.0000	0.5774
11. ความสอดคล้องกันภายในของหน่วยการฝึกอบรมที่ 3	4.1429	0.3779
12. ความสอดคล้องกันภายในของหน่วยการฝึกอบรมที่ 4	4.1429	0.3779
13. ความสอดคล้องกันภายในของหน่วยการฝึกอบรมที่ 5	4.1429	0.3779
14. ความสอดคล้องกันภายในของหน่วยการฝึกอบรมที่ 6	4.1429	0.3779

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 14 สรุปได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท มีความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้ง 14 รายการอยู่ระดับ มาก (ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.50-4.50) ทั้งนี้ โดยเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก 9 รายการ และเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับปานกลางอีก 5 รายการ กล่าวคือในส่วนที่เป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความสอดคล้องกันในด้านจุดมุ่งหมายเฉพาะของหน่วยการฝึกอบรมที่ 1-5 กับสมรรถภาพที่มุ่งเน้นและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ส่วนที่เหลือนอกนั้น เป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก

3. <u>ผลการศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อการปรับปรุงแก้ไขโครงร่างหลักสูตร</u>

ผู้วิจัยนำข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทครั้งนี้ มาวิเคราะห์และสรุปรวมเพื่อที่จะได้นำไปแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตรดังนี้

3.1 ในส่วนของภาพรวมโครงร่างหลักสูตร และองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร อันได้แก่สภาพปัญหาความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถภาพที่มุ่งเน้น หน่วยการฝึกอบรมและแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเหมาะสมดีแล้วแต่มีข้อแนะเพิ่มเติมดังนี้

3.1.1 ในหน่วยการฝึกอบรมควรกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมไว้ด้วย ทั้งนี้เพราะว่าระยะเวลาที่เหมาะสมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้หลักสูตรบรรลุเป้าหมาย

3.1.2 ในเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้ควรเสนอแนวทาง การคัดเลือกบุคคลเข้าร่วมการฝึกอบรมด้วย ซึ่งหลักสูตรนี้ควรจะเน้นสำหรับผู้ที่ยังทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอ

3.2 ในองค์ประกอบของหน่วยการฝึกอบรมผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญดังนี้

3.2.1 หน่วยการฝึกอบรมที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขดังนี้

(1) กิจกรรมฝึกอบรม ควรเพิ่มเติมกิจกรรมการฝึกอบรมในส่วนที่เป็นการศึกษาดูงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ จากแหล่งต่าง ๆ หรือ การดูวิดีทัศน์การทอผ้าไหมมัดหมี่ ของหมู่บ้านอื่น ๆ ที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการกระตุ้นให้มีความสนใจ มากขึ้น

(2) ในด้าน การประเมินผล ควรเพิ่มเติมในส่วนของการสังเกตการซักถามปัญหา และเรื่องราวต่าง ๆ ในระหว่างที่สมาชิกผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปดูงานหรือดูวิดีทัศน์

3.2.2 หน่วยการฝึกอบรมที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขดังนี้

(1) เนื้อหาของการฝึกอบรมควรเพิ่มเรื่อง การชั่ง ตวง การวัด เกี่ยวกับเส้นไหมและผ้าไหมมัดหมี่

(2) ในส่วนของการประเมินผลควรมีการประเมินผลงานด้วย

3.2.3 หน่วยการฝึกอบรมที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขดังนี้

(1) ค่าศัพท์ที่ใช้ว่า"การทำเส้นพุ่ง" สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ ควรเปลี่ยนเป็น"การเตรียมเส้นไหมพุ่ง"สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ หรือค่าศัพท์ที่ใช้ เช่น เส้นพุ่งควรปรับปรุง เป็น เส้นไหมพุ่งเป็นต้น

(2) การประเมินผล ควรเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประเมินผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.2.4 หน่วยการฝึกอบรมที่ 4 ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขดังนี้

(1) เนื้อหาการฝึกอบรมควรเพิ่มเนื้อหาในส่วนของการตรวจความถูกต้องของเส้นไหมยืนภายหลังการถักตะกอ

(2) ในด้านการประเมินผล ควรเพิ่มเติมการประเมินผลงานการปฏิบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

(3) การใช้คำศัพท์ควรใช้คำว่า การเตรียมเส้นไหมยืนแทนการทำเส้นยืน

3.2.5 หน่วยการฝึกอบรมที่ 5 ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขดังนี้

(1) ในด้านเนื้อหาควรเพิ่มเติมเนื้อหา 3 เรื่องด้วยกัน คือ การต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งขณะทอเมื่อเส้นไหมยืนหรือเส้นไหมพุ่งขาด การปรับและปล่อยเส้นไหมยืนขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ให้พอเหมาะและการหวีเส้นไหมยืน

(2) ในด้านการประเมินผล ควรเพิ่มเติมการประเมินผลงานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.2.6 หน่วยการฝึกอบรมที่ 6 ผู้เชี่ยวชาญไม่ได้เสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขเรื่องใด ๆ

3.3 ในด้านข้อเสนอแนะทั่วไป ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมการฝึกอบรม ในส่วนที่มีการแบ่งกลุ่มศึกษาเอกสาร/การอภิปรายว่าควรระมัดระวังเลือกใช้ให้เหมาะสมเนื่องจากผู้เข้าอบรมเป็นชาวบ้าน กิจกรรมดังกล่าวอาจไม่ได้ผลเท่าที่ควร หรือถ้าใช้ก็จะต้องใช้อย่างระมัดระวัง และมีคำถาม หรือประเด็นที่ชัดเจนให้แสดงความคิดเห็น

ผลของการปรับปรุงหลักสูตรก่อนการนำไปใช้

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการประเมินโครงร่างหลักสูตรมาปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ดังนี้

1. **ในภาพรวมองค์ประกอบหลักสูตร** ยังคงเดิมซึ่งประกอบด้วยสภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถภาพที่มุ่งเน้น หน่วยการฝึกอบรม และแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้

2. **ในรายละเอียดของหน่วยการฝึกอบรม** มีการปรับปรุงแก้ไขดังนี้ คือ

2.1 ในการฝึกอบรมที่ 1 มีการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

(1) กิจกรรมการฝึกอบรม ได้เพิ่มเติมกิจกรรมการศึกษาดูงานการทอผ้าไหมมัดหมี่จากแหล่งต่าง ๆ

(2) ในวิธีการประเมินผลได้เพิ่มเติมการสังเกตการซักถามปัญหาและเรื่องราวต่าง ๆ จากการศึกษาดูงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2.2 หน่วยการฝึกอบรมที่ 2 มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

(1) จุดมุ่งหมายเฉพาะของหลักสูตรเกี่ยวกับ การชั่ง ตวง วัด เกี่ยวกับเส้นไหม และผ้าไหมมัดหมี่

(2) มีการเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับการชั่ง ตวง วัด เกี่ยวกับเส้นไหม และผ้าไหมมัดหมี่

(3) มีการเพิ่มเติมกิจกรรมการประเมินผล ด้านการประเมินผลงานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

(4) มีการเพิ่มเติมใบงานเกี่ยวกับการ ชั่ง ตวง วัดเกี่ยวกับเส้นไหมและผ้าไหมมัดหมี่

2.3 หน่วยการฝึกอบรมที่ 3 มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

(1) เพิ่มจุดมุ่งหมายเฉพาะเกี่ยวกับการต่อเส้นไหมพุ่ง เมื่อเส้นไหมพุ่งขาดขณะกรอ

(2) เพิ่มเนื้อหาย่อยเรื่องการต่อเส้นไหมพุ่ง เมื่อเส้นไหมพุ่งขาดขณะกรอในหัวข้อการกรอเส้นไหมพุ่งภายหลังการฟอกแล้วเข้าอัก

(3) ปรับปรุงใบงานให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เปลี่ยนไป

(4) ในส่วนของการประเมินผล ได้เพิ่มการประเมินผลงานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.4 หน่วยการฝึกอบรมที่ 4 มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

(1) เพิ่มจุดมุ่งหมายเฉพาะ เกี่ยวกับการตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืน ภายหลังการถักตะกอแล้ว

(2) เพิ่มเนื้อหา เกี่ยวกับการตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืนภายหลังการถักตะกอแล้ว

(3) ในส่วนของวิธีการประเมินผล ได้ปรับปรุงเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประเมินผลงานการปฏิบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

(4) ได้ปรับเปลี่ยนคำศัพท์บางคำที่ใช้ เช่น การเปลี่ยนคำศัพท์ในเรื่อง การทำเส้นยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ เป็นการเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่และการเปลี่ยนคำศัพท์ที่ใช้คำว่าเส้นยืน ได้แก้ไขเป็นเส้นไหมยืนเป็นต้น

(5) ปรับปรุงใบงานให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เปลี่ยนไป

(6) ในส่วนของการประเมินผล ได้เพิ่มการประเมินผลงานภาคปฏิบัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.5 หน่วยการฝึกอบรมที่ 5 มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

(1) เพิ่มจุดมุ่งหมายเฉพาะ เกี่ยวกับการต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งเมื่อเส้นไหมพุ่งขาดขณะทอ การปรับและปล่อย เส้นไหมยืนให้เหมาะสม และการหวีเส้นไหมยืน

(2) เพิ่มเนื้อหา 3 เรื่องด้วยกัน คือ การต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่ง เมื่อเส้นไหมดังกล่าวขาดขณะทอ การปรับปล่อยเส้นไหมยืนและการหวีเส้นไหมยืน

(3) ปรับปรุงใบงานให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เปลี่ยนไป

(4) ในส่วนของการประเมินผลได้เพิ่มการประเมินผลการปฏิบัติงานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.6 หน่วยการฝึกอบรมที่ 6 มีการปรับปรุงและประเมินผลการปฏิบัติงานให้ชัดเจนยิ่งขึ้นไป

3. ในส่วนของระยะเวลาในการฝึกอบรม ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างกว้าง ๆ ประมาณ 520 ชั่วโมงหรือ 80 วันๆ ละ 6 ชั่วโมง 30 นาที ดังตาราง 15

ตาราง 15 แสดงเวลาที่ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดหลักสูตร

ลำดับที่	กิจกรรม/เนื้อหา	เวลาที่ใช้(ชั่วโมง)
1.	การรายงานตัว	1
2.	พิธีเปิดการฝึกอบรม	0.5
3.	การประเมินผลก่อนการฝึกอบรมในภาพรวม	1.5
4.	ประเมินผลก่อนการฝึกอบรม หน่วยที่ 1	0.5
5.	ฝึกอบรมหน่วยที่ 1	12.0
6.	ประเมินผลหลังการฝึกอบรม หน่วยที่ 1	0.5
7.	ประเมินผลก่อนการฝึกอบรม หน่วยที่ 2	0.5
8.	ฝึกอบรมหน่วยที่ 2	16.0
9.	ประเมินผลหลังการฝึกอบรม หน่วยที่ 2	0.5
10.	ประเมินผลก่อนการฝึกอบรม หน่วยที่ 3	1.0
11.	ฝึกอบรมหน่วยที่ 3	120.0
12.	ประเมินผลหลังการฝึกอบรมหน่วยที่ 3	1.0
13.	ประเมินผลก่อนการฝึกอบรม หน่วยที่ 4	1.0
14.	ฝึกอบรมหน่วยที่ 4	72.0
15.	ประเมินผลหลังการฝึกอบรม หน่วยที่ 4	1.0
16.	ประเมินผลก่อนการฝึกอบรม หน่วยที่ 5	1.0
17.	ฝึกอบรมหน่วยที่ 5	252.0
18.	ประเมินผลหลังการฝึกอบรมหน่วยที่ 5	1.0
19.	ประเมินผลก่อนการฝึกอบรม หน่วยที่ 6	1.0

ตาราง 15 (ต่อ)

ลำดับที่	กิจกรรม/เนื้อหา	เวลาที่ใช้(ชั่วโมง)
20.	ฝึกอบรมหน่วยที่ 6	30.0
21.	ประเมินผลหลังการฝึกอบรมหน่วยที่ 6	1.0
22.	ประเมินผลหลังการฝึกอบรมในภาพรวม	4.5
23.	พิธีปิดการฝึกอบรม	0.5
	รวม	520.0

ผลการทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตรจากข้อมูลในสถานการณ์จริง

การศึกษาในขั้นตอนนี้ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญได้แก่ มุ่งศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากการใช้หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท ศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และวิทยากรจากการใช้หลักสูตร ศึกษาปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น และเพื่อการประเมินหลักสูตร ซึ่งผลดังกล่าวจะได้นำเสนอตามลำดับต่อไป

1. **ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม**

การศึกษาในประเด็นนี้ผู้วิจัยศึกษาผลสัมฤทธิ์ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในสองประเด็นหลักคือ ประเด็นแรกศึกษาผลสัมฤทธิ์ในภาพรวมคือด้านความรู้ ทักษะ ทัศนคติและผลงาน ส่วนประเด็นที่สองศึกษาผลสัมฤทธิ์ในแต่ละหน่วยการฝึกอบรมใน

ด้านความรู้ และทักษะซึ่งผลดังกล่าวมีดังนี้

1.1 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในภาพรวม

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในกรณีนี้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ในลักษณะของการศึกษาความก้าวหน้าของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จากการเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการฝึกอบรมโดยใช้สถิติ วิลคอกซั่น ไซน์แรงค์เทสต์ (Wilcoxon's signed rank test)วิเคราะห์และทดสอบสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ส่วนการศึกษาผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมนั้น ใช้วิธีการประเมินโดยประเมินจากผลผลิตผ้าไหม ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทอคนละ 6 ผืน โดยคณะกรรมการ 5 คน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวมีดังนี้

1.1.1 ผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านความรู้ ผู้วิจัยได้ประเมินระดับความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยให้ผู้เข้ารับการอบรมประเมินตนเอง จากนั้นนำข้อมูลดังกล่าวมาสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล เพื่อตรวจสอบความมั่นใจ และปรับระดับความรู้ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม จากนั้นผู้วิจัยเปรียบเทียบระดับความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ตามหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 21 คน ก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้สถิติวิลคอกซั่น ไซน์ แรงค์ เทสต์ ปรากฏผลดังตาราง 16

ตาราง 16 แสดงการเปรียบเทียบระดับความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม

คนที่	คะแนนระดับความรู้		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
1	56	199	143	12.5	12.5	
2	81	212	131	6	6	
3	52	185	133	8	8	
4	64	186	122	4	4	
5	55	182	127	5	5	
6	56	216	160	19	19	
7	52	197	145	14	14	
8	81	200	119	2	2	
9	56	228	172	20	20	
10	72	224	152	16	16	
11	77	186	109	1	1	
12	58	216	158	18	18	
13	72	208	136	10	10	
14	57	231	174	21	21	
15	66	199	133	8	8	
16	77	227	150	15	15	

ตาราง 16 (ต่อ)

คนที่	คะแนนระดับความรู้		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
17	89	222	133	8	8	
18	73	216	143	12.5	12.5	
19	81	202	121	3	3	
20	69	223	154	17	17	
21	85	227	142	11	11	
				รวม	T_+=231	T_-=0**

$T_{(\alpha=0.01, n=21)}$= 49 ; ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 16 พบว่า ภายหลังการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีระดับความรู้สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1.1.2 ผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านทักษะ ผู้วิจัยได้ประเมินระดับทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ก่อนการอบรมโดยการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และจากการที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลทั้งสองส่วนมาปรับให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด สำหรับภายหลังการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้

ใช้วิธีการให้ผู้เข้ารับการอบรมประเมินตนเอง แล้วนำข้อมูลมาปรับให้ตรงกับความเป็นจริงโดยอาศัยข้อมูลจากการสังเกตของผู้วิจัยตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นนำคะแนนก่อนและหลังการฝึกอบรมมาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติ วิลคอกซั่น ไซน์แรงค์ เทสต์ ปรากฏดังตาราง 17

ตาราง 17 แสดงการเปรียบเทียบระดับทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม

คนที่	คะแนนระดับทักษะ		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
1	47	157	110	12	12	
2	72	175	103	9.5	9.5	
3	43	147	104	11	11	
4	54	152	98	7	7	
5	47	158	111	13	13	
6	47	150	103	9.5	9.5	
7	42	154	112	14	14	
8	68	154	86	3	3	
9	53	189	136	20	20	
10	51	174	123	18	18	
11	64	136	72	1	1	

ตาราง 17 (ต่อ)

คนที่	คะแนนระดับทักษะ		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
12	53	180	127	19	19	
13	64	164	100	8	8	
14	44	192	148	21	21	
15	69	160	91	6	6	
16	67	181	114	15.5	15.5	
17	90	180	90	5	5	
18	60	174	114	15.5	15.5	
19	68	150	82	2	2	
20	56	176	120	17	17	
21	78	165	87	4	4	
				รวม	$T_+=231$	$T_-=0^{**}$

$T_{(\alpha=0.01, n=21)}= 49$; ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 17 พบว่า ภายหลังการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะในการทอผ้าไหมมัดหมี่สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

1.1.3 ผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ในด้านทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ผู้วิจัยทำการประเมินระดับทัศนคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบเองรวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในประเด็นที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสงสัย ตลอดจนการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ แล้วนำคะแนนก่อนและหลังการฝึกอบรมเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติวิลคอกซั่น ไซน์ แรงค์ เทสต์ ปรากฏตัวตามตาราง 18

ตาราง 18 แสดงการเปรียบเทียบระดับทัศนคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อน และหลังการฝึกอบรม

คนที่	คะแนนระดับทัศนคติ		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
1	56	63	7	6.5	6.5	
2	52	57	5	3	3	
3	57	61	4	1.5	1.5	
4	51	65	14	11.5	11.5	
5	50	54	4	1.5	1.5	
6	42	75	33	21	21	

ตาราง 18 (ต่อ)

คนที่	คะแนนระดับทัศนคติ		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
7	47	69	22	15	15	
8	58	64	6	4.5	4.5	
9	55	69	22	11.5	11.5	
10	49	63	14	11.5	11.1	
11	48	62	14	11.5	11.5	
12	44	69	25	17	17	
13	54	63	9	8	8	
14	40	71	31	20	20	
15	40	69	29	19	19	
16	43	67	24	16	16	

ตาราง 18 (ต่อ)

คนที่	คะแนนระดับทัศนคติ		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
17	58	73	15	14	14	
18	53	59	6	4.5	4.5	
19	40	68	28	18	18	
20	49	59	10	9	9	
21	57	64	7	6.5	65	
				รวม	$T_+=231$	$T_-=0^{**}$

$T_{(\alpha=0.01,n=21)}= 49$; ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 18 พบว่า ภายหลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1.1.4 ผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรม ผู้วิจัยทำการประเมินผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยการประเมินคุณภาพจากคุณลักษณะทางกายภาพของผ้าไหมมัดหมี่ ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทอเสร็จเป็นรายบุคคล โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พิจารณาตัดสิน ซึ่งการพิจารณาตัดสินคุณภาพผ้า

ไหมมัดหมี่ดังกล่าว คณะกรรมการจะพิจารณาใน 5 คุณลักษณะคือ ความชัดเจนของลวดลาย ความสวยงามของสีสัน ความสม่ำเสมอของเนื้อผ้า ความสม่ำเสมอของริมขอบผ้า และการมีขนาดมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด อนึ่งในการพิจารณาคุณลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมใน 3 ส่วนด้วยกันคือ ประเมินคุณลักษณะจากผลงานทอผืนแรก ผลงานผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุด และภาพรวมทุกผืน จากผลงานทั้งหมด 6 ผืน ซึ่งจากผลการประเมินดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

1.1.4.1 ผลการประเมินคุณภาพ ด้านความชัดเจนของลวดลาย ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการประเมินผลงานด้านความชัดเจนของลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งเป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตาราง 19

ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของความชัดเจนของลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นผลงานของผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมรายบุคคล จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

คนที่	ผืนแรก		ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุด		ภาพรวมทุกผืน	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
1	3.00	0.0000	4.40	0.5477	4.00	0.5477
2	3.00	0.0000	4.60	0.5477	4.20	0.4472
3	3.00	0.0000	4.60	0.5477	4.20	0.4472
4	1.80	0.4472	2.60	0.5477	2.40	0.5477
5	2.80	0.4472	3.80	0.4472	3.60	0.5477
6	1.60	0.5477	3.20	0.4472	2.80	0.4472
7	1.40	0.5477	2.80	0.4472	2.20	0.4472
8	2.20	0.4472	3.80	0.4472	3.60	0.5477
9	3.00	0.0000	4.60	0.5477	4.60	0.5447
10	2.80	0.4472	4.00	0.0000	4.00	0.0000
11	2.60	0.5477	3.60	0.5477	3.80	0.4472
12	2.40	0.5477	3.80	0.4472	3.60	0.5477
13	2.40	0.5477	4.80	0.0000	4.00	0.7071

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผืนแรก		ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุด		ภาพรวมทุกผืน	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
14	3.00	0.0000	4.80	0.4472	4.80	0.4472
15	2.80	0.4472	4.40	0.5477	4.40	0.5477
16	3.00	0.0000	4.60	0.5477	4.60	0.5477
17	3.20	0.4472	4.82	0.4472	4.80	0.4472
18	3.20	0.4472	4.60	0.5477	4.60	0.5477
19	1.60	0.8944	2.80	0.4472	2.40	0.5477
20	3.00	0.0000	4.60	0.5477	4.40	0.5477
21	3.00	0.0000	4.60	0.5447	4.40	0.5477

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 19 แปลความหมายได้ดังนี้

(1) คุณภาพในด้าน ความชัดเจนของลวดลาย ของผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ผืนแรกผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมมี ผลงานดังกล่าวในระดับต่าง ๆ ดังนี้ คือระดับปานกลาง 15 คน ระดับที่ต้องปรับปรุง 5 คน และระดับที่ต้องปรับปรุงอย่างมาก 1 คน ทั้งนี้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วพบว่าไม่มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนใดมีคุณภาพของผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ ในด้านความชัดเจนของลวดลาย ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดให้

(2) คุณภาพในด้านความชัดเจนของลวดลาย ของผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุด ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลงานดังกล่าวในระดับต่าง ๆ คือ ระดับมากที่สุด 9 คน ระดับมาก 8 คน และระดับปานกลาง 4 คน ทั้งนี้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วพบว่า มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคุณภาพของผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ ในด้านความชัดเจนของลวดลายผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 17 คน

(3) คุณภาพในด้านความชัดเจนของลวดลาย ของผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ ในภาพรวมทุกผืนของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมแต่ละคนผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาเห็นว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคุณภาพของผลงานดังกล่าวในระดับต่าง ๆ ดังนี้ คือ ระดับมากที่สุด 5 คน ระดับมาก 12 คน และระดับปานกลาง 1 คน และระดับที่ต้องปรับปรุง 3 คน ทั้งนี้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว พบว่า มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคุณภาพของผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ในด้านความชัดเจนของลวดลาย ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 17 คน

1.1.4.2 ผลการประเมินคุณภาพ ด้านความสวยงามของสีสันของผ้าไหมมัดหมี่ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการประเมินผลด้านความสวยงามของสีสันผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งเป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปรากฏผลดังตารางที่ 20

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของความสวยงามของสีสันผ้าไหมมัดหมี่ ที่เป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมรายบุคคล จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

คนที่	ผืนแรก		ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุด		ภาพรวมทุกผืน	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
1	3.20	0.8366	4.60	0.5477	4.20	0.4472
2	2.80	0.8366	4.80	0.4472	4.20	0.4472
3	3.20	0.4472	4.80	0.4472	4.60	0.5477
4	2.00	0.7071	2.80	0.4472	2.60	0.5477
5	2.80	0.4472	4.00	0.0000	3.60	0.5477
6	2.00	0.5477	4.20	0.4472	3.80	0.4472
7	2.20	0.8366	3.20	0.4472	2.80	0.4472
8	2.80	0.8366	3.60	0.5477	4.00	0.0000
9	3.40	0.5477	4.80	0.4472	4.60	0.5477
10	3.00	1.0000	4.49	0.5477	3.80	0.4472
11	2.80	0.8366	3.75	0.5000	3.60	0.5477
12	2.80	0.8366	3.40	0.5477	3.60	0.4472
13	3.00	1.0000	4.00	0.0000	3.80	0.4472

ตารางที่ 20 (ต่อ)

คนที่	ผืนแรก		ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุด		ภาพรวมทุกผืน	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
14	3.20	0.8366	4.80	0.4472	4.42	0.5477
15	2.75	0.9574	4.40	0.5477	4.00	0.0000
16	3.60	0.8944	4.80	0.4472	4.60	0.5477
17	3.60	0.8944	4.80	0.4472	4.80	0.4472
18	3.80	0.8366	4.40	0.5477	4.40	0.5477
19	2.20	0.5477	3.20	0.4472	2.80	0.4472
20	3.60	0.5477	4.60	0.5477	4.60	0.5477
21	3.40	0.5477	4.80	0.4472	4.60	0.5477

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาราง 20 แปลความหมายได้ดังนี้

(1) คุณภาพในด้านความสวยงามของสีสันผ้าไหมมัดหมี่ผืนแรกของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีผลงานดังกล่าวในระดับต่าง ๆ ดังนี้ คือระดับมาก 5 คน ระดับปานกลาง 12 คน และระดับที่ต้องปรับปรุง 4 คน ทั้งนี้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วพบว่า มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคุณภาพของผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ผืนแรก ในด้านความสวยงามของสีสันผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 5 คน

(2) คุณภาพในด้านความสวยงามของสีสันผ้าไหมมัดหมี่ผืนสุดท้ายหรือผืนที่ดีที่สุดของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีผลงานดังกล่าวในระดับต่าง ๆ ดังนี้คือ ระดับมากที่สุด 9 คน ระดับมาก 8 คนและระดับปานกลาง 4 คน ทั้งนี้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วพบว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคุณภาพของผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุด ในด้านความสวยงามของสีสัน ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 17 คน

(3) คุณภาพในด้านความสวยงามของสีสันผ้าไหมมัดหมี่ ในภาพรวมทุกผืนของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่มีผลงานดังกล่าวในระดับต่าง ๆ ดังนี้คือ ระดับมากที่สุด 5 คน ระดับมาก 12 คน และระดับปานกลาง 4 คน ทั้งนี้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วพบว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคุณภาพของผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ในภาพรวมทุกผืนในด้านความสวยงามของสีสัน ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 17 คน

1.1.4.3 ผลการประเมินคุณภาพ ด้านความสม่ำเสมอของเนื้อผ้า ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการประเมินผลด้านความสม่ำเสมอของเนื้อผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งเป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏดังตาราง 21

ตาราง 21 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของความสม่ำเสมอของเนื้อผ้าไหมมัดหมี่ ที่เป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมรายบุคคล จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

คนที่	ผืนแรก		ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุด		ภาพรวมทุกผืน	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
1	3.00	0.0000	4.40	0.5477	4.00	0.0000
2	3.00	0.0000	4.60	0.5477	4.20	0.4472
3	3.00	0.0000	4.60	0.5477	4.20	0.4472
4	1.80	0.4472	2.60	0.5477	2.40	0.5477
5	2.80	0.4472	3.80	0.4472	3.60	0.5477
6	1.60	0.5477	3.20	0.4472	2.80	0.4472
7	1.40	0.5477	2.80	0.4472	2.20	0.4472
8	2.20	0.4472	3.80	0.4472	3.60	0.5477
9	3.00	0.0000	4.60	0.5477	4.60	0.5477
10	2.80	0.4472	4.00	0.0000	4.00	0.0000
11	2.60	0.5477	3.60	0.5477	3.80	0.4472
12	2.40	0.5477	3.80	0.4472	3.60	0.5477
13	2.40	0.5477	4.00	0.0000	4.00	0.7071

ตาราง 21 (ต่อ)

คนที่	ผืนแรก		ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุด		ภาพรวมทุกผืน	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
14	3.00	0.0000	4.80	0.4472	4.80	0.4472
15	2.80	0.4472	4.40	0.5477	4.40	0.5477
16	3.00	0.0000	4.60	0.5477	4.60	0.5477
17	3.20	0.4472	4.80	0.4472	4.80	0.4477
18	3.20	0.4472	4.60	0.5477	4.60	0.5477
19	1.60	0.8944	2.80	0.4472	2.40	0.5477
20	3.00	0.0000	4.60	0.5477	4.40	0.5477
21	3.00	0.0000	4.60	0.5477	4.40	0.5477

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 21 แปลความหมายได้ดังนี้

(1) คุณภาพในด้านความสม่ำเสมอของเนื้อผ้าไหมมัดหมี่ ผืนแรกของผู้เข้ารับการฝึกอบรมผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่า มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีผลงานดังกล่าวในระดับต่าง ๆ ดังนี้คือ ระดับปานกลาง 14 คน ระดับที่ต้องปรับปรุง 6 คน และระดับที่ต้องปรับปรุงอย่างมาก 1 คน ทั้งนี้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วพบว่าไม่มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนใดที่มีคุณภาพของผลงานในการทอผ้าไหมมัดหมี่ ผืนแรกในด้านความสม่ำเสมอของเนื้อผ้า ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

(2) คุณภาพในด้านความสม่ำเสมอของเนื้อผ้าไหมมัดหมี่ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุด ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่า มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีผลงานดังกล่าวในระดับต่าง ๆ ดังนี้คือ ระดับมากที่สุด 9 คน ระดับมาก 8 คน และระดับปานกลาง 4 คน ทั้งนี้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคุณภาพของผลงานในการทอผ้าไหมมัดหมี่ผืนที่ดีที่สุด/ผืนที่สวยที่สุดในด้านความสม่ำเสมอของเนื้อผ้าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 17 คน

(3) คุณภาพในด้านความสม่ำเสมอของเนื้อผ้าไหมมัดหมี่ ในภาพรวมทุกผืนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีผลงานดังกล่าวในระดับต่าง ๆ ดังนี้ คือ ระดับมากที่สุด 5 คน ระดับมาก 12 คน ระดับปานกลาง 1 คน และระดับที่ต้องปรับปรุง 3 คน ทั้งนี้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วพบว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคุณภาพของผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ในภาพรวมทุกผืนในด้านความสม่ำเสมอของเนื้อผ้าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 17 คน

1.1.4.4 ผลการประเมินคุณภาพในด้าน ความสม่ำเสมอของริมขอบผ้า ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการประเมินผล ด้านความสม่ำเสมอของริมขอบผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งเป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏดังตาราง 22

ตาราง 22 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของความสม่ำเสมอริมขอบผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมรายบุคคลจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

คนที่	ผืนแรก		ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุด		ภาพรวมทุกผืน	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
1	2.80	0.8366	4.60	0.5477	4.00	0.0000
2	3.20	0.8366	5.00	0.0000	4.00	0.0000
3	3.40	0.5477	5.00	0.0000	4.00	0.0000
4	1.40	0.5477	2.40	0.5477	2.00	0.0000
5	2.40	0.5477	4.00	0.0000	3.40	0.5477
6	1.60	0.5477	3.40	0.8944	2.60	0.5477
7	1.60	0.5477	2.40	0.5477	2.00	0.0000
8	2.40	0.5477	3.60	0.5477	3.40	0.5000
9	3.60	0.8944	5.00	0.0000	4.60	0.5477
10	3.00	0.7071	4.20	0.4472	4.00	0.0000
11	2.80	0.4472	3.60	0.5477	3.60	0.5477
12	2.40	0.5477	3.80	0.4472	3.40	0.4472
13	2.20	0.4472	4.00	0.0000	3.80	0.4472

ตาราง 22 (ต่อ)

คนที่	ผืนแรก		ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุด		ภาพรวมทุกผืน	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{\bar{X}}$	S
14	3.60	0.6992	5.00	0.0000	4.80	0.4472
15	3.60	0.6992	4.00	0.5477	4.00	0.0000
16	3.60	0.6992	5.00	0.0000	4.80	0.4472
17	3.60	0.8944	5.00	0.0000	5.00	0.0000
18	3.60	0.6992	5.00	0.0000	4.60	0.5477
19	1.40	0.5477	2.60	0.5477	2.00	0.0000
20	3.00	1.2224	4.80	0.4472	4.40	0.5477
21	3.22	1.0954	4.60	0.5477	4.40	0.5477

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 22 แปลความหมายได้ดังนี้

(1) คุณภาพในด้านความสม่ำเสมอ ของริมขอบผ้าไหมมัดหมี่ผืนแรกของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีผลงานดังกล่าวในระดับต่าง ๆ ดังนี้คือ ระดับมากมี 5 คน ระดับปานกลางมี 8 คน ระดับที่ต้องปรับปรุงมี 6 คน และระดับที่ต้องปรับปรุงมากมี 2 คน ทั้งนี้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว พบว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคุณภาพของผลงานในการทอผ้าไหมมัดหมี่ด้านความสม่ำเสมอของริมขอบผ้า จากการทอผืนแรกผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้จำนวน 5 คน

(2) คุณภาพในด้านความสม่ำเสมอของริมขอบผ้าไหมมัดหมี่ ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุดของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลงานดังกล่าวในระดับต่าง ๆ ดังนี้คือ ระดับมากที่สุด 10 คน ระดับมาก 7 คน ระดับปานกลาง 2 คน และระดับที่ต้องปรับปรุงมี 2 คน ทั้งนี้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว พบว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคุณภาพของผลงานในการทอผ้าไหมมัดหมี่ด้านความสม่ำเสมอของริมขอบผ้าของผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุดด้านความสม่ำเสมอของริมขอบผ้า ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 17 คน

(3) คุณภาพในด้านความสม่ำเสมอ ของริมขอบผ้าไหมมัดหมี่ในภาพรวมทุกผืนของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลงานดังกล่าวในระดับต่าง ๆ ดังนี้คือ ระดับมากที่สุด 5 คน ระดับมาก 9 คน ระดับปานกลาง 4 คน และระดับที่ต้องปรับปรุงมี 4 คน ทั้งนี้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว พบว่า มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคุณภาพของผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ด้านความสม่ำเสมอของริมขอบผ้าในภาพรวมทุกผืน ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 14 คน

1.1.4.5 ผลการประเมินคุณภาพด้านการมีขนาดได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการประเมินผลด้านการมีขนาดได้มาตรฐานของผ้าไหมมัดหมี่ ที่ทอตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งเป็นผลงานของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏดังตาราง 23

ตาราง 23 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของการมีขนาดได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดของผ้าไหมมัดหมี่ซึ่งเป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

คนที่	ผืนแรก		ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุด		ภาพรวมทุกผืน	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
1	3.00	0.7071	4.20	0.4472	4.00	0.0000
2	3.80	0.8366	4.20	0.4472	4.00	0.0000
3	3.50	0.5773	4.40	0.5477	4.20	0.4472
4	2.20	0.8366	2.20	0.4472	2.00	0.0000
5	2.60	0.8944	3.40	0.8944	3.40	0.5477
6	1.40	0.5477	2.80	0.8366	2.20	0.4472
7	1.80	0.8366	2.80	0.8366	2.20	0.4472
8	2.60	0.8944	3.60	0.5477	3.60	0.5477
9	3.40	0.5744	4.40	0.5477	4.20	0.4472
10	3.20	0.8366	4.00	0.0000	4.00	0.0000
11	2.80	0.8366	4.20	0.4472	3.80	0.4472
12	2.40	0.5477	4.00	0.0000	3.40	0.4472
13	2.60	0.8944	4.00	0.0000	3.80	0.4472

ตาราง 23 (ต่อ)

คนที่	ผืนแรก		ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุด		ภาพรวมทุกผืน	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
14	2.80	0.8366	4.20	0.4472	4.00	0.0000
15	3.20	0.4472	4.20	0.4472	4.00	0.0000
16	3.80	0.4472	4.00	0.0000	4.00	0.0000
17	4.00	0.0000	4.00	0.0000	4.00	0.0000
18	4.00	0.0000	4.00	0.0000	4.00	0.0000
19	1.60	0.5477	3.20	0.8366	2.60	0.5477
20	3.20	0.4472	4.00	0.0000	4.00	0.0000
21	3.40	0.5477	4.00	0.0000	4.00	0.0000

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 23 แปลความหมายได้ดังนี้

(1) คุณภาพในด้านการมีขนาดมาตรฐาน ตามเกณฑ์ที่กำหนดของผ้าไหมมัดหมี่ ผืนแรกของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่า มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีผลงานดังกล่าวในระดับต่างๆ ดังนี้คือระดับมาก 5 คน ระดับปานกลาง 11 คน ระดับที่ต้องปรับปรุง 4 คน และระดับที่ต้องปรับปรุงอย่างมาก 1 คน ทั้งนี้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วพบว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคุณภาพของผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ผืนแรกใน ด้านการมีขนาดมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดมีจำนวน 5 คน

(2) คุณภาพในด้านการมีขนาดมาตรฐานตามเกณฑ์ ที่กำหนดของผ้าไหมมัดหมี่ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุด ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาเห็นว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีผลงานดังกล่าวในระดับต่าง ๆ ดังนี้คือ ระดับมาก 16 คน ระดับปานกลาง 4 คนและระดับที่ต้องปรับปรุง 1 คน ทั้งนี้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว พบว่า มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคุณภาพของผลงานในการทอผ้าไหมมัดหมี่ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุดในด้านการมีขนาดได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด ผ่านเกณฑ์ 16 คน

(3) คุณภาพในด้านการมีขนาดมาตรฐานตามเกณฑ์ ที่กำหนดของผ้าไหมมัดหมี่ในภาพรวมทุกผืน ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลงานดังกล่าวในระดับต่าง ๆ ดังนี้คือ ระดับมาก 15 คน ระดับปานกลาง 3 คน และระดับที่ต้องปรับปรุงอีก 3 คนทั้งนี้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว พบว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่มีคุณภาพของผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ในภาพรวมทุกผืน ในด้านการมีขนาดได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด ผ่านเกณฑ์ 15 คน

1.1.4.6 ผลการประเมินคุณภาพผ้าไหมมัดหมี่ในภาพรวม ทุกคุณลักษณะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมรายบุคคล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการประเมินคุณภาพผ้าไหมมัดหมี่ในทุก ๆ คุณลักษณะมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏดังตาราง 24

ตาราง 24 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของคุณภาพผลงานของการทอผ้าไหมมัดหมี่ในภาพรวมทุกคุณลักษณะ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมรายบุคคลจากการประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

คนที่	ผืนแรก		ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุด		ภาพรวมทุกผืน	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
1	2.96	0.6274	4.48	0.5276	4.04	0.0894
2	3.12	0.5914	4.68	0.3778	4.12	0.2683
3	3.13	0.4038	4.76	0.3085	4.28	0.3979
4	1.72	0.5972	2.56	0.4874	2.28	0.3651
5	2.52	0.4673	3.84	0.2683	3.52	0.5477
6	1.60	0.6170	3.48	0.6924	2.84	0.5451
7	1.56	0.5537	2.48	0.5972	2.32	0.3778
8	2.40	0.5452	3.68	0.4181	3.56	0.4085
9	3.20	0.5075	4.76	0.3085	4.52	0.5276
10	2.88	0.7074	4.16	0.2884	3.92	0.1788
11	2.64	0.6231	3.83	0.3683	3.60	0.4874
12	2.44	0.5854	3.72	0.3979	3.52	0.4673
13	2.48	0.5841	4.00	0.0000	3.76	0.5192

ตาราง 24 (ต่อ)

คนที่	ผืนแรก		ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุด		ภาพรวมทุกผืน	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
14	3.00	0.5840	4.76	0.2683	4.48	0.3979
15	2.95	0.6197	4.32	0.5075	4.04	0.1989
16	3.34	0.5431	4.68	0.1989	4.48	0.4181
17	3.56	0.5567	4.76	0.1788	4.72	0.1788
18	3.60	0.5061	4.56	0.3085	4.44	0.4381
19	1.64	0.6199	2.92	0.5451	2.44	0.4181
20	3.12	0.6108	4.56	0.3979	4.32	0.4180
21	3.08	0.5477	4.60	0.3085	4.30	0.4181

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 24 แปลความหมายได้ดังนี้

(1) ผลการประเมินคุณภาพผ้าไหมมัดหมี่ผืนแรกในภาพรวมทุก ๆ คุณลักษณะผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่า มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีผลงานที่มีคุณภาพในระดับต่างๆ ดังนี้คือ ระดับดี 2 คน ระดับปานกลาง 12 คน และระดับที่ต้องปรับปรุง 7 คน ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว พบว่ามีผู้ที่มีผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ผืนแรกผ่านเกณฑที่กำหนดไว้ 2 คน

(2) ผลการประเมินคุณภาพผ้าไหมมัดหมี่ผืนสุดท้าย/ผืนที่ดีที่สุด ในภาพรวมทุก ๆ คุณลักษณะผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่ามีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีผลงานที่มีคุณภาพ

ในระดับต่าง ๆ คือ ระดับดีมาก 9 คน ระดับดี 8 คน และ ระดับปานกลาง 4 คน ทั้งนี้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วพบว่ามีผู้ที่ เข้ารับการฝึกอบรมที่มีผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ในภาพรวมทุกคุณลักษณะ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 17 คน

(3) ผลการประเมินคุณภาพผ้าไหมมัดหมี่ ภาพรวมทุกผืนในทุกๆ คุณลักษณะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่า มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีผลงานที่มีคุณภาพในระดับต่าง ๆ ดังนี้คือ ระดับดีมาก มี 2 คน ระดับดี 15 คน ระดับปานกลาง 1 คน และระดับที่ต้องปรับปรุง 3 คน ทั้งนี้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วพบว่า มีผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมที่มีผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ในภาพรวมทุก ๆ คุณลักษณะ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 17 คน

1.1.5 ผลการศึกษาคุณลักษณะทางเคมีของผ้าไหมมัดหมี่ ที่เป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม การศึกษาในประเด็นนี้ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบดูว่าผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม สีตกหรือไม่ โดยทำการสุ่มผ้าไหมมัดหมี่ที่ทอเสร็จแล้ว จำนวน 6 ผืน แยกเป็น 3 กลุ่ม ตามลักษณะของสีที่ย้อมกลุ่มละ 2 ผืน คือ ผืนที่ย้อม 2-3 สี 4-5 สีและมากกว่า 5 สี ผลการตรวจสอบโดยการนำผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าวไปซักด้วยน้ำที่ผสมผงซักฟอก ปรากฏว่าสีตกทุกผืน จึงกล่าวได้ว่า ผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ไม่มีคุณลักษณะทางเคมี ตามเกณฑ์ที่กำหนด คือสีไม่ตก อนึ่งการที่ผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าวมีสีตกนั้น เนื่องจากการฝึกอบรมครั้งนี้ ไม่สามารถนำผ้าไหมที่เป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปเข้าสู่กระบวนการเคลือบสารกันสีตก หรือกระบวนการขยายโมเลกุลสี ให้ใหญ่ขึ้นเพื่อป้องกันสีตก เพราะเป็นเรื่องยุ่งยากและกระบวนการดังกล่าวก็มีเฉพาะในระบบโรงงานอุตสาหกรรมเท่านั้น

1.1.6 ผลการศึกษาคุณลักษณะผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งเป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามเกณฑ์การส่งออกผ้าไหมของกระทรวงพาณิชย์ การศึกษาในประเด็นนี้

ผู้วิจัยนำผ้าไหมมัดหมี่ไปเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานการส่งผ้าไหมออกต่างประเทศ ของกระทรวงพาณิชย์ใน 5 คุณลักษณะคือ ชนิดของไหมที่ใช้ ขนาดของผ้า ความเรียบร้อยไม่เปรอะเปื้อน จำนวนเส้นไหมยืนต่อระยะหนึ่งเซนติเมตร และน้ำหนักต่อพื้นที่หนึ่งตารางเมตร ซึ่งผลการตรวจสอบเฉพาะผืนที่ดี หรือผืนสุดท้ายของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคน พบว่า ผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ครั้งนี้อยู่ในเกณฑ์ผ้าไหมไทยชนิดหนา โดยมีคุณลักษณะดังนี้คือ

1.1.6.1 ชนิดของเส้นไหมที่ใช้เป็นผ้าไหมมัดหมี่ที่ใช้ไหมแท้ทั้งผืน โดยไม่มีส่วนผสมของเส้นใยชนิดอื่นๆ

1.1.6.2 ขนาดของผ้าไหมมัดหมี่ พบว่า มีขนาดกว้าง ยาว คือ กว้าง 1 เมตร ยาว 2 เมตร ตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 17 ใน 21 ผืน หรือร้อยละ 80.95 สำหรับส่วนที่เหลือมีขนาดกว้าง 1 เมตร ยาว 1.96 เมตร

1.1.6.3 ความเรียบร้อยไม่เปรอะเปื้อน พบว่า ผ้าไหมทั้ง 21 ผืน มีความเรียบร้อยและไม่เปรอะเปื้อน

1.1.6.4 จำนวนเส้นไหมยืน ต่อระยะหนึ่งเซนติเมตร พบว่า ผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในครั้งนี้ มีจำนวนเส้นไหมยืน 36 เส้นต่อระยะหนึ่งเซนติเมตร โดยที่เกณฑ์มาตรฐานกำหนดไว้ว่าเส้นไหมยืนต้องไม่ต่ำกว่า 32 เส้น ต่อระยะหนึ่งเซนติเมตร

1.1.6.5 น้ำหนักต่อพื้นที่ หนึ่งตารางเมตร พบว่าผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในครั้งนี้ มีน้ำหนักต่อพื้นที่ หนึ่งตารางเมตร อยู่ในช่วง 124-130 กรัม ต่อพื้นที่หนึ่งตารางเมตร โดยที่เกณฑ์มาตรฐานกำหนดไว้ว่า น้ำหนักของผ้าไหมต่อพื้นที่หนึ่งตารางเมตร ต้องอยู่ในช่วง120-179 กรัม ต่อพื้นที่หนึ่งตารางเมตร

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า ผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งเป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในครั้งนี้ ในภาพรวมแล้วมีคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานส่งออกของกระทรวงพาณิชย์เป็นส่วนใหญ่

1.2 ผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยการฝึกอบรม

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ในกรณีนี้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้และทักษะในแต่ละหน่วยการฝึกอบรมโดยมีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวก่อน และหลังการฝึกอบรมแต่ละหน่วยการฝึกอบรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 ผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ในหน่วยการฝึกอบรมเรื่องมโนทัศน์เบื้องต้น เกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ผลการศึกษาในหน่วยนี้เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเฉพาะในด้านความรู้เนื่องจากไม่มีเนื้อหาที่เน้นการฝึกทักษะ ซึ่งผลดังกล่าวปรากฏดังตาราง 25

ตารางที่ 25 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านความรู้หน่วยการฝึกอบรม หน่วยที่ 1 เรื่องมโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

คนที่	คะแนนระดับความรู้		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
1	6	21	15	6	6	
2	8	27	19	12	12	
3	7	21	14	5	5	
4	6	18	12	2	2	
5	6	26	20	14	14	
6	6	23	17	9	9	
7	6	27	21	18.5	18.5	
8	9	26	17	9	9	
9	6	27	21	18.5	18.5	
10	9	22	13	3.5	3.5	
11	7	24	17	9	9	
12	6	27	21	18.5	18.5	
13	7	24	17	9	9	
14	6	27	21	18.5	18.5	

ตาราง 25 (ต่อ)

คนที่	คะแนนระดับความรู้		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
15	6	27	21	18.5	18.5	
16	7	27	20	14	14	
17	7	27	20	14	14	
18	6	27	21	18.5	18.5	
19	10	23	13	3.5	3.5	
20	6	16	10	1	1	
21	8	25	17	9	9	
				รวม	T_+=231	T_-=0**

$T_{(\alpha=0.01, n=21)}$= 49 ; ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 25 พบว่าภายหลังการอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์ของการฝึกอบรม ในด้านความรู้ในเรื่องมโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1.2.2 ผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ในหน่วยการฝึกอบรมที่ 2 เรื่องการเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ ผลการศึกษาในหน่วยนี้ เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านความรู้และทักษะในการเตรียมไหมเบื้องต้น ปรากฏดังตาราง 26-27

ตาราง 26 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านความรู้ในหน่วยการ ฝึกอบรม ที่ 2 เรื่องการเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

คนที่	คะแนนระดับความรู้		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
1	10	38	28	16.5	16.5	
2	15	34	19	2.5	2.5	
3	10	40	30	18	18	
4	10	35	25	12.5	12.5	
5	11	36	25	12.5	12.5	
6	10	41	31	19	19	
7	10	30	20	4.5	4.5	
8	18	35	17	1	1	
9	13	41	28	16.5	16.5	
10	15	39	24	10.5	10.5	
11	14	33	19	2.5	2.5	

ตาราง 26 (ต่อ)

คนที่	คะแนนระดับความรู้		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
12	12	35	23	8.5	8.5	
13	15	39	24	10.5	10.5	
14	10	46	36	21	21	
15	20	40	20	4.5	4.5	
16	15	41	26	14.5	14.5	
17	17	43	26	14.5	14.5	
18	19	40	21	6	6	
19	19	42	23	8.5	8.5	
20	12	34	22	7	7	
21	10	44	34	20	20	
				รวม	$T_+=231$	$T_-=0^{**}$

$T_{(\alpha=0.01, n=21)}= 49$; ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 26 พบว่า ภายหลังการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรม ด้านความรู้ในเรื่องการเตรียมไหมเบื้องต้นสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 27 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านทักษะ ในหน่วยการฝึกอบรมที่ 2 เรื่องการเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

คนที่	คะแนนระดับทักษะ		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
1	5	16	11	15	15	
2	4	16	12	18.5	18.5	
3	4	16	12	18.5	18.5	
4	4	13	9	6	6	
5	4	14	10	11	11	
6	4	15	11	15	15	
7	4	13	9	6	6	
8	8	16	8	2.5	2.5	
9	6	16	10	11	11	
10	8	14	6	1	1	
11	4	16	12	18.5	18.5	
12	4	16	12	18.5	18.5	
13	5	14	9	6	6	

ตาราง 27 (ต่อ)

คนที่	คะแนนระดับทักษะ		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
14	4	17	13	21	21	
15	8	17	9	6	6	
16	5	16	11	15	15	
17	7	17	10	11	11	
18	8	16	8	2.5	2.5	
19	6	16	10	11	11	
20	4	14	10	11	11	
21	8	17	9	6	6	
				รวม	$T_+=231$	$T_-=0^{**}$

$T_{(\alpha=0.01, n=21)}= 49$; ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 27 พบว่า ภายหลังการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมด้านทักษะเกี่ยวกับการเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1.2.3 ผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ในหน่วยการฝึกอบรมที่ 3 เรื่อง การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ ผลการศึกษาในหน่วยนี้เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านความรู้ และด้านทักษะในการเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ ปรากฏดังตาราง 28-29

ตารางที่ 28 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านความรู้ ในหน่วยการฝึกอบรมที่ 3 เรื่อง การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

คนที่	คะแนนระดับความรู้		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
1	66	136	70	1.5	1.5	
2	78	180	102	14	14	
3	62	187	109	15	15	
4	68	139	71	3	3	
5	83	182	99	13	13	
6	52	170	118	21	21	
7	47	138	91	5	5	
8	67	160	93	9	9	
9	93	186	93	9	9	
10	83	172	89	4	4	

ตาราง 28 (ต่อ)

คนที่	คะแนนระดับความรู้		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
11	60	152	92	6	6	
12	64	157	93	9	9	
13	65	179	144	17	17	
14	75	191	116	19.5	19.5	
15	77	192	115	18	18	
16	78	173	95	12	12	
17	73	189	116	19.5	19.5	
18	102	172	70	1.5	1.5	
19	69	162	93	9	9	
20	65	158	93	9	9	
21	75	187	112	16	16	
				รวม	$T_+=231$	$T_-=0^{**}$

$T_{(\alpha=0.01, n=21)}= 49$; ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 28 พบว่า ภายหลังการฝึกอบรมแล้ว ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมในด้านความรู้ เกี่ยวกับการเตรียมเส้นไหมพุ่ง สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตาราง 29 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านทักษะในหน่วยการฝึกอบรมที่ 3 เรื่อง การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

คนที่	คะแนนระดับทักษะ		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
1	20	40	40	21	21	
2	18	49	31	11	11	
3	15	52	37	19.5	19.5	
4	16	45	29	8	8	
5	18	52	34	15	15	
6	14	50	36	18	18	
7	17	46	29	8	8	
8	20	44	24	4	4	
9	24	55	31	11	11	
10	24	55	31	11	11	
11	18	55	37	19.5	19.5	

ตาราง 29 (ต่อ)

คนที่	คะแนนระดับทักษะ		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
12	19	51	32	13	13	
13	18	42	24	4	4	
14	24	59	35	16.5	16.5	
15	25	60	35	16.5	16.5	
16	29	53	24	4	4	
17	30	58	28	6	6	
18	29	51	22	1	1	
19	20	53	33	14	14	
20	20	43	23	2	2	
21	23	52	29	8	8	
				รวม	$T_+=231$	$T_-=0^{**}$

$T_{(\alpha=0.01, n=21)}= 49$; ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 29 พบว่า ภายหลังการฝึกอบรมแล้ว ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรม ในด้านทักษะ เกี่ยวกับการเตรียมเส้นไหมพุ่ง สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1.2.4 ผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหน่วยการฝึกอบรมที่ 4 เรื่อง การเตรียมเส้นไหมยืน สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ ผลการศึกษาในหน่วยนี้เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านความรู้ และด้านทักษะในการเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ซึ่งผลดังกล่าวปรากฏดังตาราง 30-31

ตารางที่ 30 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านความรู้ ในหน่วยการฝึกอบรมที่ 4 เรื่องการเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

คนที่	คะแนนระดับความรู้		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
1	72	151	79	12.5	12.5	
2	61	192	131	20	20	
3	76	179	103	15	15	
4	81	122	41	2	2	
5	69	146	77	11	11	
6	47	191	144	21	21	
7	76	141	65	5	5	

ตาราง 30 (ต่อ)

คนที่	คะแนนระดับความรู้		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
8	69	173	104	16	16	
9	71	183	112	17	17	
10	62	180	118	19	19	
11	59	147	88	14	14	
12	76	145	69	8	8	
13	97	147	50	3	3	
14	120	199	79	12.5	12.5	
15	107	175	68	6.5	6.5	
16	116	184	68	6.5	6.5	
17	120	196	76	10	10	
18	105	144	39	1	1	
19	68	138	70	9	9	
20	76	190	114	18	18	
21	118	182	64	4	4	
				รวม	$T_+=231$	$T_-=0^{**}$

$T_{(\alpha=0.01, n=21)}= 49$; ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 30 พบว่า ภายหลังการฝึกอบรมแล้วผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์ การฝึกอบรมด้านความรู้เกี่ยวกับการเตรียมเส้นไหมยืน สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตาราง 31 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านทักษะ ในหน่วยการฝึกอบรมที่ 4 เรื่องการเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

คนที่	คะแนนระดับทักษะ		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
1	17	34	17	2.5	2.5	
2	16	41	25	13	13	
3	20	47	27	17	17	
4	15	30	15	1	1	
5	14	37	23	9.5	9.5	
6	10	41	31	21	21	
7	15	40	25	13	13	
8	15	45	30	19.5	19.5	
9	18	46	30	19.5	19.5	
10	17	43	28	18	18	
11	13	47	26	15.5	15.5	
12	20	40	20	6	6.0	

ตาราง 31 (ต่อ)

คนที่	คะแนนระดับทักษะ		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
13	16	39	23	9.5	9.5	
14	30	50	20	6	6	
15	20	41	21	8	8	
16	26	50	24	11	11	
17	30	50	20	6	6	
18	14	40	26	15.5	15.5	
19	14	39	25	13	13	
20	16	33	17	2.5	2.5	
21	26	44	18	4	4	
				รวม	$T_+=231$	$T_-=0^{**}$

$T_{(\alpha=0.01, n=21)}= 49$; ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 31 พบว่า ภายหลังการฝึกอบรมแล้วผู้เข้ารับการการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมด้านทักษะ ในการเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1.2.5 ผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหน่วยการ ฝึกอบรมที่ 5 เรื่องการทอเป็นผืนผ้า ผลการศึกษาในหน่วยนี้ เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านความรู้และทักษะในการทอเป็นผืนผ้า (ทอผ้าไหมมัดหมี่) ซึ่งผลดังกล่าวปรากฏดังตาราง 32-33

ตาราง 32 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านความรู้ในหน่วยการ ฝึกอบรมที่ 5 เรื่อง การทอเป็นผืนผ้า (ทอผ้าไหมมัดหมี่)

คนที่	คะแนนระดับความรู้		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
1	66	118	52	5	5	
2	45	124	79	17	17	
3	61	135	74	15	15	
4	57	118	57	8.5	8.5	
5	55	126	71	14	14	
6	29	136	107	20.5	20.5	
7	47	132	85	19	19	
8	67	115	48	3	3	

ตาราง 32 (ต่อ)

คนที่	คะแนนระดับความรู้		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
9	77	139	62	13	13	
10	57	133	76	16	16	
11	43	127	84	18	18	
12	70	107	37	1	1	
13	46	102	56	7	7	
14	87	145	58	10.5	10.5	
15	83	143	60	12	12	
16	85	139	54	6	6	
17	87	138	51	4	4	
18	85	126	41	2	2	
19	38	145	107	20.5	20.5	
20	57	115	58	10.5	10.5	
21	80	137	57	8.5	8.5	
				รวม	$T_+=231$	$T_-=0^{**}$

$T_{(\alpha=0.01, n=21)}= 49$; ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 32 พบว่า ภายหลังการฝึกอบรมแล้ว ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมด้านความรู้ ในเรื่องการทอเป็นผืนผ้า (ทอผ้าไหมมัดหมี่) สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตาราง 33 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านทักษะ ในหน่วยการ ฝึกอบรมที่ 5 เรื่องการทอเป็นผืนผ้า (การทอผ้าไหมมัดหมี่)

คนที่	คะแนนระดับทักษะ		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
1	18	39	21	13	13	
2	21	45	24	16	16	
3	18	49	31	20	20	
4	18	31	13	3	3	
5	10	38	28	17.5	17.5	
6	15	27	12	2	2	
7	18	32	14	4	4	
8	26	41	15	6	6	
9	18	48	30	19	19	
10	13	45	32	21	21	
11	24	42	18	9.5	9.5	
12	15	38	23	14.5	14.5	

ตาราง 33 (ต่อ)

คนที่	คะแนนระดับทักษะ		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
13	30	37	7	1	1	
14	27	50	23	14.5	14.5	
15	30	48	20	12	12	
16	28	48	18	9.5	9.5	
17	30	49	19	11	11	
18	12	40	28	17.5	17.5	
19	18	33	15	6	6	
20	16	33	17	8	8	
21	27	42	15	6	6	
				รวม	$T_+=231$	$T_-=0^{**}$

$T_{(\alpha=0.01, n=21)}= 49$; ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 32 พบว่า ภายหลังการฝึกอบรมแล้วผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะในเรื่องการทอผืนผ้า (ทอผ้าไหมมัดหมี่) สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1.2.6 ผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหน่วยการฝึกอบรมที่ 6 เรื่องการจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ ผลการศึกษาในหน่วยนี้เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับการจัดการ และการตลาดเบื้องต้น เกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งผลดังกล่าวปรากฏดังตาราง 34-35

ตาราง 34 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านความรู้ในหน่วยการฝึกอบรมที่ 6 เรื่องการจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

คนที่	คะแนนระดับความรู้		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
1	27	77	50	16.5	16.5	
2	40	90	50	16.5	16.5	
3	34	70	36	3	3	
4	32	77	45	9	9	
5	27	74	47	11.5	11.5	
6	27	43	16	1	1	
7	29	76	47	11.5	11.5	

ตาราง 34 (ต่อ)

คนที่	คะแนนระดับความรู้		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
8	38	87	49	14.5	14.5	
9	31	79	48	13	13	
10	31	82	51	18	18	
11	28	89	61	21	21	
12	34	77	43	7	7	
13	29	74	45	9	9	
14	41	79	38	4.5	4.5	
15	32	81	49	14.5	14.5	
16	37	67	30	2	2	
17	33	86	53	19	19	
18	37	82	45	9	9	
19	35	73	38	4.5	4.5	
20	35	76	41	6	6	
21	39	99	60	20	20	
				รวม	$T_+=231$	$T_-=0^{**}$

$T_{(\alpha=0.01, n=21)}= 49$; ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 34 พบว่า ภายหลังการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ เกี่ยวกับผลการจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตาราง 35 แสดงผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านทักษะในหน่วยการฝึกอบรมที่ 6 เรื่องการจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

คนที่	คะแนนระดับทักษะ		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
1	11	32	21	15.5	15.5	
2	16	37	21	15.5	15.5	
3	11	31	20	12	12	
4	11	29	18	8.5	8.5	
5	14	28	14	2.5	2.5	
6	12	42	30	20	20	
7	13	32	19	10	10	
8	16	39	23	19	19	
9	17	39	22	18	18	
10	14	34	20	12	12	
11	13	34	21	15.5	15.5	
12	15	29	14	2.5	2.5	

ตาราง 35 (ต่อ)

คนที่	คะแนนระดับทักษะ		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนอบรม	หลังอบรม			บวก	ลบ
13	15	36	21	15.5	15.5	
14	20	37	17	6.5	6.5	
15	17	30	13	1	1	
16	17	34	17	6.5	6.5	
17	14	45	31	21	21	
18	14	30	16	5	5	
19	14	29	15	4	4	
20	14	34	20	12	12	
21	17	35	18	8.5	8.5	
				รวม	$T_+=231$	$T_-=0^{**}$

$T_{(\alpha=0.01,n=21)}= 49$; ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากตาราง 35 พบว่า ภายหลังการฝึกอบรมแล้วผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์ ในด้านทักษะเกี่ยวกับการจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. <u>ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และวิทยากรที่มีต่อหลักสูตร</u>

การศึกษาในประเด็นนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรที่มีต่อหลักสูตร อันได้แก่ องค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร และการดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม และวิทยากร 5 คนรวมทั้งสิ้น 26 คน หลังจากการฝึกอบรมครบทุกหน่วยแล้ว ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว มีดังนี้คือ

2.1 ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และวิทยากรในด้านความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตร

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม/สัมภาษณ์ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรในด้านความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตร มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตาราง 36

ตาราง 36 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบทตามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากร

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S
1. สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร	4.35	0.7451
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.24	0.5972
3. สมรรถภาพที่มุ่งเน้นให้เกิดกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม	4.48	0.5099
4. หน่วยการฝึอบรมที่ 1 เรื่อง มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่		
4.1 จุดมุ่งหมายเฉพาะ	4.28	0.6782
4.2 เนื้อหาการฝึกอบรม	4.20	0.5773
4.3 กิจกรรมการฝึกอบรม	4.24	0.5228
4.4 สื่อการฝึกอบรม	4.24	0.6633
4.5 การวัดผลประเมินผล	4.20	0.5000
4.6 เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม	4.32	0.6271
5. หน่วยการฝึกอบรมที่ 2 เรื่องการเตรียมเส้นไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่		

ตาราง 36 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S
5.1 จุดมุ่งหมายเฉพาะ	4.56	0.5066
5.2 เนื้อหาการฝึกอบรม	4.72	0.4582
5.3 กิจกรรมการฝึกอบรม	4.80	0.4082
5.4 สื่อการฝึกอบรม	4.76	0.4358
5.5 การวัดผลประเมินผล	4.60	0.5733
5.6 เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม	4.60	0.4761
6. หน่วยการฝึอบรมที่ 3 เรื่อง การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่		
6.1 จุดมุ่งหมายเฉพาะ	4.60	0.4898
6.2 เนื้อหาการฝึกอบรม	4.84	0.3741
6.3 กิจกรรมการฝึกอบรม	4.72	0.4582
6.4 สื่อการฝึกอบรม	4.64	0.4898
6.5 การวัดผลประเมินผล	4.60	0.5773
6.6 เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม	4.44	0.6506
7. หน่วยการฝึกอบรมที่ 4 เรื่องการเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่		
7.1 จุดมุ่งหมายเฉพาะ	4.64	0.4898

ตาราง 36 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S
7.2 เนื้อหาการฝึกอบรม	4.84	0.3741
7.3 กิจกรรมการฝึกอบรม	4.78	0.4217
7.4 สื่อการฝึกอบรม	4.64	0.4898
7.5 การวัดผลประเมินผล	4.48	0.6531
7.6 เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม	4.52	0.5099
8. หน่วยการฝึอบรมที่ 5 เรื่องการทอเป็นผืนผ้า (การทอผ้าไหมมัดหมี่)		
8.1 จุดมุ่งหมายเฉพาะ	4.72	0.4582
8.2 เนื้อหาการฝึกอบรม	4.84	0.3741
8.3 กิจกรรมการฝึกอบรม	4.64	0.4898
8.4 สื่อการฝึกอบรม	4.68	0.4761
8.5 การวัดผลประเมินผล	4.64	0.4898
8.6 เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม	4.76	0.4358
9. หน่วยการฝึกอบรมที่ 6 เรื่องการจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่		
9.1 จุดมุ่งหมายเฉพาะ	4.80	0.4082
9.2 เนื้อหาการฝึกอบรม	4.36	0.7000
9.3 กิจกรรมการฝึกอบรม	4.40	0.5773

ตาราง 36 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S
9.4 สื่อการฝึกอบรม	4.40	0.5773
9.5 การวัดผลประเมินผล	4.24	0.5972
9.6 เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม	4.20	0.5773
10.แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้	4.32	0.5773

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 36 พบว่าความเหมาะสม ขององค์ประกอบหลักสูตร ในด้านสภาพปัญหา และความจำเป็นของหลักสูตร จุดมุ่งหมาย สมรรถภาพที่มุ่งเน้น หน่วยการฝึกอบรมและแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้เป็นดังนี้

(1) ในด้านความเหมาะสมของสภาพปัญหา และความจำเป็นของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถภาพที่มุ่งเน้น และแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

(2) ในหน่วยการฝึกอบรมที่ 1 เรื่องมโนทัศน์เบื้องต้น เกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ พบว่ามีความเหมาะสมในองค์ประกอบย่อยทุกรายการอยู่ในระดับมากคือ ด้านจุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม การวัดผลประเมินผล และระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม

(3) ในหน่วยการฝึกอบรมที่ 2 เรื่องการเตรียมเส้นไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ พบว่า มีความเหมาะสมในองค์ประกอบย่อยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ คือ ในด้านจุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรม

การฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม การวัดผลประเมินผลและเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม

(4) หน่วยการฝึกอบรมที่ 3 เรื่องการเตรียมเส้นไหมพุ่ง สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ พบว่ามีความเหมาะสมขององค์ประกอบย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด 5 รายการ คือด้านจุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และการวัดผลการประเมินผล ส่วนในด้านเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

(5) หน่วยการฝึกอบรมที่ 4 เรื่องการเตรียมเส้นไหมยืน สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ พบว่ามีความเหมาะสมในองค์ประกอบย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด 5 รายการคือ ในด้านจุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม ส่วนองค์ประกอบในด้านการวัดผลประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

(6) หน่วยการฝึกอบรมที่ 5 เรื่องการทอเป็นผืนผ้า (การทอผ้าไหมมัดหมี่) พบว่ามีความเหมาะสมในองค์ประกอบย่อยทุกรายการอยู่ใน ระดับมากที่สุด คือด้านจุดมุ่งหมายเฉพาะเนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม การวัดผลประเมินผล และระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม

(7) หน่วยการฝึกอบรมที่ 6 เรื่องการจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ พบว่า มีความเหมาะสมในองค์ประกอบย่อยดังนี้คือ ในด้านจุดมุ่งหมายเฉพาะมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนที่เหลือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านเนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม การวัดผลประเมินผลและเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม

2.2 ผลการศึกษาความคิดเห็น ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และวิทยากรในด้านการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการทดลองใช้หลักสูตร

ผู้วิจัยนำข้อมูล จากการตอบแบบสอบถาม/สัมภาษณ์ของผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมและวิทยากร ในด้านความเหมาะสมของการดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการทดลองใช้หลักสูตร มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตาราง 37

ตาราง 37 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของความเหมาะสมของการดำเนินงานเกี่ยวกับการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท ตามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากร

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S
1. การคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม	4.60	0.5773
2. การเตรียมผู้รับผิดชอบการฝึกอบรม	4.48	0.6531
3. การจัดทำกำหนดการฝึกอบรม	4.56	0.5830
4. การจัดวิทยากรให้การฝึกอบรม	4.72	0.4582
5. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรม	4.76	0.4358
6. การประสานการฝึกอบรมในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน	4.84	0.3741
7. การประสานงานกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม	4.76	0.4358
8. การจัดสถานที่ในการฝึกอบรม	4.72	0.4582
9. ช่วงเวลาในการฝึกอบรม	4.60	0.5773
10. การปฏิบัติตามแผนการจัดการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้	4.32	0.6271

ตาราง 37 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S
11. การแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการฝึกอบรม	4.72	0.4582
12. การประชาสัมพันธ์การฝึกอบรม	4.56	0.6506
13. การจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรมได้แก่ พาหนะ เครื่องดื่ม ห้องน้ำห้องส้วม ฯลฯ	4.48	0.6531

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 37 พบว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการทดลองใช้หลักสูตรมีความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ ด้านการคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านการจัดทำกำหนดการฝึกอบรมด้านการจัดวิทยากรให้การฝึกอบรม ด้านการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรม ด้านการประสานงานการฝึกอบรมในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ด้านการประสานงานกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านการจัดสถานที่ในการฝึกอบรม ด้านช่วงเวลาในการฝึกอบรม ด้านแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการฝึกอบรมและด้านการประชาสัมพันธ์การฝึกอบรม ส่วนในด้านการเตรียมผู้รับผิดชอบการฝึกอบรมการปฏิบัติตามแผนการฝึกอบรม และด้านการจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2.3 ผลการศึกษา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม/สัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และวิทยากรเพิ่ม

เติมใน 3 ประเด็นกลัก คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรม และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการฝึกอบรม แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาประมวลสรุปได้ดังนี้

2.3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และวิทยากรส่วนใหญ่ มีความเห็นสอดคล้องกันว่าหลักสูตรฝึกอบรมดีแล้ว กล่าวคือมีเนื้อหาสาระและกิจกรรมต่าง ๆ สามารถที่จะช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีศักยภาพพอที่จะใช้ประกอบอาชีพ และมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการเพิ่มกิจกรรมการฝึกอบรมในเรื่องของการศึกษาดูงานใน เรื่องของแหล่งทอผ้าไหมมัดหมี่ และตลาดผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดอื่น ๆ รวมทั้งศูนย์ศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถด้วย จะช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพนี้มากยิ่งขึ้น

2.3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรม จากการศึกษาครั้งนี้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และวิทยากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ส่วนใหญ่ดี แต่มีข้อเสนอแนะใน 2 ประการคือ ประการแรกเรื่องของช่วงเวลาควรจะเริ่มในช่วงของเดือนมกราคม หรือกุมภาพันธ์ และระยะสิ้นสุดไม่ควรจะเกินเดือน พฤษภาคม เพราะเป็นช่วงที่ประชาชนว่างจากการทำนา รวมทั้งหากเริ่มต้นช้าไปจากช่วงดังกล่าวประชาชนวัยหนุ่มสาว และวัยกลางคน ที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปีลงมา จะอพยพไปทำงานที่กรุงเทพมหานครหรือจังหวัดอื่นๆ จะเกิดปัญหาการไม่มีผู้เข้ารับการฝึกอบรม สำหรับในประการที่สอง เป็นเรื่องของการควบคุมดูแลผู้เข้ารับการฝึกอบรม กล่าวคือ วิทยากรหรือผู้จัดการอบรม ควรจะควบคุมดูแลให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมบางคนเอาใจใส่การฝึกอบรมให้มากรวมทั้งให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของวิทยากร

2.3.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการฝึกอบรม จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การฝึกอบรมบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กล่าวคือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเองได้รับความรู้ใหม่และมีทักษะความชำนาญมากขึ้น พอที่จะไปประกอบอาชีพได้เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังเกิดกลุ่มทอผ้าไหมขึ้นในหมู่บ้านด้วย ดังนั้นในระยะต่อไป หน่วยงานต่าง ๆ ควรเข้าไปสนับสนุนในเรื่องเงินทุนหมุนเวียน และให้การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพคนรุ่นต่อ ๆ ไปอีกก็จะทำให้ประชาชนในหมู่บ้านนี้มีรายได้จากการทำอาชีพนี้มากยิ่งขึ้นด้วย

3. <u>ผลการศึกษา ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร</u>

การศึกษาในประเด็นนี้ ผู้วิจัยศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรใน 2 ประเด็นหลักคือ ปัญหาเกี่ยวกับตัวหลักสูตร และปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการใช้หลักสูตรซึ่งการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ และได้ข้อสรุปดังนี้

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับตัวหลักสูตร จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ตัวหลักสูตรมีปัญหาอยู่บ้างเล็กน้อย ได้แก่ ในเรื่องของการพิมพ์ผิด และการใช้คำบางคำไม่คงที่ ทั้งในตัวหลักสูตรเองและคู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม

3.2 ปัญหาด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรจากการศึกษาครั้งนี้แยกเป็น 2 ประเด็นคือ ปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมการ และการดำเนินการจัดฝึกอบรม ซึ่งมีข้อสรุปดังนี้

3.2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมการใช้หลักสูตร ซึ่งในที่นี้ได้สังเกตใน 11 ประเด็นย่อยคือ ด้านเอกสารและหลักสูตร ด้านคู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์การฝึกอบรม ด้านการเตรียมแบบประเมินต่าง ๆ ด้านการจัดกำหนดการฝึกอบรมด้านการเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ด้านการเตรียมสถานที่ ด้านการเตรียมงบประมาณ ด้านสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการ

คัดเลือกวิทยากร และด้านการคัดเลือกตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา สำหรับที่มีปัญหาอุปสรรคอยู่บ้าง มีดังนี้

3.2.1.1 ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ พบปัญหาดังนี้

(1) ปัญหาเรื่องฟืมทอผ้าที่ได้ขนาดมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดค่อนข้างหายาก ต้องสั่งจากโรงงานในกรุงเทพมหานคร โดยสั่งผ่านร้านค้าในตัวจังหวัดสุรินทร์ ทำให้ฟืมมีราคาแพงมากขึ้น (ฟืมที่ใช้เป็นฟืมเหล็ก ขนาด 45 หลบ หรือฟืมที่มีขนาด 40 นิ้ว โดยใน 1 นิ้วจะมี 45 ช่องฟัน)

(2) ปัญหาเรื่องเส้นไหมพื้นบ้านที่จะใช้ทำเส้นไหมพุ่ง ซึ่งเป็นไหมกลางที่ปั่นแล้ว และมีคุณภาพดีหายาก จึงจำเป็นต้องใช้ไหมกลางปั่นและไม่ปั่นทำให้เกิดความยุ่งยากพอสมควรในการเตรียมไหม กล่าวคือในขั้นตอนการเตรียมเส้นไหมนั้น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องใช้เวลามากขึ้นในการเตรียมเส้นไหม ก่อนการฟอก

3.2.1.2 ปัญหาด้านการคัดเลือกวิทยากร พบปัญหาดังนี้ วิทยากรที่เก่งและมีฝีมือดีเยี่ยมนั้นอยู่ไกลจากหมู่บ้านที่เป็นสถานที่ฝึกอบรม ทำให้ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายมากขึ้นอย่างไรก็ตาม ก็ได้แก้ปัญหาโดยใช้วิทยากรที่มีฝีมือดีรองลงมาแต่บ้านอยู่ใกล้ มาเป็นวิทยากรเป็นส่วนใหญ่ ส่วนวิทยากรที่อยู่ไกล ก็ให้เข้ามาร่วมในเรื่องที่สำคัญ ๆ ในเวลา 4-5 วัน

3.2.1.3 ปัญหาด้านการคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมพบปัญหาดังนี้คือเนื่องจากการเริ่มดำเนินการฝึกอบรมช้าไปถึง มีนาคม ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกไว้ก่อนเปลี่ยนใจ ไม่เข้ารับการฝึกอบรม โดยไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร ดังนั้น จึงต้องมีการหาผู้เข้ารับการฝึกอบรมแทน ซึ่งก็จะได้ผู้เคยทำอยู่บ้างแต่ฝีมือไม่ดี จำนวน 4 คน เข้ารับการฝึกอบรมด้วย

3.2.2 ปัญหาการดำเนินการฝึกอบรม จากการสังเกตการดำเนินการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยการฝึกอบรมพบปัญหาอุปสรรคบ้างดังนี้

3.2.2.1 หน่วยการฝึกอบรมที่ 1 เรื่องมโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีความขลุกขลักอยู่บ้างสำหรับการไปศึกษาดูงานที่บ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ทั้งนี้เพราะต้องเหมารถไป และมีเวลาการศึกษาดูงานค่อนข้างจำกัด ตัวอย่างผลผลิตที่มีโอกาสได้พบเห็นและได้ศึกษามีไม่มากนักเพราะผู้ผลิต/ผู้ทอขายไปหมด

3.2.2.2 หน่วยการฝึกอบรมที่ 2 มีปัญหาอุปสรรคอยู่บ้านในเรื่องของการเตรียมเส้นไหมพุ่งที่ยังไม่ปั่นต้องใช้เวลามากขึ้น และได้แก้ไขปัญหาโดยอนุญาตให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถให้ญาติพี่น้องที่ทำเป็นช่วยได้ กล่าวคือในเวลาการฝึกอบรมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำเอง ส่วนนอกเวลาให้ญาติพี่น้องช่วยได้ นอกจากนี้ในช่วงของการกรอเส้นไหม เมื่อเส้นไหมพันกัน ผู้ฝึกใหม่จะแก้ไขไม่ได้ และจะใช้วิธีเด็ดหรือตัดเส้นไหมทิ้งทำให้สิ้นเปลืองเส้นไหม ดังนั้นจึงต้องระมัดระวังในเรื่องนี้ให้มาก

3.2.2.3 หน่วยการฝึกอบรมที่ 3 เรื่องการเตรียมเส้นไหมพุ่ง สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ การฝึกอบรมในหน่วยนี้มีปัญหาอุปสรรคบ้างเล็กน้อยกล่าวคือ ในเรื่องของการกะปริมาณเส้นไหมให้พอดีกับฟืม และให้ได้ความกว้างของหน้าผ้าเท่ากับฟืมพอดี ทั้งนี้เพราะว่า ฟืมที่จะใช้ทอผ้าที่สั่งร้านค้ายังมาไม่ทันในขั้นตอนของการทำผ้าไหมมัดหมี่ผืนแรก จึงใช้วิธีการกะประมาณให้หน้ากว้างประมาณ 40 นิ้ว ในประเด็นนี้มีบางคนวัดพอดีเกินไป และบางคนก็วัดติงเกินไปเมื่อนำไปทอจะทำให้ได้ริมขอบผ้าไม่สวย นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการกะปริมาณเส้นไหมที่จะทอให้ได้เต็มผืนซึ่งมีความยาว 2 เมตร นั้นมีปัญหาเกี่ยวกับความไม่สม่ำเสมอของเส้นไหมเป็นเหตุให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมบางคนค้นเส้นไหมเผื่อไว้ บางคนค้นพอดี ซึ่งจะ

มีผลทำให้นำไปทอแล้วเส้นไหมจะเหลือทำให้เปลืองเส้นไหม ส่วนในกรณีที่ค้นพอดีถ้าเส้นไหมเล็กเกินไป ก็จะไม่ได้เต็มผืนหรือมีความยาวไม่ถึง 2 เมตรเป็นต้น ดังนั้นในหน่วยนี้ จึงใช้วิธีแก้ปัญหาโดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมค้นหรือ เผื่อไว้สำหรับเส้นไหมที่เป็นเส้นเล็กเกินไป นอกจากนี้ก็ได้ค้นเผื่อไว้บ้างเล็กน้อย สำหรับเส้นไหมที่มีขนาดมาตรฐาน ทั้งนี้โดยใช้น้ำหนักเป็นตัวเปรียบเทียบ กล่าวคือน้ำหนักของเส้นไหมที่ฟอกแล้วประมาณ 220-230 กรัม จะทอได้ 1 ผืน หรือคำนวณตามจำนวนเส้นไหมก็จะประมาณ 4,100-4,200 เส้น

3.2.2.4 หน่วยการฝึกอบรมที่ 4 เรื่องการเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ การฝึอบรมในหน่วยนี้มีปัญหาอุปสรรคบ้างเล็กน้อย ดังนี้คือ ในขั้นตอนของการม้วนเส้นไหมยืน จะต้องให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมช่วยกันหลายคน จะทำให้บางคนไม่ได้ฝึกทักษะด้านนี้ ดังนั้นจึงควรจัดแบ่งหมุนเวียนหน้าที่ในการช่วยเหลือกันในลักษณะการให้ทุกคนได้ฝึกม้วนในปริมาณพอ ๆ กัน

3.2.2.5 หน่วยการฝึกอบรมที่ 5 เรื่องการทอเป็นผืนผ้า (การทอผ้าไหมมัดหมี่) การฝึกอบรมในหน่วยนี้ มีปัญหาอุปสรรคดังต่อไปนี้คือ จะมีผู้เข้ารับการฝึกอบรม 1 คน ขอไปทอที่บ้าน เนื่องจากไม่มีคนดูแลบ้าน ทำให้ยากแก่การควบคุม ซึ่งในกรณีเช่นนี้ ผู้วิจัยก็ต้องตามไปดูเป็นครั้งคราว ก็พบว่า มีคนมาช่วยทอบ้างบางเวลา ทำให้ผ้าไหมมัดหมี่บางผืนมีเนื้อไม่สม่ำเสมอ นอกจากนี้แล้ว ก็ยังมีคนบางคนขาดการอบรม เพราะมีงานในหมู่บ้าน เช่น งานแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ บวชนาคเป็นต้น ทำให้ทอไม่ทันเพื่อน และก็ต้องยืดเวลาออกไปให้จนกระทั่งทำเสร็จเป็นต้น

3.2.2.6 หน่วยการฝึกอบรมที่ 6 เรื่องการจัดการและการตลาดเบื้องต้น การฝึกอบรมในหน่วยนี้มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องการฝึกทักษะ การทำบัญชีอย่างง่ายเนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่อ่านเขียนและคิดเลขไม่คล่อง ดังนั้น จำเป็นต้องให้เวลาพอสมควร

4. ผลการประเมินหลักสูตรจากการทดลองใช้หลักสูตร

การประเมินหลักสูตรในประเด็นนี้ เป็นการประเมินคุณภาพของหลักสูตร โดยพิจารณาจากเกณฑ์ 3 ประการ ดังนี้คือ ประการแรกผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ในด้านความรู้ ทักษะ ในการทอผ้าไหมมัดหมี่ และมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประการที่สอง ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรที่มีต่อหลักสูตรในด้านต่าง ๆ และการดำเนินการฝึกอบรมตลอดทั้งกระบวนการ จะต้องมีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมาก หรือมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และประการที่สาม ผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่จะต้องมีคุณภาพดีตามเกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งผลงานดังกล่าวของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างน้อย ร้อยละ 80 ของจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งหมด จะต้องได้รับการประเมินจากคณะกรรมการ 5 คน ว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับดี คือมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ระดับ 3.50 ขึ้นไป จากแบบประเมินที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และมีคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานการส่งออกผ้าไหมของกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งผลการประเมินหลักสูตรดังกล่าวสรุปได้ดังนี้

4.1 ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรในด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

จากการทดลองใช้หลักสูตร พบข้อมูลดังนี้คือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้และทักษะ ในการทอผ้าไหมมัดหมี่ ภายหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งในกรณีการพิจารณาภาพรวม และการพิจารณาในแต่ละหน่วยการฝึกอบรม และในทำนองเดียวกันในด้านทัศนคติ ต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทัศนคติภายหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรมี

คุณภาพในด้านนี้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

4.2 ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรในด้านองค์ประกอบของหลักสูตร และการดำเนินการเกี่ยวกับการทดลองใช้หลักสูตร

จากข้อมูลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรมีความเห็นว่า หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีความเหมาะสมในด้านองค์ประกอบหลักสูตร และการดำเนินการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับมาก และมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมมากกว่า 3.50) แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรมีคุณภาพในด้านนี้ ตามเกณฑ์ที่กำหนด

4.3 ผลการประเมินคุณภาพ หลักสูตรจากการพิจารณาผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

จากข้อมูลการประเมินผลงานของ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการทอผ้าไหมมัดหมี่คนละ 6 ผืน ตลอดการฝึกอบรม ได้ข้อสรุปว่าผ้าไหมมัดหมี่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดใน 3 ลักษณะ ส่วนอีก 1 ลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด กล่าวคือ

(1) ผ้าไหมมัดหมี่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม 17 ใน 21 คน หรือร้อยละ 80.95 ได้รับการประเมินว่ามีคุณภาพดี จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

(2) ผ้าไหมมัดหมี่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมร้อยละ 80.95 มีคุณภาพในด้านกายภาพ อันได้แก่ ขนาดเท่าที่กำหนด คือ กว้าง 1 เมตร ยาว 2 เมตรใช้ไหมแท้ ทอด้วยฟืม 3 ตะกอ เนื้อผ้าแน่นเรียบ ลวดลายชัดเจนและมีสีสันสวยงาม

(3) ผ้าไหมมัดหมี่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคุณลักษณะทางเคมีไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด เนื่องจากยังมีสีตก อันเนื่องมาจากปัญหาด้านเทคนิควิธีไม่สามารถแก้ไขได้ในระดับการฝึกอบรมครั้งนี้ เพราะต้องนำผ้าไหมมัดหมี่ไปเคลือบสารกันสีตก หรือขยายโมเลกุลให้ใหญ่ขึ้น ซึ่งเทคนิคดังกล่าวทำได้เฉพาะในระบบโรงงานอุตสาหกรรม

(4) ผ้าไหมมัดหมี่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคุณลักษณะทั่วไปตามเกณฑ์การส่งออกของกระทรวงพาณิชย์

อนึ่งเมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรและการดำเนินการใช้หลักสูตร ตลอดผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการทดลองใช้หลักสูตร ซึ่งเป็นปัญหาด้านเทคนิคที่แก้ไขได้ ดังนั้นจึงกล่าวยืนยันได้ว่า หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ มีคุณภาพดีตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็นส่วนใหญ่

<u>ผลการปรับปรุงหลักสูตรภายหลังการทดลองใช้</u>

ผลจากการทดลองใช้หลักสูตร ฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบท ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการทดลองใช้หลักสูตรดังกล่าว อันได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ผลงาน ทัศนคติ ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากร รวมทั้งข้อมูลจากการสังเกตของผู้วิจัยเองมาปรับปรุงหลักสูตรในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ปรับปรุงกิจกรรมเสนอแนะการฝึกอบรมในหน่วยการฝึกอบรมที่ 1 ให้มีการศึกษาดูงานแหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่ และตลาดผ้าไหมมัดหมี่ ภายในจังหวัด หรือต่างจังหวัด 1-2 วัน

2. ปรับเวลาหรือชั่วโมงการฝึกอบรมใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นตลอดหลักสูตร ใช้เวลาทั้งสิ้น 560 ชั่วโมง หรือประมาณ 86 วัน ๆ ละ 6 ชั่วโมง 30 นาที โดยเวลาดังกล่าวแบ่งเป็นเวลาสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

2.1 เวลาภาคพิธีการอันได้แก่การรายงานตัว พิธีเปิดและปิดการฝึกอบรม รวมแล้วไม่เกิน 3 ชั่วโมง

2.2 เวลาสำหรับการประเมินผล ในภาพรวมก่อนและหลังการฝึกอบรม รวมแล้วไม่เกิน 7 ชั่วโมง

2.3 เวลาในหน่วยการฝึกอบรม รวมการประเมินผลย่อยในแต่ละหน่วยการฝึกอบรมด้วย 550 ชั่วโมง โดยหน่วยการฝึกอบรมที่ 1-6 ใช้เวลาตามลำดับดังนี้คือ 20,16,144,90,250,และ 30 ชั่วโมง

3. เสนอแนะแนวทางในการใช้หลักสูตรอันได้แก่ การเตรียมการดำเนินการใช้หลักสูตร แนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในการใช้หลักสูตร

4. เสนอแนะเกี่ยวกับขนาด หรือมาตรฐานของวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกอบรม ทั้งนี้เพราะว่ามาตรฐานของวัสดุและเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกอบรมเป็นปัจจัยอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยให้ได้ผ้าไหมมัดหมี่ที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ นอกจากทักษะความชำนาญของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

อนึ่งสำหรับรายละเอียดของหลักสูตรที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยได้จัดไว้ในภาคผนวกของรายงานการวิจัยฉบับนี้แล้ว

บทที่ 5

บทย่อ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบท มีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทให้เป็นหลักสูตร ที่มีคุณภาพที่สามารถใช้เป็นแนวทางหลักในการฝึกอบรมให้ประชาชนในชนบทมีความรู้ ทักษะ และมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ รวมทั้งสามารถทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพดีด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพทั่วไป สภาพปัญหา ความรู้ ทักษะ และทัศน ติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ตลอดจนความต้องการได้รับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่และสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ เพื่อนำมาสังเคราะห์กับข้อมูลในด้านนโยบาย ทิศทางการพัฒนาชนบทและการพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อตอบสนองการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วิทยาการและเทคโนโลยีของไทยในปัจจุบันและอนาคต จากนั้นนำข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งการศึกษาข้อมูลพื้นฐานดังกล่าว มีวิธีการในแต่ละประเด็น สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพทั่วไป และสภาพปัญหาของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ การศึกษาในประเด็นนี้เป็นการศึกษาในพื้นที่ของจังหวัดสุรินทร์โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้คือ อุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ พัฒนาการจังหวัดสุรินทร์ เจ้าหน้าที่อุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์ รวม 4 คน รวมทั้งใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดสุรินทร์ ที่มีการทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 13 หมู่บ้าน ๆ ละ 5-8 ครอบครัวๆ ละ 1 คน รวม 82 ครอบครัว จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวมาสรุปในเชิงบรรยาย

2. การศึกษาระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท การศึกษาในประเด็นนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง 13 หมู่บ้าน ในจังหวัดสุรินทร์ โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน รวม 90 คน คือ กลุ่มช่างฝีมือ กลุ่มไม่ใช่ช่างฝีมือ และกลุ่มที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอเลย จากนั้นนำข้อมูลการสัมภาษณ์มาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ของทั้ง 3 กลุ่ม โดยใช้สถิติเอฟ (F-test)

3. การศึกษาความต้องการได้รับการฝึกอาชีพ การทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท การศึกษาในประเด็นนี้ เป็นการศึกษาความต้องการฝึกอบรมในด้านเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้ และทักษะ ซึ่งเป็นความต้องการ ที่แท้จริงของประชาชนในชนบท รวมทั้งศึกษาวิธีการและระยะเวลาที่เหมาะสมในการฝึกอบรมด้วย การศึกษาดังกล่าวดำเนินการโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 13 หมู่บ้านในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 90 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับในข้อ 2 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในส่วนของแบบสัมภาษณ์ที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า แจกแจงความถี่ในส่วนของแบบสัมภาษณ์ที่มี

ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และสรุปสาระสำคัญในส่วนของการสัมภาษณ์ที่เป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ

4. การศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็นในการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ การศึกษาในประเด็นนี้ มุ่งศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็น ในการฝึกอบรมที่จะช่วยให้การประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบทประสบผลสำเร็จดำเนินการโดยใช้วิธีดาคัม (DACUM) โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 14 คน มาประชุมระดมสมองเพื่อหาสมรรถภาพที่จำเป็น และตรวจสอบความเที่ยงตรง และความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุมจำนวน 34 คน จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขและจัดทำเป็นแผนภูมิทักษะ หรือผังอาชีพ (DACUM Chart) เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้

ขั้นที่ 2 การสร้าง และการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร การดำเนินการในขั้นตอนนี้ เป็นการสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร ให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ศึกษาไว้ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการดำเนินการดังกล่าวมีภารกิจที่สำคัญคือการสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร โดยสรุปดังนี้

1. การกำหนดโครงร่างหลักสูตร ในขั้นนี้ผู้วิจัยกำหนดโครงร่างหลักสูตรโดยให้มีส่วนประกอบ 5 ส่วนคือ สภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถภาพที่มุ่งเน้นให้เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม หน่วยการฝึกอบรม และแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้

2. การสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร ในขั้นตอนนี้ เป็นการจัดทำรายละเอียดของโครงร่างหรือส่วนประกอบของหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในทุกองค์ประกอบ

ขั้นที่ 3 การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้การดำเนินการ ในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินโครงร่างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 2 ในแง่ของความเหมาะสม

และความสอดคล้องกัน ภายในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ 11 คน แยกเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร 5 คน ด้านฝึกอบรม 3 คนและด้านเนื้อหา 3 คน ซึ่งการประเมินดังกล่าวนี้ ใช้เครื่องมือประเมินคือแบบประเมินที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือระดับของความเหมาะสม และความสอดคล้องภายในองค์ประกอบของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก หรือ 3.50 ขึ้นไป จะถือว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีในเบื้องต้น

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การดำเนินการในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำข้อมูลจากการประเมินและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนที่ 3 มาปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 5 การทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตร จากข้อมูลในสถานการณ์จริง การดำเนินการในขั้นตอนนี้มุ่งที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์ของ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในด้านความรู้ ทักษะ ทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่และผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ตลอดจนศึกษา ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรที่มีต่อหลักสูตร รวมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการทดลองใช้หลักสูตรและเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือประชาชนในชนบทหมู่บ้านเป้าหมาย 1 หมู่บ้าน คือ บ้านตากแดด หมู่ที่ 6 ตำบลตากูก อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ระหว่าง วันที่ 25 มีนาคม 2535 ถึงวันที่ 9 กรกฎาคม 2535 โดยมีผู้เข้ารับการอบรมในหลักสูตรดังกล่าว 21 คน อนึ่งการดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรในครั้งนี้มีขั้นตอนสรุปได้ดังนี้

1. การออกแบบการทดลองใช้แบบแผนการทดลองที่เรียกว่า"One-group pretest-posttest design"

2. ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยคัดเลือกผู้ที่มีอายุในช่วง 15-45 ปี ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่เคยทำผ้าไหมมัดหมี่หรือทำไม่เป็นหรือเคยทำเพียงบางขั้นตอน ทั้งนี้ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ผู้วิจัยคัดเลือกจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้าน จำนวน 38 คน ในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแบบประเมินที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ฉบับเดียวกันกับที่ใช้ในการศึกษา ระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ในขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากนั้นผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ที่ได้คะแนนต่ำ และเต็มใจที่จะเข้ารับอบรมตลอดเวลา 3 เดือน ได้จำนวน 21 คน เป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรม

3. ดำเนินการเตรียมการทดลองใช้หลักสูตร อันได้แก่ เตรียมการในด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในการฝึกอบรม การจัดทำกำหนดการฝึกอบรมการเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องและวิทยากร สถานที่ฝึกอบรมงบประมาณ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

4. ดำเนินการฝึกอบรม ตามแผนที่กำหนดไว้ รวมทั้งศึกษาระดับความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรที่มีต่อหลักสูตร และการดำเนินการในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการฝึกอบรม ตลอดจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการฝึกอบรม กล่าวคือ

4.1 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในด้านระดับความรู้ ทักษะ ทัศนคติ และผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม คือ ศึกษาก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมในด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งการศึกษาดังกล่าวนี้ ใช้เครื่องมือการรวบรวมข้อมูลคือแบบประเมินที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แล้วทำการวิเคราะห์ ประเมินผลโดยใช้สถิติ

วิลคอกซั่น ไซน์แรงค์เทสต์ (Wilcoxon's singned rank test) สำหรับการศึกษาผลงานนั้นศึกษาผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ายหลังการฝึกอบรมแล้ว โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เป็นผู้ประเมินคุณภาพของผลงาน

4.2 การศึกษาความเหมาะสมของหลักสูตร และการดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับการทดลองใช้หลักสูตร ดำเนินการโดย การศึกษาความเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม 21 คน และวิทยากร 5 คน ด้วยการสอบถาม และสัมภาษณ์โดยใช้เครื่องมือที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากนั้นนำข้อมูลดังกล่าวไปหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 การศึกษาปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้หลักสูตร ดำเนินการโดยใช้การสังเกตและสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการฝึกอบรมแล้วรวบรวมปัญหาทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในการฝึกอบรมหน่วยต่าง ๆ และปัญหาที่เกี่ยวข้องไปสรุปในเชิงบรรยาย

5. ดำเนินการประเมินคุณภาพของหลักสูตร โดยนำข้อมูลจากการทดลองใช้หลักสูตรในข้อ 4 ไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังกล่าว และจะถือว่าหลักสูตรมีคุณภาพดี ผลการศึกษาข้อมูลในข้อ 4 ต้องเป็นไปตามเกณฑ์ดังนี้

5.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีผลสัมฤทธิ์ในด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติ ภายหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5.2 ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรที่มีต่อหลักสูตรในด้านต่าง ๆ และการดำเนินการฝึกอบรมตลอดทั้งกระบวนการ จะต้องมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป

5.3 ผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะต้องมีคุณภาพดีตามเกณฑ์ที่กำหนดรวมทั้งผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างน้อย ร้อยละ 80

ของจำนวนคนที่เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องได้รับการประเมินจากคณะกรรมการ 5 คน ว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับดี คือมีค่าเฉลี่ยในระดับ 3.50 ขึ้นไป จากแบบประเมินที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และมีคุณลักษณะสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการส่งออกผ้าไหมของกระทรวงพาณิชย์

ขั้นที่ 6 การปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตร การดำเนินการในขั้นตอนนี้ มุ่งที่จะปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยผู้วิจัยนำข้อมูล จากการดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร ในขั้นตอนที่ 5 มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร ฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ให้เป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้อย่างกว้างขวางในโอกาสต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบทครั้งนี้ สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ประกอบด้วย 4 ด้านใหญ่ ๆ คือ ผลการศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพปัญหาของการประกอบอาชีพ การทอผ้าไหมมัดหมี่ ผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับความรู้ ทักษะและทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท ผลการศึกษาความต้องการได้รับการฝึกอบรมการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบทและผลการศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาสภาพทั่วไป และสภาพปัญหาของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

การศึกษาในประเด็นนี้เป็นการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์โดยการสัมภาษณ์อุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ พัฒนาการจังหวัดสุรินทร์ ผู้ที่เกี่ยวข้องรวม 4 คนศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาจากประชาชนในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง 13 หมู่บ้าน ๆ ละ 5-8ครอบครัว ๆ ละ 1 คน รวม 82 คน ได้ข้อสรุปดังนี้

1.1.1 ในด้านแนวนโยบายการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ พบว่าแนวนโยบายโดยตรงของจังหวัดและระดับประเทศไม่ได้กำหนดไว้อย่างเด่นชัด แต่กำหนดไว้ร่วมกับอาชีพอื่น ๆ คือมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนในชนบททำอาชีพหลักและอาชีพเสริมแบบครบวงจร คือในด้านการผลิตและการตลาดหรือการจำหน่าย

1.1.2 ในด้านคุณภาพของผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ พบว่าผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์มีคุณภาพที่แตกต่างกันมากระหว่างหมู่บ้านที่มีผู้ผลิตหรือผู้ทอเพื่อการค้ากับหมู่บ้านที่มีผู้ผลิต/ผู้ทอเพื่อใช้ในครัวเรือน ทั้งนี้โดยส่วนใหญ่แล้วหมู่บ้านที่มีการทอเพื่อการค้าจะสามารถทอผ้าไหมมัดหมี่ที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีถึงดีมากกล่าวคือ มีคุณภาพได้มาตรฐานในด้านขนาด สีสัน รูปแบบ ลวดลาย ความสม่ำเสมอของเนื้อผ้าความคงทนของสีและความประณีตบรรจงในการทอ สำหรับหมู่บ้านที่ทอผ้าไหมมัดหมี่ ที่มีคุณภาพดีมากกว่าหมู่บ้านอื่นๆ ได้แก่ บ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์และบ้านเขวาสินรินทร์ ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

1.1.3 ในด้านภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ ในจังหวัดสุรินทร์ พบว่ามีแนวโน้มการขยายตัวมากขึ้น ทั้งในระดับจังหวัดระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยเฉพาะในจังหวัดสุรินทร์นั้น ตลาดในระดับตำบล/หมู่บ้าน มีแนวโน้มการขยายตัวมากขึ้น ในหมู่บ้านสวาย และบ้านเขวาสินรินทร์ อนึ่งการที่ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ขยายตัวดังกล่าวนั้น เป็นผลอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวในจังหวัด

สุรินทร์มีขยายตัวรวมทั้งความต้องการของผู้บริโภคทั้งใน และต่างประเทศมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นด้วย

1.1.4 ในด้านจำนวนหมู่บ้าน ที่ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่พบว่า จังหวัดสุรินทร์ 1,842 หมู่บ้าน ทุกหมู่บ้านมีการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่โดยส่วนใหญ่ทำเป็นอาชีพเสริม หรือทำเพื่อใช้ในครัวเรือน ทั้งนี้หมู่บ้านที่มีการทอผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าวหมู่บ้านที่ทอเพื่อการค้า จะมีความหนาแน่นของผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่มากกว่าหมู่บ้านที่ทอ เพื่อเป็นอาชีพเสริมหรือทอเพื่อใช้ในครัวเรือนสำหรับหมู่บ้านที่มีจำนวนผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่หนาแน่นมากได้แก่ บ้านสวาย บ้านเขวาสินรินทร์ บ้านตากูก บ้านจันรม และบ้านเทนมีย์เป็นต้น

1.1.5 ในด้านการค้นหา ผู้มีความเชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่จากการศึกษาครั้งนี้ พบผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ 60 คนใน 13 หมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้ มีฝีมือแตกต่างกันอยู่มาก กล่าวคือ มีฝีมืออยู่ในระดับดีมาก มี 24 คน ส่วนที่เหลือมีฝีมืออยู่ในระดับดี ทั้งนี้โดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้ที่มีฝีมือดีมากจะอยู่ในหมู่บ้านที่ทอเพื่อการค้า ส่วนผู้ที่มีฝีมือรองลงไปจะอยู่ในหมู่บ้านที่ทอเพื่อเป็นอาชีพเสริม หรือเพื่อใช้ในครัวเรือน หรือเป็นงานอดิเรก

1.1.6 ในด้านการศึกษาคุณลักษณะและวิธีการทอผ้าไหมมัดหมี่สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1.6.1 ในด้านคุณลักษณะผ้าไหมมัดหมี่ พบดังนี้

(1) ในด้านลักษณะผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต พบว่าผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์นั้น มีรูปแบบในอดีตมี 2 ชนิดคือ เป็นผ้าถุงหรือผ้าชิ่นสำหรับหญิง และเป็นผ้านุ่งสำหรับชาย โดยส่วนที่เป็นผ้าถุงหรือผ้าชิ่นสำหรับหญิงมี 3 ชนิด ผ้าไหมมัดหมี่ทั่วไป และผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวสุรินทร์ มีผ้าไหมมัดหมี่โฮลและผ้าไหมมัดหมี่อัมพรม ซึ่งผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าว จะมีขนาดกว้างประมาณ

90-103 เซนติเมตร ยาวประมาณ 180-200 เซนติเมตร มีสีสัน 2-7 สี ส่วนใหญ่มี 4-5 สี ทอด้วยฟืมที่มี 2-3 ตะกอโดยส่วนใหญ่เป็นผ้าที่ทอด้วยฟืม 3 ตะกอส่วนผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นผ้านุ่งสำหรับชายนั้นมีลักษณะที่เป็นลวดลายวิจิตรพิสดารมาก เรียกว่าผ้าปูม (ภาษาพื้นเมืองนิยมเรียกว่าผ้าโฮลเปร๊อะ) มีขนาดกว้างประมาณ 90-103 เซนติเมตร ยาวประมาณ 380-400 เซนติเมตร มีสีสันเช่นเดียวกับผ้าไหมมัดหมี่ทั่วไป ผ้าชนิดนี้จะนิยมใช้ในงานมงคลต่าง ๆ เช่น บวชนาค แต่งงาน โกนจุก ฯลฯ เป็นต้น

(2) ในด้านลักษณะผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่ารูปแบบผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบันมีมากขึ้นกว่าเดิม เช่น ผ้าถุง ผ้าปูโต๊ะ ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าห่ม ผ้าคลุมเตียง และผ้าหน้านาง เป็นต้น ทั้งนี้โดยรูปแบบผ้าถุงนั้น จะยังมีปริมาณมากอยู่เช่นเดิม สำหรับรูปแบบอื่นๆ ที่เปลี่ยนไปดังกล่าวจะทำมากที่บ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ส่วนในด้านสีสันนั้นยังคงรูปเดิมคือมีตั้งแต่ 2-7 สี แต่มีการพัฒนาเทคนิคการทอมากขึ้น คือทอตั้งแต่ 2-6 ตะกอ นอกจากนี้ในด้านขนาดก็จะหลากหลายไปตามลักษณะของการนำผ้าไปใช้ประโยชน์ อนึ่งสำหรับแนวโน้มในอนาคตนั้นคาดว่าจะมีการพัฒนารูปแบบ เทคนิควิธีการทอมากขึ้น และจะมีการแปรรูปผ้าไหมมัดหมี่ไปทำผลิตภัณฑ์ผ้าไหม และของที่ระลึกมากขึ้น

1.6.1.2 ในด้านกระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ พบดังนี้

(1) กระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ ในอดีตมีกระบวนการ 3 ขั้นตอนคือ กระบวนการผลิตเส้นไหม กระบวนการเตรียมผลิตผ้าไหมมัดหมี่ และกระบวนการทอเป็นผืนผ้า ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีงานย่อยหลายประการดังนี้ คือ ขั้นตอนแรก กระบวนการผลิตเส้นไหมมีงานย่อยที่สำคัญได้แก่การปลูกหม่อน การเลี้ยงไหม และการสาวไหม ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการเตรียมผลิตผ้าไหมมัดหมี่ มีงานที่

สำคัญคือ การเตรียมไหมทั่ว ไปการเตรียมเส้นไหมพุ่ง การเตรียมเส้นไหมยืนโดย แต่ละงานมีงานย่อยหลายประการดังนี้คือการเตรียมไหมทั่วไปมีงานย่อยได้แก่การกรอเส้นไหมที่สาวแล้วเข้าอัก การแกะปุ่มปมเส้นไหม การปั่นหรือตีเกลียวเส้นไหมการทำปอยหรือเข็ดไหมและการฟอกไหม การเตรียมเส้นไหมพุ่งมีงานย่อยที่จะต้องทำได้แก่ การคัดแยกเส้นไหม การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ การกรอเส้นไหมที่ฟอกแล้วเข้าอัก การค้นเส้นไหมพุ่ง การมัดหมี่และการย้อมสี การแกะเชือกมัดหมี่ การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าอัก การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าหลอดเล็ก และการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง สำหรับการเตรียมเส้นไหมยืนงานย่อยที่จะต้องทำได้แก่ การย้อมสีเส้นไหมยืน การลงแป้ง/น้ำข้าวเส้นไหมยืน การกระตุกและตากเส้นไหมยืน การกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก การค้นเส้นไหมยืน การสอดฟันฟืม การเตรียมกี่ และการถักหรือร้อยตะกอ อนึ่งในขั้นตอนของการเตรียมเส้นไหมยืนดังกล่าวนี้ ในงานย่อยของการสอดฟันฟืมนั้น หากใช้ฟืมเก่าและมีตะกออยู่แล้ว จะนำเส้นไหมยืนที่ค้นใหม่มาต่อกับเส้นไหมยืนที่มีอยู่ในฟืมเก่าได้ทันที และเมื่อต่อเสร็จแล้วก็จะนำขึ้นกี่เตรียมทอต่อไป และขั้นตอนที่สาม การทอเป็นผืนผ้า ในขั้นตอนนี้มีงานย่อยที่ต้องทำได้แก่ การเตรียมกี่ก่อนทอ การนำหลอดเส้นไหมพุ่งใส่กระสวย การเหยียบตะกอ การพุ่งกระสวย การจัดลวดลายและริมขอบผ้า การกระแทกฟืม การขึงหน้าผ้าให้ตึง และการเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอ อนึ่งการทอในขั้นตอนที่สามนี้ งานย่อยที่จะต้องทำอย่างสอดคล้องประสานกันก็คือ การเหยียบตะกอ การสอดกระสวย การจัดลวดลายและริมขอบผ้าและการกระแทกฟืมเพราะว่างานย่อยดังกล่าวเป็นงานหลักในการทอ

1.1.8.1 ปัญหาอุปสรรคในด้านความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่พบว่า ผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ส่วนใหญ่มีความรู้และทักษะไม่เพียงพอในด้านการออกแบบลวดลาย การย้อมสี การเก็บตะกอ

หรือถักตะกอ การทอ การค้นเส้นไหมพุ่งให้พอดี และการมัดหมี่ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแยกกลุ่มเป็นผู้ทอเพื่อการค้าและทอเพื่อใช้ในครัวเรือนแล้วพบว่า ผู้ทอเพื่อการค้ามีความรู้และทักษะไม่เพียงพอในด้าน การออกแบบลวดลาย การย้อมสี และการถักตะกอ ส่วนกลุ่มที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือน จะมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอในทุกๆ ด้านที่กล่าวมานอกจากนี้ยังมีกลุ่มที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนบางคนเห็นว่า ตนเองยังมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอในทุก ๆ ขั้นตอนของการทำผ้าไหมมัดหมี่อีกด้วย

1.1.8.2 ปัญหาอุปสรรคในด้านทัศนคติ ต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่ส่วนใหญ่ ยังมีความรู้สึกว่าการทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอาชีพหรืองานที่น่าเบื่อ ทำยาก ไม่คุ้มค่า และไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ส่วนในเรื่องของความมีเกียรติยศ ความทันสมัย และการเห็นความสำคัญของคนในครอบครัว พบว่า มีทัศนคติที่ดีอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแยกกลุ่มระหว่างกลุ่มที่ทอเพื่อการค้าและกลุ่มที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือน พบว่ากลุ่มที่ทอเพื่อการค้า ยังมีความรู้สึกว่ายังเป็นเรื่องที่น่าเบื่อ และทำยากอยู่บ้าง แต่เมื่อทำอย่างจริงจังก็รู้สึกว่าจะมีความก้าวหน้าและทำเป็นอาชีพหลักได้ ส่วนกลุ่มที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนก็ยังมีความรู้สึกว่าทำยากน่าเบื่อ เพราะจำเจรวมทั้งไม่คุ้มค่าและไม่ก้าวหน้า เพราะทำในปริมาณน้อย

1.1.8.3 ปัญหาอุปสรรคในด้านวัสดุอุปกรณ์ จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่มีปัญหาในด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ยังไม่ได้มาตรฐาน เช่น ฟืมทอผ้า อุปกรณ์เตรียมเส้นไหม อุปกรณ์ย้อมสี รวมทั้งวัตถุดิบ อันได้แก่ เส้นไหม ผลิตได้น้อย และมีราคาแพง สีย้อมไหมมีราคาแพงขึ้น และคุณภาพไม่ดี เท่าที่ควร นอกจากนี้ยังพบด้วยว่าผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่โดยเฉพาะกลุ่มที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนนั้น เป็นจำนวนมาก มีเครื่องมือไม่ครบต้องหยิบยืมเพื่อนบ้าน

1.1.8.4 ปัญหาอุปสรรคในด้านกำลังคน จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ยังขาดกำลังคน ที่ช่วยในการผลิตให้ได้ปริมาณมาก กล่าวคือในกลุ่มที่ทอเพื่อการค้า จะมีกำลังคนช่วยเหลือ 3-5 คน โดยทำในลักษณะช่วยกันในครอบครัว และไปจ้างให้ผู้อื่นช่วยในบางขั้นตอน ส่วนผู้ที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนนั้นจะมีกำลังคนที่ทำจริง ๆ 1-2 คน โดยทำในลักษณะเช่นเดียวกันกับผู้ที่ทอเพื่อการค้า อนึ่งจากปัญหาเรื่องการขาดกำลังคนดังกล่าวทำให้ผู้ที่ทอเพื่อการค้าและทอเพื่อใช้ในครัวเรือนไม่สามารถผลิตหรือได้ในปริมาณมาก กล่าวคือกลุ่มที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนจะทำได้เพียง 1 หรือ 2 ปี ต่อครั้ง ๆ ละ ประมาณ 6-10 ผืน ส่วนกลุ่มที่ทอเพื่อการค้าจะทำได้ ประมาณ 3-6 ครั้ง/ปี จำนวนผืนผ้าที่ทอจะมีประมาณ 15-20 ผืนต่อครั้ง

1.1.8.5 ปัญหาอุปสรรคในด้านเงินทุน จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่ส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านเงินทุน กล่าวคือไม่มีเงินทุนมากพอที่จะผลิตผ้าไหมมัดหมี่ให้ได้ปริมาณมาก ๆ อันเนื่องมาจากมีฐานะยากจน ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่ใช้ทุนส่วนตัวทั้งผู้ที่ทอหรือผลิตเพื่อการค้า และทอหรือผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือน โดยเฉพาะผู้ผลิตเพื่อการค้านั้น จะทำให้ลักษณะการลงทุนครั้งแรกแล้วนำผลผลิตไปขายเพื่อนำเงินที่ได้มาทำทุนต่อไป อนึ่งแม้ว่าในบางหมู่บ้านจะมีหน่วยราชการและเอกชนเข้าไปช่วยเหลือในด้านเงินทุน ในลักษณะกลุ่มการผลิต แต่ก็ไม่เพียงพอ และไม่เป็นที่นิยมเท่าที่ควร เนื่องจากมีความยุ่งยาก และผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่ส่วนใหญ่ก็ไม่ต้องการเป็นหนี้โดยไม่จำเป็น

1.1.8.6 ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการและการตลาด จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่ยังมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอในเรื่องของการจัดการและการตลาด เนื่องจากไม่เคยทำอย่างครบวงจร กล่าวคือในกลุ่มที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนจะนำไปขายเมื่อมีความจำเป็น ส่วนกลุ่มที่ทอเพื่อการค้าจะมี

พ่อค้าคนกลางมารับซื้อหรือสั่งให้ทำแล้วรับไปขายต่อเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการวางแผนการผลิต การหากำลังคน การจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ การควบคุมคุณภาพการผลิต การทำบัญชีค่าใช้จ่าย การกำหนดราคาขาย การประชาสัมพันธ์เพื่อหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย การหาตลาดและการขยายตลาด

1.2 ผลการศึกษาระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท

การศึกษาในประเด็นนี้ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่าง 13 หมู่บ้าน ที่เป็นช่างฝีมือ กลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือและกลุ่มที่ทอไม่เป็น หรือไม่เคยทอผ้าไหมมัดหมี่ ได้ข้อสรุปดังนี้

1.2.1 ในด้านระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่มีข้อค้นพบที่สำคัญดังนี้

1.2.1.1 ในด้านความรู้ ซึ่งประกอบด้วยความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการทอผ้าไหมมัดหมี่และความรู้เกี่ยวกับการจัดการและการตลาดพบว่า กลุ่มช่างฝีมือมีความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการทอผ้าไหมมัดหมี่อยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ และความรู้เกี่ยวกับการจัดการและการตลาดมีความรู้อยู่ในระดับต่ำ กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือมีความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการทอผ้าไหมมัดหมี่และอุปกรณ์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่และความรู้เกี่ยวกับการจัดการและการตลาด พบว่ามีความรู้อยู่ในระดับต่ำและกลุ่มที่ทอไม่เป็นมีความรู้ทั้งสามด้านดังกล่าว อยู่ในระดับต่ำมาก อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในภาพรวมทั้งสามกลุ่ม พบว่าประชาชนในชนบทมีความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการทอผ้าไหมมัดหมี่อยู่ในระดับปานกลาง และด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยว

กับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ และความรู้เกี่ยวกับการจัดการและการตลาดมีความรู้อยู่ในระดับต่ำ

1.2.1.2 ในด้านทักษะ ซึ่งประกอบด้วยทักษะการทำผ้าไหมมัดหมี่แต่ละขั้นตอน และทักษะเกี่ยวกับการจัดการและการตลาด พบว่า กลุ่มช่างฝีมือมีทักษะในการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละขั้นตอนอยู่ในระดับมากส่วนในด้านการจัดการและการตลาดมีทักษะอยู่ในระดับต่ำ กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือมีทักษะในการทำผ้าไหมมัดหมี่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านการจัดการและการตลาด มีทักษะอยู่ในระดับต่ำมาก และกลุ่มที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอมีทักษะทั้งสองด้านอยู่ในระดับต่ำมาก อนึ่ง เมื่อพิจารณาในภาพรวมทั้งสามกลุ่มแล้ว พบว่าประชาชนในชนบทมีทักษะในการทอผ้าไหมมัดหมี่อยู่ในระดับปานกลาง และมีทักษะในเรื่องการจัดการและการตลาดอยู่ในระดับต่ำ

1.2.1.3 ในด้านทัศนคติต่อการประกอบอาชีพ การทอผ้าไหมมัดหมี่ พบว่า กลุ่มช่างฝีมือและกลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือมีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่อยู่ในระดับดี ส่วนกลุ่มที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอ มีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่อยู่ในระดับปานกลาง อนึ่งเมื่อพิจารณาทั้งสามกลุ่มแล้ว พบว่า ประชาชนในชนบทมีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่อยู่ในระดับปานกลาง

1.2.2 ในด้านผลการเปรียบเทียบระดับความรู้ ทักษะและทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ระหว่างกลุ่มช่างฝีมือ กลุ่มไม่ใช่ช่างฝีมือและกลุ่มที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอ พบดังนี้

1.2.2.1 ในด้านความรู้ซึ่งประกอบด้วยความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการทำผ้าไหมมัดหมี่ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการและการตลาด พบว่ากลุ่มช่างฝีมือกลุ่มไม่ใช่ช่างฝีมือ และ

กลุ่มที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอ มีระดับความรู้ทั้ง 3 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1.2.2.2 ในด้านทักษะ ซึ่งประกอบด้วยทักษะเกี่ยวกับการทำผ้าไหมมัดหมี่และทักษะในด้านการจัดการและการตลาด พบว่ากลุ่มช่างฝีมือ กลุ่มไม่ใช่ช่างฝีมือและกลุ่มที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอมีระดับทักษะใน 2 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1.2.2.3 ในด้านทัศนคติต่อการประกอบอาชีพ การทอผ้าไหมมัดหมี่พบว่า กลุ่มช่างฝีมือกลุ่มไม่ใช่ช่างฝีมือและกลุ่มที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอผ้าไหมมัดหมี่ มีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01

1.3 ผลการศึกษาความต้องการได้รับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในบนบท

การศึกษาในประเด็นนี้มุ่งศึกษาความต้องการการฝึกอาชีพ การทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบทในด้านเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้ ทักษะ รวมทั้งวิธีการ ช่วงเวลา และสถานที่ในการฝึกอบรม ตลอดจนความคิดเห็นอื่น ๆ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 13 หมู่บ้าน ในจังหวัดสุรินทร์ 3 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน คือกลุ่มช่างฝีมือ กลุ่มไม่ใช่ช่างฝีมือ และกลุ่มที่ทอไม่เป็น หรือไม่เคยทอ การศึกษาในครั้งนี้ มีข้อค้นพบดังนี้

1.3.1 ในด้านเนื้อหาสาระ และทักษะในการฝึกอบรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการฝึกอบรมดังนี้

1.3.1.1 กลุ่มช่างฝีมือมีความต้องการฝึกอบรม อยู่ในระดับมากในด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้แก่ การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ สีย้อมไหมและการย้อมสีมัดหมี่ ในด้านการจัดการและการตลาดได้แก่

วิธีการหาคนช่วยในการผลิต/การทอเพื่อให้ได้ปริมาณมาก และได้มาตรฐานเดียวกัน การประชาสัมพันธ์ผลผลิต การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย การกำหนดราคาในการขาย และการหาและการขยายตลาด

1.3.1.2 กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือ และกลุ่มที่ทอไม่เป็นพบว่ามีความต้องการได้รับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่อยู่ในระดับมากทุกรายกา ทั้งในเรื่องของความรู้ ทักษะ การทอและความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการจัดการและการตลาด ทั้งนี้ กลุ่มไม่ใช่ช่างฝีมือมีความต้องการฝึกอบรมมากใน 5 อันดับแรก ได้แก่ สีย้อมไหมและการย้อมสีมัดหมี่ การมัดหมี่ การออกแบบลวดลาย การฟอกไหมและการเก็บตะกอ สำหรับด้านการจัดการและการตลาดที่กลุ่มไม่ใช่ช่างฝีมือต้องการฝึกอบรมใน 5 อันดับแรกได้แก่ การหาและการขยายตลาด การประชาสัมพันธ์การผลิต/การหาลูกค้า และตัวแทนจำหน่าย การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การกำหนดราคาในการขาย การกำหนดงบประมาณและการทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต การทอและการขายเป็นต้น ส่วนในกลุ่มที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอผ้าไหมมัดหมี่ ต้องการฝึกอบรมในระดับมาก ในด้านความรู้ และทักษะ 5 อันดับแรกได้แก่ สีย้อมไหมและการย้อมสีมัดหมี่ การถักตะกอ การมัดหมี่ การออกแบบลวดลาย และหลักวิธีการทอส่วนในด้านความต้องการฝึกอบรมในระดับมาก ในด้านการจัดการและการตลาดใน 5 อันดับแรกได้แก่ การหาและการขยายตลาด การประชาสัมพันธ์ผลผลิต/การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย การกำหนดราคาในการขาย การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับ
ความต้องการของตลาด การกำหนดงบประมาณ และการทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต การทอและการขาย

1.3.2 ในด้านวิธีการ ระยะเวลาและข้อเสนอแนะในการฝึกอบรม มีข้อค้นพบดังนี้

1.3.2.1 ในด้านวิธีการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเห็นว่าควรฝึกการอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไป

1.3.2.2 ในด้านระยะเวลาการฝึกอบรม พบว่าการทอจำนวน 6 ผืน สำหรับผู้ที่ไม่เคยทอหรือทอไม่เป็นนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 87 เห็นว่าควรใช้เวลาประมาณ 3 เดือน ส่วนกลุ่มที่ทอเป็นแล้วและทำทุกขั้นตอนจะใช้เวลาประมาณ 2 เดือน สำหรับช่วงเวลาที่เหมาะสมในการฝึกอบรมคือช่วงเดือนมกราคมถึงเดือน พฤษภาคม

1.3.2.3 ในด้านข้อเสนอแนะอื่น ๆ พบว่า ในด้านเนื้อหาสาระนั้น ควรมีเนื้อหาเทคนิคใหม่ ๆ รวมทั้งควรระมัดระวังในการฝึกอบรมในบางขั้นตอนให้มาก ได้แก่ การฟอกไหม การค้นเส้นไหมยืน การค้นเส้นไหมพุ่ง การมัดหมี่ การย้อมสี การถักตะกอ และการทอ นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะด้วยว่า ควรคำนึงถึงประเพณีวัฒนธรรมในการเซ่น/ไหว้ครู และประเพณีการหยุดทอในช่วงเดือนเมษายนของประชาชนจังหวัดสุรินทร์ ที่พูดภาษาเขมรด้วย

1.4 ผลการศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ การทอผ้าไหมมัดหมี่

การศึกษาในประเด็นนี้ มุ่งศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ และตรวจสอบความเที่ยงตรงของสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ จากการศึกษาในครั้งนี้ ได้ข้อสรุปดังนี้

1.4.1 การศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ โดยการจัดประชุมผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ (จัดประชุม DACUM) จำนวน 14 คน พบว่า สมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่มี 5 สมรรถภาพหลัก และมีสมรรถภาพย่อย 37 สมรรถภาพ โดยสมรรถภาพหลัก

ได้แก่ การเตรียมเส้นไหมเบื้องต้น การเตรียมเส้นไหมพุ่ง การเตรียมเส้นไหมยืน การทอเป็นผ้าผืนและการจัดการและการตลาดเบื้องต้น ทั้งนี้โดยสมรรถภาพหลักด้านการเตรียมไหมเบื้องต้นมี 3 สมรรถภาพย่อย สมรรถภาพหลักด้านการเตรียมเส้นไหมพุ่ง มี 8 สมรรถภาพย่อย สมรรถภาพหลักด้านการเตรียมเส้นไหมยืนมี 9 สมรรถภาพย่อย สมรรถภาพหลักด้านการทอเป็นผืนผ้ามี 8 สมรรถภาพย่อย และสมรรถภาพหลักด้านการจัดการและการตลาดเบื้องต้น มี 9 สมรรถภาพย่อยดังแผนภูมิ

ก การเตรียมเส้นไหมเบื้องต้น	ก$_1$:เลือกเส้นไหม	ก$_2$:กะประมาณปริมาณเส้นไหม	ก$_3$:ฟอกไหม	
ข การเตรียมเส้นไหมพุ่ง	ข$_1$:ออกแบบลวดลาย	ข$_2$:กรอ/ควบเส้นพุ่งเข้าอัก/หลอดใหญ่	ข$_3$:ค้นเส้นพุ่ง	ข$_4$:มัดหมี่และย้อมสี
	ข$_5$:แกะเลือกมัดหมี่	ข$_6$:กรอเข้าอัก/หลอดใหญ่	ข$_7$:กรอเข้าหลอดเล็ก	ข$_8$:ร้อยหลอดเล็กเป็นหวง
ค การเตรียมเส้นไหมยืน	ค$_1$:ย้อมสีเส้นไหมยืน	ค$_2$:นำเส้นไหมยืนชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว	ค$_3$:กระตุกและตาเส้นไหมยืน	ค$_4$:กรอเส้นไหมยืนเข้าอัก/หลอดใหญ่
	ค$_5$:ค้นเส้นยืน	ค$_6$:ม้วนเส้นไหมยืน	ค$_7$:สอดฟันฟืม	ค$_8$:เตรียมกี่
	ค$_9$:ถักตะกอ			
ง การทอเป็นผืนผ้า	ง$_1$:เตรียมกี่ก่อนทอ	ง$_2$:นำหลอดพุ่งใส่กระสวย	ง$_3$:เหยียบตะกอ	ง$_4$:พุ่งกระสวย
	ง$_5$:จัดลวดลายและริมขอบผ้า	ง$_6$:กระแทกฟืม	ง$_7$:ชิงหน้าผ้าที่ทอให้ดึง	ง$_8$:เก็บกี่เมื่อหยุดทอ
จ การจัดการและการตลาดเบื้องต้น	จ$_1$:วางแผนการผลิตหรือทอ	จ$_2$:เตรียมปัจจัยการผลิตหรือทอ	จ$_3$:จัดการเกี่ยวกับการผลิต/ทอ	จ$_4$:ประเมินมาตรฐานการผลิต
	จ$_5$:ทำบัญชีค่าใช้จ่าย	จ$_6$:กำหนดราคาในการขาย	จ$_7$:ทำบัญชีการขาย	จ$_8$:หาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย
	จ$_9$:หาตลาดและชี้ชายตลาด			

ภาพประกอบ 91 แสดงทักษะ/สมรรถภาพที่จำเป็นของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่ได้จากการประชุมผู้เชี่ยวชาญ

1.4.2 ในด้านการตรวจสอบความเที่ยงตรง ของสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ โดยผู้วิจัยนำแผนภูมิสมรรถภาพ / ทักษะ ที่จำเป็นจากการประชุมผู้เชี่ยวชาญ 14 คน ไปสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่จำนวน 34 คน พิจารณาตัดสิน พบว่า สมรรถภาพดังกล่าวเป็นสมรรถภาพที่จำเป็น โดยบางสมรรถภาพเป็นสมรรถภาพพื้นฐาน และบางสมรรถภาพเป็นสมรรถภาพขั้นสูง ทั้งนี้สมรรถภาพทั้งหมด 5 สมรรถภาพหลัก และ 37 สมรรถภาพย่อย เป็นสมรรถภาพที่ต้องทำอยู่เป็นประจำ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่ศึกษาพบ ในครั้งนี้มีความเที่ยงตรง

2. <u>ผลการสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร</u>

ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบท ฉบับยกร่าง ซึ่งเป็นหลักสูตรที่จะนำไปใช้ในการฝึกอบรมให้ประชาชนในชนบทมีความรู้ ทักษะและมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ และสามารถทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพที่ดีได้ โดยองค์ประกอบของหลักสูตรดังกล่าวประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ สภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถภาพที่มุ่งเน้นให้เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม หน่วยการฝึกอบรม และแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ อนึ่งสำหรับในหน่วยการฝึกอบรมนั้นมี 6 หน่วยการฝึกอบรม คือ หน่วยที่ 1 เรื่องมโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ หน่วยที่ 2 เรื่องการเตรียมเส้นไหมเบื้องต้น สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ หน่วยที่ 3 เรื่องการเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ หน่วยที่ 4 เรื่องการเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ หน่วยที่ 5 เรื่องการทอ

เป็นผืนผ้า และหน่วยที่ 6 เรื่องการจัดและการตลาดเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ ทั้งนี้โดยในแต่ละหน่วยการฝึกอบรมดังกล่าว จะมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้คือ จุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และวิธีการประเมินผล รวมทั้งใบงานสำหรับการฝึกภาคปฏิบัติในแต่ละหน่วยการฝึกอบรมด้วย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้จัดทำคู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรมในทุกหน่วยการฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทราบแนวทางและขอบข่ายของสาระตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติในระหว่างการฝึกอบรมด้วย โดยในคู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละหน่วยจะประกอบด้วย แนวคิดและหลักการ จุดมุ่งหมายเฉพาะ หัวข้อเนื้อหาโดยสังเขป กิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติและการประเมินผลในระหว่างการฝึกอบรม

3. ผลการประเมินโครงร่างหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้

จากการที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตรขึ้น ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรดังกล่าวซึ่งเป็นเอกสารหลักสูตร ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินในแง่ความเหมาะสมและความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบของหลักสูตร โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ 11 คน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร 5 คน ด้านการฝึกอบรม 3 คน และด้านเนื้อหา 3 คน ซึ่งผลการประเมินโครงร่างหลักสูตรดังกล่าวสรุปได้ดังนี้

3.1 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและมีความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบต่าง ๆ อยู่ในระดับมากโดยเป็นความเห็นที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่

3.2 ในส่วนของข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

3.2.1 ในภาพรวมของโครงร่างหลักสูตร ควรเพิ่มเติมสิ่งต่อไปนี้คือ ควรกำหนดระยะเวลาการอบรมในแต่ละหน่วยฝึกอบรมและในส่วนของการนำ

หลักสูตรไปใช้ควรเพิ่มเติมในส่วนของข้อเสนอแนะ ในการคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยเฉพาะหลักสูตรนี้ เน้นสำหรับผู้ที่ยังทอไม่เป็น

3.2.2 ในประเด็นของหน่วยการฝึกอบรม ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้เพิ่มเติมดังต่อไปนี้

(1) หน่วยการฝึกอบรมที่ 1 ควรเพิ่มเติมกิจกรรมการฝึกอบรมในด้านการศึกษาดูงานแหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่ต่าง ๆ หรือดูวีดีทัศน์ แหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจมากขึ้น รวมทั้งเสนอแนะให้เพิ่มเติมการประเมินผลความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติจากการที่ได้ศึกษาดูงาน หรือดูวีดีทัศน์ด้วย

(2) หน่วยการฝึกอบรมที่ 2 ควรเพิ่มเติมเนื้อหาการชั่งตวง วัดเกี่ยวกับเส้นไหมและผ้าไหมมัดหมี่ รวมทั้งเสนอแนะให้มีการประเมินผลงานด้วย

(3) หน่วยการฝึกอบรมที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญแนะให้ปรับปรุงคำศัพท์ที่ใช้ให้เหมาะสมได้แก่ การทำเส้นไหมพุ่ง แก้ไขเป็นการเตรียมเส้นไหมพุ่ง และเส้นพุ่งควรแก้ไขเป็นเส้นไหมพุ่งรวมทั้งปรับปรุงการประเมินผลงานผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

(4) หน่วยการฝึกอบรมที่ 4 ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้เพิ่มเติมเนื้อหาการฝึกอบรมในเรื่องของการตรวจสอบความถูกต้อง ของเส้นไหมยืนภายหลังการถักตะกอ ปรับปรุงการประเมินผลงานผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และแก้ไขคำศัพท์ จากการทำเส้นไหมยืนเป็นการเตรียมเส้นไหมยืน

(5) หน่วยการฝึกอบรมที่ 5 ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้เพิ่มเติมเนื้อหา 3 เรื่องด้วยกันคือ การต่อเส้นไหมยืน และเส้นไหมพุ่งขณะทอ เมื่อเส้นไหมยืนหรือเส้นไหมพุ่งขาด การปรับปล่อยเส้นไหมยืนขณะทอให้พอเหมาะ และการ

หวีเส้นไหมยืน รวมทั้งปรับปรุงการประเมินผลงานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

(6) หน่วยการฝึกอบรมที่ 6 ผู้เชี่ยวชาญไม่ได้เสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด ๆ

3.3 ในส่วนข้อเสนอแนะทั่วไปผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ระมัดระวังในส่วนของการใช้กิจกรรมบางหน่วยการฝึกอบรม ที่มีการแบ่งกลุ่มอภิปรายหรือศึกษาเอกสารเนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม เป็นชาวชนบทซึ่งถ้าหากมีกรณีอ่านไม่คล่องแล้ว จะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

4. <u>ผลการปรับปรุงหลักสูตร ก่อนการนำหลักสูตรไปทดลองใช้</u>

จากการประเมินผลหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการประเมินและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงหลักสูตร ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นดังนี้

4.1 ในภาพรวมขององค์ประกอบหลักสูตรยังคงเดิมคือ มี 5 ส่วน ได้แก่ สภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถภาพที่มุ่งเน้น หน่วยการฝึกอบรม แนะแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้

4.2 ในด้านรายละเอียดของหน่วยการฝึกอบรม มีการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้คือ

4.2.1 หน่วยการฝึกอบรมที่ 1 ปรับปรุงโดยเพิ่มกิจกรรมการฝึกอบรม โดยมีกิจกรรมการศึกษาดูงาน แหล่งผลิตผ้าไหม ในจังหวัดต่างๆ และเพิ่มเติมวิธีการประเมินผล โดยการสังเกตและซักถาม ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติภายหลังการศึกษาดูงาน

4.2.2 หน่วยการศึกษาฝึกอบรมที่ 2 มีการปรับปรุงโดยการเพิ่มเติมจุดมุ่งหมายเฉพาะของหลักสูตร และเนื้อหาของหลักสูตร เกี่ยวกับการชั่งตวง วัดเส้นไหมและผ้าไหมมัดหมี่ รวมทั้งเพิ่มเติมวิธีการประเมินผลในส่วนของการประเมินผลงาน และเพิ่มใบงานในเรื่องของการชั่ง ตวง วัดเกี่ยวกับเส้นไหม

และผ้าไหมมัดหมี่ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เปลี่ยนไปด้วย

4.2.3 หน่วยการฝึกอบรมที่ 3 มีการปรับปรุง โดยเพิ่มเติมจุดมุ่งหมายเฉพาะและเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อเส้นไหมพุ่งเมื่อเส้นไหมพุ่งขาดขณะกรอ โดยการเพิ่มเนื้อหาดังกล่าว เข้าไปในเรื่องย่อยของการกรอเส้นไหมพุ่ง รวมทั้งได้ปรับปรุงวิธีการประเมินผลงาน ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และเพิ่มใบงานให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เปลี่ยนไป

4.2.4 หน่วยการฝึกอบรมที่ 4 มีการปรับปรุง โดยเพิ่มจุดมุ่งหมายเฉพาะ และเนื้อหาในเรื่องของการตรวจสอบเส้นไหมยืนภายหลังการถักตะกอ รวมทั้งปรับปรุงวิธีการประเมินผลงานให้ชัดเจน และเพิ่มใบงานให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เปลี่ยนไป

4.2.5 หน่วยการฝึกอบรมที่ 5 มีการปรับปรุง โดยเพิ่มจุดมุ่งหมายเฉพาะและเนื้อหาในเรื่อง การต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งเมื่อเส้นไหมยืนหรือเส้นไหมพุ่งขาดขณะทอ การปรับปล่อยเส้นไหมยืนให้เหมาะสมและการหวีเส้นไหมยืน รวมทั้งปรับปรุงวิธีการประเมินผลงานให้ชัดเจน และปรับปรุงใบงานให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เปลี่ยนไป

4.2.6 หน่วยการฝึกอบรมที่ 6 มีการปรับปรุงการประเมินผลการปฏิบัติงานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4.3 ในด้านระยะเวลาในการฝึกอบรม ได้กำหนดไว้โดยประมาณอย่างกว้าง ๆ 520 ชั่วโมง หรือ 80 วัน ๆ ละ 6 ชั่วโมง 30 นาที ทั้งนี้โดยรวมกิจกรรมต่าง ๆ อันได้แก่ การรายงานตัว พิธีเปิด-ปิดการฝึกอบรม การประเมินผลก่อนและหลังการฝึกอบรมทั้งภาพรวมและรายหน่วยย่อย ซึ่งจากการประมาณการดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำไปจัดทำกำหนดการฝึกอบรม ซึ่งอยู่ในภาคผนวกของรายงานการวิจัยฉบับนี้แล้ว

5. **ผลการทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตรจากข้อมูลในสถานการณ์จริง**

ผู้วิจัยนำหลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ในหมู่บ้านเป้าหมาย 1 หมู่บ้าน คือบ้านตากแดด หมู่ที่ 6 ตำบลตากูก อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ในช่วง วันที่ 25 มีนาคม 2535 ถึงวันที่ 9 กรกฎาคม 2535 โดยได้คัดเลือกผู้ที่อยู่ในข่ายไม่เคยทอหรือเคยทำบางขั้นตอนของการทอผ้าไหมมัดหมี่จำนวน 21 คน เข้ารับการฝึกอบรมได้ผลสรุปดังนี้

5.1 ในด้านผลสัมฤทธิ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีข้อสรุปดังนี้

5.1.1 ในด้านภาพรวม ของผลสัมฤทธิ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านความรู้ ทักษะ และด้านทัศนคติ พบว่า ภายหลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ภายหลังการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

5.1.2 ในด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม รายหน่วยการฝึกอบรมด้านความรู้ และทักษะ รวม 6 หน่วยการฝึกอบรม พบว่า ภายหลังการฝึกอบรมแล้ว ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้และทักษะ สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมในทุก ๆ หน่วยการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01

5.1.3 ในด้านผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบดังนี้

5.1.3.1 ในภาพรวมทุก ๆ คุณลักษณะของ ผ้าไหมมัดหมี่แต่ละคน พบว่า ภายหลังการฝึกอบรมแล้ว ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 17 คนหรือร้อยละ 80.95 มีผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่อยู่ในเกณฑ์ดี ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนที่เหลือมีผลงานที่มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลางและต้องปรับปรุงตามลำดับ

5.1.3.2 ในภาพรวมทุก ๆ คุณลักษณะ ของผ้าไหมมัดหมี่ผืนสุดท้ายหรือผืนที่ดีที่สุด ของแต่ละคนพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 17 คน หรือร้อยละ 80.95 มีผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่อยู่ในเกณฑ์ดี ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนที่เหลือมีผลงานมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

5.1.3.3 ในภาพรวมทุก ๆ คุณลักษณะของการทอผ้าไหมมัดหมี่ ผืนแรกของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า มีผู้มีผลงานอยู่ในเกณฑ์ดี ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 2 คน หรือร้อยละ 9.52 ส่วนที่เหลือคุณภาพผ้าไหมมัดหมี่อยู่ในเกณฑ์ปานกลางและต้องปรับปรุง

5.1.3.4 ในด้านคุณลักษณะทางเคมีของผ้าไหมมัดหมี่พบว่ามีคุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด กล่าวคือ ผ้าไหมมัดหมี่ยังมีสีตก อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านเทคนิค ซึ่งไม่สามารถนำผ้าไหมมัดหมี่ไปเข้าสู่กระบวนการเคลือบสารกันสีตกได้ เพราะเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก และทำได้เฉพาะในระบบโรงงานอุตสาหกรรม

5.1.3.5 ในด้านคุณลักษณะตามเกณฑ์การส่งออกผ้าไหมของกระทรวงพาณิชย์ พบว่าในภาพรวมแล้วผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมครั้งนี้มีคุณลักษณะตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5.2 ในด้านความคิดเห็น ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตร ได้ข้อสรุปดังนี้

5.2.1 ในด้านองค์ประกอบหลักสูตรผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรมีความเห็นว่า ภาพรวมองค์ประกอบของหลักสูตรอันได้แก่ สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร จุดมุ่งหมาย สมรรถภาพที่มุ่งเน้นให้เกิดกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม หน่วยการฝึกอบรมและแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ยิ่งไปกว่านั้นในแต่ละหน่วยการฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย

เฉพาะเนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม การวัดผลประเมินผลและระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม พบว่า หน่วยการฝึกอบรมที่ 1 เรื่องมโนทัศน์เบื้องต้น เกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกรายการ หน่วยการฝึกอบรมที่ 2 เรื่องการเตรียมเส้นไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ หน่วยการฝึกอบรมที่ 3 เรื่องการเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดในรายการต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ หน่วยการฝึกอบรม ที่ 4 เรื่องการเตรียมเส้นไหมยืนมีความเหมาะสมในรายการต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ หน่วยการฝึกอบรมที่ 5 เรื่องการทอผ้าเป็นผืนผ้า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ และหน่วยการฝึกอบรมที่ 6 เรื่องการจัดการ และการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีความเหมาะสมในรายการต่าง ๆ อยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่

5.2.2 ในด้านการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการทดลองใช้หลักสูตร พบว่าการดำเนินการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ด้านการคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ด้านการประสานงานกับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ด้านการประสานงานกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านการจัดสถานที่ในการฝึกอบรม ด้านช่วงเวลาในการฝึกอบรม ด้านการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการฝึกอบรม และด้านการประชาสัมพันธ์การฝึกอบรม ส่วนด้านอื่น ๆ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเตรียมผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านการปฏิบัติตามแผนการฝึกอบรม และด้านการจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก

5.2.3 ด้านข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทดลองใช้หลักสูตร พบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.2.3.1 ในด้านหลักสูตร ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และวิทยากรมีความเห็นสอดคล้องกันว่าหลักสูตรดีแล้ว แต่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ควรจะมีการไปศึกษาดูงาน แหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่ และตลาดผ้าไหมมัดหมี่ ในแต่ละจังหวัด รวมทั้งศูนย์ศิลปาชีพพิเศษในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถด้วย จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพนี้มากขึ้น

5.2.3.2 ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากร มีความเห็นว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับการฝึกอบรมดีแล้ว แต่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 2 ประการ คือ ประการแรก ในเรื่องช่วงเวลาการฝึกอบรม ถ้าจะให้ดียิ่งขึ้นควรเริ่มฝึกอบรมในช่วงเดือนมกราคมหรือกุมภาพันธ์ และระยะสิ้นสุดไม่ควรเกินเดือนพฤษภาคม ทั้งนี้เพราะว่าการเริ่มต้นในช่วงดังกล่าวจะสามารถหาผู้ที่จะเข้ารับการฝึกอบรมได้ง่าย แต่ถ้าหากเริ่มต้นช้าไปแล้วคนในวัยหนุ่มสาวจะอพยพไปทำงานในกรุงเทพมหานคร หรือจังหวัดอื่น ๆ หมด ส่วนระยะเวลาสิ้นสุดไม่ควรเกินเดือนพฤษภาคม เพราะจะเป็นช่วงฤดูฝน ไม่สะดวกในการฝึกอบรม และเป็นช่วงเริ่มต้นการทำนา สำหรับประการที่สอง เป็นเรื่องการควบคุมดูแลผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยวิทยากรหรือผู้จัดการฝึกอบรมควรจะควบคุมดูแลเอาใจใส่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมบางคนให้มาก รวมทั้งเน้นย้ำให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของวิทยากรให้เคร่งครัดมากขึ้น

5.2.3.3 ในด้านความคิดเห็น เกี่ยวกับผลการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การฝึกอบรมครั้งนี้ บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กล่าวคือผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ทักษะเพียงพอที่จะไปประกอบอาชีพได้ รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ด้วย นอกจากนี้ยังเกิดกลุ่มทอผ้าไหมในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ประชาชนในหมู่บ้านมีรายได้จากการทอผ้าไหมมัดหมี่มากขึ้น

5.3 ในด้านปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ได้ข้อสรุปดังนี้

5.3.1 ปัญหาเกี่ยวกับตัวหลักสูตร พบว่าเกี่ยวกับตัวหลักสูตรมีปัญหาเล็กน้อย ได้แก่ ในเรื่องของการพิมพ์ผิด และการใช้คำบางคำไม่คงที่ ทั้งในด้านหลักสูตรและคู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม

5.3.2 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการใช้หลักสูตร พบดังนี้

(1) ปัญหาเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ พบว่า มีปัญหาในด้านการเตรียมวัสดุอุปกรณ์เพียงเล็กน้อย ได้แก่ ฟืมทอผ้าไที่ได้มาตรฐานหายาก จึงต้องสั่งจากกรุงเทพมหานครทำให้ราคาแพงขึ้น และปัญหาเกี่ยวกับเส้นไหมกลางซึ่งจะใช้ในการทำเส้นไหมพุ่งที่มีคุณภาพดี ค่อนข้างหายาก จึงทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องใช้เวลามากขึ้นในการเตรียมเส้นไหมพุ่ง

(2) ปัญหาด้านการคัดเลือกวิทยากร พบดังนี้ คือวิทยากรที่เก่งฝีมือดีเยี่ยมนั้น อยู่ไกลจากหมู่บ้านที่ทำการฝึกอบรม ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น และวิทยากรดังกล่าวก็มีเวลาว่างน้อย จึงได้ใช้วิทยากรที่มีฝีมือรองลงมาและอยู่บ้านใกล้กับหมู่บ้านที่ทดลองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวอาจทำให้ประสิทธิภาพของการฝึกอบรมลดลงไปบ้าง แต่ก็ได้พยายามให้วิทยากรที่มีฝีมือเยี่ยมดังกล่าวมาร่วมในเรื่องที่สำคัญ เช่นการออกแบบลวดลาย การมัดหมี่ และการย้อมสี เป็นต้น

(3) ปัญหาด้านการคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่ามีบ้างเล็กน้อย คือผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่คัดเลือกไว้แล้วเปลี่ยนใจไม่เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 4 คน จึงต้องหาคนแทน โดยผู้ที่เข้ามาแทนนั้น เป็นผู้ที่เคยทำผ้าไหมมัดหมี่อยู่บ้างแล้ว แต่ฝีมือไม่ดี

5.3.2.2 ปัญหาด้านการดำเนินการฝึกอบรม พบดังนี้

(1) หน่วยการฝึกอบรมที่ 1 พบปัญหาบ้างเล็กน้อย คือมีความขลุกขลักในด้านการเตรียมการเพื่อศึกษาดูงาน และเวลาในการศึกษาดูงาน มีค่อนข้างจำกัด รวมทั้งผลงานที่ได้ศึกษามีไม่มาก เนื่องจากผู้ผลิตขายไปเป็นส่วนใหญ่

(2) หน่วยการฝึกอบรมที่ 2 พบปัญหาอุปสรรคในเรื่องการเตรียมเส้นไหมเบื้องต้น เพราะต้องใช้เวลาในการเตรียมมากขึ้น เนื่องจากเส้นไหมกลางซึ่งเป็นไหมบ้านที่ปั่นแล้วหายากไม่เพียงพอกับที่จะใช้จึงต้องให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเส้นไหมกลางดังกล่าวไปปั่น ซึ่งจะต้องใช้เวลามากขึ้น โดยทำนอกเวลาด้วย นอกจากนี้ ยังต้องสิ้นเปลืองเส้นไหมมากขึ้น เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมยังกรอไหมไม่ชำนาญ เมื่อไหมพันกัน ขณะกรอแก้ไขไม่ได้ก็จะเด็ดหรือตัดเส้นไหมทิ้ง

(3) หน่วยการฝึกอบรมที่ 3 พบปัญหา คือการกะปริมาณเส้นไหมพุ่งให้พอดีกับฟืม เนื่องจากฟืมมาช้าในช่วงของการทำผืนแรกจึงใช้วิธีการกะประมาณให้หน้าผ้ากว้างประมาณ 40 นิ้ว ซึ่งในประเด็นนี้ บางคนวัดพอดี บางคนก็วัดตึงเกินไป เมื่อนำไปทอ จะทำให้ริมขอบผ้าไม่สวย นอกจากนี้ยังพบปัญหาเรื่องการกะปริมาณเส้นไหม ที่จะทอได้เต็มผืน โดยแต่ละผืนยาว 2 เมตร เนื่องมาจากความไม่สม่ำเสมอของเส้นไหมพุ่ง จึงแก้ปัญหาโดย ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมค้นเส้นไหมพุ่งเผื่อไว้ เป็นเหตุให้สิ้นเปลืองเส้นไหมมากขึ้น

(4) หน่วยการฝึกอบรมที่ 4 พบปัญหาดังนี้คือ ในขั้นตอนของการม้วนเส้นไหมยืน จะต้องให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลายคนช่วยเหลือกันซึ่งจะทำให้บางคนไม่ได้รับการฝึกอย่างเต็มที่ จึงแก้ปัญหาโดย จัดผลัดเปลี่ยนหน้าที่ในการช่วยเหลือกันในลักษณะให้แต่ละคนได้ฝึกม้วนเส้นไหมยืนในปริมาณพอ ๆ กัน

(5) หน่วยการฝึกอบรมที่ 5 พบปัญหาอุปสรรคดังนี้คือ มีผู้เข้ารับการฝึกอบรม 1 คน ขออนุญาตไปทอที่บ้าน เนื่องจากไม่มีคนดูแลบ้าน ทำให้

ยากแก่การควบคุม ซึ่งกรณีนี้ได้แก้ปัญหาโดย ผู้วิจัยตามไปดูเป็นครั้งคราว ซึ่งในบางครั้งก็พบว่า มีคนมาช่วยทอทำให้ผ้าไหมมัดหมี่บางผืนมีเนื้อผ้าไม่สม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังมีผู้เข้ารับการฝึกอบรมบางคนขาดการฝึกอบรม เนื่องจากต้องไปช่วยเหลืองานในหมู่บ้าน อันได้แก่ งานแต่งงาน งานวันขึ้นบ้านใหม่ งานบวชนาค เป็นต้นเป็นเหตุให้ทอไม่ทันเพื่อน และจำเป็นต้องขยายเวลาให้ทำจนเสร็จ

(6) หน่วยการฝึกอบรมที่ 6 พบว่ามีปัญหาอุสรรคในเรื่องการทำบัญชีอย่างง่าย เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่อ่านเขียนและคิดเลขไม่คล่อง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้เวลามากขึ้น

5.4 ในด้านผลการประเมินหลักสูตร ภายหลังจากการทดลองใช้ซึ่งการวิจัยครั้งนี้กำหนดเกณฑ์ไว้ว่าหลักสูตรจะมีคุณภาพดี เมื่อมีคุณลักษณะตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3 ประการ คือ ประการแรกภายหลังการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ทักษะและมีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ประการที่สองความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรในด้านต่าง ๆ และการดำเนินการใช้หลักสูตรตามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากร จะต้องมีค่าอยู่ในระดับมาก หรือมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป จากแบบประเมินที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และประการที่สาม ผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างน้อย ร้อยละ 80 ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องได้รับการประเมินจากคณะกรรมการ 5 คน ว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับดี คือมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป จากแบบประเมินที่เป็นมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ และมีคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานส่งออกผ้าไหมของกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งผลการประเมินในครั้งนี้สรุปได้ว่า หลักสูตรมีคุณภาพดี ตามเกณฑ์ที่กำหนด กล่าวคือ การวิจัยครั้งนี้ พบดังนี้

5.4.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพ การทอผ้าไหมมัดหมี่ภายหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5.4.2 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรมีความเห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมในด้านองค์ประกอบต่างๆ และการดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมดังกล่าว มีค่ามากกว่า 3.50 ทุกรายการ

5.4.3 ผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวนร้อยละ 80.95 ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ว่ามีคุณภาพดี รวมทั้งผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าวยังมีคุณลักษณะทางกายภาพ ตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ในด้านขนาดคือกว้าง 1 เมตร ยาว 2 เมตร ใช้ไหมแท้ ทอด้วยฟืม 3 ตะกอ เนื้อผ้าแน่นเรียบ ลวดลายชัดเจน และมีสีสันสวยงาม ส่วนคุณลักษณะทางเคมีนั้น ผ้าไหมมัดหมี่ยังมีคุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด เพราะสียังตกเนื่องจากไม่สามารถที่จะนำผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าวไปเคลือบสารกันสีตกได้ นอกจากนี้ผ้าไหมมัดหมี่ยังมีคุณลักษณะทางกายภาพทั่วไปสอดคล้องกับเกณฑ์การส่งออกผ้าไหม ของกระทรวงพาณิชย์ด้วย

6. <u>ผลการปรับปรุงหลักสูตรภายหลังการทดลองใช้</u>

จากข้อมูลการทดลองใช้หลักสูตรผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าว มาปรับปรุงหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทที่พัฒนาขึ้น ในครั้งนี้ให้เป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์ ดังนี้

6.1 ปรับปรุงกิจกรรมเสนอแนะในหน่วยการฝึกอบรมที่ 1ให้มีการศึกษาดูงาน แหล่งผลิตและตลาดผ้าไหมมัดหมี่ภายในจังหวัดหรือต่างจังหวัด โดยใช้เวลา 1-2 วัน

6.2 ปรับเวลาหรือชั่วโมงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นตลอดหลักสูตรใช้เวลาทั้งสิ้น 560 ชั่วโมง หรือประมาณ 86 วัน ๆ ละ 6 ชั่วโมง 30 นาที โดยเวลาดังกล่าวแบ่งเป็นเวลาสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

6.2.1 เวลาภาคพิธีการอันได้แก่ การรายงานตัว พิธีเปิดและปิดการฝึกอบรม รวมแล้วประมาณ 3 ชั่วโมง

6.2.2 เวลาสำหรับการประเมินผลในภาพรวม ก่อนและหลังการฝึกอบรม รวมแล้วประมาณ 7 ชั่วโมง

6.2.3 เวลาในแต่ละหน่วยการฝึกอบรม รวมการประเมินผลย่อยในแต่ละหน่วยการฝึกอบรมด้วย รวมประมาณ 550 ชั่วโมง โดยหน่วยการฝึกอบรมที่ 1-6 ใช้เวลาตามลำดับดังนี้ 20,16,144,90,250,และ 30 ชั่วโมง

6.3 เสนอแนวทางการใช้หลักสูตร อันได้แก่ การเตรียมการดำเนินการใช้หลักสูตร แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในการฝึกอบรม

6.4 เสนอแนะเกี่ยวกับขนาด หรือมาตรฐานของวัสดุ และเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกอบรม เพื่อให้สามารถทอผ้าไหมมัดหมี่ได้อย่างมีคุณภาพ

อภิปรายผล

การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบทในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะอภิปรายผลเฉพาะประเด็นที่สำคัญในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. <u>การอภิปรายผลในขั้นตอนของการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อการพัฒนาหลักสูตร</u>

ในขั้นตอนของการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตรซึ่งได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ในพื้นที่เป้าหมาย คือพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ 4 ด้านใหญ่ ๆ คือ ด้านสภาพทั่วไป และสภาพปัญหาของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ด้านระดับความรู้ ทักษะและทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ด้านความต้องการได้รับการฝึกอบรมของประชาชนในชนบท และด้านการศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั้ง 4 ด้านดังกล่าว ผู้วิจัยจะได้อภิปรายผลตามลำดับต่อไปนี้

1.1 การอภิปรายผลการศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพปัญหาของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ใน 8 ประเด็น

1.1.1 ในประเด็นของผลการศึกษา ในด้านแนวนโยบายการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ การศึกษาครั้งนี้ พบว่า แนวนโยบายการส่งเสริมอาชีพนี้โดยตรง ในระดับจังหวัด และประเทศ ไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน แต่กำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ ร่วมกับอาชีพอื่นๆ จากข้อค้นพบดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่ง ที่ทำให้ไม่สามารถพัฒนาอาชีพดังกล่าวนี้ ให้มีความก้าวหน้าได้อย่างเป็นล่ำเป็นสันซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นข้อจำกัดอันหนึ่งของภาครัฐ เพราะว่าภาครัฐจะต้องพิจารณาในภาพกว้างโดยเฉพาะในทุกๆ อาชีพที่เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยมุ่งจะให้มีความหลากหลายและป้องกันปัญหาด้านผลผลิตล้นตลาด อย่างไรก็ตามหากจังหวัดหรือภาครัฐได้มีนโยบายอย่างเด่นชัดในบางด้าน ที่เป็นปัญหา เช่น ด้านคุณภาพผู้ผลิตและผลผลิต และด้านการตลาด ก็จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้อาชีพนี้พัฒนาได้อย่างเหมาะสม

1.1.2 ในประเด็นของผลการศึกษา ในด้านคุณภาพผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า คุณภาพของผ้าไหมมัดหมี่มีคุณภาพที่แตกต่างกันมาก ระหว่างผู้ที่ผลิตหรือทอเพื่อการค้ากับผู้ที่ผลิตหรือทอเพื่อใช้ในครัวเรือน ทั้งนี้ ผู้ที่ผลิตหรือทอเพื่อการค้านั้น สามารถทอผ้าไหมมัดหมี่มีคุณภาพดีหรือดีมาก ซึ่งคุณภาพผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าว มีคุณภาพได้มาตรฐานทั้งขนาด สีสัน รูปแบบ ลวดลาย ความสม่ำเสมอของเนื้อผ้า ความคงทนของสีและความประณีตบรรจงในการทอ ส่วนผู้ที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนนั้น ทอผ้าไหมมัดหมี่ได้คุณภาพในระดับปานกลางหรือพอใช้ เป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว ผ้าไหมมัดหมี่ที่มีคุณภาพดังกล่าว ยังมีจำนวนจำกัดมาก เนื่องจากผู้ที่ทอเพื่อการค้าและฝีมือดีนั้นมีไม่มากนัก เมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมด ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังเช่น งานวิจัยของเริงฤทธิ์ วัฒนศึกษา (2533:62-81) ข้อเขียนของปราณี โอสถานนท์ และคนอื่นๆ (2533:7-9) และข้อเขียนของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2533:45-48) ในประเด็นที่ว่าขาดแคลนผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่มีคุณภาพ ทำให้การทอผ้าไหมมัดหมี่ที่มีคุณภาพมีอยู่ในวงจำกัด ดังนั้นในประเด็นดังกล่าวนี้ จึงควรมีการขยายขอบเขตการพัฒนาฝีมือประชาชนในชนบทให้มากขึ้น

1.1.3 ในประเด็นของการศึกษา ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ มีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน ทั้งนี้การขยายตัวของภาวะตลาดดังกล่าว เป็นผลมาจากการท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ ขยายตัวมากขึ้น รวมทั้งความต้องการใช้ผ้าไหมมัดหมี่มีมากขึ้นทั้งในและต่างประเทศ อันเนื่องมาจากพระราชกรณียกิจในการประชาสัมพันธ์ เพื่อการขยายตลาดในเรื่องดังกล่าวขององค์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

รวมทั้งหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ตาม มีข้อที่น่าสังเกตคือ ภาวะตลาดยังเป็นของพ่อค้าคนกลางเป็นส่วนใหญ่กล่าวคือประชาชนที่ผลิตเพื่อการค้านั้นจะผลิตตามที่พ่อค้าคนกลางสั่ง และไม่สามารถทำได้อย่างครบวงจร ในบางครั้ง ไม่สามารถทอได้ทันตามที่สั่งก็จะไปรวบรวมผลผลิตของประชาชนในหมู่บ้านใกล้เคียงซึ่งทอเพื่อใช้ในครัวเรือนมาส่ง ทำให้เกิดปัญหาผลผลิตมีคุณภาพต่ำ ถูกกดราคาลงมาก ไม่คุ้มกับทุน อนึ่งจากการศึกษาครั้งนี้หากพิจารณาในภาพรวมแล้ว ประชาชนยังขาดความรู้เรื่องการจัดการและการตลาดอยู่มาก และปัญหาดังกล่าวนี้เป็นปัญหาที่ภาครัฐหรือหน่วยงานต่าง ๆ ควรจะให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาศักยภาพของประชาชนผู้ผลิตหรือทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มากยิ่งขึ้น

1.1.4 ในประเด็นของการศึกษา จำนวนหมู่บ้าน ที่ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า จังหวัดสุรินทร์ 1,842 หมู่บ้าน ทุกหมู่บ้านมีการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ โดยส่วนใหญ่ทำเป็นอาชีพเสริม หรือทำเพื่อใช้ในครัวเรือน ทั้งนี้โดยหมู่บ้านที่มีการทอเพื่อการค้า จะมีความหนาแน่นของผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่มากกว่าหมู่บ้านที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนจากข้อค้นพบดังกล่าวมีข้อที่น่าสังเกต 2 ประการคือ ประการแรก ในหมู่บ้านที่ประชาชนทอเพื่อการค้า และมีความหนาแน่นของประชากรที่ทอผ้าไหมมัดหมี่มากนั้น เป็นเพราะมีการเห็นตัวอย่างซึ่งกันและกัน และบางหมู่บ้านภาครัฐก็เข้าไปส่งเสริมด้วย เช่น บ้านสวาย บ้านตากูก บ้านเขวาสินรินทร์ บ้านจันรม และบ้านเทนมีย์ สำหรับประการที่สอง คือ หมู่บ้านที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนนั้น ส่วนใหญ่จะทำไม่มากคือทำปีละครั้งหรือปีเว้นปี ประมาณ 6-10 ผืน ต่อครั้งประกอบกับคนที่ทำเป็นส่วนใหญ่อายุมากและหยุดทำโดยไม่ได้มีการสืบทอดต่อให้คนรุ่นใหม่ อันเนื่องมาจากความยากจนต้องอพยพไปทำงานในกรุงเทพมหานคร หรือต่างจังหวัด ดังนั้นจึงทำให้ความหนาแน่นของคนที่ทำเป็นในหมู่บ้านดังกล่าวเบาบางหรือลดลงมาก

1.1.5 ในประเด็นของการศึกษาเพื่อค้นหาผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการทอผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้พบว่ามีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน โดยผู้มีความเชี่ยวชาญดังกล่าว มีฝีมือในระดับดีมาก 24 คน ส่วนที่เหลือ 36 คน มีฝีมืออยู่ในระดับดี และผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวส่วนใหญ่จะอยู่ในหมู่บ้านที่ทอเพื่อการค้า จากข้อค้นพบดังกล่าวมีข้อที่น่าสังเกตใน 2 ประการคือ ประการแรก ลักษณะของผู้เชี่ยวชาญนั้นผู้วิจัยได้พยายามคัดเลือกจากการศึกษาผลงานความรู้ความสามารถ และทักษะต่างๆ โดยผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวประมาณร้อยละ 82 มีความสามารถหรือมีความชำนาญในทุกขั้นตอนของการทำผ้าไหมมัดหมี่และร้อยละ 18 เป็นผู้เชี่ยวชาญที่ยังมีทักษะในด้านการลักตะกอไม่เพียงพอแต่ก็มีฝีมือด้านอื่น ๆ อยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งจากการสัมภาษณ์ได้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่าการลักตะกอเป็นเรื่องเสียเวลา และมีผู้ชำนาญในเรื่องนี้โดยเฉพาะอยู่แล้ว ถ้าไปจ้างเขาจะประหยัดเวลา แต่ความเป็นจริงแล้ว หากฝึกให้มีทักษะแล้วจะใช้เวลาไม่เกิน 2 วัน และในเรื่องนี้หากมีความชำนาญมาก ก็จะเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่จะช่วยให้สามารถทำผ้าไหมมัดหมี่ที่ลวดลายวิจิตรพิสดารมากขึ้น สำหรับประการที่สอง ซึ่งทำให้ผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้คุณภาพที่ต่างกันคือ การใช้วัสดุ โดยเฉพาะเส้นไหม สีย้อม และฟืมทอผ้า ผู้เชี่ยวชาญบางคน แม้ว่าจะมีความเชี่ยวชาญในทุกขั้นตอนแต่การใช้วัสดุอันได้แก่ เส้นไหม สีย้อม และฟืมที่ไม่ได้มาตรฐานแล้ว เนื้อผ้าและสีจะไม่สวย และถ้าหากพิจารณาเฉพาะในด้านผลงานแล้วก็จะทำให้เข้าใจผิดพลาดได้ว่าฝีมือไม่ดี

1.1.6 ในประเด็นของผลการศึกษา ลักษณะผ้าไหมมัดหมี่ และกระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ จากการศึกษาครั้งนี้จะได้กล่าวถึงดังนี้

1.1.6.1 ในด้านลักษณะผ้าไหมมัดหมี่ ได้แบ่งศึกษาเป็นสองช่วง คือช่วงในอดีต และช่วงในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต ซึ่งผลการศึกษาพบ

ว่าผ้าไหมมัดหมี่ของจังหวัดสุรินทร์ในอดีต มี 2 ชนิดคือ ชนิดที่เป็นผ้าถุงสำหรับหญิง และเป็นผ้านุ่งสำหรับชาย โดยที่ผ้าถุงหรือผ้านุ่ง สำหรับหญิงมี 3 ชนิดคือ ชนิดที่เป็นผ้าไหมมัดหมี่ทั่วไป ผ้าไหมมัดหมี่โฮลและผ้าไหมมัดหมี่อัมพรมส่วนผ้าไหมมัดหมี่สำหรับชายนั้นจะเป็นผ้าที่มีลวดลาย วิจิตรพิสดารมีขนาดกว้างประมาณ 1 เมตร ยาวประมาณ 3.80-4.00 เมตร โดยทั่วไปเรียกว่า ผ้าปูม และภาษาพื้นเมืองเรียกว่า "ผ้าโฮลเปร๊อะ" ส่วนลักษณะผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตนั้น พบว่ามีรูปแบบมากขึ้นได้แก่ผ้าถุง ผ้าปูโต๊ะ ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าคลุมเตียง ผ้าติดผนัง และผ้าหน้านางเป็นต้น จากข้อค้นพบดังกล่าวมีข้อที่น่าสังเกต 3 ประการคือประการแรกในด้านลักษณะสีสันและลวดลาย แยกได้ค่อนข้างชัดเจนระหว่างชาวสุรินทร์ ที่พูดภาษาพื้นเมืองเขมร ลาวและส่วย แต่ปัจจุบันลักษณะดังกล่าว ได้ผสมกลมกลืนกันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านสีสัน และลวดลายของผ้าไหมมัดหมี่ทั่วไป และชนิดอื่น ๆ ยกเว้นผ้าไหมมัดหมี่โฮล ยังคงลักษณะดังกล่าวไว้ รวมทั้งยังเป็นที่นิยมอยู่มากในกลุ่มผู้หญิงสูงอายุที่พูดภาษาพื้นเมืองเขมร ประการที่สองในด้านรูปแบบของผ้าไหมมัดหมี่ในอดีตถึงปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตนี้ ผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ แม้ว่าจะได้พัฒนารูปแบบมากขึ้นก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาแล้วก็ค่อนข้างจะมีจำกัดมาก เนื่องจากมีเพียงหมู่บ้านเดียวที่พยายามทำผ้าไหมมัดหมี่ให้แปรรูปมากขึ้น ส่วนหมู่บ้านอื่น ๆ ที่มีคนทำอยู่บ้างก็น้อย เช่น บ้านเขวาสินรินทร์ ซึ่งในลักษณะดังกล่าวนี้เอง หน่วยงานต่าง ๆ ควรที่จะเข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริมให้มากขึ้น สำหรับประการที่สาม ในด้านเนื้อผ้า และการใช้เส้นไหมที่ใช้ทอผ้าไหมมัดหมี่ มีข้อที่น่าสังเกต คือ ผ้าไหมมัดหมี่ที่ทำโดยชาวสุรินทร์ ซึ่งพูดภาษาพื้นเมืองเขมร จะทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดที่เป็นผ้านุ่ง หรือผ้าถุง ที่กล่าวมาเป็นเนื้อผ้าจากฟืมที่มี 3 ตะกอ ส่วนชาวสุรินทร์ที่พูดภาษาพื้นเมืองลาวและส่วย จะทอผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าวจากฟืมที่มี 2 ตะกอเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้สำหรับชาวสุรินทร์ที่พูดภาษาส่วย และหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ชาวสุรินทร์ที่พูดภาษาเขมร

ก็จะทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุงหรือผ้านุ่งเป็น 3 ตะกอ เป็นส่วนใหญ่เช่นกัน อย่างไรก็ตามในส่วนของผ้าไหมมัดหมี่ ชนิดแปรรูปต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะทำจากบ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์นั้น ลักษณะเนื้อผ้าจะเกิดจากฟืมที่มีตั้งแต่ 3 ตะกอ ถึง 8 ตะกอ สำหรับการใช้วัสดุในการทอผ้าไหมมัดหมี่ ในส่วนของผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นผ้านุ่งหรือผ้าถุงนั้น ชาวจังหวัดสุรินทร์ จะใช้ไหมที่มีคุณภาพดีกล่าวคือ ถ้าเป็นไหมพื้นบ้าน จะใช้ไหมน้อย ถ้าเป็นไหมโรงงานจะใช้เส้นยืนเป็นไหม 4 หรือไหม 3 ส่วนเส้นไหมพุ่งจะใช้ไหม 6 เป็นต้น ส่วนผ้าไหมแปรรูปอื่น ๆ นั้นจะใช้เส้นไหมตั้งแต่ ไหมน้อยจนถึงไหมใหญ่ นอกจากนี้แล้วยังมีข้อที่น่าสังเกตอีกคือ ผู้ที่ทอเพื่อการค้านั้นมักจะนิยมใช้ไหมที่มีคุณภาพ ในการทำผ้าไหมมัดหมี่มากกว่าผู้ที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือน ทั้งนี้เพราะว่าผู้ที่ทอเพื่อการค้า จะพิถีพิถันในด้านคุณภาพมากว่าผู้ที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือน แต่ผู้ที่ทอเพื่อการค้า และมีความพิถีพิถันในเรื่องดังกล่าวก็มีจำนวนจำกัดเมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมด

1.1.6.2 ในด้านกระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ช่วง คือกระบวนการทอในอดีตและกระบวนการทอปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ในอดีตนั้นมีกระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่คือ การผลิตเส้นไหม การเตรียมการผลิตผ้าไหม และการทอผ้าไหมมัดหมี่ส่วนในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตนั้น การทอผ้าไหมมัดหมี่จะมีแนวโน้มลดการผลิตเส้นไหมลงเหลือเพียงการเตรียมการผลิตผ้าไหม และการทอผ้าไหมมัดหมี่ซึ่งในกระบวนการดังกล่าว มีงานย่อยต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน แต่มีส่วนที่แตกต่างกันหรือมีเทคนิควิธีการที่แตกต่างกันออกไปซึ่งการศึกษาในประเด็นดังกล่าวมีข้อที่ควรสังเกต 2 ประการดังนี้ คือ ประการแรกในด้านแนวโน้มของขั้นตอนการผลิตผ้าไหมได้ลดลงจากในอดีตเพียงการเตรียมผลิตผ้าไหมและการทอผ้าไหมมัดหมี่นั้นจะเกิดขึ้นมากในกลุ่มที่มีการทอเพื่อการค้า ทั้งนี้เพราะว่า หากรอการผลิตเส้นไหมอยู่จะไม่ทันการณ์และสามารถทอ

ได้ในปริมาณที่น้อย ประกอบกับการทอเพื่อการค้านั้น หากผู้ทำใช้ไหมโรงงาน จะลดขั้นตอนการเตรียมเส้นไหมได้มากและประหยัดเวลาแต่มีจุดอ่อนคือ ต้นทุนการผลิตจะสูง ซึ่งในเรื่องนี้ผู้ทอเพื่อการค้าบางคนก็พยายามลดต้นทุนโดยไปซื้อไหมบ้านที่มีขายอยู่ในท้องตลาดมาทำเพราะราคาถูกกว่าโดยยอมเสียเวลาในการเตรียมเส้นไหม ประการที่สองในด้านเทคนิค จากการศึกษาครั้งนี้จะมีความแตกต่างกันในบางขั้นตอน เช่นการเตรียมเส้นไหมยืน ชาวสุรินทร์ที่พูดภาษาพื้นเมืองเขมรและชาวสุรินทร์ที่พูดภาษาพื้นเมืองส่วย ซึ่งมีหมู่บ้านอยู่ใกล้กับกลุ่มที่พูดภาษาเขมร จะค้นเส้นยืนหลังจากการย้อมสีเส้นยืนแล้ว ส่วนชาวสุรินทร์ที่พูดภาษาพื้นเมืองลาว และชาวสุรินทร์ที่พูดภาษาส่วยและหมู่บ้านใกล้กัน จะมีการเตรียมเส้นไหมยืนจากไหมขาวก่อน แล้วนำไปย้อมภายหลัง ทั้งนี้โดยมีเหตุผลเบื้องหลังคือ การทำเช่นนี้จะประหยัดไหม ตอนค้นสามารถเอาไหมที่เหลือไปทำอย่างอื่นได้อีก ซึ่งการเตรียมเส้นไหมยืนในกรณีนี้ก็จะมีจุดอ่อนคือ เมื่อนำไปย้อมแล้วจะไม่สะดวก สีจะค่อนข้างไม่สม่ำเสมอ ส่วนกรณีการย้อมเส้นไหมยืนก่อนแล้วค้นนั้น จะมีความสะดวกในการย้อมและสีไม่ค่อยด่างและเมื่อนำไปค้นก็จะมีความสะดวกในการทำขั้นต่อ ๆ ไป แม้ว่าเส้นไหมยืนจะเหลือบ้างก็สามารถนำไปทออย่างอื่นได้เช่นเดียวกัน เช่นจะเก็บไว้ทำเส้นไหมยืนคราวต่อไปอีก โดยจะสะดวกสำหรับผู้ทำในปริมาณมากโดยเฉพาะกลุ่มที่ทำเพื่อการค้าสำหรับในส่วนของการเตรียมเส้นไหมพุ่งมีรายละเอียดแตกต่างกันไปในเรื่องการย้อมสีเส้นไหมพุ่งหรือมัดหมี่ กล่าวคือ ในด้านการใช้สีและสารช่วยติด สีที่ใช้จะมีทั้งสีธรรมชาติและสีสังเคราะห์ในส่วนของสีธรรมชาติจะใช้สำหรับกรณีการทอผ้าไหมมัดหมี่โฮล เป็นส่วนใหญ่ ส่วนสีสังเคราะห์นั้นจะใช้สำหรับผ้าไหมมัดหมี่ทั่วไป รวมทั้งผ้าไหมมัดหมี่แปรรูปต่าง ๆ ซึ่งการใช้สีสังเคราะห์มีความสะดวกมากกว่าใช้สีธรรมชาติมาก อนึ่งการใช้สีนั้น กลุ่มที่ทอเพื่อการค้าและเป็นกลุ่มที่เป็นช่างฝีมือจะพิถีพิถันในการใช้สี และควบคุมคุณภาพของสีมากกว่ากลุ่มอื่นๆ สำหรับในประเด็นของการใช้สารช่วยติดนั้นจาก

การศึกษาครั้งนี้จะพบว่า มีแนวโน้มหลากหลาย กล่าวคือ บางรายจะใช้สารช่วยติด เช่นใช้สุราช่วยติดในกรณีที่มัดหมี่ถี่เกินไป ย้อมยาก และบางรายจะใช้เกลือหรือสารส้มช่วย ซึ่งในประเด็นนี้หากพิจารณาโดยหลักวิชาแล้ว การใช้เกลือเป็นสารช่วยติดนั้น ไม่ขัดกับหลักวิชาและในส่วนผสมของการย้อมสีจะมีเกลืออยู่ด้วย ส่วนสุราและสารส้มนั้น ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนว่าเป็นสารช่วยติดหรือไม่ แต่สุราจะมีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ซึ่งซึมได้เร็ว ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่สุราจะเป็นตัวนำให้สีซึมเข้าในส่วนที่มัดหมี่แน่นและถี่มากเป็นผลให้ในส่วนที่ย้อมสีติดยาก สามารถย้อมสีติดง่ายยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้วในด้านเทคนิควิธีดังกล่าว ยังมีข้อปลีกย่อยหลายประการที่แตกต่างกันตามประเพณีนิยมของท้องถิ่นอีก ดังเช่นในประเด็นของริมขอบผ้า ในประเด็นของกี่ที่ใช้ทอ และการกางหูก ทั้งนี้ในด้านริมขอบผ้านั้นจะมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่เป็นช่างฝีมือกับกลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือ กล่าวคือ กลุ่มที่เป็นช่างฝีมือจะจัดริมขอบผ้าได้สวยมากมี 2 ลักษณะคือการสอดริมเพื่อให้ริมขอบผ้าหนามีความทนทานและทิ้งตัวเวลาใช้ ซึ่งในประเด็นนี้จะเกิดจากการค้นมัดหมี่ไม่พอดี กับขนาดของฟืม ลักษณะที่สองคือการวัดให้พอดีกับขนาดของฟืม ซึ่งเหมาะสำหรับการนำไปตัดเป็นชุดหรือผ้าสำเร็จรูป

1.1.7 ในประเด็นของผลการศึกษาฐานะทางเศรษฐกิจ ของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่เพื่อการค้ามีฐานะทางเศรษฐกิจดี ส่วนผู้ที่ทอหรือทำเพื่อใช้ในครัวเรือน ซึ่งส่วนใหญ่ถือว่าเป็นงานเสริม ไม่ใช่อาชีพ มีฐานะยากจน ยกเว้นผู้ที่มีอาชีพเสริมอื่น ๆ เช่น ค้าขายในหมู่บ้าน เลี้ยงสัตว์ ปลูกผัก และผู้ที่มีฐานะดีอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งจากข้อค้นพบดังกล่าว มีความสอดคล้องกับความเป็นจริงเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ เพื่อการค้าอย่างเดียวนั้น จะมีฐานะเศรษฐกิจดี มีสิ่งอำนวยความสะดวก ในบ้านอยู่ในเกณฑ์ดีสมควรแก่ฐานะ และยิ่งไปกว่านั้นผู้ที่ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ และทอเป็นอาชีพเสริมจากอาชีพหลักคือการทำนา

หรือทำอาชีพเสริมอื่น ๆ ด้วย ก็ยิ่งมีฐานะดี ส่วนที่ผู้ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนนั้นแทบจะไม่มีรายได้จากการทอผ้าไหมมัดหมี่เลย ยกเว้นกรณีจำเป็นหรือขัดสน จะเอาผ้าไหมมัดหมี่ไปขายหรือเอาไปจำนำ เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้นและกลุ่มนี้ก็เป็นกลุ่มค่อนข้างยากจนและทำนาเป็นอาชีพหลักอย่างเดียว

1.1.8 ในประเด็นของผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ จากการศึกษาครั้งนี้จะได้กล่าวถึงดังนี้

1.1.8.1 ปัญหาอุปสรรคในด้านความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ พบว่าผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ส่วนใหญ่มีความรู้และทักษะไม่เพียงพอในด้านการออกแบบลวดลาย การย้อมสี การทำตะกอหรือถักตะกอ การทอ การค้นเส้นไหมพุ่งให้พอดีกับขนาดของฟืม และการมัดหมี่ทั้งนี้โดยเมื่อแยกพิจารณาระหว่างกลุ่มที่ทอเพื่อการค้า และกลุ่มที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนแล้ว พบว่า กลุ่มที่ทอเพื่อการค้ามีความรู้และทักษะไม่เพียงพอในด้านการออกแบบลวดลาย การย้อมสีและการถักตะกอ ส่วนกลุ่มที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือน จะมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอในทุก ๆ ด้าน ที่กล่าวมานอกจากนี้กลุ่มที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนบางคนก็มีความเห็นว่าตนเองมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอในทุก ๆ ขั้นตอนของการทำผ้าไหมมัดหมี่ จากผลการค้นพบดังกล่าว เป็นข้อค้นพบที่สอดคล้องกับความเป็นจริงกล่าวคือ

(1) ในด้านการออกแบบลวดลาย ทั้งกลุ่มผู้ทอเพื่อการค้าและกลุ่มผู้ทอเพื่อใช้ในครัวเรือน ยังมีการออกแบบลวดลายโดยการลอกลายเก่าจากการดูผ้ามัดหมี่ที่มีอยู่แล้ว และยังไม่มีความคิดสร้างสรรค์ในลักษณะการคิดออกแบบเอง อย่างไรก็ตามในประเด็นนี้ มีข้อที่น่าสังเกตคือกลุ่มที่ทอเพื่อการค้านั้นส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่เป็นช่างฝีมือ และคนในกลุ่มนี้ก็ยังมีบางส่วนที่ออกแบบลวดลายโดยดูผ้าเก่าแล้วดัดแปลงรวมทั้งมีการลอกลายต่างๆ ไว้ในกระดาษวาดเขียนด้วย ส่วนกลุ่มที่ทอเพื่อ

ใช้ในครัวเรือน ยังไม่มีการประยุกต์และลอกลายไว้ในลักษณะดังกล่าว

(2) ในด้านการย้อมสี ส่วนใหญ่แล้วยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร สียังตกและไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ซึ่งการย้อมสีนี้จะมีอยู่ 2 ลักษณะคือ ย้อมทั้งกระบวนการและแต้มแล้วย้อม การย้อมทั้งกระบวนการส่วนใหญ่สีจะตกเล็กน้อย ส่วนการย้อมแล้วแต้มนั้นส่วนใหญ่สีจะตก ทั้งนี้การย้อมสีทั้งกระบวนการจะทำเฉพาะกลุ่มที่เป็นช่างฝีมือที่ทอเพื่อการค้า ส่วนการแต้มแล้วย้อมจะทำให้กลุ่มที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือน ซึ่งการย้อมโดยวิธีนี้สีจะตกมาก อนึ่งการย้อมสีดังกล่าว กลุ่มที่ทอเพื่อการค้า และเป็นช่างฝีมือจะคำนึงถึงความต้องการของตลาดส่วนผู้ที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนมักจะไม่คำนึงถึงความต้องการของตลาดแต่จะถือความพอใจ ของตนเองเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งสัดส่วนหรือปริมาณส่วนผสมของน้ำย้อมสีก็มีลักษณะไม่แน่นอน

(3) ในด้านการทำตะกอหรือถักตะกอ ส่วนใหญ่แล้วผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่จะทำตะกอหรือถักตะกอไม่เป็น เนื่องจากเห็นว่ายุ่งยากเสียเวลา ประกอบกับผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะด้านนี้คอยรับจ้างอยู่ด้วย จึงไม่จำเป็นที่จะต้องเสียเวลาในการทำ แม้กรณีทั้งผู้ทอเพื่อการค้า และเป็นช่างฝีมือ ก็ยังมีจำนวนหนึ่งที่ทำไม่เป็น

(4) ในด้านการทอจะพบปัญหาอยู่มากในเรื่องความสม่ำเสมอของการกระแทกฟืมและการจัดลวดลายขณะทอทำให้เนื้อผ้าและลวดลายไม่สม่ำเสมอ ซึ่งพบมากในกลุ่มผู้ที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนและผู้ที่ไม่เป็นช่างฝีมือ

(5) ในด้านการค้นเส้นไหมพุ่งให้พอดีกับขนาดของฟืมในด้านนี้ส่วนใหญ่แล้วทั้งกลุ่มที่ทอเพื่อการค้าและกลุ่มที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือน จะทำไม่ได้หรือทำไม่เป็น ทั้งนี้เพราะเกรงว่า หากทำไม่ดีหรือไม่พอเหมาะแล้วจะทำให้ฟันฟืมเสียและริมขอบผ้าก็จะเสียไปด้วย อย่างไรก็ตาม การค้นเส้นไหมพุ่งให้ดีพอกับฟืมนี้ก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย กล่าวคือในส่วนที่ดีคือ ประหยัดเส้นไหมและเวลาในการทอ ผลเสียคือหากไปนุ่งเป็นผ้าถุง ผ้าจะไม่ทิ้งตัวและเมื่อนุ่งนาน ๆ เข้าริมขอบผ้าจะม้วนขึ้นดู

แล้วไม่สวยงามแต่ถ้านำไปตัดเป็นเสื้อผ้าแล้วจะไม่มีผลอะไร ส่วนการค้นไม่พอดีในขณะที่ทอก็จะสอดริมขอบผ้า ทำให้เสียเวลาและเปลืองไหม แต่ส่วนที่เป็นข้อดีคือเมื่อนำไปนุ่งเป็นผ้าถุง ริมขอบผ้าจะทนทาน และทึ้งตัวนอกจากนี้แล้วผู้ที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนและไม่เป็นช่างฝีมือ จำนวนมาก จะไม่สอดริม จะใช้วิธีดึงขึ้นด้านบนขณะทำการทอ จากนั้นจะตัดทิ้งภายหลัง ทำให้ริมขอบผ้าไม่สวย

(6) การมัดหมี่ ส่วนใหญ่แล้วผู้ที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือน และไม่เป็นช่างฝีมือ จะมัดหมี่ตามแบบอย่างของผ้าที่มีอยู่และเป็นการมัดและย้อมไม่เกิน 4 สี ส่วนผู้ที่ทอเพื่อการค้า จะมัดหมี่ย้อมตั้งแต่ 2-6 สี และบางคนจะมีการมัดหมี่ตามแบบหรือลวดลายที่ลอกไว้ในกระดาษด้วย

1.8.1.2 ปัญหาอุปสรรคด้านทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ส่วนใหญ่ยังมีความรู้สึกว่าอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ เป็นอาชีพที่น่าเบื่อ ทำยาก ไม่คุ้มค่าและไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ส่วนในด้านความมีเกียรติ ความทันสมัยและการเห็นความสำคัญของคนในครอบครัว พบว่า มีทัศนคติที่ดีอยู่ใน ระดับปานกลาง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแยกกลุ่มที่ทอเพื่อการค้าและกลุ่มที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนแล้ว ก็พบว่ากลุ่มที่ทอเพื่อการค้ายังมีความรู้สึกว่า เป็นเรื่องที่น่าเบื่อและทำยาก แต่เมื่อทำอย่างจริงจังก็จะเป็นเรื่องที่คุ้มค่า และมีความก้าวหน้า สามารถนำไปประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริมได้ ส่วนกลุ่มที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนจะมีความรู้สึกขัดแย้งกับกลุ่มที่ทอเพื่อการค้า จากผลการศึกษาดังกล่าวมีข้อที่น่าสังเกตดังนี้คือ

(1) ในด้านทัศนคติที่ไม่ดี อันได้แก่เรื่องความน่าเบื่อ ความยากในการทำและความคุ้มค่านั้น เป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในภาพรวม เนื่องจากการทอผ้าไหมมัดหมี่นั้น ผู้ทอจะต้องมีความพยายามและใช้ความอดทนมากในการทำ และเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจำเจ ส่วนความคุ้มค่านั้น ก็เช่นเดียวกัน เนื่อง

จากผ้าไหมมัดหมี่เมื่อทำเสร็จมีราคาค่อนข้างแพง ขายได้ยาก โดยเฉพาะคนที่มีรายได้น้อย จะไม่มีกำลังในการซื้อ จึงเป็นเหตุทำให้คนส่วนใหญ่มองเห็นว่าเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่า เป็นเหตุให้ไม่กล้าเสี่ยงในการลงทุนและหันไปหางานอื่นทำโดยที่ไม่ต้องลงทุนด้วยตนเอง เช่นไปรับจ้าง หรือไปหางานทำในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด เป็นต้น

(2) ในด้านทัศนคติที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง อันได้แก่ ความมีเกียรติ ความทันสมัย และการเห็นความสำคัญของคนในครอบครัวนั้น ก็มีความสอดคล้องกับความเป็นจริง เช่นเดียวกัน กล่าวคือ ในภาวะปัจจุบันนั้น ผู้ที่มีฝีมือได้รับการยอมรับมากขึ้น รวมทั้งในภาพรวมของประเทศกำลังเผยแพร่ให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญ ของผ้าไหมมัดหมี่มากขึ้น โดยเฉพาะองค์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชนีนาถ ทรงส่งเสริมเรื่องผ้าไหมมัดหมี่เป็นอย่างมาก จนเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเห็นว่าอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีความทันสมัย และคนในครอบครัวก็เห็นความสำคัญมากขึ้นกว่าที่ผ่านมา

(3) ในด้านการมีทัศนคติที่ดี โดยเฉพาะกลุ่มที่ทอเพื่อการค้านั้น เป็นประสบการณ์โดยตรงของตัวเขาเอง ที่สามารถทำอาชีพดังกล่าวให้มีรายได้สนับสนุนครอบครัว โดยเฉพาะกลุ่มดังกล่าวนี้ได้ให้ข้อคิดว่า ไม่มีงานใดที่ไม่ยาก แต่เมื่อเป็นงานยากและเป็นงานที่สุจริตเมื่อทำไปแล้วมีผลตอบแทนที่ดีและคุ้มค่าก็เป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจ

1.8.1.3 ปัญหาอุปสรรคด้านวัสดุอุปกรณ์ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีปัญหาในด้านวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ยังไม่ได้มาตรฐาน วัตถุดิบอันได้แก่เส้นไหม สีย้อมไหม มีราคาแพง และคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร จากข้อค้นพบดังกล่าวเป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริง กล่าวคือ

(1) ในด้านความไม่ได้มาตรฐานของวัสดุอุปกรณ์ จากการศึกษาข้อมูลภาคสนามเห็นได้ชัดว่าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำผ้าไหมมัดหมี่ มีลักษณะและขนาดที่หลากหลาย ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ผู้ทำก็จะทำผ้าไหมมัดหมี่ตามขนาดและวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ เป็นผลทำให้ผลผลิตคือผ้าไหมมัดหมี่ ไม่ได้มาตรฐานเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ฟืมทอผ้าที่ใช้สำหรับทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นผ้าถุงหรือผ้านุ่ง จะใช้ตั้งแต่ฟืม 35 หลบ ถึง 50 หลบ ส่วนผู้ที่ทอเพื่อการค้าจะใช้ฟืม 42 ถึง 50 หลบเป็นส่วนใหญ่ ในด้านอุปกรณ์การเตรียมเส้นไหม เช่น หลักค้น ไน ระวิง และกง ก็มีขนาดต่าง ๆ กันไป ในด้านอุปกรณ์การย้อมสี เช่น หม้อย้อมก็มีขนาดแตกต่างกันไปตามที่ผู้ทอแต่ละคนมี ยิ่งไปกว่านั้น การใช้วัสดุอุปกรณ์ ก็ยังไม่มีมาตรฐาน เช่น การย้อมสีหรือการใช้สารเคมี ผู้ทำจะใช้วิธีการประมาณเอา ไม่ได้ชั่งตวง หรือ วัด ให้เป็นมาตรฐานเท่าที่ควร จึงเป็นผลให้ผลผลิตแต่ละครั้งมีคุณภาพแตกต่างกันออกไป

(2) ในด้านการขาดแคลนวัตถุดิบ อันได้แก่เส้นไหม ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้ว การผลิตเส้นไหมในประเทศยังไม่เพียงพอ และคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้ต้องสั่งเข้าจากต่างประเทศ มีผลทำให้ราคาแพง จากข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนส่วนใหญ่แล้วจะผลิตเส้นไหมเอง และผลิตได้น้อย ทำให้ไม่สามารถนำไปผลิตหรือทำผ้าไหมมัดหมี่ในปริมาณมากได้ ส่วนผู้ที่ผลิตเพื่อการค้าส่วนใหญ่ จะไม่ผลิตเส้นไหมเอง แต่จะไปซื้อเส้นไหมในท้องตลาด โดยเฉพาะจะซื้อเส้นไหมที่ผลิตจากโรงงานมาทำ เพราะสะดวกในการเตรียมเส้นไหม เป็นผลทำให้ต้นทุนสูง ทั้งนี้ มีบางคนก็ลดต้นทุนโดยไปซื้อไหมพื้นบ้านมาทำผสมกับไหมโรงงาน การซื้อไหมบ้านดังกล่าวจะต้องไปซื้อและคัดเลือกไหมที่มีคุณภาพดีซึ่งหายากมาก จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้ผลิตหรือผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ ไม่สามารถผลิตได้ในปริมาณมากพอ

(3) ในด้านราคาสีและคุณภาพของสีย้อมไหม พบว่าสีที่ใช้ย้อมไหมที่มีคุณภาพดีนั้น มีราคาแพงมาก ชาวบ้านไม่สามารถซื้อมาใช้ได้ แต่จะใช้สีที่มีคุณภาพในระดับพอใช้ได้คือ สีซองยี่ห้อต่าง ๆ ที่ขายในท้องตลาด เช่น ตราสิงห์โต สีตราเครื่องบิน สีสมใจ เป็นต้น ซึ่งสีเหล่านี้จะเป็นสีสำเร็จรูปที่ค่อนข้างมีความสะดวกในการนำไปใช้ ราคาต่อโหลประมาณ 42-50 บาท

1.8.1.4 ปัญหาอุปสรรคในด้านกำลังคน จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า การประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ยังขาดกำลังคนที่จะช่วยในการผลิตอยู่มาก กล่าวคือ ในกลุ่มที่ทอเพื่อการค้า จะมีกำลังคนช่วยเหลือ 3-5 คน และกลุ่มที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือนจะมีคนผลิตเพียง1-2 คน ซึ่งเป็นเหตุให้ไม่สามารถที่จะผลิตในปริมาณมากได้ ตามความต้องการของตลาด ข้อค้นพบดังกล่าวนี้สอดคล้องกับความเป็นจริง และยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของเริงฤทธิ์ วัฒนศึกษา (2533 : 62-81)ที่พบว่า กำลังคนในการผลิตผ้าไหมมัดหมี่นั้น ยังขาดแคลน และยิ่งไปกว่านั้นกำลังคนส่วนใหญ่ ก็เป็นกำลังคนในครัวเรือน ซึ่งเป็นผู้ที่สนใจและได้รับถ่ายทอดความรู้ และทักษะต่าง ๆ จากบรรพบุรุษ

1.8.1.5 ปัญหาอุปสรรคในด้านเงินทุน จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในด้านเงินทุน กล่าวคือไม่มีเงินทุนในปริมาณมากพอที่จะผลิตผ้าไหมมัดหมี่ให้ได้ปริมาณมาก ๆ อันเนื่องมาจากฐานะยากจน แม้ว่าในบางหมู่บ้านจะมีหน่วยงานราชการ และองค์กรเอกชนได้เข้าไปช่วยเหลือในลักษณะการให้กู้ยืมเงินทุน หรือในลักษณะการจัดตั้งกลุ่มอยู่บ้างแต่ก็ยังไม่เพียงพอ และผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่เองส่วนใหญ่ก็ยังไม่อยากเป็นหนี้โดยไม่จำเป็น จากข้อค้นพบดังกล่าวนี้ มีความสอดคล้องกับความเป็นจริงกล่าวคือ ประชาชนในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยากจน และการเข้าไปส่งเสริมของภาครัฐและองค์กรเอกชนก็ยังไม่ทั่วถึง ดังเช่นการศึกษาครั้งนี้ มีหมู่บ้านที่ได้รับการส่งเสริมเพียง 5

หมู่บ้านเท่านั้น อันได้แก่ บ้านสวาย บ้านเขวาสินรินทร์ บ้านสดอ บ้านจันทรม และบ้านเทนมีย์ เป็นต้น นอกจากนี้ในด้านการให้กู้ยืมเงินทุน ก็มีความยุ่งยากต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ซึ่งส่วนใหญ่ประชาชนไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ดังนั้นประชาชนจึงทำผ้าไหมมัดหมี่เท่าที่พอมีทุนทำได้ สำหรับผู้ที่ทอเพื่อการค้านั้น ส่วนใหญ่ก็เป็นผู้ที่มีฐานะพอควร กล่าวคือ พอมีทุนอยู่บ้าง จึงทำในปริมาณเท่าที่มีทุน และในส่วนที่ทำในปริมาณมากขึ้น ก็เฉพาะที่ได้รับทุนสนับสนุนจากภาครัฐหรือองค์กรเอกชน

1.8.1.6 ปัญหาอุปสรรคในด้านการจัดการและการตลาด จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่ยังมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอในเรื่องการจัดการและการตลาด เนื่องจากไม่เคยทำอย่างครบวงจร กล่าวคือ กลุ่มที่ทอเพื่อใช้ในครัวเรือน จะนำไปขายเมื่อมีความจำเป็น ส่วนกลุ่มที่ทอเพื่อการค้า จะมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ หรือสั่งให้ทำแล้วรับไปขายต่อเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการวางแผนการผลิต ด้านการหากำลังคน ด้านการจัดการ ด้านวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ การควบคุมคุณภาพการผลิต การทำบัญชีค่าใช้จ่าย การกำหนดราคาขาย การประชาสัมพันธ์เพื่อหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย การหาตลาดและการขยายตลาด จากข้อค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับความเป็นจริง และสอดคล้องกับงานวิจัยของเริงฤทธิ์ วัฒนศึกษา (2533 : 62-81) ที่พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ในเรื่องการจัดการและการตลาด ซึ่งในประเด็นนี้แม้ว่ารัฐและเอกชนจะได้เข้าไปช่วยเหลืออยู่บ้าง ในรูปของกลุ่มเพื่อการผลิต แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากผู้ผลิตมีทุนน้อย ไม่สามารถนำผลผลิตมารวมกลุ่มกันขายในราคาเดียวกันได้ เพราะไม่สามารถรอได้ ประกอบกับกลุ่มก็ยังไม่มีเงินทุนหมุนเวียนเพียงพอที่จะรับซื้อผลผลิตสมาชิกได้ในปริมาณมาก ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้ผลิตนำไปขายเองบ้างเมื่อจำเป็น ซึ่งการนำไปขายในลักษณะดังกล่าวนี้จะถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางเป็นอย่างมาก นอกจากนี้แล้วในด้านการควบคุม

คุณภาพการผลิตนั้น ค่อนข้างที่จะควบคุมได้ยากเนื่องมาจากสาเหตุที่สำคัญดังเช่นขาดแคลนกำลังคนที่มีความชำนาญ ผู้ผลิตแต่ละคนมีวัสดุอุปกรณ์ที่มีลักษณะไม่ได้มาตรฐานเดียวกัน เป็นต้น สำหรับเรื่องเกี่ยวกับการจัดการและการตลาด การวางแผนการผลิต การจัดหางบประมาณ การทำบัญชีค่าใช้จ่าย การประชาสัมพันธ์เพื่อหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย ตลอดจนการหาตลาดและการขยายตลาด เป็นเรื่องที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยทำ จะทำบ้างในส่วนของการหาคนช่วยผลิตหรือทำในบางขั้นตอน ตลอดจนการกำหนดราคาขาย เป็นต้น ดังนั้นปัญหาในด้านการจัดการและการตลาดนี้จึงเป็นปัญหาเร่งด่วนประการหนึ่ง ของประชาชนผู้ผลิตผ้าไหมมัดหมี่ ที่จำเป็นต้องเร่งรีบแก้ไข เพื่อที่จะช่วยให้การพัฒนาอาชีพได้ก้าวหน้าต่อไป

1.2 การอภิปรายผลการศึกษาระดับความรู้ ทักษะและทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบทใน 2 ประเด็นหลักดังนี้

1.2.1 ในประเด็นของระดับความรู้ ทักษะและทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีประเด็นย่อยในการอภิปราย 3 ประเด็นย่อย ดังนี้

1.2.1.1 ในด้านความรู้ ซึ่งประกอบด้วยความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการทำผ้าไหมมัดหมี่และความรู้เกี่ยวกับการจัดการและการตลาดเบื้องต้น จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ในภาพรวมประชาชนในชนบทมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่และความรู้เกี่ยวกับการจัดการและการตลาดอยู่ในระดับต่ำ ส่วนในด้านขั้นตอนการทำผ้าไหมมัดหมี่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาแยกกลุ่มระหว่างผู้ที่เป็นช่างฝีมือกับผู้ที่ไม่เป็นช่างฝีมือแล้ว พบว่ากลุ่มช่างฝีมือมีความรู้ในขั้นตอนการทำผ้าไหมมัดหมี่อยู่ในระดับมาก และกลุ่มผู้ที่ไม่เป็นช่างฝีมือมีความรู้ด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหม

มัดหมี่และด้านการจัดการและการตลาด พบว่ากลุ่มช่างฝีมือมีความรู้อยู่ในระดับต่ำและกลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือมีความรู้ใน 2 ด้านนี้อยู่ในระดับต่ำมาก สำหรับกลุ่มที่ทอไม่เป็นมีความรู้ในทุกด้านอยู่ในระดับต่ำ มากจากข้อค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับความเป็นจริง กล่าวคือ

(1)ในประเด็นของความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ และการตลาดนั้น ประชาชนได้รับรู้รับทราบข้อมูลข่าวสารความก้าวหน้าทางวิชาการ และความเคลื่อนไหวต่างๆ ในด้านการตลาดน้อยมาก และพอรับทราบได้บ้างในรายการที่เป็นการเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถดังนั้นการพัฒนาเทคนิคฝีมือต่างๆ จึงยังคงทำตามประสบการณ์เป็นส่วนใหญ่และอยู่ในวงแคบ และในด้านการตลาดทำได้เพียงตามที่มีผู้มาสั่งให้ทำหรือตามความพอใจที่อยากจะทำมากกว่า ทั้งนี้โดยไม่มีการวางแผนว่าจะผลิตผ้าไหมมัดหมี่ชนิดใดบ้างมากน้อยเพียงใด ให้สอดคล้องกับภาวะตลาดในแต่ละฤดูกาล

(2) ในประเด็นของความรู้ในด้านขั้นตอนการทำผ้าไหมมัดหมี่นั้น กลุ่มที่เป็นช่างฝีมือส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ทำอยู่เป็นประจำมีความแม่นยำและชัดเจนในเรื่องขั้นตอนการทำ สามารถอธิบายได้คล่องแคล่วกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือส่วนกลุ่มที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอนั้นตอบได้บ้างบางตอน โดยตอบได้ในบางส่วนเท่าที่เคยพบเห็นและส่วนใหญ่แล้วจะตอบผิด

1.2.1.2 ในด้านทักษะ ซึ่งประกอบด้วยทักษะในการทำผ้าไหมมัดหมี่ในแต่ละขั้นตอน และทักษะในด้านการจัดการและการตลาด จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ในด้านทักษะการทำผ้าไหมมัดหมี่แต่ละขั้นตอนนั้น กลุ่มช่างฝีมือมีทักษะอยู่ในระดับมาก กลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือมีทักษะอยู่ในระดับปานกลางและกลุ่มที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอมีทักษะอยู่ในระดับต่ำมาก ส่วนทักษะในด้านการจัดการและการตลาดนั้นกลุ่มช่างฝีมือ ทักษะอยู่ในระดับต่ำ กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือและกลุ่มที่ทอไม่เป็น

หรือไม่เคยทอมีทักษะอยู่ในระดับต่ำมาก จากข้อค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงอย่างมากกล่าวคือ

(1) ในด้านทักษะการทอผ้าไหมมัดหมี่ แต่ละขั้นตอนนั้น กลุ่มช่างฝีมือจะมีความคล่องแคล่วและมีความชำนาญมาก ผลงานจะมีความประณีตสวยงามมาก กลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือผลงานจะไม่ค่อยประณีต และไม่สวยงามเท่าที่ควร ส่วนกลุ่มที่ไม่เคยทอหรือทอไม่เป็นนั้น จะไม่มีผลงานด้านนี้ เพราะทำไม่เป็นหรือบางคนอาจเคยทำผ้าชนิดอื่นๆ เช่น ผ้าขาวม้า ผ้าโสร่งก็ยังไม่มีทักษะในด้านนี้เท่าที่ควร

(2) ในด้านทักษะเกี่ยวกับการจัดการและการตลาด กลุ่มช่างฝีมือจะมีโอกาสได้ทำในด้านนี้อยู่บ้าง เป็นเพียงการจัดการให้ได้ผลผลิตตามที่มีผู้มาสั่งให้ทำ หากทำไม่ทันก็จะจ้างคนช่วยบ้าง รวมทั้งมีโอกาสขายเองอยู่บ้างเมื่อมีลูกค้ามาซื้อถึงบ้าน หรือมีโอกาสไปร่วมแสดงสินค้าในโอกาสต่างๆ ส่วนกลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือนั้นส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีโอกาสในการขายผ้าไหมมัดหมี่นัก เพราะทำในปริมาณน้อย ยกเว้นในกรณีที่จำเป็น ไม่มีเงินเพียงพอกับการใช้จ่ายในโอกาสสำคัญๆ เช่น มีงานบุญ งานแต่งงาน งานบวชนาค ฯลฯ เป็นต้น ก็จะนำไปขายให้พ่อค้าคนกลางหรือจำนำไว้กับพ่อค้าคนกลาง นอกจากนี้แล้วกลุ่มที่ไม่เคยทอหรือทอไม่เป็นก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับกลุ่มไม่ใช่ช่างฝีมือทั้งนี้แม้ว่าไม่เคยทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ก็ทอผ้าชนิดอื่นๆ เช่นผ้าขาวม้า ผ้าโสร่งหรือผ้าฝ้ายและก็มีโอกาสไปขายผ้าเหล่านั้นบ้างเมื่อที่มีความจำเป็นเช่นเดียวกันกับกลุ่มที่ไม่ใช่ช่างฝีมือ ดังนั้นจากที่กล่าวมาเมื่อพิจารณาในภาพรวมอันเนื่องจากการที่กลุ่มดังกล่าวไม่มีโอกาสได้ดำเนินการอย่างครบวงจรหรือผลิตผ้าไหมมัดหมี่และจำหน่ายจึงทำให้ผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่มีทักษะในเรื่องของการจัดการและการตลาดอยู่ในระดับต่ำและต่ำมาก

1.2.1.3 ในด้านทัศนคติต่อการประกอบอาชีพ การทอผ้าไหมมัดหมี่จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า กลุ่มช่างฝีมือและกลุ่มไม่เป็นช่างฝีมือมีทัศนคติต่อ

การประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่อยู่ในระดับดี ส่วนกลุ่มที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอมีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว พบว่า ประชาชนในชนบทมีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่อยู่ในระดับปานกลาง จากข้อค้นพบดังกล่าวมีข้อที่น่าสังเกตดังนี้คือ

(1) กลุ่มที่เป็นช่างฝีมือและกลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือ แม้ว่าในภาพรวมนั้นจะมีทัศนคติอยู่ในระดับดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ แต่ก็มีบางคนที่ยังเห็นว่าเป็นเรื่องที่ทำยากและไม่ค่อยคุ้มกับการลงทุนนัก แต่ก็จำเป็นต้องทำเพราะไม่มีงานอื่นทำ โดยเฉพาะในกลุ่มไม่ใช่ช่างฝีมือนั้นแม้ว่าจะไม่ได้ขายแต่ก็ทำเก็บไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในโอกาสต่าง ๆ ที่จำเป็น

(2) กลุ่มที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอ ส่วนใหญ่แล้วก็เห็นว่าการทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นเรื่องยาก ไม่คุ้มกับการลงทุนและเมื่อทำแล้วก็ไม่มีตลาดที่จะขายหรือขายยากเพราะราคาแพง ดังนั้นจึงไม่สนใจที่จะทำเท่าไรนัก แม้ว่าจะมีประโยชน์แต่ถ้าไปทำงานอื่น ๆ จะได้เงินเร็วกว่า เป็นต้น

1.2.2 ในประเด็นของการเปรียบเทียบระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ระหว่างกลุ่มช่างฝีมือ กลุ่มไม่ใช่ช่างฝีมือ และกลุ่มที่ไม่เคยทอหรือทอไม่เป็น พบว่าทั้ง 3 กลุ่มมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.01 จากข้อค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับความเป็นจริงอย่างมาก กล่าวคือ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดค่าเฉลี่ยรายย่อยต่างๆ แล้วกลุ่มช่างฝีมือมีความรู้ ทักษะและทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือและกลุ่มที่ทอไม่เป็นและกลุ่มที่ไม่เป็นช่างฝีมือก็มีความรู้ทักษะและมีทัศนคติสูงกว่ากลุ่มที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอ ทั้งนี้แม้ว่าเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว ในบางประเด็นอาจมี

ความรู้ทักษะและทัศนคติอยู่ในระดับเดียวกัน เช่น ในด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่และความรู้เกี่ยวกับการจัดการและการตลาด กลุ่มที่ไม่ใช่ช่างฝีมือ และกลุ่มที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอมีความรู้อยู่ในระดับต่ำมากในด้านทัศนคติกลุ่มช่างฝีมือและกลุ่มไม่ใช่ช่างฝีมือมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางเป็นต้น

1.3 การอภิปรายผลการศึกษาความต้องการได้รับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบทใน 2 ประเด็นหลักดังนี้

1.3.1 ในด้านเนื้อหาสาระ และทักษะในการฝึกอบรม มีประเด็นย่อยในการอภิปรายดังนี้

1.3.1.1 ในประเด็นของกลุ่มช่างฝีมือ การศึกษาครั้งนี้พบว่ากลุ่มช่างฝีมือมีความต้องการได้รับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ในด้านความรู้และทักษะ อยู่ในระดับมากได้แก่ การออกแบบลวดลาย สีและการย้อมสีมัดหมี่ในด้านการจัดการและการตลาดได้แก่ การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด วิธีหาคนช่วยในการผลิต/การทอให้ได้ปริมาณมาก และได้มาตรฐานเดียวกัน การประชาสัมพันธ์ผลผลิตและการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย การกำหนดราคาในการขาย และการหาตลาดและการขยายตลาด จากการศึกษาดังกล่าว เป็นเรื่องที่สอดคล้องกับความเป็นจริง กล่าวคือ

(1) ในด้านการออกแบบลวดลาย กลุ่มช่างฝีมือแม้ว่าจะมีความชำนาญ แต่ก็ยังคงทำในลักษณะเดิมเป็นส่วนใหญ่คือดูตัวอย่างลายผ้าแล้วมัดตาม และจะมีเพียงส่วนน้อยที่ประยุกต์ และลอกลายไว้ในกระดาษ และมีจำนวนน้อยมากที่สามารถคิดออกแบบลวดลายเองได้

(2) ในด้านสี และการย้อมสีมัดหมี่ กลุ่มช่างฝีมือส่วนใหญ่จะย้อมทุกขั้นตอนถ้ามัดย้อมเพียง 1-2 ครั้งนั้นส่วนใหญ่จะไม่มีปัญหามากนักแต่ถ้าย้อมถึง 3 ครั้งเพื่อให้ได้ 6-7 สี มักจะมีปัญหาสีตก และก็จะมีช่างฝีมือบางคนที่ต้องการ

ให้ผ้าไหมที่ย้อมออกมาสีสดก็จะใช้วิธีมัดแล้วย้อมสีพื้นให้สด จากนั้นก็ใช้วิธีแต้มสีต่างๆ ตามลวดลาย ซึ่งวิธีนี้สีจะตกมาก และแก้ปัญหาไม่ได้หรือบางคนจะใช้วิธีการใช้สารฟอกจางสีที่ไม่ต้องการออกแล้วย้อมสีให้สีสดๆ แต่ก็ประสบปัญหาตรงที่ไม่สามารถฟอกได้หลายครั้งเพราะเส้นไหมจะเปื่อย และขาดง่ายเมื่อนำมาทอ

(3) ในด้านการจัดการและการตลาดนั้น กลุ่มช่างฝีมือส่วนใหญ่ยังไม่สามารถทำได้อย่างครบวงจร ดังนั้นความรู้และทักษะด้านนี้จึงยังต่ำ

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมา จึงทำให้กลุ่มช่างฝีมือมีความต้องการได้รับการฝึกอบรมในด้านการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่สีและการย้อมสีมัดหมี่หรือรวมทั้งในเรื่องของการจัดการและการตลาดอยู่ในระดับมาก

1.3.1.2 ในประเด็นของกลุ่มไม่ใช่ช่างฝีมือและกลุ่มที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอ พบว่ามีความต้องการได้รับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่อยู่ในระดับมากทุกรายการ ทั้งเรื่องความรู้ ทักษะการทอและความรู้และทักษะเกี่ยวกับการจัดการและการตลาดซึ่งในประเด็นนี้ก็มีความสอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้เพราะกลุ่มดังกล่าวยังมีความรู้และความชำนาญไม่เพียงพอ แต่ก็มีบางคนในกลุ่มที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอ ไม่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมเนื่องจากเห็นว่ามีความยุ่งยากและไม่คุ้ม ถ้าไปทำงานอื่นจะมีรายได้เร็วกว่าหรือดีกว่าทั้งที่ในความรู้สึกส่วนตัวเห็นว่าถ้าทำได้ก็เป็นสิ่งที่ดี ซึ่งก็เป็นเหตุผลที่น่ารับฟัง เพราะว่าปัจจุบันนี้ ภาวะตลาดผ้าไหมมัดหมี่ยังแคบและผู้มีเงินมากเท่านั้นที่จะมีกำลังซื้อ

1.3.2 ในด้านวิธีการ ระยะเวลา และข้อเสนอแนะในการฝึกอบรมมีประเด็นย่อยในการอภิปรายดังนี้

1.3.2.1 ในประเด็นของวิธีการฝึกอบรม จากการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเห็นว่าการฝึกอบรมควรมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ควบคู่กันไป ทั้งนี้โดยให้เหตุผลว่า จะให้ประโยชน์ที่คุ้มค่า และเป็นการฝึกความชำนาญ

หากฝึกอบรมเพียงทฤษฎีจะลืมง่าย และไม่สามารถที่จะนำไปปฏิบัติ ซึ่งก็เป็นเหตุผลดีและมีความสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ซึ่งจะต้องมีทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไป

1.3.2.2 ในประเด็นของระยะเวลาการฝึกอบรมภายใต้เงื่อนไขให้แต่ละคนทำ 6 ผืน ทุกขั้นตอน เพื่อจะได้ฝึกความชำนาญ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 87 เห็นว่า ควรใช้เวลาประมาณ 3 เดือน สำหรับคนที่เริ่มต้นฝึกหัดใหม่ แต่ถ้าหากคนที่เคยทำบ้างบางขั้นตอนหรือเคยทำแต่ไม่ชำนาญ จะใช้เวลาประมาณ 2 เดือน และช่วงเวลาที่เหมาะสมควรเป็นช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือน พฤษภาคม จากข้อค้นพบดังกล่าวพบว่า เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เพราะผู้ตอบเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำทั้งที่เป็นช่างฝีมือและผู้เป็นช่างฝีมือ แต่ผู้ที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอก็จะตอบส่วนนี้ไม่ได้เนื่องจากไม่มีประสบการณ์นอกจากนี้ในส่วนของช่วงเวลาก็เป็นไปได้มาก เพราะเป็นฤดูกาลที่ประชาชนในชนบทจะว่างจากการทำนา

1.3.2.3 ในด้านข้อเสนอแนะต่างๆเกี่ยวกับการฝึกอบรม ผู้ที่เป็นช่างฝีมือและผู้ที่ไม่เป็นช่างฝีมือได้เสนอแนะ สำหรับการฝึกอบรมว่าในการฝึกอบรมควรมีเนื้อหา มีเทคนิคใหม่ๆ มาสอนและในขั้นตอนการทำควรเตือนให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมระมัดระวังในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การฟอกไหม การค้นเส้นไหมยืนการค้นเส้นไหมพุ่ง การมัดหมี่ การย้อมสี การถักตะกอและการทอ เพราะในเรื่องดังกล่าวนี้ มีความสำคัญและมีผลต่อคุณภาพของผ้าไหมมัดหมี่ นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เช่นประเพณีการไหว้ครู ประเพณีการหยุดทำงานในโอกาสวันสงกรานต์ของชาวสุรินทร์ ที่พูดภาษาเขมร เพราะจะมีผลกระทบต่อการฝึกอบรม จากข้อเสนอแนะดังกล่าวนับว่าเป็นข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์มาก ที่จะช่วยให้การกำหนดเนื้อหาสาระในหลักสูตร กิจกรรมการฝึกอบรมและช่วงเวลาการฝึกอบรมให้เหมาะสมมากขึ้น

1.4 การอภิปรายผล การศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่การศึกษาในประเด็นนี้มีข้อค้นพบคือ สมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่มี 5 สมรรถภาพหลักและ 37 สมรรถภาพย่อย ดังนี้

1.4.1 สมรรถภาพด้านการเตรียมไหมเบื้องต้น ประกอบด้วย 3 สมรรถภาพ ได้แก่การเลือกเส้นไหมการกะประมาณปริมาณเส้นไหมและการฟอกไหม

1.4.2 สมรรถภาพด้านการเตรียมเส้นไหมพุ่ง ประกอบด้วย 8 สมรรถภาพย่อย ได้แก่ การออกแบบลวดลาย การกรอ/ควบเส้นไหมพุ่งเข้าอัก/หลอดใหญ่ การค้นเส้นไหมพุ่ง การมัดหมี่และการย้อมสี การแกะเชือกมัดหมี่ การกรอเข้าอัก/หลอดใหญ่ การกรอเข้าหลอดเล็ก และการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

1.4.3 สมรรถภาพด้านการเตรียมเส้นไหมยืน ประกอบด้วย 9 สมรรถภาพย่อย ได้แก่ การย้อมสีเส้นไหมยืน การนำเส้นไหมยืนชุบน้ำแป้งหรือน้ำข้าว การกระตุกและตากเส้นไหมยืน การกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก/หลอดใหญ่ การค้นเส้นไหมยืน การม้วนเส้นไหมยืน การสอดฟันฟืม การเตรียมกี่ และการถักตะกอ

1.4.4 สมรรถภาพด้านการทอเป็นผืนผ้า ประกอบด้วย 8 สมรรถภาพย่อย ได้แก่ การเตรียมกี่ก่อนทอ การนำหลอดพุ่งใส่กระสวย การเหยียบตะกอ การพุ่งกระสวย การจัดลวดลายและริมขอบผ้า การกระแทกฟืม การขึงหน้าผ้าให้ตึง และการเก็บกี่เมื่อหยุดทอ

1.4.5 สมรรถภาพด้านการจัดการ และการตลาดเบื้องต้น ประกอบด้วย 9 สมรรถภาพย่อย ได้แก่ การวางแผนการผลิตหรือทอ การเตรียมปัจจัยการผลิตหรือทอ การจัดการเกี่ยวกับการผลิต/ทอ การประเมินมาตรฐานการผลิต การทำบัญชีค่าใช้จ่าย การกำหนดราคาในการขาย การทำบัญชีการขาย การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย และการหาตลาดและการขยายตลาด

อนึ่งสมรรถภาพในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้นำไปตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ก็พบว่ามีความเที่ยงตรงโดยสมรรถภาพดังกล่าวบางสมรรถภาพเป็นสมรรถภาพพื้นฐาน และบางสมรรถภาพเป็นสมรรถภาพขั้นสูง แต่ก็เป็นสมรรถภาพที่ต้องทำ ในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ จากข้อค้นพบดังกล่าวมีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

(1) ในภาพรวมของสมรรถภาพการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ในครั้งนี้เป็นสมรรถภาพที่ตัดตอนมาจากวิธีการในอดีตกล่าว คือในอดีตจะมีการผลิตเส้นไหมก่อนแล้วดำเนินการแต่ในสภาพปัจจุบันการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ไม่จำเป็นต้องผลิตเส้นไหมเองก็ทำได้โดยการไปซื้อเส้นไหมมาดำเนินการ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้ผลิตเพื่อการค้าจะทำในขั้นตอนดังกล่าวนี้เลยเนื่องจากไม่มีเวลาเพียงพอที่จะไปเลี้ยงไหมเพื่อผลิตสันไหมเอง รวมทั้งจะมีผลทำให้ไม่สามารถผลิตผ้าไหมมัดหมี่ได้ในปริมาณมากพอ แม้ว่าจะทำให้ต้นทุนสูงก็ตาม ก็ได้แก้ปัญหาโดยการทำผ้าไหมให้มีคุณภาพดีและขายในราคาที่คุ้มกับทุน

(2) สมรรถภาพหลักในด้านการเตรียมเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนนั้น อาจทำอย่างใดอย่างหนึ่งก่อนหรือทำไปพร้อม ๆ กันก็ได้ ทั้งนี้กลุ่มที่ทอเพื่อการค้ามักจะทำเส้นไหมยืนก่อน แล้วทำเส้นไหมพุ่งเพราะว่าเส้นไหมยืนที่ใช้สีเดียวกันจะสามารถทำเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ได้หลายลวดลาย หรือจะทำลวดลายตามที่มีลูกค้ามาสั่งทำก็ได้อย่างไรก็ตามอาจทำเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ไว้ก่อนหลาย ๆ ผืนเมื่อได้จำนวนที่ต้องการจึงทำเส้นไหมยืนแล้วดำเนินการทอก็ได้ ทั้งนี้เพราะว่าการทำเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ก่อนจะเก็บง่ายกว่าการทำเส้นไหมยืนขึ้นกี่ไว้ หากเก็บไว้ไม่ดีเส้นยืนจะขาด อันเนื่องมาจากแมลงหรือหนูกัด เป็นต้น

(3) สมรรถภาพย่อยบางสมรรถภาพเช่นสมรรถภาพย่อยในการเตรียมเส้นไหมยืนในด้านการสอดฟันฟืมการถักตะกอนั้นจะทำในกรณีที่เป็นฟืมใหม่

แต่หากเป็นฟืมเก่ามีตะกออยู่แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องสอดฟันฟืมและถักตะกอก็ได้แต่จะนำเส้นไหมยืนต่อเข้ากับเส้นไหมยืนที่ติดอยู่ในฟืมได้เลย ซึ่งในประเด็นนี้ภาษาพื้นเมืองอีสานเรียกว่า"สืบหูก"ภาษาพื้นเมืองสุรินทร์ที่พูดภาษาเขมรเรียกว่า "ตะปูด"อย่างไรก็ตามสมรรถภาพย่อยด้านการสอดฟันฟืม และการถักตะกอนับว่าสำคัญเช่นกัน เพราะหากทำผิดพลาดแล้วจะทำให้เนื้อผ้าไม่สวย และโดยเฉพาะตะกอนั้น จะมีผลทำให้เกิดลวดลายในตัวผ้ารวมทั้งผ้าทั้ง 2 ด้านจะไม่เหมือนกันก่อให้เกิดความสวยงามยิ่งขึ้น

(4) สมรรถภาพหลักในด้านการจัดการ และการตลาดนั้นเป็นสมรรถภาพหนึ่งที่สำคัญในภาวะเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันเพราะว่าโดยภาพรวมแล้ว ประชาชนชนบทที่ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ยังมีสมรรถภาพด้านนี้ต่ำมาก และถ้ามีความรู้และทักษะในด้านนี้แล้วก็จะเป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะช่วยให้การประกอบอาชีพนี้ประสบความสำเร็จสำเร็จ หรืออาจประยุกต์ใช้กับการประกอบอาชีพอื่นๆ ได้ด้วย อย่างไรก็ตามสมรรถภาพดังกล่าวนี้ก็ควรเป็นสมรรถภาพ ที่เป็นพื้นฐานเท่านั้นไม่ควรที่จะมีรายละเอียดลึกซึ้ง เพราะจะยากจนเกินไป สำหรับพื้นฐานความรู้ของประชาชนในชนบท

2. <u>การอภิปรายผลในขั้นตอนของการสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร</u>

ผลการสร้างและพัฒนาหลักสูตรจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้าง และพัฒนาโครงร่างหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท ตามองค์ประกอบต่าง ๆ 5 องค์ประกอบคือ สภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสมรรถภาพที่มุ่งเน้นให้เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมหน่วยการฝึกอบรมและแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ โดยในรายละเอียดองค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวของหลักสูตรได้สร้างและพัฒนาขึ้นจากข้อมูลพื้นฐานที่ศึกษาพบในขั้นตอนที่ 1 กล่าวคือ

2.1 ในด้านสภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตรนั้น ได้ชี้ให้เห็นสภาพปัญหาของประชาชนในชนบทโดยเฉพาะในด้านความยากจน และปัญหาการกระจายรายได้ ซึ่งการจะแก้ปัญหาดังกล่าว จะต้องพัฒนาศักยภาพของประชาชนในการประกอบอาชีพเสริม ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการเกษตร โดยเฉพาะอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอาชีพหนึ่งที่มีโอกาสพัฒนาได้มากเนื่องจากปัจจุบันความต้องการบริโภคผ้าไหมมัดหมี่มีมากขึ้น ประกอบกับศักยภาพของประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ยังมีความรู้ทักษะ ไม่เพียงพอในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ รวมทั้งยังมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพดังกล่าวนี้ขึ้น เพื่อฝึกอบรมให้ประชาชนในชนบทอย่างเป็นระบบก็จะนำไปสู่การแก้ปัญหาการมีความรู้ ทักษะไม่เพียงพอ การมีทัศนคติไม่ดี และในระยะยาว ก็จะแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้ของประชาชนในชนบท ซึ่งเมื่อพิจารณาสภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตรแล้วเป็นสภาพปัญหาที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาชนบท ของรัฐบาลในช่วงของแผนพัฒนาฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) นอกจากนี้แล้วยังจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมในด้านการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้เจริญก้าวหน้าต่อไปอีกด้วย

2.2 ในด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้เป็นจุดมุ่งหมายที่ครอบคลุมพฤติกรรมทางการศึกษาอันได้แก่ ด้านความรู้ทักษะและทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ทั้งนี้ก็เพราะว่าจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ประชาชนในชนบทยังมีความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ไม่เพียงพอ และมีทัศนคติไม่ดีเท่าที่ควรในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ดังนั้นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจึงเป็นจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร

2.3 ในด้านสมรรถภาพที่มุ่งเน้นให้เกิดกับผู้เข้ารับ การฝึกอบรม องค์ประกอบของหลักสูตร ในด้านนี้ได้พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็น และสมรรถภาพที่ได้จากการประชุมผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ (การประชุมตาคัม) ซึ่งสมรรถภาพดังกล่าวนี้เป็นสมรรถภาพที่จะช่วยให้ประชาชนในชนบทมีความรู้ และทักษะเพียงพอในการที่ทำหรือผลิตผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพดี รวมทั้งประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

2.4 ในด้านหน่วยการฝึกอบรม องค์ประกอบของหลักสูตรในด้านนี้ได้พัฒนาขึ้นจากสภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสมรรถภาพที่มุ่งเน้น โดยจัดเป็น 6 หน่วยการฝึกอบรมด้วยกัน แต่ละหน่วยการฝึกอบรมจะมีองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ จุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และวิธีการประเมินผล นอกจากนี้แล้วยังมีใบงานสำหรับการทำกิจกรรมฝึกทักษะต่าง ๆ ด้วย อนึ่งจากการพิจารณาในภาพรวมของแต่ละหน่วยการฝึกอบรมแล้วมีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

2.4.1 หน่วยการฝึกอบรมที่ 1 เรื่องมโนทัศน์เบื้องต้น เกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ หน่วยการฝึกอบรมนี้มุ่งที่จะให้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รู้และเข้าใจภาพกว้างๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา แนวนโยบายการส่งเสริมของภาครัฐและเอกชน ลักษณะผ้าไหมมัดหมี่ กระบวนการผลิต ลักษณะรูปแบบการผลิตผ้ามัดหมี่ชนิดต่าง ๆ ภาวะตลาดตลอดจนความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพนี้ เพื่อที่จะสร้างหรือเร้าให้เกิดทัศนคติที่ดี อันจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการที่จะผลักดันให้เห็นช่องทางที่จะประกอบอาชีพนี้ให้ประสบผลสำเร็จนั้นเอง

2.4.2 หน่วยการฝึกอบรมที่ 2 เรื่อง การเตรียมเส้นไหมเบื้องต้น สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ หน่วยการฝึกอบรมนี้มุ่งที่จะให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้/ทักษะในเรื่องการเตรียมเส้นไหมก่อนทำผ้าไหมมัดหมี่ เพื่อที่จะนำไปสู่การทำผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพดี โดยเน้นให้มีทักษะในการเลือกเส้นไหม การกะประมาณปริมาณเส้นไหมให้พอเหมาะ และการฟอกเส้นไหมให้มีคุณภาพ

2.4.3 หน่วยการฝึกอบรมที่ 3 เรื่อง การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ หน่วยการฝึกอบรมนี้มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ และมีทักษะ ความชำนาญในการเตรียมเส้นไหพุ่งของผ้าไหมมัดหมี่ในทุกขั้นตอน อันได้แก่การออกแบบลวดลาย การกรอ การค้นเส้นไหมพุ่ง การมัดหมี่ และการย้อมสี การแกะเชือกมัดหมี่ การกรอเส้นพุ่งมัดหมี่เข้าอักและหลอดเล็ก และการร้อยเป็นพวง เพื่อเตรียมไว้สำหรับทอ ซึ่งทักษะดังกล่าวเป็นสิ่งที่จะช่วย ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีสมรรถภาพหรือมีทักษะในการทำผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพและโดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะในการออกแบบลวดลาย การมัดหมี่ และการย้อมสีนั้นเป็นทักษะที่สำคัญมาก

2.4.4 หน่วยการฝึกอบรมที่ 4เรื่องการเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ หน่วยการฝึกอบรมนี้มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้และทักษะความชำนาญในการเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ ในทุกขั้นตอน ได้แก่การย้อมสีเส้นไหมยืน การนำเส้นไหมยืนไปชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว การกระตุกและตากเส้นไหมยืน การกรอเข้าอัก/หลอดใหญ่ การค้นเส้นไหมยืน การม้วนเส้นไหมยืน การสอดฟันฟืม การเตรียมกี่และการถักตะกอ ซึ่งทักษะดังกล่าวเป็นทักษะที่จะช่วย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีสมรรถภาพในการทำผ้าไหมมัดหมี่ได้อย่างมีคุณภาพทั้งนี้โดยทักษะที่สำคัญในหน่วยการฝึกอบรมนี้ ได้แก่ การย้อมสีเส้นไหมยืน การนำเส้นไหมยืนชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว การค้นเส้นไหมยืน การสอดฟันฟืม และการถักตะกอ เพราะหากทำได้

ดีแล้วจะทำให้การทำขั้นต่อ ๆ ไปสะดวก รวดเร็ว และส่งผลต่อคุณภาพผ้าไหมมัดหมี่ด้วย

2.4.5 หน่วยการฝึกอบรมที่ 5 เรื่องการทอเป็นผืนผ้า หน่วยการฝึกอบรมนี้มุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความรู้และทักษะความชำนาญในการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพ เนื้อหาจึงเน้นหนักไปที่ทักษะการทอได้แก่การเตรียมกี่ก่อนทอ การนำหลอดพุ่งใส่กระสวย การเหยียบตะกอ การพุ่งกระสวยขณะทอ การจัดลวดลายและริมขอบผ้า การกระแทกฟืม การขึงหน้าผ้าให้ตึง และการเก็บกี่เมื่อหยุดพักการทอ ทั้งนี้โดยทักษะดังกล่าวนี้ล้วนเป็นทักษะที่มีความจำเป็นและต้องฝึกให้ผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่มีความชำนาญ ก็จะทำให้สามารถทอผ้าไหมมัดหมี่ได้อย่างมีคุณภาพ

2.4.6 หน่วยการฝึกอบรมที่ 6 เรื่องการจัดการและการตลาดเบื้องต้น หน่วยการฝึกอบรมนี้มุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะขั้นพื้นฐาน เพื่อการผลิตและจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ให้ครบวงจร อันจะนำไปสู่การประกอบอาชีพนี้ให้ประสบผลสำเร็จ เนื้อหาสาระของหน่วยการฝึกอบรมนี้ จึงประกอบด้วยความรู้ และทักษะพื้นฐานของการจัดการและการตลาดอันได้แก่ ความหมาย ความสำคัญของการจัดการ และการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ กระบวนการจัดการและการตลาด การวางแผนการผลิต การเตรียมปัจจัยการผลิต การจัดการเกี่ยวกับการผลิต การประเมินมาตรฐานการผลิต การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต การกำหนดราคาขาย การทำบัญชีในการขาย การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย และการหาตลาดและการขยายตลาด ทั้งนี้โดยความรู้และทักษะพื้นฐานในเรื่องนี้นับว่าจำเป็นมากสำหรับผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ เนื่องจากโดยภาพรวมแล้วประชาชนในชนบทยังมีความรู้และทักษะในเรื่องดังกล่าวต่ำมาก

2.5 ในด้านแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ องค์ประกอบของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในด้านนี้ พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งครอบ

คลุมใน 3 องค์ประกอบย่อยคือ ด้านการเตรียมการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการใช้หลักสูตร และด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร ทั้งนี้โดยองค์ประกอบย่อยดังกล่าวยังมีรายละเอียดของการชี้แนะแนวทาง อันจะนำไปสู่การนำหลักสูตร ไปใช้ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นดังนี้

2.5.1 ในด้านการเตรียมการ องค์ประกอบย่อยในด้านนี้จะเสนอแนะแนวทางในการเตรียมการด้านต่าง ๆ ได้แก่

2.5.1.1 ด้านเครื่องมือการฝึกอบรมซึ่งประกอบด้วยเอกสารหลักสูตร คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม สื่อและวัสดุอุปกรณ์การฝึกอบรม แบบประเมินผลความรู้ ทักษะ ทัศนคติและผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2.5.1.2 ด้านการจัดทำกำหนดการฝึกอบรม ในช่วงเวลา 3 เดือนให้เหมาะสมและสะดวกทั้งวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2.5.1.3 ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ วิทยากรผู้ดำเนินการจัดการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและผู้รับผิดชอบพื้นที่ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

2.5.1.4 ด้านสถานที่ฝึกอบรม ซึ่งควรเลือกสถานที่ในหมู่บ้านโดยประสานความร่วมมือกับบุคคลต่าง ๆในหมู่บ้าน เช่น กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านตลอดจนผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในหมู่บ้าน

2.5.1.5 ด้านงบประมาณค่าใช้จ่าย ควรมีการเตรียมการให้เพียงพอเพื่อซื้อวัสดุอุปกรณ์ ค่าตอบแทนวิทยากร และใช้สอยอื่น ๆ ที่จำเป็น

2.5.1.6 ด้านวัสดุอุปกรณ์การฝึกปฏิบัติ ควรมีการประสานร่วมมือกันระหว่างผู้จัดการฝึกอบรมและผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยเตรียมการให้พร้อมอันได้แก่ เส้นไหม สารเคมีฟอกย้อมสี อุปกรณ์เตรียมเส้นไหม และกี่ทอผ้า

2.5.1.7 ด้านสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก อันได้แก่

ยานพาหนะ ที่พักวิทยากร อาหาร เครื่องดื่ม สำหรับผู้ร่วมงานและผู้เข้ารับการฝึกอบรม เครื่องมือ/โสตทัศนูปกรณ์ ตลอดจนห้องน้ำห้องส้วมและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ

2.5.1.8 ควรมีการคัดเลือกวิทยากรท้องถิ่นที่เชี่ยวชาญเป็นหลัก และวิทยากรเสริมเฉพาะเรื่อง เช่น เรื่องการออกแบบลวดลาย การย้อมสี และการจัดการ และการตลาด ทั้งนี้จะต้องมีการประชุมชี้แจงให้วิทยากรเข้าใจหลักสูตรและแนวทางการฝึกอบรมในหลักสูตร

2.5.1.9 ด้านการคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรมีการคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยมีการสัมภาษณ์ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ แล้วคัดเลือกเอาผู้ที่เต็มใจเข้ารับการฝึกอบรม และเป็นผู้มีความรู้ ทักษะ ต่ำสุด รุ่นละประมาณ 2(คน

2.5.2 ด้านการดำเนินการฝึกอบรมในด้านนี้จะเป็นการ เสนอแนะให้ดำเนินการฝึกอบรมตามแผนที่กำหนดไว้ หรืออาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้สำหรับการประเมินผลนั้น ควรมีการประเมินผลทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรมในทุก ๆ หน่วยการฝึกอบรม เพื่อจะนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาสมรรถภาพผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2.5.3 ด้านการประเมินหลักสูตร ในด้านนี้ได้มีการเสนอแนะให้มีการประเมินผลการใช้หลักสูตร ได้แก่ในด้าน บริบท หรือสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตและด้านผลกระทบ จากการใช้หลักสูตร ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อมูลดังกล่าว ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมหรือดียิ่งขึ้น

3. <u>การอภิปรายผลในขั้นตอนของการประเมินโครงร่างหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้</u>

การประเมินหลักสูตรในขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในขั้นที่สองที่กล่าวมาแล้วนั้นมีความเหมาะสมและมีความสอดคล้องกันในองค์ประกอบต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก โดยเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ เช่นกัน ทั้งนี้ก็เพราะว่า หลักสูตรดังกล่าวผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามหลักการ และทฤษฎีที่กำหนดไว้และโดยเฉพาะอย่างยิ่งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นของท้องถิ่นชนบท ตลอดจนสมรรถภาพที่จำเป็นแท้จริงของงานการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งจำเป็นต้องทำหรือพัฒนาคนที่ประกอบอาชีพ ดังกล่าวให้มีสมรรถภาพหรือทักษะความชำนาญตามที่กำหนดไว้จึงจะสามารถประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ประสบผลสำเร็จ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้เชี่ยวชาญ จะพิจารณาเห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสม และมีความสอดคล้องกันในองค์ประกอบต่างๆ ก็ตามผู้เชี่ยวชาญก็ได้เสนอแนะเพื่อการปรับปรุงองค์ประกอบของหลักสูตรในบางองค์ประกอบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นใน 2 ประเด็นหลักดังนี้คือ ประเด็นแรกในเรื่องภาพรวมของหลักสูตร ได้แก่ในเรื่องของเวลาการอบรมในแต่ละหน่วยการฝึกอบรมควรกำหนดให้ชัดเจน และในเรื่องของการนำหลักสูตรไปใช้ว่าควรเน้นการคัดเลือกผู้ที่ทอไม่เป็น หรือไม่มีความชำนาญเข้ารับการฝึกอบรมก็จะทำให้ได้ประโยชน์สูงสุดสำหรับในประเด็นที่สองนั้นผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้เพิ่มเติมเนื้อหาและกิจกรรมบางกิจกรรมในหน่วยการฝึกอบรม รวมทั้งแก้ไขการใช้คำศัพท์บางคำให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ดังนี้

3.1 ในด้านเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้เพิ่มเติมเนื้อหาในหน่วยการฝึกอบรมที่ 2 หน่วยการฝึกอบรมที่ 4 และหน่วยการฝึกอบรมที่ 5 กล่าวคือ

3.1.1 หน่วยการฝึกอบรมที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้เพิ่มเติมเนื้อหา การชั่ง ตวง เกี่ยวกับเส้นไหมและผ้าไหมมัดหมี่ อาจจะเป็นเพราะได้เล็งเห็นว่าในเนื้อหาส่วนนี้ ประชาชนในชนบทจะใช้หน่วยการวัดแบบพื้นบ้านและทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงหน่วยการวัดต่าง ๆ ที่ทำอยู่เข้ากับหน่วยการวัดสากลได้ ซึ่งถ้าหากได้เรียนรู้และเชื่อมโยงกันได้แล้วก็จะทำให้สามารถกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ ในการใช้วัสดุให้เป็นมาตรฐานสากลได้ และจะนำไปสู่การผลิตผ้าไหมมัดหมี่ให้ได้ตามมาตรฐานสากลได้ด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้เองผู้เชี่ยวชาญจึงเห็นว่าเนื้อหาดังกล่าวมีความจำเป็น

3.1.2 หน่วยการฝึกอบรมที่ 4 ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้เพิ่มเติมเนื้อหาเรื่องการตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืนภายหลังการถักตะกอ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะได้เล็งเห็นว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้เนื้อผ้าสวยงามและเรียบ ถ้าหากได้ตระหนักและตรวจสอบให้ดีก็จะนำไปสู่คุณภาพของผ้าที่สวยงาม แต่หากละเลยก็จะมีผลทำให้ผ้าไม่สวยงาม และยุ่งยากในการทอด้วย เพราะการขึ้นลงของเส้นไหมยืนขณะทอจะไม่เป็นไปตามระบบ ซึ่งความเป็นจริงแล้วในหลักสูตรฉบับร่างนั้นเนื้อหาและทักษะนี้จะอยู่เรื่องของการร้อยฟันหวีหรือสอดฟันฟืม และเรื่องของการถักตะกอ แต่ผู้วิจัยไม่ได้เขียนไว้อย่างเด่นชัด เพราะเห็นว่าเมื่อร้อยฟันหวีและถักตะกอเสร็จก็จะต้องตรวจสอบความถูกต้องโดยอัตโนมัติ อย่างไรก็ตามการที่ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาเห็นจุดนี้ ก็ถือว่าเป็นเรื่องดีเพราะเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพของผ้าไหมมัดหมี่ ดังกล่าวแล้ว

3.1.3 หน่วยการฝึกอบรมที่ 5 เรื่องการทอเป็นผ้าผืน ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้เพิ่มเติมเรื่องการต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่ง การปรับปล่อยเส้นไหมยืนให้เหมาะสม และการหวีเส้นไหมยืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาเห็นว่า เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญแต่หลักสูตรไม่ได้กำหนดไว้อย่างเด่นชัด ไม่ว่า

ความเป็นจริงแล้ว ในกระบวนการทอนั้นจะต้องทำโดยอัตโนมัติอยู่แล้ว ถ้าหากได้เชียนให้เด่นชัดก็นับว่าเป็นสิ่งที่ดี เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ช่วยให้สามารถทอ ผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพได้เช่นเดียวกัน

3.2 ในด้านกิจกรรมการฝึกอบรมผู้เชี่ยวชาญ ได้เสนอแนะให้เพิ่มเติมกิจกรรมการฝึกอบรมในหน่วยการฝึกอบรมที่ 1-5ในสองประเด็นคือ กิจกรรมการฝึกอบรมและกิจกรรมการประเมินผลงาน กล่าวคือ

3.2.1 ในส่วนของกิจกรรมการฝึกอบรม ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้เพิ่มเติมกิจกรรมการฝึกอบรม ในหน่วยการฝึกอบรมที่ 1 โดยเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมการศึกษาดูงาน การทอผ้าไหมมัดหมี่จากแหล่งต่าง ๆ หรืออาจใช้กิจกรรมการชมวีดีทัศน์ แหล่งผลิตผ้าไหมต่าง ๆ ก็ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เชี่ยวชาญได้เล็งเห็นว่า กิจกรรมดังกล่าวจะช่วยในการเสริมสร้างความรู้ ประสบการณ์ และทัศนคติต่ออาชีพนี้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามกิจกรรมนี้จะเป็นไปได้หรือไม่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วย ทั้งนี้เพราะว่าการไปศึกษาดูงานมีความจำเป็นจะต้องใช้ค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม หากผู้เข้ารับการฝึกอบรมพร้อมหรือมีงบประมาณเพียงพอ ก็ควรจะทำด้วย สำหรับหน่วยการฝึกอบรมอื่น ๆ ผู้เชี่ยวชาญไม่ได้เสนอให้ปรับปรุงหรือเพิ่มเติมใด ๆ แต่ก็มีข้อเสนอแนะให้ระมัดระวังในการใช้กิจกรรมการศึกษาเอกสาร และการอภิปรายกลุ่ม เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมบางคนอาจจะอ่านหนังสือช้า หรืออาจจะยังไม่กล้าพูดอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ดังนั้นวิทยากรจะต้องใช้ความสามารถและพิจารณาพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นอย่างดีจึงจะทำให้กิจกรรมการฝึกอบรมบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งจะเห็นว่าข้อเสนอแนะดังกล่าวนี้เป็นประโยชน์มากสำหรับการเตรียมวิทยากรการฝึกอบรม

3.2.2 ในส่วนของกิจกรรมการประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้เน้นการประเมินผลงานการปฏิบัติในหน่วยการฝึกอบรมที่ 2-5 ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นซึ่งในประเด็นนี้เป็นเพราะผู้เชี่ยวชาญ ได้พิจารณาเห็นว่าหน่วยการฝึกอบรมที่ 2-5 นั้นเป็นเรื่องที่ต้องเน้นทักษะและผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในแต่ละขั้นตอน เนื่องจากผลงานที่ดีในแต่ละขั้นตอนจะนำไปสู่การทำผ้าไหมมัดหมี่ที่มีคุณภาพ ซึ่งก็นับว่าเป็นจุดที่สำคัญที่จะเป็นข้อมูลในการพัฒนาทักษะความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปด้วย

3.3 ในด้านการใช้คำศัพท์ ให้เหมาะสม ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ ให้ปรับปรุงแก้ไขการใช้คำศัพท์บางคำได้แก่คำว่า การทำเส้นไหมพุ่ง การทำเส้นไหมยืน ควรปรับปรุงให้เป็นคำว่าการเตรียมเส้นไหมพุ่งและการเตรียมเส้นไหมยืนและคำว่าเส้นพุ่ง และเส้นยืน ก็ควรปรับปรุงแก้ไขเป็นเส้นไหมพุ่ง เส้นไหมยืน เป็นต้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาเห็นว่า เป็นคำศัพท์ที่มีความชัดเจนและมีความเหมาะสมมากกว่า

4. <u>การอภิปรายผลในขั้นตอนการปรับปรุงหลักสูตร ก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้</u>

ผลการปรับปรุงหลักสูตรในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงหลักสูตรตามข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งในส่วนของเนื้อหาสาระ กิจกรรมการฝึกอบรม การประเมินผล และองค์ประกอบย่อยของหน่วยการฝึกอบรม ให้สอดคล้องกันในองค์ประกอบต่างๆ ต่อไปนี้คือ องค์ประกอบด้านจุดมุ่งหมาย เฉพาะด้านกิจกรรมการฝึกอบรม ด้านสื่อการฝึกอบรม ด้านการประเมินผลและใบงานในการฝึกปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีการแก้คำศัพท์ใช้ให้เหมาะสม ตลอดจนเพิ่มเติมองค์ประกอบในด้านเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยการฝึกอบรมโดยประมาณด้วย ทั้งนี้จากการปรับปรุง

แก้ไขดังกล่าวนั้น จะเห็นได้ว่า หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ เป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์มาก พร้อมที่จะนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์การฝึกอบรมจริง ซึ่งการที่จะนำหลักสูตรไปใช้ทดลองนั้นจะทำให้ได้ข้อมูลยืนยันได้ดียิ่งขึ้น ว่าหลักสูตรฉบับที่พัฒนาขึ้นมานี้ เป็นหลักสูตรที่ดีและมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดจริงหรือไม่ ดังจะได้กล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

5. <u>การอภิปรายผล ในขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตรและการประเมินผลหลักสูตรจากข้อมูลในสถานการณ์จริง</u>

จากผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท ในครั้งนี้สามารถอภิปรายผลในด้านต่าง ๆ ดังนี้

5.1 ในด้านผลสัมฤทธิ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมการทดลองใช้หลักสูตรครั้งนี้พบว่า หลักสูตรมีคุณภาพดีตามเกณฑ์ที่กำหนดกล่าวคือ

5.1.1 ในภาพรวมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติภายหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5.1.2 ในด้านความรู้และทักษะในแต่ละหน่วยการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความรู้ และทักษะภายหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ทุกหน่วยการฝึกอบรม

5.1.3 ในด้านผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ เมื่อพิจารณาในภาพรวมทุกผืน ทุกคุณลักษณะของ แต่ละคนที่เข้ารับการฝึกอบรมและพิจารณาเฉพาะผืนสุดท้าย หรือผืนที่ดีที่สุดพบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมร้อยละ 80.95 มีผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่มีคุณภาพดีตามเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนคุณลักษณะทางเคมีในด้านสีไม่ตกนั้นไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

จากผลดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้สามารถช่วยพัฒนาสมรรถภาพโครงการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติได้เป็นอย่างดี ซึ่งก็เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สำหรับในส่วนผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ ในด้านคุณลักษณะทางเคมีไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้นั้น ก็เนื่องจากข้อจำกัด ในเรื่องเทคนิควิธีการที่จะต้องนำผลงานคือ ผ้าไหมมัดหมี่ไปเข้าสู่กระบวนการสารกันสีตก หรือเข้าสู่กระบวนการขยายโมเลกุลของสี เพื่อป้องกันสีตก กระบวนการดังกล่าวนี้ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงมีความยุ่งยากและทำได้เฉพาะโรงงานอุตสาหกรรม ด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นข้อจำกัดที่ทำให้ผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ในครั้งนี้ขาดคุณลักษณะทางเคมีที่ว่า "สีไม่ตก" ดังนั้นในเรื่องนี้จึงไม่ใช่ความบกพร่องของหลักสูตร แต่เป็นเรื่องของข้อจำกัดทางด้านทรัพยากร ซึ่งไม่สามารถจะดำเนินการให้ผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคุณลักษณะดังกล่าวได้

5.2 ในด้านความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และวิทยากรที่มีต่อหลักสูตรและการดำเนินการจัดการฝึกอบรมพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรมีความเห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมในองค์ประกอบต่าง ๆ และการดำเนินการงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมหรือการทดลองใช้หลักสูตรก็มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด ทั้งนี้ก็เนื่องจากว่าในเรื่องของหลักสูตรนั้น ได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ส่วนการดำเนินการฝึกอบรมก็ได้มีการเตรียมการในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามในด้านการฝึกอบรมซึ่งเป็นการทดลองใช้หลักสูตรในครั้งนี้ ก็มีปัญหาอุปสรรคอยู่บ้าง แต่ก็ได้แก้ไขปัญหาดังกล่าว ให้ลุล่วงไปด้วยดี สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาอันเนื่องมาจากเอกสารหลักสูตร การเตรียมการใช้หลักสูตรการดำเนินการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยการฝึกอบรม กล่าวคือ

5.2.1 ในด้านเอกสารหลักสูตรอันเนื่องจากเอกสารหลักสูตรพิมพ์ผิด และใช้คำบางคำไม่คงที่ ซึ่งได้แก้ไข โดยการชี้แจงให้วิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจและปรับแก้

5.2.2 ในด้านการเตรียมการใช้หลักสูตร มีปัญหาอุปสรรคอันเนื่องมาจากวัสดุอุปกรณ์ การคัดเลือกวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ สิ่งที่เป็นปัญหาคือฟืมทอผ้าที่เป็นมาตรฐานหายาก ผู้วิจัยแก้ปัญหาโดยสั่งจากกรุงเทพมหานคร การคัดเลือกวิทยากรนั้น วิทยากรพื้นบ้านที่เก่งมากอยู่ไกลจากพื้นที่ฝึกอบรมผู้วิจัยแก้ปัญหาโดยใช้วิทยากรที่เก่งรองลงมาแต่อยู่ใกล้พื้นที่เป็นวิทยากรและผู้ที่อยู่ไกล เป็นวิทยากรเสริมในเรื่องเนื้อหาที่จำเป็นเท่านั้น ส่วนในเรื่องการคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมนั้น ปัญหาเนื่องมาจากผู้ที่คัดเลือกไว้แล้วเปลี่ยนใจ จำนวน 4 คน ไม่เข้ารับการฝึกอบรม จึงเลือกผู้มีคะแนนสูงขึ้นไปเข้ามาแทน ซึ่งผู้เลือกเข้ามาแทนนี้เคยทำผ้าไหมมัดหมี่อยู่บ้างแต่ฝีมือยังไม่ดี

5.2.3 ในด้านการดำเนินการฝึกอบรมมีปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินการฝึกอบรมในหน่วยการฝึกอบรม แต่ละหน่วยอันได้แก่

(1) หน่วยการฝึกอบรมที่ 1 มีปัญหาอุปสรรคบ้างในการไปศึกษาดูงานที่บ้านสวาย ได้แก่ความไม่คล่องตัวในการเตรียมการ เวลามีจำกัด และตัวอย่างผ้าที่จะดูเป็นตัวอย่างมีน้อย เนื่องจากผู้ทำนำไปจำหน่ายหมด ซึ่งเรื่องนี้ก็แก้ปัญหาโดยการให้ดูตัวอย่างผ้าชนิดต่าง ๆ แทน

(2) หน่วยการฝึกอบรมที่ 2 มีปัญหาอุสรรคในเรื่องการเตรียมเส้นไหม ต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้น เพราะไหมกลางที่ปั่นแล้วมีจำกัด ดังนั้นจึงแก้ปัญหาโดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำนอกเวลา และอนุญาตให้ญาติพี่น้องช่วย

(3) หน่วยการฝึกอบรมที่ 3 มีปัญหาเรื่องการเตรียมเส้นไหมพุ่งให้พอดีกับฟืม เพราะการวัดนั้นจะต้องคำนึงถึงการยืดและหดตัวของเส้นไหมเมื่อ

น่าไปทอด้วย ถ้าหากกะประมาณไม่พอดี จะทำให้ริมขอบผ้าไม่สวย ซึ่งการทำผืนแรกค่อนข้างจะเป็นปัญหามาก แต่ผืนต่อมาผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถแก้ปัญหานี้ได้

(4) หน่วยการฝึกอบรมที่ 4 มีปัญหาในเรื่องการม้วนเส้นไหมยืน เนื่องจากขั้นตอนนี้ต้องใช้คนหลายคนช่วยกัน ดังนั้นบางคนอาจไม่ได้ฝึกเท่าที่ควร จึงจัดแบ่งหน้าที่กัน ให้เหมาะสมครั้งละ 4-5 คน โดยสับเปลี่ยนหน้าที่กันให้เหมาะสมและให้ได้ฝึกให้ครบทุกคนในเวลาพอกัน

(5) หน่วยการฝึกอบรมที่ 5 มีปัญหาในเรื่อง ผู้เข้ารับการฝึกอบรมบางคนมีปัญหาส่วนตัวต้องกลับไปทอที่บ้าน ผู้วิจัยแก้ปัญหาโดยการติดตามไปดูเป็นระยะนอกจากนี้ในช่วงการฝึกอบรมหน่วยที่ 5 มีงานประเพณีและงานเฉพาะกิจ เช่น งานศพ งานแต่งงาน ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องขาดการฝึกอบรม จึงต้องแก้ไขปัญหาโดยการขยายเวลาออกไป

(6) หน่วยการฝึกอบรมที่ 6 มีปัญหาในเรื่องการทำบัญชีเนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมอ่าน เขียน และคิดเลขไม่คล่อง จึงต้องแก้ปัญหาโดยต้องขยายเวลาได้มากขึ้น

5.3 ในด้านการประเมินผลหลักสูตร ภายหลังการทดลอง ใช้หลักสูตรจากผลการทดลองใช้หลักสูตร ในครั้งนี้จะเห็นได้ว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้ง 3 ประการคือ ประการแรกภายหลังการฝึกอบรมแล้วผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ประการที่ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และวิทยากรมีความเห็นว่าองค์ประกอบของหลักสูตรและการดำเนินการฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและประการที่สาม ผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างน้อยร้อยละ 80 ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องได้รับการการประเมิน จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คนว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับดีรวมทั้งมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การส่งออกของกระทรวงพาณิชย์ด้วย

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้นอกจากจะมีคุณภาพดีตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว หากพิจารณาในรายละเอียดก็จะยิ่งเห็นชัดว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพดีกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาอุปสรรคในช่วงของการทดลองใช้ดังได้กล่าวมาแล้วก็ตาม ปัญหาเหล่านี้ก็ได้รับการแก้ไขในแนวทางที่เหมาะสม จึงส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหรือคุณภาพของหลักสูตรรวมทั้งจะเป็นข้อคิดสำหรับผู้ที่จะนำหลักสูตรไปใช้ในโอกาสต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังจะได้กล่าวถึงต่อไป

6. <u>การอภิปรายผลในขั้นตอนของการปรับปรุงหลักสูตรภายหลังการทดลองใช้</u>

จากผลการทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้นำข้อมูลไปปรับปรุงหลักสูตร ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ใน 4 ประเด็นด้วยกันดังนี้

6.1 ปรับปรุงกิจกรรมการฝึกอบรมในหน่วยการฝึกอบรมที่ 1ในเรื่องการศึกษาดูงานแหล่งผลิตและตลาดผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์หรือต่างจังหวัดโดยใช้เวลา 1-2 วันและในภาพรวมการใช้เวลาในหน่วยการฝึกอบรมที่ 1 นี้จะใช้เวลาประมาณ 20 ชั่วโมง การปรับปรุงหลักสูตรในหน่วยการฝึกอบรมนี้จะช่วยให้การฝึกอบรมบรรลุเป้าหมาย ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติเป็นอย่างดีเพราะผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับประสบการณ์ตรง รวมทั้งมีเวลาพอสมควรที่จะจัดกิจกรรมได้ อย่างไรก็ตามหากมีข้อจำกัดไม่สามารถไปศึกษาดูงานได้ อาจจะใช้วีดีทัศน์ หรือของจริงช่วยได้บ้าง แต่ผลทางด้านทัศนคตินั้นอาจไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่คาดหวังไว้ทั้งนี้เพราะว่าการได้รับประสบการณ์ตรงสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ดีกว่า

6.2 ในด้านการกำหนดเวลาที่จะใช้ในแต่ละหน่วยการฝึกอบรม จากการทดลองใช้หลักสูตรในครั้งนี้ทำให้ได้ข้อมูลที่สำคัญในการนำไปกำหนดเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมตลอดหลักสูตรโดยประมาณ 560 ชั่วโมง หรือประมาณ 86 วัน ทำการ

ทั้งนี้โดยเวลาดังกล่าวจะประกอบด้วย เวลาภาคพิธีการ เช่น การรายงานตัว พิธีเปิด-ปิดการฝึกอบรม รวมไม่เกิน 3 ชั่วโมง การประเมินผลภาพรวมก่อน และหลังการฝึกอบรม รวมไม่เกิน 7 ชั่วโมง ส่วนเวลาที่เหลือ 550 ชั่วโมงเป็นเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมในแต่ละหน่วย โดยรวมการประเมินผลย่อยด้วย ทั้งนี้แต่ละหน่วยการฝึกอบรมได้กำหนดเวลาไว้โดยประมาณดังนี้ หน่วยการฝึกอบรมที่ 1ใช้เวลา 20 ชั่วโมง หน่วยการฝึกอบรมที่ 2 ใช้เวลา 16 ชั่วโมงหน่วยการฝึกอบรมที่ 3ใช้เวลา 144 ชั่วโมง หน่วยการฝึกอบรมที่ 4 ใช้เวลา 90 ชั่วโมง หน่วยการฝึกอบรมที่ 5 ใช้เวลา 250 ชั่วโมง หน่วยการฝึกอบรมที่ 6 ใช้เวลา 30 ชั่วโมง ทั้งนี้โดยเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาขั้นต่ำที่สามารถยืดหยุ่นได้ ซึ่งจะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างไรก็ตามหากจะให้เวลาที่น้อยกว่านี้จะต้องทำอย่างระมัดระวัง แต่ถ้าใช้เวลามากขึ้นก็จะช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่เครียดจนเกินไป แต่ก็จะทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณมากขึ้น

6.3 ในด้านการเสนอแนะแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ การเตรียมการ การดำเนินการใช้หลักสูตร และการป้องกันปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการฝึกอบรม ซึ่งข้อมูลการทดลองใช้หลักสูตรในครั้งนี้นับว่ามีประโยชน์มาก กล่าวคือทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ในการเสนอแนะรายละเอียดของการเตรียมการฝึกอบรมในทุก ๆ ด้านและทุกแง่ทุกมุม อย่างไรก็ตาม รายละเอียดดังกล่าวที่ชี้แนะไว้ในการเตรียมการนี้ก็อาจจะยืดหยุ่นหรือปรับเปลี่ยนไปได้ ตามสถานการณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ เวลา สถานที่ และงบประมาณ

6.4 ในด้านข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรฐานของวัสดุและเครื่องมือเครื่องใช้ในการฝึกอบรมเพื่อให้สามารถทอผ้าไหมมัดหมี่ได้อย่างมีคุณภาพในประเด็นนี้มาตรฐานของวัสดุอุปกรณ์เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ช่วยให้การทำผ้าไหมมัดหมี่มีคุณภาพหรือมีคุณลักษณะตามที่ต้องการนอกจากเรื่องของเทคนิควิธี ดังนั้นมาตรฐาน

ของวัสดุอุปกรณ์ที่เสนอแนะในครั้งนี้ นอกจากจะช่วยให้ได้ผ้าไหมมัดหมี่มีคุณภาพแล้ว ยังจะช่วยในการประหยัดด้านงบประมาณด้วย หรือช่วยให้สามารถประมาณการค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้ด้วย

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยดังจะได้กล่าวถึงดังต่อไปนี้

1. **ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้**

ข้อเสนอแนะที่กล่าวถึง ในที่นี้จะเป็นข้อเสนอแนะ ในเรื่องของการดำเนินการในการนำหลักสูตรไปใช้ อันประกอบด้วยการเตรียมการ การดำเนินงาน และการประเมินผลหลักสูตร ดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเตรียมการฝึกอบรม

การนำหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบทไปใช้ประโยชน์ควรจะได้มีการเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้เป็นอย่างดี เพื่อจะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.1 การเตรียมการในด้านเครื่องมือฝึกอบรม

1.1.1.1 ด้านเอกสารหลักสูตรควรจะศึกษาเอกสารหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ในด้านองค์ประกอบของหลักสูตร อันได้แก่ สภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถภาพที่มุ่งเน้นให้เกิดขึ้น หน่วยการฝึกอบรมและแนวทางการใช้หลักสูตรที่เสนอแนะไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ประกอบของหลักสูตรในส่วนของหน่วยการฝึกอบรมนั้นมีองค์ประกอบย่อย อันได้แก่ จุดประสงค์เฉพาะ เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และวิธีการ

ประเมินผล จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจเป็นพิเศษ เพื่อจะได้จัดกิจกรรมการฝึกอบรม ให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ อนึ่งนอกจากในประเด็นการทำความเข้าใจเอกสารหลักสูตร แล้วควรจะได้จัดพิมพ์เอกสารหลักสูตรให้ผู้เกี่ยวข้องอันได้แก่ ผู้ร่วมโครงการ และวิทยากรได้มีไว้ศึกษาด้วย

1.1.1.2 ด้านคู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรจัดพิมพ์ให้เรียบร้อยเพื่อเป็นแนวทาง สำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทราบ และเข้าใจจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมขอบข่ายเนื้อหาสาระและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องทำ หรือปฏิบัติ ตลอดช่วงระยะเวลาการฝึกอบรม

1.1.1.3 ด้านสื่อการฝึกอบรม ควรจัดเตรียมสื่อที่สอดคล้องกับพื้นที่จัดอบรม กล่าวคือถ้าเป็นหมู่บ้านที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ อาจใช้สื่อประเภทของจริงและภาพพลิกหรือกระดานเคลื่อนที่ ส่วนหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้แล้วก็ควรจะใช้สื่อประเภทวีดีทัศน์ หรือสไลด์เพิ่มเติมด้วย

1.1.1.4 ด้านวัสดุอุปกรณ์การฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์ที่ผู้จัดการฝึกอบรมเตรียมให้ และอุปกรณ์ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจัดเตรียมเอง ดังนี้

(1) วัสดุอุปกรณ์ ที่ผู้จัดการฝึกอบรมควรจะจัดเตรียมให้ได้แก่ เส้นไหม ฟืมทอผ้า สีย้อมไหม กรดน้ำส้ม สบู่เทียม โซเดียมไฮโดรซัลไฟด์ โซดาแอช (ยาฟอกไหม) เชือกฟางสำหรับมัดหมี่ ด้ายถักตะกอ ห่วงสำหรับการฟอกและย้อมไหม สมุดกร๊าฟ หรือสมุดวาดเขียน สีเมจิก กระดาษชาร์ดและเครื่องเขียนอื่น ๆ ที่จำเป็น ทั้งนี้วัสดุอุปกรณ์ดังกล่าวจะใช้ในปริมาณดังต่อไปนี้

เส้นไหม ในกรณีที่จะทำการทอคนละ 6 ผืน ถ้าใช้เส้นไหมโรงงานล้วน ๆ โดยใช้ไหม 6 เป็นเส้นไหมพุ่ง และไหม 4 เป็นไหมยืน จะใช้ไหมพุ่งคนละ 1.5 กิโลกรัม เส้นไหมยืนคนละ 0.5 กิโลกรัม แต่ถ้าหากใช้เส้นไหมพุ่งเป็นไหมบ้าน

หรือไหมเลี้ยงเองซึ่งเป็นไหมกลาง จะใช้ประมาณ 1.5-2 กิโลกรัม อย่างไรก็ตาม หากเป็นผู้ที่มีความชำนาญแล้วจะประหยัดไหมพุ่งลงได้พอสมควรเหลือคนละ ประมาณ 1-1.5 กิโลกรัม ส่วนเส้นไหมยืนคงใช้เท่าเดิม

ฟืมทอผ้าจำนวน 20 อัน ควรใช้ฟืมที่มีขนาดมาตรฐานพอสมควร กล่าวคือ ใช้ฟืม 45 หลบถึงฟืม 50 หลบ ต่อความกว้างประมาณ 41 นิ้ว หรือ ประมาณ 104 เซนติเมตร ทั้งนี้ก็เพื่อเมื่อทอเสร็จแล้วหน้าผ้าจะหดตัวเหลือหน้ากว้างประมาณ 1 เมตร อนึ่งสำหรับคำว่าฟืม 45 หลบ หรือ 50 หลบ หมายถึงขนาดฟืมในความยาว 1 นิ้ว จะมี 45 ช่องฟันฟืม หรือ 50 ช่องฟันฟืม ตามลำดับ หรือ 45 หลบ จะมีเส้นไหมยืน 90 เส้น ต่อความยาว 1 นิ้ว หรือฟืม 50 หลบ จะมีเส้นไหมยืน 100 เส้น ต่อความยาว 1 นิ้วเป็นต้น ดังนั้นถ้าใช้ฟืม 45-50 หลบ จะใช้เส้นไหมยืนอยู่ในช่วง 3690-4100 เส้น

สีย้อมไหม ควรใช้สีเคมีที่บรรจุในซองที่มีขายตามท้องตลาดทั่วไปมีคุณภาพเชื่อถือได้ จะใช้โดยประมาณ 130 โหล

กรดน้ำส้มจะใช้กรดน้ำส้มเพื่ออุตสาหกรรมมีความเข้มข้น ประมาณ 60-80 เปอร์เซ็นต์ โดยใช้ประมาณ 8 ลิตร

โซเดียมไฮโดรซัลไฟต์ จะใช้สำหรับฟอกไหม รวมทั้งฟอกสีไหมที่ย้อมจะใช้ประมาณ 10 กิโลกรัม

โซดาแอชหรือยาฟอกไหม จะใช้ประมาณ 8 กิโลกรัม

เชือกฟางสำหรับมัดหมี่ ถ้าใช้เชือกฟางม้วนขนาดกลางจะใช้ประมาณ 10 โหล ทั้งนี้ โดยควรเลือกใช้เชือกฟางชนิดสีฟ้า เพราะ มีความเหนียวและเหมาะกับการมัดหมี่มากกว่าชนิดอื่น ๆ

ด้ายถักตะกอ จะใช้ประมาณ 10 โหล สำหรับการถักตะกอโดยถักฟืมละ 3 ตะกอ ในจำนวน ฟืม 20 อัน

ห่วงสำหรับฟอกไหม ควรจัดหาโดยซื้อสายไฟฟ้าขนาดใหญ่ทำให้ครบทุกคนๆ ละ 2 ห่วง โดยห่วงหนึ่งจะใช้สายไฟฟ้ายาวประมาณ 1 เมตร

สมุดวาดเขียน และสมุดกราฟ ควรจัดเตรียมไว้ประมาณ คนละ 1-2 เล่ม ส่วนสีเมจิกจะใช้สีเมจิกเส้นเล็ก 2 คน ต่อหนึ่งกล่อง

สำหรับวัสดุ เครื่องเขียนอื่น ๆ จัดหาเท่าที่จำเป็น

(2) อุปกรณ์ สำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมจัดเตรียมเองได้แก่ กี่ทอผ้า (กี่พื้นบ้าน) เครื่องมือค้นไหมมัดหมี่ ไม้ถักตะกอ ผังสำหรับชิงหน้าผ้า เชือกหรือด้ายสำหรับผูกตะกอ และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็น

อนึ่ง สำหรับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมดังกล่าวนี้ ถ้าหากผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีส่วนเตรียมมาด้วยโดยเฉพาะในส่วนของเส้นไหมนั้นก็จะช่วยประหยัดงบประมาณได้พอสมควรทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญ

1.1.1.5 จัดเตรียมเครื่องมือประเมินผลผู้เข้ารับการฝึกอบรมอันได้แก่ เครื่องมือประเมินความรู้ ทักษะและทัศนคติก่อนการฝึกอบรม เครื่องมือประเมินระหว่างการฝึกอบรม และเครื่องประเมินผลงานผู้เข้ารับการฝึกอบรมตลอดจนแบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินการฝึกอบรม ทั้งที่สอบถามหรือสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และวิทยากร เกี่ยวกับการฝึกอบรม และแบบสังเกตกระบวนการฝึกอบรม

1.1.2 การเตรียมการเกี่ยวกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ วิทยากรผู้ดำเนินการฝึกอบรม และผู้รับผิดชอบการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ให้เข้าใจสภาพปัญหาและความจำเป็นในการฝึกอบรม หลักสูตรการฝึกอบรม ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ ในการฝึกอบรม โดยมีการประชุมชี้แจง รวมทั้งมีการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล/หมู่บ้าน โดยเฉพาะผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เตรียมการล่วงหน้า ทั้งนี้การเตรียมการดังกล่าวอาจดำเนินการดังนี้

1.1.2.1 วิทยากรควรมีการเตรียมการและประสานงานกับวิทยากรให้มีวิทยากร ที่หลากหลายเข้าร่วมการฝึกอบรมดังกล่าว คือในเนื้อหาหน่วยที่ 1 ควรเป็นวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในภาพกว้าง และมีประสบการณ์เกี่ยวกับธุรกิจผ้าไหมมัดหมี่ หรือเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ วิทยากรในหน่วยที่ 2 ถึงหน่วยที่ 5 ควรเป็นวิทยากรพื้นบ้านเป็นหลักและมีวิทยากรเสริมที่มีความสามารถเกี่ยวกับการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ และการย้อมสี ส่วนหน่วยที่ 6 ควรเป็นวิทยากรที่ค่อนข้างจะมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ หรือ คลุกคลีกับธุรกิจ ผ้าไหมทั้งผ้าไหมทั่วไปและผ้าไหมมัดหมี่

1.1.2.2 ผู้ดำเนินการจัดการฝึกอบรม และผู้รับผิดชอบการฝึกอบรมควรได้มีการประชุมเตรียมการและเตรียมงานการจัดฝึกอบรม จัดทำแผนการฝึกอบรม รวมทั้งเป็นผู้ที่จะต้องประสานงานนิเทศ ติดตามผลการฝึกอบรมและอำนวยความสะดวกการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ

1.1.2.3 ควรดำเนินการประสานงานกับเจ้าของพื้นที่อันได้แก่ จังหวัด อำเภอ ตำบล/หมู่บ้าน เพื่อขออนุญาตเจ้าของพื้นที่ในการดำเนินงานฝึกอบรม รวมทั้งขอความร่วมมือและการให้การสนับสนุนการฝึกอบรมด้วย

1.1.2.4 การประสานงาน กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรมีการศึกษาสำรวจความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมรวมทั้งชี้แจงเงื่อนไขต่าง ๆ ในการคัดเลือกเข้ารับการฝึกอบรม อันได้แก่ เงื่อนไขของระยะเวลา เงื่อนไขผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการฝึกอบรมอันได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ และผลผลิตที่เกิดขึ้นทั้งในส่วนที่จะเป็นกองทุน กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ และส่วนที่จะเป็นของส่วนตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรม นอกจากนี้แล้วควรจะให้ผู้เข้ารับการ

อบรมจัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องเขียน อันได้แก่ สมุด ดินสอ ไม้บรรทัด และวัสดุอื่น ๆ เท่าที่จำเป็น

1.1.3 การเตรียมการเกี่ยวกับ การจัดทำกำหนดการอบรม ในประเด็นนี้ควรจัดกำหนดการฝึกอบรมในระยะเวลาประมาณ 3 เดือน โดยช่วงเวลาการฝึกอบรมควรอยู่ในระหว่างปลายเดือน มกราคม ถึงปลายเดือนพฤษภาคม จะเป็นช่วงที่ค่อนข้างสะดวก เพราะเป็นช่วงว่างจากการทำนาทั้งนี้การจัดทำกำหนดการอบรมดังกล่าวควรให้สะดวกทั้งวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1.1.4 การเตรียมการเกี่ยวกับสถานที่ งบประมาณ สวัสดิการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เอื้อให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ

1.1.4.1 สถานที่ ควรจัด ณ หมู่บ้าน ฝึกอบรมโดยประสานงานกับกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านรวมทั้งผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน โดยสถานที่ที่เหมาะสมนั้นควรเป็นที่วัด โรงเรียน หรือที่อื่น ๆ ตามที่เห็นว่าสมควร

1.1.4.2 งบประมาณควรจะได้มีการเสนอโครงการเข้างบประมาณประจำปีของจังหวัด หรือหน่วยงานต่าง ๆ หรือเสนอขอจากมูลนิธิต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะการฝึกอบรมในเรื่องดังกล่าวนี้ค่อนข้างจะใช้งบประมาณสูง และควรมีการเตรียมการล่วงหน้า งบประมาณที่ควรจะเตรียมการในการฝึกอบรมอย่างน้อย 8 หมื่นบาท ต่อรุ่นตลอดการฝึกอบรม 3 เดือน

1.1.4.3 ควรจัดเตรียมสวัสดิการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ ยานพาหนะ อาหาร น้ำดื่ม ห้องน้ำ ห้องส้วม ฯลฯ เป็นต้น

1.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการใช้หลักสูตร

เมื่อมีการเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว ควรได้มีการดำเนินการใช้หลักสูตร ตามแผนที่กำหนดไว้ภายในเงื่อนไขต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว

อย่างไรก็ตามการดำเนินการใช้หลักสูตรดังกล่าวนี้ ควรจะได้คำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ด้วย

1.2.1 การคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรคัดเลือกเป็นรุ่น ๆ ละ 20-25 คน และหลักสูตรดังกล่าวนี้เหมาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ยังไม่เคยทอหรือทอไม่เป็นเพราะจะเป็นพื้นฐานให้สามารถทอผ้าไหมมัดหมี่ได้อย่างมีคุณภาพและสามารถที่จะทำเป็นอาชีพได้ อย่างไรก็ตามหากไม่สามารถทำได้อาจปรับหลักสูตรได้ตามความเหมาะสม แต่ต้องศึกษาพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมยังขาดทักษะความชำนาญในเรื่องใด หรือมีความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมในเรื่องใดบ้าง

1.2.2 หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบทที่พัฒนาขึ้นนี้ หากมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณและเวลาอาจปรับหลักสูตรเพื่อใช้ในการฝึกอบรมเฉพาะทักษะหรือเฉพาะด้านที่เห็นว่าเหมาะสม หรือเป็นความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1.2.3 ในเรื่องการคัดเลือกวิทยากรควรมีวิทยากรที่หลากหลายแต่ควรจะให้วิทยากรพื้นบ้านเป็นวิทยากรหลัก โดยผู้ประสานงานการฝึกอบรมจะต้องเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือวิทยากรพื้นบ้านอย่างใกล้ชิด เนื่องจากหลักสูตรนี้ได้พยายามให้วิทยากรพื้นบ้านเป็นผู้ที่จะได้รับการยกระดับขึ้นไม่เพียงแต่เป็นช่างฝีมือในหมู่บ้านเท่านั้น แต่ควรจะเป็นครูผู้สอนที่ดีด้วย

1.2.4 ควรคำนึงถึงความเชื่อ ในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีเดิมอันเป็นความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในหมู่บ้านเกี่ยวกับการทอผ้า เช่นมีการไหว้ครู ตามพิธีพื้นบ้าน มีการบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในหมู่บ้าน ผู้ประสานงานการฝึกอบรมควรจะให้ความร่วมมือด้วย เพราะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะสร้างความสนิทสนมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม รวมทั้งวิทยากรพื้นบ้านอันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการฝึกอบรม ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพด้วย

1.2.5 ในเรื่องความร่วมมือกับหมู่บ้าน หากได้มีการประสานให้รู้และเข้าใจทั้งประชาชนในหมู่บ้าน ครูในโรงเรียน และพระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้าน โดยเฉพาะถ้ามีพระสงฆ์ในหมู่บ้านที่ชาวบ้านเชื่อถือมาก การประสานงานกับพระสงฆ์จะช่วยให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จอย่างดียิ่ง

1.2.6 การดำเนินการเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรโดยเฉพาะในส่วนของกิจกรรมต่าง ๆ นั้นอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม เช่น การกำหนดจำนวนผืนผ้าที่จะทอ การกำหนดขนาดของฟืม การกำหนดปริมาณ จำนวนสีในการย้อมผ้าไหมมัดหมี่ ฯลฯ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามกิจกรรมที่เสนอแนะไว้ในหลักสูตรดังกล่าวแล้วนั้น หากผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติโดยครบถ้วนแล้วจะช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีสมรรถภาพเพียงพอในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

1.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตร

การดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ควรได้มีการประเมินผลหลักสูตร อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบกล่าวคือ ควรมีการประเมินตั้งแต่ บริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการผลผลิต และผลกระทบ ทั้งนี้ก็เพื่อจะได้ทราบข้อมูลต่าง ๆ ในการใช้หลักสูตร เพราะว่าข้อมูลดังกล่าวจะช่วยในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรรวมทั้งการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

1.3.1 การประเมินบริบท ควรได้มีการศึกษาก่อนทำโครงการฝึกอบรมว่าโครงการดังกล่าวสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัญหาของหมู่บ้าน หรือผู้ที่จะเข้ารับการฝึกอบรมหรือไม่เพียงใด รวมทั้งศึกษาด้วยว่าเป็นความต้องการจริง ๆ หรือไม่เพียงใด

1.3.2 ด้านปัจจัยการดำเนินการควรมีการประเมินว่า คณะผู้ดำเนินงานได้มีการเตรียมการด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวกไว้เพียงพอและเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด

1.3.3 ด้านการดำเนินงาน ควรได้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ เป็นระยะ ๆ ว่าได้ดำเนินการเป็นอย่างไรบ้าง มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง แก้ปัญหานั้นอย่างไร เหมาะสมหรือไม่เป็นต้น

1.3.4 ด้านผลผลิตหรือผลของหลักสูตร ควรได้มีการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากหลักสูตร ครอบคลุมทั้งในด้าน ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เทคนิควิธี ผลงาน ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวด้วยก็จะทำให้มีข้อมูลที่สำคัญในการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3.5 ด้านผลกระทบ ควรจะได้มีการประเมินผลกระทบ อันเกิดจากการอบรมทั้งส่วนที่ดีและไม่ดี เพื่อจะเป็นข้อมูลสำคัญในการชี้ถึงผลในระยะยาวของหลักสูตร รวมทั้งสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ของหลักสูตร โดยในด้านนี้อาจต้องติดตามผลเป็นระยะว่ามีผลทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรต้องการหรือไม่ ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรม ได้นำเอาสิ่งที่ได้จากการฝึกอบรมไปดำเนินการเพื่อเสริมอาชีพหลักหรือไม่มากน้อยเพียงใด ได้ผลอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

จากการวิจัยพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะในการวิจัยในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 ควรมีการวิจัยพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่หลักสูตรระดับช่างฝีมือ เพื่อให้สามารถทำผ้าไหมมัดหมี่ในรูปแบบต่าง ๆ ได้เช่น ผ้าไหมมัดหมี่แปรรูป ผ้าหน้านาง ผ้าห่ม ผ้าพันคอ ผ้าปูโต๊ะ ผ้าติดผนัง ฯลฯ เป็นต้น

2.2 ควรมีการวิจัยพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ในเชิงอนุรักษ์ที่เป็นของพื้นบ้าน เช่น ผ้าไหมมัดหมี่โฮลของสุรินทร์ และผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอื่น ๆ

2.3 ควรมีการวิจัยพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพ การทอผ้าที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมชนิดอื่น ๆ เช่น ผ้าขิด ผ้าจก ผ้าลายน้ำไหล ผ้าพุมเรียง ผ้าเกาะยอ ผ้าแพรวา ฯลฯ เป็นต้น

2.4 ควรมีการวิจัยพัฒนาเครื่องมือเตรียมเส้นไหม ดังเช่น เครื่องมือค้นเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ เครื่องมือค้นเส้นไหมยืนและเครื่องมืออื่น ๆ ที่จะช่วยในการเตรียมเส้นไหมให้ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

2.5 ควรมีการวิจัย เพื่อหามาตรฐานสัดส่วนของสีที่ใช้ในการย้อมเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ ตั้งแต่ 2 สีขึ้นไปเพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของการย้อมสีมัดหมี่ และใช้ประโยชน์ในการฝึกอบรมประชาชนในชนบทในการย้อมสีมัดหมี่ให้มีคุณภาพดีและได้มาตรฐาน ตามที่ผู้ซื้อต้องการ

2.6 ควรมีการวิจัยและพัฒนากระบวนการเคลือบสีผ้าไหม เพื่อป้องกันสีตก ให้สามารถประยุกต์ใช้ได้ง่าย สำหรับประชาชนในชนบท หรือประชาชนทั่วไปที่ประกอบอาชีพการทอผ้าไหม หรือผ้าไหมมัดหมี่

2.7 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของกระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบทที่พูดภาษาลาว ส่วยและเขมร เพื่อจะได้ข้อสรุปในการนำไปใช้ในการพัฒนากระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

2.8 ควรมีการวิจัย เกี่ยวกับลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ และการออกแบบลวดลาย เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาลวดลายต่าง ๆ ของผ้าไหมมัดหมี่ เช่นมีการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่โดยใช้เทคโนโลยี ทางด้านคอมพิวเตอร์เข้าช่วย เป็นต้น

2.9 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบคุณลักษณะผ้าไหมมัดหมี่ ระหว่างชาติอันได้แก่ ไทย อินเดีย กัมพูชา ลาว และอินโดนีเซีย ว่ามีคุณลักษณะที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไรบ้าง เพื่อจะใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผ้าไหมมัดหมี่ให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กสิกรไทย, ธนาคาร. "ปลูกหม่อน-เลี้ยงไหม : มิติใหม่ของอุตสาหกรรมผ้าไหมไทย," รายงานเศรษฐกิจ. (67) : 1 - 3 ; 27 ตุลาคม 2533.

การฝึกหัดครู, กรม. โครงการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมคณะวิทยากรเรื่องการสร้างและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบ DACUM. วันที่ 7-9 กรกฎาคม 2534.

ขจรศักดิ์ หาญณรงค์. แนวคิดในการดำเนินการฝึกอบรม : จากอดีตสู่ปัจจุบัน. กรุงเทพฯ :สำนักฝึกอบรม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2524.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แนวคิดการจัดการศึกษาในอนาคต. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ฟ จำกัด, 2532.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาชนบทยากจนในระยะของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 -2529). กรุงเทพฯ : กองการศึกษาภาวะเศรษฐกิจและเผยแพร่การพัฒนา, 2525.

_____. "ครึ่งทางแผนฯ 6 : มองจาก 10 แผนงาน," เศรษฐกิจและสังคม. 26(1) : 63 ; มกราคม - กุมภาพันธ์ 2532.

_____. "นโยบายกระจายรายได้:สถานการณ์ในปัจจุบัน," เศรษฐกิจและสังคม. 26(3):64 - 66 ; พฤษภาคม - มิถุนายน 2532

_____. "สไลด์มัลติวิชั่น : 3 ทศวรรษแห่งการพัฒนาประเทศ," เศรษฐกิจและสังคม. 27(4):11 - 18 ; กรกฎาคม - สิงหาคม 2533.

_____. "ภาวะความยากจนแยกตามภาคต่าง ๆ, "เศรษฐกิจและสังคม. 27(5) : ปกหลัง ; กันยายน - ตุลาคม 2533.

เงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, บรรษัท. ผ้าไหม:พัฒนาการทางอุตสาหกรรมและสังคม. ม.ป.ท., 2530.

เชียรศรี วิวิธศิริ. จิตวิทยาเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. การพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อักษรบัณฑิต, 2529.

ชิดาลักษณ์ จันทร์ดี. "ชนบทไทย:สภาพปัจจุบัน," เศรษฐกิจและสังคม.27(5): 18 ; กันยายน - ตุลาคม 2533.

ธำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร:การออกแบบและการพัฒนา.พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2532.

น้อย ศิริโชติ. เทคนิคการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2530.

นิภา ทองไทย. การพัฒนาหลักสูตรการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนสำหรับพ่อแม่ในชุมชนเกษตรกรรมชนบท. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด.กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

นิภา ศรีไพโรจน์. สถิตินอนพาราเมตริก. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์อักษรประเสริฐ, 2528.

บุญชม ศรีสะอาด. พัฒนาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2528.

บุญส่ง นิลแก้ว. การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

ประดินันท์ อุปรนัย. การศึกษาเชิงประเมินระบบหลักสูตรจิตวิทยาการศึกษาในวิทยาลัยครู. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521. อัดสำเนา.

ประยูร ศรีประสาธน์. รูปแบบการจัดการศึกษาสหกรณ์ แก่สมาชิกสหกรณ์การเกษตร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

ปราณี โอภาสานนท์ และคนอื่น ๆ. "ปัญหาและมาตรการเสนอแนะ เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย," อุตสาหกรรมสาร. 33(2):7-9 ; กุมภาพันธ์ 2533.

พนัส หันนาคินทร์. การมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิฆเณศ, 2521.

พิศิษฐ ตัณฑวณิช. หลักการประเมินโครงการทางการศึกษา. สุรินทร์ : ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา วิทยาลัยครูสุรินทร์, 2529.

พรพิมล วรดิลก. "ทิศทางการพัฒนาชนบทในระยะต่อไป," เศรษฐกิจและสังคม. 27(5) : 53 - 55 ; กันยายน - ตุลาคม 2533.

แรงงาน, กรม. รายงานการประชุมปฏิบัติการเรื่อง การพัฒนาหลักสูตร DACUM Workshop. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย, 2532.

เริงฤทธิ์ วัฒนศึกษา. การเปลี่ยนแปลงการผลิตผ้าไหม : ศึกษากรณีเขตสุขาภิบาลชนบทอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2533. ถ่ายเอกสาร.

มนัส นามวงศ์. "การพัฒนาหลักสูตรแบบ DACUM : ยุทธวิธีหนึ่งของการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น," สารพัฒนาหลักสูตร. 101: 8 - 11 ; สิงหาคม 2533.

วิจัยแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สถาบัน. รายงานการวิจัยเรื่องอนาคตการพัฒนาด้านการเกษตร. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532.

วิชัย วงษ์ใหญ่. พัฒนาหลักสูตรและการสอน : มิติใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2525.

_____. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ:ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

_____. "การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร," สารานุกรมศึกษาศาสตร์. (5):63-72 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2529.

_____. การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

วิชิต สุรัตน์เรืองชัย. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์สำหรับครูประถมศึกษา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. ถ่ายเอกสาร.

วิเชียร ชีวพิมาย. การฝึกอบรมและคู่มือวิทยากร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2528.

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. ผ้าไทย. กรุงเทพฯ : องค์การค้าคุรุสภา, 2531.

วิมลพรรณ ปิตธวัชชัย. ผ้าอีสาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมเณศ, 2516.

วิโรจน์ สารรัตนะ. การศึกษากับการพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพฯ : บริษัทอักษรา พิพัฒน์ จำกัด, 2532.

ศรีอุทัย เมาระพงษ์. "อุตสาหกรรมในครัวเรือน," ใน รายงานประจำปี 2531. หน้า 59, 62. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2532.

เศรษฐกิจการพาณิชย์, กรม. รายงานผลการศึกษาวิจัยไหมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ข่าวพาณิชย์, 2521.

_____. รายงานการศึกษาวิจัยไหมและผลิตภัณฑ์ไหม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย, 2523.

_____. รายงานการวิจัยเรื่องไหมและผลิตภัณฑ์ไหม. กรุงเทพฯ:กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, 2533.

ส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษในพระบรมราชินูปถัมภ์, มูลนิธิ. ผ้าไหมมัดหมี่. กรุงเทพฯ: Svita Press. ม.ป.ป.

ส่งเสริมอุตสาหกรรม, กรม. ผ้ามัดหมี่. กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชน จำกัด, 2526.

_____. ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทยที่ควรอนุรักษ์ประเภทสิ่งทอ. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2531.

สงัด อุทรานันท์. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : เซนเตอร์พลิคเคชั่น, 2528.

สมคิด เมตไตรพันธ์. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมส่งเสริมสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มสำหรับผู้นำท้องถิ่นระดับหมู่บ้านในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัดสำเนา.

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. การสร้างชุดฝึกอบรมทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพเกี่ยวกับการประเมินโครงการ ของบุคลากรศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

สมบูรณ์ ตันยะ. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพด้านการสอนของครูประจำการระดับประถมศึกษา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

สมพงษ์ จิตระดับ. "ผู้ดำเนินการฝึกอบรม : บทบาทที่ควรรู้จัก," ใน คู่มือผู้ดำเนินการฝึกอบรม. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. หน้า 88 - 92. กรุงเทพฯ : วิคตอรี่เพาเวอร์พอยท์, 2528.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. รวมบทความประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

สุชาติ ลี้ตระกูล. การพัฒนาหลักสูตร สำหรับลูกกรรมกรก่อสร้างก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2532. ถ่ายเอกสาร.

สุเทพ การุณย์ลัญจกร. การพัฒนาหลักสูตร (DACUM) ตามแบบของ Olds College. สกลนคร : วิทยาลัยครูสกลนคร, 2534.

_____. การพัฒนาหลักสูตร ในสหวิทยาลัยอีสานเหนือ ตามแบบของ Olds College. สกลนคร : วิทยาลัยครูสกลนคร, 2534.

สุภัท กุขุน. "DACUM การพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพยุคนิกส์," แรงงานสัมพันธ์. 32(3): 23 - 27 ; พฤษภาคม - มิถุนายน 2533.

สุมิตร คุณานุกร. หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2523.

สุนทร โคตรบรรเทา. เอกสารประกอบการศึกษาวิชาศึกษา 407 : การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.

เสน่ห์ จามริก. "แนวทางการจัดการศึกษาไทย : บทวิเคราะห์เบื้องต้น," การศึกษาแห่งชาติ. 24(1) : 20 - 32 ; ตุลาคม - พฤศจิกายน 2532.

_____. "บทนำทิศทางหมู่บ้านไทย," ใน ทิศทางหมู่บ้านไทย. บรรณาธิการโดยเสรี พงศ์พิศ. หน้า 1 - 11. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2531.

เสรี พงศ์พิศ. "บทตาม," ใน ทิศทางหมู่บ้านไทย. บรรณาธิการโดย เสรี พงศ์พิศ. หน้า 348 - 374. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2531.

อดิน รพีพัฒน์. "เครือข่ายการเรียนรู้ : กรณีภาคอีสาน," การศึกษาแห่งชาติ. 24(3) : 47 - 51 ; กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2533.

อุบลศรี อรรถพันธุ์. รายงานการวิจัยเรื่องการทอผ้าไหมพุมเรียง. สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2529.

เอกวิทย์ ณ ถลาง และโกวิท วงศ์สุวัฒน์. "วิกฤตการณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมไทย,"ใน วัฒนธรรมกับการเสริมสร้างสังคมไทย. หน้า15-25. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2532.

Adams, R.E. DACUM Approach to Curriculum, Learning and Evaluation in Occupation Training. Ottawa : Nova Scottia NewStart, Inc., 1972.

Beach, Dale S. Personnel : The Management of People at Work. 3rd ed. New York : Macmillan Publishing Co., 1980.

Beane, James A., Conrad F. Toefer and Samuel J. Alessi. Curriculum Planning and Development. Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1986.

Beauchamp, George A. Curriculum Theory. Wilmett, Illinois : The Kagg Press, 1968.

Boydell, T.H. A Guide to the Identification of Training Needs. London : British Association for Commercial and Industrial Education, 1979.

Collum, John M,JR. "A Verification Test of the Dacum Process as a Method for Identifying Post - Secondary Teacher Competencies for Microcomputing (Curriculum, Computers)," Dissertation Abstracts International. 46(9) : 2673 - A, 2674 - A ; March. 1986.

Everett, Donna Raney. "Competencies for Information Systems Workers," Dissertation Abstracts International. 49(7) : 1674 - A ; January, 1989.

Flippo, Edwin B. Management : A Behavioral Approach. Boston : Allyn and Bacon, 1970.

Gibbons, Jean D. Nonparametric Statistical Inference. Tokyo, Japan : McGraw - Hill Kogakusha, Ltd., 1971.

Good, Carter V. Dictionary of Education. 3rd ed. New York : McGraw - Hill Book Company, 1973.

Kerlinger, Fred N. Foundations of Behavioral Research. 3rd ed. Hongkong : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1988.

Kerr, John F. Changing the Curriculum. London : University of London Press, 1968.

_____. "The Problem of Curriculum Reform," in The Curriculum : Content Design & Development. p.178 - 199. Oliver & Boyd, Adinburgh in Association with the Open University Press, 1971.

Krug, Eward A. Curriculum Planning. New York : Harper and Row, 1957.

Lewy, Arich. Planning the School Curriculum. Paris : UNESCO, International Institute for Education Planning, 1977.

Marsh, Colin and Ken Stafford. Curriculum : Australian Practice and Issues. Sydney : McGraw - Hill Book Company Australia Pty. Ltd., 1984.

Mitchell, Brabara J. Introduction to Dacum : Dacum 1. Victoria : Province of British Columbia, Ministry of Education Post - Secondary Department, 1983.

_____. The Dacum Workshop : Dacum 2. Victoria : Province of British Columbia, Ministry of Education, Post - Secondary Department, 1983.

_____. From Skill Profile to Objective : Dacum 3. Victoria : Province of British Columbia, Ministry of Education, Post - Secondary Department, 1983.

_____. From Objective ot Instruction : Dacum 4. Victoria : Province of British Columbia, Ministry of Education, Post - Secondary Department, 1983.

Norton, Robert E. DACUM Handbook. Columbus : The National Center for Research in Vocational Education, The Ohio State University, 1985.

Odiorne, George S. Training by Objectives : Economic Approach to Management Training. New York : The Macmillan Company, 1970.

Oliva, P.F. Developing the Curriculum. Boston : Brown and Company, 1982.

Popham, James W. Education Evaluation. New Jersey : Prentice - Hall, Inc., 1975.

Reitmeyer, Janice Pachence. "Dacum Identification and Verification of Competences Considered Essential to the Success of Nuclear Simulator Instructors," Dissertation Abstracts International. 48(2) : 367 - A ; August, 1987.

Saylor, J.D. and William M. Alexander. Curriculum Planning for Better Teaching and Learning. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1954.

_____. Planning Curriculum for Schools. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1974.

Stufflebeam, D.L. and others. Educational Evaluation and Decision Making. Illinois : F.E. Peacock Publishers, Inc., 1971.

Taba, Hillda. Curriculum Development : Theory and Practice. New York: Harcort, Brace and World Inc., 1962.

Thomsen, Wayne Edward. "Database Identification for Colorado Area Vocational Schools," Dissertation Abstracts International. 48(2) : 280 - A ; August, 1987.

Tyler, Ralph W. Basic Principles of Curriculum and Instruction. Chicago : The University of Chicago Press, 1949.

Worthen, Blaine R. and James R. Sanders. Educational Evaluation : Theory and Practice. Belmont, California : Wadsworth Publishing Company, Inc., 1973.

Zelinko, Margaret Ann. "Dacum Indentification of Job Duties and Tasks of the Small Business Owner/Entrepreneur and to what Degree the Tasks are Included in the Marketing and Distributives Education Teacher Preparation Programs in Pennsylvania," Dissertation Abstracts International. 47(4) : 1301 - A ; October, 1986.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบท

ฉบับสมบูรณ์

หลักสูตรการฝึกอาชีพ
การทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท

สภาพปัญหาและความจำเป็น

การพัฒนาประเทศในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา แม้ว่าจะประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจแต่ในขณะเดียวกันได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ หลายประการ ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งได้แก่ ปัญหาความยากจน และปัญหาการกระจายรายได้ของประชาชนในชนบท กล่าวคือประชาชนมีแนวโน้มยากจน และมีความแตกต่างระหว่างรายได้ของประะชาชนในเมืองและในชนบทมากขึ้น ปัญหาดังกล่าวนี้จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงของชาติ ทั้งนี้ก็เพราะประชาชนในชนบทนั้นเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ จากการวิเคราะห์สาเหตุจะพบสาเหตุของปัญหาดังกล่าวที่สำคัญ 2 ประการคือประการแรกผลการพัฒนาที่ผ่านมานั้นผู้ได้รับประโยชน์ส่วนใหญ่ คือประชาชนเขตเมือง ส่วนประชาชนในชนบทได้รับประโยชน์น้อยมาก และประการที่สอง เนื่องจากประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอยู่ในภาคเกษตรกรรม ซึ่งมีแนวโน้มการลงทุนสูงมากแต่ผลตอบแทนในด้านราคาต่ำ ทางเลือกอันหนึ่ง สำหรับการแก้ปัญหาดังกล่าวที่ทั้งภาครัฐ เอกชน และนักวิชาการ ได้เสนอตรงกันก็คือ การส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทประกอบอาชีพเสริมบนพื้นฐานของเกษตรกรรม โดยเฉพาะอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่กำลังขยายตัวและได้รับความนิยมของตลาดทั้งในและต่างประเทศ โดยการพยายามส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทผลิตมากขึ้นจากที่เป็นการผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือน เป็นการผลิตในรูปแบบอุตสาหกรรมเพื่อการค้ามากขึ้น ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้ จะสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศที่กำลังจะเข้าไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมและการบริการมากขึ้น รวมทั้งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนชนบทในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 7 ที่มุ่งแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาการกระจายรายได้ของประชาชนในชนบท โดยการส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทมีศักยภาพในการผลิต และการตลาดมากขึ้น

สำหรับอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่นั้น ก็เป็นอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนประะเภทหนึ่งที่อยู่บนพื้นฐานของเกษตรกรรม ซึ่งประชาชนในชนบทยังมุ่งทำเพื่อใช้ในครัวเรือน และในปัจจุบันกำลังเป็นที่นิยมรวมทั้งเป็นความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ จนทำให้การผลิตผ้าไหมมัดหมี่ไม่เพียงพอกับความต้องการ การส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของประชาชนในการทำอาชีพนี้เป็นอุตสาหกรรมเพื่อการค้าจึงมีลู่ทางจะประสบความสำเร็จ แต่จากการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ พบว่าประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ยังมีศักยภาพไม่เพียงพอในการที่จะผลิตผ้าไหมมัดหมี่ ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดกล่าวคือ ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ทักษะ และยังมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมัดหมี่ อันเนื่องมาจากสาเหตุที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ ประการแรก การทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษและอยู่ในวงจำกัดเฉพาะลูกหลาน หรือผู้ที่สนใจจริงๆ ส่งผลให้กำลังคน และวิชาการด้านนี้ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ประการที่สอง ประชาชนในชนบทยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรมความรู้และทักษะในการทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างเป็นระบบ จึงทำให้ศักยภาพในการทอผ้าไหมมัดหมี่ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ประการที่สาม วิชาการด้านนี้ยังไม่ได้รับการพัฒนานำไปสู่การขาดเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิต หรือการทอเพื่อให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพที่เป็นมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ประการที่สี่ การทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อน ต้องอาศัยความประณีตบรรจงและใช้เวลามากก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย และไม่เป็นที่น่าสนใจ ประชาชนในชนบทจึงหันไปประกอบอาชีพอื่นมากกว่า ดังเช่นในช่วงฤดูแล้งประชาชนในชนบทจะอพยพเข้ามา

ทำงานในเขตเมือง โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลและประการที่ห้า ก็คือปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทเองทำให้ไม่มีทุนในการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่ประกอบกับราคาเส้นไหมซึ่งเป็นวัสดุสำคัญในการทอผ้าไหมมัดหมี่ก็มีแนวโน้มราคาสูงขึ้นมากด้วย

จากสภาพปัญหา และสาเหตุของปัญหาของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า การที่จะทำให้ประชาชนในชนบทมีศักยภาพในการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ อันจะนำไปสู่การช่วยแก้ปัญหาความยากจน ปัญหาการกระจายรายได้ และเป็นการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมอันดีงามในเรื่องการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป จึงควรที่จะมีการฝึกอบรมให้ประชาชนในชนบทมีความรู้ มีทักษะ และมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ แต่เนื่องจากการฝึกอบรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังหล่าว จะต้องอาศัยหลักสูตรที่ดีมีคุณภาพ เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางหรือแนวทางหลักในการฝึกอบรม ประกอบกับในอดีตที่ผ่านมายังไม่มีหลักสูตรอย่างเป็นทางการที่ใช้ฝึกอบรมในเรื่องดังกล่าวเลย ดังนั้นในเบื้องต้นของการพัฒนาอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชน จึงจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทให้เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพ สามารถใช้เป็นแนวทางหลักในการฝึกอบรมให้ประชาชนในชนบท มีความรู้ มีทักษะ และมีทัศนคติต่องการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ รวมทั้งสามารถทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพดีด้วย และในระยะยาวถ้าหากมีการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้อย่างกว้างขวาง ก็จะทำให้ประชาชนในชนบทมีศักยภาพในการทอผ้าไหมมัดหมี่ ได้ทั้งคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนในชนบทมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ก็จะลดลง และอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ก็จะได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมมีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความรู้พื้นฐานที่จำเป็น และเพียงพอสำหรับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

2. มีทักษะเพียงพอในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ให้มีคุณภาพดีได้ด้วย

3. มีทัศนคติที่ดีตลอดจนตระหนัก และเห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

สมรรถภาพที่มุ่งเน้น

หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบทมุ่งเน้นให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรนี้มีสมรรถภาพดังนี้

1. สมรรถภาพด้านความรู้มุ่งให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นและเพียงพอเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ในด้านต่อไปนี้

1.1 มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

1.2 การเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

1.3 การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

1.4 การเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

1.5 การทอเป็นผืนผ้า

1.6 การจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

2. สมรรถภาพด้านทักษะและเทคนิควิธี มุ่งให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมมีทักษะและเทคนิควิธีในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ในด้านต่อไปนี้

2.1 การเตรียมเส้นไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

2.2 การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

2.3 การเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

2.4 การทอเป็นผืนผ้า

2.5 การจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

3. สมรรถภาพด้านความรู้สึก มุ่งให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมมีทัศนคติที่ดีและเห็นคุณค่าของการประกอบบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

หน่วยการฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทแบ่งเนื้อหาของการฝึกอบรมออกเป็นหน่วยการฝึกอบรม 6 หน่วยการฝึกอบรม ดังนี้

หน่วยที่ 1 มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีหัวข้อเรื่องดังนี้

1.1 ประวัติความเป็นมาและแหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่

1.2 แนวนโยบายของภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

1.3 กระบวนการและรูปแบบการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

1.4 ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

1.5 ความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

หน่วยที่ 2 การเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่มีหัวข้อเรื่องสำหรับการฝึกอบรมดังนี้

2.1 ขั้นตอนในการเตรียมไหมสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

2.2 การเลือกเส้นไหม

2.3 การชั่ง ตวง วัดเกี่ยวกับเส้นไหมและผ้าไหมมัดหมี่

2.4 การกะประมาณปริมาณเส้นไหม

2.5 การฟอกไหม

หน่วยที่ 3 การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่มีหัวข้อเรื่องสำหรับการฝึกอบรมดังนี้

3.1 ขั้นตอนการเตรียมเส้นไหมพุ่ง

3.2 การออกแบบลวดลาย

3.3 การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอักและการต่อเส้นไหมพุ่งเมื่อเส้นไหมพุ่งขาด

3.4 การค้นเส้นไหมพุ่ง

3.5 การมัดหมี่และการย้อมสี

3.6 การแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสี

3.7 การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอักหรือหลอดใหญ่ ภายหลังจากที่ย้อมสีครบถ้วนและแกะเชือกเสร็จแล้ว

3.8 การกรอเส้นไหมพุ่งจากอักหรือหลอดใหญ่เข้าหลอดเล็ก

3.9 การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

หน่วยที่ 4 การเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่มีหัวข้อสำหรับการฝึกอบรมดังนี้

4.1 ขั้นตอนการเตรียมเส้นไหมยืน

4.2 การย้อมสีเส้นไหมยืน

4.3 การน่าเส้นไหมยืนไปลงแป้ง (ชุบน้ำแป้งหรือน้ำข้าว)

4.4 การกระตุกและตากเส้นไหมยืน

4.5 การกรอเส้นไหมยืนเข้าอักและการต่อเส้นไหมยืน เมื่อเส้นไหมยืนขาด

4.6 การค้นเส้นไหมยืน

4.7 การม้วนเส้นไหมยืน

4.8 การสอดฟันฟืมหรือการร้อยฟันหวี

4.9 การเตรียมกี่

4.10 การเก็บและถักตะกอ

4.11 การตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืน

หน่วยที่ 5 การทอเป็นผืนผ้า มีหัวข้อเรื่องสำหรับการฝึกอบรมดังนี้

5.1 ขั้นตอนการทอเป็นผืนผ้า

5.2 การเตรียมกี่ก่อนทอ

5.3 การน่าหลอดพุ่งใส่กระสวย

5.4 การเหยียบตะกอ

5.5 การพุ่งกระสวย

5.6 การจัดลวดลายและริมขอบผ้า

5.7 การกระแทกฟืม

5.8 การขึงหน้าผ้าที่ทอให้ตึง

5.9 การต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งเมื่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งขาดขณะทอ

5.10 การปรับและปล่อยเส้นไหมยืน

5.11 การหวีเส้นยืนขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

5.12 การเก็บกี่เมื่อหยุดพักการทอ

หน่วยที่ 6 การจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ มีหัวข้อสำหรับการฝึกอบรมดังนี้

6.1 ความหมาย ความสำคัญของการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

6.2 กระบวนการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

6.3 การวางแผนการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่

6.4 การเตรียมปัจจัยการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่

6.5 การจัดการเกี่ยวกับการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่

6.6 การประเมินมาตรฐานการผลิตผ้าไหมมัดหมี่

6.7 การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่และบัญชีที่เกี่ยวข้อง

6.8 การกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่

6.9 การทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่

6.10 การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่

6.11 การหาตลาดและการขยายตลาดผ้าไหมมัดหมี่

รายละเอียดของ
แต่ละหน่วยการฝึกอบรม

หน่วยที่ 1

มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถดังนี้

1. สรุปสาระสำคัญของความเป็นมาและแหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่ได้
2. อธิบายแนวนโยบายของภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้
3. อธิบาย และเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของกระบวนการผลิตและรูปแบบการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีตปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตได้
4. อธิบายภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตได้
5. อธิบายความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้

เนื้อหาการฝึกอบรม

1. ประวัติความเป็นมาและแหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่
2. แนวนโยบายของภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่
3. กระบวนการและรูปแบบการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต
4. ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบันปละแนวโน้มในอนาคต
5. ความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

กิจกรรมการฝึกอบรม

1. บรรยายและอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมในทุกหัวข้อ
2. ผู้ให้การฝึกอบรมและผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันสรุปสาระสำคัญในแต่ละหัวข้อ
3. ศึกษาดูงานการทอผ้าไหมจากแหล่งต่างๆ หรือดูวีดีทัศน์หรือสไลด์แหล่งผลิตผ้าไหมและตลาดผ้าไหมมัดหมี่

สื่อการฝึกอบรม

1. คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรมหน่วยที่ 1
2. ภาพพลิกประกอบการบรรยาย
3. รูปภาพแสดงรูปแบบต่าง ๆ ของผ้าไหมมัดหมี่
4. ของจริง อันได้แก่ ผ้าไหมมัดหมี่ประเภทต่าง ๆ
5. แผนที่ประเทศไทยและแผนที่โลกประกอบการบรรยายภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่
6. วีดีทัศน์หรือสไลด์แหล่งผลิตและตลาดผ้าไหมมัดหมี่

ระยะเวลาการฝึกอบรม ใช้เวลาโดยประมาณ 20 ชั่วโมง

วิธีการประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความรู้ก่อนการฝึกอบรมของ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เป็นรายบุคคล

ว่ามีความรู้ในเรื่องมโนทัศน์เบื้องต้น เกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ในหัวข้อต่างๆ อยู่ในระดับใด จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้ก่อนการฝึกอบรมของแต่ละบุคคลเป็นระดับคะแนน 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1)

2. ประเมินผลภายหลังการฝึกอบรม เพื่อศึกษาความก้าวหน้าและตัดสินระดับความรู้ของผู้รับการฝึกอบรม จากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเองและผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสังเกตและสัมภาษณ์ระดับความรู้เป็นรายบุคคล จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้และความก้าวหน้า ภายหลังการฝึกอบรมของแต่ละคนในแต่ละหัวข้อ โดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับเช่นเดียวกันกับข้อ 1 ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ที่มีระดับคะแนนความรู้ภายหลังการฝึกอบรมมองต่ำกว่าระดับ 3 ในหัวข้อใดจะต้องได้รับการซ่อมเสริมในรูปแบบต่างๆ จนได้ระดับคะแนนความรู้ไม่ต่ำกว่าระดับ 3

3. สังเกตการมีส่วนร่วมในการอภิปราย ซักถาม และเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

4. สังเกตการซักถามปัญหาต่าง ๆ จากการศึกษาดูงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

หน่วยที่ 2
การเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถดังนี้

1. อธิบายขั้นตอนของการเตรียมเส้นไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้
2. อธิบาย และเลือกเส้นไหมให้เหมาะสมกับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภทได้
3. ชั่ง ตวง วัด เกี่ยวกับเส้นไหมและผ้าไหมมัดหมี่ได้ถูกต้อง
4. กะประมาณปริมาณเส้นไหมสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ตามเงื่อนไขที่กำหนดให้ได้
5. ฟอกไหมได้

เนื้อหาการฝึกอบรม

1. ขั้นตอนในการเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่
2. การเลือกเส้นไหมให้เหมาะสมกับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภท
   2.1 ประเภทของเส้นไหม
   2.2 การเลือกเส้นไหมสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภท
3. การชั่ง ตวง วัด เกี่ยวกับเส้นไหมและผ้าไหมมัดหมี่
   3.1 การชั่ง ตวง วัด เกี่ยวกับเส้นไหม
   3.2 การชั่ง ตวง วัด เกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

4. การกะประมาณปริมาณเส้นไหมสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละครั้ง

4.1 การกะประมาณปริมาณเส้นไหมที่เป็นเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนให้พอเหมาะกับฟืมและความยาวผืนผ้าที่จะทอเมื่อดูจากปอยไหมหรือเข็ดไหม

4.2 การกะประมาณปริมาณเส้นไหมที่เป็นเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนให้พอเหมาะสมกับฟืมและความยาวผืนผ้าที่จะทอโดยวิธีการชั่ง

5. การฟอกไหม

5.1 จุดประสงค์ของการฟอกไหม

5.2 วัสดุและอุปกรณ์ในการฟอกไหม

5.3 วิธีการฟอกไหม

5.4 ข้อควรระมัดระวังในการฟอกไหม

กิจกรรมการฝึกอบรม

1. บรรยายและอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการการทอผ้าไหมมัดหมี่ในทุกหัวข้อ

2. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คนเพื่ออภิปรายหาข้อสรุปร่วมกันในการทำผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภท เช่น ผ้าถุง ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าห่ม ผ้าปูโต๊ะ ฯลฯ ควรใช้ไหมชนิดใดเป็นเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนแล้วเสนอผลงานของกลุ่ม

3. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกการชั่ง ตวง วัด เกี่ยวกับเส้นไหม และผ้าไหมมัดหมี่

4. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกกะประมาณปริมาณเส้นไหมที่จะใช้ในการทอผ้าไหมมัดหมี่ตามใบงานที่กำหนดเป็นรายบุคคล

5. ผู้ให้การฝึกอบรมสาธิตการฟอกไหม ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมดูเป็นตัวอย่าง

6. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติการฟอกไหมตามใบงานที่กำหนดเป็นรายบุคคล

7. บรรยายสรุปทบทวน ซักถามปัญหาและข้อสงสัยต่าง ๆ ในทุกหัวข้อ

สื่อการฝึกอบรม

1. คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรมหน่วยที่ 2
2. ภาพพลิกประกอบการบรรยาย
3. ไหมชนิดต่าง ๆ และผ้าไหมมัดหมี่ชนิดต่าง ๆ
4. ใบงานสำหรับการฝึกปฏิบัติการชั่ง ตวง วัด เกี่ยวกับเส้นไหมและผ้าไหมมัดหมี่
5. ใบงานสำหรับการฝึกปฏิบัติการกะประมาณปริมาณไหม
6. ใบงานสำหรับการฝึกปฏิบัติการฟอกไหม
7. วัสดุอุปกรณ์สำหรับการกะประมาณปริมาณเส้นไหม เช่น ปอยไหม ฟืม สายวัด ตราชั่ง และเส้นด้ายหรือเชือกฟาง เป็นต้น
8. วัสดุอุปกรณ์สำหรับการสาธิตการฟอกไหม เช่น หม้อ ปอยไหม ตราชั่ง สบู่เทียม โซดาแอช โซเดียมไฮโดรซัลไฟล์ สบู่ซัลไลด์และน้ำ เป็นต้น

ระยะเวลาการฝึกอบรม ใช้เวลาโดยประมาณ 16 ชั่วโมง

วิธีการประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 2 เพื่อศึกษาระดับความรู้และทักษะก่อนการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และผู้ให้การฝึกอบรมประเมิน จากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล ว่ามีความรู้และทักษะในการเตรียมเส้นไหมเบื้องต้นในหัวข้อต่างๆ อยู่ในระดับใด จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้และทักษะก่อนการฝึกอบรมของแต่ละบุคคลเป็นระดับคะแนน 5 ระดับคือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1)

2. ประเมินผลภายหลังการฝึกอบรม เพื่อศึกษาความก้าวหน้า และตัดสินระดับความรู้ และทักษะของผู้รับการฝึกอบรม จากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสังเกตและสัมภาษณ์ความรู้และทักษะเป็นรายบุคคล จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้ ทักษะและความก้าวหน้าภายหลังการฝึกอบรมของแต่ละคนในแต่ละหัวข้อ โดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับเช่นเดียวกันกับข้อ 1 ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ที่มีระดับคะแนนความรู้และทักษะภายหลังการฝึกออบรมมองต่ำกว่าระดับ 3 ในหัวข้อใดจะต้องได้รับการซ่อมเสริมในรูปแบบต่างๆ จนได้ระดับคะแนนความรู้และทักษะไม่ต่ำกว่าระดับ 3

3. สังเกตการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การซักถามปัญหา และการฝึกปฏิบัติการต่างๆ ได้แก่ การฝึกกะประมาณปริมาณไหมและการฟอกไหม

4. ประเมินผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จากการฝึกปฏิบัติในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

4.1 การเลือกเส้นไหม

4.2 การชั่ง ตวง วัด เกี่ยวกับเส้นไหมและผ้าไหมมัดหมี่

4.3 การกะประมาณปริมาณเส้นไหม

4.4 การฟอกเส้นไหม

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 2
เรื่อง การชั่ง ตวง วัด เกี่ยวกับเส้นไหมและผ้าไหมมัดหมี่

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ฝึกชั่ง ตวง วัด เส้นไหมในระบบพื้นบ้านและระบบสากลแล้วเปรียบเทียบจุดเด่นและจุดด้อยของทั้งสองระบบ

2. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกชั่ง และวัดผ้าไหมมัดหมี่ ในะบบพื้นบ้านและระบบสากล แล้วเปรียบเทียบจุดเด่นจุดด้อยของทั้งสองระบบ

3. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกชั่ง และตวง สารเคมีต่างๆ ที่จะใช้ในการฟอกไหม และย้อมสีไหมในระบบสากล

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 2
เรื่อง การกะประมาณปริมาณเส้นไหม

คำชี้แจง ให้ผู้เข้ารับการฝึอบรมกะประมาณปริมาณเส้นไหม ที่จะใช้ในการทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดที่เป็นผ้าถุง ตามข้อมูลที่กำหนดให้ต่อไปนี้

1. ถ้าใช้ฟืม 45 หลบ ทอผ้าจำนวน 6 ผืนๆ ละ 2 เมตร กว้างประมาณ 1 เมตร จงหาว่าจะใช้ไหมที่เป็นเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนอย่างละกี่ปอย เมื่อกำหนดให้
   1.1 ใช้ไหมน้อยที่เป็นไหมพื้นบ้านทั้งเส้นไหมพุ่งและเส้นยืน
   1.2 ใช้ไหมพื้นบ้านโดยเส้นไหมพุ่งเป็นไหมกลาง และเส้นยืนเป็นไหมน้อย
   1.3 ใช้ไหมโรงงานโดยทำเส้นไหมพุ่ง และเส้นไหมยืนเป็นไหม 4
   1.4 ใช้ไหมโรงงานโดยเส้นไหมพุ่งเป็นไหม 6 และเส้นไหมยืนเป็นไหม 4
   1.5 ใช้เส้นไหมยืนเป็นไหมโรงงาน คือ ไหม 4 และเส้นไหมพุ่งเป็นไหมพื้นบ้านชนิดไหมกลาง
2. ถ้าใช้ฟืม 45 หลบ ทอผ้าจำนวน 6 ผืนๆ ละ 2 เมตร กว้างประมาณ 1 เมตร จงหาว่า จะใช้ไหมที่เป็นเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนอย่างละกี่กิโลกรัม เมื่อกำหนดให้
   2.1 ใช้ไหมน้อยที่เป็นไหมพื้นบ้านทั้งเส้นไหมพุ่งและเส้นยืน
   2.2 ใช้ไหมพื้นบ้านโดยเส้นไหมพุ่งเป็นไหมกลางและเส้นไหมยืนเป็นไหมน้อย
   2.3 ใช้ไหมโรงงานโดยทั้งเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนเป็นไหม 4

2.4 ใช้ไหมโรงงานโดยเส้นไหมพุ่งเป็นไหม 6 และเส้นไหมยืนเป็นไหม 4

2.5 ใช้เส้นไหมยืนเป็นไหมโรงงานที่เป็นไหม 4 และเส้นไหมพุ่งเป็นไหมพื้นบ้านชนิดไหมกลาง

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 2
เรื่อง การฟอกไหม

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติการฟอกไหมตามขั้นตอนที่สาธิตให้ดูเป็นตัวอย่างเป็นรายบุคคล โดยทำการฟอกไหมคนละ 2 กิโลกรัม

2. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามภายหลังการฟอกไหม ดังนี้

   2.1 การฟอกไหมมีจุดประสงค์อะไร

   2.2 วัสดุและอุปกรณ์ในการฟอกไหมมีอะไรบ้าง

   2.3 การฟอกไหมมีวิธีการอย่างไรและท่านใช้ส่วนผสมอะไรบ้าง

   2.4 ท่านทราบได้อย่างไรว่าท่านฟอกไหมออกแล้ว

   2.5 จงสรุปขั้นตอนของการฟอกไหมที่ท่านทำ

   2.6 ท่านคิดว่าอะไรเป็นข้อที่ควรระมัดระวังในการฟอกไหม เพราะเหตุใด

หน่วยที่ 3

การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถดังนี้

1. อธิบายขั้นตอนของการเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้
2. ออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ได้
3. กรอเส้นไหมพุ่งภายหลังการฟอกแล้วเข้าอักได้ถูกต้องเหมาะสมและต่อเส้นไหมพุ่ง เมื่อเส้นไหมพุ่งขาด ขณะกรอได้ถูกต้อง
4. ค้นเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ถูกต้องตามเงื่อนไขที่กำหนด
5. มัดหมี่และย้อมสีเส้นไหมพุ่งตามเงื่อนไขที่กำหนดได้
6. แกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสีครบแล้วได้ถูกต้องและเหมาะสม
7. กรอเส้นไหมพุ่งที่ย้อมสีครบตามเงื่อนไขและได้แกะเชือกมัดหมี่ออกแล้วเข้าอักหรือหลอดใหญ่ได้ถูกต้องและเหมาะสม
8. กรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่หลังจากที่กรอเข้าอักหรือหลอดใหญ่เรียบร้อยแล้วเข้าหลอดเล็กได้ถูกต้องและเหมาะสม
9. ต่อเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ที่ขาดขณะกรอไหมพุ่งได้ถูกต้องเหมาะสม
10. ร้อยหลอดเล็กที่กรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เสร็จแล้วเป็นพวงได้ถูกต้องและเหมาะสม

เนื้อหาการฝึกอบรม

1. ขั้นตอนของการเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่
2. การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่
   - 2.1 จุดประสงค์ของการออกแบบลวดลาย
   - 2.2 การออกแบบลวดลายโดยวิธีดั้งเดิม
     - (1) การนับลำ
     - (2) การลอกลาย
   - 2.3 การอออกแบบลวดลายบนกระดาษกราฟ
     - (1) การคำนวณลำ
     - (2) การวาดลวดลาย
     - (3) การระบายสี
3. การกรอเส้นไหมพุ่งภายหลังการฟอกแล้วเข้าอักหรือหลอดใหญ่ และการต่อเส้นไหมพุ่ง เมื่อเส้นไหมพุ่งขาด
   - 3.1 จุดประสงค์ของการกรอ
   - 3.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้
   - 3.3 วิธีการกรอ
   - 3.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอ
   - 3.5 การต่อเส้นไหมพุ่งเมื่อเส้นไหมพุ่งขาดขณะกรอ
4. การค้นเส้นไหมพุ่ง
   - 4.1 จุดประสงค์ของการค้นเส้นไหมพุ่ง
   - 4.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้
   - 4.3 วิธีการค้นเส้นไหมพุ่ง
   - 4.4 ข้อควรระมัดระวังในการค้นเส้นไหมพุ่ง

5. การมัดหมี่และการย้อมสี

5.1 จุดประสงค์ของการมัดหมี่และการย้อมสี

5.2 ขั้นตอนการมัดหมี่และการย้อมสี

5.3 การมัดหมี่

(1) วัสดุประอุปกรณ์ที่ใช้

(2) วิธีการมัดหมี่

(3) ข้อควรระมัดระวังในการมัดหมี่

(4) การตรวจสอบความถูกต้องของลวดลายมัดหมี่

5.4 การย้อมสี

(1) สีและประเภทของสีที่ใช้ย้อม

(2) หลักและวิธีการย้อมสี

(3) วัสดุและอุปกรณ์ในการย้อมสี

(4) วิธีการย้อมสีมัดหมี่

(5) ข้อควรระมัดระวังในการย้อมสี

6. การแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสี

6.1 จุดประสงค์ของการแกะเชือก

6.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

6.3 วิธีการแกะเชือกมัดหมี่

6.4 ข้อควรระมัดระวังในการแกะเชือกมัดหมี่

7. การกรอเส้นไหมพุ่งที่ย้อมสีครบตามเงื่อนไขและได้แกะเชือกมัดหมี่ออกแล้วเข้าอักหรือหลอดใหญ่

7.1 จุดประสงค์ของการกรอ

7.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอ

7.3 วิธีการกรอ

7.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอ

7.5 การต่อเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ เมื่อเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ขาดขณะกรอ

8. การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ภายหลังจากที่กรอเข้าอักหรือหลอดใหญ่เรียบร้อยแล้วเข้าหลอดเล็ก

8.1 จุดประสงค์ของการกรอ

8.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอ

8.3 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้กรอ

8.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอ

9. การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

9.1 จุดประสงค์ของการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

9.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

9.3 วิธีการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

9.4 ข้อควรระมัดระวังในการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

กิจกรรมการฝึกอบรม

1. บรรยายและอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมในทุกหัวข้อของหน่วยที่ 3

2. สาธิตให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมดูตัวอย่างในเรื่องต่อไปนี้

2.1 การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่แบบดั้งเดิม

2.2 การออกแบบลวดลายลงบนกระดาษกราฟ

2.3 การกรอเส้นไหมพุ่งภายหลังการฟอกแล้วเข้าอัก และการต่อเส้นไหมพุ่งเมื่อเส้นไหมพุ่งขาดขณะกรอ

2.4 การค้นเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นผ้าถุง 1 ผืน ความยาว 2 เมตร กว้าง 1 เมตร ใช้ฟืม 45 หลบ โดยใช้ไหมพื้นบ้านที่เป็นไหมกลางและไหมโรงงานที่เป็นไหม 6

2.5 การมัดหมี่และการย้อมสีในการทำผ้าถุง 1 ผืน ยาว 2 เมตร กว้างประมาณ 1 เมตร ใช้ฟืม 45 ไหลบ ตามเงื่อนไขต่อไปนี้

(1) มัดหมี่และย้อมสี 2-3 สี

(2) มัดหมี่และย้อมสี 4-5 สี

(3) มัดหมี่และย้อมสีมากกว่า 5 สี

2.6 การแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสี

2.7 การกรอเส้นไหมพุ่งที่ย้อมสีครบตามเงื่อนไขและได้แกะเชือกออกแล้วเข้าอักหรือหลอดใหญ่ และการต่อเส้นไหมมัดหมี่เมื่อเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ขาดขณะที่กรอ

2.8 การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ภายหลังจากที่กรอเข้าอักหรือหลอดใหญ่เรียบร้อยแล้วเข้าหลอดเล็ก

2.9 การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

3. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติงานในเรื่องต่างๆ ที่สาธิตให้ดูในหัวข้อ 2.1 - 2.9 ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบงาน

4. บรรยายสรุป และซักถามความเข้าใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมภายหลังการฝึกปฏิบัติในแต่ละเรื่องจากหัวข้อ 2.1- 2.9

สื่อการฝึกอบรม

1. คู่มือการฝึกอบรมหน่วยที่ 3
2. ภาพพลิกประกอบการบรรยาย

3. ผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นผ้าถุงลวดลายต่าง ๆ อย่างน้อย 5 ผืน
4. ภาพถ่ายตัวอย่างลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ 1 ชุด จำนวน 36 ภาพ
5. วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการสาธิตการเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่
6. ชุดใบงานสำหรับการฝึกปฏิบัติเตรียมเส้นไหมพุ่ง จากหัวข้อ 2.1-.2.9

ระยะเวลาการฝึกอบรม ใช้เวลาโดยประมาณ 144 ชั่วโมง

วิธีการประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 3 เพื่อศึกษาระดับความรู้และทักษะก่อนการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเองและผู้ให้การฝึกอบรมประเมิน จากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล ว่ามีความรู้และทักษะในการเตรียมเส้นไหมพุ่งในหัวข้อต่างๆ อยู่ในระดับใด จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้และทักษะก่อนการฝึกอบรมของแต่ละบุคคลเป็นระดับคะแนน 5 ระดับคือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1)

2. ประเมินผลภายหลังการฝึกอบรมเพื่อศึกษาความก้าวหน้า และตัดสินระดับความรู้และทักษะของผู้รับการฝึกอบรม จากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเองและผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสังเกตและสัมภาษณ์ความรู้และทักษะเป็นรายบุคคล จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้ ทักษะและความก้าวหน้า ภายหลังการฝึกอบรมของแต่ละคนในแต่ละหัวข้อ โดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับเช่นเดียวกันกับข้อ 1 ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ที่มีระดับคะแนนความรู้และทักษะภายหลังการฝึกอบรมต่ำกว่าระดับ 3 ในหัวข้อใดจะต้องได้รับการซ่อมเสริมในรูปแบบต่างๆ จนได้ระดับ

คะแนนความรู้และทักษะไม่ต่ำกว่าระดับ 3

3. สังเกตการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การซักถามปัญหาต่างๆ ตลอดจนสังเกตความคล่องแคล่ว ความถูกต้องตามขั้นตอน ความสวยงามและความประณีตบรรจงในการเตรียมเส้นไหมพุ่งของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

4. ประเมินผลงานการปฏิบัติ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากการให้ปฏิบัติตามที่สาธิตให้ดูตามหัวข้อ 2.1 - 2.9

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 3
เรื่อง การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่

1. ให้ผู้เข้าฝึกอบรมออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่แบบดั้งเดิม โดยการลอกลายจากผ้าตัวอย่างลงบนกระดาษ และระบายสีสันตามแบบที่เห็นในต้นแบบอย่างน้อย 5 ลวดลาย

2. ให้ผู้เข้าฝึกอบรมออกแบบลวดลาย ผ้าไหมมัดหมี่โดยลอกลายจากผ้าตัวอย่างที่กำหนดให้ จำนวน 5 ผืน ลงบนกระดาษแล้วระบายสีให้ต่างไปตามต้นแบบ

3. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่บนกระดาษกราฟโดยคิดลวดลายขึ้นเองพร้อมกับระบายสีให้สวยงามตามใจชอบ อย่างน้อยคนละ 5 ลวดลาย

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 3

เรื่อง การกรอเส้นไหมพุ่งภายหลังการฟอกแล้วเข้าอัก

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกรอเส้นไหมพุ่งภายหลังการฟอกแล้วเข้าอักให้พอเหมาะอย่างน้อยคนละ 6 อัก

2. ภายหลังการกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอักให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอักมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอักมีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอักทำอย่างไร

2.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอเส้นไหมพุ่ง ภายหลังการฟอกแล้วเข้าอักมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

3. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกต่อเส้นไหมพุ่งที่ขาดขณะกรออย่างน้อย 5 ครั้ง

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 3
เรื่อง การค้นเส้นไหมพุ่ง

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกค้นเส้นไหมพุ่งสำหรับการทำผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุงจำนวน 6 ผืน ซึ่งแต่ละผืนมีความยาว 2 เมตร กว้าง 1 เมตร ใช้ไหมพื้นบ้าน ชนิดกลางและฟืมที่ใช้เป็นฟืม 45 หลบ ทั้งนี้โดยมีลวดลายของสีที่จะใช้ย้อม 2-3,3- 4 และมากกว่า 5 สีตามลำดับที่กำหนดให้อย่างละ 1 ผืน ส่วนที่เหลือให้มีสี 2-3,3-4 และมากกว่า 5 สี อย่างละ 1 ผืน ตามแบบที่คิดขึ้นเอง

2. ภายหลังการค้นเส้นไหมพุ่ง แล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การค้นเส้นไหมพุ่งมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นเส้นไหมพุ่งมีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการค้นเส้นไหมพุ่งทำอย่างไร

2.4 ข้อควรระมัดระวังในการค้นเส้นไหมพุ่งมีอะไรบ้างเพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 3
เรื่อง การมัดหมี่และการย้อมสี

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเส้นไหมพุ่งที่ค้นไว้สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุง จำนวน 6 ผืน ตามเงื่อนไขและแบบที่ให้มัดและย้อมสี ดังนี้

   1.1 มัดและย้อมสี 2-3 สี จำนวน 2 ผืน โดย 1 ผืนมัดและย้อมสีตามแบบที่กำหนด ส่วนอีก 1 ผืน มัดและย้อมสีตามแบบที่คิดขึ้นเอง

   1.2 มัดและย้อมสี 4-5 สี จำนวน 2 ผืนโดย 1 ผืนมัดและย้อมสีตามแบบที่กำหนด ส่วนอีก 1 ผืน มัดและย้อมสีตามแบบที่คิดขึ้นเอง

   1.3 มัดและย้อมสีมากกว่า 5 สี จำนวน 2 ผืน โดย 1 ผืนมัดและย้อมสีตามแบบที่กำหนด ส่วนอีก 1 ผืน มัดและย้อมสีตามแบบที่คิดขึ้นเอง

2. ภายหลังการมัดและย้อมสีเสร็จแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

   2.1 การมัดและย้อมสีเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่มีจุดประสงค์อะไร

   2.2 การมัดและการย้อมสีเส้นไหมพุ่งใช้วัสดุและอุปกรณ์อะไรบ้าง

   2.3 วิธีการมัดและย้อมสีเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ทำอย่างไร

   2.4 การมัดและย้อมสีเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่มีข้อควรระมัดระวังอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานแปรกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 3
เรื่อง การแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสี

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังที่ได้ย้อมสีครบถ้วนตามเงื่อนไขแล้ว จากปอยหมี่หรือเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ที่มัดและย้อมสี สำหรับทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุง จำนวน 6 ผืน

2. เมื่อแกะปอยหมี่ที่จะทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 6 ผืน เสร็จแล้ว ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสีครบถ้วนแล้วมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการแกะเชือกมัดหมี่มีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการแกะเชือกมัดหมี่ทำอย่างไร

2.4 การแกะเชือกมัดหมี่มีข้อควรระมัดระวังอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 3

เรื่อง การกรอเส้นไหมพุ่งที่ย้อมสีครบตามเงื่อนไขและได้แกะเชือกมัดหมี่ออกแล้วเข้าอักหรือหลอดใหญ่

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกรอเส้นไหมพุ่งที่ย้อมสีครบตามเงื่อนไขและได้แกะเชือกมัดหมี่ออกแล้วเข้าอักหรือหลอดใหญ่ให้พอเหมาะ โดยให้กรอออกเพียง 1 ผืน หรือ 1 ปอยหมี่ ส่วนที่เหลืออีก 5 ปอย ให้เก็บไว้กรอเป็นช่วง ๆ เมื่อทอเสร็จแต่ละผืน

2. เมื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมกรอเส้นไหมพุ่งที่ย้อมสีและได้แกะเชือกมัดหมี่ออกเข้าอักหรือหลอดใหญ่ครบ 1 ปอยหรือ 1 ผืน ให้ตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การกรอเส้นไหมพุ่งที่ย้อมสีตามเกณฑ์ และได้แกะเชือกมัดหมี่ออกแล้วเข้าอักหรือหลอดใหญ่มีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ ดังกล่าวเข้าอักหรือหลอดใหญ่มีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ดังกล่าวเข้าอักหรือหลอดใหญ่ทำอย่างไร

2.4 การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ดังกล่าวเข้าอักหรือหลอดใหญ่มีข้อควรระมัดระวังอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

3. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกต่อเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ที่ขาดขณะกรออย่างน้อย 5 ครั้ง

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 3
เรื่อง การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ภายหลังการกรอเข้าอัก หรือหลอดใหญ่เข้าหลอดเล็ก

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ ภายหลังการกรอเข้าอักหรือหลอดใหญ่เล้วเข้าหลอดเล็กให้พอเหมาะจนหมด จำนวน 1 ผืน สำหรับส่วนที่เหลืออีก 5 ผืน ให้เก็บไว้กรอเป็นช่วง ๆ เมื่อต้องการทอผืนต่อไป

2. เมื่อกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็กครบ จำนวน 1 ผืน แล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็กมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็กมีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็กทำอย่างไร

2.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็กมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 3
เรื่อง การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกอบรมร้อยหลอดเล็กจากที่กรอได้จากอักหรือหลอดใหญ่ตามลำดับจนครบทุกหลอดในจำนวน 1 ผืน สำหรับส่วนที่เหลืออีก 5 ผืน เมื่อกรอเข้าหลอดเล็กแล้วก็ให้เก็บไว้ร้อยเป็นช่วง ๆ ภายหลังการกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่สำหรับการทอในผืนต่อ ๆ ไป

2. เมื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมร้อยหลอดเล็กเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ ในจำนวน 1 ผืน เสร็จแล้วให้ตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การร้อยหลอดเล็กของเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เป็นพวงมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการร้อยหลอดเล็กของเส้นไหมพุ่งมัดหมี่มีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการร้อยหลอดเล็กเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ทำอย่างไร

2.4 ข้อควรระมัดระวังในการร้อยหลอดเล็กเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เป็นพวงมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

หน่วยที่ 4

การเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถดังนี้

1. อธิบายขั้นตอนของการเตรียมเส้นยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้
2. ย้อมสีเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. นำเส้นไหมยืนภายหลังการย้อมสีแล้วลงแป้ง(ชุบน้ำแป้งหรือน้ำข้าว) ได้เหมาะสม
4. ตระตุกและตากเส้นไหมยืนภายหลังการลงแป้ง(ชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว) ได้ถูกต้องเหมาะสม
5. กรอเส้นไหมยืนภายหลังการชุบน้ำแป้งหรือน้ำข้าวและกระตุกตากแห้งแล้วเข้าอักได้ถูกต้องเหมาะสม
6. ต่อเส้นไหมยืนเมื่อเส้นไหมยืนขาดในขณะที่กรอได้ถูกต้องและเหมาะสม
7. ค้นเส้นไหมยืนที่จะใช้สำหรับทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนด
8. ม้วนเส้นไหมยืนได้ถูกต้องเหมาะสม
9. นำเส้นไหมยืนที่ม้วนแล้วไปสอดฟันฟืมได้ถูกต้อง
10. เตรียมกี่ได้ถูกต้องและเหมาะสม
11. ถักตะกอหรือเก็บตะกอได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด
12. ตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืนได้

เนื้อหาการฝึกอบรม

1. ขั้นตอนการเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่
2. การย้อมสีเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่
   - 2.1 จุดประสงค์ของการย้อมสีเส้นไหมยืน
   - 2.2 การเลือกและการกำหนดสีของเส้นไหมยืน
   - 2.3 วัสดุและอุปการณ์ที่ใช้ในการย้อมสี
   - 2.4 วิธีการย้อมสีเส้นไหมยืน
   - 2.5 ข้อควรระมัดระวังในการย้อมสีเส้นไหมยืน
3. การนำเส้นไหมยืนภายหลังการย้อมสีแล้วไปชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว
   - 3.1 จุดประสงค์ของการนำเส้นไหมยืนไปชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว
   - 3.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้
   - 3.3 วิธีการนำเส้นไหมยืนชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว
   - 3.4 ข้อควรระมัดระวังในการนำเส้นไหมยืนไปชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว
4. การกระตุกและตากเส้นไหมยืน
   - 4.1 จุดประสงค์ของการกระตุกและตากเส้นไหมยืน
   - 4.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้
   - 4.3 วิธีการกระตุกและตากเส้นไหมยืน
   - 4.4 ข้อควรระมัดระวังในการกระตุกและตากเส้นไหมยืน
5. การกรอไหมเส้นไหมยืนภายหลังการชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าวและกระตุกตากแห้งแล้วเข้าอัก
   - 5.1 จุดประสงค์ของการกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก
   - 5.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

5.3 วิธีการกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก

5.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก

5.5 การต่อเส้นไหมยืน เมื่อเส้นไหมยืนขาดขณะที่กรอ

6. การค้นเส้นไหมยืน

6.1 จุดประสงค์ของการค้นเส้นไหมยืน

6.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

6.3 วิธีการค้นเส้นไหมยืน

6.4 ข้อควรระมัดระวังในการค้นเส้นไหมยืน

7. การม้วนเส้นไหมยืน

7.1 จุดประสงค์ของการม้วนเส้นไหมยืน

7.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

7.3 วิธีการม้วนเส้นไหมยืน

7.4 ข้อควรระมัดระวังในการม้วนเส้นไหมยืน

8. การสอดฟันฟืม

8.1 จุดประสงค์ของการสอดฟันฟืม

8.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

8.3 วิธีสอดฟันฟืมหรือร้อยฟันหวี

8.4 ข้อควรระมัดระวังในการสอดฟันฟืมหรือร้อยฟันหวี

9. การเตรียมกี่

9.1 จุดประสงค์ของการเตรียมกี่

9.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

9.3 วิธีการเตรียมกี่

9.4 ข้อควรระมัดระวังในการเตรียมกี่

10. การเก็บและถักตะกอ

10.1 จุดประสงค์ของการเก็บและถักตะกอ

10.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

10.3 วิธีการเก็บและถักตะกอ

10.4 ข้อควรระมัดระวังในการเก็บและถักตะกอ

11. การตรวจความถูกต้องของเส้นไหมยืน

11.1 จุดประสงค์ของการตรวจสอบ

11.2 วิธีการตรวจสอบ

กิจกรรมการฝึกอบรม

1. บรรยายและอภิปรายร่วมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมในทุกหัวข้อของหน่วยที่ 4

2. สาธิตให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมดูตัวอย่างในเรื่องต่อไปนี้

2.1 การย้อมสีเส้นไหมยืนโดยใช้ไหมโรงงานที่เป็นไหม 4 จำนวน 2 ปอยหรือ 2 เข็ด

2.2 การนำเส้นไหมยืนไปลงแป้ง (ชุบน้ำแป้งหรือน้ำข้าว)

2.3 การกระตุกและตากเส้นไหมยืน

2.4 การกรอเส้นไหมยืนที่กระตุกตากแล้วเข้าอัก

2.5 การค้นเส้นไหมยืนสำหรับฟืม 45 หลบ จำนวน 2 ผืน หรือยาว 4 เมตร

2.6 การม้วนเส้นไหมยืน

2.7 การสอดฟันฟืมหรือร้อยฟันหวี

2.8 การเตรียมกี่

2.9 การเก็บและถักตะกอ โดยเก็บและถักตะกอ 3 ตะกอ สำหรับฟืม 45 หลบ

2.10 การตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืน

3. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติการเตรียมเส้นไหมยืน ในเรื่องต่าง ๆ ที่สาธิตให้ดูในหัวข้อ 2.1 - 2.10 ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบงาน

4. บรรยายสรุปและซักถามความเข้าใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมภายหลังปฏิบัติในแต่ละเรื่อง จากหัวข้อ 2.1 - 2.10

สื่อการฝึกอบรม

1. คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรมหน่วยที่ 4
2. ภาพพลิกประกอบการบรรยาย
3. วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆในการสาธิตการเตรียมเส้นไหมยืน ในแต่ละหัวข้อจากหัวข้อ 2.1 - 2.10
4. ชุดใบงานสำหรับการฝึกปฏิบัติการเตรียมเส้นไหมยืนในหัวข้อ 2.1 - 2.10

ระยะเวลาการฝึกอบรม ใช้เวลาประมาณ 90 ชั่วโมง

วิธีการประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 4 เพื่อศึกษาระดับความรู้ และทักษะก่อนการฝึกอบรม ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล ว่ามีความรู้และทักษะในการเตรียมเส้นไหมยืนในหัวข้อต่างๆ อยู่ใน

ระดับใด จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้และทักษะก่อนการฝึกอบรมของแต่ละบุคคล เป็นระดับคะแนน 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1)

2. ประเมินผลภายหลังการฝึกอบรมเพื่อศึกษาความก้าวหน้า และตัดสินระดับความรู้และทักษะของผู้รับการฝึกอบรมจากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสังเกตและสัมภาษณ์ความรู้และทักษะเป็นรายบุคคล จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้ ทักษะและความก้าวหน้า ภายหลังการฝึกอบรมของแต่ละคนในแต่ละหัวข้อ โดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับเช่นเดียวกันกับข้อ 1 ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ที่มีระดับคะแนนความรู้ และทักษะภายหลังการฝึกอบรมต่ำกว่าระดับ 3 ในหัวข้อใดจะต้องได้รับการซ่อมเสริมในรูปแบบต่างๆ จนได้ระดับคะแนนความรู้และทักษะไม่ต่ำกว่าระดับ 3

3. สังเกตการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การซักถามปัญหาต่างๆ ตลอดจนสังเกตความคล่องแคล่ว ความถูกต้องตามขั้นตอน ความสวยงามและความประณีตบรรจงต่างๆ ในการเตรียมเส้นไหมยืนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมตลอดการฝึกอบรมหน่วยที่ 4

4. ประเมินผลงานการปฏิบัติงานผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากการให้ปฏิบัติตามที่สาธิตให้ดูตามข้อ 2.1 - 2.10

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 4

เรื่อง การย้อมสีเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติการย้อมสีเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดมหมี่ชนิดผ้าถุง จำนวน 6 ผืนๆ ละ 2 เมตร กว้าง 1 เมตร โดยใช้ฟืม 45 หลบ และใช้ไหมโรงงาน ชนิดไหม 4 โดยเลือกสีให้เหมาะสม

2. เมื่อปฏิบัติการย้อมสีเสร็จแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การย้อมสีเส้นไหมยืนมีจุดประสงค์อะไร

2.2 ท่านมีหลักการเลือก/กำหนดสีเส้นไหมยืนอย่างไร

2.3 วัสดุและอุปกรณ์ในการย้อมสีเส้นไหมยืนมีอะไรบ้าง

2.4 ท่านมีวิธีการย้อมสีเส้นไหมยืนอย่างไร

2.5 ข้อควรระมัดระวังในการย้อมสีเส้นไหมยืนมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 4
เรื่อง การกระตุกและตากเส้นไหมยืน

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเส้นไหมยืนสำหรับการที่จะทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร ที่ได้รับการลงแป้งไปกระตุกและตากในที่ที่เหมาะสม

2. เมื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้กระตุกและตากเส้นไหมยืนแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การกระตุกและตากเส้นไหมยืนภายหลังการลงแป้ง แล้วมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการนำเส้นไหมยืนที่ลงแป้งแล้วไปกระตุกและตากมีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการกระตุกและตากเส้นไหมยืนที่ลงแป้งแล้วทำอย่างไร

2.4 ข้อควรระมัดระวังในการกระตุกและตากเส้นยืนภายหลังการลงแป้ง (การชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว) แล้วมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 4

เรื่อง การกรอเส้นไหมยืนภายหลังการกระตุกและตากแห้งแล้วเข้าอัก

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกรอเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร ที่ได้รับการกระตุกและตากแห้งแล้วเข้าอักอย่างน้อย 4 อัก และฝึกต่อเส้นไหมยืนเมื่อเส้นไหมยืนขาดขณะกรอคนละ5 ครั้ง

2. เมื่อกรอเส้นไหมยืนที่ได้รับการกระตุกและตากแห้งเข้าอักเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การกรอเส้นไหมยืนที่ผ่านการกระตุกและตากแห้งแล้วมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอเส้นไหมยืนที่ผ่านการกระตุกและตากแห้งแล้วมีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการกรอเส้นไหมยืนที่ผ่านการกระตุกและตากแห้งแล้วทำอย่างไร

2.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอเส้นไหมยืนภายหลังการกระตุกและตากแห้งแล้วเข้าอักมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 4
เรื่อง การค้นเส้นไหมยืน

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติการค้นเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุงมีความยาว 6 ผืนๆ ละ 2 เมตร กว้าง 1 เมตร ใช้ฟืม 45 หลบ และไหมโรงงานชนิดไหม 4

2. เมื่อค้นเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่เสร็จแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การค้นเส้นไหมยืนมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ในการค้นเส้นไหมยืนมีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการค้นเส้นไหมยืนทำอย่างไร

2.4 ข้อควรระมัดระวังในการค้นเส้นไหมยืนมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 4
เรื่อง การม้วนเส้นไหมยืน

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเส้นไหมยืนที่ทำการต้นแล้วสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุง จำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร ไปม้วน

2. เมื่อม้วนเส้นไหมยืนเสร็จแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

   2.1 การม้วนเส้นไหมยืนมีจุดประสงค์อะไร

   2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการม้วนเส้นไหมยืนมีอะไรบ้าง

   2.3 วิธีการม้วนเส้นไหมยืนทำอย่างไร

   2.4 ข้อควรระมัดระวังในการม้วนเส้นไหมยืนมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 4
เรื่อง การสอดฟันฟืมหรือการร้อยฟันหวี

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเส้นไหมยืนที่จะใช้สำหรับทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร ซึ่งได้รับการม้วนเรียบร้อยแล้วไปสอดฟันฟืม

2. เมื่อนำเส้นไหมยืนสอดฟันฟืมเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การนำเส้นไหมยืนสอดฟันฟืมมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการนำเส้นไหมยืนไปสอดฟันฟืมมีอะไรบ้าง

2.3 ท่านมีวิธีการสอดฟันฟืมอย่างไร

2.4 การนำเส้นไหมยืนสอดฟันฟืมมีข้อควรระมัดระวังอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 4
เรื่อง การเตรียมกี่

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติการเตรียมกี่ สำหรับทอผ้าไหมมัดหมี่ ให้เรียบร้อย โดยในกี่นั้นจะเป็นการนำเส้นยืนที่สอดฟันฟืมเรียบร้อยแล้วขึ้นกี่ ทำการชิง มัด หรือ ประกอบส่วนต่าง ๆ ให้เหมาะสม

2. เมื่อเตรียมกี่เรียบร้อยแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การเตรียมกี่มีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเตรียมกี่มีอะไรบ้าง

2.3 ท่านมีวิธีการเตรียมกี่อย่างไรบ้าง

2.4 การเตรียมกี่มีข้อควรระมัดระวังอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 4
เรื่อง การเก็บและถักตะกอและการตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืน

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติการเก็บ และถักตะกอ 3 ตะกอ สำหรับฟืม 45 หลบ ที่จะใช้ทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 6 ผืน ซึ่งได้รับการนำเส้นไหมยืนสอดฟันฟืม และนำขึ้นกี่เรียบร้อย

2. เมื่อเก็บและถักตะกอ 3 ตะกอ สำหรับฟืม 45 หลบ ที่จะใช้ทอผ้าไหมมัดหมี่เรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การเก็บและถักตะกอมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ในการเก็บและถักตะกอมีอะไรบ้าง

2.3 การเก็บและถักตะกอท่านดำเนินการอย่างไร

2.4 ข้อควรระมัดระวังในการเก็บและถักตะกอมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

3. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืนภายหลังการเก็บและถักตะกอแล้วเป็นรายบุคคล

หน่วยที่ 5

การทอเป็นผืนผ้า

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความสามารถดังนี้

1. อธิบายขั้นตอนของการทอเป็นผืนผ้าได้
2. เตรียมกี่ก่อนทอผ้าไหมมัดหมี่ ได้ถูกต้องและเหมาะสม
3. นำหลอดเส้นไหมพุ่งใส่กระสวยได้ถูกต้อง
4. เหยียบตะกอสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้
5. พุ่งกระสวยขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ถูกต้องและเหมาะสม
6. จัดลวดลายและริมขอบผ้าไหมมัดหมี่ในขณะทอได้ถูกต้อง ต้องและเหมาะสม
7. กระแทกฟืมในขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ถูกต้องและเหมาะสม
8. ขึงหน้าผ้าในขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ให้ตึงได้พอเหมาะ
9. ต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งเมื่อไหมยืนหรือเส้นไหมพุ่งขาด ขณะทอได้ถูกต้องและเหมาะสม
10. ปรับและปล่อยเส้นไหมยืนขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ได้เหมาะสม
11. หวีเส้นไหมยืนได้เหมาะสม
12. เก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอได้ถูกต้องและเหมาะสม

เนื้อหาการฝึกอบรม

1. ขั้นตอนการทอเป็นผืนผ้า
2. การเตรียมกี่ก่อนทอผ้าไหมมัดหมี่
   - 2.1 จุดประสงค์ของการเตรียมกี่ก่อนทอ
   - 2.2 วิธีการเตรียมกี่ก่อนทอ
   - 2.3 ข้อควรระมัดระวังในการเตรียมกี่ก่อนทอ
3. การนำหลอดพุ่งใส่กระสวย
   - 3.1 จุดประสงค์ของการนำหลอดพุ่งใส่กระสวย
   - 3.2 วิธีการนำหลอดพุ่งใส่กระสวย
   - 3.3 ข้อควรระมัดระวังในการนำหลอดพุ่งใส่กระสวย
4. การเหยียบตะกอขณะทอผ้าไหมมัดหมี่
   - 4.1 จุดประสงค์ของการเหยียบตะกอ
   - 4.2 วิธีการเหยียบตะกอ
   - 4.3 ข้อควรระมัดระวังในการเหยียบตะกอ
5. การพุ่งกระสวยขณะทอผ้าไหมมัดหมี่
   - 5.1 จุดประสงค์ของการพุ่งกระสวย
   - 5.2 วิธีการพุ่งกระสวย
   - 5.3 ข้อควรระมัดระวังในการพุ่งกระสวย
6. การจัดลวดลายและริมขอบผ้าไหมมัดหมี่ขณะที่ทอ
   - 6.1 จุดประสงค์ของการจัดลวดลายและริมขอบผ้า
   - 6.2 วิธีการจัดลวดลายและริมขอบผ้า
   - 6.3 ข้อควรระมัดระวังในการจัดลวดลายและริมขอบผ้า

7. การกระแทกฟืมขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

7.1 จุดประสงค์ของการกระแทกฟืม

7.2 วิธีการกระแทกฟืม

7.3 ข้อควรระมัดระวังในการกระแทกฟืม

8. การชิงหน้าผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

8.1 จุดประสงค์ของการชิงหน้าผ้า

8.2 วิธีการและอุปกรณ์ที่ใช้ในการชิงหน้าผ้า

8.3 ข้อควรระมัดระวังในการชิงหน้าผ้า

9. การต่อไหมยืนและเส้นไหมพุ่งในกรณีที่เส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งขาดขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

9.1 สาเหตุที่ทำให้เส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งขาดขณะทอ

9.2 วิธีการต่อเส้นไหมยืนและเส้นพุ่ง เมื่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งขาดขณะทอ

10. การปรับและปล่อยเส้นไหมยืน

10.1 สาเหตุที่ต้องปรับและปล่อยเส้นยืน

10.2 วิธีการปรับและปล่อยเส้นยืน

11. การหวีเส้นไหมยืน

11.1 จุดประสงค์ของการหวีเส้นไหมยืน

11.2 วิธีการหวีเส้นไหมยืนให้เหมาะสม

12. การเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอ

12.1 จุดประสงค์ของการเก็บกี่

12.2 วิธีการเก็บกี่

12.3 ข้อควรระมัดระวังในการเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอ

กิจกรรมการฝึกอบรม

1. บรรยายและอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมในทุกหัวข้อเรื่องของหน่วยที่ 5

2. สาธิตการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมดูเป็นตัวอย่างครบทุกขั้นตอน จากหัวข้อเนื้อหา 2 – 12

3. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบบรมฝึกปฏิบัติการทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นรายบุคคลตามใบงานที่กำหนด

4. สังเกต ติดตามผล และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ขณะผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏบัติการทอ

5. บรรยายสรุป และซักถามความเข้าใจเกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ในทุกขั้นตอน

สื่อการฝึกอบรม

1. คู่มือเข้ารับการฝึกอบรมหน่วยที่ 5
2. ภาพพลิกประกอบการบรรยาย
3. วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในสาธิตการทอผ้าไหมมัดหมี่
4. ชุดใบงานสำหรับการฝึกปฏิบัติการทอผ้าไหมมัดหมี่

ระยะเวลาการฝึกอบรม ใช้เวลาโดยประมาณ 250 ชั่วโมง

วิธีการประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 5 เพื่อศึกษาระดับความรู้ และทักษะก่อนการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นรายบุคคลว่ามีความรู้และทักษะในการทอผ้าไหมมัดหมี่ในหัวข้อต่างๆ อยู่ในระดับใด จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้และทักษะก่อนการฝึกอบรมของแต่ละบุคคลเป็นระดับคะแนน 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1)

2. ประเมินผลภายหลังการฝึกอบรม เพื่อศึกษาความก้าวหน้าและตัดสินระดับความรู้และทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นตนเอง และผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้ ทักษะและความก้าวหน้าภายหลังการฝึกอบรมของแต่ละคนในแต่ละหัวข้อ โดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับ เช่นเดียวกันกับข้อ 1 ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ที่มีระดับคะแนนความรู้และทักษะภายหลังการฝึกอบรมต่ำกว่าระดับ 3 ในหัวข้อใดจะต้องได้รับการซ่อมเสริมในรูปแบบต่างๆ จนได้ระดับคะแนนความรู้และทักษะไม่ต่ำกว่าระดับ 3

3. สังเกตการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น และซักถามปัญหาต่างๆ ตลอดจนสังเกตความคล่องแคล่ว ความถูกต้องตามขั้นตอน ความสวยงาม และความประณีตบรรจงในการทอผ้าไหมมัดหมี่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหน่วยที่ 5

4. ประเมินผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ของแต่ละบุคคลจากการทอผืนแรกจนถึงผืนที่ 6

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 5
เรื่อง การทอเป็นผืนผ้า

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติการทอผ้าไหมมัดหมี่ ชนิดที่เป็นผ้าถุง คนละ 6 ผืนจากที่ได้เตรียมเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนไว้เรียบร้อยแล้วในหน่วยที่ 3 และ 4

2. เมื่อทอผ้าไหมมัดหมี่เสร็จทั้ง 6 ผืน แล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามในหัวข้อต่าง ๆ ต่อไปนี้

2.1 การเตรียมกี่ก่อนทอผ้าไหมมัหมี่ มีคำถามดังนี้

(1) การเตรียมกี่ก่อนทอมีจุดประสงค์อะไร

(2) ท่านดำเนินการเตรียมกี่ก่อนทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างไร

(3) ข้อควรระมัดระวังในการเตรียมกี่ก่อนทอผ้าไหมมัดหมี่มีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

2.2 การน่าหลอดพุ่งใส่กระสวย มีคำถามดังนี้

(1) การน่าหลอดพุ่งใส่กระสวยมีจุดประสงค์อะไรบ้าง

(2) ท่านดำเนินการน่าหลอดพุ่งใส่กระสวยอย่างไรบ้าง

(3) ข้อควรระมัดระวังในการน่าหลอดพุ่งใส่กระสวยมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

2.3 การเหยียบตะกอขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) การเหยียบตะกอในการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีจุดประสงค์อะไรบ้าง

(2) ท่านดำเนินการเหยียบตะกออย่างไรบ้าง

(3) ข้อควรระมัดระวังในการเหยียบตะกอมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

2.4 การพุ่งกระสวยขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) การพุ่งกระสวยในการทอผ้าไหมมัดหมี่มีจุดประสงค์อะไรบ้าง

(2) ท่านดำเนินการพุ่งกระสวยขณะทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างไรบ้าง

(3) ข้อควรระมัดระวังในการพุ่งกระสวยขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ มีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

2.5 การจัดลวดลายและริมขอบผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) การจัดลวดลายและริมขอบผ้า ในการทอผ้าไหมมัดหมี่มีจุดประสงค์อะไร

(2) ท่านดำเนินการจัดลวดลายและริมขอบผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างไร

(3) ข้อควรระมัดระวังในการจัดลวดลายและริมขอบผ้าขณะที่ทอผ้าไหมมัดหมี่มีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

2.6 การกระแทกฟืมขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) การกระแทกฟืมในการทอผ้าไหมมัดหมี่มีจุดประสงค์อะไรบ้าง

(2) ท่านดำเนินการกระแทกฟืมในการทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างไรบ้าง

(3) ข้อควรระมัดระวังในการกระแทกฟืมขณะทอผ้าไหมมัดหมี่มีอะไรบ้าง

2.7 การชิงหน้าผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) การชิงหน้าผ้ามีจุดประสงค์อะไร

(2) ท่านดำเนินการชิงหน้าผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างไร

(3) ข้อควรระมัดระวังในการชิงหน้าผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่มีอะไรบ้างเหตุใด

2.8 การต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งในกรณีที่เส้นไหมยืนเส้นพุ่งขาดขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) สาเหตุอะไร ที่ทำให้เส้นไหมยืนหรือเส้นไหมพุ่งขาดขณะทอและมีวิธีป้องกันอย่างไร

(2) ท่านดำเนินการต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งที่ขาดขณะทออย่างไรบ้าง

2.9 การปรับและปล่อยเส้นไหมยืน

(1) ทำไมจึงต้องปรับปละปล่อยเส้นไหมยืน

(2) วิธีการปรับและปล่อยเส้นไหมยืนควรดำเนินการอย่างไร

2.10 การหวีเส้นไหมยืน

(1) การหวีเส้นไหมยืนมีจุดประสงค์อะไร

(2) ท่านมีวิธีการหวีเส้นไหมยืนอย่างไร

2.11 การเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดการทอ

(1) การเก็บกี่เมื่อเมื่อต้องการหยุดพักการทอมีจุดประสงค์

(2) ท่านดำเนินการเก็บกี่เมื่อท่านหยุดพักการทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างไรบ้าง

(3) การเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอผ้าไหมมัดหมี่มีข้อควรระมัดระวังอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

หน่วยที่ 6

การจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถดังนี้

1. อธิบายความหมาย ความสำคัญ ของการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ได้
2. อธิบายกระบวนการของการจัดการ และการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ได้
3. วางแผนการผลิต/ทอผ้าไหมมัดหมี่ ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้
4. อธิบายวิธีการเตรียมปัจจัยการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่กับกี่ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้
5. อธิบายวิธีการจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้
6. ประเมินมาตรฐานการผลิต/ผลผลิตผ้าไหมมัดหมี่ได้
7. ทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้
8. กำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่ ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้
9. ทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่ ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้
10. อธิบายวิธีการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ได้
11. อธิบายวิธีการหาตลาดและการขยายตลาดผ้าไหมมัดหมี่ได้

เนื้อหาการฝึกอบรม

1. ความหมาย ความสำคัญ ของการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่
2. กระบวนการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่
3. การวางแผนการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่
   3.1 จุดประสงค์ของการวางแผนการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่
   3.2 วิธีการวางแผนการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่
4. การเตรียมปัจจัยการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่
   4.1 จุดประสงค์ของการเตรียมปัจจัยการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่
   4.2 วิธีการเตรียมปัจจัยการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่
      (1) การเตรียมการด้านวัสดุอุปกรณ์
      (2) การเตรียมการด้านบุคลากร
      (3) การเตรียมการด้านงบประมาณ
5. การจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่
   5.1 จุดประสงค์ของการจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่
   5.2 รูปแบบและทางเลือกในการดำเนินการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่
   5.3 การประสานงานและการมอบหมายการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่
   5.4 การติดตามผลการดำเนินงานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

6. การประเมินมาตรฐานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

6.1 จุดประสงค์ของการประเมินมาตรฐานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

6.2 วิธีการประเมินมาตรฐานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) การประเมินลักษณะทางกายภาพ

(2) การประเมินลักษณะทางเคมี

(3) การประเมินตาม เกณฑ์มาตรฐานการส่งออกของกระทรวงพาณิชย์

7. การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่

7.1 จุดประสงค์ของการทำบัญชีในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

7.2 วิธีการทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างง่าย

8. การกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่

8.1 จุดประสงค์ของการกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่

8.2 วิธีการกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่

9. การทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่

9.1 จุดประสงค์ของการทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่

9.2 วิธีการกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่

10. การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย

10.1 จุดประสงค์ของการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่

10.2 วิธีการในการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่

11. การหาตลาดและการขยายตลาดผ้าไหมมัดหมี่

11.1 จุดประสงค์ของการหาตลาดและการขยายตลาดผ้าไหมมัดหมี่

11.2 วิธีการหาตลาดและการขายาตลาดผ้าไหมมัดหมี่

กิจกรรมการฝึกอบรม

1. บรรยาย และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมในทุกหัวข้อของหน่วยที่ 6

2. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ ประมาณ 5 คน ร่วมกันวางแผนการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบงานแล้วเสนอผลงาน

3. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม แสดงบทบาทสมมุติในการจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบงาน

4. สาธิตให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ดูตัวอย่างวิธีการดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้รวมทั้งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติภายหลังการสาธิต ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบงาน

4.1 การประเมินมาตรฐานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

4.2 การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างง่าย

4.3 การกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดมี่

4.4 การทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่อย่างง่าย

5. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแสดงบทบาทสมมุติในการหาลูกค้า และตัวแทนจำหน่ายตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบงาน

6. บรรยายสรุปบทบาทในทุกหัวข้อของหน่วยที่ 6 และซักถามความเข้าใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในทุกหัวข้อ

สื่อการฝึกอบรม

1. คู่มือเข้ารับการฝึกอบรมหน่วยที่ 6
2. ภาพพลิกประกอบการบรรยาย
3. ตัวอย่างแผนการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่
4. ตัวอย่างการทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่
5. ตัวอย่างการทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่
6. ชุดใบงานสำหรับการฝึกปฏิบัติ

ระยะเวลาการฝึกอบรม ใช้เวลาโดยประมาณ 30 ชั่วโมง

วิธีการประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 6 เพื่อศึกษาระดับความรู้ และทักษะก่อนการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล ว่ามีความรู้และทักษะในเรื่องการจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับทอผ้าไหมมัดหมี่ในหัวข้อต่าง ๆ อยู่ในระดับใด จากนั้นนรุปเป็นระดับความรู้และทักษะก่อนการฝึกอบรมของแต่ละบุคคลเป็นระดับคะแนน 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1)

2. ประเมินผลภายหลังการฝึกอบรม เพื่อศึกษาความก้าวหน้าและตัดสินระดับความรู้และทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็น

ตนเอง และผู้ให้การฝึกอบรมประเมินจากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล จากนั้นสรุปเป็นระดับความรู้ ทักษะและความก้าวหน้าภายหลังการฝึกอบรมของแต่ละคนในแต่ละหัวข้อ โดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับ เช่นเดียวกันกับข้อ 1 ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ที่มีระดับคะแนนความรู้และทักษะภายหลังการฝึกอบรมต่ำกว่าระดับ 3 ในหัวข้อใดจะต้องได้รับการซ่อมเสริมในรูปแบบต่าง ๆ จนได้ระดับคะแนนความรู้และทักษะไม่ต่ำกว่าระดับ 3

3. สังเกตการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น การซักถามปัญหาต่างๆ ตลอดจนสังเกตการร่วมทำงานกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมุติ การฝึกปฏิบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่ามีความถูกต้องเหมาะสมเพียงไร

4. ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากการให้ปฏิบัติตามใบงานที่กำหนดให้

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 6
เรื่อง การวางแผนการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม แต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ โดยกำหนดเป็นแผนงานอย่างง่ายๆ ประกอบด้วยกิจกรรมที่จะทำระยะเวลางบประมาณวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ และจำนวนที่จะใช้ในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ เมื่อมีผู้ต้องการผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 600 ผืน มีลักษณะดังนี้

1.1 มีขนาดกว้างประมาณ 1 เมตร ยาว 2 เมตร ทอด้วยฟืม 45 หลบ 3 ตะกอ

1.2 ลวดลายมีสีสัน 2-3,4-5 และมากกว่า 5 สีอย่างละ 200 ผืน

1.3 ใช้เส้นยืนเป็นไหมโรงงานชนิดไหม 4 และเส้นพุ่งเป็นไหมพื้นบ้านชนิดไหมกลาง

1.4 ให้ทอเสร็จและส่งภายใน 2 เดือน

2. เมื่อวางแผนเสร็จให้แต่ละกลุ่มเสนอผลงาน และวิพากวิจารณ์ในแง่ความเหมาะสมและเป็นไปได้

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 6
เรื่อง การจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

1. ให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ได้รับมอบหมาย ในหัวข้อนี้แสดงบทบาทสมมุติในการจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ ในรูปแบบการรวมกลุ่มการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ตามที่มีผู้สั่งให้ทำบทบาทสมมุตินี้ สะท้อนให้เห็นการประสานงาน การมอบหมายงาน และการติดตามผลการดำเนินงาน

2. เมื่อแสดงบทบาทสมมุติเสร็จแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

2.1 รูปแบบการรวมกลุ่มการผลิตมีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร

2.2 การประสานงาน การมอบหมายงานและการติดตามผลการดำเนินงาน มีผลต่อการจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างไรบ้าง

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 6

เรื่อง การประเมินมาตรฐานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแลกเปลี่ยนกันประเมินมาตรฐานผลผลิตผ้าไหมมัดหมี่แต่ละคนทอ จำนวน 6 ผืน ตามเกณฑ์ดังนี้

   1.1 ประเมินจากการตรวจสอบลักษณะทางกายภาพ

   1.2 ประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานการส่งออกของกระทรวงพาณิชย์

2. เมื่อประเมินเสร็จให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนตอบคำถามดังนี้

   2.1 การประเมินมาตรฐานผ้าไหมมัดหมี่ มีจุดประสงค์อะไร

   2.2 การประเมินเมื่อดูลักษณะทางกายภาพ มีจุดเด่นจุดด้อยอะไร

   2.3 การประเมินตามเกณฑ์การส่งออกของกระทรวงพาณิชย์มีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร

   2.4 การประเมินคุณภาพทางเคมีของผ้าไหมมัดหมี่มุ่งตรวจสอบคุณภาพใดของผ้าไหมมัดหมี่

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 6
เรื่อง การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต บัญชีการขาย และบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการขายผ้าไหมมัดหมี่

1. กำหนดข้อมูลค่าใช้จ่ายในการผลิต การขาย และการใช้เงินที่ได้จากการขายผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 100 ผืน ในรอบ 2 เดือน ดังนี้

มกราคม 1	ซื้อเส้นไหมยืน 10 กิโลกรัม เป็นเงิน	14,000 บาท
	ซื้อเส้นไหมพุ่ง 20 กิโลกรัม เป็นเงิน	16,000 บาท
	ซื้อสีย้อมไหม 100 โหล เป็นเงิน	4,000 บาท
	ซื้อด่างฟอกไหม	150 บาท
	ซื้อเชือกฟาง	150 บาท
3	จ่ายค่าฟอกไหม	600 บาท
5	จ่ายค่ากรอไหม	1,200 บาท
10	จ่ายค่าค้นไหมมัดหมี่ และมัดย้อม	1,600 บาท
15	จ่ายค่าทอ	2,400 บาท
20	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 10 ผืนได้เงิน	10,000 บาท
	จ่ายค่าค้นไหมและมัดย้อม	1,600 บาท
22	จ่ายค่าทอ	2,400 บาท
	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 5 ผืน ได้เงิน	5,600 บาท
23	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 5 ผืน ได้เงิน	4,800 บาท
24	จ่ายค่าค้นไหมและมัดย้อม	1,600 บาท
27	จ่ายค่าทอ	2,400 บาท

	28	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 12 ผืน ได้เงิน	12,000 บาท
	30	เบิกเงินใช้ส่วนตัว	5,000 บาท
		จ่ายค่าค้นไหมและมัดย้อม	1,600 บาท
กุมภาพันธ์	2	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 8 ผืน ได้เงิน	7,200 บาท
	5	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 5 ผืน ได้เงิน	4,900 บาท
		จ่ายค่าทอ	2,400 บาท
	7	เบิกเงินใช้ส่วนตัว	3,000 บาท
	10	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 10 ผืน ได้เงิน	9,800 บาท
	12	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 5 ผืน ได้เงิน	5,000 บาท
		จ่ายค่าค้นไหมและมัดย้อม	1,600 บาท
	14	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 6 ผืน ได้เงิน	6,000 บาท
		เบิกเงินใช้ส่วนตัว	2,000 บาท
	17	จ่ายค่าทอ	2,400 บาท
		ขายผ้าไหมมัดหมี่ 4 ผืน ได้เงิน	3,800 บาท
	18	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 10 ผืน ได้เงิน	10,000 บาท
	22	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 10 ผืน ได้เงิน	10,000 บาท
		เบิกเงินใช้ส่วนตัว	2,000 บาท
	24	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 6 ผืน ได้เงิน	5,500 บาท
	27	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 4 ผืน ได้เงิน	3,600 บาท

1. จากข้อมูลข้างต้นจงทำบัญชีต่าง ๆ ดังนี้

   1.1 บัญชีเงินสด

   1.2 บัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

   1.3 บัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่

   1.4 งบกำไรขาดทุน

2. จงตอบคำถามต่อไปนี้

   2.1 การทำบัญชีมีจุดประสงค์อะไร

   2.2 บัญชีเงินสดมีประโยชน์อย่างไร

   2.3 บัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิตมีประโยชย์อย่างไร

   2.4 บัญชีการขายมีประโยชน์อย่างไร

   2.5 งบกำไรขาดทุนมีประโยชน์อย่างไร

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 6

เรื่อง การกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่

1. จากข้อมูลเรื่อง การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต บัญชีการขาย และบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการขายผ้าไหมมัดหมี่ จงหาสิ่งต่อไปนี้

   1.1 ต้นทุนการผลิตหรือค่าใช้จ่ายในการผลิต

   1.2 คิดราคาต่อผืนตามเงื่อนไขต่อไปนี้

      (1) คิดราคาเพิ่มจากต้นทุนร้อยละ 10

      (2) คิดราคาเพิ่มจากต้นทุนร้อยละ 20

      (3) คิดราคาเพิ่มจากต้นทุนร้อยละ 30

2. จงตอบคำถามต่อไปนี้

   2.1 การกำหนดราคาขายมีหลักการและวิธีการอย่างไร

   2.2 การกำหนดราคาขายให้ประโยชน์แก่ผู้ซื้อและผู้ขายอย่างไร

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 6

เรื่อง การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่

1. ให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ได้รับมอบหมายในการแสดงบทบาทสมมุติในเรื่องการหาลูกค้า และตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ดำเนินการแสดงบทบาทสมมุติในเรื่องดังกล่าวโดยการแสดงจะต้องสะท้อนให้เห็นวิธีการ บุคลิกภาพ ตลอดจนวิธีการปฏิบัติต่อลูกค้าและผู้ที่จะเป็นตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่

2. เมื่อแสดงบทบาทสมมุติจบแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

2.1 การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่มีประโยชน์อย่างไร

2.2 วิธีการที่เหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ในการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่มีวิธีการใดบ้าง เพราะเหตุใด

แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทเป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความรู้ ทักษะ มีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ และสามารถทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพดี ดังนั้นเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเตรียมการฝึกอบรม

การนำหลักสูตรฝึกอาชีพ การทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทไปใช้ประโยชน์ควรจะได้มีการเตรียมการในเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้เป็นอย่างดีเพื่อจะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1 การเตรียมการในด้านเครื่องมือฝึกอบรม

1.1.1 ด้านเอกสารหลักสูตร ควรจะศึกษาเอกสารหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ในด้านองค์ประกอบของหลักสูตร อันได้แก่ สภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถภาพที่มุ่งเน้นให้เกิดขึ้น หน่วยการฝึกอบรม และแนวทางการใช้หลักสูตรที่เสนอแนะไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ประกอบของหลักสูตรในส่วนของหน่วยการฝึกอบรมนั้นมีองค์ประกอบย่อย อันได้แก่ จุดประสงค์เฉพาะ เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และวิธีการประเมินผล จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจเป็นพิเศษ เพื่อจะได้จัดกิจกรรมการฝึกอบรม ให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ อนึ่งนอกจากในประเด็นการทำความเข้าใจเอกสารหลักสูตรแล้ว ควรจะได้จัดพิมพ์เอกสารหลักสูตรให้ผู้เกี่ยวข้องอันได้แก่ ผู้ร่วมโครงการ และวิทยากรได้มีไว้ศึกษาด้วย

1.1.2 ด้านคู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรจัดพิมพ์ให้เรียบร้อยเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทราบและเข้าใจจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม เนื้อหาสาระและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องทำหรือปฏิบัติ ตลอดช่วงระยะ

เวลาการฝึกอบรม ทั้งนี้คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรมในแต่ละหน่วย ควรประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ส่วนอันได้แก่ แนวคิดและหลักการ จุดมุ่งหมายเฉพาะหัวข้อเนื้อหาโดยสังเขป กิจกรรมการเรียนและการปฏิบัติ และการประเมินผลตนเองด้านความรู้และด้านการปฏิบัติ

1.1.3 ด้านสื่อการฝึกอบรม ควรจัดเตรียมสื่อที่สอดคล้องกับพื้นที่จัดอบรม กล่าวคือถ้าเป็นหมู่บ้านที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ อาจใช้สื่อประเภทของจริงและภาพพลิกหรือกระดานเคลื่อนที่ ส่วนหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้แล้วก็ควรจะใช้สื่อประเภทวีดีทัศน์ หรือสไลด์เพิ่มเติมด้วย

1.1.4 ด้านวัสดุอุปกรณ์การฝึกอบรมซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์ที่ผู้จัดการฝึกอบรมเตรียมให้และอุปกรณ์ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจัดเตรียมเอง ดังนี้

(1) วัสดุอุปกรณ์ ที่ผู้จัดการฝึกอบรมควรจะจัดเตรียมให้ได้แก่ เส้นไหม ฟืมทอผ้า สีย้อมไหม กรดน้ำส้ม สบู่เทียม โซเดียมไฮโดรซัลไฟด์ โซดาแอช (ยาฟอกไหม) เชือกฟางสำหรับมัดหมี่ ด้วยถักตะกอ ห่วงสำหรับการฟอกและย้อมไหม สมุดกร๊าฟ หรือสมุดวาดเขียน สีเมจิก กระดาษชาร์ด และเครื่องเขียนอื่น ๆ ที่จำเป็น ทั้งนี้วัสดุอุปกรณ์ดังกล่าวจะใช้ในปริมาณดังต่อไปนี้

เส้นไหมในกรณีที่จะทำการทอคนละ 6 ผืนถ้าใช้เส้นไหมโรงงานล้วนๆโดยใช้ไหม 6 เป็นเส้นไหมพุ่งและไหม 4 เป็นไหมยืนจะใช้ไหมพุ่งคนละ 1.5 กิโลกรัม เส้นไหมยืนคนละ 0.5 กิโลกรัม แต่ถ้าหากใช้เส้นไหมพุ่งเป็นไหมบ้านหรือไหมเลี้ยงเองซึ่งเป็นไหมกลาง จะใช้ประมาณ 1.5-2 กิโลกรัม อย่างไรก็ตามหากเป็นผู้ที่มีความชำนาญ แล้วจะประหยัดไหมพุ่งลงได้พอสมควรเหลือคนละประมาณ 1-1.5 กิโลกรัม ส่วนเส้นไหมยืนคงใช้เท่าเดิม

ฟืมทอผ้าจำนวน 20 อัน ควรใช้ฟืมที่มีขนาดมาตรฐานพอสมควร กล่าวคือ ใช้ฟืม 45 หลบถึงฟืม 50 หลบ ต่อความกว้างประมาณ 41 นิ้ว หรือ ประมาณ 104 เซนติเมตร ทั้งนี้ก็เพื่อเมื่อทอเสร็จแล้วหน้าผ้าจะหดตัวเหลือหน้ากว้างประมาณ 1 เมตรอนึ่งสำหรับคำว่าฟืม 45 หลบ หรือ 50 หลบ หมายถึงขนาดฟืมในความยาว 1 นิ้วจะมี 45 ช่องฟันฟืม หรือ 50 ช่องฟันฟืม ตามลำดับ หรือ 45 หลบ จะมีเส้นไหมยืน 90 เส้น ต่อความยาว 1 นิ้ว หรือฟืม 50 หลบ จะมีเส้นไหมยืน 100 เส้น ต่อความยาว 1 นิ้ว เป็นต้น ดังนั้นถ้าใช้ฟืม 45-50 หลบ จะใช้เส้นไหมยืนอยู่ในช่วง 3690-4100 เส้น

สีย้อมไหม ควรใช้สีเคมีที่บรรจุในซองที่มีขายตามท้องตลาดทั่วไปมีคุณภาพเชื่อถือได้ จะใช้โดยประมาณ 130 โหล

กรดน้ำส้มจะใช้กรดน้ำส้มเพื่ออุตสาหกรรมมีความเข้มข้น ประมาณ 60-80 เปอร์เซ็นต์ โดยใช้ประมาณ 8 ลิตร

โซเดียมไฮโดรซัลไฟด์จะใช้สำหรับฟอกไหม รวมทั้งฟอกสีไหมที่ย้อม จะใช้ประมาณ 10 กิโลกรัม

โซดาแอชหรือยาฟอกไหม จะใช้ประมาณ 8 กิโลกรัม

เชือกฟางสำหรับมัดหมี่ ถ้าใช้เชือกฟางม้วนขนาดกลางจะใช้ประมาณ 10 โหล ทั้งนี้ควรเลือกใช้ชนิดสีฟ้าเพราะมีความเหนียวและเหมาะสมกับการมัดหมี่มากกว่าชนิดอื่น ๆ

ด้ายถักตะกอ จะใช้ประมาณ 10 โหล สำหรับการถักตะกอโดยถักฟืมละ 3 ตะกอ ในจำนวน ฟืม 20 อัน

ห่วงสำหรับฟอกไหม ควรจัดหาโดยซื้อสายไฟฟ้าขนาดใหญ่ทำให้ครบทุกคนๆ ละ 2 ห่วง โดยห่วงหนึ่งจะใช้สายไฟฟ้ายาวประมาณ 1 เมตร

สมุดวาดเขียน และสมุดกราฟ ควรจัดเตรียมไว้ประมาณ คนละ 1-2 เล่ม ส่วนสีเมจิกจะใช้สีเมจิกเส้นเล็ก 2 คน ต่อหนึ่งกล่อง

สำหรับวัสดุ เครื่องเขียนอื่น ๆ จัดหาเท่าที่จำเป็น

(2) อุปกรณ์สำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมจัดเตรียมเอง ได้แก่ กี่ทอผ้า (กี่พื้นบ้าน) เครื่องมือค้นไหมมัดหมี่ ไม้ถักตะกอ ผังสำหรับขิงหน้าผ้า เชือกหรือด้ายสำหรับผูกตะกอ และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็น

อนึ่ง สำหรับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมดังกล่าวนี้ ถ้าหากผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีส่วนเตรียมมาด้วย โดยเฉพาะในส่วนของเส้นไหมนั้นก็จะช่วยประหยัดงบประมาณได้พอสมควร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญ

1.1.5 จัดเตรียมเครื่องมือประเมินผล ผู้เข้ารับการฝึกอบรมอันได้แก่ เครื่องมือประเมินความรู้ ทักษะ และทัศนคติก่อนการฝึกอบรม เครื่องมือประเมินระหว่างการฝึกอบรมและเครื่องประเมินผลงานผู้เข้ารับการฝึกอบรม ตลอดจนแบบสอบถาม หรือแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินการฝึกอบรม ทั้งที่สอบถามหรือสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และวิทยากร เกี่ยวกับการฝึกอบรมและแบสังเกตกระบวนการฝึกอบรม

1.2 การเตรียมการเกี่ยวกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่วิทยากร ผู้ดำเนินการฝึกอบรม และผู้รับผิดชอบการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ให้เข้าใจสภาพปัญหาและความจำเป็นในการฝึกอบรม หลักสูตรการฝึกอบรม ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ ในการฝึกอบรม โดยมีการประชุมชี้แจง รวมทั้งมีการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล/หมู่บ้าน โดยเฉพาะผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เตรียมการล่วงหน้า ทั้งนี้การเตรียมการดังกล่าวอาจดำเนินการดังนี้

1.2.1 วิทยากร ควรมีการเตรียมการ และประสานงานกับวิทยากรให้มีวิทยากรที่หลากหลายเข้าร่วมการฝึกอบรมดังกล่าวคือ ในเนื้อหาหน่วยที่ 1 ควรเป็นวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในภาพกว้าง และมีประสบการณ์เกี่ยวกับธุรกิจผ้าไหมมัดหมี่ หรือเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ วิทยากรในหน่วยที่ 2 ถึงหน่วยที่ 5 ควรเป็นวิทยากรพื้นบ้านเป็นหลัก และมีวิทยากรเสริมที่มีความสามารถเกี่ยวกับการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ และการย้อมสีส่วนหน่วยที่ 6 ควรเป็นวิทยากรที่ค่อนข้างจะมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ หรือ คลุกคลีกับธุรกิจ ผ้าไหมทั้งผ้าไหมทั่วไปและผ้าไหมมัดหมี่

1.2.2 ผู้ดำเนินการจัดการฝึกอบรมและผู้รับผิดชอบการฝึกอบรมควรได้มีการประชุมเตรียมการและเตรียมงานการจัดฝึกอบรมจัดทำแผนการฝึกอบรมรวมทั้งเป็นผู้ที่จะต้องประสานงานนิเทศ ติดตามผลการฝึกอบรม และอำนวยความสะดวกการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ

1.1.3 ควรดำเนินการประสานงานกับเจ้าของพื้นที่ อันได้แก่ จังหวัด อำเภอ ตำบล/หมู่บ้านเพื่อขออนุญาตเจ้าของพื้นที่ในการดำเนินงานฝึกอบรมรวมทั้งขอความร่วมมือและการให้การสนับสนุนการฝึกอบรมด้วย

1.1.4 การประสานงานกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรมีการศึกษาสำรวจความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมรวมทั้งชี้แจงเงื่อนไขต่างๆ ในการคัดเลือกเข้ารับการฝึกอบรม อันได้แก่เงื่อนไขของระยะเวลา เงื่อนไขผลประโยชน์ที่จะได้รับการการฝึกอบรมอันได้แก่วัสดุอุปกรณ์และผลผลิตที่เกิดขึ้นทั้งในส่วนที่จะเป็นกองทุน กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ และส่วนที่จะเป็นของส่วนตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรมนอกจากนี้แล้วควรจะให้ผู้เข้ารับการอบรมจัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องเขียนอันได้แก่ สมุด ดินสอ ไม้บรรทัด และวัสดุอื่น ๆ เท่าที่จำเป็น

1.3 การเตรียมการเกี่ยวกับการจัดทำกำหนดการอบรม ในประเด็นนี้ควรจัดกำหนดการฝึกอบรมในระยะเวลาประมาณ 3 เดือน โดยช่วงเวลาการฝึกอบรมควรอยู่ในระหว่างปลายเดือน มกราคม ถึงปลายเดือนพฤษภาคม จะเป็นช่วงที่ค่อนข้างสะดวก เพราะเป็นช่วงว่างจากการทำนาทั้งนี้การจัดทำกำหนดการอบรมดังกล่าวควรให้สะดวกทั้งวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1.4 การเตรียมการเกี่ยวกับสถานที่ งบประมาณ สวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เอื้อให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ

1.4.1 สถานที่ ควรจัด ณ หมู่บ้าน ฝึกอบรมโดยประสานงานกับกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านรวมทั้งผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน โดยสถานที่ที่เหมาะสมนั้นควรเป็นที่วัด โรงเรียน หรือที่อื่นๆ ตามที่เห็นว่าสมควร

1.4.2 งบประมาณควรจะได้มีการเสนอโครงการเข้างบประมาณประจำปีของจังหวัด หรือหน่วยงานต่างๆ หรือเสนอขอจากมูลนิธิต่างๆ ทั้งนี้เพราะการฝึกอบรมในเรื่องดังกล่าวนี้ค่อนข้างจะใช้งบประมาณสูงและควรมีการเตรียมการล่วงหน้า งบประมาณที่ควรจะเตรียมการในการฝึกอบรมอย่างน้อย 8 หมื่นบาท ต่อรุ่นตลอดการฝึกอบรม 3 เดือน หรืออาจลดงบประมาณลงได้หากผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเส้นไหมมาเอง

1.4.3 ควรจัดเตรียมสวัสดิการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จะช่วยให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ ยานพาหนะอาหาร น้ำดื่ม ห้องน้ำห้องส้วม ฯลฯ เป็นต้น

2. ข้อการเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการใช้หลักสูตร

เมื่อมีการเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว ควรได้มีการดำเนินการใช้หลักสูตร ตามแผนที่กำหนดไว้ภายในเงื่อนไขต่างๆ ดังที่กล่าวมา

แล้ว อย่างไรก็ตามการดำเนินการใช้หลักสูตรดังกล่าวนี้ ควรจะได้คำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ด้วย

2.1 การคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรคัดเลือกเป็นรุ่นๆ ละ 20-25 คน และหลักสูตรดังกล่าวนี้เหมาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ยังไม่เคยทอหรือทอไม่เป็นเพราะจะเป็นพื้นฐานให้สามารถทอผ้าไหมมัดหมี่ได้อย่างมีคุณภาพ และสามารถที่จะทำเป็นอาชีพได้ อย่างไรก็ตามหากไม่สามารถทำได้อาจปรับหลักสูตรได้ตามความเหมาะสม แต่ต้องศึกษาพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมยังขาดทักษะความชำนาญในเรื่องใด หรือมีความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมในเรื่องใดบ้าง

2.2 หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบทที่พัฒนาขึ้นนี้ หากมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ และเวลาอาจปรับหลักสูตรเพื่อใช้ในการฝึกอบรมเฉพาะทักษะ หรือเฉพาะด้านที่เห็นว่าเหมาะสม หรือเป็นความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2.3 ในเรื่องการเลือกวิทยากร ควรมีวิทยากรที่หลากหลายแต่ควรจะให้วิทยากรพื้นบ้านเป็นวิทยากรหลัก โดยผู้ประสานงานการฝึกอบรมจะต้องเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือวิทยากรพื้นบ้านอย่างใกล้ชิด เนื่องจากหลักสูตรนี้ได้พยายามให้วิทยากรพื้นบ้านเป็นผู้ที่จะได้รับการยกระดับขึ้น ไม่เพียงแต่เป็นช่างฝีมือในหมู่บ้านเท่านั้น แต่ควรจะเป็นครูผู้สอนที่ดีด้วย

2.4 ควรคำนึงถึงความเชื่อ ในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีเดิมอันเป็นความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในหมู่บ้านเกี่ยวกับการทอผ้า เช่นมีการไหว้ครูตามพิธีพื้นบ้าน มีการบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในหมู่บ้าน ผู้ประสานงานการฝึกอบรมควรจะให้ความร่วมมือด้วยเพราะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะสร้างความสนิทสนมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม รวมทั้งวิทยากรพื้นบ้านอันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการฝึกอบรม

ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพด้วย

2.5 ในเรื่องความร่วมมือกับหมู่บ้านหากได้มีการประสานให้รู้และเข้าใจทั้งประชาชนในหมู่บ้าน ครูในโรงเรียน และพระสงฆ์ในวัดประจำหมู่บ้านโดยเฉพาะถ้ามีพระสงฆ์ในหมู่บ้านที่ชาวบ้าน เชื่อถือมากการประสานงานกับพระสงฆ์จะช่วยให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จอย่างดียิ่ง

2.6 การดำเนินการเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โดยเฉพาะในส่วนของกิจกรรมต่าง ๆ นั้นอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม เช่น การกำหนดจำนวนผืนผ้าที่จะทอ การกำหนดขนาดของฟืม การกำหนดปริมาณจำนวนสีในการย้อมผ้าไหมมัดหมี่ ฯลฯ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามกิจกรรมที่เสนอแนะไว้ในหลักสูตรดังกล่าวแล้วนั้น หากผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติโดยครบถ้วนแล้วจะช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีสมรรถภาพเพียงพอในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตร

การดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ควรได้มีการประเมินผลหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบกล่าวคือ ควรมีการประเมินตั้งแต่ บริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลกระทบ ทั้งนี้ก็เพื่อจะได้ทราบข้อมูลต่างๆ ในการใช้หลักสูตร เพราะว่าข้อมูลดังกล่าวจะช่วยในการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรทั้งการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

3.1 การประเมินบริบท ควรได้มีการศึกษาก่อนทำโครงการฝึกอบรมว่าโครงการดังกล่าวสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัญหาของหมู่บ้าน หรือผู้ที่จะเข้ารับการฝึกอบรมหรือไม่เพียงใด รวมทั้งศึกษาด้วยว่าเป็นความต้องการจริงๆ หรือไม่เพียงใด

3.2 ด้านปัจจัยการดำเนินการควรมีการประเมินว่า คณะผู้ดำเนินงานได้มีการเตรียมการด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก

ไว้เพียงพอและเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด

3.3 ด้านการดำเนินงาน ควรได้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ เป็นระยะๆ ว่าได้ดำเนินการเป็นอย่างไรบ้างมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง แก้ปัญหานั้นอย่างไร เหมาะสมหรือไม่เป็นต้น

3.4 ด้านผลผลิตหรือผลของหลักสูตร ควรได้มีการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากหลักสูตร ครอบคลุมทั้งในด้าน ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เทคนิควิธีผลงาน ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวด้วยก็จะทำให้มีข้อมูลที่สำคัญในการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.5 ด้านผลกระทบ ควรจะได้มีการประเมินผลกระทบ อันเกิดจากการอบรมทั้งส่วนที่ดีและไม่ดี เพื่อจะเป็นข้อมูลสำคัญในการชี้ถึงผลในระยะยาวของหลักสูตร รวมทั้งสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ของหลักสูตร โดยในด้านนี้อาจต้องติดตามผลเป็นระยะว่ามีผลทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรต้องการหรือไม่ ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมได้นำเอาสิ่งที่ได้จากการฝึกอบรมไปดำเนินการเพื่อเสริมอาชีพหลักหรือไม่มากน้อยเพียงใด ได้ผลอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง เป็นต้น

แผนภูมิสมรรถภาพของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

ก มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่	$ก_1$:มีความรู้เรื่องประวัติความเป็นมาและแหล่งผลิต	$ก_2$:มีความเข้าใจนโยบายในการส่งเสริมของภาครัฐและเอกชน	$ก_3$:มีความเข้าใจในกระบวนการผลิตตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต	$ก_4$:มีความเข้าใจภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต	$ก_5$:เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่	
ข การเตรียมไหมเบื้องต้น	$ข_1$:เลือกเส้นไหม	$ข_2$:ปั่น ตวง วัดเกี่ยวกับเส้นไหมและผ้าไหมมัดหมี่	$ข_3$:กะประมาณปริมาณเส้นไหม	$ข_4$:ฟอกไหม		
ค การเตรียมเส้นไหมพุ่ง	$ค_1$:ออกแบบลวดลาย	$ค_2$:กรอเส้นไหมพุ่งเข้าอัก/หลอดใหญ่และต่อเส้นไหมพุ่งเมื่อเส้นไหมพุ่งขาด	$ค_3$:ค้นเส้นไหมพุ่ง	$ค_4$:มัดหมี่และย้อมสี	$ค_5$:แกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสี	$ค_6$:กรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าอัก/หลอดใหญ่
	$ค_7$:กรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็ก	$ค_8$:ร้อยหลอดเล็กเป็นหวง				
ง การเตรียมเส้นไหมยืน	$ง_1$:ย้อมสีเส้นไหมยืน	$ง_2$:น่าเส้นไหมยืน ชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว	$ง_3$:กระตุกและตากเส้นไหมยืน	$ง_4$:กรอเส้นไหมยืนเข้าอัก/หลอดใหญ่	$ง_5$:ค้นเส้นไหมยืน	$ง_6$:ม้วนเส้นไหมยืน
	$ง_7$:สอดฟันหวี	$ง_8$:เตรียมหวี	$ง_9$:เก็บและอัดตะกอ	$ง_{10}$:ตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืน		
จ การทอเป็นผืนผ้า	$จ_1$:เตรียมที่ก่อนทอ	$จ_2$:น่าหลอดพุ่งใส่กระสวย	$จ_3$:เหยียบตะกอ	$จ_4$:พุ่งกระสวย	$จ_5$:จัดลวดลายและริมขอบผ้า	$จ_6$:กระแทกฟืม
	$จ_7$:ขึงหน้าผ้าที่ทอให้ตึง	$จ_8$:ต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งเมื่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งขาด	$จ_9$:ปรับและซ่อมเส้นไหมยืน	$จ_{10}$:หวีเส้นไหมยืน	$จ_{11}$:เก็บที่เมื่อต้องการหยุดพักการทอ	
ฉ การจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่	$ฉ_1$:เข้าใจและเห็นความสำคัญของการจัดการและการตลาด	$ฉ_2$:เข้าใจในกระบวนการของการจัดการและการตลาด	$ฉ_3$:วางแผนการผลิตหรือการทอ	$ฉ_4$:เตรียมปัจจัยการผลิตหรือการทอ	$ฉ_5$:จัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอ	$ฉ_6$:ประเมินมาตรฐานการผลิต/การทอ
	$ฉ_7$:ทำบัญชีค่าใช้จ่าย	$ฉ_8$:กำหนดราคาในการขาย	$ฉ_9$:ทำบัญชีการขาย	$ฉ_{10}$:หาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย	$ฉ_{11}$:หาตลาดและการขยายตลาด	

ภาคผนวก ข

คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม

คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท

จัดทำโดย

ทองสุข วันแสน

ชื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม

.....

.....

คำนำ

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท สาระสำคัญในเอกสารฉบับนี้ประกอบด้วย 6 หน่วยการฝึกอบรม คือ มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ การเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ การเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ การทอเป็นผืนผ้า และการจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ ทั้งนี้โดยในแต่ละหน่วยการฝึกอบรมดังกล่าวจะประกอบด้วย แนวคิดและหลักการ จุดมุ่งหมายเฉพาะ หัวข้อเนื้อหาโดยสังเขป กิจกรรมและการประเมินผล ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะกล่าวไว้อย่างย่อๆ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เข้าใจแนวทางของการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร

เอกสารฉบับนี้สำเร็จลงได้ก็ด้วยความเสียสละอย่างยิ่งของ คุณระเบียบ อุสาคู คุณอมรา ภักดี ผู้จัดทำจึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ทองสุข วันแสน

สารบัญ

หน้า

หน่วยที่ 1 มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอ

ผ้าไหมมัดหมี่..... 634

แนวคิดและหลักการ..... 634

จุดมุ่งหมายเฉพาะ..... 634

หัวข้อเนื้อหา..... 635

กิจกรรม..... 652

การประเมินผล..... 653

หน่วยที่ 2 การเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่..... 654

แนวคิดและหลักการ..... 654

จุดมุ่งหมายเฉพาะ..... 664

หัวข้อเนื้อหา..... 665

กิจกรรม..... 656

การประเมินผล..... 658

หน่วยที่ 3 การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่..... 659

แนวคิดและหลักการ..... 659

จุดมุ่งหมายเฉพาะ..... 659

หัวข้อเนื้อหา..... 660

กิจกรรม..... 663

การประเมินผล..... 669

หน่วยที่ 4 การเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่.....670
แนวคิดและหลักการ.....670
จุดมุ่งหมายเฉพาะ.....671
หัวข้อเนื้อหา.....672
กิจกรรม.....674
การประเมินผล.....680
หน่วยที่ 5 การทอเป็นผืนผ้า.....681
แนวคิดและหลักการ.....681
จุดมุ่งหมายเฉพาะ.....681
หัวข้อเนื้อหา.....682
กิจกรรม.....684
การประเมินผล.....688
หน่วยที่ 6 การจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่.....689
แนวคิดและหลักการ.....689
จุดมุ่งหมายเฉพาะ.....689
หัวข้อเนื้อหา.....690
กิจกรรม.....692
การประเมินผล.....698

หน่วยที่ 1

มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

แนวคิดและหลักการ

การได้ทราบสภาพทั่วไป เกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ อันได้แก่ ประวัติความเป็นมา แหล่งผลิต แนวนโยบายในการส่งเสริมของภาครัฐและเอกชน กระบวนการและรูปแบบการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่และแนวโน้ม ตลอดจนความสำคัญและประโยชน์ที่ได้จากการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ เห็นช่องทางในการที่จะประกอบอาชีพนี้ให้ประสบผลสำเร็จและเกิดความภาคภูมิใจในอาชีพ

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เมื่อได้รับการฝึกอบรมหน่วยที่ 1จบแล้วผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีความสามารถดังนี้

1. สรุปสาระสำคัญของความเป็นมา และแหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่ได้
2. อธิบายแนวนโยบายของภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้
3. อธิบายและเปรียบเทียบ ความเหมือน และความแตกต่างของกระบวนการผลิตและรูปแบบการผลิต หรือการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตได้
4. อธิบายภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ ในปัจจุบัน แนะแนวโน้มในอนาคตได้

5. อธิบายความสำคัญ และประโยชน์ของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้

เนื้อหาโดยสังเขป

1. ประวัติความเป็นมาและแหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่

ดินแดนประเทศไทย เป็นดินแดนที่อยู่อาศัยของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์มาเป็นเวลานับหมื่นปี และมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ดังกล่าวก็เป็นผู้ให้กำเนิดเทคโนโลยีและวิทยาการขึ้นหลายสิ่งหลายอย่าง ตั้งแต่การทำเครื่องปั้นดินเผา การหล่อหลอมโลหะ ตลอดจนถึงหัตถกรรมการทอผ้า และสิ่งทอ ทั้งนี้มีหลักฐานที่สำคัญยืนยันได้ว่ามนุษย์ก่อนสมัยประวัติศาสตร์ดังกล่าวมีการทอผ้าขึ้นใช้ อันได้แก่ เศษผ้าที่ติดอยู่กับก้าไลสำริดที่บ้านเชียงและเศษผ้า ด้าย เส้นใยไหมซึ่งพบในแหล่งก่อนประวัติศาสตร์บ้านนาดี อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี เป็นต้น ในระยะ ต่อมาอันเป็นยุคของสมัยประวัติศาสตร์แม้ไม่มีหลักฐานที่เป็นผ้าโดยตรงเช่นเดียวกับสมัยก่อนประวัติศาสตร์ แต่จากจดหมายเหตุและบันทึกของนักประวัติศาสตร์จำนวนมาก ได้บ่งบอกให้รู้ว่าผ้าเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิต รวมทั้งบทบาทในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของมนุษย์มาโดยตลอด

สำหรับประเทศไทยตั้งแต่ชนเผ่าไทยได้รวมตัวกันขึ้นเป็นอาณาจักรสุโขทัยนั้น ก็พบหลักฐานว่ามีการทอผ้าฝ้าย ผ้าไหมชนิดต่างๆ ขึ้นใช้ทั่วไป ดังเช่น ผ้าเบญจรงค์ ซึ่งเป็นผ้าฝ้ายผ้าสีที่มีชื่อเสียงของสุโขทัย นอกจากนี้ยังมีผ้ายกดอก ผ้าสกุลพัสตร์ซึ่งเป็นผ้าเนื้อละเอียด ผ้าเล็กหลก เป็นผ้าเนื้อดี และผ้ากรอบ เป็นผ้าลายกระจังสำหรับพันรอบหน้าผาก เป็นต้น การทอผ้าในสมัยสุโขทัยนี้ สันนิษฐานว่าเป็นการผลิตเพื่อใช้ในครอบครัว ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งถือว่าเป็นยุคทองของการค้าผ้ากล่าวคือ มีการติดต่อค้าขายผ้ากับต่างประเทศ และพระมหากษัตริย์บางพระองค์ทรง

เป็นผู้ค้าด้วยพระองค์เอง เช่น พระนารายณ์มหาราช เป็นต้น และยิ่งไปกว่านั้นผ้าในสมัยนี้จะเป็นเครื่องนุ่งห่ม ที่แสดงตำแหน่งและสถานภาพทางสังคมด้วย นอกจากนี้พระมหากษัตริย์ยังทรงใช้ผ้าเป็นเครื่องราชบรรณาการ เป็นเครื่องปูมบำเหน็จพระราชทานแก่ขุนนาง ข้าราชการ ตลอดจนใช้พระราชทานต่างเงินเดือนที่เรียกว่า "ผ้าหวัดรายปี" เป็นต้น ลำดับต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ผ้าก็ยังมีบทบาทสำคัญต่อภาวะเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของไทย โดยเฉพาะในช่วงต้นจะมีการสืบทอดต่อจากสมัยกรุงศรีอยุธยาและตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมาก็เริ่มเปลี่ยนแปลงเข้าสู่แนวทางของตะวันตก และในปัจจุบันก็ผสมผสานกับรูปแบบตะวันตก แต่ก็ยังมีส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นเครื่องแต่งกายประจำชาติและเครื่องแต่งกายตามประเพณีต่างๆ ของไทย นอกจากนี้ในส่วนของการทอผ้านั้นก็ได้พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญประการหนึ่งของไทยอีกด้วย (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2531:18 - 34)

อนึ่งนอกเหนือจากอุตสาหกรรมการทอผ้าดังกล่าวแล้ว ประเทศไทยยังมีผ้าพื้นเมืองที่มีเอกลักษณ์ของตนเองมาช้านานอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นผ้าทอมือที่เป็นหัตถกรรมในครัวเรือนมากกว่าที่จะเป็นอุตสาหกรรม ซึ่งมีกระบวนการผลิตด้วยเครื่องจักรอย่างครบวงจร การผลิตผ้าพื้นเมืองเป็นกระบวนการผลิตที่มีลักษณะพิเศษต้องใช้ความรู้ความชำนาญของผู้ผลิตที่สืบทอดกันมาเฉพาะในแต่ละกลุ่ม ซึ่งก่อให้เกิดการประสานกันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของผ้าไทย ที่แตกต่างกันทั้งรูปแบบ สีสัน ลวดลาย ไม่ว่าจะเป็นผ้าฝ้ายหรือผ้าไหมก็ตาม การทอผ้าพื้นเมืองของไทยในปัจจุบันมีการทอกระจายกันอยู่ตามชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ทั่วไปในทุกภาคของประเทศ มีทั้งผ้าสีเรียบ ๆ และผ้าที่ทอด้วยกรรมวิธีประณีต แยบยลต้องอาศัยความสามารถ และความชำนาญเป็นพิเศษ เช่น การทอผ้าตีนจก ผ้าขิต ผ้ามัดหมี่ และผ้ายก เป็นต้น (บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. 2530:1-12) สำหรับผ้ามัดหมี่ซึ่ง

กำลังเป็นที่นิยมอย่างมากในปัจจุบันนั้นเป็นผ้าพื้นเมืองที่ทำกันมานานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยทำตั้งแต่การปลูกหม่อน การเลี้ยงไหม การสาวไหม และการนำไหมที่สาวได้ไปทอผ้า จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ทอผ้าไหมมัดหมี่กันมาก ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น อุบลราชธานี หนองคาย นครราชสีมา ชัยภูมิ ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ สกลนคร มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และกาฬสินธุ์ ต่อมาผ้าไหมมัดหมี่ก็ได้กระจายไปสู่ภาคต่างๆ เช่น ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน เป็นต้น ส่วนในภาคกลางจังหวัดที่มีการทอผ้าไหมมัดหมี่ ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี ชัยนาท อุทัยธานี กาญจนบุรี เป็นต้น (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. 2530 : 14; กองส่งเสริมอุตสาหกรรม 2526 : จ; บรรษัทอุตสาหกรรม. 2530 : 98, 121, 142 - 145) อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้การทอผ้าไหมมัดหมี่ผู้ทอไม่จำเป็นต้องปลูกหม่อน เลี้ยงไหม และสาวไหม ก็สามารถทำได้ เพราะสามารถไปซื้อเส้นไหมจากท้องตลาดมาทำได้

อนึ่งผ้าไหมมัดหมี่ที่กล่าวถึงนี้ ในความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไปเป็นศิลปะการทอผ้าชนิดหนึ่งที่ทำโดยมีการมัดย้อมเส้นไหม เกิดสี และลวดลาย แล้วนำไปทอเป็นผืนผ้า ซึ่งการมัดหมี่ดังกล่าวสามารถทำได้ในหลายลักษณะ คือ มัดหมี่เส้นพุ่ง มัดหมี่เส้นยืน และมัดหมี่เส้นพุ่งและเส้นยืน สำหรับประเทศไทยนิยมทำเฉพาะมัดหมี่เส้นพุ่ง การทำผ้ามัดหมี่จะยากง่ายต่างกัน ขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของลวดลายสีสันต่างๆ ที่ต้องการและความชำนาญในการทอ กล่าวคือ ถ้าต้องการสีสันซับซ้อนแพรวพราวมากก็ต้องมัดย้อมหลายครั้งตามตำแหน่งต่างๆ มากขึ้นซึ่งผู้มัดจะต้องมีความเข้าใจและความชำนาญทั้งในด้านลักษณะ และรูปแบบของลวดลายและหลักวิธีการผสมสีเป็นอย่างดี จึงจะทำให้ได้สีที่สวยงามตามที่ต้องการ นอกจากนี้การทอก็มีความสำคัญมากเช่นเดียวกัน เพราะผู้ทอจะต้องมีทักษะและมีความชำนาญที่จะทอให้ได้เส้นพุ่งหรือเส้นยืนที่มัดย้อมแล้วประสานตรงกันทุกเส้น ตามลวดลายที่มัดย้อมไว้

ไม่เช่นนั้นก็จะไม่เกิดลวดลายให้เห็นตามที่ต้องการ ดังนั้นการทอผ้าไหมมัดหมี่ทุกครั้งที่ทอเส้นพุ่ง จะต้องมีการขยับเส้นไหมให้ถูกลวดลาย ซึ่งการทำเช่นนี้ก็เป็นข้อจำกัดประการหนึ่งที่ทำให้การทอผ้าไหมมัดหมี่ต้องทอด้วยหูกหรือกี่พื้นบ้านที่ใช้มือพุ่ง และจะทอด้วยกี่กระตุกไม่ได้เลย และด้วยเหตุดังกล่าวนี้ จึงเป็นที่ยอมรับกันว่าการทอผ้าไหมมัดหมี่ต้องอาศัยทักษะ และความสามารถขั้นสูง จึงจะทำให้การทอผ้าไหมมัดหมี่ประสบผลสำเร็จ มีคุณภาพและมีความสวยงามตามที่ต้องการ

2. แนวนโยบายของภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

แนวนโยบายของภาครัฐ และเอกชนในการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่โดยตรงนั้นไม่ปรากฏชัดเจน เพียงแต่เป็นนโยบายกว้างๆในการส่งเสริมอาชีพทุกอาชีพให้แก่ประชาชนในชนบทอันได้แก่ การส่งเสริมในด้านทุนการผลิต การฝึกอบรม การตลาดและการเผยแพร่แนวโยบายดังกล่าวจะได้กล่าวถึงตามลำดับต่อไปนี้

2.1 **แนวนโยบายของภาครัฐ** ได้วางนโยบายกว้างๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมดังนี้

2.1.1 **ด้านการผลิต** มีนโยบายดังนี้

(1) ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตเส้นไหมในประเทศให้มีคุณภาพดีโดยการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องผลิตพันธุ์ไหม พันธุ์หม่อน แจกจ่ายและจำหน่ายให้เกษตรกรในราคาถูกพร้อมทั้งแนะนำและถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การสาวไหมและอื่นๆ เป็นต้น

(2) ส่งเสริมและให้ความรู้แก่ประชาชนในการทอผ้าไหมในลักษณะต่าง ๆ เช่น การทอผ้าไหมด้วยกี่กระตุก การฟอกไหมและการย้อมสีไหม เป็นต้น

2.1.2 **ด้านส่งเสริมการลงทุน** มีแนวนโยบายดังนี้

(1) ส่งเสริมและให้ทุนในการดำเนินการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ที่มีเนื้อที่เพาะปลูกขนาดใหญ่ 100 ไร่ ในวงเงินประมาณ 2 ล้านบาท ขึ้นไป

(2) ส่งเสริมการสาวไหม การตีเกลียวไหม ในขนาดที่มีทุนหมุนเวียนประมาณ 2 ล้านบาท

(3) ให้ทุนดอกเบี้ยต่ำ แก่ผู้ผลิต/ผู้ทอผ้าไหมรายย่อยในวงเงินประมาณ 50,000 บาท

2.1.3 **ด้านการตลาด** มีแนวนโยบายดังนี้

(1) ในด้านการส่งออก กำหนดให้ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมเป็นสินค้ามาตรฐานจะต้องผ่านการตรวจสอบมาตรฐาน จากสำนักงานมาตรฐานสินค้าของกระทรวงพาณิชย์ รวมทั้งร่วมมือกับภาคเอกชนในการส่งเสริมและเผยแพร่สินค้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมในรูปแบบต่างๆ เช่นการจัดทำภาพยนต์เผยแพร่ทั้งที่เป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศสตลอดจนสนับสนุนให้บริษัทต่างๆ จัดแสดงสินค้าไหมไทย ทั้งในและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง

(2) ในด้านการนำเข้า กำหนดให้สินค้าผ้าไหมที่ทอเป็นผืนผ้าแล้ว เป็นสินค้าควบคุมเพื่อคุ้มครองผู้ผลิตหรือผู้ทอในประเทศ รวมทั้งมีประกาศห้ามนำเส้นไหมดิบที่ยังไม่ได้ตีเกลียวเข้ามาในประเทศ ยกเว้นได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และเพิ่งมายกเลิกในปี พ.ศ.2532 แต่ผู้นำเข้าจะต้องรายงานการนำเข้าภายใน 15 วัน ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองผู้ผลิตเส้นไหมในประเทศ สำหรับเหตุผลของการยกเลิกประกาศดังกล่าว เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยได้ผลิตเส้นไหมได้มากขึ้นเพียงพอกับความต้องการ

2.1.4 **ด้านภาษี มีแนวนโยบายดังนี้**

(1) การส่งออกเส้นไหม ที่ยังไม่ได้ตีเกลียวและเส้นไหมสำเร็จรูปจะเรียกอากรขาออกกิโลกรัมละ 100 บาท

(2) การนำเข้า ถ้ามีการนำเข้าไหมเส้นไหมดิบและเส้นไหมสำเร็จรูปจะเรียกเก็บอากรขาเข้าร้อยละ 10 บาท

2.2 **แนวนโยบายของภาคเอกชน** ภาคเอกชนที่เข้าไปส่งเสริมการผลิตเลี้ยงไหม และผลิตภัณฑ์ไหม มักจะเป็นมูลนิธิต่างๆ ทั้งที่ได้รับเงินช่วยเหลือจากองค์กรเอกชนในประเทศและต่างประเทศ ส่วนบริษัทห้างร้านต่างๆ นั้นส่วนใหญ่จะเป็นคนกลางคอยรับซื้อและให้เครดิต(สินเชื่อ)กับผู้ผลิตที่ค่อนข้างจะเชื่อถือได้เท่านั้น สำหรับแนวนโยบายของภาคเอกชนในการส่งเสริมเกี่ยวกับไหมและผลิตภัณฑ์ไหมมีดังนี้

2.2.1 **ด้านการผลิต มีแนวนโยบายดังนี้**

(1) ให้ทุนหมุนเวียน ด้านการผลิตเส้นไหมและผ้าไหมแก่เกษตรกรหรือผู้ผลิตที่ค่อนข้างจะเชื่อถือได้ หรือลูกค้าประจำ

(2) สนับสนุนในด้านการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการผลิตทั้งเส้นไหม และการผลิตผ้าไหมในลักษณะต่างๆ

(3) ตั้งโรงงานเพื่อการผลิต โดยรับคนที่มีความรู้ความสามารถเข้าไปทำการผลิตเส้นไหม ผ้าไหม และผลิตภัณฑ์จากไหม

2.2.2 **ด้านการตลาด**

(1) สนับสนุนภาครัฐในการหาตลาด ทั้งในและต่างประเทศในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดแสดงสินค้า การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ในรูปเอกสารและสิ่งพิมพ์

(2) เป็นแหล่งรับซื้อ และจำหน่ายผลผลิต เกี่ยวกับไหม และผลิตภัณฑ์อันได้แก่ รังไหม เส้นไหม ผ้าไหม และผลิตภัณฑ์จากไหม

3. กระบวนการและรูปแบบการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต

ในหัวข้อนี้จะแยกกล่าวถึงใน 2 เรื่องใหญ่ๆ คือ เรื่องแรกเป็นเรื่องของกระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต และเรื่องที่สองเป็นเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบของผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 กระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต

3.1.1 **กระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต** กระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีตนั้นอยู่บนพื้นฐานของการทอเพื่อใช้ในครอบครัวหากมีเหลือก็จำหน่ายเท่าที่จำเป็น จึงทำให้ผลผลิตผ้าไหมมัดหมี่ในภาพรวมมีปริมาณค่อนข้างน้อย สำหรับกระบวนการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ในอดีตเป็นดังนี้

(1) การผลิตเส้นไหม ในขั้นตอนนี้จะมีงานหลักที่สำคัญคือการปลูกหม่อน การเลี้ยงไหม และการสาวไหม

(2) การเตรียมการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ ในขั้นตอนนี้จะมีงานหลักที่สำคัญคือ การเตรียมไหมทั่วไป การเตรียมเส้นไหมพุ่งและการเตรียมเส้นไหมยืนในส่วนของการเตรียมไหมทั่วไปมีงานย่อยที่ต้องทำได้แก่ การกรอไหมที่สาวแล้วเข้าอัก การแกะปุ่มปม การปั่นหรือตีเกลียวเส้นไหม การทำปอยหรือเข็ดไหม และการฟอกไหม ในส่วนของการเตรียมเส้นไหมพุ่ง มีงานย่อยที่จะต้องทำได้แก่ การคัดแยกไหมที่จะใช้ทอ การออกแบบลวดลาย การกรอไหมที่ฟอกแล้วเข้าอัก การค้นเส้นไหมพุ่ง การมัดหมี่และการย้อมสี การแกะเชือกมัดหมี่ การกรอเส้นไหม

พุ่งเข้าอักหรือหลอดใหญ่ การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าหลอดเล็ก และร้อยหลอดเล็กเป็นพวง และในส่วนของการเตรียมเส้นไหมยืนการกระตุกและตากเส้นไหมยืน มีงานย่อยที่จะต้องทำ ได้แก่ การย้อมสีเส้นไหมยืน การลงแป้งเส้นไหมยืน การกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก การค้นเส้นไหมยืน การม้วนเส้นไหมยืน การสอดฟันฟืม การเตรียมกี่ และการถักหรือร้อยตะกอ

อนึ่งมีข้อที่น่าสังเกตในการเตรียมเส้นไหมยืนในบางประเด็น ซึ่งประเด็นแรกได้แก่ การค้นเส้นไหมยืน จะมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามประเพณีแต่ละท้องถิ่น เช่น ในจังหวัดสุรินทร์ กลุ่มที่พูดภาษาพื้นเมืองเขมร จะค้นเส้นไหมยืนภายหลังจากการที่ได้นำไปย้อมสี ลงแป้งหรือชุบน้ำข้าว และการกรอเข้าอักแล้ว ส่วนกลุ่มที่พูดภาษาพื้นเมืองอีสาน (ลาว) จะค้นเส้นไหมยืนภายหลังจากการฟอกไหมจากนั้นจึงนำไปย้อมแล้วนำมาเข้าสู่กระบวนการอื่นๆ สำหรับกลุ่มที่พูดภาษาส่วยจะมีทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าว ขึ้นอยู่กับกลุ่มที่พูดพื้นเมืองส่วยอยู่ใกล้กับกลุ่มพูดพื้นเมืองเขมร หรือลาวสำหรับในประเด็นที่สองเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสอดฟันฟืม ในเรื่องนี้หากเป็นฟืมเก่าที่ใช้แล้วส่วนใหญ่จะมีตะกอและเส้นไหมยืนที่สอดฟันฟืมจากการทอครั้งก่อน จึงไม่จำเป็นต้องสอดฟันฟืมและถักหรือร้อยตะกอแต่จะนำเส้นยืนที่จะทำไปต่อกับส่วนของเส้นไหมยืนที่มีอยู่แล้วได้ทันทีภาษาอีสานจะเรียกว่า "สืบหูก" ภาษาพื้นเมืองเขมรสุรินทร์เรียกว่า "ตะปูด"

(3) การทอเป็นผืนผ้า ในขั้นตอนนี้จะมีงานย่อยที่จะทำ ได้แก่ การเตรียมกี่ก่อนทอ การนำหลอดพุ่งใส่กระสวย การเหยียบตะกอ การพุ่งกระสวย การจัดลวดลายและริมขอบผ้า การกระแทกฟืม การขึงหน้าผ้าให้ตึง และการเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอ อนึ่งงานย่อยต่างๆ ที่กล่าวมานี้งานที่จะต้องทำอย่างสอดประสานและต่อเนื่องกันขณะทอ คือ การเหยียบตะกอ การสอดกระสวย การจัดลวดลายและริมขอบผ้า และการกระแทกฟืมเพราะงานย่อยดังกล่าวเป็นงาน

หลักของการทอผ้านั่นเอง

3.1.2 กระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต การทอผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่แล้วยังมีจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกันกับการทอในอดีต แต่ก็มีแนวโน้มของการทอเพื่อการค้ามากขึ้น และในอนาคตก็จะเป็นการทอเพื่อการค้าที่มีปริมาณขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นในส่วนของการผลิตหรือทอผ้าไหมมัดหมี่ ในปัจจุบันแล้วส่วนใหญ่ยังมีกระบวนการเช่นเดียวกันกับในอดีต ส่วนการผลิตหรือทอเพื่อการค้านั้นจะมีขั้นตอนที่ง่ายและสะดวกกว่าขั้นตอนในอดีต กล่าวคือ จะลดขั้นตอนการผลิตเส้นไหมลงไปเหลือสองขั้นตอน คือ การเตรียมการผลิตผ้าไหม และการทอเป็นผ้าผืน ซึ่งในรายละเอียดของงานย่อยในแต่ละขั้นตอน จะมีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ดังเช่น

(1) การเตรียมผลิตผ้าไหม ในขั้นตอนนี้จะมีงานหลัก 3 งาน ได้แก่ การเตรียมเส้นไหมทั่วไป การเตรียมเส้นไหมพุ่ง และการเตรียมเส้นไหมยืน ในส่วนของการเตรียมเส้นไหมนั้นจะมีงานย่อยต่าง ๆ เช่น การเลือกไหม การกะปริมาณเส้นไหม การฟอกไหม ในส่วนของการเตรียมเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนจะมีงานย่อยในลักษณะเช่นเดิม แต่เทคนิควิธีและเครื่องมือต่างๆ จะทันสมัยมากขึ้น เช่น มีการใช้มอเตอร์กรอไหม มีเทคนิควิธีการย้อมสีไหมมีการออกแบบลวดลายที่ทันสมัยและมีการถักหรือร้อยตะกอสำเร็จรูป เป็นต้น

(2) การทอเป็นผืนผ้า จะมีงานย่อยที่คล้ายคลึงกันกับแบบเดิม แต่เครื่องมือที่ใช้จะมีคุณภาพและได้มาตรฐานกว่าเดิม

3.2 รูปแบบการผลิตหรือทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต

รูปแบบการผลิต หรือการทอผ้าไหมมัดหมี่โดยทั่วไปจะมี 3 ลักษณะ คือ มัดหมี่เส้นพุ่ง มัดหมี่เส้นยืน และมัดหมี่ทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืนสำหรับประเทศไทยนิยม

ทำมัดหมี่เส้นพุ่ง ดังนั้นการกล่าวถึงรูปแบบของผ้ามัดหมี่ต่อไปนี้ จะเป็นการกล่าวถึงรูปแบบในขอบข่ายที่เป็นลักษณะ หรือชนิดของผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งล้วนเป็นมัดหมี่เส้นพุ่ง รูปแบบของผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าวมีดังนี้

3.2.1 **รูปแบบในอดีต** การผลิตผ้าไหมมัดหมี่ในอดีตจะมีประเภทเดียว คือ ประเภทที่เป็นผ้าถุงหรือผ้านุ่ง ซึ่งจะมีขนาดสีสันและลวดลายที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งผ้าถุงดังกล่าวโดยทั่วไปจะมีความกว้างประมาณ 90-103 เซนติเมตร ยาวประมาณ 180 - 200 เซนติเมตร สีสันตั้งแต่ 2 สี ถึง 7 สี แต่ส่วนใหญ่จะมี 4-5 สี และผ้าชนิดนี้จะทอด้วยฟืมที่มี 2 ตะกอ หรือ 3 ตะกอ และส่วนใหญ่จะเป็นผ้าที่ทอด้วยฟืม 3 ตะกอ นอกจากนี้ยังมีผ้านุ่งสำหรับชาย ซึ่งเป็นผ้าไหมมัดหมี่ ขนาดกว้างประมาณ 100 เซนติเมตร ยาว ประมาณ 380-400 เซนติเมตร รวมทั้งมีผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น เช่น ผ้ามัดหมี่โฮล ของสุรินทร์ เป็นต้น

3.2.2 **รูปแบบในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต** ผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบันมีรูปแบบมากขึ้นกว่าเดิม เช่น ผ้าถุง ผ้าปูโต๊ะ ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าห่ม ผ้าคลุมเตียง ผ้าหน้านางเป็นต้น อย่างไรก็ตามหากมองภาพรวมในแง่จำนวนแล้วผ้าไหมมัดหมี่ชนิดที่เป็นผ้าถุงยังมีปริมาณมากกว่าชนิดอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่ทอผ้าไหมมัดหมี่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความรู้และทักษะในการทำผ้าไหมมัดหมี่รูปแบบอื่นๆ สำหรับผ้าไหมมัดหมี่ในรูปแบบอื่นๆ ที่นอกเหนือจากผ้าถุงดังกล่าวแล้วในจังหวัดสุรินทร์จะทำกันมากที่บ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ นอกจากนี้บ้านเขวาสินรินทร์และบ้านระไชร์ จะทำบ้าง เฉพาะที่เป็นผ้าคลุมไหล่ และผ้าพันคอ

สำหรับแนวโน้มในอนาคตนั้นคาดว่าจะมีผู้คนทอผ้าไหมมัดหมี่ในรูปแบบต่างๆ มากขึ้นและจะมีการแปรรูปไปทำ ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมและของที่ระลึกมากขึ้น

4. ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ ปัจจุบันและแนวโน้ม

ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ที่จะกล่าวถึงในที่นี้จะกล่าวถึงภาวะตลาดในจังหวัดสุรินทร์และภาวะตลาดในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

4.1 ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ ปัจจุบันตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ มีแนวโน้มการขยายตัวมากขึ้นในแง่ของปริมาณการขายและการตลาด อันเนื่องมาจากมีผู้ที่มาท่องเที่ยวและความต้องการบริโภคผ้าไหมมัดหมี่มากขึ้น ตลาดผ้าไหมมัดหมี่มีทั้งในตัวจังหวัด อำเภอ และในระดับตำบล/หมู่บ้าน สำหรับแหล่งซื้อขายหรือร้านค้าผ้าไหมมัดหมี่ ในตัวจังหวัดจะมีหลายร้านด้วยกัน สำหรับร้านใหญ่ๆ และมีชื่อเสียง ได้แก่ ร้านน้องหญิง ร้านสุรินทร์ไหมไทย ร้านเอกอนันต์ไหมไทย ร้านไหมสุรินทร์ เป็นต้น ซึ่งร้านค้าเหล่านี้ นอกจากจะเป็นแหล่งรับซื้อและขายผ้าไหมมัดหมี่แล้วยังรับซื้อและขายผ้าไหมชนิดอื่นๆ ด้วย ตลาดในระดับอำเภอจะเป็นร้านค้าในลักษณะเช่นเดียวกันกับร้านค้าในเมือง คือ เป็นทั้งแหล่งรับซื้อและขายในขณะเดียวกันก็ขายสินค้าอื่นด้วย แต่หมู่บ้านที่เป็นทั้งแหล่งผลิตและแหล่งขายค่อนข้างมาก คือ บ้านสวาย ตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และบ้านเขวาสินรินทร์ ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ นอกจากนี้แล้วผู้ทอในบ้านสวาย และบ้านเขวาสินรินทร์ยังส่งไปขายโดยตรงในกรุงเทพมหานครอีกด้วย อย่างไรก็ตามหากจะมองภาพระบบตลาดในระดับตำบล/หมู่บ้านแล้วจะมี 4 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกผู้ผลิตนำมาขายเองที่ตลาดในอำเภอ จังหวัด ลักษณที่สอง พ่อค้าคนกลาง คือผู้ค้าผ้าไหมไปรับซื้อยังหมู่บ้านแล้วนำไปขายต่อที่ตลาดในเมือง และกรุงเทพมหานคร และลักษณะที่สามพ่อค้าคนกลางสั่งซื้อโดยตรงจากผู้ผลิตและลักษณะที่สี่ ผู้บริโภคไปซื้อโดยตรงจากผู้ผลิตหรือผู้ทอ

อนึ่งราคาผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดหสุรินทร์จากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตหรือผู้ทอซึ่งเป็นราคาขายหรือราคาส่งของผู้ผลิตผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภท พอสรุปได้ดังนี้

(1) ผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุง ขนาดกว้าง 90 - 100 เซนติเมตร ยาว 180 - 200 เซนติเมตร ราคาอยู่ในช่วง 350 - 1,500 บาท กล่าวคือ ราคาผ้าไหมมัดหมี่ในช่วง 350 - 599 บาท จะเป็นผ้าไหมมัดหมี่ที่เนื้อหยาบ ฝีมือไม่ประณีต สีตก ทอด้วยฟืมที่มี 2-3 ตะกอ ผ้าไหมมัดหมี่ราคา ในช่วง 600 - 999 บาทจะเป็นผ้าไหมมัดหมี่ที่มีเนื้อผ้าไที่ค่อนข้างละเอียด ฝีมือปานกลาง ทอด้วยฟืม 3 ตะกอ เนื้อผ้าค่อนข้างหนา สีตกเล็กน้อย และผ้าไหมมัดหมี่ชนิดราคา 1,000-1,500 บาท จะเป็นผ้าไหมมัดหมี่ที่มีเนื้อละเอียด ทอด้วยฟืมที่มี 3 ตะกอ สีตกเล็กน้อย และฝีมือประณีต

(2) ผ้าหน้านาง มีขนาดกว้างประมาณ 100-103 เซนติเมตร ยาวประมาณ 380-400 เซนติเมตร ทอด้วยไหมชนิดดีจากโรงงานคือ เส้นไหมยืนใช้ไหม 4 และเส้นไหมพุ่งใช้ไหม 6 มีลวดลายวิจิตรพิสดาร ใช้สีย้อม 5-6 สี ทอด้วยฟืมที่มีตะกอ 3,4,6 ตะกอ ราคาจะอยู่ในช่วง ตั้งแต่ 3,000-6,000 บาท

(3) ผ้าคลุมไหล่ มีขนาดกว้าง 65-70 เซนติเมตร ยาว 180 - 200 เซนติเมตร ทอด้วยฟืมที่มี3-4 ตะกอ ถ้าเป็นไหมใหญ่เส้นไหมพุ่งควบ 4 เส้น และเส้นไหมยืน ไม่ควบหรือควบ 2 เส้น ราคาประมาณ 350-500 บาท ถ้าเป็นไหมน้อย เส้นพุ่งไหม 6 เส้นยืนไหม 4 ราคาโดยประมาณ 600-800 บาท

(4) ผ้าพันคอ มีขนาดกว้างประมาณ 43-45 เซนติเมตร ยาวประมาณ 200 เซนติเมตร ทอด้วยฟืมที่มี 2,3 และ 5 ตะกอ ราคาประมาณ 450-500 บาท แล้วแต่ชนิดของไหมและตะกอ

(5) ผ้าปูโต๊ะ มีขนาดกว้างประมาณ 105-110 เซนติเมตร ยาว 130-135 เซนติเมตร ทอด้วยฟืมที่มี 4 ตะกอ ใช้ไหมใหญ่ เส้นไหมพุ่งควบ 4 เส้น เส้นไหมยืนควบ 2 เส้น ราคาประมาณ 500-800 บาท ขึ้นอยู่กับสีสัน และลวดลาย

(6) ผ้าห่มมีขนาดกว้างประมาณ 105-110 เซนติเมตร ยาว 230- 250 เซนติเมตร ทอด้วยฟืมที่มี 4 ตะกอ ใช้ไหมใหญ่ เส้นไหมพุ่งควบ 4 เส้น เส้นไหมยืนควบ 2 เส้น ราคาประมาณ 800-1,000 บาท

(7) ผ้าคลุมเตียง มีขนาดกว้าง 260-280 เซนติเมตร ยาว 300 เซนติเมตร ทอด้วยฟืมที่มี 4 ตะกอใช้ไหมใหญ่ เส้นไหมพุ่งควบ 4 เส้น เส้นไหมยืนควบ 2 เส้น ราคา 1,500-3,000 บาท ขึ้นอยู่กับลวดลายและสีสัน

(8) ผ้าติดผนัง เป็นผ้าชนิดที่ทอตามสั่ง ราคาขึ้นอยู่กับขนาดสีสัน ลวดลาย และเส้นไหมที่ใช้ ลักษณะของผ้าชนิดนี้ก็คล้ายคลึงกับผ้าหน้านางหรือผ้าปูโต๊ะ แต่ลวดลายพิถีพิถันมากกว่า โดยเฉพาะจะเลือกลวดลายชั้นสูง เช่น ลายเทพพนม เป็นต้น

4.2 ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ภายในประเทศและต่างประเทศ

ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ในประเทศ และต่างประเทศนั้นยังไม่มีการศึกษาไว้อย่างเฉพาะเจาะจงแต่เป็นการศึกษาและรายงานไว้ในภาพกว้างๆ ของไหมและผลิตภัณฑ์ไหมซึ่งในรายงานดังกล่าวได้รวมผ้าไหมมัดหมี่ไว้ด้วย สำหรับในส่วนการซื้อขายเกี่ยวกับไหมและผลิตภัณฑ์ในภาพรวมทั้งใน และต่างประเทศนั้นมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ ดังเช่น ช่วงปี 2533 ที่ผ่านมามูลค่าการซื้อขายประมาณ 5,000 ล้านบาท ซึ่งเป็นที่คาดหมายไว้ว่ามูลค่าการซื้อขายในเรื่องดังกล่าวในช่วง พ.ศ. 2534-2538จะเพิ่มเป็นประมาณ หนึ่งแสนล้านบาท ในลำดับต่อไปนี้จะได้

กล่าวถึงภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พอสังเขปดังนี้

4.2.1 **การค้าภายในประเทศ** การค้าเกี่ยวกับไหมในประเทศจะเป็นการค้ารังไหม เส้นไหม ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหม ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

(1) การค้ารังไหม รังไหมที่ได้จากการเลี้ยงไหม ผู้เลี้ยงหรือเกษตรกร อาจนำไปขายให้โรงงาน หรือพ่อค้าคนกลางนำไปขายต่อให้โรงงาน สาวไหมหรือผู้สาวไหมรายย่อย ราคารังไหมที่ขายกันจะมีราคาตั้งแต่ประมาณกิโลกรัมละ 42- 128 บาท ขึ้นอยู่กับคุณภาพของรังไหม

(2) การค้าเส้นไหม เส้นไหมที่ขายกันในท้องตลาดมีหลายชนิด เช่น ถ้าเรียกชื่อตามลักษณะของการทอผ้าไหมจะมี 2 ชนิด คือ ไหมพุ่ง และไหมยืน ถ้าเรียกชื่อตามลักษณะการสาวไหม จะมีไหมน้อย (ไหม 1) ไหมกลาง (ไหม 2) และไหมใหญ่ (ไหม 3) และถ้าเป็นไหมที่สาวจากเครื่องจักร ก็จะเรียกชื่อต่างออกไป เช่น เรียกตามเบอร์หรือขนาดของเส้นไหม หรืออาจจะเรียกชื่อเป็นอย่างอื่น เช่น ไหม 4 เป็นเส้นไหมที่ควบด้วยไหม 4 เส้น เป็นเส้นเดียว เป็นต้น สำหรับราคาเส้นไหมที่ผลิตในประเทศไทย มีราคาโดยประมาณ ดังนี้ ไหมน้อยราคากิโลกรัมละ 850-1,200 บาท ไหมกลาง กิโลกรัมละ 600-800 บาท และไหมใหญ่ราคากิโลกรัมละ 300-550 บาท ส่วนราคาเส้นไหมที่ส่งเข้าจากต่างประเทศ ไหมพุ่ง (ไหมกลาง) ราคากิโลกรัมละ 1,100 -1,300 บาท และไหมยืน (ไหมน้อย) ราคากิโลกรัมละ 1,350-1,500 บาท

(3) การค้าผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหม ผ้าไหมและผลิตภันท์ที่ผลิตได้ในปัจจุบันประมาณร้อยละ 60 จะจำหน่ายในประเทศ ผู้ผลิตผ้าไหมมี 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มโรงงานทอผ้าซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ โรงงานทอผ้าที่ทอด้วยเครื่องจักร ผลผลิตที่ได้จะเป็นผ้าไหมพื้นสีต่างๆ และผ้าไหมที่ใช้สำหรับพิมพ์

ลวดลาย และโรงงานทอผ้าด้วยมือโดยใช้กี่กระตุกและกี่พื้นเมือง การทอผ้าของโรงงานประเภทที่ทอด้วยมือนี้สามารถทอผ้าได้ในลักษณะเดียวกับ โรงงานที่ทอด้วยเครื่องจักร แต่ในด้านปริมาณและคุณภาพ อาจจะไม่เท่าเทียมกับเครื่องจักร แต่โรงงานทอผ้าที่ทอด้วยมือก็มีลักษณะเด่นกว่าตรงที่ สามารถทอผ้าไหมมัดหมี่ซึ่งต้องอาศัยความประณีตบรรจงได้ด้วยในขณะที่เครื่องจักรไม่สามารถทอได้ ส่วนกลุ่มทอผ้ากลุ่มที่สอง คือ เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรทอผ้า ผู้ทอผ้าหรือกลุ่มผู้ทอผ้าประเภทที่สองนี้ จะทอผ้าไหมหลายๆ ประเภท เช่น ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าขาวม้า ผ้าโสร่ง ผ้าคลุมไหล่ ฯลฯ สำหรับผ้าไหมที่เป็นผลผลิตจากผู้ผลิตทั้ง 2 กลุ่มนี้ จะขายให้แก่ผู้บริโภค พ่อค้าคนกลาง และร้านค้าของที่ระลึกเพื่อทำผลิตภัณฑ์ไหม ซึ่งมูลค่าการขายผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมดังกล่าวมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ

4.2.2 การส่งออก การส่งออกเกี่ยวกับไหม จะประกอบด้วยผ้าไหม ผลิตภัณฑ์จากผ้าไหม ไหมดิบและไหมสำเร็จรูปโดยส่งไปยังประเทศต่างๆ มากกว่า 50 ประเทศ ทั่วโลกทั้งในทวีปเอเชีย ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ แอฟริกาและโอเนียเชีย (ทวีปออสเตรเลียและหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิค) มูลค่าการส่งออกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เช่น ในปี 2527 ส่งออก 159 ล้านบาท ปี 2531 ส่งออก 567.6 ล้านบาท ปี 2532 ส่งออก 915.7 ล้านบาท ซึ่งการส่งออกผ้าไหม ผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ไหมดิบและไหมสำเร็จรูปจะได้กล่าวถึงพอสังเขป ดังนี้

(1) ผ้าไหม ปัจจุบันไหมเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมแพร่หลายทั่วโลก ผ้าไหมที่ประเทศไทยส่งออกมี 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ผ้าไหมทอด้วยเครื่องจักรและผ้าไหมทอด้วยมือทั้งนี้ผ้าไหมที่ทอด้วยเครื่องจักร เป็นผ้าที่มีลักษณะนุ่มแต่มีความละเอียด ประณีตและความสวยงามไม่มากนัก โดยทั่วไปนิยมใช้ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป ผ้าชนิดนี้มีหลายประเภทเช่น ชนิดที่ย้อมสีเส้นไหมก่อนทอ ชนิดที่ทอแล้วย้อมทั้งผืน ชนิดที่ทอแล้วพิมพ์ลวดลายและชนิดที่ทอยกดอก เป็นต้น ปริมาณการผลิตผ้า

ไหมดังกล่าวมีความแน่นอน สามารถผลิตป้อนโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าได้ทันทุกฤดูกาล ประเทศไทยส่งออกผ้าไหมดังกล่าว เป็นอันดับที่สองรองจากประเทศจีนส่วนอันดับที่สามและอันดับที่สี่ คือ อินเดียและบราซิล อย่างไรก็ตามหากเทียบสัดส่วนของผ้าไหมชนิดนี้ แล้วไทยยังส่งออกน้อยมาก เพราะจีนมีส่วนถือครองตลาดถึงร้อยละ 90 สำหรับผ้าไหมอีกประเภทหนึ่ง คือ ผ้าไหมที่ทอด้วยมือ เช่น ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้ายกดอก เป็นงานฝีมือ 100 % เนื้อผ้าหนา มีความละเอียด ฝีมือประณีต ราคาค่อนข้างสูง ตลาดผู้ซื้อส่วนใหญ่เป็นตลาดระดับสูง และมีกำลังซื้อคล่องตัว ประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ คือ ประเทศไทยและอินเดีย แต่ผ้าไทยได้รับความนิยมมากกว่าอินเดีย สำหรับตลาดผ้าไหมที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอมริกา สิงคโปร์ ฮ่องกง สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เนเธอร์แลนด์ และแคนาดา เป็นต้น ทั้งนี้โดยผ้าไหมมัดหมี่พื้นเมืองของไทยนั้น ประเทศญี่ปุ่นชื่นชมในความงามมาก

(2) ผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ผลิตภัณฑ์ผ้าไหม คือ ผ้าที่ได้รับการพัฒนาและดัดแปลงมาเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป รวมทั้งของใช้ตกแต่งบ้านเรือนหลากหลายชนิด อาทิ เนคไท ผ้าพันคอ ผ้าคลุมผม ผ้าคลุมเตียง ผ้าปูโต๊ะผ้าเช็ดปาก ผ้าเช็ดหน้า ผ้าม่าน และผ้ารองภาชนะต่างๆ ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นที่ต้องการของตลาดโลกมาก ราคาผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมดังกล่าวก็มีราคาสูงด้วย ประเทศผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมที่สำคัญของโลกได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน รองลงมาได้แก่ อินเดีย และไทย สำหรับมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของไทยมีแนวโน้มขึ้นสูงเรื่อย ๆ เช่น ในปี 2528 มูลค่าการส่งออก 73.2 ล้านบาท ปี 2532 มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 333.8 ล้านบาท สำหรับในปัจจุบันและในอีก 5 ปีข้างหน้ามูลค่าการส่งออกจะมากกว่า500 ล้านบาท

(3) ไหมดิบและเส้นไหมสำเร็จรูป ปัจจุบัน การขยายตัวของการส่งไหมดิบ และเส้นไหมสำเร็จรูปของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเนื่องจากความ

ต้องการของตลาดโลกมีมากขึ้น รวมทั้งแหล่งผลิตหลายแหล่งลดการผลิตลงเนื่องจากปัญหาค่าจ้างแรงงานและปัญหาการเลี้ยงไหมให้มีคุณภาพดีและมีปริมาณมากทำได้น้อย นอกจากนี้ประเทศที่เป็นหลักในการส่งออกได้แก่ จีน ญี่ปุ่น บราซิล และสาธารณรัฐเกาหลี มีนโยบายลดการส่งออก สำหรับในช่วงที่ผ่านมาโดยเฉพาะในปี 2532 ประเทศไทยสามารถส่งไหมดิบและเส้นไหมสำเร็จรูปออกเป็นปริมาณ 20 เท่าของปี 2531 โดยมีมูลค่าการส่งออกทั้งสิ้น 77.5 ล้านบาท และในปัจจุบันมีแนวโน้มจะส่งออกเป็นมูลค่ามากกว่า 100 ล้านบาท

5. ความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

ดังได้กล่าวว่าการทอผ้าไหมมัดหมี่ เป็นอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัวที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งจุดประสงค์ของการผลิตส่วนใหญ่ก็ยังมุ่งทำเพื่อใช้ในครอบครัว แต่ในปัจจุบันมีแนวโน้มของการผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น เนื่องจากความต้องการของตลาดทั้งใน และต่างประเทศสูงขึ้น ดังนั้นถ้าหากประชาชนในชนบทจะหันมาทำอาชีพนี้ให้เป็นอาชีพเสริมหรืออาชีพหลักในลักษณะการค้าอย่างจริงจังก็จะช่วยให้เกิดประโยชน์ในหลายประการดังจะได้กล่าวถึงพอสังเขปดังนี้

5.1 **ในด้านส่วนตัวหรือผู้ทำอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่** ผู้ผลิตหรือผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่จะได้รับประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) การผลิตในปริมาณมากขึ้นโดยผลิตให้มีคุณภาพ และปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาดจะทำให้ผู้ผลิตสามารถขายได้ราคาดีก็จะเป็นการเสริมรายได้จากอาชีพหลัก คือ การทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และในระยะยาวจะช่วยให้ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น

(2) ผู้ผลิตหรือผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่ จะได้พัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งในด้านความรู้ทักษะและเทคโนโลยีในการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น อย่างต่อเนื่อง

(3) ผู้ผลิตหรือผู้ทำอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่จะได้รับการเชิดชูว่าเป็นบุคคลสำคัญที่ได้ช่วยสืบทอด และพัฒนามรดกทางด้านวัฒนธรรมในเรื่องการทอผ้าไหมมัดหมี่ ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

5.2 **ในด้านภาพรวมของประเทศ** การทำอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบทอย่างมีคุณภาพ จะให้ประโยชน์แก่ประเทศชาติในภาพรวมดังนี้

(1) เมื่อประชาชนในชนบทจำนวนมาก ผลิตผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพและทำเพื่อการค้าจะช่วยให้ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น ปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการกระจายรายได้ของประชาชนในชนบทอันเป็นปัญหาหลักอย่างหนึ่งของประเทศก็จะลดลง

(2) มรดกทางวัฒนธรรมในเรื่องการทอผ้าไหมมัดหมี่จะได้รับการสืบทอดอย่างเป็นระบบให้เจริญก้าวหน้าทั้งในแง่วิชาการ และคุณภาพการผลิต

(3) เมื่อมีการส่งผ้าไหมมัดหมี่ออกไปขาย ต่างประเทศมากขึ้น ก็จะเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงของประเทศไปสู่นานาชาติให้เป็นที่รู้จัก และยอมรับในศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ และจะเป็นผลให้คนในชาติเกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมอันดีงามเหล่านี้ด้วย

กิจกรรมการฝึกอบรม

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องทำกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. ร่วมอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสรุปร่วมกันในทุกหัวข้อ
2. ทำกิจกรรมต่อไปนี้ภายหลังการฝึกอบรมหน่วยที่ 1
   2.1 สรุปสาระสำคัญของเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและแหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่

2.2 อธิบายโดยสรุปเกี่ยวกับแนวนโยบายของภาครัฐ และเอกชนในการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

2.3 อธิบายเปรียบเทียบความเหมือน และความแตกต่างของกระบวนการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

2.4 อธิบายสรุปสภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

2.5 อธิบายสรุปความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

3. ให้ความร่วมมือในการให้ไปศึกษาดูงานแหล่งผลิตผ้าไหมและตลาดผ้าไหมมัดหมี่

การประเมินผล

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องทำสิ่งต่อไปนี้

1. ประเมินตนเองก่อนการฝึกอบรม หน่วยที่ 1 ตามแบบประเมินที่กำหนดให้

2. ประเมินตนเอง ภายหลังการฝึกอบรมหน่วยที่ 2 ตามแบบประเมินที่กำหนดให้

หน่วยที่ 2

การเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

<u>แนวคิดและหลักการ</u>

1. การที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้มีทักษะ ในการเตรียมไหมในเบื้องต้นในขอบข่ายต่อไปนี้ คือ การเลือกเส้นไหม การชั่ง ตวง วัด เกี่ยวกับเส้นไหมและผ้าไหมมัดหมี่ การกะปริมาณเส้นไหม และการฟอกเส้นไหมก็จะเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการผลิตหรือทอผ้าไหมมัดหมี่ และผ้าไหมชนิดอื่น ๆ ให้มีคุณภาพ

2. การเลือกเส้นไหมได้เหมาะสมกับการทำผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภทจะบังเกิดผลดีทั้งในด้านคุณภาพผลผลิตและผลตอบแทนในด้านราคาจำหน่ายที่คุ้มกับทุน

3. การที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถในการชั่ง ตวง วัดเกี่ยวกับเส้นไหมและผ้าไหมมัดหมี่ จะช่วยให้สามารถกำหนดปริมาณเส้นไหม ปริมาณสารเคมีที่เกี่ยวข้องกับการฟอก ย้อมสี และขนาดผ้าไหมมัดหมี่ได้ถูกต้องเหมาะสม ตามหลักสากลได้

4. การกะประมาณปริมาณเส้นไหมได้ใกล้เคียง กับปริมาณที่จะใช้จริงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดการประหยัดต้นทุนการผลิต

5. การฟอกไหมได้ดี และเหมาะสมจะเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้การย้อมสีไหมติดทนทานสม่ำเสมอ ซึ่งบ่งบอกถึงคุณภาพผ้าไหมมัดหมี่ทางหนึ่งด้วย

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถดังนี้

1. อธิบายขั้นตอนในการเตรียมไหมเบื้องต้น สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้

2. อธิบายวิธีการในการเลือกเส้นไหม และเลือกเส้นไหมให้เหมาะสมกับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภทได้
3. ชั่ง ตวง วัดเกี่ยวกับเส้นไหม และผ้าไหมมัดหมี่ได้ถูกต้อง
4. กะประมาณปริมาณเส้นไหมสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้
5. ฟอกไหมได้

หัวข้อเนื้อหาการฝึกอบรม

1. ขั้นตอนในการเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่
2. การเลือกเส้นไหมให้เหมาะสมกับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภท
   2.1 ประเภทของเส้นไหม
   2.2 การเลือกเส้นไหม
3. การชั่ง วัด ตวง เกี่ยวกับเส้นไหม และผ้าไหมมัดหมี่
   3.1 การชั่ง ตวง วัด เกี่ยวกับเส้นไหม
   3.2 การชั่ง ตวง วัด เกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่
4. การกะประมาณปริมาณเส้นไหมสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละครั้ง
   4.1 การกะประมาณปริมาณเส้นไหมที่เป็นเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนให้พอเหมาะกับฟืมและความยาวผืนผ้าที่จะทอเมื่อดูจากปอยไหมหรือเข็ดไหม
   4.2 การกะประมาณปริมาณเส้นไหมที่เป็นเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนให้พอเหมาะกับฟืมและความยาวผืนผ้าที่จะทอโดยวิธีการชั่ง
5. การฟอกไหม
   5.1 จุดประสงค์ของการฟอกไหม

5.2 วัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการฟอกไหม

5.3 วิธีการฟอกไหม

5.4 ข้อควรระมัดระวังในการฟอกไหม

กิจกรรมการฝึกอบรม

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องทำกิจกรรมต่อไปนี้

1. ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในหัวข้อต่าง ๆ

2. ร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อศึกษาเอกสารและอภิปรายหาข้อสรุปร่วมกันในประเด็นที่ว่า "ควรเลือกเส้นไหมชนิดใดทั้งเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนในการทำผ้าไหมมัดหมี่ต่อไปนี้ คือ ผ้าถุง ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าห่ม ผ้าปูโต๊ะ และผ้าหน้านาง"

3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องฝึกชั่ง ตวง วัด เกี่ยวกับเส้นไหม และผ้าไหมมัดหมี่ ตามใบงานที่กำหนดดังนี้

(1) ฝึกชั่ง ตวง วัด เส้นไหมในระบบพื้นบ้านและระบบสากลแล้วเปรียบเทียบจุดเด่นจุดด้อยทั้ง 2 ระบบ

(2) ฝึกชั่ง ตวง วัด ผ้าไหมมัดหมี่ในระบบพื้นบ้าน และระบบสากลแล้วเปรียบเทียบจุดเด่น จุดด้อย ทั้ง 2 ระบบ

(3) ฝึกชั่งและตวงสารเคมีที่ใช้ในการฟอก และย้อมสีในระบบสากล

4. ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะต้องฝึกปฏิบัติกะประมาณปริมาณเส้นไหมตามเงื่อนไขต่อไปนี้

4.1 ถ้าใช้ฟืม 45 หลบ ทอผ้าจำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร กว้างประมาณ 1 เมตร จงหาว่าจะใช้เส้นไหมที่เป็นเส้นไหมพุ่ง และเส้นไหมยืนอย่างละกี่ปอย เมื่อกำหนดให้

(1) ใช้ไหมน้อยที่เป็นไหมพื้นบ้านทั้งเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืน

(2) ใช้ไหมพื้นบ้านโดยเส้นไหมพุ่งเป็นไหมกลางและเส้นไหมยืนเป็นไหมน้อย

(3) ใช้ไหมโรงงานโดยทั้งเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนเป็นไหม 4

(4) ใช้เส้นไหมยืนเป็นไหมโรงงาน คือ ไหม 4 และเส้นไหมพุ่งเป็นไหมพื้นบ้านชนิดไหมกลาง

4.2 ถ้าใช้ฟืม 45 หลบ ทอผ้าจำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร กว้างประมาณ 1 เมตร จงหาว่าจะใช้เส้นไหมพุ่ง และเส้นไหมยืนอย่างละกี่กิโลกรัม เมื่อกำหนดให้

(1) ใช้ไหมน้อยที่เป็นไหมพื้นบ้านทั้งเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืน

(2) ใช้ไหมพื้นบ้านโดยเส้นไหมพุ่งเป็นไหมกลางและเส้นไหมยืนเป็นไหมน้อย

(3) ใช้ไหมโรงงานโดยทั้งเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนเป็นไหม 4

(4) ใช้ไหมโรงงานโดยเส้นไหมพุ่งเป็นไหม 6 และเส้นไหมยืนเป็นไหม 4

(5) ใช้ไหมโรงงานโดยเส้นไหมยืนเป็นไหมโรงงานที่เป็นไหม 4 และเส้นไหมพุ่งเป็นไหมพื้นบ้านชนิดไหมกลาง

5. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการฟอกไหม ตามขั้นตอนที่สาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง เป็นรายบุคคล โดยทำการฟอกคนละ 2 กิโลกรัม

6. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องตอบคำถามเกี่ยวกับการฟอกไหมภายหลังการฟอกไหมดังต่อไปนี้

(1) การฟอกไหมมีจุดประสงค์อะไร

(2) วัสดุและอุปกรณ์การฟอกไหมมีอะไรบ้าง

(3) การฟอกไหมมีวิธีการอย่างไร และท่านใช้ส่วนผสมอย่างไรบ้าง

(4) ท่านทราบได้อย่างไรว่าท่านฟอกไหมออกแล้ว

(5) จงสรุปขั้นตอนการฟอกไหมที่ท่านทำ

(6) ท่านคิดว่าอะไรเป็นข้อที่ควรระมัดระวังในการฟอกไหม เพราะเหตุใด

การประเมินผล

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องทำสิ่งต่อไปนี้

1. ประเมินตนเองก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 2 ตามแบบประเมินที่กำหนดให้
2. ประเมินตนเองภายหลังการฝึกอบรม หน่วยที่ 2 ตามแบบประเมินที่กำหนดให้

หน่วยที่ 3

การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

แนวคิดและหลักการ

1. การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้ดี จะเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่จะบ่งชี้คุณภาพของการทอผ้าไหมมัดหมี่

2. การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ เป็นงานหลักอันหนึ่งของการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่ทำต่อเนื่องจากการเตรียมไหมเบื้องต้นโดยงานหลักอันนี้จะเกี่ยวข้องกับงานย่อยต่างๆ อีกหลายประการ คือ การออกแบบลวดลาย การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอัก การค้นเส้นไหมพุ่ง การมัดหมี่ และการย้อมสี การแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสี การกรอเส้นไหมพุ่งที่มัดหมี่แล้ว เข้าอักหรือหลอดใหญ่ การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่จากอัก หรือหลอดใหญ่เข้าหลอดเล็กและการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง ทั้งนี้งานย่อยแต่ละงานก็จะมีงานย่อยๆ ลงไปอีกและมีเทคนิควิธีในการทำเฉพาะที่จะนำไปสู่การได้เส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่มีคุณภาพดี

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถดังนี้

1. อธิบายขั้นตอนของการเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้
2. ออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ได้
3. กรอเส้นไหมพุ่ง ภายหลังการฟอกแล้วเข้าอักได้ถูกต้องเหมาะสม

4. ค้นเส้นไหมพุ่ง สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ถูกต้องตามเงื่อนไขที่กำหนด
5. มัดหมี่และย้อมสีเส้นไหมพุ่งตามเงื่อนไขที่กำหนดได้
6. แกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสีครบตามเงื่อนไขที่กำหนดได้ถูกต้องและเหมาะสม
7. กรอเส้นไหมพุ่งที่ย้อมสีครบตามเงื่อนไขและได้แกะเชือกมัดหมี่ออกแล้วเข้าอักหรือหลอดใหญ่ได้ถูกต้องและเหมาะสม
8. กรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่หลังจากที่กรอเข้าอักหรือหลอดใหญ่เรียบร้อยแล้ว เข้าหลอดเล็กได้ถูกต้องและเหมาะสม
9. ต่อเส้นไหมพุ่งที่ขาดในช่วงการกรอเข้าอักภายหลังการฟอกไหมและในช่วงการกรอภายหลังการย้อมสีและแกะเชือกมัดหมี่แล้วได้ถูกต้องเหมาะสม
10. ร้อยหลอดเล็กที่กรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เสร็จแล้วเป็นพวงได้ถูกต้องตามลำดับ

หัวข้อเนื้อหาการฝึกอบรม

1. ขั้นตอนของการเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่
2. การออกแบบลวดลายการทอผ้าไหมมัดหมี่
   2.1 จุดประสงค์ของการออกแบบลวดลาย
   2.2 การออกแบบลวดลายโดยวิธีดั้งเดิม
      (1) การนับลำ
      (2) การลอกลาย

2.3 การออกแบบลวดลายบนกระดาษกราฟ

(1) การคำนวณลำ

(2) การวาดลวดลาย

(3) การระบายสี

3. การกรอเส้นไหมพุ่งภายหลังการฟอกและเข้าอักหรือหลอดใหญ่ และการต่อเส้นไหมพุ่ง เมื่อเส้นไหมพุ่งขาดขณะกรอ

3.1 จุดประสงค์ของการกรอ

3.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

3.3 วิธีการกรอ

3.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอ

3.5 การต่อเส้นไหมพุ่ง เมื่อเส้นไหมพุ่งขาดขณะกรอ

4. การค้นเส้นไหมพุ่ง

4.1 จุดประสงค์ของการค้นเส้นไหมพุ่ง

4.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

4.3 วิธีการค้นเส้นไหมพุ่ง

4.4 ข้อควรระมัดระวังในการค้นเส้นไหมพุ่ง

5. การมัดหมี่และการย้อมสี

5.1 จุดประสงค์ของการมัดหมี่และการย้อมสี

5.2 ขั้นตอนการมัดหมี่และการย้อมสี

5.3 การมัดหมี่

(1) วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

(2) วิธีการมัดหมี่

(3) ข้อควรระมัดระวังในการมัดหมี่

(4) การตรวจสอบความถูกต้องของลวดลายมัดหมี่

5.4 การย้อมสี

(1) สีและประเภทของสีที่ใช้ย้อม

(2) หลักการและวิธีการย้อมสี

(3) วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ย้อมสี

(4) วิธีการย้อมสีมัดหมี่

(5) ข้อควรระมัดระวังในการย้อมสี

6. การแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสี

6.1 จุดประสงค์ของการแกะเชือก

6.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

6.3 วิธีการแกะเชือกมัดหมี่

6.4 ข้อควรระมัดระวังในการแกะเชือกมัดหมี่

7. การกรอเส้นไหมพุ่งที่ย้อมสีครบตามเกณฑ์และได้แกะเชือกมัดหมี่ออกแล้วเข้าอักหรือหลอดใหญ่

7.1 จุดประสงค์ของการกรอ

7.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอ

7.3 วิธีการกรอ

7.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอ

7.5 การต่อเส้นไหมพุ่ง เมื่อเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ขาดขณะกรอ

8. การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ภายหลังจากที่กรอเข้าอักหรือหลอดใหญ่เรียบร้อยแล้วเข้าหลอดเล็ก

8.1 จุดประสงค์ของการกรอ

8.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอ

8.3 วิธีการกรอ

8.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอ

9. การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

9.1 จุดประสงค์ของการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

9.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

9.3 วิธีการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

9.4 ข้อควรระมัดระวังในการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

กิจกรรมการฝึกอบรม

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องทำกิจกรรมต่อไปนี้

1. ร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในทุกหัวข้อเรื่อง
2. สังเกตและซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ในทุกหัวข้อเรื่องที่วิทยากรสาธิตให้ดู
3. ฝึกปฏิบัติงานที่กำหนดให้

3.1 เรื่องการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ ให้ฝึกปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ให้ผู้เข้าฝึกอบรมออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่แบบดั้งเดิม โดยการลอกลายจากตัวอย่างผ้าลงบนกระดาษและระบายสีสันตามแบบที่เห็นในต้นแบบอย่างน้อย 5 ลวดลาย

(2) ให้ผู้เข้าฝึกอบรมออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่โดยลอกลายจากผ้าตัวอย่างที่ กำหนดให้ จำนวน 5 ผืน ลงบนกระดาษแล้วระบายสีให้ต่างไปจากต้นแบบ

(3) ให้ผู้เข้าฝึกอบรมออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่บนกระดาษกราฟ 5 ลวดลาย

3.2 การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอักภายหลังการฟอกแล้ว ให้ฝึกปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกกรอเส้นไหมพุ่งภายหลังการฟอกแล้วเข้าอักให้เหมาะสมอย่างน้อยคนละ 6 อัก

(2) ภายหลังการกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอักให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

(2.1) การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอักมีจุดประสงค์อะไร

(2.2) วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอักมีอะไรบ้าง

(2.3) วิธีการกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอักทำอย่างไร

(2.4) ข้อควรระมัดระวังในการกรอเส้นไหมพุ่งภายหลังการฟอกแล้วเข้าอักมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

(3) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกต่อเส้นไหมพุ่งที่ขาดอย่างน้อยคนละ 5 ครั้ง

3.3 เรื่องการค้นเส้นไหมพุ่งให้ฝึกปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมค้นเส้นไหมสำหรับการทำผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุงจำนวน 6 ผืน ซึ่งแต่ละผืนมีความยาว 2 เมตร กว้าง 1 เมตร ใช้ไหมพื้นบ้าน ชนิดไหมกลางและฟืมที่ใช้เป็นฟืม 45 หลบ ทั้งนี้โดยมีลวดลายของสีที่จะใช้ย้อม 2-3, 4-5 และมาก 5 สี ตามแบบที่กำหนดให้อย่างละ 1 ผืน ส่วนที่เหลือให้มีสี 2-3, 3-4 และ

มากกว่า 5 สีอย่างละ 1 ผืน ตามแบบที่คิดขึ้นเอง

(2) ภายหลังการค้นเส้นไหมพุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

(2.1) การค้นเส้นไหมพุ่งมีจุดประสงค์อะไร

(2.2) วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นเส้นไหมพุ่งมีอะไรบ้าง

(2.3) วิธีการค้นเส้นไหมพุ่งทำอย่างไร

(2.4) ข้อควรระมัดระวังในการค้นเส้นไหมพุ่งมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

3.4 เรื่องการมัดหมี่และการย้อมสี ให้ฝึกปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเส้นไหมพุ่งที่ค้นไว้สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุง จำนวน 6 ผืน ตามเงื่อนไขและแบบที่กำหนดพร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของลวดลายที่มัดก่อนย้อมสีด้วย ทั้งนี้โดยให้มัดและย้อมสีดังนี้

(1.1) มัดและย้อม 2-3 สี จำนวน 2 ผืน

(1.2) มัดและย้อม 4-5 สี จำนวน 2 ผืน

(1.3) มัดและย้อมมากกว่า 5 สี จำนวน 2 ผืน

(2) ภายหลังการมัดและย้อมสีเสร็จแล้ว ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ตอบคำถามต่อไปนี้

(2.1) การมัดและย้อมสีเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่มีจุดประสงค์อะไร

(2.2) การมัดและย้อมสีเส้นไหมพุ่งใช้วัสดุและอุปกรณ์อะไรบ้าง

(2.3) วิธีการมัดหมี่และย้อมสีเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ทำอย่างไรบ้าง

(2.4) การมัดหมี่และย้อมสีเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่มีข้อควรระมัดระวังอย่างไรบ้าง เพราะเหตุใด

3.5 เรื่องการแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสี ให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังที่ได้ย้อมสีครบตามเกณฑ์แล้วจากปอยหมี่หรือเส้นไหมพุ่งมัดหมี่และย้อมสี สำหรับทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุงจำนวน 6 ผืน

(2) เมื่อแกะปอยหมี่ที่จะทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 6 ผืน เสร็จแล้ว ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

(2.1) การแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสีครบถ้วนแล้วมีจุดประสงค์อะไรบ้าง

(2.2) วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการแกะเชือกมัดหมี่มีอะไรบ้าง

(2.3) วิธีการแกะเชือกมัดหมี่ทำอย่างไร

(2.4) การแกะเชือกมัดหมี่มีข้อควรระมัดระวังอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

3.6 เรื่องการกรอเส้นไหมพุ่งที่ย้อมสีครบตามเงื่อนไข และได้แกะเชือกมัดหมี่ออกแล้วเข้าอักหรือหลอดใหญ่ ให้ปฏิบัติสิ่งต่อไปนี้

(1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกรอเส้นไหมพุ่งที่ย้อมสีครบตามเกณฑ์และได้แกะเชือกมัดหมี่ออกแล้วเข้าอักหรือหลอดใหญ่ให้พอเหมาะ โดยให้กรอออกเพียง 1 ผืน หรือ 1 ปอยหมี่ ส่วนที่เหลืออีก 5 ปอย ให้เก็บไว้กรอเป็นช่วง ๆ เมื่อทอเสร็จแต่ละผืน

(2) เมื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมกรอเส้นไหมพุ่งที่ย้อมสีซึ่งได้แกะเชือกมัดหมี่ออกแล้วเข้าอักหรือหลอดใหญ่ครบ 1 ปอยหรือ 1 ผืน ให้ตอบคำถามต่อไปนี้

(2.1) การกรอเส้นไหมพุ่งที่ย้อมสีตามเกณฑ์และได้แกะเชือกมัดหมี่ออกแล้วเข้าอักหรือหลอดใหญ่มีจุดประสงค์อะไร

(2.2) วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าอักหรือหลอดใหญ่มีอะไรบ้าง

(2.3) วิธีการกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ดังกล่าวเข้าอักหรือหลอดใหญ่ทำอย่างไร

(2.4) การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ดังกล่าวเข้าอักหรือหลอดใหญ่มีข้อควรระมัดระวัง อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

(3) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ฝึกต่อเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ที่ขาด คนละ 5 ครั้ง

3.7 เรื่องการกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ภายหลังการกรอเข้าอักหรือหลอดใหญ่เข้าหลอดเล็ก ให้ฝึกปฏิบัติสิ่งต่อไปนี้

(1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ภายหลังการกรอเข้าอักหรือหลอดใหญ่ แล้วเข้าหลอดเล็กให้พอเหมาะจนหมด จำนวน 1 ผืน สำหรับส่วนที่เหลืออีก 5 ผืน ให้เก็บไว้กรอเป็นช่วง ๆ เมื่อต้องการทอผืนต่อไป

(2) เมื่อกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าอักหลอดเล็กครบ จำนวน 1 ผืน แล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

(2.1) การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็กมีจุดประสงค์อะไร

(2.2) วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็กมีอะไรบ้าง

(2.3) วิธีการกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็กทำอย่างไรบ้าง

(2.4) ข้อควรระมัดระวังในการกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่หมี่เข้าหลอดเล็กมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

3.8 เรื่องการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง ให้ฝึกปฏิบัติสิ่งต่อไปนี้

(1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร้อยหลอดเล็กจากที่กรอได้จากอักหรือหลอดใหญ่ตามลำดับจนครบทุกหลอดในจำนวน 1 ผืน สำหรับส่วนที่เหลืออีก 5 ผืน เมื่อกรอเข้าหลอดเล็กแล้วก็ให้เก็บไว้ร้อยเป็นช่วง ๆ ภายหลังการกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่สำหรับการทอในผืนต่อ ๆ ไป

(2) เมื่อผู้เข้าฝึกอบรมร้อยหลอดเล็กเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ ในจำนวน 1 ผืนเสร็จแล้วให้ตอบคำถามต่อไปนี้

(2.1) การร้อยหลอดเล็กของเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เป็นพวง มีจุดประสงค์อะไรบ้าง

(2.2) วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการร้อยหลอดเล็กเส้นไหมพุ่งมีจุดประสงค์อะไรบ้าง

(2.3) วิธีการร้อยหลอดเล็กเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ทำอย่างไร

(2.4) ข้อควรระมัดระวังในการร้อยหลอดเล็กเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เป็นพวงมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

การประเมินผล

ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะต้องทำสิ่งต่อไปนี้

1. ประเมินตนเอง ก่อนการฝึกอบรม หน่วยที่ 3 ตามแบบประเมินที่กำหนด ร่วมกับผู้ให้การฝึกอบรม
2. ประเมินตนเอง ภายหลังการฝึกอบรมหน่วยที่ 3 ตามแบบประเมินที่กำหนดร่วมกับผู้ให้การฝึกอบรม

หน่วยที่ 4

การเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

แนวคิดและหลักการ

1. การเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้ดีเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะบ่งชี้ถึงคุณภาพของผ้าไหมมัดหมี่

2. การเตรียมเส้นไหมยืน เป็นงานหลักที่สำคัญอันหนึ่งในการทอผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งทำต่อจากการเตรียมไหมเบื้องต้น และเกี่ยวข้องกับงานย่อยอีกหลายงาน ได้แก่ การย้อมสีเส้นไหมยืน การลงแป้งเส้นไหมยืน การกระตุกและตากเส้นไหมยืน การกรอเส้นไหมยืนภายหลังการลงแป้งและกระตุกตากแห้งแล้ว การค้นเส้นไหมยืน การม้วนเส้นไหมยืน การนำเส้นไหมยืนสอดฟันฟืมหรือร้อยฟันฟืม การเตรียมกี่ การเก็บและการถักตะกอหรือการร้อยตะกอ และการตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืน ทั้งนี้โดยงานย่อยเหล่านี้ จะมีงานย่อย ๆ ลงไปอีก ซึ่งมีเทคนิควิธีการทำเฉพาะที่จะนำไปสู่การได้เส้นไหมยืนที่มีคุณภาพและพร้อมที่จะทอเป็นผืนผ้าได้

3. การเตรียมเส้นไหมยืนของผ้าไหมมัดหมี่ อาจทำได้ทั้งก่อนและหลังการเตรียมเส้นไหมพุ่ง แต่ถ้าทำหลังการเตรียมเส้นไหมพุ่งจะมีความสะดวกกว่า เพราะเมื่อเตรียมเสร็จก็จะทอเป็นผืนผ้าต่อไปได้เลย ในทางตรงข้ามถ้าเตรียมเส้นไหมยืนก่อนต้องรอให้เส้นไหมพุ่งเสร็จจึงจะทำการทอได้ ซึ่งขณะรอนั้นเส้นไหมยืนจะอยู่ในกี่ทอผ้า ซึ่งจะมีความยุ่งยากในการเก็บรักษามากกว่าการเก็บรักษาเส้นไหมพุ่งมัดหมี่

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถดังนี้

1. อธิบายขั้นตอนของการเตรียมเส้นไหมสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้
2. ย้อมสีเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. นำเส้นไหมยืนภายหลังการย้อมสีแล้วลงแป้งหรือชุบน้ำแป้งหรือน้ำข้าวได้พอเหมาะ
4. กระตุกและตากเส้นไหมยืนภายหลังการลงแป้งหรือชุบน้ำแป้งหรือน้ำข้าว ได้ถูกต้องเหมาะสม
5. กรอเส้นไหมยืนภายหลังการลงแป้ง หรือชุบน้ำแป้งหรือน้ำข้าว และกระตุกตากแห้งแล้วเข้าอักได้ถูกต้องเหมาะสม
6. ต่อเส้นไหมยืนเมื่อเส้นไหมยืนขาดในขณะที่กรอได้ถูกต้องและเหมะสม
7. ค้นเส้นไหมยืนที่จะใช้สำหรับทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ถูกต้องตามที่กำหนด
8. ม้วนเส้นไหมยืนได้ถูกต้องเหมาะสม
9. นำเส้นไหมยืนที่ม้วนแล้วไปสอดฟันฟืมหรือร้อยฟันฟืมได้ถูกต้อง
10. เตรียมกี่ได้ถูกต้องและเหมาะสม
11. เก็บและถักตะกอหรือร้อยตะกอได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด
12. ตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืนได้

หัวข้อเนื้อหาการฝึกอบรม

1. ขั้นตอนการเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่
2. การย้อมสีเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่
   - 2.1 จุดประสงค์ของการย้อมสีเส้นไหมยืน
   - 2.2 การเลือกและการกำหนดสีของเส้นไหมยืน
   - 2.3 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการย้อมสี
   - 2.4 วิธีการย้อมสีเส้นไหมยืน
   - 2.5 ข้อควรระมัดระวังในการย้อมสีเส้นไหมยืน
3. การนำเส้นไหมยืนหลังการย้อมสีแล้วไปลงแป้ง (ชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว)
   - 3.1 จุดประสงค์ของการนำเส้นไหมยืนไปลงแป้ง
   - 3.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้
   - 3.3 วิธีการนำเส้นไหมยืนลงแป้ง
   - 3.4 ข้อควรระมัดระวังในการนำเส้นไหมยืนไปลงแป้ง
4. การกระตุกและตากเส้นไหมยืน
   - 4.1 จุดประสงค์ของการกระตุกและตากเส้นไหมยืน
   - 4.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้
   - 4.3 วิธีการกระตุกและตามเส้นไหมยืน
   - 4.4 ข้อควรระมัดระวังในการกระตุกและตากเส้นไหมยืน
5. การกรอเส้นไหมยืนภายหลังการลงแป้ง (น้ำแป้ง/น้ำข้าว) และกระตุกตากแห้งแล้วเข้าอัก
   - 5.1 จุดประสงค์ของการกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก
   - 5.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

5.3 วิธีการกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก

5.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก

5.5 การต่อเส้นไหมยืนเมื่อเส้นไหมยืนขาดในขณะที่กรอ

6. การค้นเส้นไหมยืน

6.1 จุดประสงค์ของการค้นเส้นไหมยืน

6.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

6.3 วิธีการค้นเส้นไหมยืน

6.4 ข้อควรระมัดระวังในการค้นเส้นไหมยืน

7. การม้วนเส้นไหมยืน

7.1 จุดประสงค์ของการม้วนเส้นไหมยืน

7.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

7.3 วิธีการม้วนเส้นไหมยืน

7.4 ข้อควรระมัดระวังในการม้วนเส้นไหมยืน

8. การสอดฟันฟืมหรือการร้อยฟันฟืม

8.1 จุดประสงค์ของการสอดฟันฟืมหรือร้อยฟันฟืม

8.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

8.3 วิธีสอดฟันฟืมหรือร้อยฟันฟืม

8.4 ข้อควรระมัดระวังในการสอดฟันฟืมหรือร้อยฟันฟืม

9. การเตรียมกี่

9.1 จุดประสงค์ของการเตรียมกี่

9.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

9.3 ข้อควรระมัดระวังในการเตรียมกี่

10. การเก็บและการถักหรือร้อยตะกอ

10.1 จุดประสงค์ของการเก็บและถักตะกอ

10.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

10.3 วิธีการเก็บและถักตะกอ

10.4 ข้อควรระมัดระวังในการถักตะกอ

11. การตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืน

1.1 จุดประสงค์ของการตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืน

1.2 วิธีการตรวจสอบ

กิจกรรมการฝึกอบรม

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องทำกิจกรรมต่อไปนี้

1. ร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในทุกหัวข้อกับวิทยากร
2. สังเกตและซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ในทุกเรื่องที่วิทยากรสาธิตให้ดู
3. ร่วมกันสรุปสาระสำคัญในทุกเรื่อง
4. ฝึกปฏิบัติการในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้

4.1 เรื่องการย้อมสีเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติการย้อมสีเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุง จำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร กว้าง 1 เมตร โดยใช้ฟืม 45 หลบ และใช้ไหมโรงงานชนิดไหม 4 โดยเลือกสีให้เหมาะสม

(2) เมื่อปฏิบัติการย้อมสีเสร็จแล้ว ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

(2.1) การย้อมสีเส้นไหมยืนมีจุดประสงค์อะไร

(2.2) ท่านมีหลักการเลือก/กำหนดสีเส้นไหมยืนอย่างไร

(2.3) วัสดุและอุปกรณ์ในการย้อมสีเส้นไหมยืนมีอะไรบ้าง

(2.4) ท่านมีวิธีการย้อมสีเส้นไหมยืนอย่างไร

(2.5) ข้อควรระมัดระวังในการย้อมสีเส้นไหมยืนมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

4.2 เรื่องการเตรียมเส้นไหมยืนภายหลังการย้อมสีแล้วไปลงแป้ง (น้ำแป้ง/น้ำข้าว)

(1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเส้นไหมยืนที่ได้ย้อมสีแล้วสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุง จำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร ไปลงแป้งให้ได้เส้นไหมยืนที่มีความเหมาะสมสำหรับการนำไปทอ

(2) เมื่อปฏิบัติการนำเส้นไหมยืนไปลงแป้งเสร็จแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อคำถามต่อไปนี้

(2.1) การนำเส้นไหมยืนไปลงแป้งมีจุดประสงค์อะไร

(2.2) วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการนำเส้นไหมยืนไปลงแป้งมีอะไรบ้าง

(2.3) วิธีการนำเส้นไหมยืนไปลงแป้งทำอย่างไร

(2.4) ข้อควรระมัดระวังในการนำเส้นไหมยืนลงแป้งมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

4.3 เรื่องการกระตุกและตากเส้นไหมยืน

(1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเส้นไหมยืนสำหรับการที่จะทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร ที่ได้รับการลงแป้งแล้วไปกระตุกและตากในที่ที่เหมาะสม

(2) เมื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้กระตุกและตากเส้นไหมยืนแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

(2.1) การกระตุกและตากเส้นไหมยืนภายหลังการลงแป้งแล้วมีจุดประสงค์อะไร

(2.2) วัสดุแหละอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการนำเส้นไหมยืนที่ลงแป้งแล้วมีจุดประสงค์อะไร

(2.3) วิธีการกระตุกและตากเส้นไหมยืนลงแป้งแล้วทำอย่างไร

(2.4) ข้อควรระมัดระวังในการกระตุกและตากเส้นไหมยืนภายหลังการลงแป้งแล้วมีจุดประสงค์อะไรเพราะเหตุใด

4.4 เรื่องการกรอเส้นไหมยืนภายหลังการกระตุกและตากแห้งแล้วเข้าอัก

(1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกรอเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร ที่ได้รับการกระตุกและตากแห้งแล้วเข้าอักอย่างน้อย 4 อักและฝึกต่อเส้นไหมยืน เมื่อเส้นไหมยืนขาดขณะกรอคนละ 5 ครั้ง

(2) เมื่อกรอเส้นไหมยืนที่ได้รับการกระตุกและตากแห้งเข้าอักเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อคำถามต่อไปนี้

(2.1) การกรอเส้นไหมยืนที่ผ่านการกระตุกและตากแห้งแล้วมีจุดประสงค์อะไร

(2.2) วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอเส้นไหมยืนที่ผ่านการกระตุกและตากแห้งแล้วมีอะไรบ้าง

(2.3) วิธีการกรอเส้นไหมยืนที่ผ่านการกระตุกและตากแห้งแล้วทำอย่างไร

(2.4) ข้อควรระมัดระวังในการกรอเส้นไหมยืนภายหลักการกระตุกและตากแห้งแล้วเข้าอักมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

4.5 เรื่องการค้นเส้นไหมยืน

(1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกต่อเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุงมีความยาว 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร กว้าง 1 เมตร ใช้ฟืม 45 หลบ และไหมโรงงานชนิดไหม 4

(2) เมื่อค้นเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่เสร็จแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถมต่อไปนี้

(2.1) การค้นเส้นไหมยืนมีจุดประสงค์อะไร

(2.2) วัสดุและอุปกรณ์ในการค้นเส้นไหมยืนมีอะไรบ้าง

(2.3) วิธีการค้นเส้นไหมยืนทำอย่างไร

(2.4) ข้อควรระมัดระวังในการค้นเส้นไหมยืนมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

4.6 เรื่องการม้วนเส้นไหมยืน

(1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเส้นไหมยืนที่ทำการค้นแล้วสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุง จำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร ไปม้วน

(2) เมื่อม้วนเส้นไหมยืนเสร็จแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

(2.1) การม้วนเส้นไหมยืนมีจุดประสงค์อะไร

(2.2) วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการม้วนเส้นไหมยืนมีอะไรบ้าง

(2.3) วิธีการม้วนเส้นไหมยืนทำอย่างไร

(2.4) ข้อควรระมัดระวังในการม้วนเส้นไหมยืนมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

4.7 เรื่องการสอดฟันฟืมหรือการร้อยฟันฟืม

(1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเส้นไหมยืนที่จะใช้สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร ซึ่งได้รับการม้วนเรียบร้อยแล้วไปสอดฟันฟืม

(2) เมื่อนำเส้นไหมยืนสอดฟันฟืมเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

(2.1) การนำเส้นไหมยืนสอดฟันฟืมมีจุดประสงค์อะไร

(2.2) วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการนำเส้นไหมยืนไปสอดฟันฟืมมีอะไรบ้าง

(2.3) ท่านมีวิธีการสอดฟันฟืมอย่างไรบ้าง

(2.4) การนำเส้นไหมยืนสอดฟันฟืมมีข้อควรระมัดระวังอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

4.8 เรื่องการเตรียมกี่

(1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติการเตรียมกี่ สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้เรียบร้อย โดยในกี่นั้นจะเป็นการนำเส้นไหมยืนที่สอดฟันฟืมเรียบร้อยแล้วขึ้นกี่ ทำการชิง มัดหรือประกอบส่วนต่าง ๆ ให้เหมาะสม

(2) เมื่อเตรียมกี่เรียบร้อยแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

(2.1) การเตรียมกี่มีจุดประสงค์อะไร

(2.2) วัสดุและอุปกรณ์ในการเตรียมกี่มีอะไรบ้าง

(2.3) ท่านมีวิธีการในการเตรียมกี่อย่างไรบ้าง

(2.4) การเตรียมกี่มีข้อควรระมัดระวังอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

4.9 เรื่องการเก็บและถักตะกอหรือการร้อยตะกอและการตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืน

(1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติการเก็บและถักตะกอ 3 ตะกอ สำหรับฟืม 45 หลบ ที่จะใช้ทอผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 6 ผืน ซึ่งได้รับการนำเส้นไหมยืนสอดฟันฟืม และนำขึ้นกี่เรียบร้อยแล้ว

(2) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืนภายหลังการเก็บและถักตะกอเรียบร้อยแล้ว

(3) เมื่อถักตะกอ 3 ตะกอ สำหรับฟืม 45 หลบ ที่จะใช้ทอผ้าไหมมัดหมี่เรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

(3.1) การเก็บและถักตะกอมีจุดประสงค์อะไร

(3.2) วัสดุและอุปกรณ์ในการเก็บและถักตะกอมีอะไรบ้าง

(3.3) การเก็บและถักตะกอท่านดำเนินการอย่างไรบ้าง

(3.4) ข้อควรระมัดระวังในการเก็บและถักตะกอมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

การประเมินผล

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องทำสิ่งต่อไปนี้

1. ประเมินตนเองก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 4 ตามแบบประเมินที่กำหนดให้ร่วมกับผู้ให้การฝึกอบรม

2. ประเมินตนเองภายหลังการฝึกอบรมหน่วยที่ 4 ตามแบบประเมินที่กำหนดให้ร่วมกับผู้ให้การฝึกอบรม

หน่วยที่ 5
การทอเป็นผืนผ้า

แนวคิดและหลักการ

1. การทอเป็นผืนผ้าเป็นงานหลักอันหนึ่งของการทอผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งทำภายหลังจากได้เตรียมเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนเรียบร้อยแล้ว และการทำงานหลักอันนี้ก็จะช่วยให้ได้ผ้าไหมมัดหมี่ตามที่ต้องการ

2. การทอเป็นผืนผ้าสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่จะเกี่ยวข้องกับงานย่อยต่างๆ หลายงานด้วยกันได้แก่ การเตรียมกี่ก่อนทอ การนำหลอดเส้นไหมพุ่งใส่กระสวย การเหยียบตะกอ การพุ่งกระสวย การจัดลวดลายและริมขอบผ้า การกระแทกฟืม การขึงหน้าผ้าขณะทอให้ตึง การต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งในกรณีที่เส้นไหมยืน และเส้นไหมพุ่งขาดขณะทอ การปรับและปล่อยเส้นไหมยืน การหวีเส้นไหมและการเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอ ทั้งนี้งานย่อยเหล่านี้จะมีงานย่อยๆ ลงไปอีก และมีเทคนิควิธีการเฉพาะที่จะทำให้ได้ผ้าไหมมัดหมี่เป็นผืนผ้า ที่มีเนื้อผ้าแน่น เรียบและสวยงาม อันเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงคุณภาพของผ้าไหมมัดหมี่อีกทางหนึ่ง

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถดังนี้

1. อธิบายขั้นตอนของการทอเป็นผืนผ้าได้
2. เตรียมกี่ก่อนทอผ้าไหมมัดหมี่ได้
3. นำหลอดเส้นไหมพุ่งใส่กระสวยได้ถูกต้อง
4. เหยียบตะกอสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ได้
5. พุ่งกระสวยขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ถูกต้องและเหมาะสม

6. จัดลวดลายและริมขอบผ้าไหมมัดหมี่ในขณะทอได้ถูกต้องและเหมาะสม
7. กระแทกฟืมในขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ถูกต้องและเหมาะสม
8. ชิงหน้าผ้าในขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ให้ตึงได้พอเหมาะ
9. ต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งในกรณีที่เส้นไหมยืนหรือเส้นไหมพุ่งขาดขณะที่ทอได้
10. ปรับและปล่อยเส้นไหมยืนขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ ได้เหมาะสมที่จะทำให้เนื้อผ้าที่ทอเท่ากันและสม่ำเสมอ
11. เก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอได้ถูกต้องและเหมาะสม

หัวข้อเนื้อหาการฝึกอบรม

1. ขั้นตอนการทอเป็นผืนผ้า
2. การเตรียมกี่ก่อนทอผ้าไหมมัดหมี่
   2.1 จุดประสงค์ของการเตรียมกี่ก่อนทอ
   2.2 วิธีการเตรียมกี่ก่อนทอ
   2.3 ข้อควรระมัดระวังในการเตรียมกี่ก่อนทอ
3. การนำหลอดเส้นไหมพุ่งใส่กระสวย
   3.1 จุดประสงค์ของการนำหลอดพุ่งใส่กระสวย
   3.2 วิธีการนำหลอดพุ่งใส่กระสวย
   3.3 ข้อควรระมัดระวังในการนำหลอดพุ่งใส่กระสวย
4. การเหยียบตะกอขณะทอผ้าไหมมัดหมี่
   4.1 จุดประสงค์ของการการเหยียบตะกอ
   4.2 วิธีการเหยียบตะกอ
   4.3 ข้อควรระมัดระวังในการเหยียบตะกอ

5. การพุ่งกระสวยขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

5.1 จุดประสงค์ของการการพุ่งกระสวย

5.2 วิธีการพุ่งกระสวย

5.3 ข้อควรระมัดระวังในการพุ่งกระสวย

6. การจัดลวดลายและริมขอบผ้าไหมมัดหมี่ขณะที่ทอ

6.1 จุดประสงค์ของการจัดลวดลายและริมขอบผ้า

6.2 วิธีการจัดลวดลายและริมขอบผ้า

6.3 ข้อควรระมัดระวังในการจัดลวดลายและริมของผ้า

7. การกระแทกฟืมขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

7.1 จุดประสงค์ของการกระแทกฟืม

7.2 วิธีการกระแทกฟืม

7.3 ข้อควรระมัดระวังในการกระแทกฟืม

8. การชิงหน้าผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

8.1 จุดประสงค์ของการชิงหน้าผ้า

8.2 วิธีการและอุปกรณ์ที่ใช้ในการชิงหน้าผ้า

8.3 ข้อควรระมัดระวังในการชิงหน้าผ้า

9. การต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งในกรณีที่เส้นไหมยืนหรือเส้นไหมพุ่งขาดขณะทอผ้าไหมมัดหมี่

9.1 สาเหตุที่ทำให้เส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งขาดขณะทอ

9.2 วิธีการต่อเส้นไหมยืนหรือเส้นไหมพุ่ง เมื่อเส้นไหมยืนหรือเส้นไหมพุ่งขาด

10. การปรับและปล่อยเส้นไหมยืน

10.1 สาเหตุที่จะต้องปรับและปล่อยเส้นไหมยืน

10.2 วิธีการปรับและปล่อยเส้นไหมยืน

11. การหวีเส้นไหมยืน

11.1 จุดประสงค์ของการหวีเส้นไหมยืน

11.2 วิธีการหวีเส้นไหมยืนให้เหมาะสม

12. การเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอ

12.1 จุดประสงค์ของการเก็บกี่

12.2 วิธีการเก็บกี่

12.3 ข้อควรระมัดระวังในการเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอ

กิจกรรมการฝึกอบรม

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องทำกิจกรรมต่อไปนี้

1. ร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในทุกหัวข้อ
2. สังเกตและซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากการที่วิทยากรสาธิตให้ดู
3. ร่วมสรุปสาระสำคัญในทุกหัวข้อ
4. ให้ฝึกปฏิบัติในเรื่องต่อไปนี้

4.1 ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นผ้าถุง คนละ ๑ ผืน จากที่ได้เตรียมเส้นไหมพุ่งและเส้นไหมยืนไว้เรียบร้อยแล้วในหน่วยที่ 3 และหน่วยที่ 4

4.2 เมื่อทอผ้าไหมมัดหมี่เสร็จทั้ง 6 ผืน แล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามในหัวข้อต่อไปนี้

4.2.1 การเตรียมกี่ก่อนทอผ้าไหมมัดหมี่ มีคำถามดังนี้

(1) การเตรียมกี่ก่อนทอมีจุดประสงค์อะไรบ้าง

(2) ท่านดำเนินการกตรียมกี่ก่อนทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างไรบ้าง

(3) ข้อควรระมัดระวังในการเตรียมกี่ก่อนทอผ้าไหมมัดหมี่มีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

4.2.2 การนำหลอดพุ่งใส่กระสวย มีคำถามดังนี้

(1) การนำหลอดพุ่งใส่กระสวยมีจุดประสงค์อะไรบ้าง

(2) ท่านดำเนินการนำหลอดพุ่งใส่กระสวยอย่างไรบ้าง

(3) ข้อควรระมัดระวังในการนำหลอดพุ่งใส่กระสวยมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

4.2.3 การเหยียบตะกอขณะทอผ้าไหมมัดหมี่มีคำถามดังนี้

(1) การเหยียบตะกอขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ มีจุดประสงค์อะไรบ้าง

(2) ท่านดำเนินการเหยียบตะกออย่างไรบ้าง

(3) ข้อควรระมัดระวังในการเหยียบตะกอมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

4.2.4 การพุ่งกระสวยขณะทอผ้าไหมมัดหมี่มีคำถามดังนี้

(1) การพุ่งกระสวยในการทอผ้าไหมมัดหมี่มีจุดประสงค์อย่างไรบ้าง

(2) ท่านดำเนินการพุ่งกระสวยขณะทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างไรบ้าง

(3) ข้อควรระมัดระวังในการพุ่งกระสวยขณะทอผ้าไหมมัดหมี่มีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

4.2.5 การจัดลวดลายและริมขอบผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ มีคำถามดังนี้

(1) การจัดลวดลายและริมขอบผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ มีจุดประสงค์อะไรบ้าง

(2) ท่านดำเนินการจัดลวดลายและะริมขอบผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างไร

(3) ข้อควรระมัดระวังในการจัดลวดลายและริมขอบผ้าขณะที่ทอผ้าไหมมัดหมี่ มีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

4.2.6 การกระแทกฟืมขณะทอผ้าไหมมัดหมี่มีคำถามดังนี้

(1) การกระแทกฟืมขณะทอผ้าไหมมัดหมี่มีจุดประสงค์อะไร

(2) ท่านดำเนินการกระแทกฟืมในการทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างไรบ้าง

(3) ข้อควรระมัดระวังในการกระแทกฟืมในขณะทอผ้าไหมมัดหมี่มีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

4.2.7 การชิงหน้าผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่มีคำถามดังนี้

(1) การชิงหน้าผ้ามีจุดประสงค์อะไรบ้าง

(2) ท่านดำเนินการชิงหน้าผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างไรบ้าง

(3) ข้อควรระมัดระวังในการชิงหน้าผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่มีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

4.2.8 การต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งในกรณีที่เส้นไหมยืนหรือไหมพุ่งขาดขณะทอผ้าไหมมัดหมี่มีคำถามดังนี้

(1) การที่เส้นไหมยืนหรือเส้นไหมพุ่งขาดขณะทอเนื่องมาจากสาเหตุอะไร

(2) เมื่อเส้นไหมยืนหรือเส้นไหมพุ่งขาดขณะทอผ้าไหมมัดหมี่ท่านมีวิธีการในการต่อเส้นไหมดังกล่าวอย่างไร

4.2.9 การปรับและปล่อยเส้นไหมยืนมีคำถามดังนี้

(1) สาเหตุอะไรที่ท่านต้องปรับและปล่อยเส้นไหมยืน

(2) ท่านดำเนินการปรับและปล่อยเส้นไหมยืนอย่างไรจึงจะทำให้การทอผ้าได้สม่ำเสมอ

4.2.10 การหวีเส้นไหมยืนมีคำถามดังนี้

(1) การหวีเส้นไหมยืนมีจุดประสงค์อะไรบ้าง

(2) ท่านมีวิธีการหวีเส้นไหมยืนอย่างไรบ้าง

4.2.11 การเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักทอ มีคำถามดังนี้

(1) การเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอมีจุดประสงค์อะไร

(2) ท่านดำเนินการเก็บกี่เมื่อท่านหยุดพักการทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างไร

(3) การเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอมีข้อควรระมัดระวังอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

การประเมินผล

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องทำสิ่งต่อไปนี้

1. ประเมินตนเองก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 5 ในแบบประเมินที่กำหนดให้ร่วมกับผู้ให้การฝึกอบรม

2. ประเมินตนเองภายหลังการฝึกอบรมหน่วยที่ 5 ในแบบประเมินที่กำหนดให้ร่วมกับผู้ให้การฝึกอบรม

ใบงานประกอบการฝึกอบรมหน่วยที่ 4

เรื่อง การนำเส้นไหมยืนภายหลังการย้อมสีแล้วไปลงแป้ง(ชุบน้ำแป้ง/น้ำข้าว)

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเส้นไหมยืนที่ย้อมสีแล้วสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ชนิดผ้าถุง จำนวน 6 ผืน ๆ ละ 2 เมตร ไปลงแป้ง ให้ได้เส้นไหมที่มีความเหมาะสมสำหรับการนำไปทอ

2. เมื่อปฏิบัติการนำเส้นไหมยืนไปลงแป้ง เสร็จแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

2.1 การนำเส้นไหมยืนไปลงแป้งมีจุดประสงค์อะไร

2.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการนำเส้นไหมยืนไปลงแป้งมีอะไรบ้าง

2.3 วิธีการนำเส้นไหมยืนไปลงแป้งทำอย่างไร

2.4 ข้อควรระมัดระวังในการนำเส้นไหมยืนไปลงแป้งมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

หน่วยที่ 6

การจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

แนวคิดและหลักการ

1. การจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่เป็นกระบวนการ ที่จะช่วยให้ผู้ผลิตหรือทอผ้าไหมมัดหมี่ ผลิตผ้าไหมมัดหมี่ ได้ทั้งปริมาณ และคุณภาพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

2. การจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่จะครอบคลุมในเรื่องที่สำคัญต่างๆ ได้แก่ ความหมายความสำคัญของการจัดการ และการตลาด กระบวนการจัดการและการตลาด การวางแผนการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ การเตรียมปัจจัยการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ การดำเนินการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ การประเมินมาตรฐานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ การทำบัญชีค่าใช้จ่าย การกำหนดราคาในการขาย การทำบัญชีการขาย การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย และการหาตลาดและการขยายตลาดซึ่งการที่ประชาชนในชนบท มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในเรื่องดังกล่าวนี้จะเป็นปัจจัย ที่จะช่วยให้ผลิตหรือทอผ้าไหมมัดหมี่เพื่อการค้าได้

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถดังนี้

1. อธิบายความหมาย ความสำคัญของการจัดการ และการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ได้
2. อธิบายกระบวนการของการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ได้
3. วางแผนการผลิต/ทอผ้าไหมมัดหมี่ ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้

4. อธิบายวิธีการเตรียมปัจจัยการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ตามเงื่อนไขที่กำหนดให้ได้
5. อธิบายวิธีการจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้
6. ประเมินมาตรฐานการผลิต/ผลผลิตผ้าไหมมัดหมี่ได้
7. ทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้
8. กำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่ ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้
9. ทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่ ตามเงื่อนไหมที่กำหนดได้
10. อธิบายวิธีการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ได้
11. อธิบายวิธีการหาตลาดและการขยายตลาดผ้าไหมมัดหมี่ได้

หัวข้อเนื้อหาการฝึกอบรม

1. ความหมาย ความสำคัญ ของการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่
2. กระบวนการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่
3. การวางแผนการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่
   3.1 จุดประสงค์ของการวางแผนการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่
   3.2 วิธีการวางแผนการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่
4. การเตรียมปัจจัยการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่
   4.1 จุดประสงค์ของการเตรียมปัจจัยการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่

4.2 วิธีการเตรียมปัจจัยการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) การเตรียมการด้านวัสดุอุปกรณ์

(2) การเตรียมการด้านบุคลากร

(3) การเตรียมการด้านงบประมาณ

5. การจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

5.1 จุดประสงค์ของการจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

5.2 รูปแบบและทางเลือกในการดำเนินการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

5.3 การประสานงานและการมอบหมายงานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

5.4 การติดตามผลการดำเนินการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

6. การประเมินมาตรฐานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

6.1 จุดประสงค์ของการประเมินมาตรฐานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

6.2 วิธีการประเมินมาตรฐานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) การประเมินลักษณะทางกายภาพ

(2) การประเมินลักษณะทางเคมี

(3) การประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานการส่งออกของกระทรวงพาณิชย์

7. การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่

7.1 จุดประสงค์ของการทำบัญชีในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

7.2 วิธีการทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างง่าย

8. การกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่

8.1 จุดประสงค์ของการกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่

8.2 วิธีการกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่

9. การทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่

9.1 จุดประสงค์ของการทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่

9.2 วิธีการทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่อย่างง่าย

10. การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย

10.1 จุดประสงค์ของการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่

10.2 วิธีการในการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่

11. การหาตลาดและการขยายตลาดผ้าไหมมัดหมี่

11.1 จุดประสงค์ของการหาตลาดและการขยายตลาดผ้าไหมมัดหมี่

11.2 วิธีการหาตลาดและการขยายตลาดผ้าไหมมัดหมี่

กิจกรรมการฝึกอบรม

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องทำกิจกรรมต่อไปนี้

1. ร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในทุกหัวข้อกับวิทยากร

2. ร่วมกันสรุปสาระสำคัญในแต่ละหัวข้อ

3. ทำกิจกรรมในเรื่องต่อไปนี้

3.1 เรื่องการวางแผนการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ โดยกำหนดเป็นแผนงานอย่างง่าย ๆ ประกอบด้วย

กิจกรรมที่จะทำ ระยะเวลา งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้และจำนวนคนที่จะใช้ในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่เมื่อมีผู้ต้องการผ้าไหมมัดหมี่จำนวน 600 ผืน มีลักษณะดังนี้

(1.1) มีขนาดกว้างประมาณ 1 เมตร ยาว 2 เมตร ทอด้วยฟืม 45 หลบ 3 ตะกอ

(1.2) ลวดลายมีสีสัน 2-3, 4-5 และมากกว่า 5 สี อย่างละ 200 ผืน

(1.3) ใช้เส้นยืนเป็นไหมโรงงานชนิดไหม 4 และเส้นพุ่งเป็นไหมพื้นบ้านชนิดไหมกลาง

(1.4) ให้ทอเสร็จและส่งภายใน 2 เดือน

(2) เมื่อวางแผนเสร็จให้แต่ละกลุ่มเสนอผลงาน และวิพากย์วิจารณ์ในแง่ความเหมาะสมและความเป็นไปได้

3.2 เรื่องการจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) ให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่ได้รับมอบหมายในหัวข้อนี้แสดงบทบาทสมมุติในการจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่ ในรูปแบบการรวมกลุ่มการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ตามที่มีผู้สั่งให้ทำบทบาทสมมุตินี้ จะต้องสะท้อนให้เห็นการประสานงาน การมอบหมายงานและการติดตามผลการดำเนินงาน

(2) เมื่อแสดงบทบบาทสมมุติเสร็จแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

(2.1) รูปแบบการรวมกลุ่มการผลิต มีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร

(2.2) การประสานงาน การมอบหมายงานและการติดตามผลการดำเนินงาน มีผลต่อการจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างไรบ้าง

3.3 เรื่องการประเมินมาตรฐานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่

(1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม แลกเปลี่ยนกันประเมินมาตรฐานผลผลิตผ้าไหมมัดหมี่ที่แต่ละคนทอ จำนวน 6 ผืน ตามเกณฑ์ดังนี้

(1.1) ประเมินจากการตรวจสอบลักษณะทางกายภาพ

(1.2) ประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานการส่งออกของกระทรวงพาณิชย์

(2) เมื่อประเมินเสร็จให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนตอบคำถามดังนี้

(2.1) การประเมินมาตรฐานผ้าไหมมัดหมี่มีจุดประสงค์อะไร

(2.2) การประเมินโดยการดูลักษณะทางกายภาพมีจุดเด่นจุดด้อยอะไร

(2.3) การประเมินตามเกณฑ์การส่งออกสของกระทรวงพาณิชย์มีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร

(2.4) การประเมินคุณภาพทางเคมีของผ้าไหมมัดหมี่มุ่งตรวจสอบคุณลักษณะใดของผ้าไหมมัดหมี่

3.4 เรื่องการทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต บัญชีการขาย และบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการขายผ้าไหมมัดหมี่

(1) กำหนดมูลค่าใช้จ่ายในการผลิต การขาย และการใช้เงินที่ได้จากการขายผ้าไหมมัดหมี่จำนวน 100 ผืน ในรอบ 2 เดือน ดังนี้

มกราคม	1	ซื้อเส้นไหมยืน 10 กิโลกรัม เป็นเงิน	14,000	บาท
		ซื้อเส้นไหมพุ่ง 20 กิโลกรัม เป็นเงิน	16,000	บาท
		ซื้อสีย้อมไหม 100 โหล เป็นเงิน	4,000	บาท
		ซื้อด่างฟอกไหม	150	บาท
		ซื้อเชือกฟาง	150	บาท
	3	จ่ายยค่าฟอกไหม	600	บาท
	5	จ่ายค่ากรอไหม	1,200	บาท
	10	จ่ายค่าค้นไหมและมัดย้อม	1,600	บาท
	15	จ่ายค่าทอ	2,400	บาท
	20	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 10 ผืน ได้เงิน	10,000	บาท
		จ่ายค่าค้นไหมและมัดย้อม	1,600	บาท
	22	จ่ายค่าทอ	2,400	บาท
		ขายผ้าไหมมัดหมี่ 5 ผืน ได้เงิน	5,600	บาท
	23	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 5 ผืน ได้เงิน	4,800	บาท
	24	จ่ายค่าค้นไหมและมัดย้อม	1,600	บาท
	27	จ่ายค่าทอ	2,400	บาท
	28	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 12 ผืนได้เงิน	12,000	บาท
	30	เบิกเงินใช้ส่วนตัว	5,000	บาท
		จ่ายค่าค้นไหมและมัดย้อม	1,600	บาท
กุมภาพันธ์	2	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 8 ผืน ได้เงิน	7,200	บาท
	5	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 5 ผืน ได้เงิน	4,900	บาท
		จ่ายค่าทอ	2,400	บาท
	7	เบิกเงินใช้ส่วนตัว	3,000	บาท

10	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 10 ผืน ได้เงิน	9,800	บาท
12	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 5 ผืน ได้เงิน	5,000	บาท
	จ่ายค่าค้นไหมและมัดย้อม	1,600	บาท
14	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 6 ผืน ได้เงิน	6,000	บาท
	เบิกเงินใช้ส่วนตัว	2,000	บาท
17	จ่ายค่าทอ	2,400	บาท
	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 4 ผืน ได้เงิน	3,800	บาท
18	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 10 ผืน ได้เงิน	10,000	บาท
22	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 10 ผืน ได้เงิน	10,000	บาท
	เบิกเงินใช้ส่วนตัว	2,000	บาท
24	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 6 ผืน ได้เงิน	5,500	บาท
27	ขายผ้าไหมมัดหมี่ 4 ผืน ได้เงิน	3,600	บาท

จากข้อมูลข้างต้นนี้จงทำบัญชีต่าง ๆ ดังนี้

(1.1) บัญชีเงินสด

(1.2) บัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต/ทอผ้าไหมมัดหมี่

(1.3) บัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่

(1.4) งบกำไรขาดทุน

(2) จงตอบคำถามต่อไปนี้

(2.1) การทำบัญชีมีจุดประสงค์อะไร

(2.2) บัญชีเงินสดมีประโยชน์อย่างไร

(2.3) บัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิตมีประโยชน์อย่างไร

(2.4) บัญชีการขายมีประโยชน์อย่างไร

(2.5) งบกำไรขาดทุนมีประโยชน์อย่างไร

3.5 เรื่องการกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่

(1) จากข้อมูลเรื่อง การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต บัญชีการขาย และบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการขายผ้าไหมมัดหมี่ จงหาสิ่งต่อไปนี้

(1.1) ต้นทุนการผลิตหรือค่าใช้จ่ายในการผลิต

(1.2) กำหนดราคาขายต่อผืนตามเงื่อนไขต่อไปนี้

(1.2.1) คิดราคาขายเพิ่มจากต้นทุน ร้อยละ 10

(1.2.2) คิดราคาขายเพิ่มจากต้นทุน ร้อยละ 15

(1.2.3) คิดราคาขายเพิ่มจากต้นทุน ต้นทุนร้อยละ 20

(2) จงตอบคำถามต่อไปนี้

(2.1) การกำหนดราคาขายมีหลักการและวิธีการอย่างไร

(2.2) การกำหนดราคาขายให้ประโยชน์แก่ผู้ซื้อและผู้ขายอย่างไรบ้าง

3.6 เรื่องการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดมหมี่

(1) ให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ได้รับมอบหมายในการแสดงบทบาทสมมุติในเรื่องการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ดำเนินการแสดงบทบาทสมมุติในเรื่องดังกล่าวโดยการแสดงจะต้องสะท้อนให้เห็น วิธีการ บุคลิกภาพ ตลอดจนวิธีการปฏิบัติต่อลูกค้าและผู้ที่จะเป็นตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่

(2) เมื่อแสดงบทบาทสมมุติจบแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

(2.1) การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่มีประโยชน์อย่างไรบ้าง

(2.2) วิธีการที่เหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ในการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่มีวิธีการใดบ้าง เพราะเหตุใด

การประเมินผล

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องทำสิ่งต่อไปนี้

1. ประเมินตนเองก่อนการฝึกแบรม หน่วยที่ 6 ตามแบบประเมินที่กำหนดร่วมกับผู้ให้การฝึกอบรม

2. ประเมินตนเอง ภายหลังการฝึกอบรมหน่วยที่ 6 ตามแบบประเมินที่กำหนดร่วมกับผู้ให้การฝึกอบรม

ภาคผนวก ค

กำหนดการฝึกอบรม

วันที่ 25 มีนาคม ถึง 9 กรกฎาคม 2535

กำหนดการฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท

วันที่ 25 มีนาคม ถึง วันที่ 9 กรกฎาคม 2535

ณ บ้านตากแดด หมู่ที่ 6 ตำบลตากูก อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
25 มี.ค. 2535	08.00-09.00	รายงานตัว	อ.ทองสุข วันแสน และคณะ	
	09.00-09.30	พิธีเปิด	อ.ทองสุข วันแสน และคณะ นายเถกิง เจริญ-ศรี ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ ประธานพิธีเปิด นายสมศักดิ์ ทองงอก ผู้กล่าวรายงาน	

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
25 มี.ค. 2535	9.30-12.00	ประเมินผลก่อนการฝึกอบรมในภาพรวมและเฉพาะหน่วยที่ 1	อ.ทองสุข วันแสน และคณะ	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	หน่วยที่ 1 -ประวัติความเป็นมาแหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่ -แนวนโยบายของภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ -กระบวนการและรูปแบบการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต	ผู้ช่วยอุตสาหกรรมจังหวัด (คุณรังษี สีหบัณฑ์)	

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
26 มี.ค. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 1 (ต่อ) - ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ - ความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่	คุณรังษี สีหบัณฑ์	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	หน่วยที่ 1 (ต่อ) - ศึกษาดูงานแหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่ บ้านสวาย ต.สวาย อ.เมือง จ.สุรินทร์	อ.ทองสุข วันแสน และคณะ	
27 มี.ค. 2535	09.00-10.30	ประเมินผลการฝึกอบรมหน่วยที่ 1 และก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 2	อ.ทองสุข วันแสน และคณะ	

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
27 มี.ค. 2535	10.40-12.00	หน่วยที่ 2 - ขั้นตอนการเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ - การเลือกเส้นไหมให้เหมาะกับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภท	คุณไพฑูรณ์ ทิวทองและ คุณนารี สวยรูป	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	หน่วยที่ 2 (ต่อ) - การชั่งตวง วัดเกี่ยวกับเส้นไหมและผ้าไหมมัดหมี่ - การกะประมาณปริมาณเส้นไหมสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละครั้ง	คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง และ คุณนารี สวยรูป	

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
28 มี.ค. 2535	09.00-12.00	- ฝึกปฏิบัติการกะประมาณปริมาณเส้นไหมสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละครั้ง		
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-14.30	หน่วยที่ 2 (ต่อ)	คุณไพฑูรณ์ ทิวทองและ	
		- การฟอกไหม	คุณนารี สวยรูป	
	14.40-16.30	-ฝึกปฏิบัติการฟอกไหม		
29 มี.ค. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 2 (ต่อ)		
		-ฝึกปฏิบัติการฟอกไหม	คุณไพฑูรณ์ ทิวทองและ	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	หยุดพักประจำสัปดาห์	คุณนารี สวยรูป	
30 มี.ค. 2535	09.00-10.30	ประเมินผลหลังการฝึกอบรมหน่วยที่ 2 และประเมินผลก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 3	อ.ทองสุข วันแสนและคณะ	

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
30 มี.ค. 2535	10.40-12.00	หน่วยที่ 3 - ขั้นตอนการเตรียมเส้นไหมพุ่ง - การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอัก	คุณไพฑูรณ์ ทิวทองและ คุณนารี สวยรูป	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอัก		
31 มี.ค. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 3 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอัก	คุณไพฑูรณ์ ทิวทองและ คุณนารี สวยรูป	มีการกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอักนอกเวลา
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอัก		

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
1 เม.ย. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 3 (ต่อ) - การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่	อ.วารุณี สุวรรณานนท์ และคุณวินัย บุญโสดากร	มีการกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอักนอกเวลา
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่		
2 เม.ย 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 3 (ต่อ) - การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่	อ.วารุณี สุวรรณานนท์ และคุณวินัย บุญโสดากร	มีการกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอักนอกเวลา
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่		

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
3 เม.ย. 2535	09.00-12.00 12.00-13.00 13.00-16.30	หน่วยที่ 3 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ พักกลางวัน - ฝึกปฏิบัติการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่	อ.วารุณี สุวรรณานนท์ และคุณวินัย บุญโสดากร	มีการกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอักนอกเวลา
4 เม.ย 2535	09.00-12.00 12.00-13.00 13.00-16.30	หน่วยที่ 3 (ต่อ) - การค้นเส้นไหมพุ่ง พักกลางวัน - ฝึกปฏิบัติการค้นเส้นไหมพุ่ง	คุณวินัย บุญโสดากร	มีการค้นเส้นไหมพุ่งนอกเวลา
5 เม.ย. 2535		หยุดพักประจำสัปดาห์		

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
6 เม.ย. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 3 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการค้นไหมพุ่ง	คุณวินัย บุญโสดากร	มีการค้นเส้นไหมพุ่งนอกเวลา
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการค้นเส้นไหมพุ่ง		
7 เม.ย 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 3 (ต่อ) - การมัดหมี่	คุณวินัย บุญโสดากร และคุณบุปผา รักสัตย์	มีการมัดหมี่นอกเวลา
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการมัดหมี่		
8 เม.ย. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 3 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการมัดหมี่	คุณวินัย บุญโสดากร และคุณบุปผา รักสัตย์	มีการมัดหมี่นอกเวลา
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการมัดหมี่		

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
9 เม.ย. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 3 (ต่อ) - การตรวจสอบความถูกต้องของลวดลายมัดหมี่ก่อนย้อม - สีและการย้อมสีมัดหมี่	คุณวินัย บุญโสดากร และคุณบุปผา รักสัตย์	มีการมัดหมี่นอกเวลา
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- สีและการย้อมสีมัดหมี่		
10 เม.ย. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 3 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการย้อมสีมัดหมี่	คุณวินัย บุญโสดากร และคุณบุปผา รักสัตย์	มีการมัดหมี่นอกเวลา
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการย้อมสีมัดหมี่		

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
11 เม.ย. 2535	09.00-12.00 12.00-13.00 13.00-16.30	หน่วยที่ 3(ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการย้อมสีมัดหมี่ พักกลางวัน - ฝึกปฏิบัติการย้อมสีมัดหมี่	คุณวินัย บุญโสดากร	มีการมัดหมี่นอกเวลา
12 - 14 เม.ย.35		หยุดวันสงกรานต์		
15 เม.ย. 2535	09.00-12.00 12.00-13.00 13.00-16.30	หน่วยที่ 3 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการมัดหมี่และการย้อมสี พักกลางวัน -ฝึกปฏิบัติการมัดหมี่และการย้อมสี	คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง และคุณนารี สวยรูป	

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
16 เม.ย. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 3 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการมัดหมี่และการย้อมสี	คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง และ คุณนารี สวยรูป	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการมัดหมี่และการย้อมสี		
17 เม.ย. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 3 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการมัดหมี่และการย้อมสี	คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง และ คุณนารี สวยรูป	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการมัดหมี่และการย้อมสี		
18 เม.ย. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 3 (ต่อ) - การแกะเชือกมัดหมี่	คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง และ คุณนารี สวยรูป	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกการปฏิบัติการแกะเชือกมัดหมี่		

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
19 เม.ย. 2535		หยุดพักประจำสัปดาห์		
20 เม.ย. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 3 (ต่อ) - การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าอัก/หลอดใหญ่	คุณสาลี ดงชูดี และคุณสำเนียง อุดมครบ	กรอเฉพาะที่จะทอได้ 1 ผืน ส่วนที่เหลือไว้กรอควบคู่ไปกับการทอ
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าอัก/หลอดใหญ่		
21 เม.ย. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 3 (ต่อ) - การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ภายหลังการเข้าอัก/หลอดใหญ่แล้วเข้าหลอดเล็ก	คุณสาลี ดงชูดี และคุณสำเนียง อุดมครบ	กรอเฉพาะที่จะทอได้ 1 ผืน ส่วนที่เหลือ

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
21 เม.ย. 2535		-การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง		จะกรอดวบคู่ไปกับการทอ
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ภายหลังหลังการกรอเข้าอัก/หลอดใหญ่แล้วเข้าหลอดเล็กและร้อยหลอดเล็กเป็นพวง		
22 เม.ย. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 3 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการกรอเส้นพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็ก ร้อยหลอดเล็กเป็นพวง	คุณสาลี ดงชูดี และคุณสำเนียง อุดมครบ	ทำเฉพาะที่จะทอได้ 1 ผืน ส่วนที่เหลือจะทำในขั้นตอนการทอ
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็กและร้อยหลอดเล็กเป็นพวง		

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
23 เม.ย. 2535	09.00-10.30	ประเมินผลภายหลังการฝึกอบรมหน่วยที่ 3 และประเมินผลก่อนการฝึกอบรม หน่วยที่ 4	อ.ทองสุข วันแสน และคณะ	
	10.40-12.00	หน่วยที่ 4 - ขั้นตอนการเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ - การย้อมสีเส้นไหมยืน การลงแป้งและการกระตุกตาก	คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง และคุณนารี สวยรูป	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการย้อมสีเส้นไหมยืน การลงแป้งและการกระตุกตาก		

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
24 เม.ย. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 4 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการย้อมสีเส้นไหมยืน การลงแป้ง และการกระตุกตาก	คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง และ คุณนารี สวยรูป	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก		
25 เม.ย. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 4 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก	คุณไพฑูรณ์ ทิวทองและ คุณนารี สวยรูป	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก		

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
26 เม.ย. 2535		หยุดพักประจำสัปดาห์		
27 เม.ย. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 4 (ต่อ) - การค้นเส้นไหมยืน - ฝึกปฏิบัติการค้นเส้นไหมยืน	คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง และ คุณนารี สวยรูป	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการค้นเส้นไหมยืน		
28 เม.ย. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 4 (ต่อ) - การม้วนเส้นไหมยืน - ฝึกปฏิบัติการม้วนเส้นเส้นไหมยืน	คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง และ คุณนารี สวยรูป	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการม้วนเส้นไหมยืน		

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
29 เม.ย. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 4 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการม้วนเส้นไหมยืน	คุณไพฑูรย์ ทิวทอง และคุณนารี สวยรูป	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	-ฝึกปฏิบัติการม้วนเส้นไหมยืน		
1 พ.ค. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 4 (ต่อ) - การสอดฟันฟืมหรือการร้อยฟันหวี	คุณไพฑูรย์ ทิวทอง และคุณนารี สวยรูป	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการน่าเส้นไหมยืนสอดฟันฟืม		
2 พ.ค. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 4 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการน่าเส้นไหมยืนสอดฟันฟืม	คุณไพฑูรย์ ทิวทอง และคุณนารี สวยรูป	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการน่าเส้นไหมยืนสอดฟันฟืม		

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
3 พ.ค. 2535		หยุดประจำสัปดาห์		
4 พ.ค. 2535	09.00-12.00 12.00-13.00 13.00-16.30	หน่วยที่ 4 (ต่อ) - การเตรียมกี่ - การเก็บและถักตะกอ พักกลางวัน - ฝึกปฏิบัติการเตรียมกี่การเก็บตะกอและถักตะกอ	คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง และคุณนารี สวยรูป	
5-6 พ.ค. 2535	09.00-12.00 12.00-13.00 13.00-16.30	หน่วยที่ 4 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการเก็บและถักตะกอ พักกลางวัน - ฝึกปฏิบัติการเก็บและถักตะกอ	คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง และคุณนารี สวยรูป	

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
7 พ.ค 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 4 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการเก็บและถักตะกอ	คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง และคุณนารี สวยรูป	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- ฝึกปฏิบัติการเก็บและถักตะกอ - การตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืน		
8 พ.ค. 2535	09.00-10.30	ประเมินผลหลังการฝึกอบรมหน่วยที่ 4 และประเมินผลก่อนการฝึกอบรม หน่วยที่ 5	อ.ทองสุข วันแสน และคณะ	
	10.40-12.00	หน่วยที่ 5 - ขั้นตอนการทอเป็นผืนผ้า	คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง และคุณนารี สวยรูป	

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
8 พ.ค. 2535		- การเตรียมกี่ก่อนทอ - การนำหลอดเส้นไหมพุ่งใส่กระสวย - การเหยียบตะกอ		
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- กระพุ่งกระสวย - การกระแทกฟืม - การจัดลวดลายและริมขอบผ้า - การขึงผ้าให้ตึง - การต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่ง เมื่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งขาด - การปรับและปล่อยเส้นไหมยืน - การหวีเส้นไหมยืน - การเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอ		

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
9 พ.ค. 2535	09.00-16.30	หน่วยที่ 5 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการทอผ้าไหมมัดหมี่	คุณไพฑูรย์ ทิวทอง และคุณนารี สวยรูป	
10 พ.ค. 2535		หยุดพักประจำสัปดาห์		
11 พ.ค. 2535	09.00-16.30	หน่วยที่ 5 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการทอผ้าไหมมัดหมี่	คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง และคุณนารี สวยรูป	
12-16 พ.ค. 2535	09.00-16.30	หน่วยที่ 5 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการทอผ้าไหมมัดหมี่	คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง และคุณนารี สวยรูป	
17 พ.ค. 35 2535		หยุดพักประจำสัปดาห์		

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
18-23 พ.ค. 2535	09.00-16.30	หน่วยที่ 5 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการทอผ้าไหมมัดหมี่	คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง และคุณนารี สวยรูป	
24 พ.ค. 2535		หยุดพักประจำสัปดาห์		
25-30 พ.ค. 2535	09.00-16.30	หน่วยที่ 5 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการทอผ้าไหมมัดหมี่	คุณสาลี คงชูดี และคุณสำเนียง อุดมครบ	
31 พ.ค. 35 2535		หยุดพักประจำสัปดาห์		
1-6 มิ.ย.35	09.00-16.30	หน่วยที่ 5 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการทอผ้าไหมมัดหมี่	คุณสาลี คงชูดีและคุณสำเนียง อุดมครบ	

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
7 มิ.ย. 2535		หยุดพักประจำสัปดาห์		
8-13 มิ.ย. 2535	09.00-16.30	หน่วยที่ 5 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการทอผ้าไหมมัดหมี่	คุณไพฑูรณ์ ทิวทอง และคุณนารี สวยรูป	
14 มิ.ย. 2535		หยุดพักประจำสัปดาห์		
15-20 มิ.ย. 2535	09.00-16.30	หน่วยที่ 5 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการทอผ้าไหมมัดหมี่	คุณสาลี ชูคงดี และคุณสำเนียง อุดมครบ	
21 มิ.ย. 2535		หยุดประจำสัปดาห์		

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
22-27 มิ.ย. 2535	09.00-16.30	หน่วยที่ 5 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการทอผ้าไหมมัดหมี่	คุณไพฑูรย์ ทิวทอง และคุณนารี สวยรูป	
28 มิ.ย. 2535		หยุดพักประจำสัปดาห์		
29-30 มิ.ย. 2535 และ 1-2 ก.ค. 2535	09.00-16.30	หน่วยที่ 5 (ต่อ) - ฝึกปฏิบัติการทอผ้าไหมมัดหมี่	คุณไพฑูรย์ ทิวทอง และคุณนารี สวยรูป	
3 ก.ค. 2535	09.00-10.30	การประเมินผลภายหลังการฝึกอบรม หน่วยที่ 5 และประเมินผลก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 6	อ.ทองสุข วันแสน และคณะ	

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
3 ก.ค. 2535	10.40-12.00	หน่วยที่ 6 (ต่อ) - ความหมาย ความสำคัญของการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่	อ.ชื่น ศรีสวัสดิ์ อ.ปรีดา ปัทมาวิไล	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	- การวางแผนการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่		
4 ก.ค. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 6 (ต่อ) - การเตรียมปัจจัยการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่	อ.ชื่น ศรีสวัสดิ์ อ.ฉลอง สุขทอง	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	การจัดการเกี่ยวกับการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่		

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
5 ก.ค. 2535		หยุดพักประจำสัปดาห์		
6 ก.ค. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 6 (ต่อ) - การประเมินมาตรฐานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่	อ.ทองสุข วันแสน และอ.วารุณี สุวรรณานนท์	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	กำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่	อ.ฉลอง สุขทอง	
7 ก.ค. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 6 (ต่อ) - การทำบัญชีใช้จ่ายในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่	อ.ปรีดา ปัทมาวิไล	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-16.30	การทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่	อ.ปรีดา ปัทมาวิไล	

วัน/เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม/หัวเรื่องการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบหรือวิทยากร	หมายเหตุ
8 ก.ค. 2535	09.00-12.00	หน่วยที่ 6 (ต่อ) - การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย	อ.ชื่น ศรีสวัสดิ์ คุณขนิษฐา สุขใจมิตร	
	12.00-13.00	พักกลางวัน	อ.ฉลอง สุขทอง	
	13.00-16.30	การหาตลาดและการขยายตลาด		
9 ก.ค. 2535	09.00-12.00	ประเมินผลหลังการฝึกอบรม หน่วยที่ 6 และประเมินผลในภาพรวม	อ.ทองสุข วันแสน และคณะ	
	12.00-13.00	พักกลางวัน		
	13.00-14.30	พิธีการปิดการฝึกอบรม	อ.ทองสุข วันแสน และคณะ นายสมศักดิ์ ทองงอก อธิการวิทยาลัยครูสุรินทร์ ประธานพิธีเปิดการอบรม	

หมายเหตุ

1. กำหนดการนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม
2. เวลา 10.30-10.40 และ 14.30-14.40 เป็นเวลาที่ใช้ในการพักย่อยของแต่ละวัน

ภาคผนวก ง

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 1

สภาพทั่วไปและแนวทางการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

ผู้สัมภาษณ์ .....

ผู้ให้สัมภาษณ์ [ ] พัฒนาการจังหวัดสุรินทร์

[ ] เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์

[ ] อุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์

[ ] เจ้าหน้าที่อุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์

[ ] อื่น ๆ .....

วันสัมภาษณ์.... วันที่ .. เดือน ..... พ.ศ. ..... เวลา.....น.

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
1. หน่วยงานของท่านมีบทบาทในการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้แก่ประชาชนในชนบทจังหวัดสุรินทร์อย่างไรบ้าง	....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
2. หมู่บ้านที่มีการทอผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดหสุรินทร์มีมากน้อยเพียงใด และในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมาได้ไปส่งเสริมที่หมู่บ้านใดบ้าง ได้ผลเป็นอย่างไร	....
3. ผู้ทอผ้าไหมมัดหมี่ระดับช่างฝีมือที่ท่านรู้จักมีใครบ้าง	....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
4. ลักษณะทั่วไปของผ้าไหมมัดหมี่ เช่น ขนาด ลวดลาย สีสัน เนื้อผ้า ความประณีตบรรจง และอื่น ๆ ที่ประชาชนในชนบทจังหวัดสุรินทร์ ทอเป็นอย่างไร	....
5. ระดับฝีมือการทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบทจังหวัดสุรินทร์ ส่วนใหญ่เป็นอย่างไร	....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
6. เมื่อเปรียบเทียบฝีมือการทอผ้าไหมมัดหมี่ของชาวบ้านทั่วไปกับผู้ที่ได้รับการส่งเสริมมีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง	....
7. สิ่งที่เป็นจุดเด่นและจุดด้อยของผ้าไหมมัดหมี่ที่ชาวบ้านโดยทั่วไปทอมีอะไรบ้าง	....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
8. สิ่งที่เป็นจุดเด่นและจุดด้อยของผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบทจังหวัดสุรินทร์ซึ่งได้รับการส่งเสริมให้ทอมีอะไรบ้าง	.....
9. การดำเนินงานที่ผ่านมาเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ท่านพบว่ามีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง ทั้งปัญหาในส่วนของหน่วยงานและในส่วนของประชาชนและท่านมีแนวทางในการแก้ปัญหาอุปสรรคนั้นอย่างไร	.....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
10. ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ของจังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตจะเป็นอย่างไร แตกต่างกันอย่างไรบ้าง	....
11. ลักษณะผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นความต้องการของตลาดในจังหวัดสุรินทร์และอื่นๆ ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตเป็นอย่างไร	....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
12. การที่จะส่งเสริมและพัฒนาประชาชนในชนบทจังหวัดสุรินทร์ให้ทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มากขึ้น ท่านคิดว่าควรส่งเสริมและพัฒนาในเรื่องใดบ้าง	.....

แบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 2

ผู้สัมภาษณ์ .....

ผู้ให้สัมภาษณ์ [ ] กำนัน

[ ] ผู้ใหญ่บ้าน

[ ] อื่น ๆ.....

วันสัมภาษณ์ ...วันที่ .....เดือน ..... พ.ศ. .....

เวลา ..... น.

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
1. ในหมู่บ้านของท่านมีครอบครัวที่ทอผ้าไหมมัดหมี่จำนวนโดยประมาณกี่ครอบครัว	.....
2. ครอบครัวที่ทอผ้าไหมมัดหมี่ได้ดีและเป็นที่ยอมรับกันมากในหมู่บ้านของท่านมีกี่ครอบครัว และผู้ที่ทอได้ดีที่สุดหรือเก่งที่สุดในครอบครัวนั้น ๆ ชื่ออะไร	.....

แบบสังเกตและสัมภาษณ์ ฉบับที่ 3

เพื่อประกอบการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญระดับช่างฝีมือ

ผู้สัมภาษณ์ .....

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ ..... สกุล ..... อายุ .... ปี

บ้านเลขที่ ..... ชื่อหมู่บ้าน ..... หมู่ที่....

ตำบล ..... อำเภอ ..... จังหวัดสุรินทร์

วันสัมภาษณ์ วันที่ ... เดือน..... พ.ศ. ..... เวลา .....น.

ตอนที่ 1 การสัมภาษณ์ทั่วไป

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
1. ในปีหนึ่งๆท่านทอผ้าไหมมัดหมี่กี่หูกๆ ละกี่ผืนและทอในช่วงใด	....
2. การทอผ้าไหมมัดหมี่ของท่านมีวัตถุประสงค์อย่างไร	....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
3. ผ้าไหมมัดหมี่ที่ท่านทอส่วนใหญ่เป็นผ้าประเภทใด ทอด้วยฟืมกี่ตะกอและลวดลายชนิดใดบ้าง	.....
4. โปรดอธิบายรายละเอียดของกระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่ท่านทำอยู่ว่ามีกระบวนการอย่างไรตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งทอเป็นผืนผ้า	.....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
5. ท่านนำผ้าไหมมัดหมี่ที่ท่านทอได้ไปขายหรือไม่ ถ้านำไปขายโปรดอธิบายถึงกระบวนการหรือวิธีการขายของท่านว่าดำเนินการอย่างไร	....
6. โดยปกติผ้าไหมมัดหมี่ของท่านเมื่อนำไปขาย ท่านกำหนดราคาเองมีหรือไม่ ราคาผืนละเท่าไร กำหนดอย่างไร และราคาดังกล่างเมื่อเทียบกับราคาของคนอื่นๆแล้วเป็นอย่างไร	....

ตอนที่ 2 การสังเกตและสัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นผลงานของผู้ที่จะได้รับการคัดเลือกเป็นผู้เชี่ยวชาญระดับช่างฝีมือ เมื่อผู้สัมภาษณ์ขอดูผลงาน

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
1. สังเกตขนาดของผ้าไหมมัดหมี่(แต่ละประเภท)พร้อมกับสัมภาษณ์ด้วยคำถามต่อไปนี้ 1.1 ผ้านี้มีขนาดกว้าง ยาวเท่าไร 1.2 ทำไมจึงทอให้มีขนาดกว้าง ยาวเท่านั้น	....
2. สังเกตเนื้อผ้าไหมมัดหมี่(แต่ละประเภท)พร้อมกับสัมภาษณ์ด้วยคำถามต่อไปนี้ 2.1 ใช้ไหมแท้หรือไม่ 2.2 เป็นไหมพื้นบ้านหรือไหมตลาด (โรงงาน) 2.3 เส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งใช้ไหมอะไร 2.4 ผ้านี้ทอด้วยฟืมกี่หลบและมีกี่ตะกอ	....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
3. สังเกตความแน่น เรียบ และสม่ำเสมอของเนื้อผ้าไหมมัดหมี่(แต่ละประเภท)พร้อมกับสัมภาษณ์ด้วยคำถามต่อไปนี้ คือ มีเทคนิคหรือวิธีการอย่างไรจึงทำให้เนื้อผ้าแน่น เรียบ และสม่ำเสมอ (เช่น การกระแทกฟืม การชิงหูก การหวี ฯลฯ)	....
4. สังเกตความชัดเจนของลวดลายผ้าไหมมัดหมี่(แต่ละประเภท)พร้อมกับสัมภาษณ์ด้วยคำถามต่อไปนี้ 4.1 ลวดลายนี้เรียกชื่อว่าอะไร 4.2 มีเทคนิคหรือวิธีการออกแบบลวดลายอย่างไร	....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
5. สังเกตความสวยงามและความสม่ำเสมอของสีสันผ้าไหมมัดหมี่(แต่ละประเภท)ว่าเป็นอย่างไรพร้อมกับสัมภาษณ์ด้วยคำถามต่อไปนี้ 5.1 สีตกหรือไม่ 5.2 ย้อมสีธรรมชาติหรือสีวิทยาศาสตร์(สีสังเคราะห์) เพราะเหตุใด 5.3 การย้อมให้สีไม่ตกและมีความสม่ำเสมอทำอย่างไร	....
6. สังเกตความสม่ำเสมอของริมขอบผ้าไหมมัดหมี่(แต่ละประเภท)ว่าเป็นอย่างไรพร้อมกับสัมภาษณ์ด้วยคำถามต่อไปนี้คือ มีเทคนิคหรือวิธีการอย่างไรจึงทำให้ขอบผ้าเรียบและสม่ำเสมอ	....

<u>ตอนที่ 3</u> สรุปผล

1. สรุปผลเกี่ยวกับระดับฝีมือ

   [ ] ดีมาก

   [ ] ดี

   [ ] ปานกลาง

   [ ] ไม่ดี

   [ ] ไม่ดีอย่างมาก

2. สรุปผลการคัดเลือกเพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญ

   [ ] ควรคัดเลือกเป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดประชุมดาคัม โดยพิจารณาคุณสมบัติเพิ่มเติม คือ ความคล่องแคล่วในการตอบคำถามหรือการพูดและมีความยินดีที่จะเข้าร่วมประชุมตลอดช่วงเวลาที่มีการประชุม

   [ ] ควรคัดเลือกเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของสมรรถภาพในการทอผ้าไหมมัดหมี่ภายหลังจากการจัดประชุมดาคัมโดยพิจารณาจากความยินดีที่จะให้ความร่วมมือเพิ่มเติมด้วย

3. สรุปผลอื่น ๆ (ถ้ามี) .....

   .....

   .....

   .....

   .....

   .....

   .....

   .....

แบบสังเกตและสัมภาษณ์ (ฉบับที่ 4)

เพื่อประกอบการศึกษาลักษณะของผ้าไหมมัดหมี่ กระบวนการและวิธีการทอผ้าไหมมัดหมี่และสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่มีการทอผ้าไหมมัดหมี่

ผู้สัมภาษณ์ .....

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ ..... สกุล ..... อายุ ....ปี

บ้านเลขที่ ..... ชื่อหมู่บ้าน ..... หมู่ที่ .....

ตำบล ..... อำเภอ ..... จังหวัดสุรินทร์

วันสัมภาษณ์ วันที่ .... เดือน ..... พ.ศ..... เวลา .....น.

ตอนที่ 1 การสัมภาษณ์ทั่วไป

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
1. ในปีหนึ่งๆท่านทอผ้าไหมมัดหมี่กี่หูกๆ ละกี่ผืนและทอในช่วงใด	....
2. การทอผ้าไหมมัดหมี่ของท่านมีวัตถุประสงค์อย่างไร	....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
3. ผ้าไหมมัดหมี่ที่ท่านทอส่วนใหญ่เป็นผ้าประเภทใด ทอด้วยฟืมกี่ตะกอและทอลวดลายชนิดใดบ้าง	.....
4. ท่านนำผ้าไหมมัดหมี่ที่ท่านทอได้ไปขายหรือไม่เพราะเหตุใด และถ้าท่านนำไปขายโปรดอธิบายถึงกระบวนการหรือวิธีการขายว่าดำเนินการอย่างไร	.....

ตอนที่ 2 การสังเกตและสัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะผ้าไหมมัดหมี่เมื่อขอดูตัวอย่าง

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
1. สังเกตขนาดของผ้าไหมมัดหมี่(แต่ละประเภท)พร้อมกับสัมภาษณ์ด้วยคำถามต่อไปนี้ 1.1 ผ้านี้มีขนาดกว้าง ยาวเท่าไร 1.2 ทำไมจึงทอให้มีขนาดกว้างยาวเท่านั้น	....
2. สังเกตเนื้อผ้าไหมมัดหมี่(แต่ละประเภท)พร้อมกับสัมภาษณ์ด้วยคำถามต่อไปนี้ 2.1 ใช้ไหมแท้หรือไม่ 2.2 เป็นไหมพื้นบ้านหรือไหมตลาด(โรงงาน) 2.3 เส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งใช้ไหมอะไร 2.4 ผ้านี้ทอด้วยฟืมกี่หลบและมีกี่ตะกอ	....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
3. สังเกตความแน่น เรียบ และสม่ำเสมอของเนื้อผ้าไหมมัดหมี่(แต่ละประเภท)พร้อมกับสัมภาษณ์ด้วยคำถามต่อไปนี้ คือ มีเทคนิคหรือวิธีการอย่างไรจึงทำให้เนื้อผ้าแน่น เรียบ และสม่ำเสมอ (เช่น การกระแทกฟืม การชิงหูก การหวีฯลฯ)	....
4. สังเกตความชัดเจนของลวดลายผ้าไหมมัดหมี่(แต่ละประเภท)พร้อมกับสัมภาษณ์ด้วยคำถามต่อไปนี้ 4.1 ลวดลายนี้เรียกชื่อว่าอะไร 4.2 มีเทคนิคหรือวิธีการออกแบบลวดลายอย่างไร	....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
5. สังเกตความสวยงามและความสม่ำเสมอของสีสันผ้าไหมมัดหมี่(แต่ละประเภท)ว่าเป็นอย่างไรพร้อมกับสัมภาษณ์ด้วยคำถามต่อไปนี้ 5.1 สีตกหรือไม่ 5.2 ย้อมสีธรรมชาติหรือสีวิทยาศาสตร์(สีสังเคราะห์) เพราะเหตุใด 5.3 การย้อมให้สีไม่ตกและมีความสม่ำเสมอทำอย่างไร	....
6. สังเกตความสม่ำเสมอของริมขอบผ้าไหมมัดหมี่(แต่ละประเภท)ว่าเป็นอย่างไรพร้อมกับสัมภาษณ์ด้วยคำถามต่อไปนี้คือ มีเทคนิคหรือวิธีการอย่างไรจึงทำให้ขอบผ้าเรียบและสม่ำเสมอ	....

ตอนที่ 3 กระบวนการและวิธีการทอผ้าไหมมัดหมี่

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
1. กระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่ท่านทำอยู่ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งทอเป็นผ้าผืน มีขั้นตอนอย่างไร	.....
2. โปรดอธิบายรายละเอียดของวิธีการหรือเทคนิควิธีที่ท่านทำผ้าไหมมัดหมี่ในแต่ละขั้นตอน	.....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
3. สังเกตกรณีตัวอย่างวิธีการในแต่ละขั้นตอนของการทอผ้าไหมมัดหมี่ (เช่น การฟอกไหม การค้นเส้นไหมยืนและะเส้นไหมพุ่ง การออกแบบลวดลาย การมัดหมี่ การย้อม และการทอ ฯลฯ ทั้งนี้พร้อมกับสังเกตและสัมภาษณ์ถึงเครื่องมือเครื่องใช้ในแต่ละขั้นตอนตอนด้วย	.....

ตอนที่ 4 สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่มีการทอผ้าไหมมัดหมี่

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
1. ในปีหนึ่งๆท่านมีรายได้จากการทำงาน(ประกอบอาชีพ)อะไรบ้าง การทำงานที่เป็นรายได้หลัก คืองานอะไร และรองลงไปคืองานอะไร	.....
2. รายได้ที่ท่านได้มาทั้งหมดเพียงพอกับการใช้จ่ายหรือไม่ เพราะเหตุใด และค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ของท่านใช้จ่ายไปในเรื่องใด	.....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
3. เฉพาะในส่วนของการทอผ้าไหมมัดหมี่มีส่วนเพิ่มรายได้ให้ท่านมากน้อยเพียงใด	.....
4. สังเกตลักษณะบ้านเรือนครอบครัวที่มีการทอผ้าไหมมัดหมี่ว่าเป็นอย่างไร พร้อมกับสังเกตด้วยว่าครอบครัวดังกล่าวมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อะไรบ้าง	.....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกการสัมภาษณ์
3. ผ้าไหมมัดหมี่ที่ท่านทอส่วนใหญ่เป็นผ้าประเภทใด ทอด้วยฟืมกี่ตะกอและลวดลายชนิดใดบ้าง	.....
4. ท่านนำผ้าไหมมัดหมี่ที่ท่านทอได้ไปขายหรือไม่เพราะเหตุใด และถ้าท่านนำไปขายโปรดอธิบายถึงกระบวนการหนือวิธีการขายว่าดำเนินการอย่างไร	.....

แบบสัมภาษณ์ (ฉบับที่ 5)

ผู้สัมภาษณ์.....

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ.....นามสกุล.....

บ้านเลขที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัดสุรินทร์

วันสัมภาษณ์ วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. ..... เวลา.....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกผลการสัมภาษณ์
1. ในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ท่านมีปัญหา อุปสรรคในเรื่องวัสดุและอุปกรณ์ต่อไปนี้อย่างไร เพราะเหตุใด	
1.1 เส้นไหม	....
1.2 สีย้อมไหม	....
1.3 อุปกรณ์การย้อมไหม	....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกผลการสัมภาษณ์
1.4 อุปกรณ์การเตรียมเส้นไหม 1.5 อุปกรณ์การทอผ้า (หูกทอผ้า)	....
2. ในบรรดาวัสดุและอุปกรณ์การทอผ้าไหมมัดหมี่ดังกล่าวข้างต้น สิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุดคืออะไร และลำดับรองลงไปคืออะไร	....
3. การประกอบอาชีพทอผ้าไหมมัดหมี่ท่านมีปัญหาอุปสรรคในเรื่องเงินทุนต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด 3.1 เงินทุนส่วนตัว	....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกผลการสัมภาษณ์
3.2 เงินทุนสนับสนุนจากแหล่งอื่น ๆ	.....
	.....
4. ในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ท่านขาดกำลังคน(ในครอบครัวหรือจากแหล่งอื่นๆ)ที่มีความรู้ความสามารถหรือมีทักษะ ความชำนาญในการที่จะช่วยเหลือท่านหรือไม่เพราะเหตุใด	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
5. ในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ท่านพบว่าตัวท่านเองยังมีความรู้ไม่เพียงพอในเรื่องใดบ้าง (เช่น การเลือกเส้นไหม การฟอกไหม การค้นเส้นยืนและเส้นพุ่ง การออก-แบบลวดลาย การมัด การย้อม การก่อหรือผูกตะกอ การสืบหูก และการทอ ฯลฯ)	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
	.....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกผลการสัมภาษณ์
6. ในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ท่านพบว่าตัวท่านเองยังมีทักษะหรือความชำนาญไม่เพียงพอในเรื่องใดบ้าง (เช่น การเลือกเส้นไหม การฟอก การค้นเส้นยืนและเส้นพุ่ง การออกแบบลวดลาย การมัด การย้อม การก่อหรือผูก ตะกอ การสืบหูก และการทอ ฯลฯ	.....
7. ในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ท่านพบว่าตัวท่านเองมีความรู้สึกในลักษณะต่อไปนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด 7.1 น่าเบื่อ	.....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกผลการสัมภาษณ์
7.2 ทำยาก	.....
	.....
7.3 ไม่คุ้มค่า	.....
	.....
7.4 เป็นอาชีพที่ไม่ก้าวหน้า	.....
	.....
7.5 เป็นอาชีพที่ไม่เกียรติ	.....
	.....
7.6 เป็นอาชีพที่ล้าสมัย	.....
	.....
7.7 เป็นอาชีพที่คนในครอบครัวและ	.....
คนอื่น ๆ ไม่เห็นความสำคัญ	.....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกผลการสัมภาษณ์
8. ในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ท่านพบว่าตัวเองมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่เพราะเหตุใด	.....
8.1 เทคนิคและวิธีการในการวางแผนการผลิตหรือทอเพื่อให้ได้ปริมาณมากและมีลักษณะเพียงพอกับความต้องการของตลาด	.....
8.2 เทคนิคและวิธีการหาคนช่วยงานการผลิตหรือการทอในลักษณะต่าง ๆ เช่น การรวมกลุ่ม เพื่อให้ได้ปริมาณมากและมีคุณภาพได้มาตรฐานเดียวกัน	.....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกผลการสัมภาษณ์
8.3 เทคนิคและวิธีการประเมิน คุณภาพการผลิตหรือการทอ ว่ามีคุณภาพได้มาตรฐานหรือไม่ เพียงไร	....
8.4 เทคนิคและวิธีการในการ กำหนดงบประมาณ และการทำ บัญชีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการ ผลิตหรือการทอ และการขาย	....
8.5 เทคนิคและวิธีการประชาสัมพันธ์ ผลผลิต การหาลูกค้า และ ตัวแทนจำหน่าย	....
8.6 เทคนิคและวิธีการกำหนดราคา ในการขายหรือจำหน่าย	....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	บันทึกผลการสัมภาษณ์
8.7 เทคนิคและวิธีการในการหาและการขยายตลาด	....

แบบสัมภาษณ์ (ฉบับที่ 6)

เพื่อประกอบการประเมินความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพ

การทอผ้าไหมมัดหมี่ของประชาชนในชนบท

ผู้สัมภาษณ์ .....

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ ..... สกุล ..... อายุ .... ปี

บ้านเลขที่ ..... ชื่อหมู่บ้าน ..... หมู่ที่ .....

ตำบล ..... อำเภอ ..... จังหวัดสุรินทร์

ประเภทผู้ให้สัมภาษณ์ [ ] ช่างฝีมือ/ผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่

[ ] ผู้ที่ไม่เป็นช่างฝีมือ

[ ] ผู้ไม่เคยทอ

วันสัมภาษณ์ วันที่ .... เดือน ..... พ.ศ..... เวลา .... น.

คำชี้แจง การใช้แบบสัมภาษณ์นี้มีเงื่อนไขดังนี้

1. กรอกรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ให้สมบูรณ์

2. กรณีสัมภาษณ์ผู้เป็นช่างฝีมือจะใช้ควบคู่กับการสัมภาษณ์โดยใช้เครื่องมือ ฉบับที่ 3 ฉบับที่ 4 และฉบับที่ 5 กล่าวคือ ในช่วงที่มีการสัมภาษณ์โดยใช้เครื่องมือดังกล่าวก็ให้ถามย้ำเพื่อประเมินสรุปว่าช่างฝีมือ การทอผ้าไหมมัดหมี่มีความรู้และทักษะและทัศนคติอยู่ในลำดับใด ทั้งนี้โดยสัมภาษณ์ เฉพาะตอนที่ 2 และตอนที่ 3

3. กรณีสัมภาษณ์ผู้ที่ไม่เป็นช่างฝีมือ จะใช้กับการสัมภาษณ์โดยใช้เครื่องมือฉบับที่ 4 และฉบับที่ 5 กล่าวคือ ในช่วงที่มีการสัมภาษณ์โดยใช้เครื่องมือดังกล่าวให้ผู้สัมภาษณ์ถามย้ำเพื่อประเมินสรุปว่าผู้ที่ไม่เป็นช่างฝีมือ มีความรู้ ทักษะและทัศนคติอยู่ในระดับใดทั้งนี้โดยสัมภาษณ์เฉพาะตอนที่ 2 และตอนที่ 3

4. กรณีสัมภาษณ์ผู้ที่ไม่เคยทอ ให้สัมภาษณ์ทุกตอน

ตอนที่ 1 การสัมภาษณ์ทั่วไป

ประเด็นการสัมภาษณ์	บันทึกผลการสัมภาษณ์
1. ท่านไม่เคยทอผ้าไหมมัดหมี่ใช่หรือไม่ ถ้าไม่เคยทอท่านเคยทอผ้าชนิดอื่นหรือไม่และทออะไรบ้าง	....
2. จากประสบการณ์ที่ได้พบเห็นการทอผ้าไหมมัดหมี่ในหมู่บ้านท่านทราบหรือไม่ว่าเขาทอไปเพื่ออะไร	....
3. จากประสบการณ์ของท่านโปรดอธิบายขั้นตอนและวิธีการทอผ้าไหมมัดหมี่ว่ามีขั้นตอนและวิธีการอย่างไรบ้าง	....

ประเด็นการสัมภาษณ์	บันทึกผลการสัมภาษณ์
4. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านคิดว่าการนำผ้าไหมมัดหมี่ไปขายควรดำเนินการอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด เพราะเหตุใด	....

ตอนที่ 2 ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

คำชี้แจง

1. การสัมภาษณ์ในตอนนี้มุ่งที่จะประเมินระดับความรู้/ทักษะ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ในด้านต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง(ผู้ให้สัมภาษณ์) โดยผู้สัมภาษณ์จะประเมินความรู้/ทักษะในการทอผ้าไหมมัดหมี่ของกลุ่มตัวอย่างเป็นคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีความรู้/ทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความรู้/ทักษะอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความรู้/ทักษะอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความรู้/ทักษะอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความรู้/ทักษะอยู่ในระดับน้อยมากหรือไม่รู้

2. การประเมินแต่ละรายการได้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือตามระดับคะแนนที่ประเมิน

3. เฉพาะข้อ 1 - 4 ให้ประเมินเฉพาะความรู้

รายการประเมิน	ความรู้					ทักษะ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่											
ท่านคิดว่าท่านมีความรู้ในเรื่องต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด											
1. ประวัติและความเป็นมาและแหล่งผลิตหรือแหล่งทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
2. แนวทางของภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
3. ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่และผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมมัดหมี่ทั้งในและต่างประเทศ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
4. กระบวนการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต.....	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...

รายการประเมิน	ความรู้					ทักษะ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
ความรู้/ทักษะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่											
ในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ท่านคิดว่าท่านมีความรู้และมีทักษะหรือมีความชำนาญในเรื่องต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด											
5. เส้นไหม หลักวิธีการเลือกเส้นไหมให้เหมาะสมกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพ.	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
6. การฟอกไหมและวัสดุอุปกรณ์	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
7. การกรอไหม/การปั่นไหมและวัสดุอุปกรณ์.....	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
8. การออกแบบลวดลายและวัสดุอุปกรณ์.....	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
9. การค้นไหมเส้นยืนและวัสดุอุปกรณ์.....	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...

รายการประเมิน	ความรู้					ทักษะ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
10. การค้นไหมเส้นพุ่งและวัสดุอุปกรณ์.....	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
11. การมัดหมี่และวัสดุอุปกรณ์..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
12. สีย้อมไหม การย้อมสีและวัสดุอุปกรณ์.....	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
13. การเตรียมกี่(หูกทอผ้า)...	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
14. การสืบหูก/การสอดฟันหวี..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
15. การเก็บตะกอ(ผูกเขา)และวัสดุอุปกรณ์.....	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
16. หลักและวิธีการทอ.....	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
17. การวางแผนการผลิต/การทอให้ได้ปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาด	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
18. วิธีการหาคนช่วยการผลิต/การทอในแต่ละขั้นตอนและในลักษณะต่างๆเพื่อให้ได้ปริมาณมากรวดเร็วได้มาตรฐานเดียวกัน.....	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...

รายการประเมิน	ความรู้					ทักษะ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
19. การประเมินคุณภาพการผลิต/การทอว่าได้มาตรฐานหรือไม่เพียงใด.....	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
20. การกำหนดงบประมาณการทำบัญชีค่าใช้จ่ายต่างๆในการผลิต/การทอและการขาย.....	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
21. การประชาสัมพันธ์ผลผลิตการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย.....	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
22. การกำหนดราคาในการขาย.....	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...
23. การหาและการขยายตลาด	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	...

แบบสัมภาษณ์ (ฉบับที่ 7)

เพื่อประกอบการศึกษาความต้องการการฝึกอบรม

การประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

ผู้สัมภาษณ์.....

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

บ้านเลขที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....หมู่ที่....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัดสุรินทร์

ประเภทผู้ให้สัมภาษณ์ [ ] ช่างฝีมือ

[ ] ผู้ไม่เป็นช่างฝีมือ

[ ] ผู้ไม่เคยทอ

วันสัมภาษณ์ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.

ตอนที่ 1 ความต้องการฝึกอบรม

คำชี้แจง

ให้ผู้สัมภาษณ์ถามเพื่อประเมินว่ากลุ่มตัวอย่าง (ผู้ให้สัมภาษณ์) มีความต้องการฝึกอบรมในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใดแล้วให้คะแนนโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือตามระดับคะแนนดังนี้

5 หมายถึง ต้องการได้รับการฝึกอบรมในเรื่องนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ต้องการได้รับการฝึกอบรมในเรื่องนั้นอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ต้องการได้รับการฝึกอบรมในเรื่องนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ต้องการได้รับการฝึกอบรมในเรื่องนั้นอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ต้องการได้รับการฝึกอบรมในเรื่องนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความต้องการ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
ท่านมีความต้องการได้รับการฝึกอบรมการเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ในเรื่องต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด						
1. หลักและวิธีการเลือกเส้นไหมให้เหมาะสมกับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภท.	...	...	...	...	...	.....
2. การฟอกไหม.....	...	...	...	...	...	.....
3. การกรอไหม/การปั่นไหม.....	...	...	...	...	...	.....
4. การออกแบบลวดลาย.....	...	...	...	...	...	.....
5. การค้นไหมยืน.....	...	...	...	...	...	.....
6. การค้นไหมพุ่ง.....	...	...	...	...	...	.....

รายการประเมิน	ระดับความต้องการ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
7. การมัดหมี่.....	...	...	...	...	...	.....
8. สีย้อมไหมและการย้อมสี.....	...	...	...	...	...	.....
9. การเตรียมกี่ (หูก) ทอผ้า.....	...	...	...	...	...	.....
10. การสืบหูก/การสอดฟันหวี.....	...	...	...	...	...	.....
11. การเก็บตะกอ (การผูกเขา).....	...	...	...	...	...	.....
12. หลักและวิธีการทอ.....	...	...	...	...	...	.....
13. การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด.....	...	...	...	...	...	.....
14. วิธีการหาคนช่วยการผลิต/การทอเพื่อให้ได้ปริมาณมากและได้มาตรฐานเดียวกัน.....	...	...	...	...	...	.....
15. การประเมินผลผลิต/การทอว่าได้มาตรฐานหรือไม่เพียงใด.....	...	...	...	...	...	.....
16. การกำหนดงบประมาณการทำบัญชีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการผลิต/การทอและการขาย.....	...	...	...	...	...	.....

รายการประเมิน	ระดับความต้องการ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
17. การประชาสัมพันธ์ผลผลิต การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย.....	...	...	...	...	...	.....
18. การกำหนดราคาในการขาย.....	...	...	...	...	...	.....
19. การหาและการขยายตลาด.....	...	...	...	...	...	.....
20. อื่น ๆ						
20.1.....	...	...	...	...	...	.....
20.2.....	...	...	...	...	...	.....
20.3.....	...	...	...	...	...	.....

ตอนที่ 2 วิธีการและระยะเวลาในการฝึกอบรม

1. การฝึกอบรมเกี่ยวกับการฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ควรฝึกอบรมในลักษณะใด

   [ ] ฝึกอบรมเฉพาะในภาคความรู้

   [ ] ฝึกอบรมเฉพาะภาคปฏิบัติ

   [ ] ฝึกอบรมทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติ

   [ ] อื่น ๆ .....

2. ระยะเวลาในการฝึกอบรมควรใช้มากน้อยเพียงใด

2.1 กรณีผู้ที่ทอไม่เป็นหรือไม่เคยทอและจะฝึกอบรมให้ทอประมาณ 6 ผืน

[ ] 1 เดือน

[ ] 2 เดือน

[ ] 3 เดือน

[ ] อื่น ๆ .....

2.2 กรณีผู้ที่เคยทอบ้างแต่ยังไม่ชำนาญจะฝึกอบรมให้ทอประมาณ 6 ผืน

[ ] 1 เดือน

[ ] 2 เดือน

[ ] 3 เดือน

[ ] อื่น ๆ .....

3. สถานที่ในการจัดฝึกอบรมควรเป็นที่ใด

[ ] ณ หมู่บ้านผู้ที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรม

[ ] ณ ศาลาประชาคมของหมู่บ้าน

[ ] ณ ที่ทำการสภาตำบล

[ ] อื่น ๆ .....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นอื่น ๆ

1. ท่านมีข้อเสนอแนะอะไรเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ(เรื่อง)ที่จะฝึกอบรม

1.1 .....

1.2 .....

1.3 .....

2. ท่านมีข้อเสนอแนะอะไรเกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมบ้าง

2.1 วิธีการ .....

.....

2.2 ระยะเวลา.....

.....

2.3 สถานที่ฝึกอบรม.....

.....

2.4 อื่น ๆ .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ (ฉบับที่ 8)

เพื่อประกอบการศึกษาสมรรถภาพที่สำคัญสมรรถภาพพื้นฐานและตรวจสอบความเที่ยงตรงของสมรรถภาพในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งได้จากการประชุมดาคัม

<u>คำชี้แจง</u>

1. แบบสัมภาษณ์นี้มุ่งที่จะศึกษาว่างานย่อยต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ มีความครอบคลุมงานทั้งหมดหรือไม่ งานใดบ้างเป็นงานที่มีความสำคัญมากที่สุด งานใดเป็นงานขั้นพื้นฐาน และงานใดเป็นงานที่ต้องทำหรือปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ทั้งนี้นำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดสมรรถภาพที่สำคัญ สมรรถภาพพื้นฐานและการตรวจสอบความเที่ยงตรงของสมรรถภาพในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ซึ่งได้จากการประชุมดาคัม รวมทั้งจะเป็นพื้นฐานในการกำหนดหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ด้วย

2. แบบสัมภาษณ์นี้จะประกอบด้วยงานที่เป็นหน้าที่หรือภารกิจ ที่ผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่จะต้องทำหรือปฏิบัติให้ได้ เพื่อจะให้การประกอบอาชีพนี้ประสบผลสำเร็จและบังเกิดผลดีโดยงานดังกล่าวเป็นงานที่ได้จากการประชุมดาคัม (การประชุมผู้เชี่ยวชาญที่ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่) ซึ่งงานดังกล่าวนี้จะแบ่งเป็น 5 กลุ่มใหญ่ และในแต่ละกลุ่มใหญ่จะมีงานย่อยหลายรายการ สำหรับการสัมภาษณ์ในแต่ละรายการนั้นให้ผู้สัมภาษณ์ถามกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ใน 3 คำถาม และปฏิบัติดังต่อไปนี้

2.1 ถามคำถามที่ว่า "งานย่อยนี้ เป็นงานที่มีความสำคัญเพียงใด จากที่กำหนดไว้ในสดมภ์ที่ 1 คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด" เมื่อได้คำตอบแล้วให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่กำหนดให้

2.2 ถามด้วยคำถามที่ว่า"งานย่อยนี้เป็นงานที่เป็นพื้นฐาน(งานที่เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำ) ซึ่งผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ควรจะทำได้ ใช่หรือไม่ " เมื่อได้คำตอบแล้วให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่กำหนดให้ในสดมภ์ที่ 2

2.3 ถามด้วยคำถามที่ว่า " งานย่อยนี้เป็นงานที่ท่านทำหรือปฏิบัติบ่อยเพียงใด" เมื่อได้คำตอบแล้วให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่กำหนดให้ในสดมภ์ ที่ 3

3. เมื่อสัมภาษณ์ครบทุกกลุ่มงาน หรืองานย่อยแล้วให้ผู้สัมภาษณ์ถามกลุ่มตัวอย่างด้วยคำถามที่ว่า " งานซึ่งเป็นหน้าที่หรือภารกิจที่ผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่จะต้องทำดังกล่าวนี้มีความครอบคลุมเพียงพอหรือยัง ควรปรับปรุงแก้ไข หรือเพิ่มเติมอะไรอีกบ้าง " เมื่อได้คำตอบแล้วให้บันทึกเพิ่มเติม และหากเป็นการเพิ่มเติมงานย่อยให้ดำเนินการเช่นเดียวกับข้อ 2

ตอนที่ 1 การสัมภาษณ์เกี่ยวงานหรือภารกิจของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

งาน/ภารกิจของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่	สดมภ์ที่ 1 ระดับความสำคัญ					สดมภ์ที่ 2 ระดับงานพื้นฐาน/เกณฑ์ขั้นต่ำ			สดมภ์ที่ 3 ระดับการทำ/การปฏิบัติ		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	ทำทุกครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทราบ
1.การเตรียมเส้นไหมเบื้องต้น											
1.1 การเลือกเส้นไหมให้เหมาะสมกับการทำผ้ามัดหมี่แต่ละประเภท..	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
1.2 การกะประมาณปริมาณเส้นไหมที่จะใช้ในการทำผ้าไหมมัดหมี่แต่ละครั้ง.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
1.3 การฟอกไหม.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
1.4	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
1.5	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....

งาน/ภารกิจของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่	สดมภ์ที่ 1 ระดับความสำคัญ					สดมภ์ที่ 2 ระดับงานพื้นฐาน/เกณฑ์ขั้นต่ำ			สดมภ์ที่ 3 ระดับการทำ/การปฏิบัติ		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	ทำทุกครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทราบ
2. <u>การเตรียมเส้นไหมพุ่ง</u>											
2.1 การกรอ/ปั่น/ควบเส้นไหมพุ่งตามลักษณะของผ้าไหมมัดหมี่ที่จะทอ..	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
2.2 การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
2.3 การค้นเส้นไหมพุ่ง...	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
2.4 การมัดและย้อมสีเส้นไหมพุ่ง.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
2.5 การแกะเชือกมัดหมี่..	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
2.6 การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอัก/หลอดใหญ่...	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....

งาน/ภารกิจของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่	สดมภ์ที่ 1 ระดับความสำคัญ					สดมภ์ที่ 2 ระดับงานพื้นฐาน/เกณฑ์ขั้นต่ำ			สดมภ์ที่ 3 ระดับการทำ/การปฏิบัติ		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	ทำทุกครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทราบ
2.7 การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าหลอดเล็ก.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
2.8 การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
2.9	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
2.10	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
3. <u>การเตรียมเส้นไหมยืน</u>											
3.1 การย้อมสีเส้นไหมยืน_	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
3.2 การนำเส้นไหมยืนไปชุบน้ำแป้ง/น้ำกข้าว....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
3.3 การกระตุกและตากเส้นไหมยืน.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....

งาน/ภารกิจของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่	สดมภ์ที่ 1 ระดับความสำคัญ					สดมภ์ที่ 2 ระดับงานพื้นฐาน/เกณฑ์ขั้นต่ำ			สดมภ์ที่ 3 ระดับการทำ/การปฏิบัติ		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	ทำทุกครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทราบ
3.4 การกรอเส้นไหมยืนเข้าลัก/หลอดใหญ่...	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
3.5 การค้นเส้นไหมยืน...	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
3.6 การม้วนเส้นไหมยืน..	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
3.7 การสลดฟันฟืม/การสืบหูก.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
3.8 การเตรียมกี่.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
3.9 การถักตะกอ/การผูกเขา.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
3.10	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
3.11	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
4. <u>การทอเป็นผืนผ้า</u>											
4.1 การเตรียมกี่ก่อนทอ..	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....

งาน/ภารกิจของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่	สดมภ์ที่ 1 ระดับความสำคัญ					สดมภ์ที่ 2 ระดับงานพื้นฐาน/เกณฑ์ขั้นต่ำ			สดมภ์ที่ 3 ระดับการทำ/การปฏิบัติ		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	ทำทุกครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทราบ
4.2 การนำหลอดพุ่งใส่กระสวย.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
4.3 การเหยียบตะกอ....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
4.4 การพุ่งกระสวย.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
4.5 การจัดลวดลายและริมขอบผ้า	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
4.6 การกระแทกฟืม.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
4.7 การขึงหน้าผ้าที่ทอให้ตึง.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
4.8 การเก็บกี่หรือหูกเมื่อต้องการหยุดพักการทอ	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
4.9	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....

งาน/ภารกิจของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่	สดมภ์ที่ 1 ระดับความสำคัญ					สดมภ์ที่ 2 ระดับงานพื้นฐาน/เกณฑ์ขั้นต่ำ			สดมภ์ที่ 3 ระดับการทำ/การปฏิบัติ		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	ทำทุกครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทราบ
5. **การจัดการและการตลาดเบื้องต้น**											
5.1 การวางแผนการผลิตหรือทอให้เหมาะสมกับฤดูกาลและความต้องการของตลาด.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
5.2 การเตรียมปัจจัยการผลิตหรือการทอในด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน และงบประมาณ.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
5.3 การจัดการเกี่ยวกับการผลิตหรือการทอ.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....

งาน/ภารกิจของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่	สดมภ์ที่ 1 ระดับความสำคัญ					สดมภ์ที่ 2 ระดับงานพื้นฐาน/เกณฑ์ขั้นต่ำ			สดมภ์ที่ 3 ระดับการทำ/การปฏิบัติ		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	ทำทุกครั้ง	ทำบางครั้ง	ไม่ทราบ
5.4 การประเมินมาตรฐานการผลิตหรือการทอ...	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
5.5 การทำบัญชีค่าใช้จ่ายการผลิตหรือการทอ...	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
5.6 การกำหนดราคาขาย..	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
5.7 การทำบัญชีการขาย...	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
5.8 การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....
5.9 การหาตลาดและการขยายตลาด.....	...	...	....	...	...	..	..	....	....	.....	....

ตอนที่ 2 บันทึกความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....
6. .....
7. .....
8. .....
9. .....
10. .....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
สุขุมวิท 23 เขตคลองเตย
กรุงเทพมหานคร

24 กุมภาพันธ์ 2535

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์พิจารณาโครงร่างหลักสูตร

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงร่างหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบท 1 ฉบับ
2. แผนภูมิทักษะของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ที่ได้จากการประชุมผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ (การประชุมดาคัม) 1 ฉบับ

ด้วย นายทองสุข วันแสน นิสิตปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำลังทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบท ซึ่งข้าพเจ้าเป็นประธานคณะกรรมการที่ปรึกษา ขณะนี้นิสิตได้พัฒนาโครงร่างหลักสูตรดังกล่าวจากการศึกษาวิจัยข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ เรียบร้อย แล้วดังที่แนบมาพร้อมกับหนังสือนี้

ในการนี้โครงร่างหลักสูตรที่นิสิตพัฒนาขึ้น สมควรได้รับการพิจารณาตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไปปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนการนำไปทดลองใช้ ข้าพเจ้าเล็งเห็นว่า ท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่สามารถให้ความอนุเคราะห์แก่นิสิตได้ ดังนั้นจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ความอนุเคราะห์ พิจารณาหลักสูตรดังกล่าวให้แก่นิสิตตามสมควร

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สมบูรณ์ ชิตพงศ์

(นายสมบูรณ์ ชิตพงศ์)

ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษา

แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอาชีพ

การทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบท

<u>คำชี้แจง</u>

1. การประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบทนี้มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ มุ่งที่จะตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทั้งนี้ก็เพื่อจะนำข้อมูลที่ได้จากการประเมิน และข้อคิดเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของท่านผู้เชี่ยวชาญ ไปแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนที่ผู้วิจัยจะนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือประชาชนในชนบทในหมู่บ้านเป้าหมาย จำนวนประมาณ 20 คน ซึ่งเป็นผู้ที่ยังไม่มีความรู้และทักษะ ในการทอผ้าไหมมัดหมี่ หรือเป็นผู้ที่พอมีความรู้และทักษะอยู่บ้าง แต่ก็มีอยู่ระดับที่ต่ำมาก

2. แบบประเมินนี้มี 3 ตอนด้วยกันคือ ตอนที่ 1 เป็นการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร ตอนที่ 2 เป็นการประเมินความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบต่าง ๆของหลักสูตร และตอนที่ 3 เป็นข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. การตอบแบบประเมิน สำหรับตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ให้ตอบโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือ และตอนที่ 3 ขอความกรุณาให้ท่านเขียน แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ตอนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดพิจารณาโครงร่างหลักสูตร ฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท ที่แนบมานี้ว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด แล้วตอบโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความเหมาะสมทางขวามือ

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					หมายเหตุ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1	สภาพปัญหาและความจำเป็น.....	...	...	....	...	...	.....
2	จุดมุ่งหมายของหลักสูตร.....	...	...	....	...	...	.....
3	สมรรถภาพที่มุ่งเน้น.....	...	...	....	...	...	.....
4	หน่วยการฝึกอบรมที่ 1 เรื่องมโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	...	...	....	...	...	.....
5	หน่วยการฝึกอบรมที่ 2 เรื่องการเตรียมไหมเบื้องต้น สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่	...	...	....	...	...	.....

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					หมายเหตุ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
6	หน่วยการฝึกอบรมที่ 3 เรื่องการเตรียมทำเส้นพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	...	...	....	...	...	.....
7	หน่วยการฝึกอบรมที่ 5 เรื่องการทอเป็นผืนผ้า.....	...	...	....	...	...	.....
8	หน่วยการฝึกอบรมที่ 6 เรื่องการจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่.....	...	...	....	...	...	.....
10	แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้....	...	...	....	...	...	.....

ตอนที่ 2 การประเมินความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบของหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่า องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบท ที่แนบมานี้มีความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด แล้วตอบโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความสอดคล้องที่อยู่ทางขวามือ

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					หมายเหตุ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับสภาพปัญหาและความจำเป็น.....	...	...	....	...	...	.....
2	สมรรถภาพที่มุ่งเน้นกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และทักษะของผู้ประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่ได้จากการประชุมผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่(การประชุมดาคัม)	...	...	....	...	...	.....
3	จุดมุ่งหมายเฉพาะของหน่วยการฝึกอบรมที่ 1 กับสมรรถภาพที่มุ่งเน้นและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร.....	...	...	....	...	...	.....

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					หมายเหตุ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
4	จุดมุ่งหมายเฉพาะของหน่วยการฝึกอบรมที่ 2 กับสมรรถภาพที่มุ่งเน้นและจุดที่มุ่งหมายของหลักสูตร....	...	...	....	...	...	.....
5	จุดมุ่งหมายเฉพาะของหน่วยการฝึกอบรมที่ 3 กับสมรรถภาพที่มุ่งเน้นและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร.....	...	...	....	...	...	.....
6	จุดมุ่งหมายเฉพาะของหน่วยการฝึกอบรมที่ 4 กับสมรรถภาพที่มุ่งเน้นและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร.....	...	...	....	...	...	.....
7	จุดมุ่งหมายเฉพาะของหน่วยการฝึกอบรมที่ 5 กับสมรรถภาพที่มุ่งเน้นและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร.....	...	...	....	...	...	.....
8	จุดมุ่งหมายเฉพาะของหน่วยการฝึกอบรมที่ 6 กับสมรรถภาพที่มุ่งเน้นและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร						

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					หมายเหตุ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
9	ความสอดคล้องภายในของหน่วยฝึกอบรมที่ 1.....	...	...	....	...	...	.....
10	ความสอดคล้องภายในของหน่วยฝึกอบรมที่ 2.....	...	...	....	...	...	.....
11	ความสอดคล้องภายในของหน่วยฝึกอบรมที่ 3.....	...	...	....	...	...	.....
12	ความสอดคล้องภายในของหน่วยฝึกอบรมที่ 4.....	...	...	....	...	...	.....
13	ความสอดคล้องภายในของหน่วยฝึกอบรมที่ 5.....	...	...	....	...	...	.....
14	ความสอดคล้องภายในของหน่วยฝึกอบรมที่ 6.....	...	...	....	...	...	.....

ตอนที่ 3 การเสนอความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดเสนอความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบท ที่แนบมานี้ ในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ภาพรวมของโครงร่าง และองค์ประกอบหลักสูตร.....
.....
.....
.....
.....
2. สภาพปัญหาและความจำเป็น.....
.....
.....
.....
3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร.....
.....
.....
.....
4. สมรรถภาพที่มุ่งเน้น.....
.....
.....
.....

5. หน่วยการฝึกอบรม

5.1 หน่วยที่ 1.....

.....

.....

.....

5.2 หน่วยที่ 2.....

.....

.....

.....

5.3 หน่วยที่ 3.....

.....

.....

.....

5.4 หน่วยที่ 4.....

.....

.....

.....

5.5 หน่วยที่ 5.....

.....

.....

.....

5.6 หน่วยที่ 6.....

.....

.....

.....

6. แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้.....

.....

.....

.....

.....

7. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ .....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของท่าน

แบบประเมินความรู้ ทักษะและทัศนคติต่อการประกอบอาชีพ

การทอผ้าไหมมัดหมี่ในภาพรวม

1.ชื่อ นาง,นางสาว.....นามสกุล.....

อายุ.....ปีบ้านเลขที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....

หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....

2.การประะเมินผล [ ] ก่อนฝึกอบรม [ ] หลังฝึกอบรม

ตอนที่ 1 ประสบการณ์เกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

ค่าชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / หน้าข้อที่ท่านเคยทำหรือเคยปฏิบัติ

.....1 ปลูกหม่อน

.....2 เลี้ยงไหม

.....3 สาวไหม

.....4 ทำปอยไหม (เข็ดไหม)

.....5 กรอไหมเข้าอัก

.....6 ปั่นไหม

.....7 ฟอกไหม

.....8 ย้อมสีไหมทั่วไป

.....9 ค้นเส้นไหมยืน

.....10 กรอไหมเข้าหลอดเล็ก (หลอดทอ)

.....11 นำเส้นยืนสอดฟันฟืม

.....12 สืบหูก

.....13 ถักตะกอ 2 ตะกอ

.....14 ออกแบบลวดลาย ผ้าไหมมัดหมี่

.....15 ค้นเส้นไหมมัดหมี่

.....16 ย้อมสีเส้นไหมมัดหมี่

.....17 แกะเชือกมัดหมี่

.....18 กรอเส้นไหมมัดหมี่เข้าอักและเข้าหลอดเล็ก

.....19 ลงแป้งเส้นไหมยืน

.....20 กระตุกและตากเส้นไหมยืน

.....21 ม้วนเส้นไหมยืน

.....22 เตรียมกี่ทอผ้าไหม

.....23 ถักตะกอ 3 ตะกอหรือมากกว่า

.....24 เก็บกี่เมื่อหยุดพักการทอ

.....25 ทอผ้าไหมทั่วไป

.....26 ทอผ้าไหมมัดหมี่

.....27 ขายผ้าไหมทั่วไป

.....28 ขายผ้าไหมมัดหมี่

.....29 ไม่เคยทำเลยจากข้อ 1-28

ตอนที่ 2 ด้านความรู้ความเข้าใจ

คำชี้แจง

1. โปรดประเมินตัวท่านเองว่ามีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ในประเด็นต่าง ๆ ที่กำหนดให้อยู่ในระดับใด จาก 5 ระดับที่กำหนดให้ดังนี้

   5 หมายถึง มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องนั้นอยู่ในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้องและคล่องแคล่ว

   4 หมายถึง มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนั้น อยู่ในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบาย ได้ถูกต้อง

   3 หมายถึง มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนั้น อยู่ในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้เป็นส่วนใหญ่

   2 หมายถึง มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนั้นอยู่ในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้บ้าง

   1 หมายถึงไม่รู้ ไม่เข้าใจและไม่สามารถสรุปหรือไม่สามารถอธิบายได้

2. เมื่อพิจารณาโดยรอบคอบแล้ว ให้ตอบโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือ

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องต่อไปนี้อยู่ในระดับใด						
1.มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่						
1.1 ประวัติความเป็นมาและแหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
1.2 แนวนโยบายของภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
1.3 กระบวนการและรูปแบบการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีตปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต.....	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
1.4 ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต.....	..	..	..	..	..	.....
1.5 ความสำคัญ และประโยชน์ของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
2.การเตรียมเส้นไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่						
2.1 ขั้นตอนการเตรียมเส้นไหมสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
2.2 การเลือกเส้นไหมให้เหมาะสมกับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภท.....	..	..	..	..	..	.....
2.3 การชั่ง ตวง วัด เกี่ยวกับเส้นไหมและผ้าไหม.....	..	..	..	..	..	.....
2.4 การกะประมาณปริมาณเส้นไหม ให้พอเหมาะกับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละครั้ง.	..	..	..	..	..	.....
2.5 การฟอกไหม	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
3. การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่						
3.1 ขั้นตอนการเตรียมเส้นไหมพุ่ง.....	..	..	..	..	..	.....
3.2 การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่....	..	..	..	..	..	.....
3.3 การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอักและการต่อเส้นไหมพุ่ง.....	..	..	..	..	..	.....
3.4 การค้นเส้นไหม.....	..	..	..	..	..	.....
3.5 การมัดหมี่และการย้อมสี.....	..	..	..	..	..	.....
3.6 การแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสี.....	..	..	..	..	..	.....
3.7 การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอัก/หลอดใหญ่ภายหลังการย้อมสีครบถ้วนและการต่อเส้นไหมพุ่งมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
3.8 การกรอเส้นไหมพุ่งจากอักหรือหลอดใหญ่เข้าหลอดเล็ก.....	..	..	..	..	..	.....
3.9 การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง.....	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
4. การเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่						
4.1 ขั้นตอนการเตรียมเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....
4.2 การย้อมสีเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....
4.3 การนำเส้นไหมยืนไปลงแป้งหรือชุบน้ำข้าว.....	..	..	..	..	..	.....
4.4 การกระตุกและตากเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....
4.5 การกรอเส้นไหมยืนเข้าอักและการต่อเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....
4.6 การค้นเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....
4.7 การม้วนเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....
4.8 การสอดฟันฟืมหรือร้อยฟันหวี.....	..	..	..	..	..	.....
4.9 การเตรียมกี่.....	..	..	..	..	..	.....
4.10 การเก็บและถักตะกอหรือร้อยตะกอ..	..	..	..	..	..	.....
4.11 การตรวจสอบเส้นไหมยืนก่อนทอ....	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
5. การทอเป็นผืนผ้า						
5.1 ขั้นตอนการทอเป็นผืนผ้า.....	..	..	..	..	..	.....
5.2 การเตรียมกี่ก่อนทอ.....	..	..	..	..	..	.....
5.3 การนำหลอดเส้นไหมพุ่งสอดกระสวย...	..	..	..	..	..	.....
5.4 การเหยียบตะกอ.....	..	..	..	..	..	.....
5.5 การพุ่งกระสวย.....	..	..	..	..	..	.....
5.6 การจัดลวดลายและริมขอบผ้า.....	..	..	..	..	..	.....
5.7 การกระแทกฟืม.....	..	..	..	..	..	.....
5.8 การขึงหน้าผ้าที่ทอให้ตึง.....	..	..	..	..	..	.....
5.9 การต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งในกรณีที่เส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งขาดขณะทอ.....	..	..	..	..	..	.....
5.10 การปรับและปล่อยเส้นไหมยืนขณะทอ..	..	..	..	..	..	.....
5.11 การเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอ..	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
6.การจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่						
6.1 ความหมาย ความสำคัญของการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
6.2 กระบวนการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
6.3 การวางแผนการผลิตเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
6.4 การเตรียมปัจจัยการผลิตเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
6.5 การจัดการเกี่ยวกับการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
6.6 การประเมินมาตรฐานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
6.7 การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
6.8 การทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
6.9 การกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
6.10 การหาลูกค้าและตัวแทนผ้าไหมมัดหมี่...	..	..	..	..	..	.....
6.11 การหาตลาด และการขายตลาดผ้าไหมมัดหมี่	..	..	..	..	..	.....

ตอนที่ 2 ทักษะหรือความชำนาญ

คำชี้แจง 1. โปรดประเมินตัวท่านเองว่า ท่านมีทักษะหรือความชำนาญในเรื่องต่าง ๆเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้อยู่ในระดับใด จากที่กำหนดให้ 5 ระดับดังนี้

5 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติ หรือทำกิจกรรมนั้นได้ถูกต้องด้วยตนเองอย่างคล่องแคล่ว และสามารถแนะนำผู้อื่นได้ด้วย

4 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมนั้นได้ถูกต้องด้วยตนเองโดยไม่มีคนแนะนำ

3 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติ หรือทำกิจกรรมนั้นได้ถูกต้องโดยมีผู้แนะนำเล็กน้อย

2 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมนั้นได้โดยต้องมีผู้แนะนำเป็นส่วนใหญ่

1 หมายถึงไม่สามารถปฏิบัติ หรือทำกิจกรรมนั้นได้เล็กน้อย

รายการประเมิน	ระดับทักษะ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
ท่านมีทักษะหรือความชำนาญในเรื่องต่อไปนี้อยู่ในระดับใด						
1.การเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่						
1.1 การเลือก เส้นไหมเหมาะกับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภท.....	..	..	..	..	..	.....
1.2 การชั่ง ตวง วัดเกี่ยวกับไหมและผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
1.3 การกะประมาณปริมาณเส้นไหมให้พอเหมาะกับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละครั้ง.....	..	..	..	..	..	.....
1.4 การฟอกไหม.....	..	..	..	..	..	.....
2.การเตรียมเส้นไหมสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่						
2.1 การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
2.2 การกรอเส้นไหมพุ่งเข้าอัก	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับทักษะ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
2.3 การค้นเส้นไหมพุ่ง.....	..	..	..	..	..	.....
2.4 การมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
2.5 การย้อมหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
2.6 การแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสี..	..	..	..	..	..	.....
2.7 การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ภายหลังการแกะเชือกเข้าอักหรือหลอดใหญ่.....	..	..	..	..	..	.....
2.8 การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่จากอักหรือหลอดใหญ่เข้าหลอดเล็ก.....	..	..	..	..	..	.....
2.9 การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง.....	..	..	..	..	..	.....
3. การเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่						
3.1 การย้อมสีเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....
3.2 การนำเส้นไหมยืนไปลงแป้ง.....	..	..	..	..	..	.....
3.3 การกระตุกและตากเส้นไหมยืนหลังลงแป้ง.....	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับทักษะ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
3.4 การกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก.....	..	..	..	..	..	.....
3.5 การค้นเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....
3.6 การม้วนเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....
3.7 การนำเส้นไหมยืนสอดฟันฟืม.....	..	..	..	..	..	.....
3.8 การเตรียมกี่.....	..	..	..	..	..	.....
3.9 การเก็บและถักตะกอ.....	..	..	..	..	..	.....
3.10 การตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืนก่อนทอ.....	..	..	..	..	..	.....
4. การทอเป็นผ้าผืน						
4.1 การเตรียมกี่ก่อนทอ.....	..	..	..	..	..	.....
4.2 การนำหลอดเส้นไหมพุ่งใส่กระสวย...	..	..	..	..	..	.....
4.3 การเหยียบตะกอ.....	..	..	..	..	..	.....
4.4 การพุ่งกระสวย.....	..	..	..	..	..	.....
4.5 การจัดลวดลายและริมขอบผ้า.....	..	..	..	..	..	.....
4.6 การกระแทกฟืม.....	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับทักษะ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
4.7 การชิงหน้าผ้าที่ทอให้ตึง.....	..	..	..	..	..	.....
4.8 การต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่ง....	..	..	..	..	..	.....
ในกรณีที่เส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งขาดขณะทอ.....	..	..	..	..	..	.....
4.9 การปรับและปล่อยเส้นไหมยืนขณะทอ..	..	..	..	..	..	.....
4.10 การเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอ.	..	..	..	..	..	.....
5.การจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่						
5.1 การวางแผนการผลิตเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
5.2 การเตรียมปัจจัยการผลิตเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
5.3 การจัดการเกี่ยวกับการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
5.4 การประเมินมาตรฐานการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับทักษะ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
5.5 การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิต/การทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
5.6 การทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
5.7 การกำหนดราคาในการขาย.....	..	..	..	..	..	.....
5.8 การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
5.9 การหาตลาดและการขยายตลาดผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....

ตอนที่ 4 ทัศนคติต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องที่สอดคล้องกับความรู้สึกของท่าน ตามช่องระดับคะแนนที่กำหนดให้

5 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้น ๆ มากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้น ๆ มาก

3 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้น ๆ ปานกลาง

2 หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น ๆ

1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น ๆ อย่างมาก

ข้อความ	ระดับการเห็นด้วย					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
1. การทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นงานหรืออาชีพที่น่าเบื่อ.....	..	..	..	..	..	.....
2. อาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอาชีพที่ทำยาก.....	..	..	..	..	..	.....
3. การทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอาชีพที่ทำแล้วคุ้มค่า.....	..	..	..	..	..	.....
4. การทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอาชีพที่ก้าวหน้า....	..	..	..	..	..	.....
5. การทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอาชีพที่มีเกียรติ....	..	..	..	..	..	.....
6. การทอผ้ไหมมัดหมี่เป็นอาชีพที่ล้าสมัย.....	..	..	..	..	..	.....
7. การทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอาชีพที่ทุกคนเห็นความสำคัญ.....	..	..	..	..	..	.....
8. ข้าพเจ้าชอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
9. การทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอาชีพของคนที่หางานอื่นทำไม่ได้.....	..	..	..	..	..	.....
10. การทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอาชีพที่ช่วยให้ผู้ทำมีฐานะมั่นคง.....	..	..	..	..	..	.....

ข้อความ	ระดับการเห็นด้วย					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
11.การทอผ้าไหมมัดหมี่เหมาะสำหรับคนวัยกลางคน.....	..	..	..	..	..	.....
12.การทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอาชีพที่ทำลายสุขภาพ.....	..	..	..	..	..	.....
13.การทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอาชีพที่ทำให้เห็นโลกแคบ.....	..	..	..	..	..	.....
14.การทอผ้าไหมมัดหมี่ควรเป็นงานอดิเรกมากกว่าอาชีพ.....	..	..	..	..	..	.....
15.การทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอาชีพของคนขยัน..	..	..	..	..	..	.....

แบบประเมินผล หน่วยที่ 1

เรื่อง มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

1. ชื่อ นาง, นางสาว.....นามสกุล.....

   อายุ.....ปี บ้านเลขที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....หมู่ที่.....

   ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

2. การประเมินผล [ ] ก่อนการฝึกอบรม [ ] หลังการฝึกอบรม

<u>คำชี้แจง</u>

1. โปรดประเมินว่าตัวท่านเอง มีความรู้ความเข้าใจ ในมโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ในประเด็นต่าง ๆ ที่กำหนดให้ อยู่ในระดับใดจาก 5 ระดับที่กำหนดให้ดังนี้

   5 หมายถึง ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้องและคล่องแคล่ว

   4 หมายถึง ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้อง

   3 หมายถึง ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่

   2 หมายถึง ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้บ้าง

   1 หมายถึง ท่านไม่เข้าใจในเรื่องนั้น ๆ และไม่สามารถสรุปหรือไม่สามารถอธิบายได้

2. เมื่อท่านพิจารณาตัวท่านเองอย่างรอบคอบแล้วให้ตอบโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับคะแนนที่กำหนดไว้ทางขวามือ

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้อยู่ในระดับใด						
1. ประวัติความเป็นมาและแหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
2. แนวนโยบายของภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
3. กระบวนการในการผลิตหรือทอผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต.....	..	..	..	..	..	.....
4. รูปแบบหรือประเภทของผ้าไหมมัดหมี่ในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต....	..	..	..	..	..	.....
5. ภาวะตลาดสินค้าผ้าไหมมัดหมี่ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต.....	..	..	..	..	..	.....
6. ความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่	..	..	..	..	..	.....

แบบประเมินผล หน่วยที่ 2

เรื่อง การเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

1. ชื่อ นาง, นางสาว.....นามสกุล.....

อายุ.....ปี บ้านเลขที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....หมู่ที่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

2. การประเมินผล [ ] ก่อนการฝึกอบรม [ ] หลังการฝึกอบรม

<u>คำชี้แจง</u>

1.โปรดประเมินว่าตัวท่านเอง มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการเตรียมไหมเบื้องต้น สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ อยู่ในระดับใดจาก 5 ระดับที่กำหนดให้ดังนี้

1.1 <u>ในด้านความรู้ความเข้าใจ</u>

5 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้องและคล่องแคล่ว

4 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้อง

3 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่

2 หมายถึง ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้บ้าง

1 หมายถึง ไม่รู้ไม่เข้าใจในเรื่องนั้น ๆและไม่สามารถสรุปหรือไม่สามารถอธิบายได้

1.2 <u>ในด้านทักษะหรือความชำนาญ</u>

5 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง คล่องแคล่วและช่วยเหลือแนะนำคนอื่น ๆได้

4 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้ถูกต้อง ด้วยตนเองโดยไม่มีผู้แนะนำ

3 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้ถูกต้องโดยมีผู้แนะนำเล็กน้อย

2 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้โดยแต่ต้องมีคนคอยแนะนำช่วยเหลือเป็นส่วนใหญ่

1 หมายถึง ไม่สามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมนั้น ๆได้เลยหรือปฏิบัติได้เล็กน้อย

2. เมื่อพิจารณาโดยรอบคอบแล้วให้ตอบโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือ

ตารางที่ 1 ด้านความรู้ความเข้าใจ

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้อยู่ในระดับใด						
1. ขั้นตอนการเตรียมไหมเบื้องต้น สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
2. การเลือกเส้นไหมให้เหมาะกับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภท						
2.1 ประเภทของเส้นไหม.....	..	..	..	..	..	.....
2.2 การเลือกเส้นไหมให้เหมาะสม	..	..	..	..	..	.....
3. การชั่งตวงวัดเกี่ยวกับเส้นไหม.....	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
4.การกะปริมาณเส้นไหม สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละครั้ง						
4.1 การกะประมาณปริมาณเส้นไหม โดยวิธีดูจากปอยไหมหรือเข็ดไหม.....	..	..	..	..	..	.....
4.2 การกะประมาณปริมาณเส้นไหมโดยวิธีการชั่ง.....	..	..	..	..	..	.....
5.การฟอกไหม						
5.1 จุดประสงค์ของการฟอกไหม.....	..	..	..	..	..	.....
5.2 วัสดุและอุปกรณ์การฟอกไหม.....	..	..	..	..	..	.....
5.3 วิธีการฟอกไหม.....	..	..	..	..	..	.....
5.4 ข้อควรระมัดระวังในการฟอกไหม.....	..	..	..	..	..	.....

ตอนที่ 2 ด้านทักษะหรือความชำนาญ

รายการประเมิน	ระดับทักษะ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
ท่านมีทักษะหรือความชำนาญในเรื่องต่อไปนี้เพียงใด						
1. การเลือกเส้นไหมให้เหมาะกับการทอผ้าไหมมัดหมี่แต่ละประเภท.....	..	..	..	..	..	.....
2. การชั่งตวงวัดเกี่ยวกับเส้นไหม.....	..	..	..	..	..	.....
3. การกะประมาณเส้นไหม สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ แต่ละครั้ง.....	..	..	..	..	..	.....
4. การฟอกไหม	..	..	..	..	..	.....

แบบประเมินผล หน่วยที่ 3

เรื่อง การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

1. ชื่อ นาง, นางสาว.....นามสกุล.....

อายุ.....ปี บ้านเลขที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....หมู่ที่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

2. การประเมินผล [ ] ก่อนการฝึกอบรม [ ] หลังการฝึกอบรม

<u>คำชี้แจง</u>

1. โปรดประเมินว่าตัวท่านเอง มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการเตรียมเส้นไหมพุ่ง สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ อยู่ในระดับใดจาก 5 ระดับที่กำหนดให้ดังนี้

1.1 <u>ในด้านความรู้ความเข้าใจ</u>

5 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้องและคล่องแคล่ว

4 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้อง

3 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่

2 หมายถึง ท่านมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้บ้าง

1 หมายถึง ไม่รู้ไม่เข้าใจในเรื่องนั้น ๆและไม่สามารถสรุปหรือไม่สามารถอธิบายได้

1.2 <u>ในด้านทักษะหรือความชำนาญ</u>

5 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง คล่องแคล่วและช่วยเหลือแนะนำคนอื่น ๆได้

4 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้ถูกต้องด้วยตนเองโดยไม่มีผู้แนะนำ

3 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงาน หรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้ถูกต้องโดยมีผู้แนะนำเล็กน้อย

2 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงาน หรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้โดยต้องมีคนคอยแนะนำช่วยเหลือเป็นส่วยใหญ่

1 หมายถึง ไม่สามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมนั้น ๆได้เลยหรือปฏิบัติได้เล็กน้อย

2. เมื่อพิจารณาโดยรอบคอบแล้วให้ตอบโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือ

ตอนที่ 1 ด้านความรู้ความเข้าใจ

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้อยู่ในระดับใด						
1. ขั้นตอนการทำเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
2. การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่						
2.1 จุดประสงค์ของการออกแบบลวดลาย...	..	..	..	..	..	.....
2.2 การออกแบบลวดลายโดยวิธีดั้งเดิม....	..	..	..	..	..	.....
2.3 การออกแบบลวดลายบนกระดาษกราฟ..	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
3. การกรอเส้นไหมพุ่ง ภายหลังการฟอกแล้วเข้าอัก						
3.1 จุดประสงค์ของการกรอ.....	..	..	..	..	..	.....
3.2 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้.....	..	..	..	..	..	.....
3.3 วิธีการกรอ.....	..	..	..	..	..	.....
3.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอ.....	..	..	..	..	..	.....
3.5 การต่อเส้นไหมพุ่งเมื่อเส้นไหมพุ่งขาดขณะกรอ.....	..	..	..	..	..	.....
4. การค้นเส้นไหมพุ่ง						
4.1 จุดประสงค์ของการค้นเส้นไหมพุ่ง.....	..	..	..	..	..	.....
4.2 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้.....	..	..	..	..	..	.....
4.3 วิธีค้นเส้นไหมพุ่ง.....	..	..	..	..	..	.....
4.4 ข้อควรระมัดระวังในการค้นเส้นไหมพุ่ง.	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
5. การมัดหมี่และการย้อมสี						
5.1 จุดประสงค์ของการมัดหมี่และการย้อมสี.	..	..	..	..	..	.....
5.2 ขั้นตอนการมัดหมี่และการย้อมสี.....	..	..	..	..	..	.....
5.3 การมัดหมี่และการตรวจสอบความถูกต้องของลายมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
5.4 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
5.5 ข้อควรระมัดระวังในการมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
5.6 สีย้อมไหม.....	..	..	..	..	..	.....
5.7 การย้อมสีไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
5.8 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการย้อมสี.....	..	..	..	..	..	.....
5.9 ข้อควรระมัดระวังในการย้อมสี.....	..	..	..	..	..	.....
6.การแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสี						
6.1 จุดประสงค์ของการแกะเชือก.....	..	..	..	..	..	.....
6.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้.....	..	..	..	..	..	.....
6.3 วิธีการแกะเชือกมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
6.4 ข้อควรระมัดระวังในการแกะเชือกมัดหมี่	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
7. การกรอเส้นไหมพุ่งที่ย้อมสีครบตามเงื่อนไขและได้แกะเชือกมัดหมี่ออกแล้วเข้าอักหรือหลอดใหญ่						
7.1 จุดประสงค์ของการกรอ.....	..	..	..	..	..	.....
7.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอ.....	..	..	..	..	..	.....
7.3 วิธีการกรอ.....	..	..	..	..	..	.....
7.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอ.....	..	..	..	..	..	.....
7.5 การต่อเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เมื่อเส้นไหมพุ่งขาดขณะกรอ.....	..	..	..	..	..	.....
8. การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ภายหลังการกรอเข้าอักหรือหลอดใหญ่เรียบร้อยแล้วเข้าหลอดเล็ก						
8.1 จุดประสงค์การกรอ.....	..	..	..	..	..	.....
8.2 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรอ.....	..	..	..	..	..	.....
8.3 วิธีการกรอ.....	..	..	..	..	..	.....
8.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอ	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
9. การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง						
9.1 จุดประสงค์ของการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง.....	..	..	..	..	..	.....
9.2 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้.....	..	..	..	..	..	.....
9.3 วิธีการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง.....	..	..	..	..	..	.....
9.4 ข้อควรระมัดระวังในการร้อยหลอดเล็กเป็นพวง.....	..	..	..	..	..	.....

ตอนที่ 2 ด้านทักษะหรือความชำนาญ

รายการประเมิน	ระดับทักษะ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
ท่านมีทักษะหรือความชำนาญในเรื่องต่อไปนี้ในระดับใด						
1. การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่						
1.1 การออกแบบลวดลายแบบดั้งเดิม.....	..	..	..	..	..	.....
1.2 การออกแบบลวดลายบนกระดาษกราฟ..	..	..	..	..	..	.....
2. การกรอเส้นไหมพุ่งภายหลังการฟอกแล้วเข้าอัก.....	..	..	..	..	..	.....
3. การต่อเส้นไหมพุ่งเมื่อเส้นไหมพุ่งขาด.....	..	..	..	..	..	.....
4. การค้นเส้นไหมพุ่ง.....	..	..	..	..	..	.....
5. การมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
6. การย้อมสีมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
7. การแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสี.....	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับทักษะ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
8. การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่หลังจากแกะเชือกแล้วเข้าอัก/หลอดใหญ่.....	..	..	..	..	..	.....
9. การต่อเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ในกรณีที่เส้นไหมพุ่งมัดหมี่ขาดขณะกรอ.....	..	..	..	..	..	.....
10. การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่จากอักหรือหลอดใหญ่เข้าหลอดเล็ก.....	..	..	..	..	..	.....
11. การร้อยหลอดเล็กเป็นพวง.....	..	..	..	..	..	.....

แบบประเมินผล หน่วยที่ 4

เรื่อง การเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่

1. ชื่อ นาง, นางสาว.....นามสกุล.....

อายุ.....ปี บ้านเลขที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....หมู่ที่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

2. การประเมินผล [ ] ก่อนการฝึกอบรม [ ] หลังการฝึกอบรม

<u>คำชี้แจง</u>

1. โปรดประเมินว่าตัวท่านเอง มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการเตรียมเส้นไหมยืน สำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ อยู่ในระดับใดจาก 5 ระดับที่กำหนดให้ดังนี้

1.1 <u>ในด้านความรู้ความเข้าใจ</u>

5 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้องและคล่องแคล่ว

4 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้อง

3 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่

2 หมายถึง ท่านมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้บ้าง

1 หมายถึง ไม่รู้ไม่เข้าใจในเรื่องนั้น ๆและไม่สามารถสรุปหรือไม่สามารถอธิบายได้

1.2 <u>ในด้านทักษะหรือความชำนาญ</u>

5 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง คล่องแคล่วและช่วยเหลือแนะนำคนอื่น ๆได้

4 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้ถูกต้องด้วยตนเองโดยไม่มีผู้แนะนำ

3 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้ถูกต้องโดยมีผู้แนะนำเล็กน้อย

2 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้โดยต้องมีคนคอยแนะนำช่วยเหลือเป็นส่วนใหญ่

1 หมายถึง ไม่สามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมนั้น ๆได้เลยหรือปฏิบัติได้เล็กน้อย

2. เมื่อพิจารณาโดยรอบคอบแล้วให้ตอบโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือ

ตอนที่ 1 ด้านความรู้ความเข้าใจ

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้อยู่ในระดับใด						
1. ขั้นตอนการเตรียมเส้นไหมยืนในการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
2. การย้อมสีเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่						
2.1 จุดประสงค์ของการย้อมสีเส้นไหมยืน...	..	..	..	..	..	.....
2.2 การเลือกและการกำหนดสีของเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
2.3 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการย้อมสี.....	..	..	..	..	..	.....
2.4 วิธีการย้อมสีไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....
3. การนำเส้นไหมยืนภายหลังการย้อมสีแล้วไปลงแป้ง						
3.1 จุดประสงค์ของการนำเส้นไหมยืนไปลงแป้ง.....	..	..	..	..	..	.....
3.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้.....	..	..	..	..	..	.....
3.3 วิธีการนำเส้นไหมยืนลงแป้ง.....	..	..	..	..	..	.....
3.4 ข้อควรระมัดระวังในการนำเส้นไหมยืนไปลงแป้ง.....	..	..	..	..	..	.....
4. การกระตุกและตากเส้นไหมยืน						
4.1 จุดประสงค์ของการกระตุกและตากเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....
4.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
4.3 วิธีการกระตุกและการตากเส้นไหม....	..	..	..	..	..	.....
4.4 ข้อควรระมัดระวังในการกระตุกและตากเส้นไหม.....	..	..	..	..	..	.....
5. การกรอเส้นไหมยืนภายหลังการลงแป้งและการกระตุกตากแล้วเข้าอัก						
5.1 จุดประสงค์ของการกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก.....	..	..	..	..	..	.....
5.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้.....	..	..	..	..	..	.....
5.3 วิธีการกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก.....	..	..	..	..	..	.....
5.4 ข้อควรระมัดระวังในการกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก.....	..	..	..	..	..	.....
5.5 การต่อเส้นไหมยืนเมื่อเส้นไหมยืนขาดในขณะที่กรอ.....	..	..	..	..	..	.....
6. การค้นเส้นไหมยืน						
6.1 จุดประสงค์ของการค้นเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
6.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้.....	..	..	..	..	..	.....
6.3 วิธีการค้นเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....
6.4 ข้อควรระมัดระวังในการค้นเส้นไหมยืน	..	..	..	..	..	.....
7. การม้วนเส้นไหมยืน						
7.1 จุดประสงค์ของการม้วนเส้นไหมยืน....	..	..	..	..	..	.....
7.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้.....	..	..	..	..	..	.....
7.3 วิธีการม้วนเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....
7.4 ข้อควรระมัดระวังในการม้วนเส้นไหมยืน	..	..	..	..	..	.....
8. การสอดฟันฟืมหรือการร้อยฟันหวี						
8.1 จุดประสงค์ของการสอดฟันฟืมหรือการร้อยฟันหวี.....	..	..	..	..	..	.....
8.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้.....	..	..	..	..	..	.....
8.3 วิธีสอดฟันฟืมหรือร้อยฟันหวี.....	..	..	..	..	..	.....
8.4 ข้อควรระมัดระวังในการสอดฟันฟืมหรือการร้อยฟันหวี	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
9. การเตรียมกี่						
9.1 จุดประสงค์ของการเตรียมกี่.....	..	..	..	..	..	.....
9.2 วิธีการเตรียมกี่และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้....	..	..	..	..	..	.....
9.3 ข้อควรระมัดระวังในการเตรียมกี่.....	..	..	..	..	..	.....
10. การเก็บและถักหรือร้อยตะกอ						
10.1 จุดประสงค์ของการเก็บและถักตะกอ.	..	..	..	..	..	.....
10.2 วัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้.....	..	..	..	..	..	.....
10.3 วิธีการเก็บและถักตะกอ.....	..	..	..	..	..	.....
10.4 ข้อควรระมัดระวังในการเก็บและถักตะกอ.....	..	..	..	..	..	.....
11. การตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืน						
11.1 จุดประสงค์ของการตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....
11.2 วิธีการตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืน	..	..	..	..	..	.....

ตอนที่ 2 ด้านทักษะหรือความชำนาญ

รายการประเมิน	ระดับทักษะ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
ท่านมีทักษะหรือความชำนาญในเรื่องต่อไปนี้อยู่ในระดับใด						
1. การย้อมสีเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
2. การลงแป้งเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....
3. การกระตุกและตากเส้นไหมยืนภายหลังการลงแป้ง.....	..	..	..	..	..	.....
4. การกรอเส้นไหมยืนเข้าอัก.....	..	..	..	..	..	.....
5. การค้นเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....
6. การม้วนเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....
7. การสอดฟันฟืมหรือการร้อยฟันหวี.....	..	..	..	..	..	.....
8. การเตรียมกี่.....	..	..	..	..	..	.....
9. การเก็บและถักหรือร้อยตะกอ.....	..	..	..	..	..	.....
10. การตรวจสอบความถูกต้องของเส้นไหมยืน..	..	..	..	..	..	.....

แบบประเมินผล หน่วยที่ 5

เรื่อง การทอเป็นผืนผ้า (การทอผ้าไหมมัดหมี่)

1. ชื่อ นาง, นางสาว.....นามสกุล.....

อายุ.....ปี บ้านเลขที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....หมู่ที่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

2. การประเมินผล [ ] ก่อนการฝึกอบรม [ ] หลังการฝึกอบรม

<u>คำชี้แจง</u>

1. โปรดประเมินว่าตัวท่านเอง มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการการทอเป็นผืนผ้า(การทอผ้าไหมมัดหมี่) อยู่ในระดับใดจาก 5 ระดับที่กำหนดให้ดังนี้

1.1 <u>ในด้านความรู้ความเข้าใจ</u>

5 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้องและคล่องแคล่ว

4 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้อง

3 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่

2 หมายถึง ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้บ้าง

1 หมายถึง ไม่รู้ไม่เข้าใจในเรื่องนั้น ๆและไม่สามารถสรุปหรือไม่สามารถอธิบายได้

1.2 <u>ในด้านทักษะหรือความชำนาญ</u>

5 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง คล่องแคล่วและช่วยเหลือแนะนำคนอื่น ๆได้

4 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้ถูกต้องด้วยตนเองโดยไม่มีผู้อื่นแนะนำ

3 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้ถูกต้องด้วยตนเองโดยมีผู้แนะนำเล็กน้อย

2 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้โดยต้องมีคนคอยแนะนำช่วยเหลือเป็นส่วนใหญ่

1 หมายถึง ไม่สามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมนั้น ๆได้เลยหรือปฏิบัติได้เล็กน้อย

2. เมื่อพิจารณาโดยรอบคอบแล้วให้ตอบโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือ

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้อยู่ในระดับใด						
1. ขั้นตอนการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
2. การเตรียมกี่ก่อนทอผ้าไหมมัดหมี่						
2.1 จุดประสงค์ของการเตรียมกี่ก่อนทอ...	..	..	..	..	..	.....
2.2 วิธีการเตรียมกี่ก่อนทอ.....	..	..	..	..	..	.....
2.3 ข้อควรระมัดระวังในการเตรียมกี่ก่อนทอ.....	..	..	..	..	..	.....
3. การนำหลอดเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ใส่กระสวย						
3.1 จุดประสงค์ของการนำหลอดเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ใส่กระสวย.....	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
3.2 วิธีการนำหลอดเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ใส่กระสวย	..	..	..	..	..	.....
3.3 ข้อควรระมัดระวังในการนำหลอดพุ่งมัดหมี่ใส่กระสวย.....	..	..	..	..	..	.....
4. การเหยียบตะกอขณะทอผ้าไหมมัดหมี่						
4.1 จุดประสงค์ของการเหยียบตะกอ....	..	..	..	..	..	.....
4.2 วิธีการเหยียบตะกอ.....	..	..	..	..	..	.....
4.3 ข้อควรระมัดระวังในการเหยียบตะกอ.	..	..	..	..	..	.....
5. การพุ่งกระสวยขณะทอผ้าไหมมัดหมี่						
5.1 จุดประสงค์ของการพุ่งกระสวย.....	..	..	..	..	..	.....
5.2 วิธีการพุ่งกระสวย.....	..	..	..	..	..	.....
5.3 ข้อควรระมัดระวังในการพุ่งกระสวย..	..	..	..	..	..	.....
6. การจัดลวดลายและริมขอบผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่						
6.1 จุดประสงค์ของการจัดลวดลายและริมขอบผ้า	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
6.2 วิธีการจัดลวดลายและริมขอบผ้า....	..	..	..	..	..	.....
6.3 ข้อควรระมัดระวังในการจัดลวดลายและริมขอบผ้า.....	..	..	..	..	..	.....
7. การกระแทกฟืมขณะทอผ้าไหมมัดหมี่						
7.1 จุดประสงค์ของการกระแทกฟืม.....	..	..	..	..	..	.....
7.2 วิธีการกระแทกฟืม.....	..	..	..	..	..	.....
7.3 ข้อควรระมัดระวังในการกระแทกฟืม	..	..	..	..	..	.....
8. การชิงหน้าผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่						
8.1 จุดประสงค์ของการชิงหน้าผ้า.....	..	..	..	..	..	.....
8.2 วิธีการและอุปกรณ์ที่ใช้ในการชิงหน้าผ้า	..	..	..	..	..	.....
8.3 ข้อควรระมัดระวังในการชิงหน้าผ้า...	..	..	..	..	..	.....
9. การต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งเมื่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งขาดขณะที่ทอผ้าไหม						
9.1 สาเหตุที่เส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งขาดขณะทอ.....	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
9.2 การต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งเมื่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งขาดขณะทอ	..	..	..	..	..	.....
10. การปล่อยและปรับเส้นไหมยืน						
10.1 สาเหตุที่ต้องปรับและปล่อยเส้นไหมยืน	..	..	..	..	..	.....
10.2 วิธีการปรับและปล่อยเส้นไหมยืน....	..	..	..	..	..	.....
11. การเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอ						
11.1 จุดประสงค์ของการเก็บกี่.....	..	..	..	..	..	.....
11.2 วิธีการเก็บกี่.....	..	..	..	..	..	.....
11.3 ข้อควรระมัดระวังในการเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอ	..	..	..	..	..	.....

ตอนที่ 2 ด้านทักษะหรือความชำนาญ

รายการประเมิน	ระดับทักษะ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
ท่านมีทักษะหรือความชำนาญในเรื่องต่อไปนี้อยู่ในระดับใด						
1. การเตรียมกี่ก่อนทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
2. การนำหลอดพุ่งมัดหมี่ใส่กระสวย.....	..	..	..	..	..	.....
3. การเหยียบตะกอขณะทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
4. การพุ่งกระสวยขณะทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
5. การจัดลวดลายและริมขอบผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
6. การกระแทกฟืมขณะทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
7. การขึงหน้าผ้าขณะทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับทักษะ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
8. การต่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งเมื่อเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่งขาดขณะที่ทอผ้าไหมมัดหมี่	..	..	..	..	..	.....
9. การปล่อยและปรับเส้นไหมยืน.....	..	..	..	..	..	.....
10. การเก็บกี่เมื่อต้องการหยุดพักการทอ.....	..	..	..	..	..	.....

แบบประเมินผล หน่วยที่ 6

เรื่อง การจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่

1. ชื่อ นาง, นางสาว.....นามสกุล.....

อายุ.....ปี บ้านเลขที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....หมู่ที่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

2. การประเมินผล [ ] ก่อนการฝึกอบรม [ ] หลังการฝึกอบรม

<u>คำชี้แจง</u>

1. โปรดประเมินว่าตัวท่านเอง มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในเรื่องการจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่อยู่ในระดับใด จาก 5 ระดับที่กำหนดให้ดังนี้

1.1 <u>ในด้านความรู้ความเข้าใจ</u>

5 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้องและคล่องแคล่ว

4 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้อง

3 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่

2 หมายถึง ท่านมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องนั้นในขั้นที่สามารถสรุปหรืออธิบายได้บ้าง

1 หมายถึง ไม่รู้ไม่เข้าใจในเรื่องนั้น ๆและไม่สามารถสรุปหรือไม่สามารถอธิบายได้

1.2 <u>ในด้านทักษะหรือความชำนาญ</u>

5 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง คล่องแคล่วและช่วยเหลือแนะนำคนอื่น ๆได้

4 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้ถูกต้องด้วยตนเองโดยไม่มีผู้อื่นแนะนำ

3 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้ถูกต้องด้วยตนเองโดยมีผู้แนะนำเล็กน้อย

2 หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในหัวข้อนั้น ๆได้โดยต้องมีคนคอยแนะนำช่วยเหลือเป็นส่วนใหญ่

1 หมายถึง ไม่สามารถในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมนั้น ๆได้เลยหรือปฏิบัติได้เล็กน้อย

2. เมื่อพิจารณาโดยรอบคอบแล้วให้ตอบโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือ

<u>ตอนที่ 1</u> ด้านความรู้ความเข้าใจ

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้อยู่ในระดับใด						
1. ความหมาย ความสำคัญ ของการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
2. กระบวนการจัดการและการตลาดเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
3. การวางแผนการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่						
3.1 จุดประสงค์ของการวางแผนการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
3.2 วิธีการวางแผนการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
4.การเตรียมปัจจัยการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่						
4.1 จุดประสงค์ของการเตรียมปัจจัยการผลิตหรือการทอผ้าไหม.....	..	..	..	..	..	.....
4.2 การเตรียมปัจจัยการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่ในด้าน						
4.2.1 วัสดุอุปกรณ์.....	..	..	..	..	..	.....
4.2.2 บุคลากร.....	..	..	..	..	..	.....
4.2.3 งบประมาณ.....	..	..	..	..	..	.....
5. การจัดการเกี่ยวกับการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่						
5.1 จุดประสงค์ของการจัดการเกี่ยวกับการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
5.2 รูปแบบและทางเลือกในการดำเนินการเกี่ยวกับการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่	..	..	..	..	..	.....
6.การประเมินมาตรฐานการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่						
6.1 จุดประสงค์ของการประเมินมาตรฐานการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
6.2 วิธีการประเมินมาตรฐานการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่						
6.2.1 การประเมินทางกายภาพ.....	..	..	..	..	..	.....
6.2.2 การประเมินลักษณะทางเคมี....	..	..	..	..	..	.....
6.2.3 การประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานการส่งออกของกระทรวงพาณิชย์	..	..	..	..	..	.....
7.การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่						
7.1 จุดประสงค์ของการทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
7.2 วิธีการทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
8.การกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่						
8.1 จุดประสงค์ของการกำหนดราคาในการขาย.....	..	..	..	..	..	.....
8.2 วิธีการกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
9.การทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่						
9.1 จุดประสงค์ของการทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่	..	..	..	..	..	.....
9.2 วิธีการทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
10.การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย						
10.1 จุดประสงค์ของการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
10.2 วิธีการหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับความรู้ความเข้าใจ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
11.การหาตลาดและการขายตลาดผ้าไหมมัดหมี่						
11.1 จุดประสงค์ของการหาตลาดและการขายตลาด.....	..	..	..	..	..	.....
11.2 วิธีการหาตลาดและขยายตลาดผ้าไหมมัดหมี่	..	..	..	..	..	.....

ตอนที่ 2 ด้านทักษะหรือความชำนาญ

รายการประเมิน	ระดับทักษะ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
ท่านมั่นใจว่าท่านมีทักษะหรือความชำนาญในเรื่องต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด						
1. การวางแผนการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่	..	..	..	..	..	.....
2. การเตรียมปัจจัยการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่						
2.1 การเตรียมวัสดุอุปกรณ์.....	..	..	..	..	..	.....
2.2 การเตรียมบุคลากร.....	..	..	..	..	..	.....
2.3 การเตรียมงบประมาณ.....	..	..	..	..	..	.....
3. การจัดการเกี่ยวกับการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
4. การประเมินมาตรฐานการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....

รายการประเมิน	ระดับทักษะ					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
5. การทำบัญชีค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือการทอผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
6. การกำหนดราคาในการขายผ้าไหมมัดหมี่....	..	..	..	..	..	.....
7. การทำบัญชีการขายผ้าไหมมัดหมี่.....	..	..	..	..	..	.....
8. การหาลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย	..	..	..	..	..	.....
9. การหาตลาดและการขยายตลาด	..	..	..	..	..	.....

แบบประเมินผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่

<u>คำชี้แจง</u>

1. แบบประเมินนี้ใช้ประเมินคุณลักษณะทางกายภาพของผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมใน 5 รายการคือ ความชัดเจนของลวดลาย ความสวยงามของสีสัน ความสม่ำเสมอของ เนื้อผ้า ความสม่ำเสมอของขอบผ้า และการมีขนาดได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. การประเมินคุณลักษณะดังกล่าวให้ผู้ประเมินพิจารณาผลงานผ้าไหมมัดหมี่ที่ผืนแรก ผืนสุดท้าย/ ผืนที่ดีที่สุด และภาพรวมทุกผืน ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคน โดยให้คะแนนในแต่ละคุณลักษณะของ แต่ละคนตามเกณฑ์ดังนี้

5 หมายถึง มีคุณลักษณะนั้น ๆ ในระดับดีมาก/มากที่สุด
4 หมายถึง มีคุณลักษณะนั้น ๆ ในระดับดี/มาก
3 หมายถึง มีคุณลักษณะนั้น ๆ ในระดับพอใช้/ปานกลาง
2 หมายถึง มีคุณลักษณะนั้น ๆ ในระดับที่ต้องปรับปรุง/น้อย
1 หมายถึง มีคุณลักษณะนั้น ๆ ในระดับที่ต้องปรับปรุงอย่างมาก/น้อยที่สุด

3. วิธีการประเมิน ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย / ลงใน [ ] ตามคุณลักษณะที่ประเมินและในช่องคะแนนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนที่กำหนดไว้ทางขวามือ

คุณลักษณะที่ประเมิน

[ ] ความชัดเจนของลวดลาย
[ ] ความสวยงามของสีสัน
[ ] ความสม่ำเสมอของสีสัน
[ ] ความสม่ำเสมอของริมขอบผ้า
[ ] การมีขนาดได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	ผืนแรก					ผืนสุดท้าย/ผืนดีที่สุด					ภาพรวมทุกผืน				
			5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1	น.ส.สมเกียรติ โพธิ์แก้ว	23															
2	น.ส.สุเอม พริ้งเพราะ	17															
3	น.ส.อรชน ชาวนา	15															
4	น.ส.ประยูร พริ้งเพราะ	23															
5	นางทองสุข พริ้งเพราะ	28															
6	นางผ่องศรี พุทธานุ	45															
7	น.ส.สมหวัง พริ้งเพราะ	21															
8	นางกิ่งแก้ว พริ้งเพราะ	21															
9	น.ส.ชุมพร ชาวนา	26															

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	ผืนแรก					ผืนสุดท้าย/ผืนดีที่สุด					ภาพรวมทุกผืน				
			5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
10	นางวันเพ็ญ พริ้งเพราะ	35															
11	น.ส.ดาวรุ่ง พริ้งเพราะ	18															
12	นางคำจุน ชาวนา	34															
13	นางเรียม สมบูรณ์	20															
14	นางแคน หาสุข	35															
15	นางมะลิ ชาวนา	36															
16	น.ส.สุดใจ พริ้งเพราะ	34															
17	นางสีเมือง พริ้งเพราะ	35															
18	นางสำรวย พริ้งเพราะ	35															
19	น.ส.อลิตา พริ้งเพราะ	23															
20	น.ส.บังเอิญ ดีพาชู	25															
21	น.ส.ออมสมบัติ นุตโร	19															

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

แบบสอบถาม / สัมภาษณ์

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่

สำหรับประชาชนในชนบท

คำชี้แจงทั่วไป

1. แบบสอบถาม / แบบสัมภาษณ์ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการทราบความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอาชีพ การทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท ว่าหลักสูตรดังกล่าวมีความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ เพียงใด ทั้งนี้เพื่อจะเป็นข้อมูลสำคัญในการนำไปปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น

2. แบบสอบถาม / แบบสัมภาษณ์ มี 4 ตอน ขอให้ตอบ / สัมภาษณ์ให้ครบทุกตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบ

1.ผู้ตอบ / ผู้ให้สัมภาษณ์เป็น [ ]วิทยากร

[ ]ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตร

<u>คำชี้แจง</u> ในฐานะที่ท่านเป็นวิทยากร / ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ท่านคิดว่าหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทมีความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้เพียงใดแล้วตอบโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือ

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร	....	....	....	....	....
2.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตร.....	....	....	....	....	....
3.	สมรรถภาพที่มุ่งเน้นให้เกิดกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
4.	หน่วยการฝึกอบรมที่ 1 เรื่องมโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่					
	4.1 จุดมุ่งหมายเฉพาะ.....	....	....	....	....	....
	4.2 เนื้อหาการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
	4.3 กิจกรรมการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
	4.4 สื่อการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
	4.5 การวัดและการประเมินผล.....	....	....	....	....	....
	4.6 เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5.	หน่วยการฝึกอบรมที่ 2 เรื่องการเตรียมเส้นไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่					
	5.1 จุดมุ่งหมายเฉพาะ.....	....	....	....	....	....
	5.2 เนื้อหาการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
	5.3 กิจกรรมการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
	5.4 สื่อการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
	5.5 การวัดและประเมินผล.....	....	....	....	....	....
	5.6 เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
6.	หน่วยการฝึกอบรมที่ 3 เรื่องการเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่					
	6.1 จุดมุ่งหมายเฉพาะ.....	....	....	....	....	....
	6.2 เนื้อหาการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
	6.3 กิจกรรมการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
	6.4 สื่อการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	6.5 การวัดและประเมินผล.....	....	....	....	....	....
	6.6 เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
7.	หน่วยการฝึกอบรมที่ 4 เรื่องการเตรียม					
	7.1 เส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหม มัดหมี่.....	....	....	....	....	....
	7.2 จุดมุ่งหมายเฉพาะ.....	....	....	....	....	....
	7.3 เนื้อหาการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
	7.4 กิจกรรมการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
	7.5 สื่อการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
	7.6 การวัดและประเมินผล.....	....	....	....	....	....
	7.7 เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
8.	หน่วยการฝึกอบรมที่ 5 เรื่องการทอเป็นผ้าผืน (การทอผ้าไหมมัดหมี่)					
	8.1 จุดมุ่งหมายเฉพาะ.....	....	....	....	....	....
	8.2 เนื้อหาการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	8.3 กิจกรรมการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
	8.4 สื่อการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
	8.5 การวัดและประเมินผล.....	....	....	....	....	....
	8.6 เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
9.	หน่วยการฝึกอบรมที่ 6 เรื่องการจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่					
	9.1 จุดมุ่งหมายเฉพาะ.....	....	....	....	....	....
	9.2 เนื้อหาการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
	9.3 กิจกรรมการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
	9.4 สื่อการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
	9.5 การวัดและประเมินผล.....	....	....	....	....	....
	9.6 เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
10.	แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้.....	....	....	....	....	....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของการดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกอบรม

คำชี้แจง โปรดพิจารณาการดำเนินงานเกี่ยวกับการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ เหมาะสมเพียงใด เมื่อพิจารณาโดยรอบคอบแล้วให้ตอบ โดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือ

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	การคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม	....	....	....	....	....
2.	การเตรียมผู้รับผิดชอบการฝึกอบรม....	....	....	....	....	....
3.	การจัดทำกำหนดการในการฝึกอบรม...	....	....	....	....	....
4.	การจัดวิทยากรให้การฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
5.	การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรม	....	....	....	....	....
6.	การประสานงานการฝึกอบรมในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน....	....	....	....	....	....
7.	การประสานงานกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม	....	....	....	....	....
8.	การจัดสถานที่ในการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9.	ช่วงเวลาในการฝึกอบรมาแ.....	....	....	....	....	....
10.	การปฏิบัติตามแผนการจัดฝึกอบรมที่กำหนดไว้.....	....	....	....	....	....
11.	การแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
12.	การประชาสัมพันธ์การฝึกอบรม.....	....	....	....	....	....
13.	การจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม เช่น พาหนะ น้ำดื่ม ห้องน้ำ ห้องส้วม ฯลฯ.....	....	....	....	....	....

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

คำชี้แจง โปรดเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการฝึกอบรม หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทในครั้งนี้ ในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นในด้านหลักสูตร .....
.....
.....
.....
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรม.....
.....
.....
.....
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของการฝึกอบรม.....
.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่าน

แบบสังเกต

กระบวนการทดลอง ใช้หลักสูตร ฝึกอาชีการทอผ้าไหมมัดหมี่

และปัญหาอุปสรรค

ผู้สังเกต .....

วันที่สังเกต วันที่ .....เดือน ..... พ.ศ.....

เวลา .....น.

ประเด็นการสังเกต	บันทึกผลการสังเกต
1. หลักสูตรและปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร	.....
	.....
	.....
2. การเตรียมการฝึกอบรม	.....
2.1 เอกสารหลักสูตร	.....
	.....
	.....

ประเด็นการสังเกต	บันทึกผลการสังเกต
2.2 คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม	.....
	.....
	.....
2.3 สื่อและอุปกรณ์การฝึกอบรม	.....
	.....
	.....
2.4 แบบประเมินต่าง ๆ	.....
	.....
	.....
2.5 การจัดทำกำหนดการฝึกอบรม	.....
	.....
	.....
2.6 การเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง	.....
	.....
	.....
2.7 การเตรียมสถานที่	.....
	.....
	.....

ประเด็นการสังเกต	บันทึกผลการสังเกต
2.8 การเตรียมงบประมาณ	.....
	.....
	.....
2.9 การเตรียมการในด้านสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก	.....
	.....
	.....
2.10 การคัดเลือกวิทยากร	.....
	.....
	.....
2.11 การคัดเลือกผู้เข้าอบรม	.....
	.....
	.....
2.12 ปัญหาอุปสรรค และการแก้ไขในการเตรียมการ	.....
	.....
	.....
3. การดำเนินการฝึกอบรม	.....
3.1 การดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้	.....
	.....
	.....

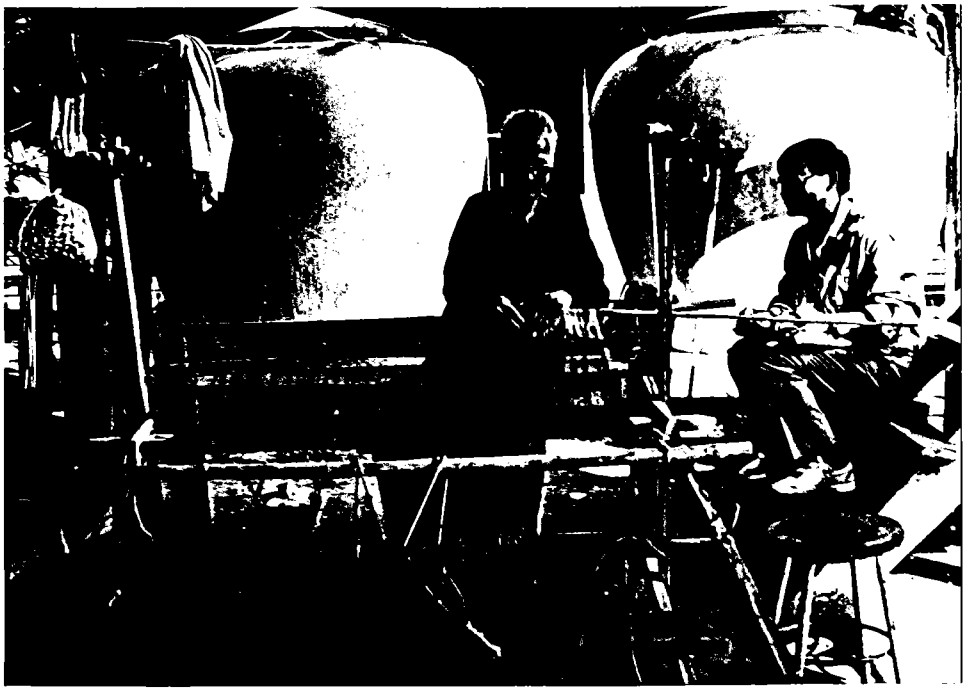
ประเด็นการสังเกต	บันทึกผลการสังเกต
3.2 การดำเนินการในหน่วยการ	.....
ฝึกอบรมที่ 1 รวมทั้งปัญหา	.....
อุปสรรคและการแก้ไข	.....
3.3 การดำเนินในหน่วย	.....
การฝึกอบรมที่ 2	.....
รวมทั้งปัญหาอุปสรรคและ	.....
การแก้ไข	.....
3.4 การดำเนินการในหน่วย	.....
การฝึกอบรมที่ 3	.....
รวมทั้งปัญหาอุปสรรค	.....
และการแก้ไข	.....
3.5 การดำเนินการในหน่วย	.....
การฝึกอบรมที่ 4	.....
รวมทั้งปัญหาอุปสรรค	.....
และการแก้ไข	.....
3.6 การดำเนินการในหน่วย	.....
การฝึกอบรมที่ 5	.....
รวมทั้งปัญหาอุปสรรค	.....
และการแก้ไข	.....

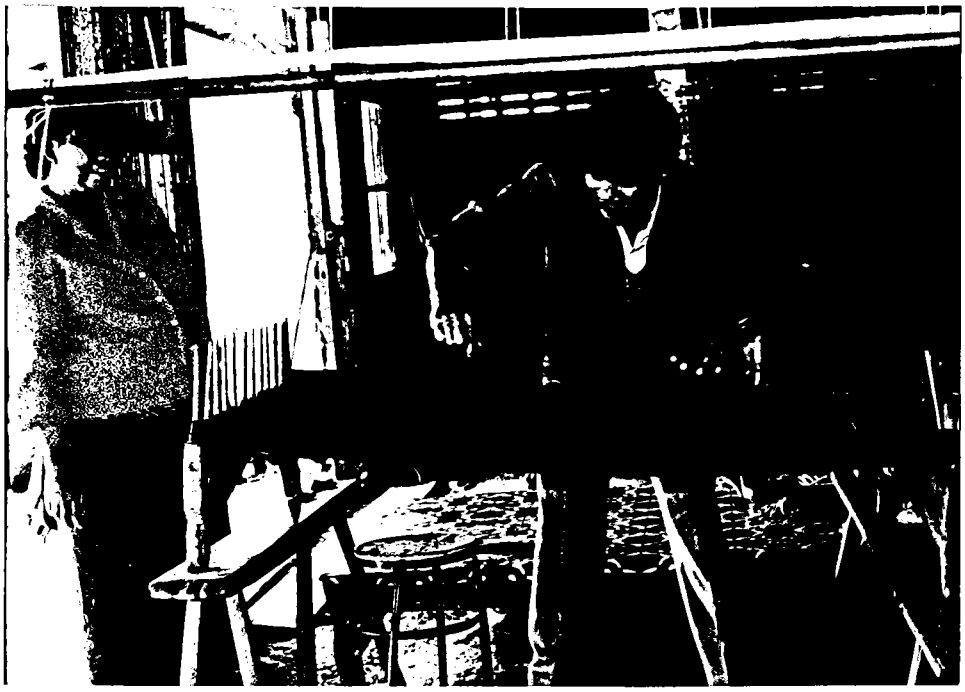
ประเด็นการสังเกต	บันทึกผลการสังเกต
3.7 การดำเนินการในหน่วย	.....
การฝึกอบรมที่ 6	.....
รวมทั้งปัญหาอุปสรรค	.....
และการแก้ไข	.....
4. ผลที่เกิดขึ้นจากการอบรม	.....
4.1 ความรู้ความเข้าใจ	.....
ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม	.....
4.2 ทักษะ ความชำนาญ	.....
ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม	.....
4.3 ผลงานของผู้เข้ารับ	.....
การฝึกอบรม	.....
4.4 ผลกระทบกับผู้เกี่ยวข้องและ	.....
ประชาชนในหมู่บ้าน	.....
4.5 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น	.....
	.....
	.....

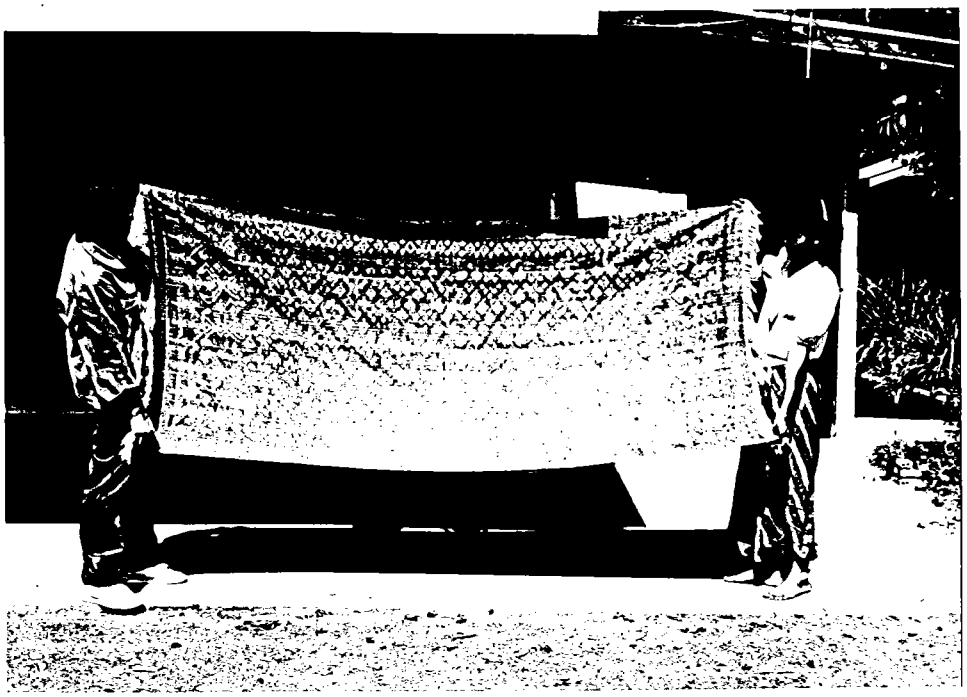
ภาคผนวก จ

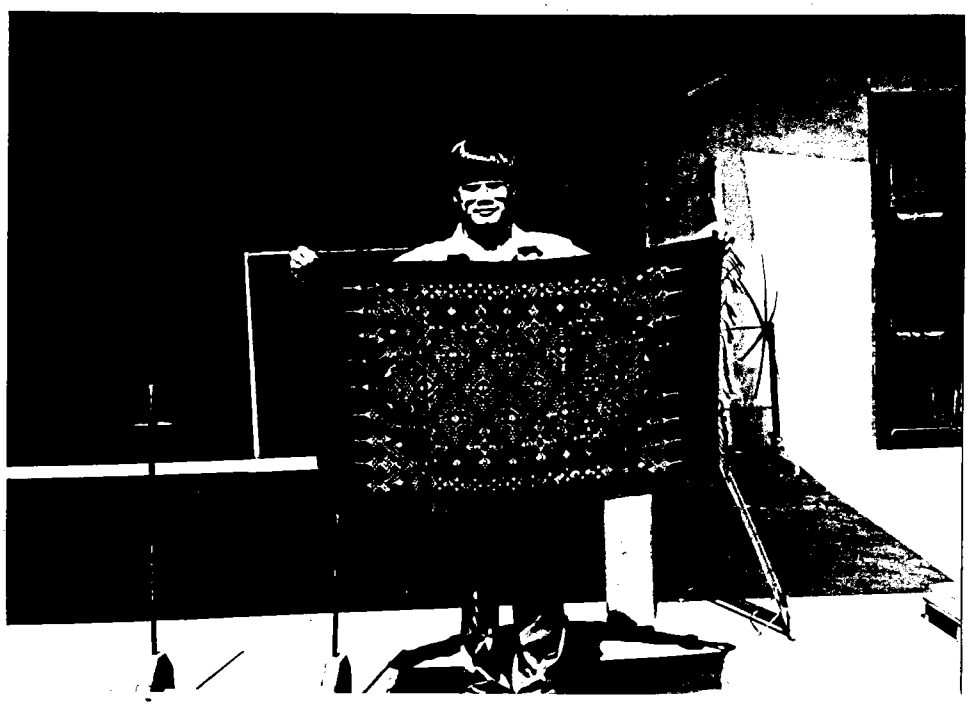
ภาพกิจกรรมการวิจัย

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง

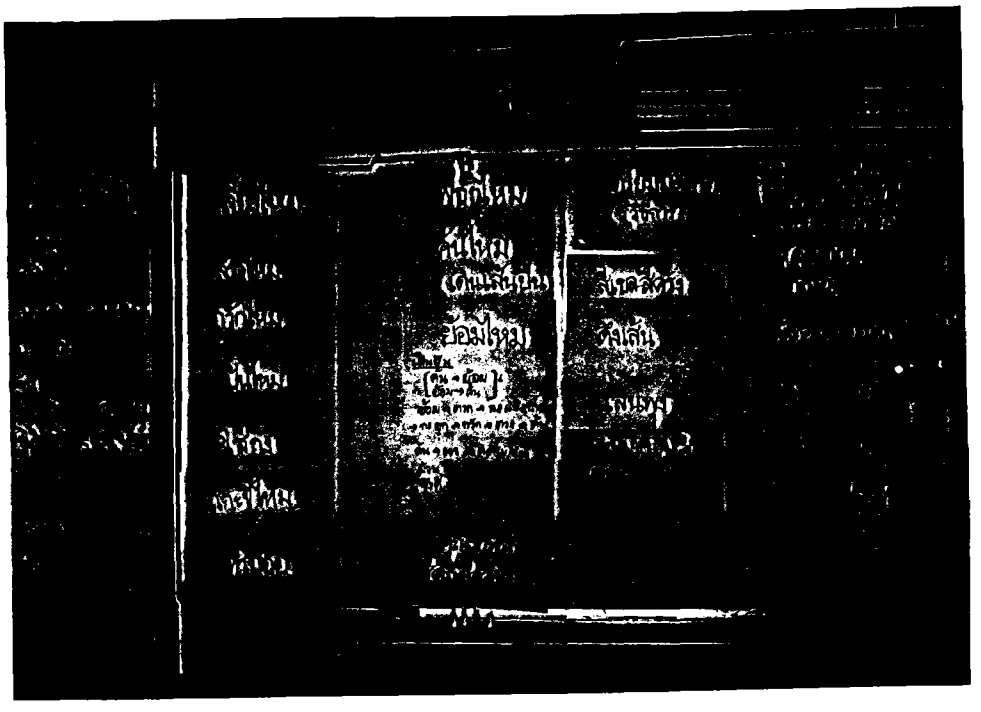
การประชุมผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่

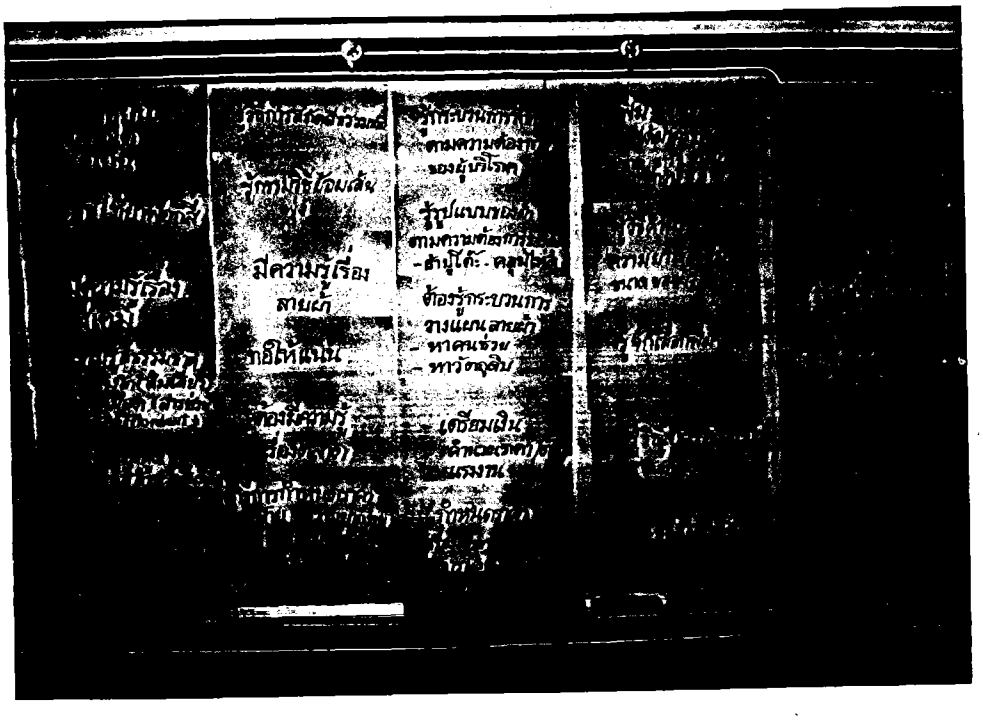

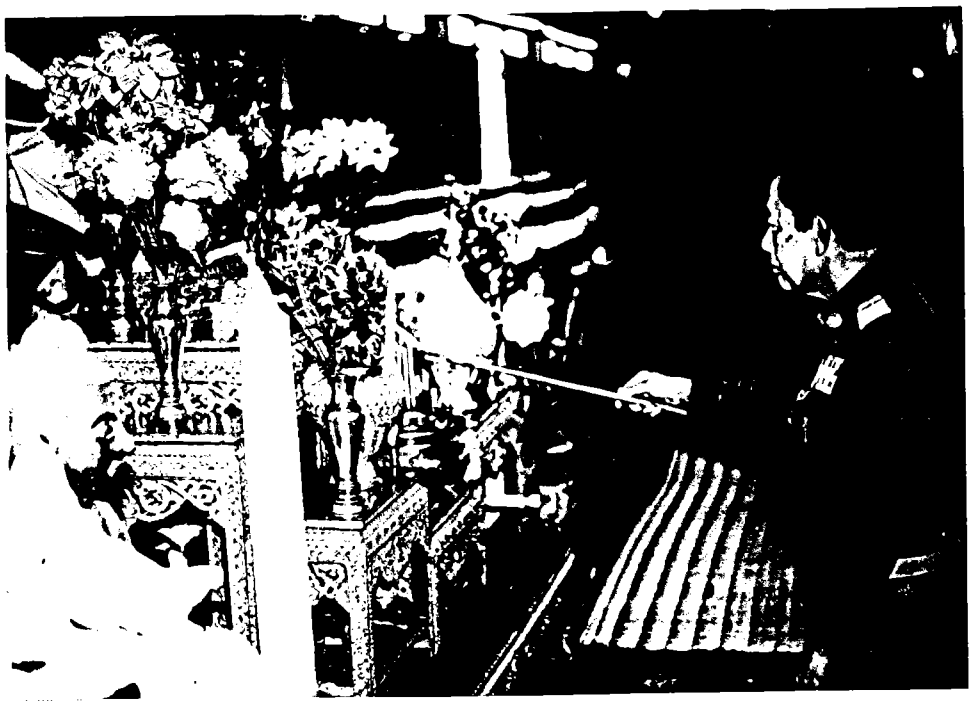

20-21 ธค. 34

พิธีเปิดการฝึกอบรม

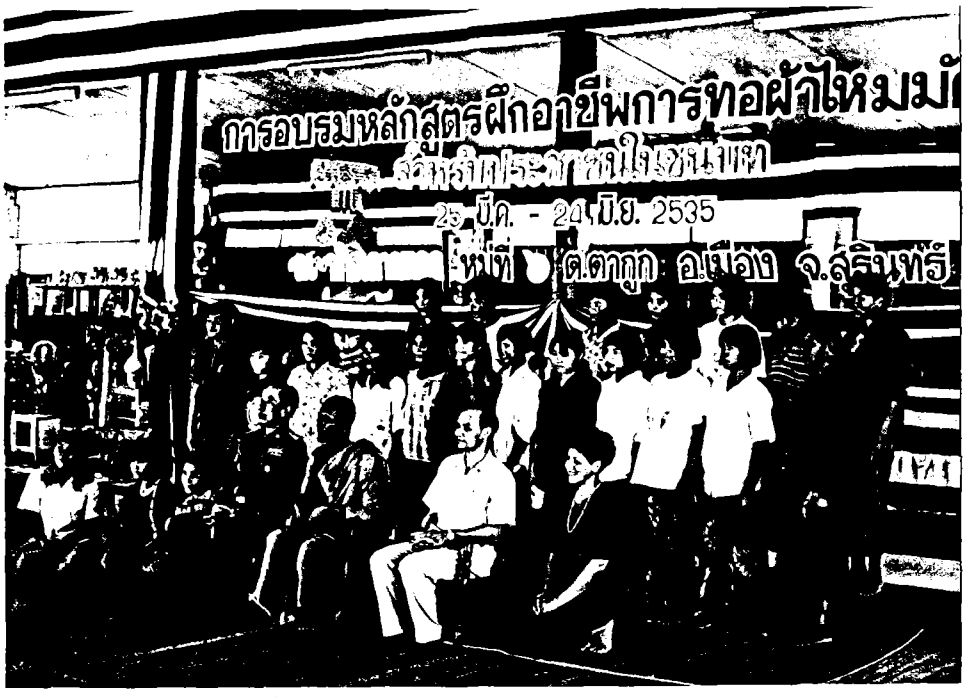

การอบรมหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่
สำหรับประชาชนในเขตเมือง
25 มี.ค. - 24 มิ.ย. 2535

จ.สุรินทร์

25 มี.ค. - 24 มิ.ย. 2535
หมู่ที่ ต.ตากูก อ.เมือง จ

การอบรมหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดห
สำหรับประชาชนในเขตเท
25 มี.ค. - 24 มิ.ย. 2535
ต.ตากูก อ.เมือง จ.สุรินทร์

การอบรมหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมั
25 มี.ค. - 24 มิ.ย. 2535
ต.ตากูก อ.เมือง จ.สุรินทร์

เรียนรู้เรื่องมโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

การทอผ้าไหมมัดหมี่

การฟอกไหม

การกระตุกและการตากเส้นไหมภายหลังการฟอก

เรียนรู้เรื่องการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่

การกรอเส้นไหมภายหลังการฟอกแล้วเข้าอัก

เรียนรู้เรื่องการย้อมสี

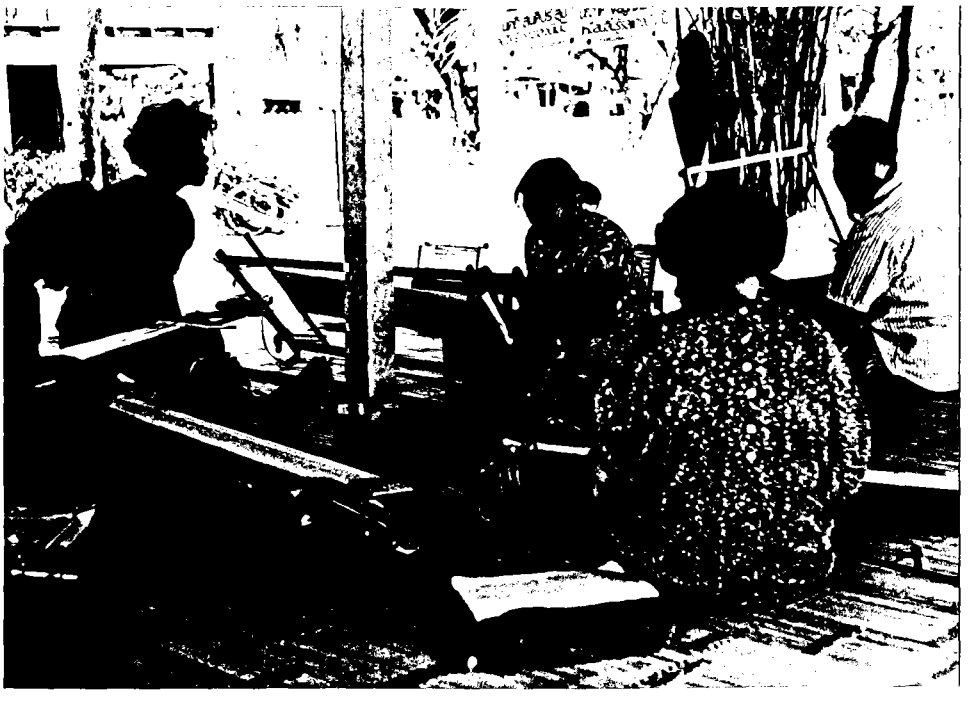
การค้นเส้นไหมพุ่ง

การมัดหมี่และย้อมสี

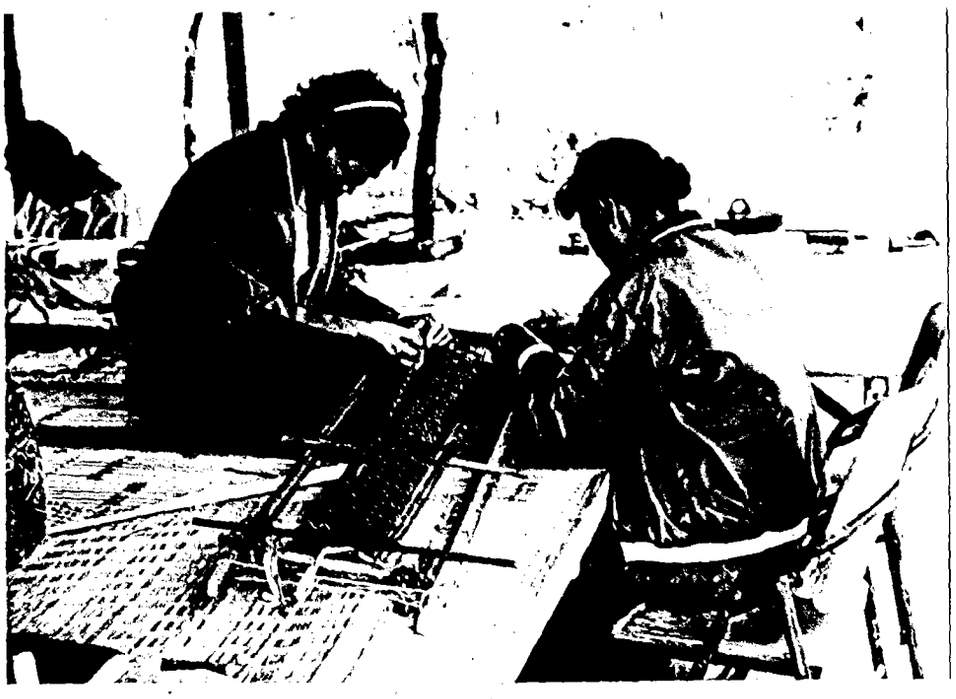

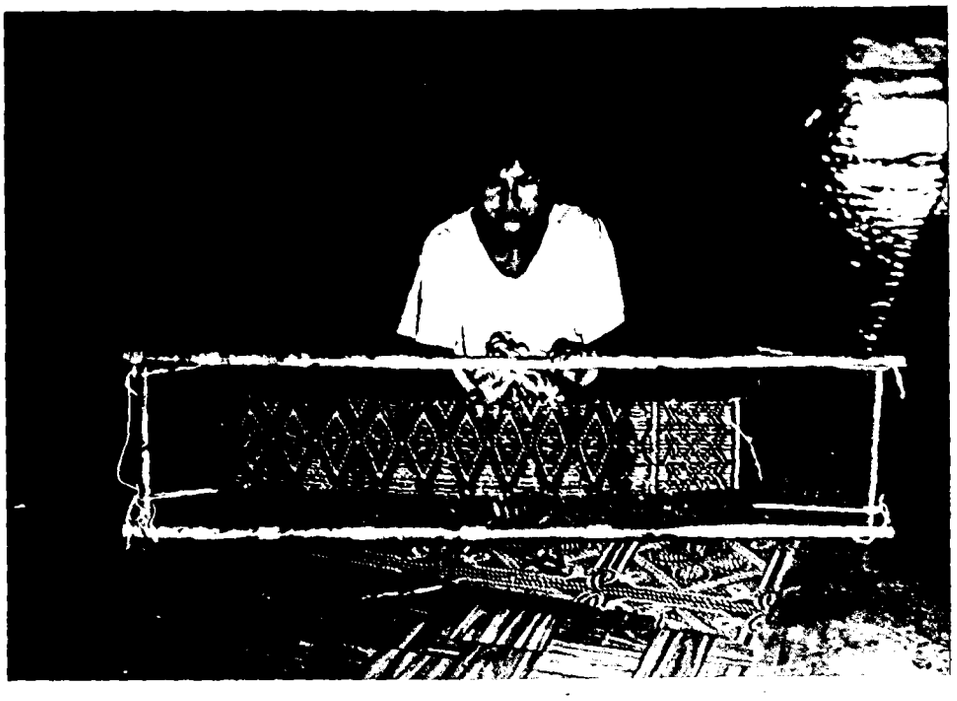

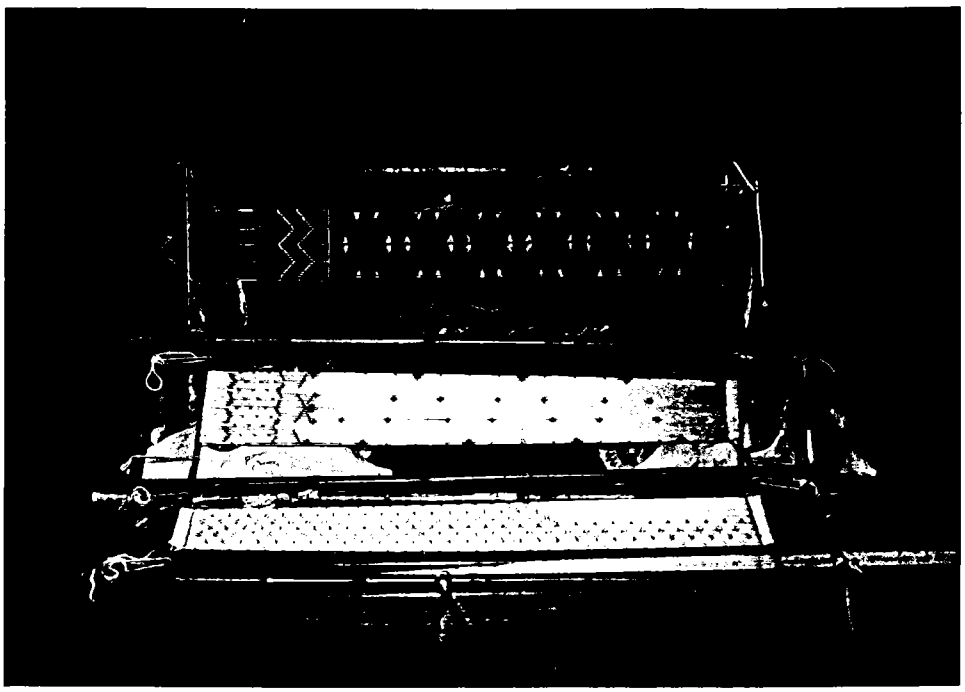

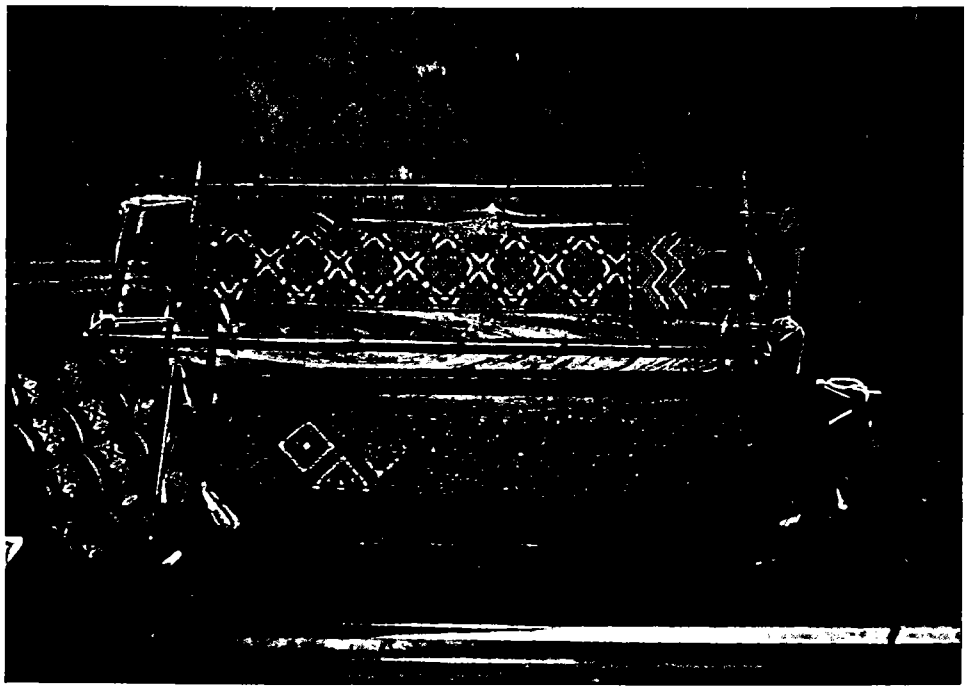

การแกะเชือกมัดหมี่ภายหลังการย้อมสีแล้ว

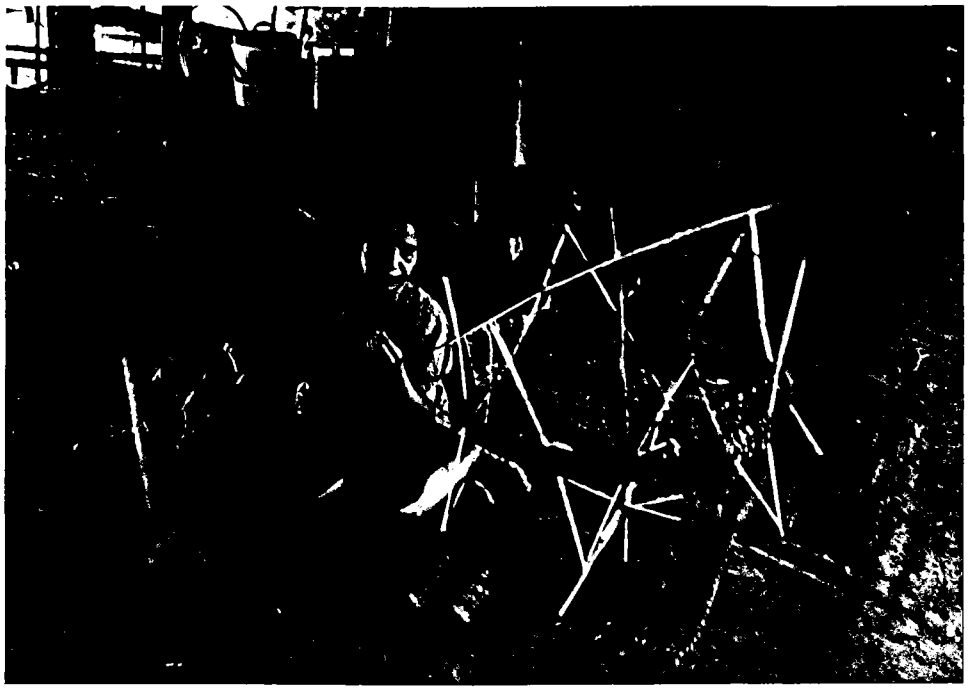

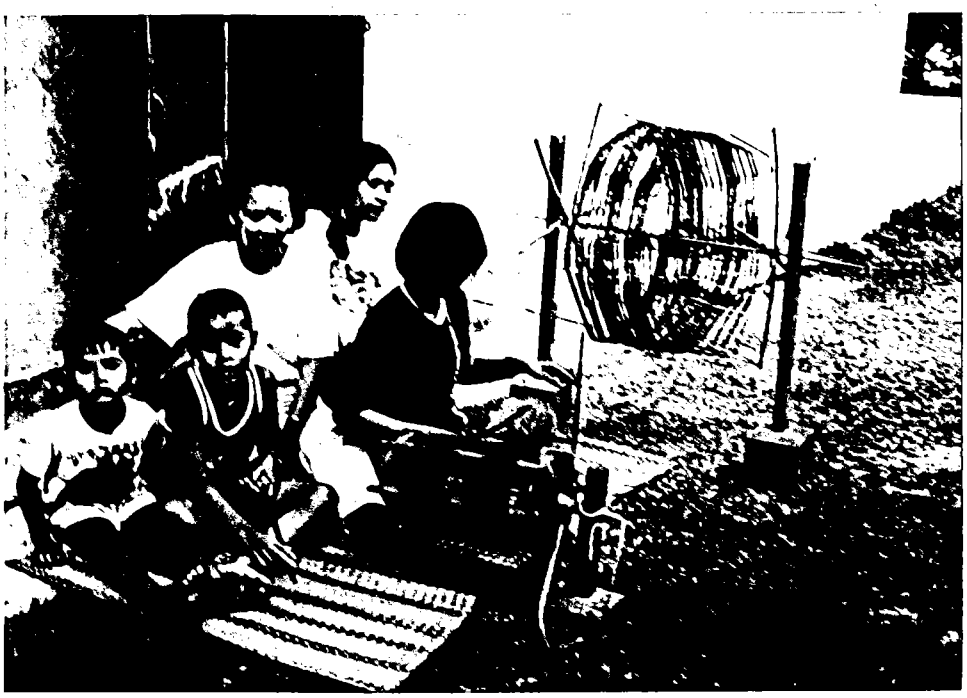

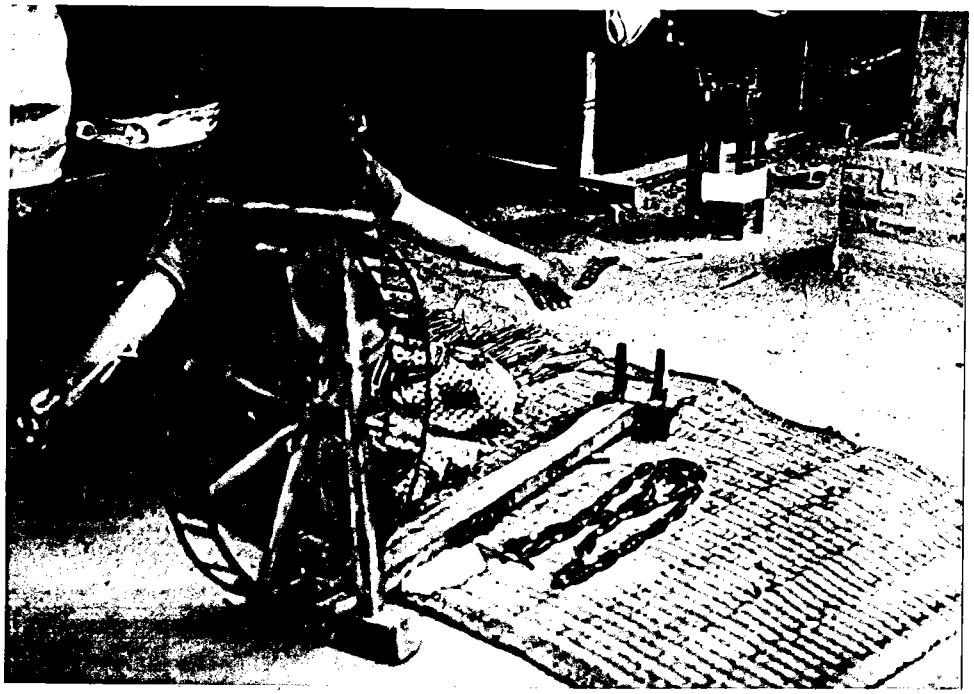

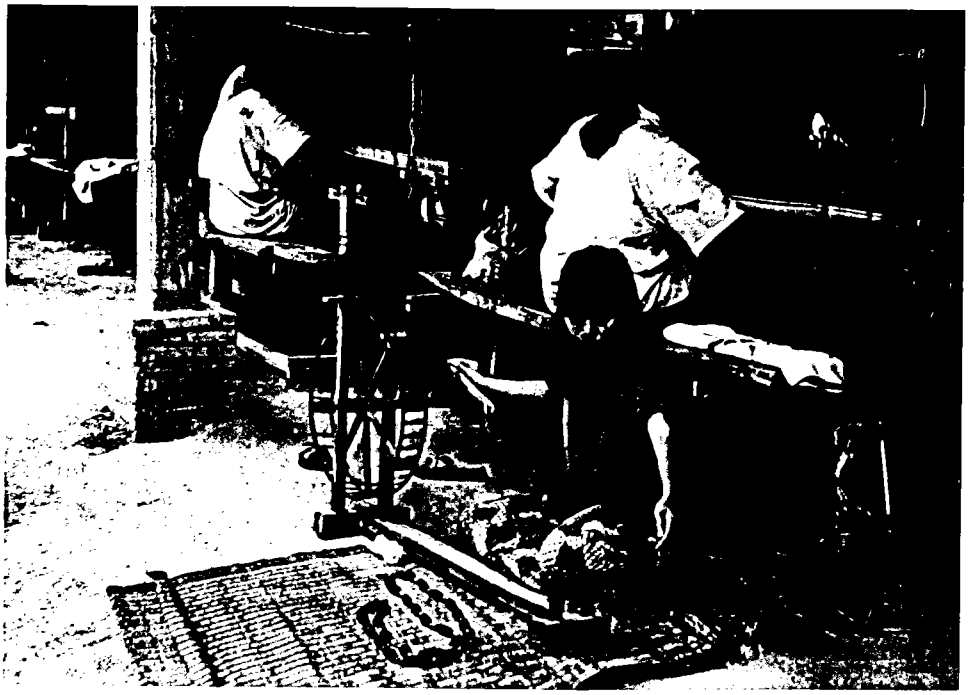
การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่ภายหลังจากการแกะเชือกแล้วเข้าอัก

การกรอเส้นไหมพุ่งมัดหมี่เข้าหลอดเล็กและร้อยหลอดเล็กเป็นพวง

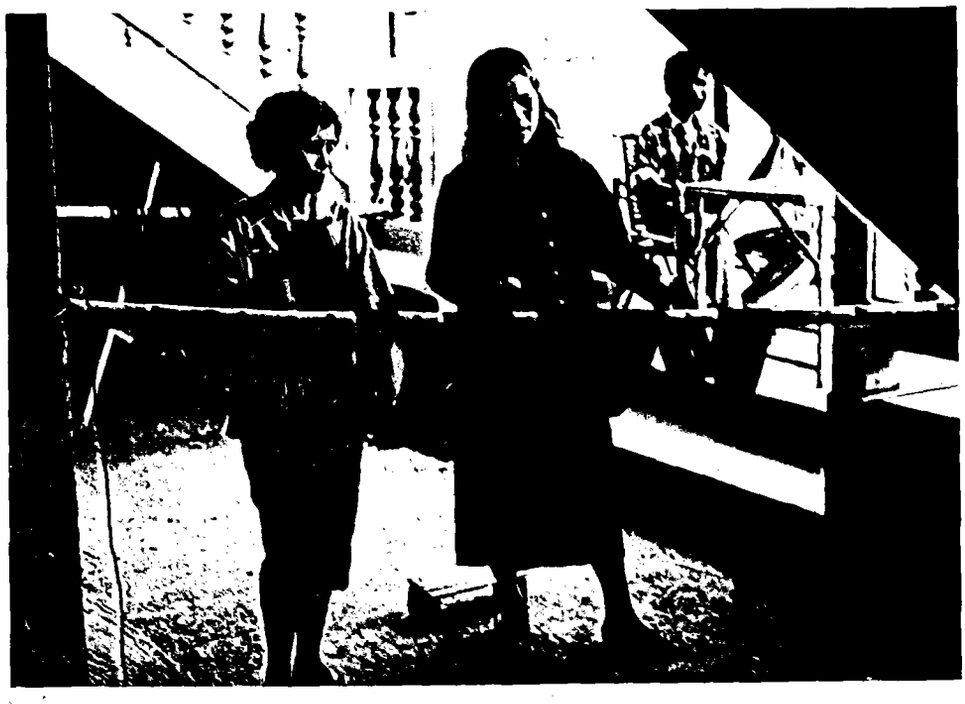

การย้อมสีเส้นไหมยืน

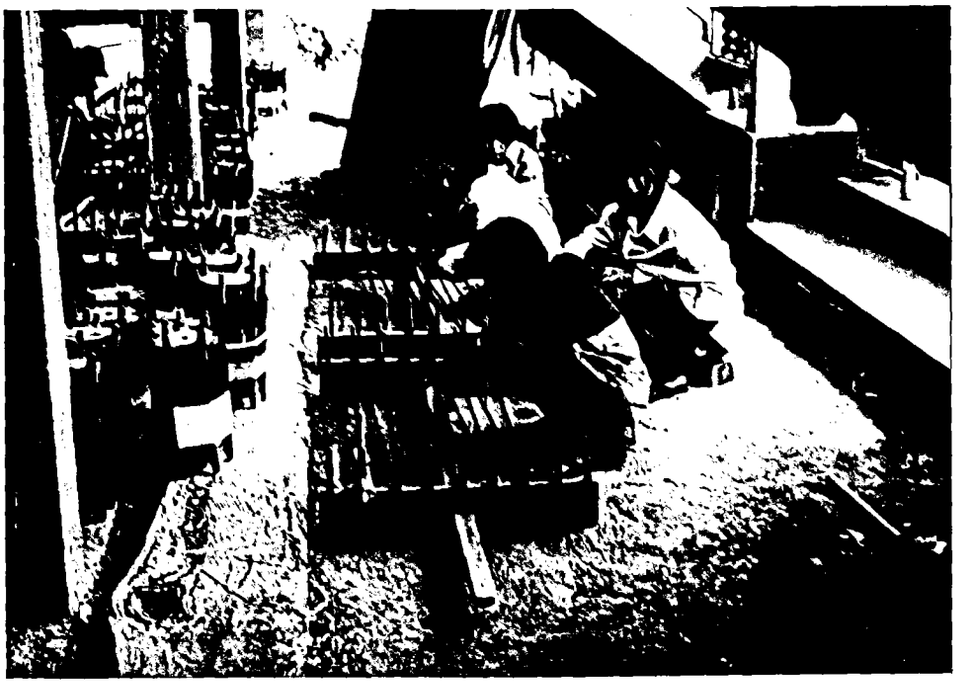

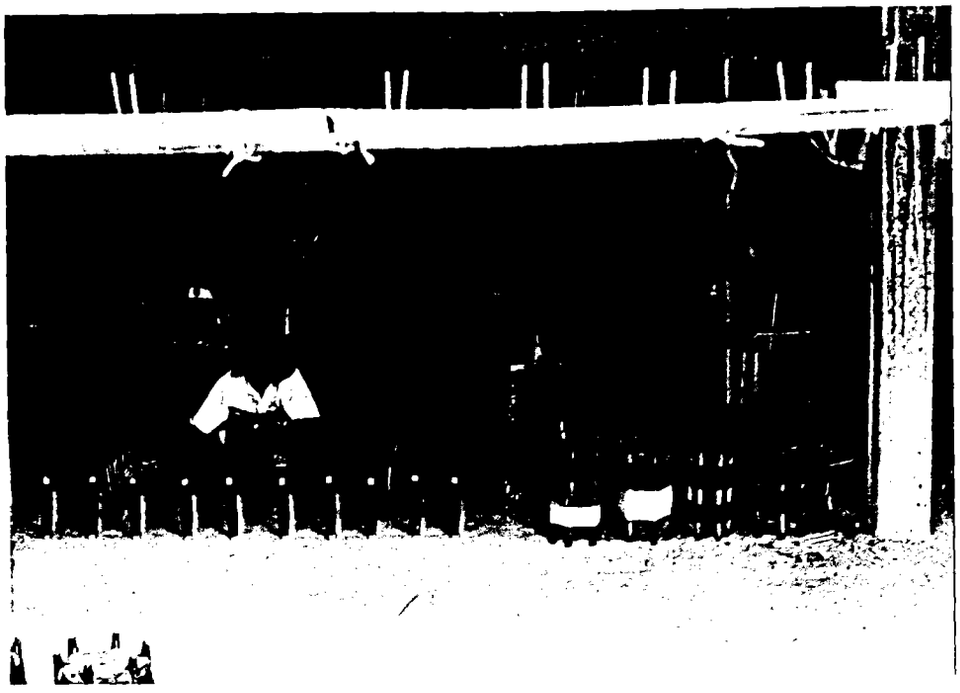
การกระตุกและตากเส้นไหมยืน

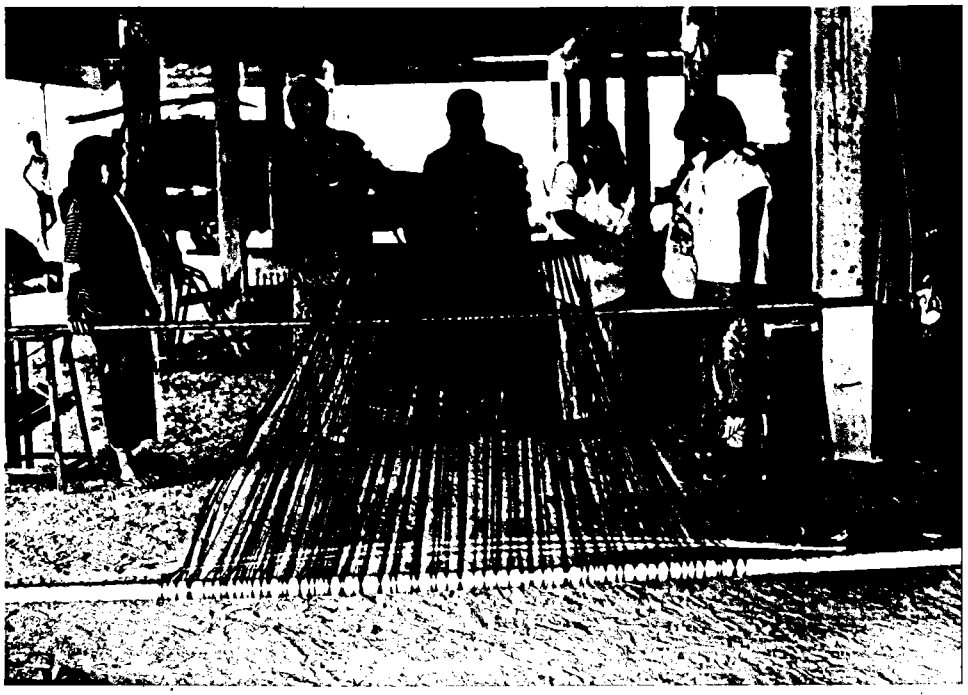

การค้นเส้นไหมยืน

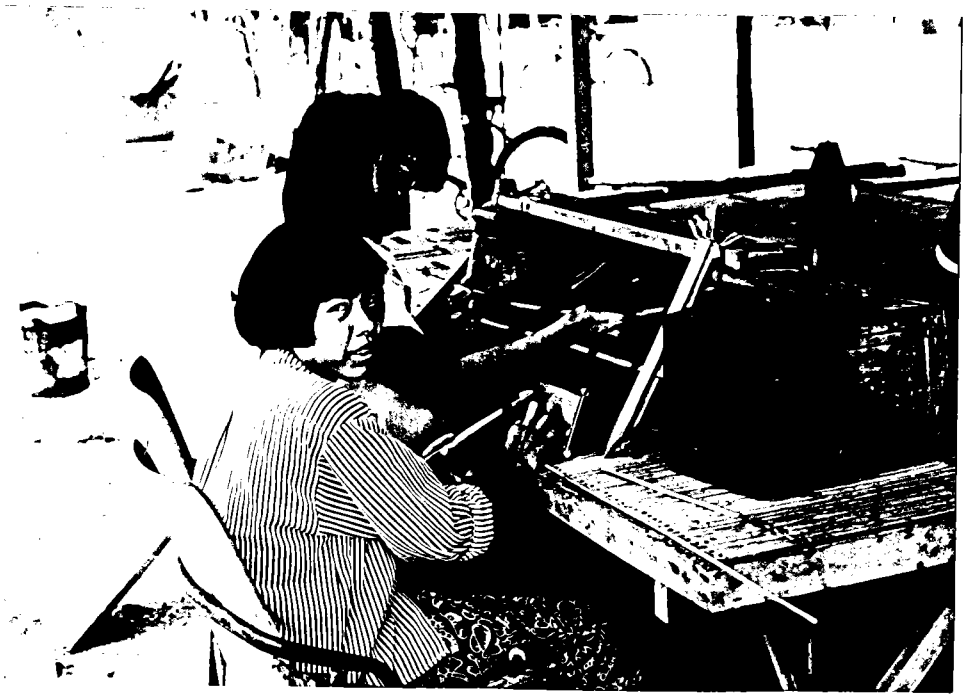
การม้วนเส้นไหมยืน

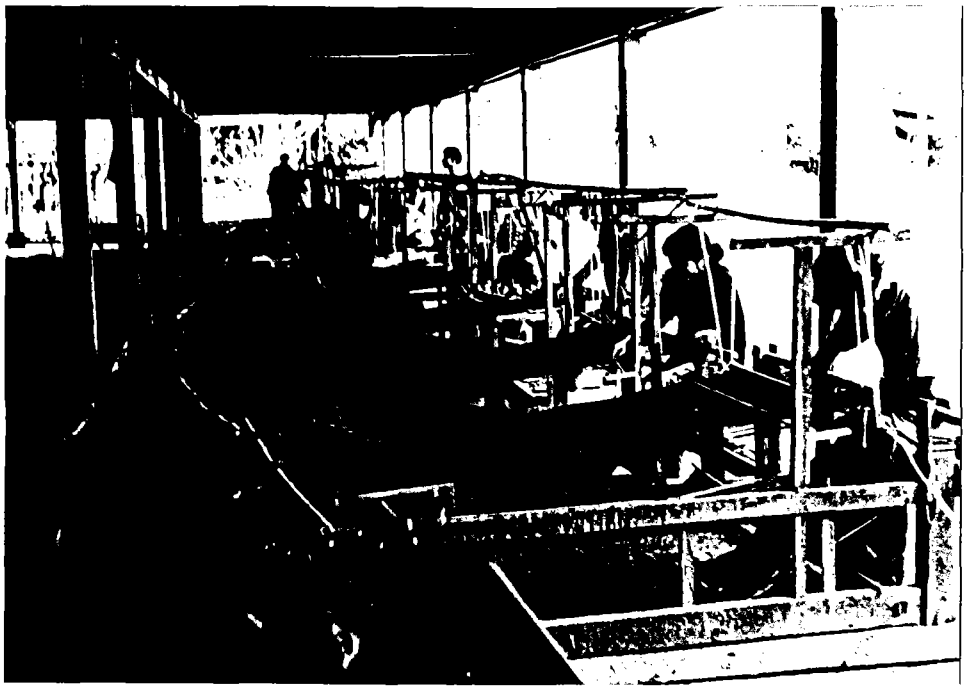
การร้อยฟันหวีหรือสอดฟันฟืม

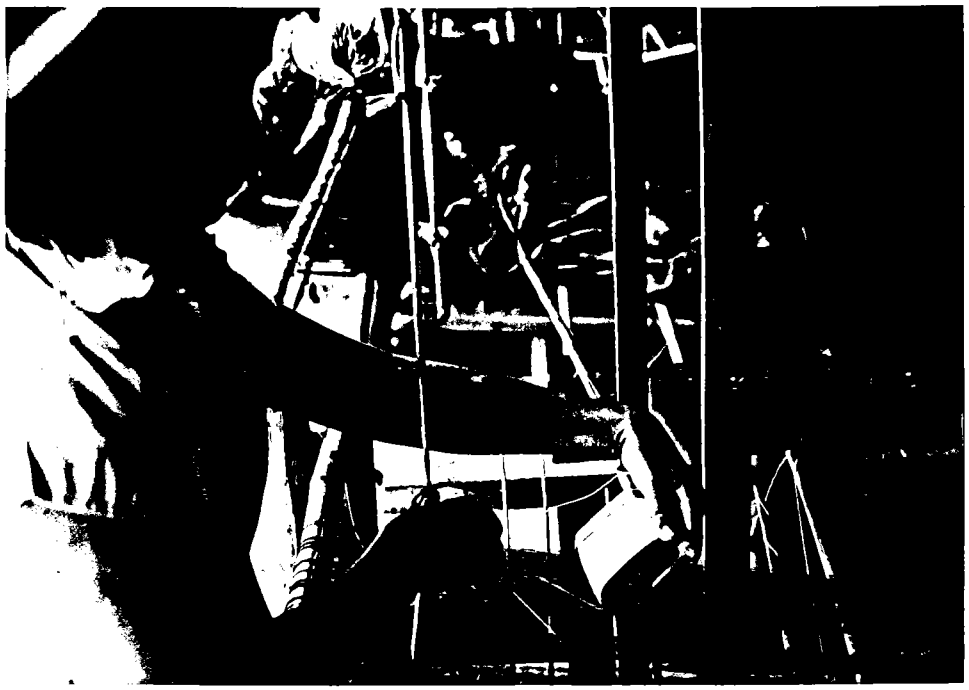

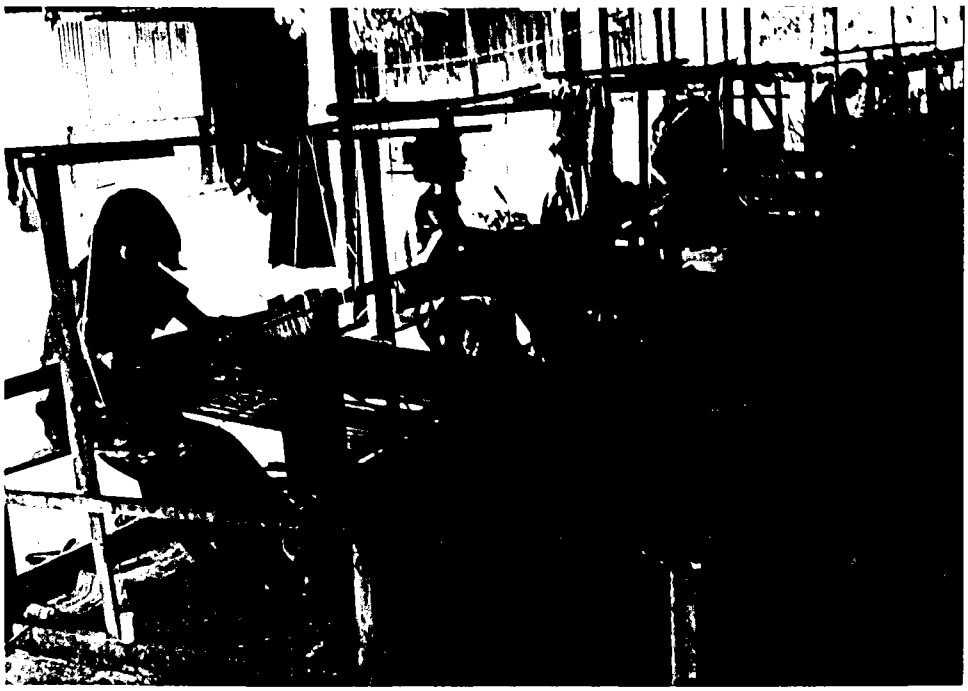

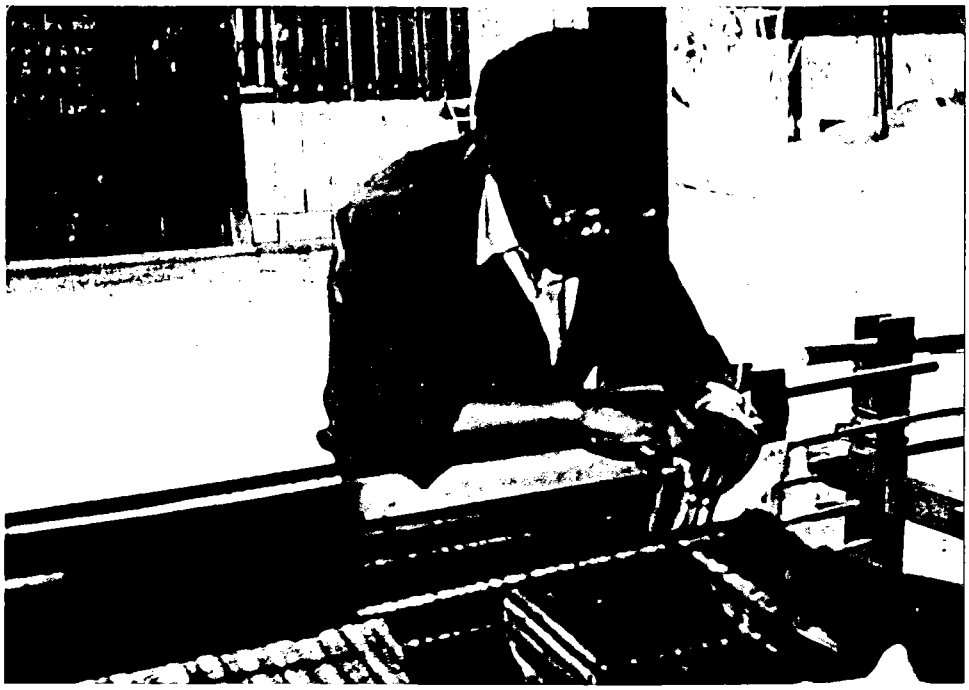
การเก็บตะกอและถักตะกอ

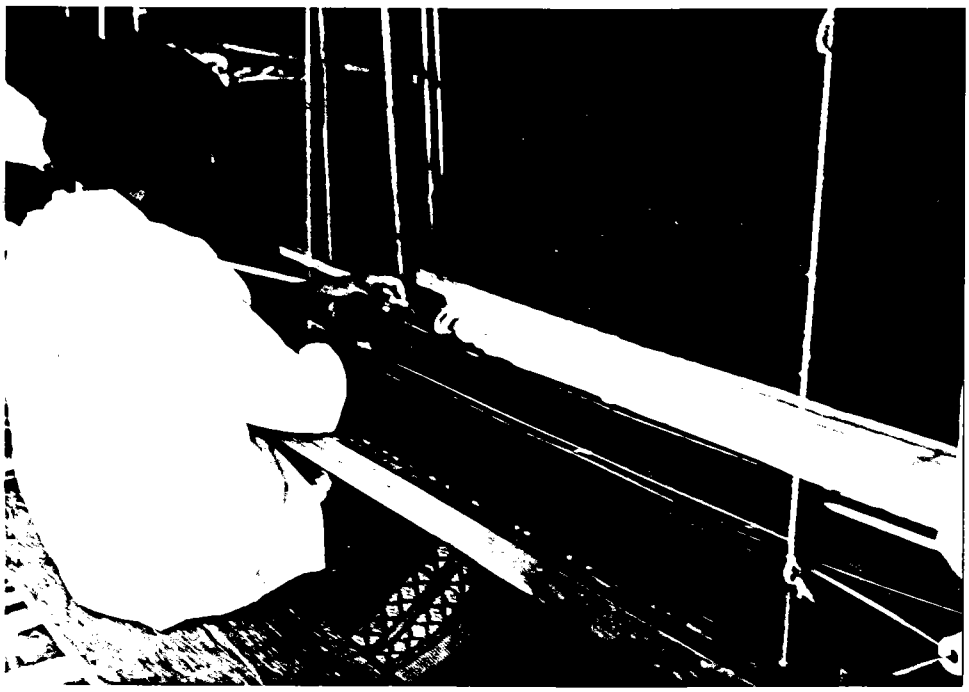

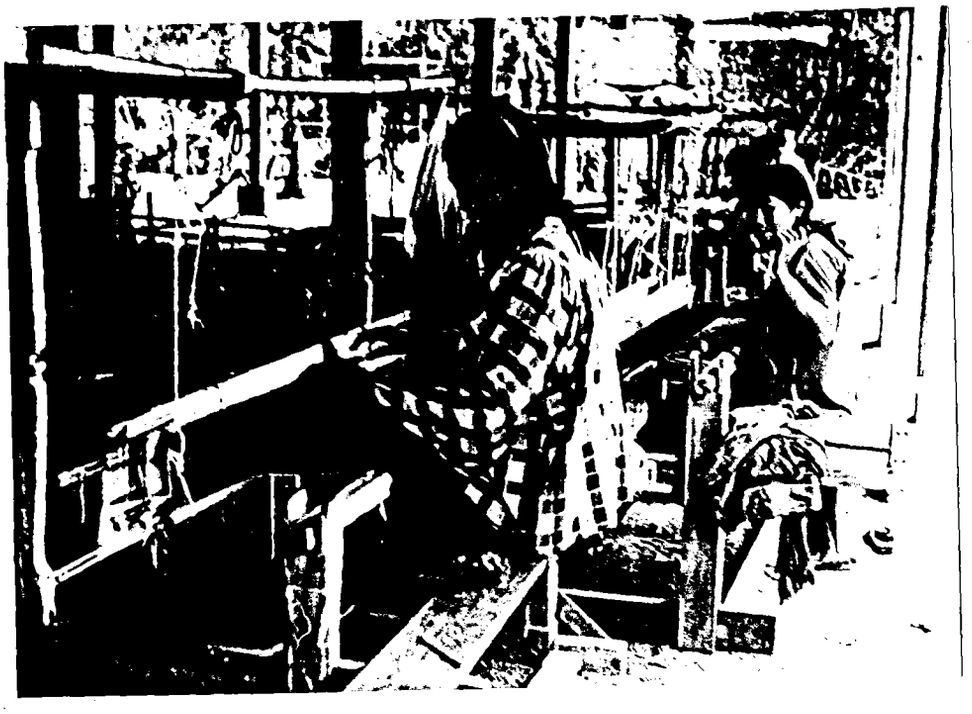

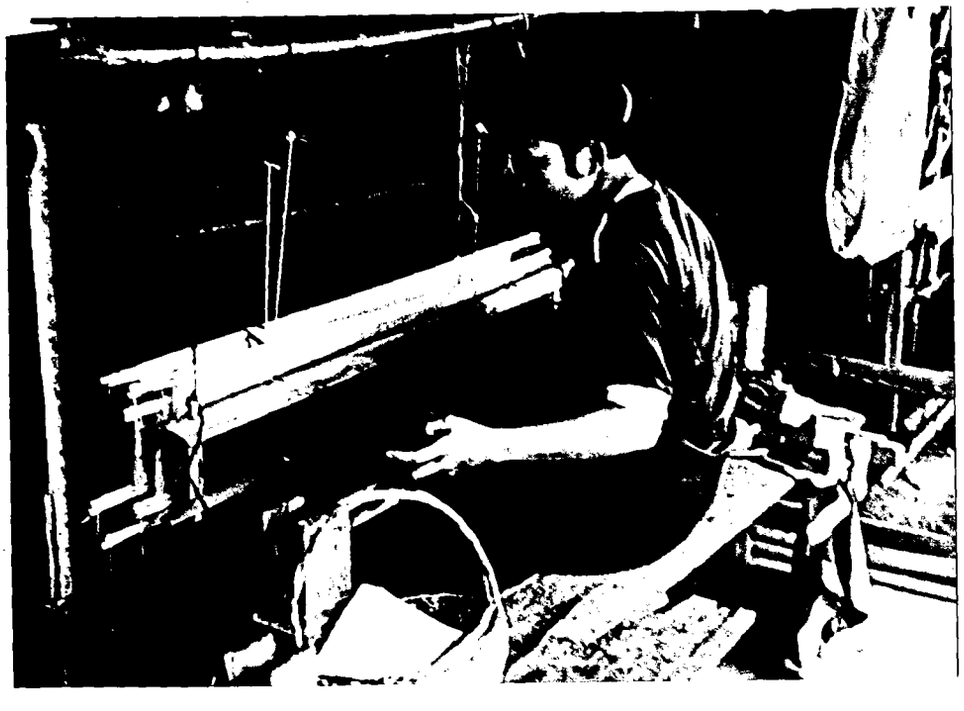

การทอเป็นผืนผ้า

เรียนรู้เรื่องการจัดการและการตลาด

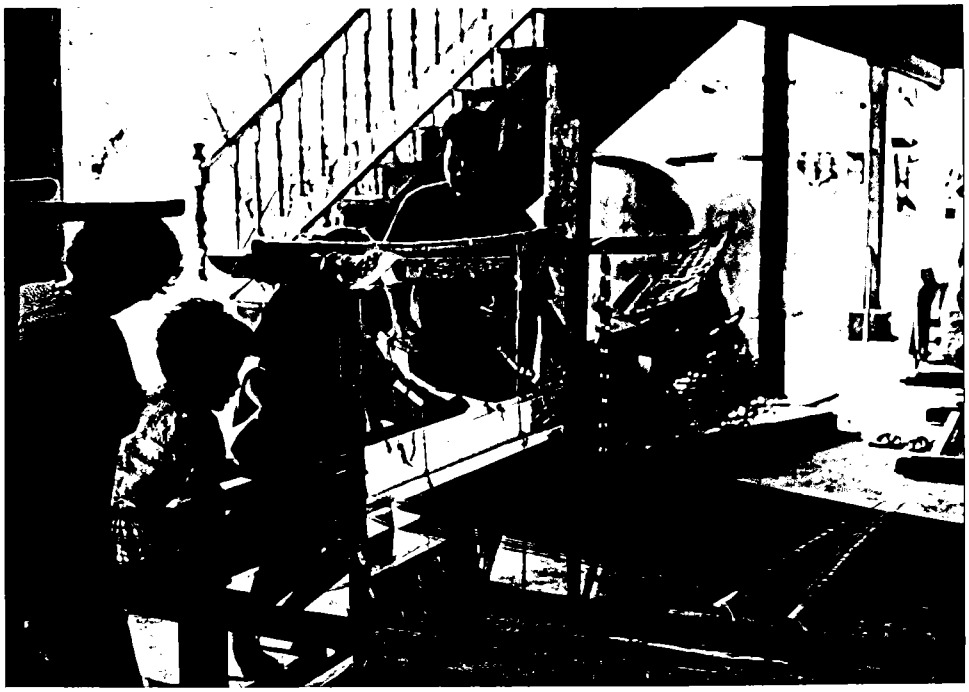

ผู้มาเยี่ยมการฝึกอบรม

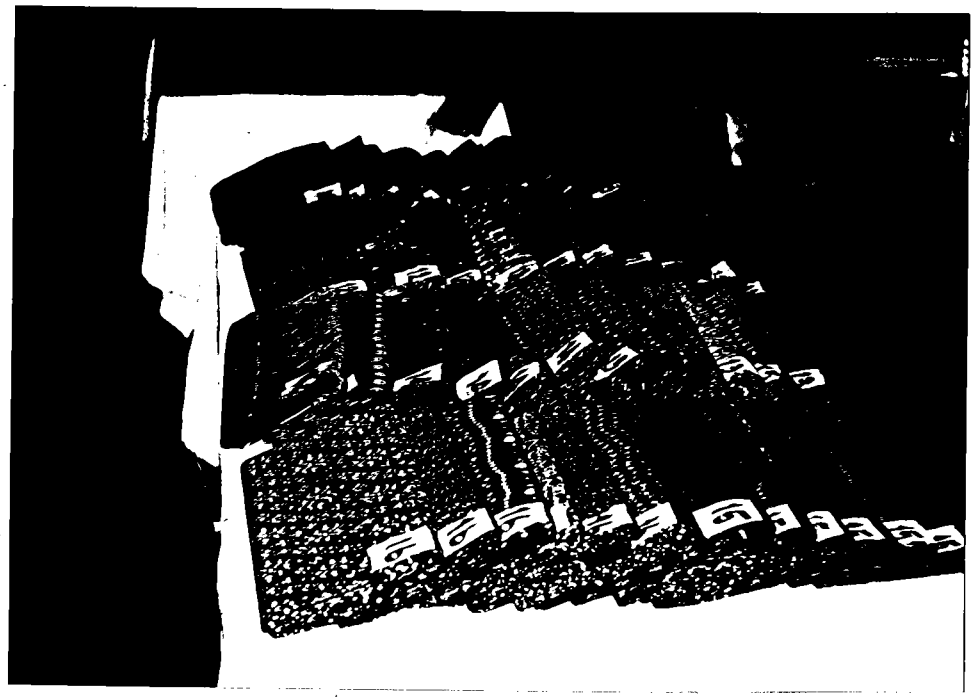

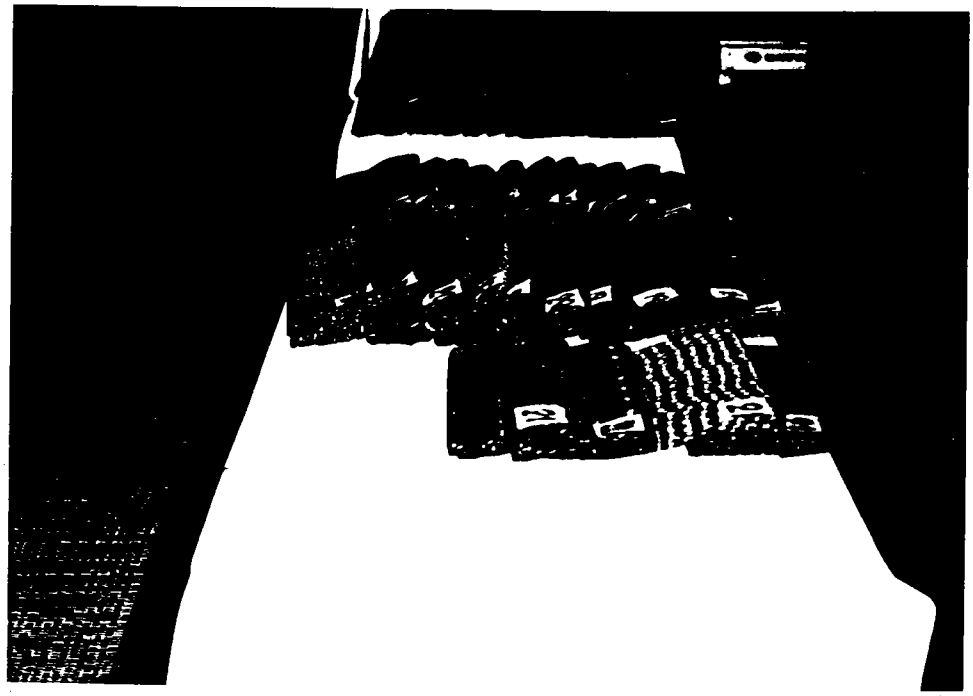

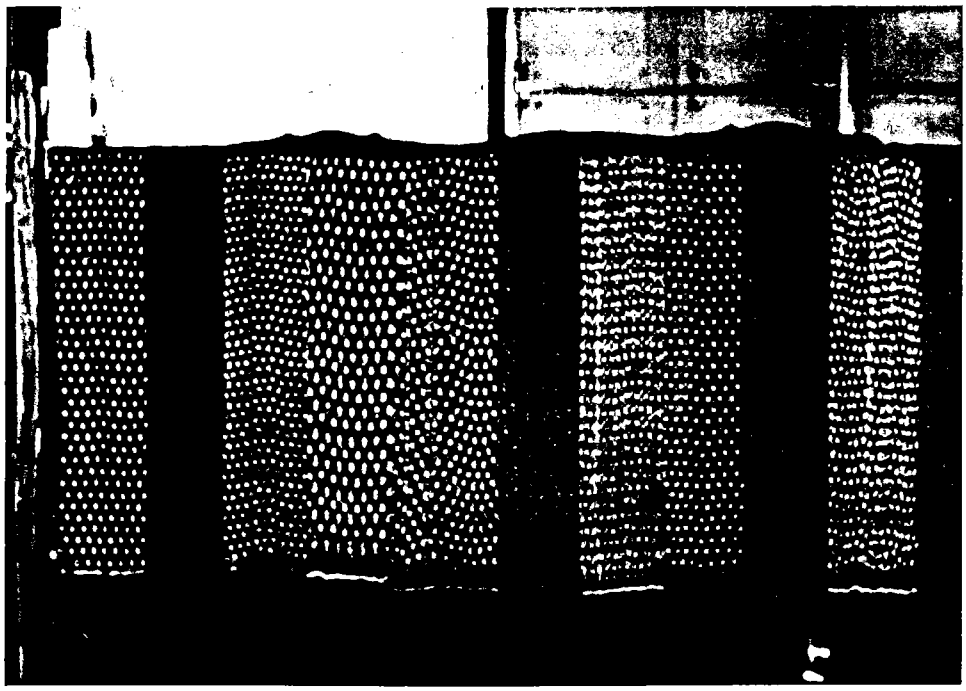

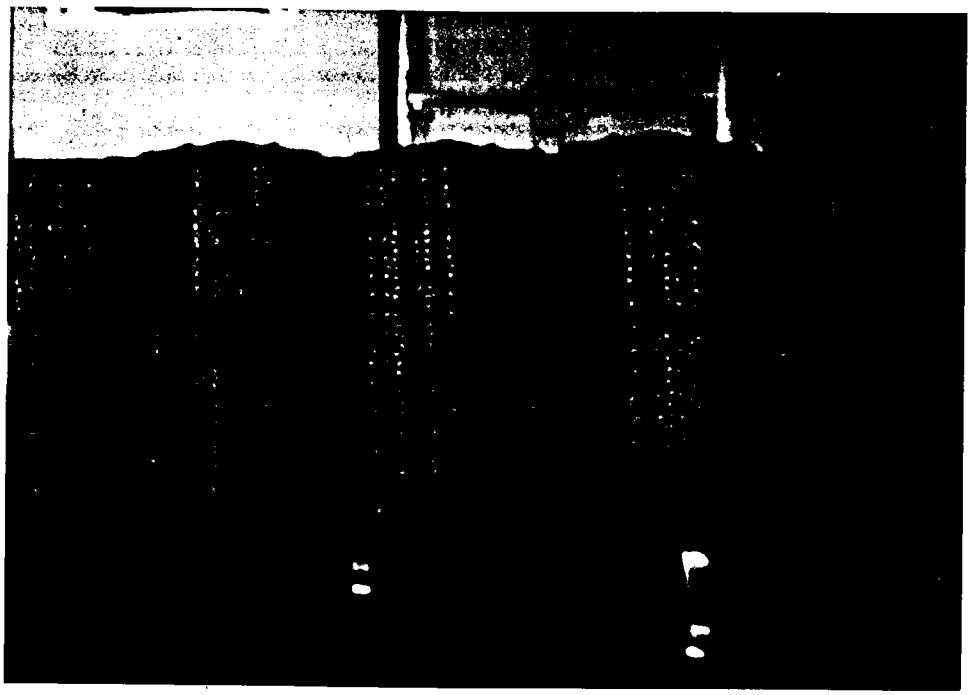

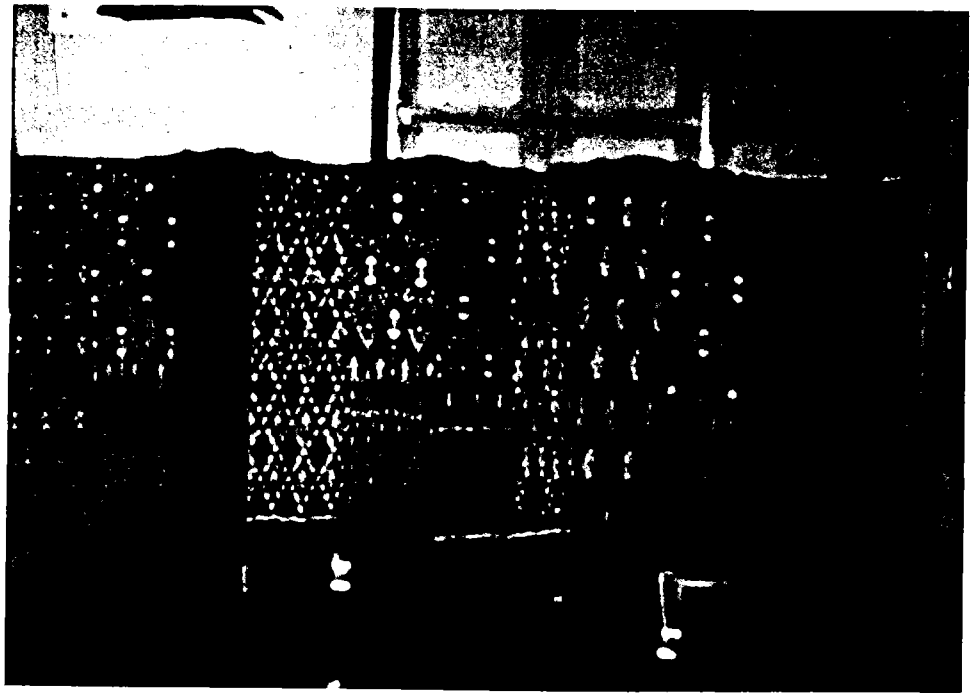
ผลงานและการประเมินผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่
ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

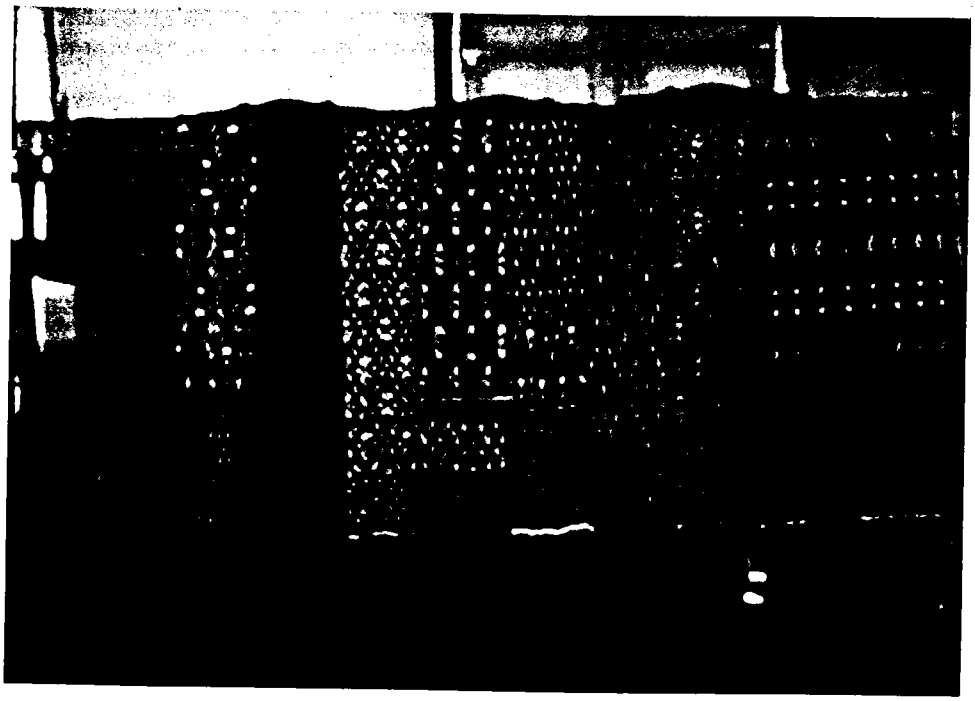

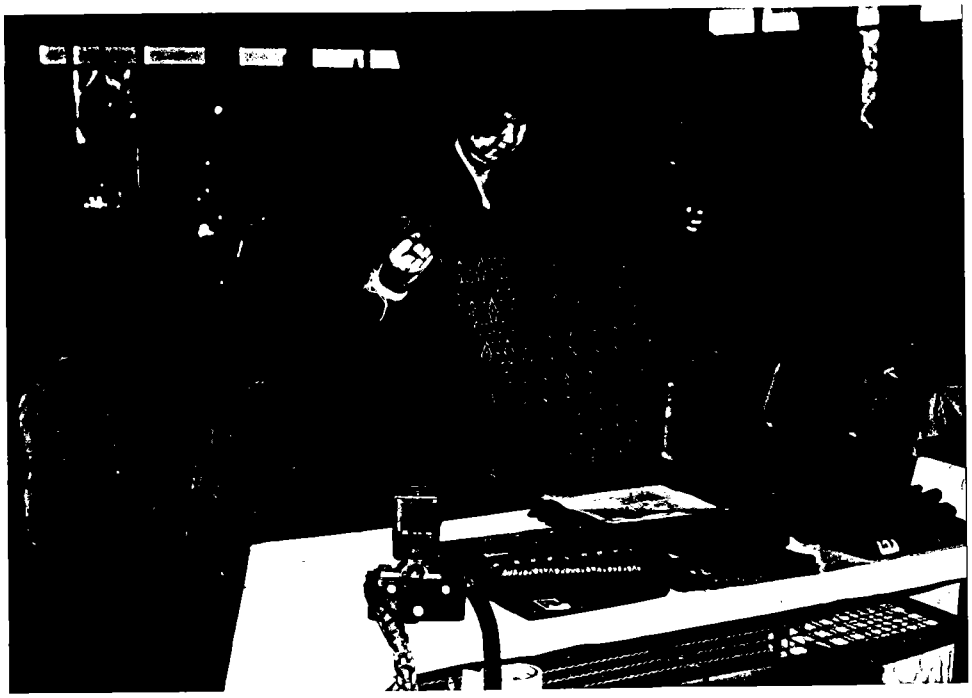

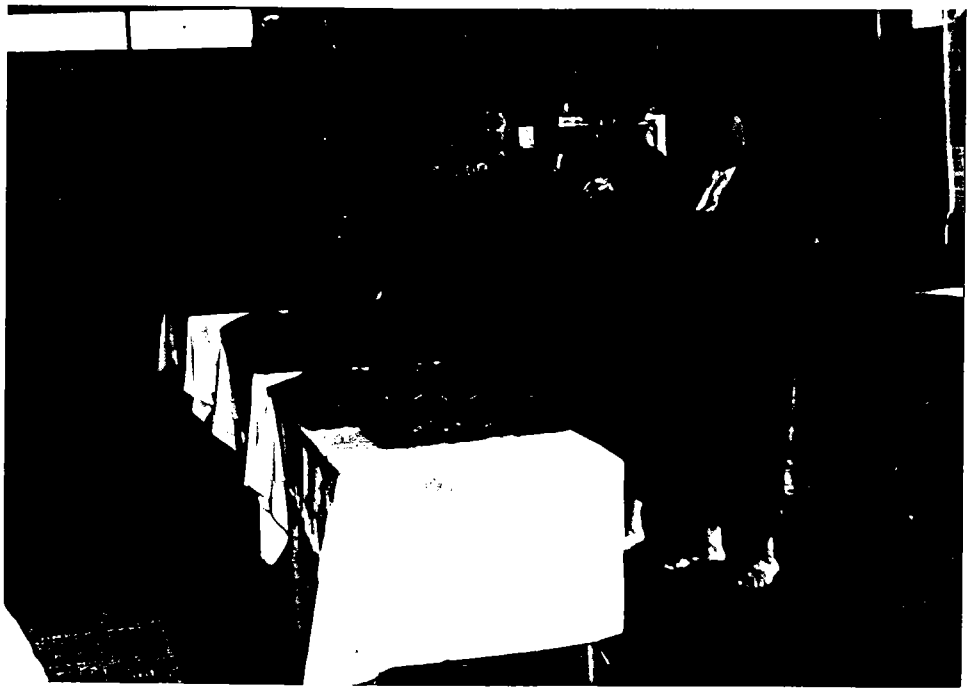

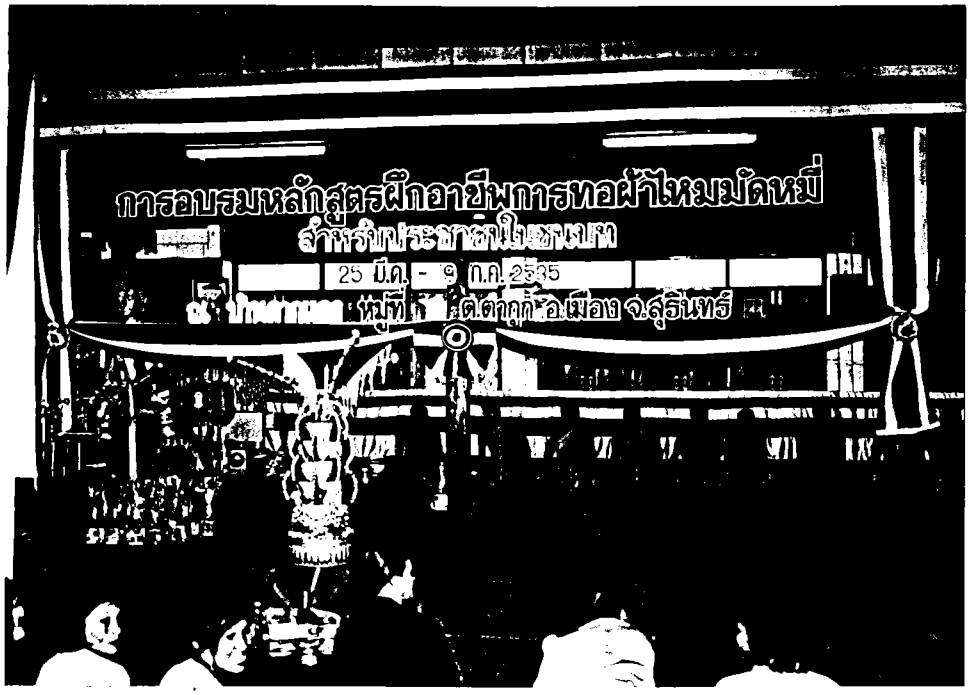

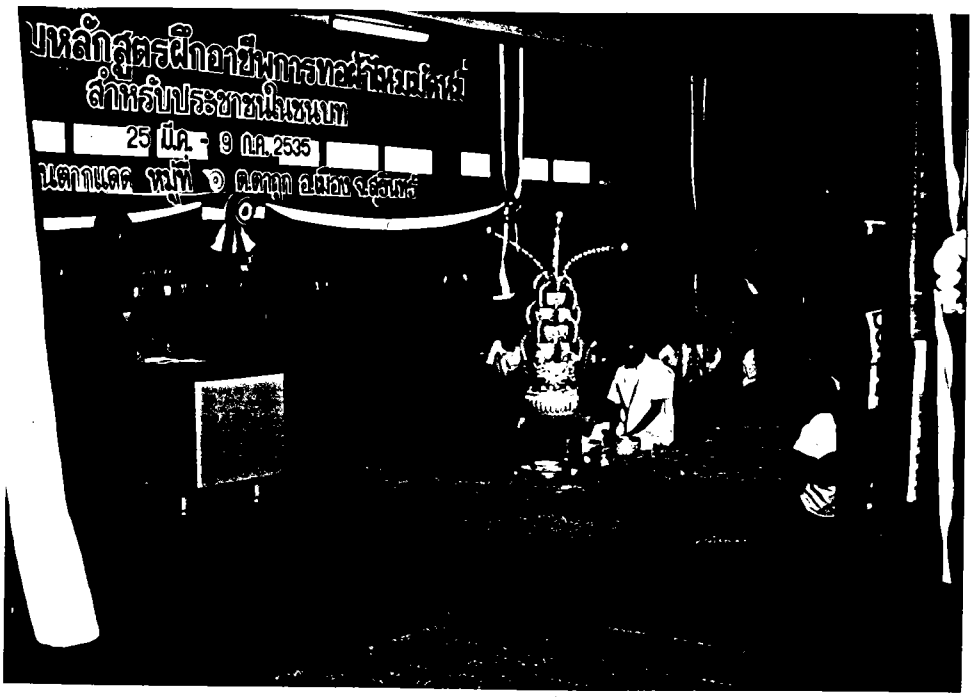

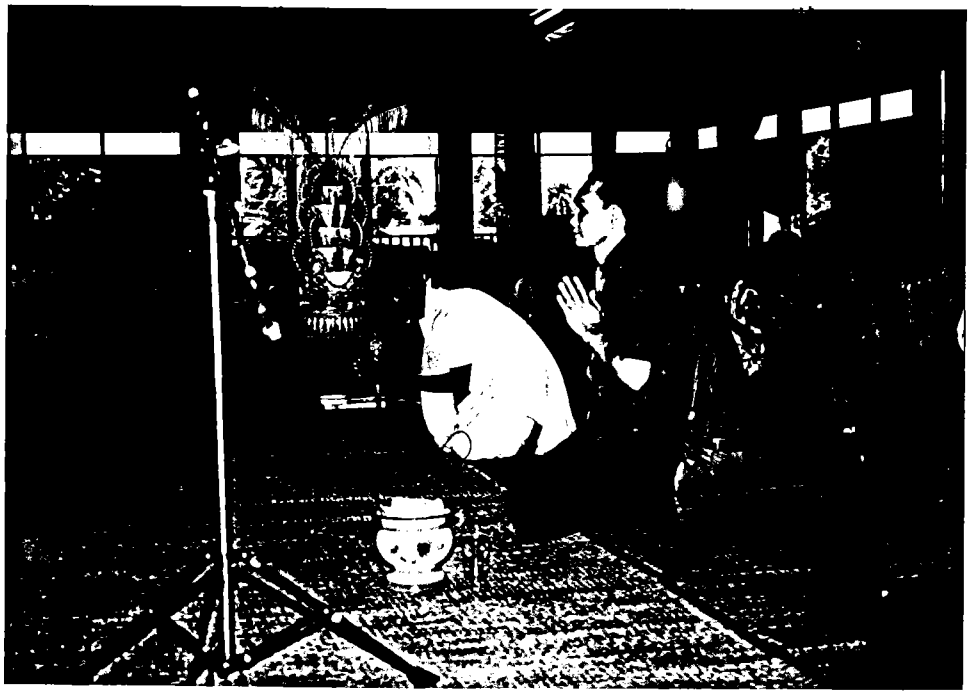

พิธีปิดการฝึกอบรม

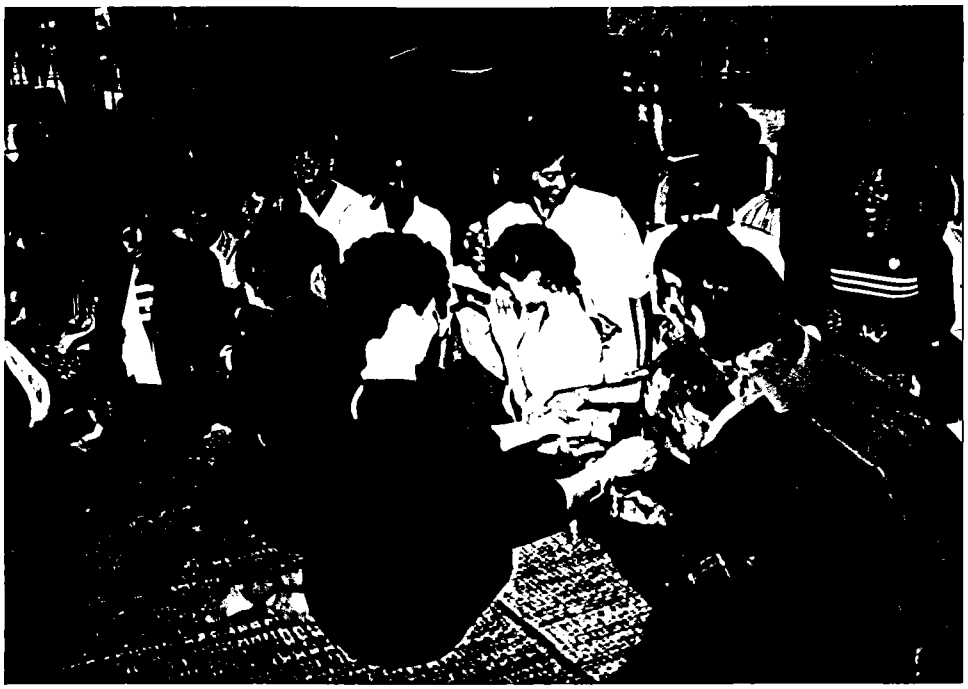

ภาคผนวก ฉ
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาโครงร่างหลักสูตร
และเครื่องมือการวิจัย

1. รศ.ดร.สมบูรณ์	ชิตพงศ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. รศ.ดร.ชมพันธุ์	กุญชร ณ อยุธยา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. อ.ดร.ชจีจรัส	ภิรมย์ธรรมศิริ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. รศ.ดร.วิชัย	วงษ์ใหญ่	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
5. รศ.ดร.สมสรร	วงษ์อยู่น้อย	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
6. รศ.ดร.เชิดศักดิ์	โฆวาสินธุ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
7. รศ.ดร.โชติ	เพชรชื่น	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
8. นายรังษี	สีหบัณฑ์	ผู้ช่วยอุตสาหกรรม จังหวัดสุรินทร์
9. นายสงคราม	เสนาธรรม	กองอุตสาหกรรมในครอบครัว กระทรวงอุตสาหกรรม

10. นางสาวเพยาว์ อุ่นศิริ		กองอุตสาหกรรมในครอบครัว กระทรวงอุตสาหกรรม
11. คุณหญิงจรุงจิต	ทีขะระ	ศูนย์ศิลปาชีพพิเศษในสมเด็จ พระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ สวนจิตรดา กรุงเทพมหานคร

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์
ที่เข้าประชุมเพื่อหาสมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ
การทอผ้าไหมมัดหมี่ (การประชุมดาดัม)
วันที่ 20 - 21 ธันวาคม 2534
ณ วิทยาลัยครูสุรินทร์

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
1.	นายวินัย บุญโสดากร	35	สวาย	1	สวาย	เมือง
2.	นางปลี วงศ์งาน	40	สวาย	5	สวาย	เมือง
3.	นางเบิน เหลือถนอม	41	สวาย	5	สวาย	เมือง
4.	นางสุนีย์ ดุจจานุทัศน์	39	สวาย	1	สวาย	เมือง
5.	นางเพยา ทวีสุข	28	สดอ	6	เขวา-สินรินทร์	เมือง
6.	นางสำเนียง อุดมครบ	30	สดอ	6	เขวา-สินรินทร์	เมือง
7.	นางสาลี คงชูดี	43	เขวา-สินรินทร์	2	เขวา-สินรินทร์	เมือง
8.	นางไพฑูรย์ ทิวทอง	58	ตากูก	1	ตากูก	เมือง

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
9.	นางนารี สวยรูป	33	ตากูก	3	ตากูก	เมือง
10.	นางบวน เพชรมาก	53	เทนมีย์	1	เทนมีย์	เมือง
11.	นางมนตรี เป็นสุข	30	เทนมีย์	1	เทนมีย์	เมือง
12.	นางโชค สนศรี	40	ปราสาทเบง	6	กาบเชิง	กาบเชิง
13.	นางสาวพันทิพา คงดี	53	สำโรง	6	ขวาวใหญ่	ศีขรภูมิ
14.	นางกิมเฮง มณีคำ	59	แตล	1	แตล	ศีขรภูมิ

รายชื่อผู้ประเมินคุณภาพผ้าไหมมัดหมี่

1.	อาจารย์วารุณี	สุวรรณานนท์	วิทยาลัยครูสุรินทร์
2.	ผศ.ศิริพร	หงส์พันธุ์	วิทยาลัยครูสุรินทร์
3.	คุณไพฑูรณ์	ทิวทอง	ผู้เชี่ยวชาญพื้นบ้าน
4.	คุณนารี	สวยรูป	ผู้เชี่ยวชาญพื้นบ้าน
5.	คุณวินัย	บุญโสดากร	ผู้เชี่ยวชาญพื้นบ้าน

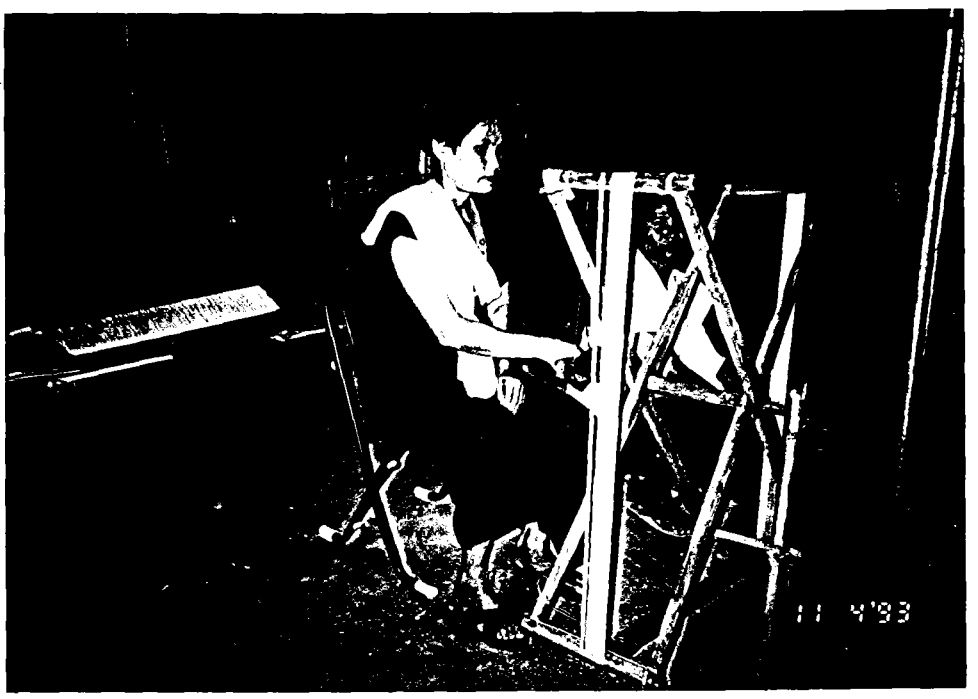
รายชื่อวิทยากร

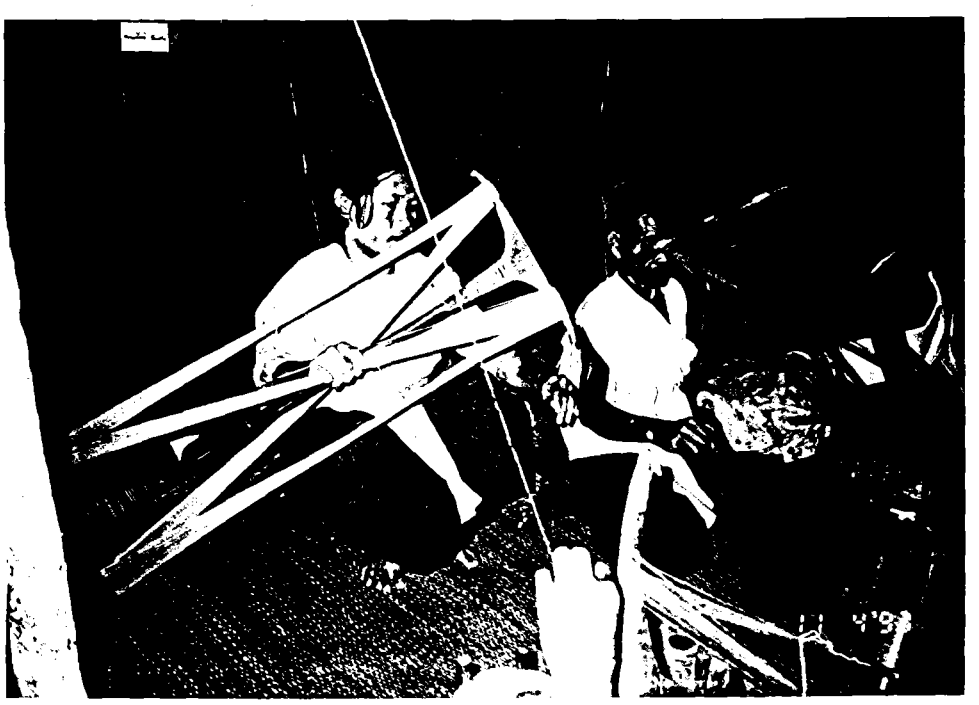
1.	อาจารย์วารุณี	สุวรรณานนท์	วิทยาลัยครูสุรินทร์
2.	อาจารย์ทองสุข	วันแสน	วิทยาลัยครูสุรินทร์
3.	อาจารย์ชื่น	ศรีสวัสดิ์	วิทยาลัยครูสุรินทร์
4.	อาจารย์ปรีดา	ปัทมาวิไล	วิทยาลัยครูสุรินทร์
5.	อาจารย์ฉลอง	สุขทอง	วิทยาลัยครูสุรินทร์
6.	คุณรังษี	สีหบัณฑ์	อุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์
7.	คุณบุปผา	รักสัตย์	กองอุตสาหกรรมในครอบครัว กรุงเทพมหานคร
8.	คุณไพฑูรณ์	ทิวทอง	วิทยากรพื้นบ้าน
9.	คุณนารี	สวยรูป	วิทยากรพื้นบ้าน
10.	คุณสาลี	คงชูดี	วิทยากรพื้นบ้าน
11.	คุณสำเนียง	อุดมครบ	วิทยากรพื้นบ้าน
12.	คุณวินัย	บุญโสดากร	วิทยากรพื้นบ้าน
13.	คุณชนิษฐา	สุขใจมิตร	ศูนย์หัตถกรรมสหกรณ์ เครดิตยูเนียน สุรินทร์

ภาคผนวก ช

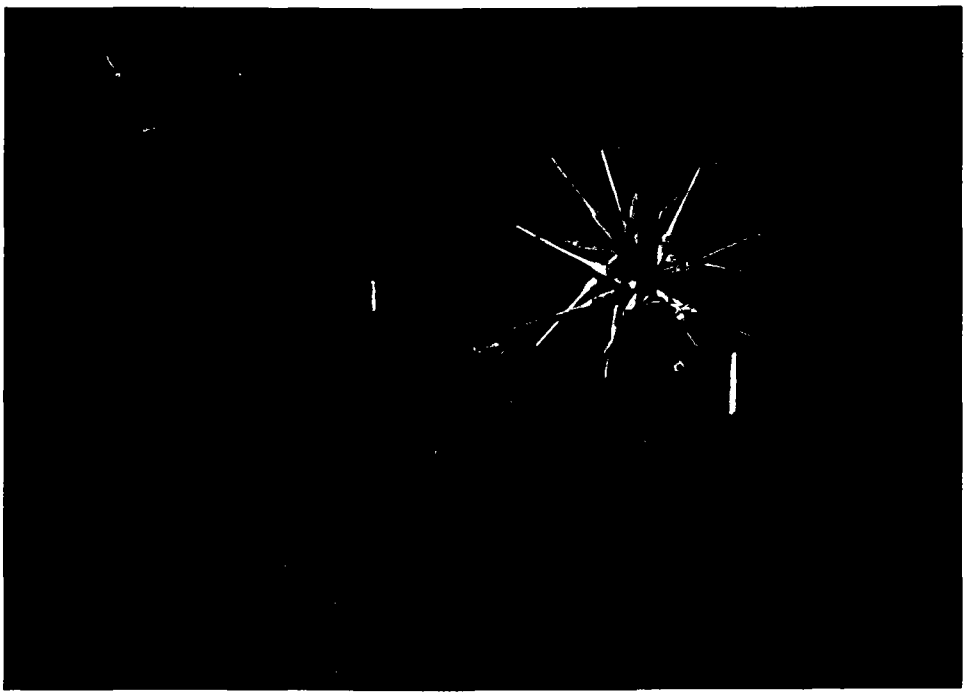
ภาพเครื่องมือทอผ้า

กงสำหรับทำปอยไหมหรือเข็ดไหม

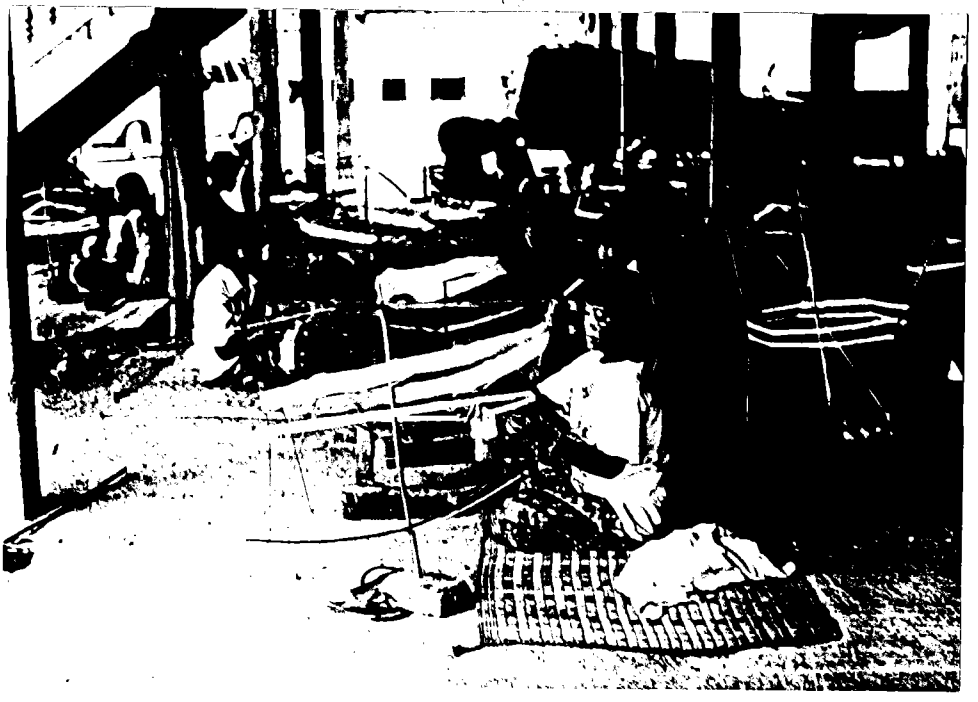

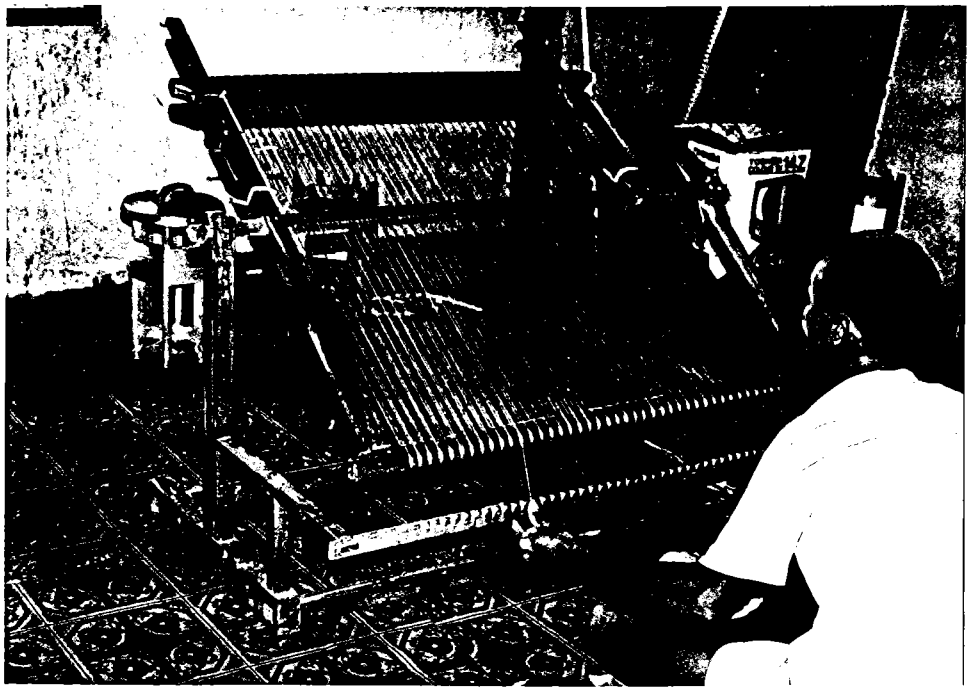
ไนใช้สำหรับกรอไหมและปั่นไหม

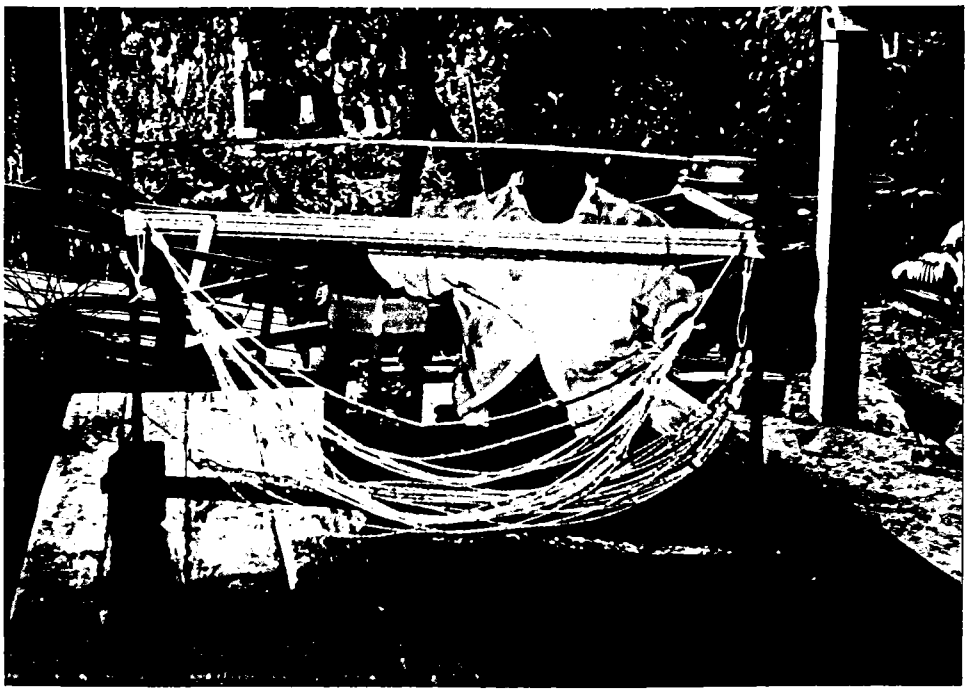
ระวิงและอักกรอไหม

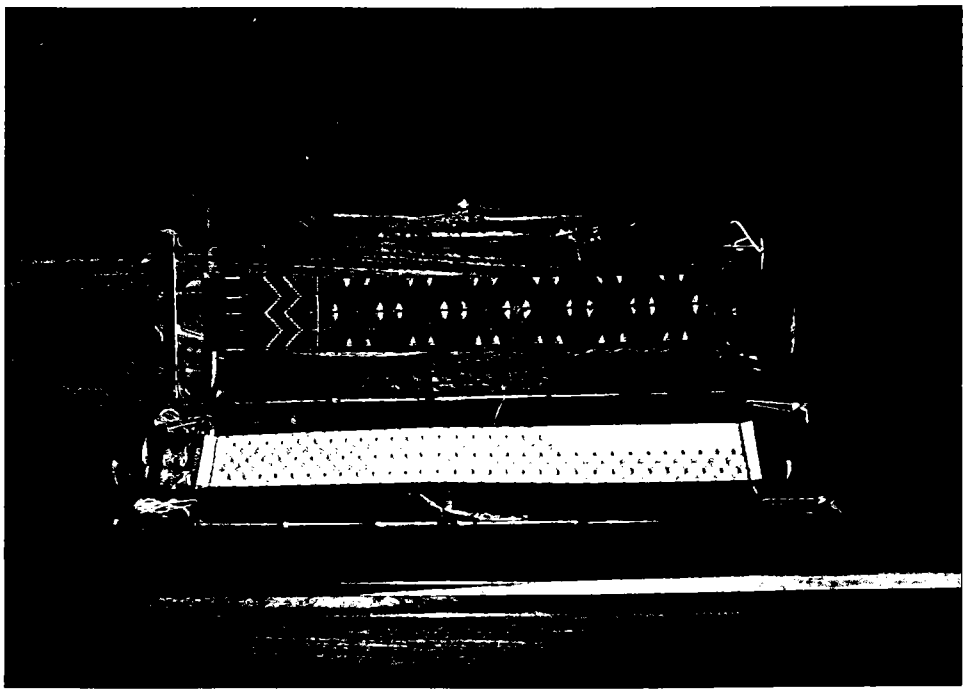
หลักค้นหมี่สมัยใหม่

หลักค้นหมี่แบบโบราณ

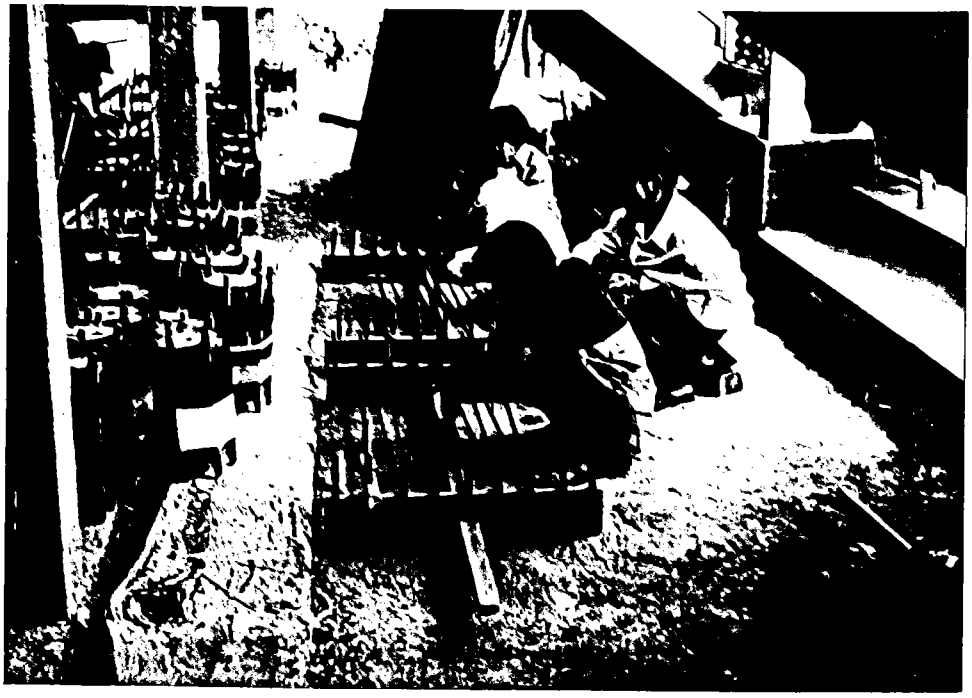

กรอบไม้สำหรับมัดหมี่

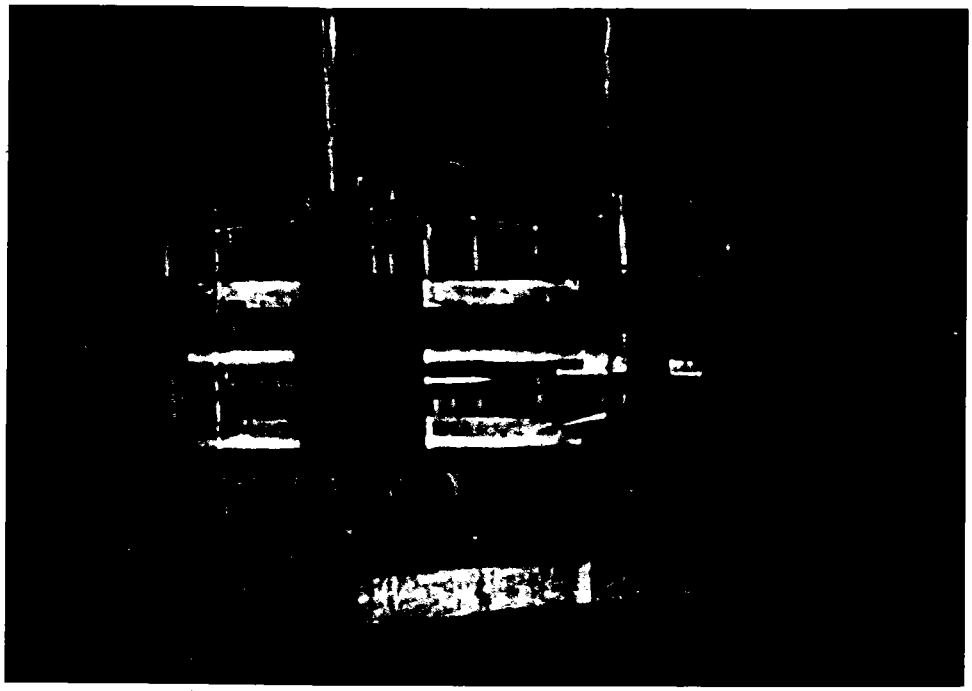

หลักค้นเส้นไหมยืน

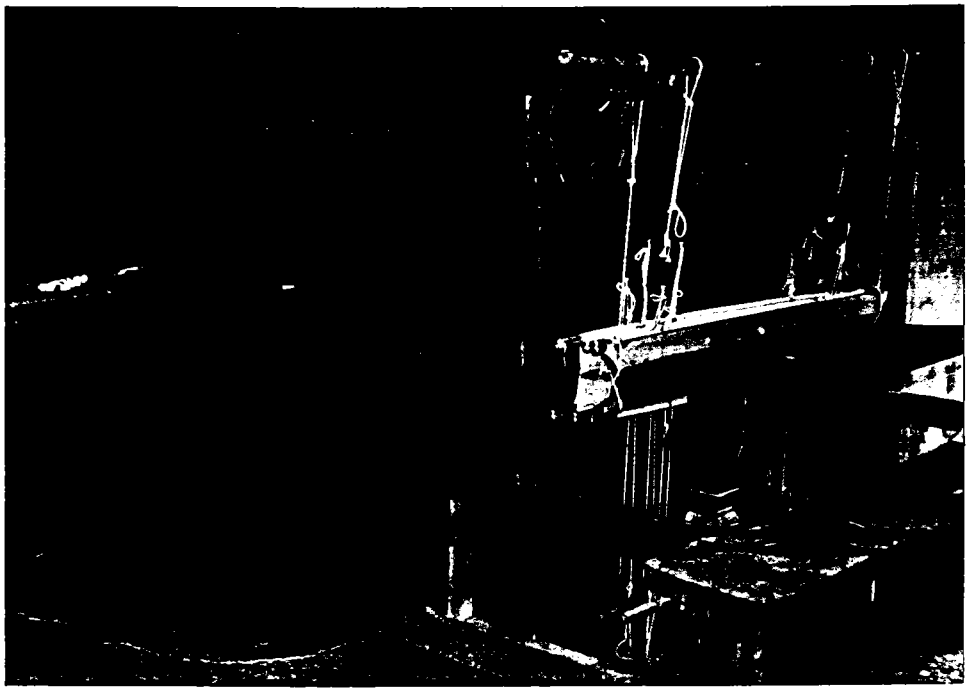

อักและแกนอักสำหรับกรอไหม

กี่ทอผ้า

ภาคผนวก ช

รายชื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม

รายชื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท

วันที่ 25 มีนาคม ถึง วันที่ 9 กรกฎาคม 2535

ณ บ้านตากแดด หมู่ที่ 6 ต.ตากูก อ.เมือง จ.สุรินทร์

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	อายุ						หมายเหตุ
1.	น.ส.สมเกียรติ โพธิ์แก้ว	23	...	...	...	...	...	.....
2.	น.ส.สุเอม พริ้งเพราะ	17	...	...	...	...	...	.....
3.	น.ส.อรชน ชาวนา	15	...	...	...	...	...	.....
4.	น.ส.ประยูร พริ้งเพราะ	23	...	...	...	...	...	.....
5.	นางทองสุข พริ้งเพราะ	28	...	...	...	...	...	.....
6.	นางผ่องศรี พุทธานุ	45	...	...	...	...	...	.....
7.	น.ส.สมหวัง พริ้งเพราะ	21	...	...	...	...	...	.....
8.	นางกิ่งแก้ว พริ้งเพราะ	21	...	...	...	...	...	.....
9.	น.ส.ชุมพร ชาวนา	26	...	...	...	...	...	.....
10.	นางวันเพ็ญ พริ้งเพราะ	35	...	...	...	...	...	.....
11.	น.ส.ดาวรุ่ง พริ้งเพราะ	18	...	...	...	...	...	.....
12.	นางคำจุน ชาวนา	34	...	...	...	...	...	.....

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	อายุ						หมายเหตุ
13.	นางเรียม สมบูรณ์	20	...	...	...	...	...	.....
14.	นางแคน หาสุข	35	...	...	...	...	...	.....
15.	นางมะลิ ชาวนา	36	...	...	...	...	...	.....
16.	น.ส.สุดใจ พริ้งเพราะ	34	...	...	...	...	...	.....
17.	นางสีเมือง พริ้งเพราะ	35	...	...	...	...	...	.....
18.	นางสำรวย พริ้งเพราะ	35	...	...	...	...	...	.....
19.	น.ส.อลิตา พริ้งเพราะ	23	...	...	...	...	...	.....
20.	น.ส.บังเอิญ ดีพาชู	25	...	...	...	...	...	.....
21.	น.ส.ออมสมบัติ นุตโร	19	...	...	...	...	...	.....

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นามสกุล	นายทองสุข วันแสน
วัน เดือน ปีเกิด	23 เมษายน 2497
สถานที่เกิด	บ้านแก หมู่ที่ 9 ตำบลหนองขวาว อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 21 ซอยกิจประชา 2 ถนนกิจประชา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000 โทรศัพท์ 044-512216
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 7 และหัวหน้าศูนย์วิจัยและบริการการศึกษา สถาบันราชภัฏสุรินทร์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สถาบันราชภัฏสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000 โทรศัพท์ 044-511604, 044-512989

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2513	ม.ศ.3 จากโรงเรียนสุรวิทยาคาร จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ.2515	ม.ศ.5 จากโรงเรียนสุรวิทยาคาร จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ.2517	ป.กศ.สูง (วิชาเอกคณิตศาสตร์) จากวิทยาลัยครู พระนครศรีอยุธยา
พ.ศ.2519	ค.บ.(วิชาเอกคณิตศาสตร์) จากวิทยาลัยครูจันทรเกษม
พ.ศ.2524	กศ.ม. (สาขาการวัดผลการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ.2537	กศ.ด.(สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2519-2525	อาจารย์ 1 ระดับ 3 - 4 โรงเรียนสุรวิทยาคาร จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ.2525-ปัจจุบัน	อาจารย์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ สถาบันราชภัฏสุรินทร์ (วิทยาลัยครูสุรินทร์) สังกัดภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา คณะวิชาครุศาสตร์ และมีตำแหน่งทาง บริหารเป็นหัวหน้าศูนย์วิจัยและบริการการศึกษา

945

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ สำหรับประชาชนในชนบท

บทคัดย่อ

ของ

ทองสุข วันแสน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มีนาคม 2537

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบท ให้เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพ สามารถใช้เป็นแนวทางหลักในการฝึกอบรมให้ประชาชนในชนบท มีความรู้ ทักษะ และมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ตลอดจนสามารถทอผ้าไหมมัดหมี่ให้มีคุณภาพดีได้ วิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนแรกเป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อการพัฒนาหลักสูตร โดยศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ สัมภาษณ์พัฒนาการจังหวัดสุรินทร์ อุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวม 4 คน สัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง จังหวัดสุรินทร์ 13 หมู่บ้าน รวม 82 คน และจัดประชุมดาคัม โดยใช้เวลา 2 วัน ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน โดยหลักสูตรที่สร้างขึ้นประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถภาพที่มุ่งเน้น หน่วยการฝึกอบรม และแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ทั้งนี้โดยในหน่วยการฝึกอบรมนั้นมี 6 หน่วยการฝึกอบรมด้วยกัน คือ หน่วยที่ 1 มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ หน่วยที่ 2 การเตรียมไหมเบื้องต้นสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ หน่วยที่ 3 การเตรียมเส้นไหมพุ่งสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ หน่วยที่ 4 การเตรียมเส้นไหมยืนสำหรับการทอผ้าไหมมัดหมี่ หน่วยที่ 5 การทอเป็นผืนผ้า และหน่วยที่ 6 การจัดการและการตลาดเบื้องต้นเกี่ยวกับผ้าไหมมัดหมี่ ขั้นตอนที่ 3 เป็นการประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ 11 คน พิจารณาประเมินหลักสูตรในแง่ความเหมาะสม และความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ซึ่งผลการประเมินในขั้นตอนนี้พบว่าหลักสูตรมีคุณภาพดี กล่าวคือมีความเหมาะสมและมีความสอดคล้องกัน

ภายในองค์ประกอบต่าง ๆ อยู่ในระดับมากตามเกณฑ์ที่กำหนด ขั้นตอนที่ 4 เป็นการปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ซึ่งในขั้นตอนนี้เป็นการนำข้อมูลและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยได้ปรับปรุงในรายละเอียดของหลักสูตรในหน่วยการฝึกอบรมทั้ง 6 หน่วย ใน 3 ประเด็นเพียงเล็กน้อย คือ การเพิ่มเติมกิจกรรมเสนอแนะในการฝึกอบรม การใช้คำศัพท์ และการประเมินผลงานภาคปฏิบัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ขั้นตอนที่ 5 เป็นการทดลองใช้หลักสูตรและการประเมินหลักสูตรจากข้อมูลในสถานการณ์จริง โดยการดำเนินการในขั้นนี้ผู้วิจัยนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง คือ บ้านตากแดด หมู่ที่ 6 ตำบลตากูก อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ใน ช่วงวันที่ 25 มีนาคม 2535 ถึงวันที่ 9 กรกฎาคม 2535 มีผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทั้งสิ้น 21 คน ผลการทดลองใช้หลักสูตรในขั้นตอนนี้ได้ข้อสรุปที่สำคัญดังนี้ คือ ในด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติภายหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลงานการทอผ้าไหมมัดหมี่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 17 คน ใน 21 คน หรือร้อยละ 80.95 ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีคุณภาพดี ส่วนในด้านความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรที่มีต่อหลักสูตร และกระบวนการฝึกอบรมนั้น พบว่าหลักสูตรและการดำเนินการอบรมในด้านต่าง ๆ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีเช่นกัน ดังนั้นเมื่อพิจารณาผลจากการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ ดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่ที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ มีคุณภาพดีตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และในขั้นที่ 6 ของการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้เป็นการปรับปรุงหลักสูตรภายหลังการทดลองใช้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอาชีพ

การทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทครั้งนี้ไปปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์ ใน 3 ประเด็นได้แก่ การเพิ่มกิจกรรมเสนอแนะในการฝึกอบรมหน่วยที่ 1 เกี่ยวกับการศึกษาดูงาน การปรับปรุงเวลาในการฝึกอบรมในภาพรวมและในแต่ละหน่วยการฝึกอบรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และปรับปรุงข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้อันได้แก่ การเตรียมการ การดำเนินการฝึกอบรมและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งการเสนอแนะขนาดหรือมาตรฐานวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการทอผ้าไหมมัดหมี่ด้วย

อนึ่งจากผลการวิจัยพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบททั้ง 6 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การวิจัยครั้งนี้สามารถพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพการทอผ้าไหมมัดหมี่สำหรับประชาชนในชนบทให้มีคุณภาพดี สามารถนำไปใช้ได้อย่างแท้จริง

949

AN OCCUPATIONAL TRAINING CURRICULUM DEVELOPMENT ON IKAT SILK WEAVING FOR RURAL PEOPLE

AN ABSTRACT

BY

THONGSOOK WANSAEN

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Doctor of Education Degree in Curriculum Research and Development at Srinakharinwirot University

March 1994

The purposes of this research were to develop for rural people a quality curriculum on Ikat silk weaving training that can be used as a main guideline to train the said people so that they will become qualified and skilled Ikat silk weavers and also have a good attitude toward Ikat silk weaving occupation. Having received training through this curriculum,the rural people themselves are expected to be able to weave good quality Ikat silk cloth.

The research procedures were divided into six steps. The first step dealt with a study of fundamental data essential for developing a curriculum by studying documents and some related research works and a study of field data through the interviews of a Surin provincial develoment director, a Surin provincial industry director and other four officials concerned, 82 villagers in 13 sample villages in Surin and by holding a 2-day DACUM workshop seminar. The second step was to construct and develop the curriculum in congruence with the data found in the first step procedure, that is, the curriculum detailed the state of problems and needs, curriculum objectives, the desired competence, 6 training units and their use categorized as Unit I dealing with a fundamental concept about Ikat silk

weaving occupation, Unit II with a fundamental silk preparation for silk weaving, Unit III preparing the weft for Ikat silk weaving, Unit IV preparing the warp for Ikat silk weaving, Unit V weaving Ikat silk threads into cloth, Unit VI concerning a fundamental management and marketing for Ikat silk cloth. The third step was an evaluation of the curriculum by the experts before being put into implementation, by considering its suitability and consistency among its components.The result of a preliminary evaluation showed that the curriculum was of good quality since its suitability and consistency among its components were at high level. The fourth step was to revise the curriculum before putting into implementation. Data and suggestions from experts were applied in improving the curriculum. Some details in the 6 training units were slightly revised in three respects by adding suggestion-giving activities, vocabulary usage training, and an evaluation of field work. The fifth step was to experiment the use of curriculum and evaluate it based on real situation data. At this step between March 25 and July 9, 1992 the curriculum was experimented with the people in a sample village, Ban Tak Daed, Moo 6 Tambon Tagook, Muang District, Surin province where 21 trainees attended. The result of an

experimented of the curriculum use at this step could be summarised as follows. On the trainees' achievement, it showed that after training the trainees significantly gained more knowledge, better skills and had better attitude than they did before training at an 0.01 level.The quality of Ikat silk cloth woven by 17 out fo 21 trainees or 80.95 percent of them was evaluated good by the experts. On the trainees' and trainers' opinions about the curriculum and training procedures, it was found that they were satisfactorily suitable in all respects. So judging from the result of an experiment of the use fo this curriculum on Ikat silk weaving, it could be concluded that this purpose-built curriculum met a required quality and standard. The sixth step was to revise the curriculum after its experimental use. Based on data obtained from the experiment of its use, the researcher improved and developed the curriculum into a more perfect one in the three respects by adding suggestion-giving activities in the training unit I concerning study tours, adjustment of training times in an overall picture and in each training unit. improvement of suggestions on the implementation of curriculum dealing with preparations, arrangements of training, solution of problems and provision of suggestions about the size or standard of

equipment and tools essintial for training on Ikat silk weaving.

From the result of research on curriculum develoment for training the rural people on Ikat silk weaving in all six steps as mentioned above, it could be seen that the research could help develop a curriculum on Ikat silk weaving into a quality one, and proved that curriculum can be put into implementation effectively.